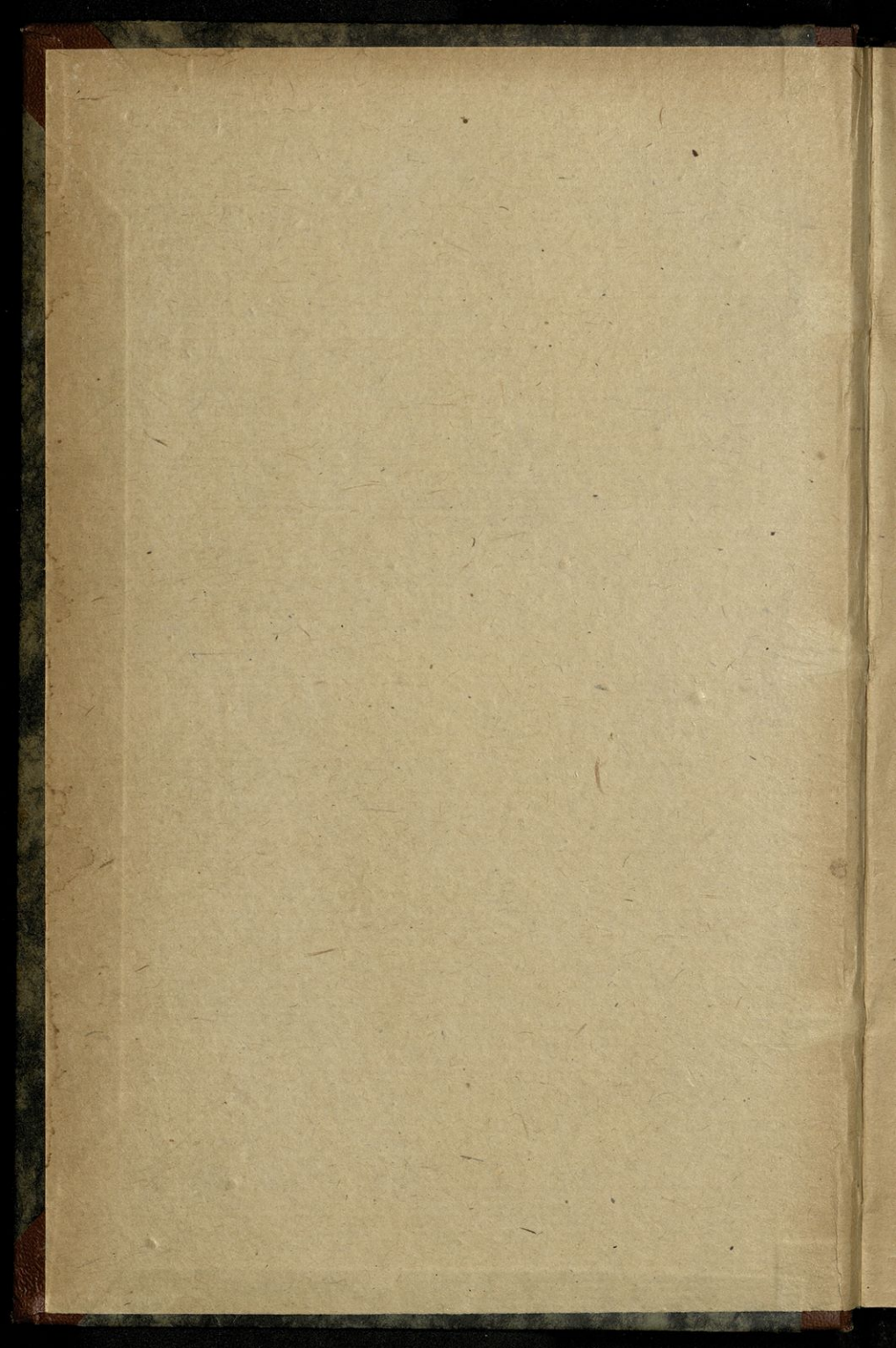
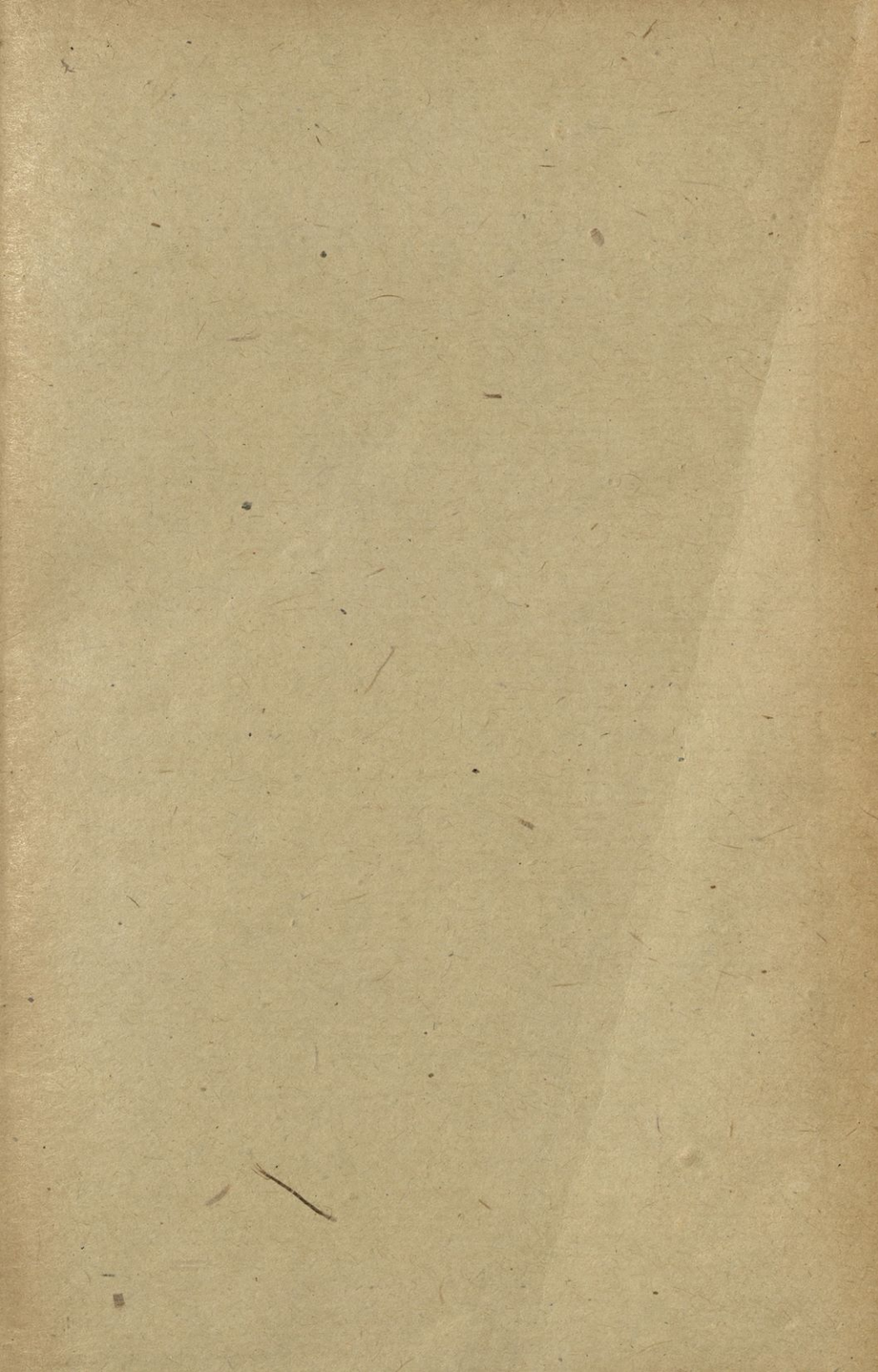
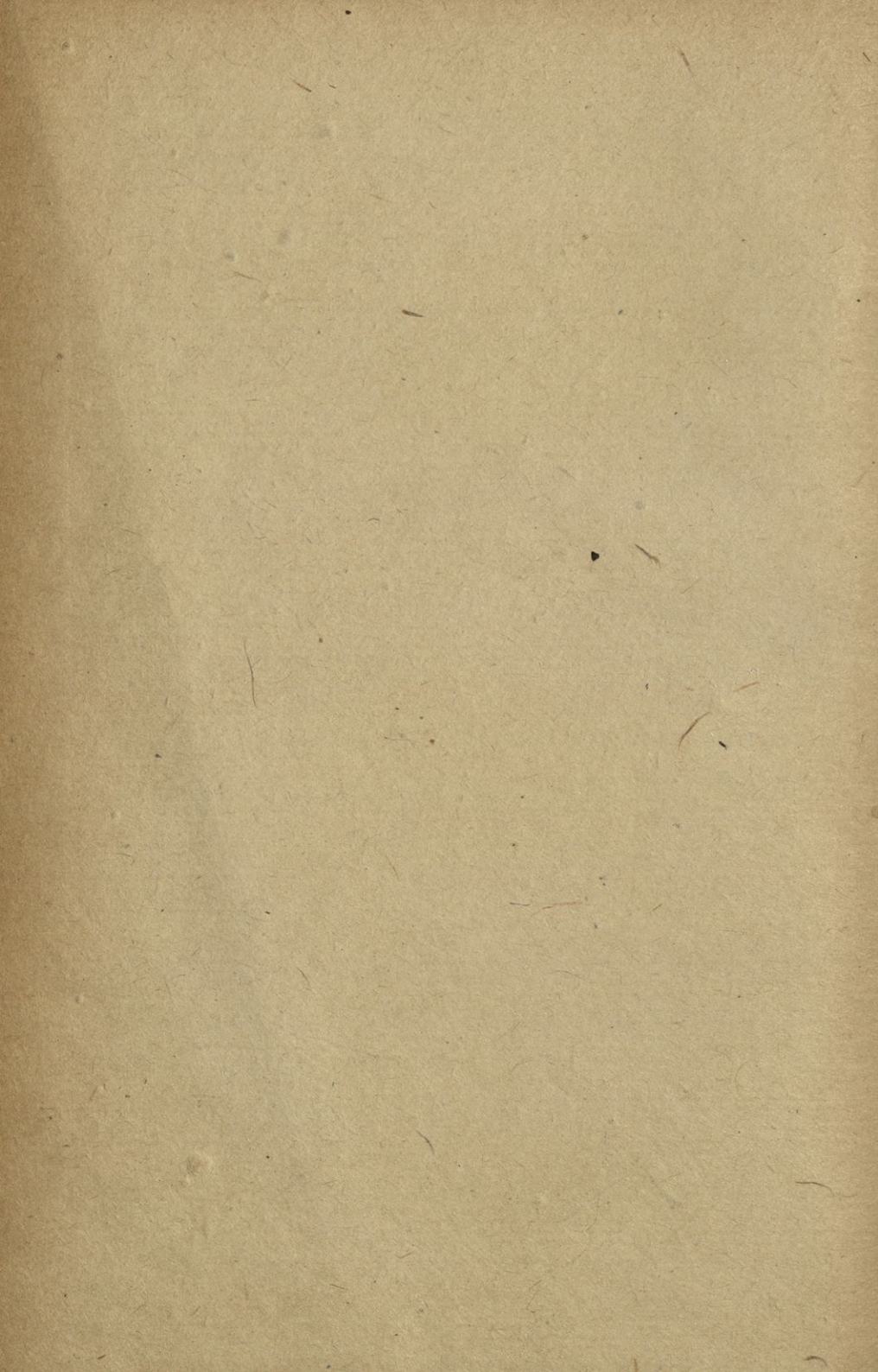

46396

614/157 St. 579 1909.
SLOVENSKA MATICA
V LJUBLJANI

Marija v zarji slave.

Pregled
zgodovine Marijinega češčenja.

Spisal
Franc Rihar,
duhovnik ljubljanske škofije.

Izdala in založila
Družba sv. Mohorja v Celovcu.

Z dovoljenjem prečastitega krškega knezoškofijstva.

1909.
Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Oglej.

Brezmadežna.

(Slikal Murillo.)

M A R I J A

v zarji slave.

Pregled zgodovine Marijinega češčenja.

Spisal

Franc Rihar,

duhovnik ljubljanske škofije.

Izdala in založila

Družba sv. Mohorja v Celovcu.

Z dovoljenjem prečastitega krškega knezoškofijstva.

1909.

Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu.

O ko bi vendar Marijo bolje poznali, pa bi gotovo ne bilo toliko mrzlotte do Jezusa! O da bi vendar Marijo bolje umeli, koliko čudovitejša bi bila naša vera, kako vse drugačna bi bila naša obhajila. Koliko srečnejši, koliko svetejši bi bili, in v kako veliki meri bi bili žive podobe Jezusa Kristusa, blaženega Sina Marijinega.

Dr. Frid. William Faber.

Veličastne reči se pripovedujejo o tebi, Marija!

Ps. 86.

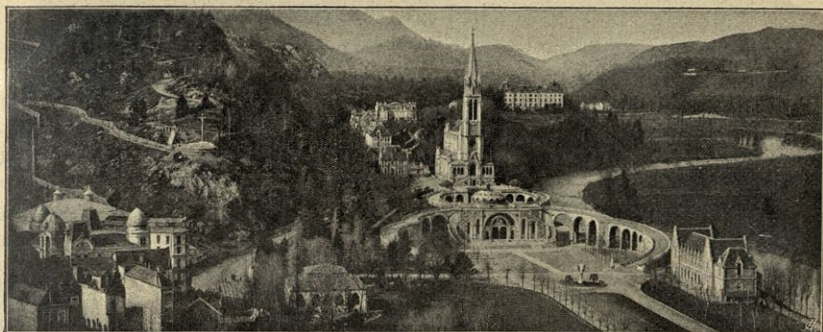
Vi narodi, slavite Marijo, ki vam je dala življenje!

Sv. Bernard.

46396

Lurd.

Uvod.

emna noč je. Neprijazna tema zagrinja prostrano zemljo; nobena srebrna zvezdica ne sije na obzorju.

Tam na samotnem obrežju otoka Patmos sedi prerok nove zaveze, apostol ljubezni sv. Janez. Mogočno gromé morski valovi ter butajo ob pečevje, peneč kipé ter se vzpenjajo kvišku — toda zopet brez moči padajo nazaj; neprestano bije na uho preroku šumenje in gromenje morja. Pred njegovimi dušnimi očmi pa se vrste veličastne misli, vzbujene od božjega diha; cela zgodovina svetá in človeškega rodu od prvih starišev do zadnjega človeka hiti mimo njega. Oko njegovo zre več tisočletno strahovito borbo med kraljestvom božjim in močmi pekla; že se mu dozdeva, da bo zmagal silni zmaj, kar zasije žarna svetloba na nebu. Sveta groza prešine dušo preroka. Glej! Na obzorju zazre veliko znamenje... Veličastna podoba se bliža tam iz daljave! Žena oblečena s solncem, stoječa na mesecu, krog glave jej blesti krona dvanajstih zvezd... Tema zgine, drakon se premagan nemo zvija... Solnčni žar žene pa sije tako milo doli na zemljo, to dolino solz; spehani in obupani človeški rod se oddahne ter zaupno zre v milo podobo.

Kdo je ta skrivnostna žena? Vsakdo jo ugane — pravi sveti Avgustin — Marija je, slavna Mati Božja, milosrčna Kraljica nebes in zemlje... Pomočnica kristijanov in — naša Mati.

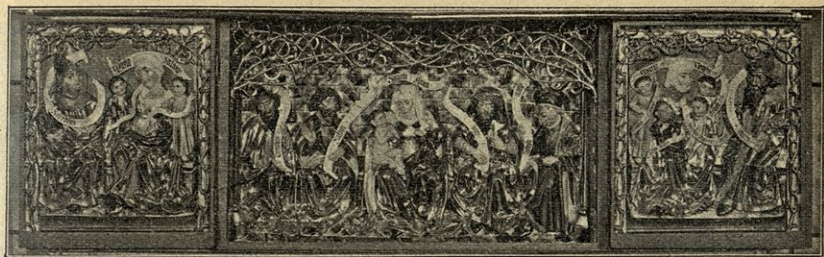
Na zemlji ima človeški rod silne borbe z nasprotnimi silami; naj je zemlja še tako posuta z bujnim zelenjem in pisanim cvetjem, naj se glasi na njej še tako veselo petje ptičkov, vendar je ona in ostane kruta mačeha ubogim Evinim otrokom, ter nima zanje nobenega srca... Zemlja je za nas kraj pregnanstva ter nam rodi trnje in

osat in naposled bo postala naš grob ... strašno je prokletstvo greha! In če se nam zasmehlja kaka vesela ura, nam spomin nanjo le poveča gorje ...

Minulo je devetnajststo let, odkar je zasijala človeštvu boljša doba. Vzklila je zanj prijazna spomlad od tedaj, ko je tam v Palestini blažena deviška Mati rodila Odrješnika sveta. Začelo se je takrat novo življenje. Trpljenje je izgubilo svojo trpkost. Iz sv. Rešnjega Telesa sije solnce milosti ter vzbija v srcih krasne cvetlice raznovrstnih čednosti. Angeli v nebesih in pravični na zemlji se radujejo zmage križa, pojo slavo mogočnemu Kralju sveta — Zveličarju, ob enem pa slave tudi blaženo Mater njegovo. Saj je nanjo opozoril objokane Evine otroke sam Odrješnik, in to umirajoč na križu. Glej — je dejal s trepetajočim glasom — glej nanjo, ona je odslej tvoja Mati, tolažnica ... Toda Marija, ki je delila s Sinom na zemlji trpljenje, ona se udeležuje tudi njegove slave v nebesih, tam stoji v bližini večnega Boga, tam kraljuje na veke v nebeški svetlobi in kot taka se je prikazala sv. evangelistu v solnčni obleki ...

Naročilo umirajočega Odrješnika je krščanski svet zvesto splošnoval. Po vnebohođu Jezusovem so se apostoli zbirali krog nje, kakor otroci krog ljubeče matere ter so se z njenim materinem blagoslovom podali med narode oznanjevat sv. evangelij, ob enem pa tudi slavo Matere Božje. „Ljudstva je očarala“ — piše novejši pisatelj — „podoba Matere Božje, ki je združevala v svoji osebi najljubeznivejše pojme: deviško čistost, materinsko nežnost, vzorno krotkost in vdanost in vse čednosti; očarala jih je ona, ki joka z nesrečnimi, prosi za padle in je povsod srednica odpuščanja in rešenja. Z navdušenjem so se oprijeli njenega češčenja. Kar nič niso branili svojih oltarjev proti njej: odprli so Mariji vrata svojih svetišč ter se izjavili kot premagane ...“ Nova ljudstva so prišla in zopet izginila, a vsa so se solnčila na žarkih njenega materinega usmiljenja. V bridkosti in težavah so se prebivalci zemlje nanjo obračali z zaupanjem. In to zaupanje jih ni varalo. Kakor iz solnca so iz nje sijale milosti na zemljane, sijale v borne koče, krvaveča srca, na bolniške postelje, na umirajoče. Postala je Marija splošna delivka dobrot (sv. German), blagor in zdravilo sveta (sv. Bonaventura), morje milosti (sv. Jan. Dam.). Ljubka legenda pripoveduje: Ko je Marija po angelovem oznanjenju vsa srečna in vesela hitela črez gore k Elizabeti, so jo angeli pojoč spremljali in kamorkoli je Marijina deviška noga stopila, povsod so vzklike krasne cvetke. To je samo legenda. Ni pa legenda, ampak čista resnica, da je zgodovina Marijinega češčenja zgodovina samih dobrot in vednega usmiljenja. Človeški rod je častil Marijo kot Mater Božjo in svojo Pomočnico, Marija pa je sipala nanje neštete milosti in dobrote. Tako se je začela, tako je rastla slava Marijina od zibel človeštva do danes ...

Marija na Zili: Podobe iz starega Marijinega oltarja.

Trojedini Bog je slavil Marijo od vekomaj.

uh nam hiti nazaj v ono davno skrivnostno dobo, ko še ni bilo zemlje, niti ljudi na njej, ko še ni sijalo rujno solnce in še ni žaril zbor svetlih zvezd. Razgrne se pred nami brezkončna, nepregledna večnost. Sam Bog živi v njej od vekomaj ter je neskončno srečen v svojem bitju, srečen tako, da srečnejši ne more biti. Dopadlo se mu je, da je poklical svet iz nič ter ustvaril zemljo, na zemlji pa človeka sebi v čast, kot okrasek svojega veličanstva. (Tertul.) V duhu je Vsemogočni gledal že od vekomaj velikanski sprevod vseh stvarí, ki bodo izšle iz njegove silne roke od začetka časov notri do konca sveta. Od vekomaj je videl on tudi upor prvih starišev ter grozno nesrečo, ki bo zadela vsled greha vesoljni človeški rod. Ob enem pa je v svojem brezmejnem usmiljenju sklenil, da bode poslal na zemljo svojega edinega Sinú, ki naj postane človek ter odreši človeški rod. In Sinu svojemu je že od vekomaj izbral izmed vseh žena na zemlji kot Mater Marijo, da mu ta poda človeško naravo ter postane tako Mati božja — o neizmerna čast! Zato lepo obrača sv. cerkev na Marijo besede sv. Duha: „Gospod me je imel v začetku svojih potov, preden je kaj storil od začetka. Od vekomaj sem postavljena, preden je bila zemlja... Ni še bilo brezden... studenci voda še niso izvirali, tudi gore s svojo silno težo še niso stale; preden so bili hribi, sem se jaz rodila.“ (Preg. 8.)

Ako hočeš torej iskati začetek slave Marijine, jo moraš iskati tam v daljni večnosti.

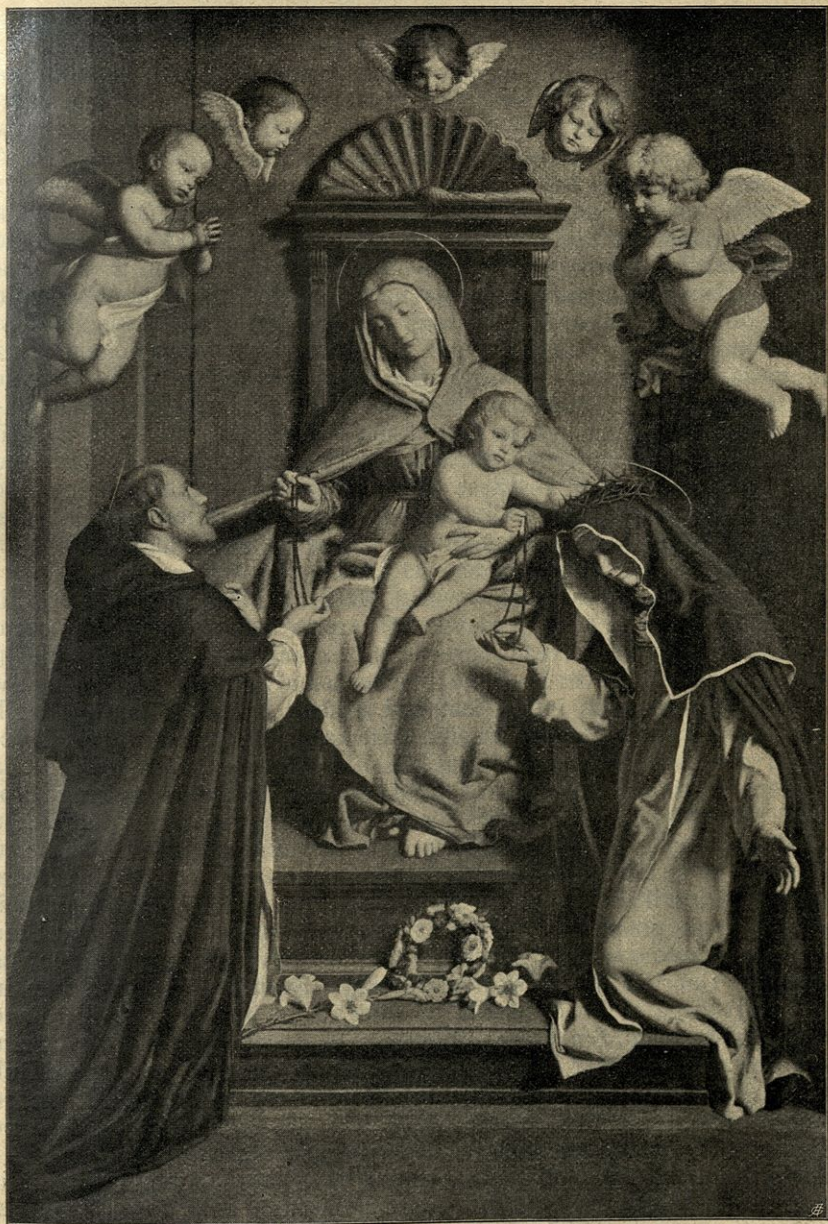
Diodor iz Sicilije piše v svoji zgodovini, da je bila mati egiptovskega kralja Simandija naslikana na svojem grobnem spomeniku s trojno krono na glavi. Prva krona je pomenjala, da je bila ta mati hči kralja; druga, da je bila soproga kralja; tretja pa, da je bila mati

kralja. Marijo pa je venčala trojna, neprimerno veličastnejša krona. Prva kot hčerko večnega Očeta; druga kot Mater božjega Sinu; tretja kot nevesto sv. Duha.

1. Besede visoke pesmi (6): „Devic ni število, ena je popolna, ena sama,“ so se dopolnile na Mariji, katero edino je Bog ozirajoč se na zasluženje Jezusa Kristusa obvaroval izvirnega greha ter jo ustvaril brezmadežno, solnčenočisto, med tem, ko smo vsi drugi Adamovi otroci se rodili v izvirnem grehu kot otroci jeze ter smo potrebovali očiščujočega zakramenta, sv. krsta. Nanjo obračamo z vso pravico besede: „Vsa si lepa in madeža ni na tebi.“

Prihajala je Marija na zemljo kakor prekrasna vzhajajoča jutranja zarja. Ko zažari jutranja zarja, beži vsa tema, tudi najsvetlejšje zvezde ugasnejo. Moral je Bog okrasiti dušo Marijino s tako bliščečo čistostjo in nedolžnostjo, ker le kot taka je bila vredna roditi solnce pravice, Jezusa Boga. Sv. oče Pij IX. je pisal v svojem odloku o čistem spočetju Marijinem tako-le: „Bog je Marijo tako čudovito obsul z vsemi nebeskimi milostmi in darovi iz zakladnice božje, da je ona od vsakega madeža vsekdar prosta, popolnoma lepa in dobra, lepša in boljša kot vsi angeli in svetniki ter se blišči v popolni čistosti in svetosti, tako, da razen popolnosti božje ni višje od njene, in da je razen Boga nihče ne more zapopasti.“ Če pa prideneš tej prirojeni popolnosti še vse brezštevilne čednosti in zasluge, ki si jih je Marija pridobila v življenju, v katerem je nabirala kot pridna čebelica medu dobrih del ter kot izvoljena oljka prinašala obilo sadov čednosti, potem se ne moreš čuditi, ako jo je pozdravil angel Gabrijel: „Milosti si polna.“ Kdo bi se torej čudil, da je Bog, ki tako ljubi svetost in čednost, poveljčal to tako popolno Devico ter jo povzdignil k sebi kot predrago hčerko in jej milostno prisodil čast, pravice in delež svoje hčerke, kateri on ni toliko Stvarnik in Gospod, kakor pa ljubeči Oče? Zatorej jo pa tudi ljubi bolj kot vse druge svetnike, tedaj bolj kot vse apostole, preroke in milijone mučencev, ki so zanj dali kri; bolj jo ljubi, kot vse angele in nadangele, bolj kot vso cerkev, vojskujočo se na zemlji in poveljučano v nebesih.

2. Slavnejša še kot prva se mi zdi druga krona Marijina. Ona je — in to je najslavnejši njen naslov — Mati Božja. Ta njena odlika je naravnost neizrekljiva! Vsemogočni božji Sin je sklenil postati človek, da bi mogel trpeti, umreti ter tako človeški rod rešiti večne pogube. Od kod naj vzame človeško telo in naravo on, najčistejši in najsvetejši, v čigar očeh celo zvezde niso dovolj čiste? Glej! Ozrl se je na čisto, nedolžno nazareško devico z imenom Marijo, katere telo je bilo obdano od lilij. (Vis. pes. 7.) Poslal je nebeskega poslanca k njej, da jo pozdravi ter ji sporoči: „Moč Najvišjega te bo obsenčila, zato bo Sveto, ki bo rojeno iz tebe, imenovano Sin božji.“ In zgodilo se je največje čudo ljubezni božje! Sin večnega Boga je zaradi nas in našega zveličanja stopil iz nebes in se je učlovečil po sv. Duhu iz Device Marije ter je postal človek. Nazaret, Betlehem, o! srečni mesti, neprestano, večno bosta glasno oznanovali slavo od Boga tako odlikovane Device, katero je celo poslanec božji imenoval „blaženo med ženami“! Presrečna izvoljenka Božja, samega

Kraljica sv. rožnega venca.

(Slikal Sansovino.)

Sinu božjega si rodila, izredila in odgojila! Merite, če morete, veličastvo te Matere! Sv. Evherij je vzkliknil: „Vi hočete vedeti, kolika je Mati? Preudarite, kolik je Sin!“ Sin njen je premogočni svetovni kralj, najslavnejši in najimovitejši vladar, najljubeznivejši, najmodrejši kralj nebes in zemlje. Slava Sinova ožarja z nebeškim žarom slavo Marije — Matere. Mati stoji v svitu slave, ki gre samemu Bogu. Slava božja je tudi slava Marijina! Stara Cerkev na vzhodu je vzvišeno materinstvo Marijino kaj lepo izražala; na čelo Marijinih podob so imeli Grki navado zapisati s zlatimi črkami „Theotokos“, t. j. sveta Božja Porodnica ter so s tem hoteli izražati, da je Materinstvo božje najvišja odlika Marijina. Še več! Preslavni Sin božji je za časa svojega trintridesetletnega bivanja na zemlji spolnjeval povelja svoje Matere ter jej bil pokoren! O Mati, o Gospa, kako velika se mi zdiš! Jaz ne vidim samo solnca, zvezd in lune pod tvojimi nogami, jaz vidim, da ti pokorščino skazuje tisti, ki je neskončno večji, kot vse stvari! Znamenito je tudi, da je Jezus storil prvi čudež v Kani Galileji na prošnjo Marijino. In kdo bi preštel dobre, ki jih je podelil Sin božji človeškemu rodu po Mariji? Kar najbolj povzdiguje slavo Marijino v očeh naših — ki se k Mariji vedno zatekamo za pomoč — je velika resnica, da deli naš Odrešenik vse milosti in dobre, ki jih naklanja nam zemljanom, po rokah Marije Kraljice. Po njej in ž njo in od nje ima in bode svet imel vse dobro.

3. S tretjo krono pa je ovenčal Marijo sv. Duh, ko jo je izvolil sebi za nevesto in tako postavil kot gospo vsega sveta. Čudovito povikšanje, izredna zveza, prečastno zedinjenje! Neveste, Mariji enake, še ni videl svet in je ne bo, ker njen ženin je Bog sam. Sv. Duh, neskončno sveti in veličastni, si je zbral izmed milijonov Evinih hčera kot nevesto Marijo, Devico, na kateri je počivalo že od vekomaj z dopadanjem oko njegovo. In zakaj? Zato „ker je bila vsa lepa in brezmadežna“, kot rosna kaplja čista, kakor druga nobena; vrhu tega pa so jo krasile bogate čednosti, zasluge in dobra dela v največji meri. Ta predragocena dota Marijina, s kakršno se še ni ponašala in se ne more ponašati nobena nevesta, je nagnila sv. Duha, da jo je poročil kot nevesto na veke. Bog je od vekomaj odločil Marijo, da se po njej in v njej izvrši skrivnostno učlovečenje Sinu božjega; in ravno sv. Duh naj provzroči to skrivnost v prečisti Devici. Nadangel Gabrijel jej je tako-le sporočal: „Sveti Duh bo prišel v te in moč Najvišjega te bo obsenčila in zategavoljo bo Sveto, ki bo rojeno iz tebe, imenovano Sin božji“. (Luk. 1.) In zgodilo se je. Po čudežni poti postala je Marija Mati Sinu božjega. Naravno je, da je sv. Duh dal svoji božji nevesti toliko milosti, kolikor jih je bilo sploh zmožno sprejeti zemeljsko bitje; le tako je postala Marija sposobna, da je po njej sv. Duh mogel posvetiti ves človeški rod. „Ne boj se, Marija“ — je vzkliknil Gregorij Veliki — „Gospod je s teboj; ta ženin tvoj ni iz vrste ljudi, ampak je Gospod vsega Veličastva, oče čistosti, vir nedolžnosti, srednik odrešenja, začetnik pravega miru!“

Zberimo svoje misli s svetim strahom. Zakaj veličastne reči se govore o Mariji (Ps. 86, 2), tako veličastne, da je ona sama to priznala vkljub svoji ponižnosti: Velike reči je na meni storil On, ki je mogočen.

Ustvaril jo je brezmadežno; sv. Duh jo je poročil kot nevesto; Sin božji jo je povzdignil do neizmerne visokosti Matere svoje. Vzel jo je Bog po smrti tudi s telesom v nebesa ter jo postavil kot na veke slavno Kraljico nebes in zemlje ter delilko vseh milosti. O, ko bi jo mogli videti ob prestolu trojedinega Boga, kako se blišči v slavi božji. (Skr. raz. 21.) Pri tem premišljevanju moramo priznati, da vse premalo častimo veličastno nebeško kraljico, da premalo vemo ceniti njene visoke prednosti. Naj nam bode Bog sam prvi vzor, kako častiti Marijo. Častimo, slavimo jo kolikor je v naši moči. Lepo pravi sv. Bazilij: Ako govorimo, o presveta Devica in te hvalimo, ne bomo šli nikdar predaleč; zakaj ni besede, ki bi visokost tvoje časti mogla dopovedati. Naj nam bode vedno v veselem spominu, da je ona nam rodila Odrešenika Sina božjega ter ga vzgojila za nas, ter nam tako podala najdražji zaklad — Sv. Rešnje Telo. Ne pozabimo nikdar, da nam je iz križa v poslednji oporoki Jezus ukazal ljubiti Marijo: Glej, tvoja Mati. Pomni, da bode Jezus, ki tako ljubi Marijo, vsako mrzloto, vsako malomarnost in nespoštljivost do nje ostro sodil in obsodil ob svojem času. Zakaj, ne pozabi, kdor je mrzel do Marije, je mrzel do Jezusa samega. „Kdor se brani, častiti vselej deviško Mater našega Gospoda ter jo blagrovati bolj kot vse stvari in vso naravo, razen Boga ... bodi proklet!“ tako slove stara odločitev sv. cerkve izza časa sv. papeža Martina. Zatekajmo se zaupno v vseh stiskah v njeno materino krilo; saj nam ravno po njej hoče Jezus dati vse milosti (sv. Bernard).

Ako se pa spomnimo povikšanja Marijinega, ne smemo pozabiti tudi svojega visokega poklica. Saj je bila Marija za Mater božjo izvoljena zato, da bi mi postali otroci božji ter enkrat deležni nebeških dobrot. Čuvaj skrbno dragoceni zaklad milosti božje; očiščuj pogostoma svojo dušo v krvi Jagnjeta in sprejemaj rad Sv. Telo, rojeno iz Marije Device. Stanovitno izvršuj dobra dela in spolnui zapovedi božje, da si zagotoviš zveličanje. Pri tem ne pozabi vsak dan spominjati se izvoljene Matere božje, jo častiti in srčno k njej moliti, da ti izprosi pogum in vztrajnost do konca.

Molitev.

Najsvetejša Devica, vzvišena v nebesih nad vse anjele in svetnike, častim te iz vsega srca kot hčerko večnega Očeta ter ti posvetim svojo dušo z vsemi njenimi močmi. Češčena Marija ...

Najsvetejša Devica, vzvišena v nebesih nad vse anjele in svetnike, častim te iz vsega srca kot Mater edinega Sinu božjega ter ti posvetim svoje telo z vsemi počutki. Češčena Marija ...

Najsvetejša Devica, vzvišena v nebesih nad vse anjele in svetnike, častim te iz vsega srca kot ljubljeno nevesto sv. Duha; po-

svetim ti svoje srce z vsemi čutili in te prosim: izprosi mi od Sv. Trojice vse milosti, ki jih potrebujem za svoje zveličanje. Češčena Marija ...

Zvezdice v Marijino krono. Občuduj in poveljučuj mnogokrat nedoumljivo slavo Božje Matere, s katero jo obdaja Bog od vekomaj ter hvali ž njo Trojedinega, ki jo je odlikoval vsem, torej tudi tebi na korist.

Češčenje Marijino v starem zakonu. Nadangel Gabrijel.

Pri Perzijanih se je vsled naredb kraljev udomačila navada, da so morala vsa mesta celega kraljestva pripomoči k počeščenju vladajoče kraljice; eno mesto je moralo skrbeti za olepšavo njenih las, drugo za dragocene vratne verižice, tretje za njeno krono, četrto za njen kraljevski plašč, peto za zaplestnice, šesto za sandale, sedmo za bisere itd. Enako je odredil tudi večni kralj, Bog sam, da naj slavé Marijo vse umne stvari. „Saj se tudi spodobi — opomni sv. Janez Dam. — da ima Mati božja vse, kar ima njen Sin, ter da jo vsi ponižno časte; kakor angeli, tako so jo častili tudi ljudje od začetka sveta.“ Ko je bila angelom razodeta vzvišena skrivnost učlovečenja Sinu božjega, so se ti nebeški duhovi klanjali ne samo učlovečeni Besedi božji, temveč tudi Mariji, materi svojega Gospoda kot močno kraljici vseh angelskih trum. Človeški rod pa se je oziral na Marijo in jo častil tudi že davno prej, preden je bila rojena. Gledali so Adamovi otroci od daleč Nazaret, Betlehem, goro Kalvarijo, ter molili bližajočega se Odrešenika, obenem pa pozdravljali božjo Mater, katere bodoča krasota jih je očarala.

Svitala se je Marija kot prijazna jutranja zarja takoj v raju. Ko sta nesrečna prva stariša z izvirnim grehom zasekala sebi in človeškemu rodu strašno rano, je takoj opozarjal usmiljeni Bog Adama in njegove potomce na blaženo ženo Marijo, ki bo s svojim Sinom zacelila to rano ter pokončala moč stare kače: „Sovraštvo bom naredil med teboj in ženo, med tvojim in njenim zarodom in ona ti bo strla glavo!“ (I. Mojz. 2.)

Kolikor bolj se je bližal srečni čas odrešenja, tem bolj je tudi rastlo spoznanje o bližajočem se Odrešeniku. Jasnó so prerokovali proroki o Mariji ter jo že tisočletja pred rojstvom proslavljali med narodi. Kakor čuvaji na visokem stolpu so zrlí ti sveti možje v žarno podobo bližajoče se preblazene Device z božjim Detetom ter so prinašali to veselo sporočilo tudi svojim sovrstnikom, zdihujočim v dolini solz. „Kdo je ona, ki prihaja, kakor vzhajajoča zarja, lepa kakor luna, izvoljena kakor solnce, strašna kakor zvrščena vojskina truma.“ (Vis. p. 6). Kakor pisane cvetke na spomladanski trati se mi

Oznanjenje.

(Slikal G. Reni.)

zde svetopisemske besede, govoreče o Mariji. „Marijina duša je raj novega Adama, je skrivnosten vrt, ki bode prinesel drevo življenja. Marija je nebeški golobček, ki nosi vejico milosti in miru; ona je mavrica, ki žari sredi viharjev ter obeta zemlji večno zavezo. Ona je lepa kot lilija, ljubezniva kot roža jerihonska, njen sad je sladek kot granatsko jabolko. Njene čednosti širijo vonj mire, arabskega kadila in cimeta. Velika je kot platana ter palma v puščavi. Njena slava bo kakor pogorje Libanon s svojo krasoto. Njena moč kakor stolp Davidov, v katerem je viselo tisoč škitov za brambo proti sovražnikom.“ In potem krasne prisposode Marijine: Eva, Sara, Rebeka, Rahel, Estera, Judita! Bolj kot poslednji, veljajo besede velikega duhovna o Mariji: Ti si slava Izraela, čast našega ljudstva, kajti ljubila si čistost, zato boš vekomaj blagoslovljena. Blagoslovljena bodi, o hči, od najvišjega Gospoda pred vsemi ženami (Jud. 13). Najslavnejši prerok Izaija je že 700 let pred njenim rojstvom vesel prerokoval: „Glej, „Devica“ bo spočela in rodila Sina in njegovo ime bo Emanuel“, t. j. Bog z nami (Iz. 45, 14). Tako je večni Bog, pri katerem je prihodnost kot bi že minula, kazal Marijo izvoljenemu ljudstvu v nepopisni lepoti kot Devico, Mater božjo in Mater milosti ter veličastno Kraljico.

A ne samo izraelskemu ljudstvu, tudi poganskim narodom je zasijal ta veseli žarek. Druidi, sloveči galski duhovniki, so posvetili podzemsko svetišče z napisom: Virgini pariturae, t. j. Devici, ki bode rodila, piše Cezar.

Tako je dal Bog narodom čutiti moč in varstvo Device Marije takorekoč še v njeni senci, davno preden se je še rodila.

Naposled se je približal veseli čas Marijinega prihoda na svet.

V začetku meseca Tisri (8. sept.) na soboto se je narodilo Joahimu in Ani v Nazaretu na Galilejskem milosti polno dete, katerega rojstvo je oznanilo veselje vesoljnemu svetu. Marija je ime temu detetu. „Pridite vi verniki vsi in častite to dete — devico, ki je bila še pred rojstvom namenjena za Mater Božjo. Glejte, rojena je in ž njo je preroben ves svet“ (sv. Sergij). Še kot otrok se je podala blažena deklica iz Nazareta v Jeruzalemski tempel, ter zrastle ondi kot lilija. Nato je bivala v Nazaretu v borni hišici, ter po zgledu pravičnih stare zaveze željno hrepnela po obljubljenem Odrešeniku. Blagrovala je v zbranim premišljevanju že naprej ono srečno Devico, katero je odločil Bog za Mater Odrešenikovo, a niti slutila ni, da je blagrovala nevede samo sebe.

Napočil je od Boga določeni čas, da Sin božji postane človek. Vsemogočni Bog je poslal nadangela Gabrijela, enega najvišjih izmed brezštevilnih angelskih trum, kot zastopnika, da oznani Mariji visoko skrivnost učlovečenega Sinu božjega, obenem pa pošlje prelep pozdrav izvoljenki izmed vseh ženâ. — Pa čujmo dogodek, kakor ga opiše sv. Luka: „Angel Gabrijel je bil poslan v mesto Galilejsko, kateremu je ime Nazaret, k Devici, zaročeni možu, kateremu je bilo ime Jožef, iz hiše Davidove, in Devici je bilo ime Marija. In angel je prišel k njej ter jej je rekel: „Češčena, milosti polna, Gospod je s teboj, blažena si med ženami!“ Ko je pa to slišala, se je prestrašila

nad njegovim govorjenjem in je mislila, kakšno bi bilo to pozdravljenje. In angel jej reče: „Ne boj se, Marija, ker milost si našla pri Bogu. Glej, spočela boš v telesu in rodila Sina in imenuj njegovo ime Jezus. Ta bo velik in Sin najvišjega imenovan. In dal mu bo Gospod Bog sedež Davida, očeta njegovega, in kraljeval bo v hiši Jakobovi vekomaj in njegovega kraljestva ne bo konec.“ Marija pa je rekla angelu: „Kako se bo to zgodilo, ker ne poznam moža?“ In angel ji je rekel: „Sv. Duh bo prišel v tebe in moč Najvišjega te bo obsenčila; in zato bo sveto, ki bo rojeno iz tebe, imenovano Sin božji. In glej, Elizabeta, tvoja teta, je tudi spočela sina v svoji starosti in ta mesec je šesti tiste, ki je imenovana nerodovitna; ker pri Bogu ni nemogoča nobena reč.“ Marija pa je rekla: „Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi.“ In nadangel Gabrijel je šel od nje.

Ta prelepi odlomek sv. pisma podaja živo, vzorno sliko, ki nam jasno kaže, kako moramo častiti in ljubiti Marijo. Sliko to je upodobil sam sv. Duh, ter jo v pouk postavil vsem narodom vseh časov in krajev. Poglej pozorno nebeškega odličnega kneza Gabrijela v hišici Marijini: Kako spoštljivo, ljubeznivo, postrežljivo se obnaša nasproti Mariji. Glej, kako ta visoki dostojanstvenik poklekne ponižno pred milosti polno Devico, ki po svetosti presega svetost vseh angelov: ukloni se izvoljeni Materi velikega Boga ter se pokloni bodoči Kraljici svoji in Kraljici vseh angelskih trum. Čuj, kako ljubeznivo jo pozdravi veliki duh nebeški s pozdravom, ki mu ga je v usta položil Bog sam: „Češčena, milosti polna, Gospod je s teboj!“ Kako vesel je glas njegov, kako radosten njegov pogled! Raduje se nad veliko srečo in slavo Marijino, ker vidi v duhu, da bodo blagrovali vsi rodovi zemlje in vse angelske trume njo in Sinu njenega, zato vzklikne veselo: „Blagoslovljena si med ženami.“ Kako nežno je pripravljen, da jej izkaže vsako uslugo, jej pojasni namene božje; ljubeznivo jo opomni, da se naj ne boji. Zares! Nadangel Gabrijel je nam vsem najkrasnejši in najlepši vzor, kako naj častimo in ljubimo Marijo.

Tako je nebeški knez Gabrijel najprvo vpeljal Marijino hvalo na zemlji z najlepšim pozdravom, katerega je čula kaka stvar, in ta pozdrav se ponavlja iz ust kristjanov od stoletja do stoletja in iz globočin solzne doline pozdravljajo zemljani neprestano Mater svojega Boga: „Češčena Marija!“ Zbori nebeških trum so poslali enega poglavarjev k ponižni hčerki Davidovi, da jej je ta prinesel sloveč pozdrav; in sedaj, ko ona kraljuje nad angeli in vsemi nebeškimi zbori, pošilja človeški rod, iz katerega rodu je ona, k njej angelski pozdrav. Ko ga je prvokrat čula iz ust Gabrijelovih, je spočela v svojem najčistejšem telesu Besedo božjo in vselej, kolikorkrat jej človeški jezik ponovi te besede, ki so bile znak njenega materinstva, se vzradosti vnovič njeno srce, ko se spomni onega srečnega trenutka, katerega mu ni enakega niti v nebesih niti na zemlji. (Lacordaire). Ne moreš torej Marije dostojnejše hvaliti, niti si izmisliti lepšega in vrednejšega pozdrava za Marijo, tudi ne moreš Marije bolj razveseliti, kakor če pogostoma ponavljaš angelov pozdrav. Ta

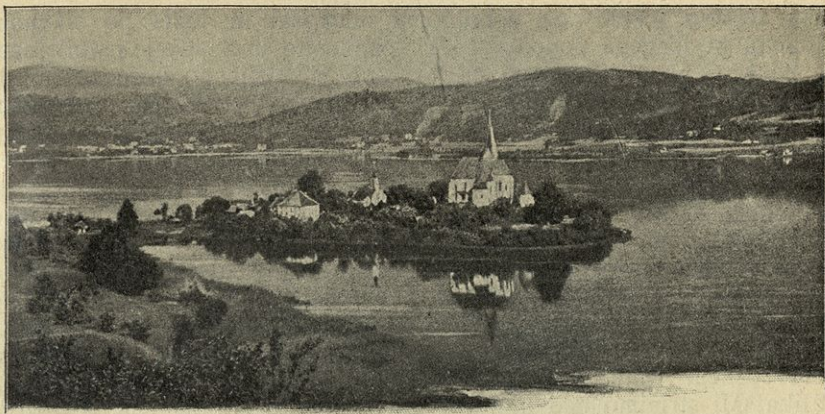
pozdrav je veselje angelov, je sladka glasba izvoljenih, je radost Marijinega srca, je nebeška rosa, ki dušo poživlja, je krasna roža, ki jo Mariji podarimo, je dragocen biser, ki ga jej poklonimo, je najlepša hvalnica s katero moramo Marijo proslaviti, je strah peklen-skih duhov.

Zato je umevno, da je cerkvi angelov pozdrav tako drag in ljub ter ga vedno in vedno tako iskreno priporoča. In verniki jo poslušajo radi. Kolikorkrat molijo Gospodovo molitev, pristavijo tudi „Češčena Marija“. Neštetokrat ponavljajo ta pozdrav v molitvi rožnega venca, če čujejo biti uro, ako zagledajo Marijino podobo in ob času skušnjav. Trikrat na dan se glasi glas zvonov; sv. cerkev nas kliče, da pozdravimo presv. Devico z angelovim pozdravom ter se spomnimo milosti polnega učlovečenja Sinu božjega: vpeljali so za časa turških stisk to navado, ki se je v 17. stoletju udomčila. Kako veličastno! „Češčena Marija“ doni trikrat na dan iz lin vseh cerkvenih stolpov katoliškega sveta. „Češčena Marija“ odmeva v milijonih src pobožnih kristjanov. Tako se neprestano oglašajo zvonovi vsega katoliškega sveta tam od mogočne cerkve sv. Petra v Rimu tja do kapelice v amerikanskem pragozdu ter slave v mogočnem zboru Kraljico nebes in zemlje. Koga ne gine v dno srca ta glas zvonov, ki s svojimi bronastimi ustmi kličejo: „Pozdravite v ljubezni Kraljico nebeško!“ Cesar Napoleon I. je nekoč rekel v svojem pregnanstvu na otoku sv. Helene: „Med vsemi stvarmi, ki jih tukaj pogrešam, je ena najglavnejših zvonjenje, in pred vsem zvonjenje angelovega češčenja. Nikdar nisem slišal tega zvonu, da bi ne bil ginjen v dno srca; spomnil sem se vselej nedolžnih mladih let. Večkrat sem ob taki priliki umolknil. Moji spremljevalci so mislili, da mislim na slavne bitke, pa so se motili. Umolknil sem vsled zvonjenja angelovega češčenja in moj duh se je odpočil na glasovih zvona...“

Molitev sv. Bernarda.

Češčena, morska zvezda, vzvišena Mati božja in vendar brezmadežna Devica! Ti vrata nebeška. Sprejmi iz ust Gabrijelovih besedo „Češčena...“ ter obrni to besedo na nas kot znak miru. Raztrgaj vezi, ki uklepajo grešnike, naj sveti tvoja luč slepim, odvrni od nas vse nesreče, izprosi nam vse dobrote. Izkaži se nam pravo mater in priporoči Sinu naše prošnje. O Devica izvoljena! Čudež milobe, izprosi nam milost, da bomo živeli krotko in čisto in da boče naše življenje vedno brezmadežno. Ugladi nam najvarnejšo pot k Jezusu, da se bomo enkrat na veke veselili njegovega gledanja.

Zvezdica v Marijino krono. Moli vsakokrat, kadar zvoni, zbrano, in če moreš kleče, angelsko češčenje; časti nadangela Gabrijela.

Otok ob Vrbskem jezeru.

Sv. Jožef — prelepi in nedosegljivi vzornik vsem častilcem Marijinim.

Tam v nebeškem vrtu je zrastle lepo pisana cvetka češčenja Marijinega. Prijetni vonj te cvetke so srkali vase že pravični stare zaveze. Naposled je to cvetko na zemljo presadil po naročilu božjem sv. Gabrijel, nadangel Gospodov, ki je kot poslanec božji in zastopnik angelskih trum počastil izvoljeno Mater božjo tako, kakor še nihče na zemlji ni bil počeščen. Postal je tako ta nebeški knez predhodnik slavne in nepregledne vrste Marijinih častilcev, ki se je pričela s sv. Jožefom, teto Elizabeto, betlehemskimi pastirci, tremi kralji, s starčkom Simeonom in Ano v templu ter bode prinašala neprestano novih Mariji vdanih in njo ljubečih src noter do konca dni. Nihče ne bo preštel njih števila, a zapisani so vsi v knjigi življenja. A med vsemi, ki so ljubili Marijo in jo bodo ljubili, zavzema brezdvomno prvo mesto vzvišeni ženin Marijin, prelubeznivi sv. Jožef, ki je nam vsem nedosegljiv zgled, kako naj častimo in ljubimo sv. mater Gospodovo. Usposobil ga je k temu njegov visok poklic, ker je kot presrečni ženin Marijin spoznal vrline in prekrasne čednosti svoje neveste bolj kot kateri drugi; saj je dolga leta živel v njeni bližini ter se divil milosti polni izvoljenki božji; zato pa tudi ni mogoče, da bi ga kdo prekosil v spoštovanju, ljubezni in češčenju sv. božje Porodnice. Oglejmo si ta vzornik; učimo se od njega ter ga skušajmo posnemati!

Preprosti tesar sv. Jožef, katerega zremo v delavnici pri trdem delu, se ni porodil iz preprostega ljudstva, ampak je bil potomec nekdanj mogočnega in slavnega rodu kralja Davida. A ta rod je ob

času rojstva Jožefovega popolnoma obubožal in Jožef po slavnem pradedu ni drugega podedoval, kot plemenito ime. Če je pa bil Jožef že po krvi plemenit, je bil pa tem bolj plemenit po duševnih prednostih; kajti Bog ga je z ozirom na njegov bodoči odlični stan obsul z bogatimi milostmi. Sv. Janez Kriz., sv. Bernardin in drugi trdijo, da ga je Gospod že pred rojstvom očistil madeža izvirnega greha ter zatrl v njem posledice tega greha. Ustvaril ga je torej deviškega, popolnega angela v mesu. Dali so mu ime Jožef, t. j. rastoči; kdo bi pač bolj zaslužil to pomenljivo ime, kot on? Saj je zares čudovito rasel v čednostih že od otroških let; kot mladenič pa je došel do tako visoke stopinje svetosti in popolnosti, kot noben svetnik ne pred njim, niti za njim. Potrebna je bila ta visoka svetost za njegov izredni poklic. Kajti Bog ga je namenil, da naj z Marijo vred Jezusa, učlovečenega Sinu njegovega, varuje, izredi, vzgoji. O prečudna odlika! Mi strmimo nad njo! Po pravici cerkev obrača na sv. Jožefa na njegov praznik besede: „Naredil ga je Gospod posestnika svoje hiše, kneza in lastnika vseh svojih bogastev.“ Prejel je Jožef od Boga temu poklicu primerne milosti ter je s temi milostmi zvesto sodeloval. Postal je svet in popoln tako, da ga je pohvalil sam sv. Duh z besedami: „Bil je mož pravičen.“ Ker pa pravičnost obsega vse čednosti, je jasno, da se je mladenič Jožef moral pač odlikovati v vseh čednostih. In bilo je zares tako! V srcu Jožefovem je bila ukoreninjena globoka vernost združena s trdnim upanjem, v njem je plamtel ogenj božje ljubezni; bil je Jožef moder, pobožen, ponižen, sramežljiv, sploh zgleden mladenič, ljubljeneц božji in ljubljeneц ljudi.

Tega tako oblagodarjenega mladeniča je izvolil Bog, da postane ženin preblažene Marije Device. Ko je Bog ustvaril Adama, je rekel: „Naredimo mu pomočnico, njemu enako, da ž njim deli skrbi.“ V tem slučaju pa je hotel Bog dati Mariji ženina, ki je bil njej podoben ter je obljubil vedno devištvu kot ona. (Sv. Bernard.) Sveti mladenič Jožef je bil edini vreden te časti, da postane Marijin tovariš skozi življenje ter njeni pomočnik pri vzgoji učlovečenega Sinu božjega. Kolika čast in slava zanj! Ženin Marijin, krušni oče Jezusov! Ko je Jožef dobil kot nevesto Mater božjo, Kraljico in Gospo vsega sveta, je postal deležen tudi časti in častnih priimkov Marije, svoje zaročenke; Jožef je kralj veseljstva, oče svojega Boga! Bi si li mogel kdo misliti večjo odliko, večjo srečo, bogatejše plačilo za zvestobo? Sv. Gregor Naz. pravi: „Ali vam hočem opisavati svetost in velikost Jožefa? Čujte le: On je bil ženin Marijin in več ni treba reči!“

Staro izročilo nam pove, kako čudovito je Bog izrazil svojo voljo, da postane Jožef ženin Marijin. To izročilo pove to-le: V onem času je živel v jeruzalemskem templu devica Marija iz Davidovega rodu že od tretjega leta svoje starosti. Bila je nepoznana sv. Jožefu, čeravno sta si bila v sorodu. Pri Izraelcih, posebno v kraljevi hiši Davidovi, so imeli navado, da so stopile vse device v zakon, ker je imel ravno iz Davidove hiše rojen biti Zveličar in bi si vsaka devica štela v srečo, da postane mati njegova. Držeč se te stare navade, so duhovniki iskali tudi Mariji ženina. Položili so po navdihnjenju božjem pred oltar palice mladeničev, ki so snubili Marijo.

Poroka Matere božje.

(Slikal Rafael Sanzio.)

Pa glej! Ko so jih drugi dan preiskali, so bile palice vseh drugih mladeničev suhe, le palica Jožefova je ozelenela ter pognala lilije, znak čistosti, katero je bil Jožef obljubil.

Ko sta Jožef in Marija jasno spoznala voljo božjo, da se naj poročita, se je izvršila poroka, kar potrjuje samo sv. pismo: „Bil je angel poslan k Mariji, zaročeni Jožefu.“ Sam sv. Duh je sklenil to angelsko čisto zavezo; ne zavezo po mesu in krvi, ampak zavezo po duši in čednostih. Združili ste se dve najčistejši duši v ljubezni božji, devištvo se je poročilo z devištvom. Postala je Marija prava soproga Jožefova in Jožef pravi soproga Marijin, a ker je obstajal ta zakon le v sklenitvi duš in src ter sta živel a Jožef in Marija v vednem popolnem devištvu kakor brat in sestra, zato opozarja sv. Duh, da je bila Marija z Jožefom zaročena in ne omožena, piše Origen. Sploh morajo izostati vse zemeljske misli, ako govorimo o zakonski zvezi med Marijo in Jožefom. Sv. Rupert opomni: O nebeški zakon, ne zemeljski, saj je bila vsa zveza nebeška in sv. Duh je bil zakonska ljubezen.

Dopolnilo se je prerokovanje preroka Izaija: „Veselil se bode ženin svoje neveste, prebival bode mladenič z devico.“ Kajti odslej je živel sv. Jožef skupno z Devico Marijo pod eno streho do svoje smrti. V teh dolgih letih je imel sv. Jožef dovolj priložnosti, da je spoznal čednosti in popolnosti najsvetejše Device in preblage Matere Jezusove; veselil se je teh prednosti; vedno bolj in bolj je svojo sveto nevesto občudoval, častil ter ljubil z vso močjo svojega deviškega srca. Kako bi je tudi ne? Sv. Tomaž Vel. piše: „Si li moreš misliti lepoto, prednost in popolnost, ki bi jo pogrešala Mati božja? Predoči si podobo popolne device: angelsko je čista, modra, lepa, bogaboječa, ponižna, krotka, mila kakor nobena; devica polna milosti, sveta v najvišji meri, ozaljšana z vsemi odlikami in dobrotami nebeškimi, ponos angelov, radost sv. Trojice. Razširi to čudovito podobo kolikor moreš, olepšaj jo, kolikor jo znaš. Ali je mar to zadostna podoba device, ki ji je ime Marija? Ne, to ni ona! Marija je večja, je vzvišenejša, je lepša, je čudovitejša!“

Ako je sv. Anzelm, ko je premišljeval Marijino popolnost in ljubeznivost, zaklical prevzet: „O Devica čudovita, edina; pridem k tebi, ljubezen me vleče,“ ni li ta ljubezen do Marije v tem večji meri prevzela sv. Jožefa, ki je toliko let pred očmi imel njo, ki je bila sedež modrosti in pravice ter je videl, kako je ona, pred katero se klanjajo vsi angeli, njemu vdana in pokorna kakor ljubljenu soprogu? Občudoval je sv. Jožef živo vero Marijino, njeno vdanost v voljo božjo, njeno potrpežljivost in zaupanje na Boga ob raznih priklakah, tako na pr. pri rojstvu Jezusovem v Betlehenskem hlevu, pri begu v Egipt, pri izgubi dvanajstletnega Jezusa itd. Zato je pa vedel ceniti sv. Jožef dragoceni zaklad, ki ga mu je izročil Bog v varstvo; bil je z najčistejšo in najplemenitejšo ljubeznijo vdan svoji sv. nevesti; tako mu je velevalo njegovo preblogo srce. „Višje sem jo cenil,“ tako je lahko govoril z besedami modrosti, „kakor kraljestva in bogastva in sem jih štel kot nič v primeri ž njo. Vse zlato v primeri ž njo je slab pesek in srebro zraven nje ima ceno kakor blato. Ljubša mi je, kakor zdravje in lepota in za luč sem jo izvolil, ker njena

Sv. Luka slika Mater božjo.

(Slikal Rafael Sanzio.)

svetloba nikdar ne ugasne. Zato sem sklenil si jo pridružiti tovarišico ... ker dobro vem, da me bo vedrila v solznih mislih. Njo sem ljubil in izvolil od svoje mladosti za nevesto ...“ A ljubezen Jožefova ni bila mrtva, temveč dejanska. Jožef je skrbel za Jezusa in ljubljeno nevesto. V potu svojega obraza, z žuljavimi rokami jima je služil vsakdanji kruh ter obleko. Toda ta pot se mu je zdel dragocen, saj je ž njim hranil življenje Odrašeniku in njegovi Materi. Pred vsem se je pa pokazala jasno plemenita ljubezen Jožefova v trpljenju; saj je le ona ljubezen prava, ki rada trpi za ljubljeno osebo. Le par zgledov hočem navesti.

Sv. Jožef je moral z deviško nevesto k popisovanju v Betlehem. Na potu sta trpela mnogo težav; toda sv. Jožef ni gledal nase; vso pozornost je obračal na Marijo. Ko sta prišla v Betlehem, pri ljudeh za nju ni bilo prenočišča. In sv. Jožef? Zase mu ni bilo mar; le to mu je težko dejalo, ko je videl trpeti svojo nevesto ... In ko ni našel prenočišča, šel je z Marijo v zapuščeni hlev. Kmalu nato je molil z Marijo novorojeno Dete, Odrašenika sveta. Pred krutim Herodom je moral bežati v Egipt, a ni se ustrašil dolgega pota skozi puščavo, prenočeval je pod milim nebom; bil je zadovoljen, ako je počival na golih tleh, da sta imela le Dete in Marija boljše ležišče. Koliko je trpel v Egiptu! Od jutra do večera je trdo delal, da bi preživil družinico tam in potem zopet v Nazaretu. Skrbno je pomagal Mariji iskati dvanajstletnega Jezusa. Vse to je storil radovoljno; sredi trpljenja bil je veselega srca; saj mu je bridkosti oslajala ljubezen, ki vse radovoljno pretrpi in prenese.

Taka je bila ljubezen Jožefova do Marije; skrbel je zanjo, spremljeval jo povsodi, jo tolažil, zanjo trpel do konca svojega življenja.

Posednik vrta se ne more izprehajati po vrtu, ne da bi srkal vase vonj cvetlic, ki ondi rastejo; tako tudi Jožef ni mogel bivati toliko časa poleg Marije — tega skrivnostnega vrta sv. Duha — da ne bi bil posvečen po čednostih in svetosti, ki so krasile Marijo. Kot ženin je stal nad njo; a ker je vedel, da ga njegova sv. nevesta visoko nadkriljuje, zato se je pustil od nje voditi in učiti. Rekel je Jožef lahko: „Vsi zakladi so mi došli po njej.“ (Modr. VII.) Naposled se je nagnilo življenje Jožefovo k zatonu. Umrl je, še preden je Jezus jel javno učiti. Sv. Alfonz Lig. opomni, da je imel Jožef prerahlo srce in bi ne mogel prenesti trpljenja Kristusovega. Sladka in nad vse dragocena je bila smrt njegova. Saj je umrl v naročju Jezusa in Marije, bogat na čednostih in dobrih delih. Pač je zdihoval umirajoč: Rad umrjem, ker so moje oči gledale Zveličarja, te roke so ga nosile, moje usta poljubovale ... Ti pa, Marija, blažena med ženami! Hvalijo naj te vsi angeli in ljudje. Po tebi naj se širi spoznanje Zveličarja sveta. Na svidenje v sv. nebesih ...“

Tam ob prestolu božjem kraljuje v večnem sijaju Jožef poleg ljubljene neveste, slavljen Kraljice nebes in zemlje; raduje se njene mogočnosti in slave ter gleda z veseljem na nas, ako jo srčno in stanovitno ljubimo ter za njeno čast gorimo.

Molitev.

Prosimo te, Gospod, naj bodo nam v podporo zasluge ženina najsvetejše tvoje Porodnice, da nam bo podeljeno po njegovi priprošnji, kar naša moč doseči ne more. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Opravljaj vsa svoja dela v čast Mariji ter jih daruj po njenih rokah Jezusu.

Apostoli in evangelisti goré za slavo Marijino. — Sv. Janez Evangelist — posinovljenec Marijin.

Zares lep, na veke znamenit je bil isti dan, v katerem je priplaval veliki nadangel Gabrijel iz nebeških višin tja v Nazaret ter sporočil Mariji Devici, da je Odrešenik sveta že na potu ter da bode ravno ona srečna Mati njegova; blagroval jo je ter spoštljivo pozdravil: „Češčena, milosti polna...“ kateri pozdrav se bode ponavljal na veke in ne bode utihnil nikdar...

A ugledal je človeški rod še večji, znamenitejši dan, dan odrešenja, v katerem je učlovečeni Sin božji dal svoje življenje na križu za grehe sveta. Takrat, malo trenutkov pred smrtjo, je naš Odrešenik in Gospod doli s križa vpeljal in slovesno razglasil dolžnost češčenja Marijinega. Sv. evangelist piše: Ko je torej Jezus videl poleg križa stati mater in učenca, katerega je ljubil, reče svoji materi: Glej, tvoj sin. Potem reče učencu: Glej, tvoja mati! S temi besedami je umirajoči Zveličar v osebi sv. Janeza izročil in priporočil apostole in vse vernike Mariji kot dobri materi (Kornelij a Lap.), da jih ljubi in oklepa v milo srce. Sv. Janezu, apostolom in vsem kristjanom pa je pre-dobrotrljivi Jezus v tej poslednji oporoki zapustil v spomin neprecenljivi dar, predragocen zaklad, preljubo Mater svojo, ter nam naročil svečano: Poglejte Mater mojo; odslej bo ona vam vsem ljubezniva Mati; zatorej ljubite jo, častite jo z vso močjo, zaupajte na njeno pomoč. Tak pomen ima poslednja volja Jezusova, ki je občnozgodovinske važnosti. Saj velja kakor posamniku, tako vsem narodom vseh časov in vseh krajev.

Globok in dalekosežen pomen te oporoke Zveličarjeve so jasno pregledali apostoli, prijatelji in zaupniki Jezusovi, katere je čakala visoka, prevažna naloga, da ponesó sv. evangelij v vse pokrajine zemlje in postanejo krepki stebri bodoče cerkve Jezusove ter tako tudi glasniki slave Marijine.

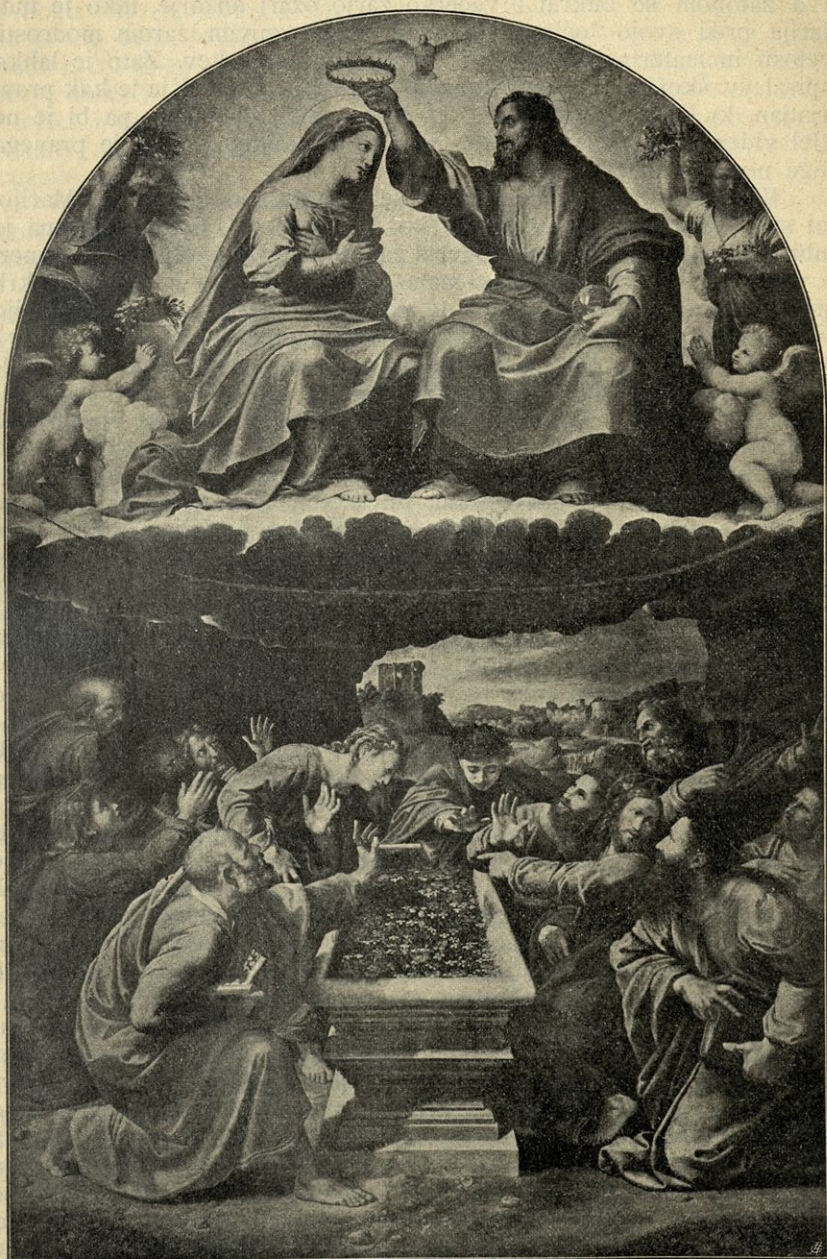
Odkar so se apostoli po občevanju z Jezusom seznanili z Marijo, so jo imeli v velikih čisljih. Z občudovanjem so zrli v to solnčnočisto, brezmadežno Devico, katero je odbral Bog svojemu edinemu Sinu, učlovečenemu Bogu za Mater. Mati Božja! Ta nebotična čast Marijina

jih je prešinjala s svetim strahom in strmenjem; še posebno, ker so vedeli, da jo čast božjega Materinstva povzdiguje v Kraljico nebes in zemlje in jim ni bilo neznano, da se je eden angelskih prvakov njej poklonil v imenu angelskih zborov kot svoji bodoči Kraljici.

In ta tako vzvišena božja Porodnica, Gospa in Kraljica je postala sedaj njihova Mati! Jezus sam je tako odločil! Toda ona naj je tudi Mati vseh vernikov, ki bodo verovali v Kristusa! Bil je ta ukaz Jezusov apostolom sladak, ker niso le smeli, temveč imeli dolžnost, ljubiti Marijo kot svojo Mater; sladka jim je bila ta naloga, voditi narode k Mariji in po Mariji k Jezusu! Koliko dušne sreče in tolažbe je donášala apostolom in prvim kristjanom ljubka misel: Marija je naša Mati! še posebno potem, ko je zapustil Jezus zemljo ter se preselil nazaj v nebesa.

Božja previdnost je modro ukrenila, da je ostala Marija po vnebohodu Sinovem še nekaj časa na zemlji sredi apostolov. Sv. evangelist Luka je zapisal v „Dejanju apostolov“ (1, 12. 13) te-le besede: „Tedad so se vrnili z Oljske gore (kjer so bili priča vnebohoda Gospodovega) v Jeruzalem. In ko so noter prišli, so šli v zgornjo hišo, kjer so ostali Peter in Janez, Jakob in Andrej, Filip in Tomaž, Jernej in Matevž, Jakob Alfejev in Simon Gorečnik in Juda Jakopov. Vsi ti z ženami in z Marijo, Materjo Jezusovo.“ Temu bivanju Marijinemu med apostoli pripisuje sv. cerkev veliko važnost; zato pomenljivo nazivlje Marijo: Kraljica apostolov! Poslušna božjim namenom je bila Marija apostolom učiteljica in skrbna odgojiteljica, mladi cerkvi pa trdna opora. Sicer je že sv. Duh z nadnaravno močjo prestvaril apostole, te preproste, nevedne ribiče v razsvetljene može, ki so bili sposobni ponesti luč sv. vere med vse narode; vendar jih je podučevala na naravni način tudi Marija in to posebno v onih važnih skrivnostih sv. vere, o katerih je bila priča Ona sama, tako na pr. o učlovečenju in, rojstvu Sinu božjega, o sv. Treh Kraljih, o begu v Egipt, o bivanju Jezusovem v Nazaretu itd. Zato piše sv. Anzelm: „Če tudi je sv. Duh prišel nad apostole, je vendar Marija več važnih skrivnosti razodela apostolom.“ Radi pritrdimo navdušenim besedam razlagalca visoke pesmi: „Tvoj glas, o Marija, je bil glas istega sv. Duha, ki je govoril apostolom tako, da so tvoje svete ustnice zvesto tolmačile resnice, razjasnile, odkrile in potrdile one skrivnosti, ki so potrebovale izpopolnitve, potrdila ali dokazov.“ (Rupert.)

Kako se je radovalo srce Marije, ko je videla, kako prej tako boječi apostoli, napolnjeni s sv. Duhom, neustrašeno stopajo pred nebrojne množice ter ognjevitvo oznanjujejo nauk Jezusov! Kolika radost za Marijo, ko so tisoči molili njenega Sina ter po sv. krstu vstopili v njegovo cerkev. Kolika sreča pa zopet za apostole in spreobrnjence, ko so imeli in pozdravljali v svoji sredi Mater Onega, v katerega so verovali; ozirajoč se na njeno trdno vero so si utrjevali svojo mlado vero; učili so se od nje čez vse ljubiti Boga ter prenašati najgroznejše muke iz ljubezni do Njega; dajala je Marija apostolom pogum in stanovitnost, evangelistom svet in modrost, žalostne je tolažila, spreobrnjence bodrila; sploh bila je vsem krasen, živ zgled, kako naj hodijo po ozki poti proti nebesom! Kakor solnce

Marijino vnebovzetje.

(Slikal Leonardo da Vinci.)

pred zatonom še enkrat z večerno zarjo ožari obzorje, tako je tudi Marija pred svojo ločitvijo iz sveta z ljubeznivim žarom modrosti, svetosti in materinske ljubezni ožarjala mlado cerkev. Zato je lahko zapisal sv. škof in mučenec Ignacij sledeče besede: „Kje je kak pravi kristjan, ki ljubi našo sv. vero, ki čuje o njej (o Mariji), pa bi je ne želel videti ter pozdraviti njo, ki je bila odlikovana, da je pravega Boga nosila v svojem telesu.“

Vsi apostoli in evangelisti so se z ljubeznijo ozirali na Marijo, kot svojo Kraljico, Mater, učiteljico in varihinjo. Pred vsemi pa je ljubil Marijo in po sinovsko skrbel zanjo njen posinovljenec sv. Janez, to pa zato, ker mu je Jezus malo pred smrtjo njo v posebno skrb izročil. Zakaj pač — tako nehoté vprašas — je Jezus izročil Marijo v oskrb ravno njemu, ki je bil po letih najmlajši izmed apostolov? Odgovor je lahek: Ker je bil Janez vsled svojega čistega in nedolžnega življenja posebni ljubljeneц Jezusov; imenuje ga sv. evangelij naravnost „učenca, katerega je ljubil Jezus.“ Duhovski brevir piše o njem (27. dec.): „Jezus ga je ljubil, ker je bil vreden večje ljubezni zaradi njegove izredne čistosti in nedolžnosti . . . Na križu umirajoč je priporočil deviško Mater deviškemu učencu.“ Takrat — se mi zdi — je hotel Jezus reči Janezu: „Izročim ti najljubše, kar imam na zemlji, svojo čisto, deviško Mater; ljubi jo namesto mene kot Mater, skrbi zanjo kot za Mater, zatekaj se k njej kot k Materi v vseh težavah in skušnjavah.“ — „O izredna čast ljubljenega učenca, kateremu je Zveličar rekel: Glej, tvoja Mati! o dedščina bogatejša, kot posest vsega sveta, sprejeti kot Mater kraljico vesoljnega stvarstva“ (tako zakliče sv. Jurij iz Nikomedije). Kako zvesto in natančno je spolnoval sv. Janez naročilo najblažjega prijatelja Jezusa! Sv. evangelij nam pove kratko pa krepko: „In od iste ure jo je učenec k sebi vzel,“ to se pravi: Od groba Jezusovega je spremil sv. Janez žalostno Mater v Jeruzalem; odslej Marije do smrti ni več zapustil; kot najboljši sin je ljubeznivo zanjo skrbel, ji ponižilo stregel, bil poslušen vsakemu njenemu migljaju. Kako tolažljivo in izpodbudno je bilo za sv. Janeza to občevanje z Marijo! Kako ganjen je bil sv. apostol, ko je vpričo sv. Matere Jezusove opravljal nekrvavo daritev sv. maše! Kako radostno je bilo njegovo srce, ko je Mariji podajal dragoceno Telo Jezusovo v sv. obhajilu! Kako je puhtela iz teh dveh nedolžnih src goreča molitev za razširjanje sv. evangelija, za zveličanje duš!

Ko se je pričelo l. 44. silno preganjanje mlade cerkve v Jeruzalemu, so mnogi verniki zbežali. Tudi Marija je zapustila mesto ter se podala s sv. Janezom v Efez, da bi ondi preživela zadnje dni življenja. Sv. Janez pa je ondi vneto oznanjeval sv. evangelij; postala je Efeška občina prav cvetoča; tako da jo hvali sam sv. Pavel; ta lepi uspeh je bil pač tudi sad molitve in delovanja Marijinega. Tja v Efez so prihajali kristjani, da bi videli čudovito Devico ter se zgledovali nad njenimi čednostmi ter dobivali moč v težavah ter skušnjavah. Sv. Dionizij Areopagita opiše obisk Marije v Efezu tako-le: „Nezmerno sem srečen, ker mi je dobrotljivi Bog naklonil preveliko milost: z lastnimi očmi sem videl Mater našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki po svetosti daleč presega vse nebeške duhove in

je Bogu tako podobna, kolikor je sploh kaki stvari to mogoče. Ko me je sv. Janez, ta knez med evangelisti in preroki, ki se je na zemlji svetil kot solnce na nebu, popeljal k vzvišeni Devici, sem čutil, kako me je obšel in prešinil prečuden ogenj, čutil sem ginjenost in srečo v toliki meri, da sem skoraj omedlel. Spoznam pred Bogom, da bi jo imel za božanstvo samo, skrito v človeškem telesu, ko bi ne bil drugače podučen.“

Po približno 25 letnem bivanju v Efezu je Bog Mariji po angelu sporočil zanjo veselo novico, da se bliža njena smrt, ki jo bode na veke zedinila z ljublj enim Sinom. Naročila je sv. Janezu, naj jo spremi v Jeruzalem, da umrje v tem mestu, ki je proslavljeno po smrti in vstajenju njenega Sina. Sv. Janez se je podal ž njo v Jeruzalem na goro Sion, kjer sta se nastanila v razpali palači njenega rodu. Vsi apostoli so se zbrali po višjem navdihnjenju krog Marije. Ljubezniva kot zahajajoče solnce jih je sprejela z nebeško milobo, jih je tolažila radi ločitve ter jih zagotavljala, da bode pri Jezusu zanje prosila. Vsi so bili globoko ginjeni. Iz roke sv. Petra, vidnega namestnika Jezusovega na zemlji, je sprejela sv. popotnico. Obraz ji je žarel nebeškega veselja. Umrla je vsled domotožja po nebesih, iz ljubezni do Boga, sladko, mirno. Apostoli so na svojih ramah odnesli truplo Marijino v grob, verniki so spremljali sprevod z bakljami in petjem psalmov in hvalnic... A truplo Marijino ni ostalo v grobu. Jezus je vzel v nebasa tudi telo svoje Matere; zakaj to presveto telo, to sve-tišče živega Boga ni smelo zapasti črvom v jed...

Kako so se veselili apostoli zmagoslavja svoje Kraljice in kako so veselo gledali v nebo, ker so vedeli, da je Marija z božjim Odrešenikom združena na veke! Kolik vpliv je imelo vnebovzetje Marijino na nadaljno razširjanje krščanstva po svetu! In apostoli, ki so sami goreli za slavo Marijino, so se z vsemi močmi prizadevali, da razširijo češčenje Marijino po vesoljni zemlji. Najbolj so proslavili za vse čase Marijo s tem, da so ji v zvezi s sv. evangelisti odkazali v knjigah sv. evangelijev tako odlično, častno mesto. Da, zares! Sveti evangelji, ki toliko lepega in častnega o Mariji pripovedujejo, so ona mogočna skala, iz katere teče in bo tekel živi studenec češčenja Marijinega do konca sveta! Sv. Janez je v Skrivnem razodetju nam živo predočil Marijo v nebeški slavi, ko piše: Veliko znamenje se je prikazalo na nebu; žena s solncem obdana in luna pod njenimi nogami in na njeni glavi krona iz 12 zvezd (12, 1). Ta veličastna žena, oblečena s solnčno žarno obleko, je Marija — Gospa vesoljstva! V Jeruzalemu so apostoli vpeljali liturgijo (bogoslužne knjige) sv. Jakoba apostola; skoro na vsakem listu najdemo spomin preblažene Device. Na pr.: „Mi praznujemo spomin čiste Device Marije.“ Pri sv. obhajilu: Jaz sem kruh življenja, pravi Gospod, in kdor veruje vame, bo imel za delež življenje. Od vernikov naj pride, kdor je čist, semkaj, naj ga zaužije in po njem dobi odpuščanje. Blažena Marija in blažen je njen sad, ki je izšel iz nje, ker njegovo Telo jemo in njegovo kri pijemo v odpuščanje naših grehov. Sv. evangelistu Luku pripisujejo to molitev: „Češčena, milosti polna, Gospod je s teboj, blažena si med ženami in blažen je sad tvoj, ker si rodila Zveličarja duš.“

Ostanke Marijine so apostoli varno hranili in visoko čislali. Da bi pa zagotovili čast Marije, Matere božje tudi za prihodnje čase, so vstavili v apostolsko vero kot verski nauk še danes veljavne besede: „In v Jezusa Kristusa, Sinu njegovega edinega, ki je bil spočet od sv. Duha, rojen iz Marije Device ...“ S to slovesno versko izjavo, ki je jedro vsega češčenja Marijinega, so postavili apostoli trdno podlago bodoči slavi Marijini za vse čase in vse kraje. Kaka tolažba za nas, ki častimo in ljubimo Marijo, da ta naša vera — torej tudi to naše češčenje Marijino — sloni na spričevanju prerokov in apostolov (Efez. 2, 20), katero spričevanje so ti zvesti Jezusovi zaupniki potrčili s srčno krvjo.

Molitev.

O veliki sv. apostoli, vi ljubljenci božji! Kot orli ste preleteli dežele ter upognili zemljo pod križ Kristusov in ljubko žezlo nebeške Kraljice. Učili ste narode častiti in srčno ljubiti preslavno Mater božjo in nebes Kraljico! To ljubezen ste izročili vsemu svetu ter tudi nam. Izprosile nam vsem neprecenljivo milost, da bi mogli po vašem zgledu prav vdano ljubiti in slaviti Marijo, Kraljico apostolov. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Skleni, da bodeš po zgledu apostolov vsakogar vnemal za Marijino čast ter množil število Marijinih častilcev v svoji okolici, pri podložnih, sploh, kjer le moreš.

Češčenje Marijino v katakombah.

Po naročilu Zveličarjevem so se razkropili apostoli in njihovi učenci križem sveta ter vneto oznanjevali sv. evangelij. Čudoviti so bili njihovi uspehi. Nebrojne množice so v kratkem času pripeljali v cerkev Kristusovo. Že apostol Pavel je mogel zapisati znamenite besede psalmista Davida: „Po vsi zemlji se razlega njihov glas in njihova beseda do konca zemlje.“ (Rim. 10.) V Rimu na pr. je cerkev tako hitro rastla, da je sporočal zgodovinar Tacit „o neizmerni množici kristjanov,“ ki so za časa cesarja Nerona (krog 66. l. po Kr.) napolnjevali mesto. Kako naglo se je krščanstvo ukoreninilo po vsem tedaj znanem svetu, nam spričujejo besede krščanskega mučenika in in učenjaka Justina († 164): „Ni ga ljudstva, niti med barbari, niti med Helenci, niti med drugimi znanimi narodi, med katerimi bi se v imenu križanega Boga ne mililo in zahvaljevalo Očetu in Stvarniku veseljstva.“ Vsi spreobrnjenci pa so trdno in neomajano verovali dvojno resnico: Jezus Kristus je Sin Božji in Marija je Mati njegova. Kjerkoli so se upogibala kolena pred Kristusom, tam so se razlegale hvalnice tudi Mariji. Trdimo celo, da je ravno Marija mnoge pritegnila h Kristusu. Tem rajši so častili Dete, ki se jim je smehljalo v materinem naročju. Tudi tu je vodila ljudi Mati k Sinu. Hitro razširjanje krščanstva je vidno pospeševala roka božja. Vsa znamenja so kazala, da bo postala vera v Kristusa kmalu svetovna vera.

Strmeč in prestrašeni so gledali pogani silni napredek krščanske vere, ki je glasno obsojala njihovo nesramno življenje in ostudno malikovalstvo. Sklenili so krščanstvo iztrebiti, pokončati. S pripomočki niso bili izbirčni. Podtikali so kristjanom raznovrstne hudobije ter hujskali nižje ljudstvo proti njim, češ, da so ravno kristjani vzrok vseh obilnih nesreč v rimskem cesarstvu, krivi torej lakote, kuge, potresov in povodenj. Posebno poganški duhovniki, čarovniki ter vedeževalci so netili to sovraštvo venomer, kažoč na kristjane: Glejte jih, sovražnike božanstvenih cesarjev in nasprotnike postav! Ni čuda, da je naščuvano ljudstvo neprestano kričalo: Kristjane pred leve! Cesarji rimski pa so se zagnali s peklensko silo v boj proti krščanstvu. Videli so, da se maje staro malikovalstvo in ž njim tudi cesarstvo rimsko. Ta boj je bil grozen, strašen. Spoznavalce Kristusove so silili, da se odpovedo svoji veri ali umró med strašnimi mukami. Bičali so jih, mesarili, metali v cirkus pred divjo zverino, žgali jih z gorečimi bakljami, pribijali na križ, kuhali v olju, iztikali jim oči, izruvali jezike, sežigali jih na grmadah. Ob hudih preganjanjih so bile ceste kar polne gorečih grmad, na katerih so umirali kristjani za sv. vero. Vsa zemlja je bila okrvavljena s krvjo kristjanov. Tisoči in tisoči vsake starosti, vsakega spola in stanu so umirali v strašnem trpljenju. Utrujeni rablji so se morali vrstiti, meči so bili skrhani. A ne misli, da so kristjani neradi ali prisiljeni šli v trpljenje in smrt. Smehljajoč so poslušali smrtno obsodbo, pojoč psalme in slavospeve so junaško šli v smrt. Največja čast in sreča jim je bila, umreti za Kristusa. Ko so pogani videli to junaštvo in bili priča obilnih čudežev ob takih prilikah, so mnogokrat zaklicali: „Velik je Bog kristjanov“ ter se trumoma oglašali za sv. krst. Kri mučencev je bila seme novih kristjanov (Tertul.). Posebno Rim, glavno mesto tedanjega poganstva, to gnezdo grdega malikovalstva in najostudnejših razvad, je bil preplavljen s krščansko krvjo; podoben je bil velikanski klavnici črede Kristusove. O preobilnem številu krščanskih mučencev v Rimu in okolici nam nepobitno pričajo ogromna pokopališča iz tedanjih časov, takozvane katakombe. In vendar je cerkev iz te strašne borbe, iz teh brezštevilnih morij prišla zopet na dan pomlajena in pokrepljena! Zmagala je! Kdo ne občuduje božje previdnosti?

Pod rimskim mestom in okolico se precej globoko pod zemljo razprostirajo hodišča, visoka 3 do 4 metre in primerno široka, izsekana v mehkm kamnu; na več krajih se nahajajo taka hodišča ali rovi kar v treh, štirih ali petih nadstropjih — drugo nad drugim. Vsa ta hodišča so bila med seboj povezana s stopnicami. Na obeh straneh teh hodišč so bile vsekane dolbine, tako globoke, da se je mogel mrlič vanje položiti. V take votline so polagali umrle ter jih zazidavali s ploščami. Če je v takem grobu počival mučenec, so v zunanjo ploščo vrezali palmo ter pripeli stekleničico s krvjo mučencevo. Vsekovali so tudi primerne napise, na pr.: „Aleksander ni mrtev, ampak živi nad zvezdami . . . po kratkem življenju se žari v nebesih.“ Ako bi položil ta podzemsko hodišča drugo za drugim v eno vrsto, bi znašala skupna dolžina krog 300 ur hoda. Mučeniških grobov je bilo ondi krog 2 $\frac{1}{2}$ milijona; drugih grobov

pa tudi na milijone. Glej, to so slovite katakombe, to orjaško mrtvaško mesto pod zemljo!

V tem podzemskem mestu, v zaduhlih katakombah, so iskali kristjani zavetja pred preganjevalci in rablji in so ga našli pri ljubih ranjkih; ščitile so jih tam vsaj nekoliko državne postave, ker po teh postavah so bila pokopališča nedotakljiva. Vendar se je pa vkljub temu večkrat primerilo, da so pogani izvohali vhod v katakombe ter ondi zbrane kristjane kar trumoma pomorili. Očitali pa so kristjanom, da so krti, ker se boje luči. Tu v katakombah so se verniki zbirali k službi božji: V ta namen so s časom izsekali pod zemljo lepe kapele, velike, krasne, obokane dvorane, podobne našim cerkvam. Te stavbe so tako dovršene in umetniško izdelane, da jih še danes občudujejo. Ob straneh so napravljeni kameniti sedeži. Tu torej — na grobeh mučencev — so opravljali najsvetejšo daritev — sv. mašo. Tu so hodili k spovedi, tu prejemali sv. obhajilo, poslušali božjo besedo — v vednem strahu in trepetu, da pridero birmi ter jih popeljejo na morišče. Pobožni kristjani so, kolikor se je dalo, stene teh svetišč v katakombah ozaljšali z raznimi slikami in lepoticjem. Take slike na stenah so izpodbujale srca k pobožnosti ter živo predstavljale svete skrivnosti naše sv. vere; navdajale so vernike s tolažbo sredi preganjanj ter jim kazale na končno zmago križa nad svetom in sovražniki. Za nas, ki ljubimo Marijo in se vnemamo za njeno čast, je pa posebno zanimivo in izpodbudljivo to dejstvo, da se nahaja med temi slikami v katakombah veliko število Marijinih podob, ki nam pričajo, da so že prvi kristjani ljubili in častili Marijo prav tako kakor mi, če ne še gorečnejše. Predstavljali so si tedanji kristjani Marijo na dva načina. Prvi način: Marija sedi na prestolu z božjim Detetom v naročju kot vzvišena Mati božja; drugi način: Marija stoji in moli z dvignjenimi rokami kot milostljiva Mati, ki prosi za človeški rod. Te podobe Marijine se nahajajo pogosto nad oltarji, kjer se je opravljala presveta daritev ter so se opravljale javne molitve; vse to kaže jasno, da so tedanji kristjani pri bogoslužnih opravilih skazovali Mariji javno čast ter jo tudi očitno klicali na pomoč. Stopimo v katakombo sv. Priscile, katero vsled številnih slik iz Marijinega življenja prav primerno nazivljemo Marijansko katakombo. Započeto je bilo to pokopališče nedvomno že za časa apostolov, torej že v prvem stoletju, kajti sv. Priscila, mati sv. Pudenta, je bila sovrstnica apostolov. Tu na stropu grobne kapele ugledaš pač najstarejšo, do sedaj znano sliko Marijino. Marija sedi, oblečena v gubasto obleko in ogrnjena s plaščem; na glavi ima po navadi tedanjih Bogu posvečenih Devic lahen pajčolan; v naročju drži Božje Dete. Nad skupino žari betlehemska zvezda; pred Marijo pa stoji mlad mož: Izaija, Marijanski prerok, ogrnjen s plaščem, z desnico kaže na zvezdo, z levico pa drži list sv. pisma, v katerem je prerokoval o deviški Materi božji in o veliki luči, ki bo izšla nad Izraelom. To sliko je — kakor sodijo učenjaki — še pred očmi apostolov naslikal krščanski umetnik, pač eden onih, ki so še osebno videli presveto Devico. Ob strani te Marijine slike najdemo drugo zanimivo podobo. Dober pastir, za katerim skačeta ovca in kozliček, nese izgubljeno jagnje k čredi nazaj. To

je naslikano na eni strani oboka. Na drugi strani oboka pa vidimo Marijo, kako moli; k njej nese dobri pastir rešeno jagnje. V tej duhoviti sliki spoznamo Marijo kot Mater Božjo in ob enem kot Mater vernih kristjanov, kot varihinjo cerkve ter priprošnjico našo. Iz ravno iste dobe se v istem grobišču nahaja slika sv. družine. Marija stoji z razprostrtimi rokami poleg Jezusa in Jožefa ter moli; nasproti pa na stolu sedi mož ter kaže na sv. družino. V tem možu zopet

Matí božja in dete.

(Slikal Al. Boticelli.)

spoznamo preroka Izaija, ki je bolj jasno kot kateri drugi prerok prerokoval o Devici, ki bo rodila Odrešenika. Še eno sliko najdemo tam blizu na stropu; angel oznaní Mariji učlovečenje Sinu božjega. Marija sedi na prestolu kot lepa, mila, veličastna kneginja; pred njo stoji angel Gabrijel kot mladenič, ki z roko kaže na Marijo. Poznejši umetniki slikajo Marijo pri Oznanjenju klečečo, kot ponižno deklo Gospodovo; tu pa jo vidimo kot Gospo, kneginjo, h kateri pošljejo

nebesa odposlanca; in ona ga sprejme sedeč, obdana od prihodnjega sijaja kot Mati božja. Stopimo nekoliko nižje, v grobišče sv. Domitile. Tu najdemo (iz drugega stoletja) podobo Marije s tremi kralji iz jutrovega. Ta slika ima poseben značaj: Marija ni naslikana kot uboga Devica, ki polaga Dete na slamo v jasli; temveč ona sedi na knežjem prestolu; naokrog pa visé cvetlični vencí; kralji se spoštljivo bližajo ter darove ponujajo. Sploh se pa nahaja predstava Marije s sv. Tremi Kralji neštetokrat na starokrščanskih spomenikih. Izražali so s tem svoje veselje, da je Bog, kakor tri kralje, tako tudi zahodne narode poklical k spoznanju Sinu božjega. V katakombah so našli tudi krog 400 takoiimenovanih zlatih kozarcev, od katerih so seveda mnogi že poškodovani. Na dnu teh kozarcev je pritrdil umetnik zlat list ter je z ostrim orodjem zarisal razne podobe in napise v zlato; potem je pa dno kozarca zalil s steklovino. Takih kozarcev so se posluževali pri krstih, porokah, pogrebih, posebno na praznike svetnikov. Večji del teh kozarcev zaljša podoba Matere Božje pri molitvi z napisom: Marija. Na nekaterih kozarcih zaljša Marijino podobo gloriola, po naše: nebeški žar; to je odlika, ki so jo izpočetka pridevali le Kristusu, od tretjega stoletja Mariji, pozneje šele drugim svetnikom in angelom. Že iz te okoliščine razvidimo jasno, da so že v prvotni cerkvi visoko častili preblaženo Mater božjo, in to bolj kot angele in svetnike, prav kot svojo kraljico.

Nek poseben značaj pa imajo vse Marijine slike iz prve dobe: nekaj resnega in strogega imajo na sebi; nežen, smehljajoč obraz bi zastonj iskal v katakombah. Marijo so slikali kot močno ženo, ki je strla kači glavo; kot Mater Onega, ki ni prinesel na zemljo mir, ampak boj, oni boj, katerega so kristjani takrat morali boriti od roda do roda v krvavih preganjanjih. Sploh tedanja krščanska umetnost pod vplivom tako krutih razmer ni mogla biti vesela; vedno zatiranje in strah in hudi časi so ji vtisnili resen značaj. Vrh tega prvi kristjani niso marali mamljivih predstav, ki bi jih spominjale razkošnih poganskih kipov, ki so bili povsod razpostavljeni po ulicah, templih in stanovanjskih.

Nekoč je Zveličar zaklical farizejem v proroškem duhu: „Lapides clamabunt,“ kameni bodo klicali, ako bodo ljudje molčali. Sijajno so se uresničile in se še uresničujejo te besede. „Kameni bodo klicali,“ te besede se uresničujejo tudi pri češčenju Marijinem v prvih stoletjih krščanstva. Stari spominki iz one dobe govore bolj glasno, kot še tako jasne besede. Svojo vero so prvi kristjani vdolbli v trd kamen z neizbrisljivimi znaki ter ovekovečili s slikami. Ti kameni, te slike kličejo jasno, glasno, kako so ljubili prvi kristjani Marijo ter jo častili in prosili. Oj, koliko obljub, koliko gorečih molitev je privrelo iz junaških krščanskih src ob vznožju teh podob Marijinih. Prosili so moči in poguma za one, ki so se v gledališčih borili z divjimi zverinami, prosili Marijo zase, naj jim izprosi palmo in mučeniško krono. V cirkusih in na moriščih je tekla nedolžna krščanska kri, globoko pod zemljo pa je odmeval zmagoslavni aleluja... Kmalu nato, glej, se vije dolg, žalosten sprevod, razsvetljen od rdeče svetlobe bakelj skozi hodišča katakomb; milo se razlegajo žalostinke in

psalmi ... trupla mučencev neso, ki so ravnokar umrli za Kristusa, da jih slovesno in častno pokopljejo.

Da, da! Te slike Marijine v katakombah, če so tudi očrnele od bakelj preganjanih in v smrt obsojenih kristjanov in razjedene od časa, so za nas najsvetejši spominki že davne, davne ljubezni do Marije; obseva jih nebeški žar, ki dviga dušo v svetle nebeške prostore.

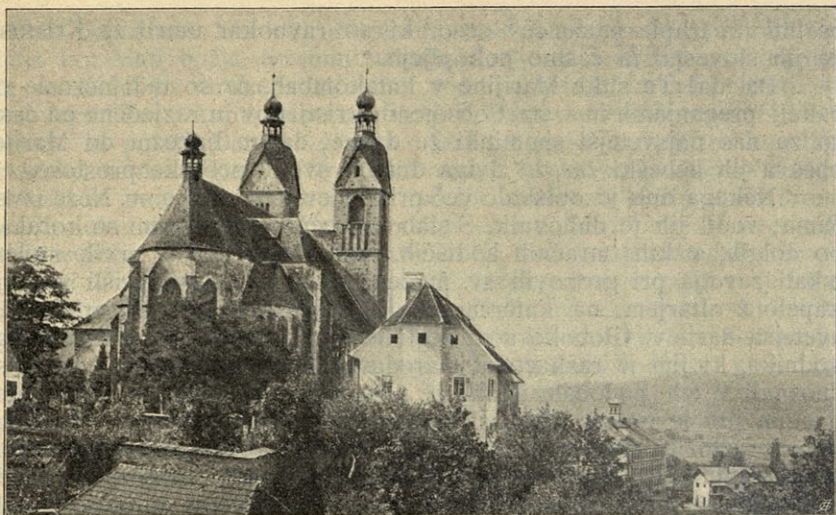
Nekega dne je obiskalo več prijateljev katakombe sv. Neže izven Rima; vodil jih je duhovnik. S slabo gorečimi svetilkami so korakali po dolgih, ozkih, mračnih hodiščih, kjer so kristjani prvih stoletij iskali zavetja pri grobovih sv. mučencev; naposled so prišli v večjo kapelo z oltarjem, na katerem se je za časa preganjanj vršila najsvetejša daritev. Globoko so jih ginile in pretresle besede izkušnega vodnika, ki jim je razkazoval starodavne slike na stenah; strmeč so spoznali v teh podobah nauk in navade sv. katoliške cerkve. Med drugim jim je pokazal tudi sliko preblazene Device Marije ter jim je srčno razložil, kako je bila Marija tudi našim starodavnim očetom dobra Mati. Med ptujci se je nahajal tudi plemenit Anglež, ki je do takrat vedno bil napačnega mnenja, da se je češčenje Marijino pričelo šele v „nevednem, praznovrnem“ srednjem veku, da pa o njem v prvih časih krščanstva niso nič vedeli. Ko je ta ugledal nepobiten dokaz za Marijino češčenje, je bil globoko presunjen; pokleknil je ter poljubil tla, na katerih so nekdaj junaški mučenci in spoznavalci stali. Solze so porosile njegove oči in božja milost je ganila njegovo dušo. Poprej krivoverec, je prišel iz katakombe kot vnet vernik. Slika preljube nebeške Matere ga je vrnila na pravo pot. V Rimu se je odpovedal zmotam, postal katoličan ter goreč duhovnik.

Molitev.

S sv. spoštovanjem se ozrem k vam, o neštete trume krščanskih junakov in junakinj, ki ste iz ljubezni do Kristusa dali najdražje — svojo kri in življenje. Venec zmage diči sedaj vaše glave, palmove veje nosite v svojih rokah. Oj vi presrečni, blagrujem vas! K vaši zmagi vam je pripomogla mogočna Mati božja, katero ste iskreno ljubili v življenju ter jo zaupno klicali na pomoč. Uslišala vas je ter vam naklonila mučeniški venec. Sedaj pa veselo gledate nebeški Materi v žarno obličje ter hvaležno požete in boste peli večne slavo-speve Kraljici svoji. Oj priporočite tej svoji in naši Kraljici nas in naše borbe, da se moremo srečno braniti zoper notranje in zunanje sovražnike svojega zveličanja, da dejansko ljubimo Jezusa ter ob mogočni roki nebeške Matere pridemo na kraj večnega miru v preslavno družbo vašo, da vsi skupno praznujemo zmagoslavje na veke.

O Marija, Kraljica mučencev, prosi za nas!

Zvezdica v Marijino krono. Priporočaj se večkrat mučencem prvih stoletij, ki ti dajejo tako krasen zgled ljubezni do Marije. Posnemaj njihovo stanovitnost v sv. veri!

Gospa Sveta.

Apostolski očetje in cerkveni učeniki pospešujejo s pismom in besedo slavo Marijino.

Kakor nekdanj pod križem, tako je stala Marija kot skrbna čuječa mati poleg mlade Kristusove cerkve, gledala sočutno njene krvave borbe ter jo ščitila s svojim mogočnim varstvom, da ni omagala. Lepo piše P. Maurus Wolter: „Ako ne najdemo Jezusa v nobeni dobi njegovega zemskega življenja — in to najmanj v mladosti samega — brez Matere, kako da bi ne bila ona s svojo pomočjo blizu mladostni cerkvi Kristusovi? In če zvezda jutranjica nikdar veselejše in svetlejša ne žari, kakor tedaj, ko se vzhajajoče solnce bori z nočno temo, kako da ne bi tudi zvezda Marijina z ljubko svetlobo svetila na jutranjem krščanskem nebu ter obsevala solze ter rdečo zarjo cerkve, ko se je borila v krvavih bojih z nočjo poganstva. Da, jasno in milo je svetila Marija — Danica tja doli v temne, zaduhle katakombe, kamor so se zatekali preganjani kristjani pred smrtnimi sovražniki; bila jim je Mati; verniki pa so zaupali vanjo, zaljšali so svetišča in grobišča mučencev z veličastnimi slikami Matere božje ter pred njimi iskali tolažbe, pomoči; pred njimi so peli psalme in hvalnice, opravljali javne molitve ter daritev sv. maše in druga bogoslužna opravila. Iz tedanjih bogoslužnih obredov, ki so se nam ohranili do danes v takozvanih liturgijah vzhodne in zahodne cerkve, izprevidimo jasno, da je

Mati božja in dete Jezus.

(Slikal Špagna.)

v njih imela preodlično mesto Marija, kakor se tudi spodobi njenemu dostojanstvu. Kakor danes, tako so že takrat nazivali Marijo „preblazeno, preslavno vselej čisto Devico“. Tako so poleg katakomb tudi te stare liturgije zgodovinski dokaz o apostolski starosti češčenja Marijinega.

Ako pa občudujemo vneto češčenje Marijino v prvih stoletjih krščanstva, se nehoté vprašamo, kdo je netil in v nemal v srcih tedanjih vernikov plamen ljubezni do Marije? Zgodovina nam našteje celo vrsto gorečih pospeševalcev Marijine časti. Nekateri so živeli še za časa apostolov ter se imenujejo apostolski očetje; njihove naslednike pa zovemo poapostolske očete in cerkvene učениke. Ko so razni krivoverci jeli napadati božanstvo Jezusa Kristusa ter ob enem tudi čast njegove Matere, so po posebni previdnosti božji nastopili ti veliki možje. S pismom in jezikom so bistroumno zagovarjali krščansko vero, zmagonosno pobijali zlobna podtikanja ter prostodušno in neustrašeno odkrivali nespametno in grdo malikovalstvo; zato so jih nazivali s častnim priimkom: zagovornike — apologete. Njihove besede so imele tem večji vpliv, ker so bili ti možje veleučeni ter navadno spreobrnjenci, ki so natanko poznali pogansko modroslovje in grdobije malikovalstva. Za temi so nastopili cerkveni očetje. Vsi ti možje so goreče širili in junaško branili vero krščansko, ob enem ž njo pa tudi širili in utrjevali češčenje Matere božje. Njihovo srce je gorelo ljubezni in spoštovanja do Marije; naravno je torej, da so navdušeno in z iskrenimi besedami oznanjevali slavo Marije ter izpodbujali k zaupanju do nje; spisali so njej na čast cele knjige. Slavili so Marijo sv. očetje zahodne in vzhodne cerkve, ki je bila takrat še z Rimom sklenjena. Nam se zde nesmrtni govori in spisi teh velikih mož kakor razprostran, bujno cveteč in prijetno duhteč vrt. Iz tega prelepega vrta si hočemo utrpati nekaj cvetk, jih poviti v krasen šopek ter ga pokloniti Mariji. Spoznali bomo, da so v prvi dobi krščanstva častili in ljubili Marijo bolj, kakor jo ljubimo sedaj; naj so nam prvi kristjani učitelji gorečnejše ljubezni do Marije.

Največji apostolski oče, sv. mučenec Ignacij († 107), učenec svetega Janeza Ev. in škof v Antiohiji je pisal prebivalcem mesta Smirne: „Opazil sem, da ste neomajani v veri ter popolnoma in trdno prepričani, da je naš Gospod iz Davidovega rodu po mesu, Božji Sin po volji in moči Božji, zares rojen iz Device.“ Še jasneje označi vzvišeno stališče Marijino v listu do Efežanov: „Eden je zdravnik iz mesa in iz duha ... v mesu bivajoč Bog ... iz Marije in iz Boga, Jezus Kristus, naš Gospod!“ Čujte, sv. Ignacij pove, da ima Bog z Marijo skupnega sina, Jezusa Kristusa! Kdo bi mogel jasneje opisati neskončno čast Marijino? Svojemu učitelju sv. Janezu je pisal: „Kje je kak pravi kristjan, ki ljubi našo sv. vero, ki čuje o njej (Mariji) pa bi ne želel videti in pozdraviti njo, ki je bila odlikovana, da je nosila pravega Boga v svojem telesu.“ Zares krasne besede! Prelepo je pisal o slavi Marijini sv. Justin, ki je iskajoč resnico vse modroslovske šole obiskal in jo naposled našel pri Jezusu, za katerega je naposled dal kri. On piše: „Mi pravimo in spoznamo, da je Kristus božji Sin in pred vsemi ustvarjenimi rečmi iz Očeta izšel ter da je po Devici človek

postal, da bi se po isti poti, po kateri se je nepokorščina po kači začela, ta tudi končala. Eva namreč, ko je še kot devica poslušala kačo, je rodila upor in smrt; vero in veselje pa je sprejela Marija, ko jej je angel Gabrijel prinesel veselo sporočilo, da bo Duh Gospodov prišel v njo in jo bo moč Najvišjega obsenčila ter da bo iz nje rojen Sin Božji, je odgovorila: „Zgodi se mi po tvoji besedi“. In kmalu je bil iz nje rojen On, po katerem je Bog osramotil kačo ter angele in ljudi, ki so kači podobni.“ Skoraj v celem I. obrambnem pismu govori ta sv. mož o Devici, o kateri je prerokoval Izaija ter imenuje Marijo „vedno deviško“. Ko se je l. 161 pričelo novo preganjanje kristjanov, je pisal sv. Justin cesarju Marku Avreliju in senatu rimskemu obrambno pismo, ki ga je tako-le sklenil: „Vidim naprej, da me bo to pismo stalo življenje, toda pripravljen sem ter čakam željno, da mi bodo sovražniki krščanske vere naklonili čast mučeniške smrti.“ Ni se motil. Z drugimi kristjani je bil ujet ter je še v sodnem dvoru sv. vero junaško zagovarjal. Bil je bičan in obglavljen. Marija je izprosila svojemu slavitelju srečno smrt l. 163.

Preidimo k sv. Ireneju, velikemu škofu Lyonskemu ter mučencu († 202), ki je bil učenec sv. Polikarpa, poln apostolskega duha, učen in spreten govornik. Proti krivovercem je pisal: „Eva je rodila grešno, v smrt obsojeno človeštvo tja do Marije, Matere božje, iz katere je izšel nov rod. Kakor je ona, zapeljana po besedah angela teme, zapustila Boga, ker je prelomila njegovo zapoved; ravno tako je ta, pozdravljena od angela luči in pokorna besedi njegovi zaslužila, da nosi Boga ter da postane Marija zagovornica (advocata) device Eve. Kakor je človeški rod po devici k smrti priklenjen, tako je bil po drugi Devici oproščen... Greh prvega človeka je bil uničen; zvižaja kače je bila pokončana po nedolžni golobici in raztrgana je bila veriga, ki nas je k smrti priklepala.“ Na drugem kraju pravi: „Kakor je Eva nepokorna postala in prinesla celemu človeškemu rodu smrt, tako je Marija Devica s svojo pokorščino zase in za ves človeški rod postala začetek zveličanja.“ Kako krasne besede! Tudi mi slavimo Marijo, praznujemo njene praznike ter jo zahvaljujemo iskreno, ker je postala začetek našega zveličanja, postala zagovornica naša! Te besede sv. cerkvenega učenika in mučenca zapro usta vsakemu zaničevalcu Marijinega čiščenja.

Jako bistroumno in krepko slavi veliki učenjak Tertulijan († 240) Marijino materinsko čast, kakor tudi njeno vedno devišтво; Božje Materinstvo Marijino imenuje naravnost „steber zveličanja“ ter „podlago našega prerojenja“.

„O skrivnostni čudež,“ — zakliče največji učenjak svojega časa, sv. Klemen Aleks., ko prispodablja Marijo sv. cerkvi — „Marija, Devica in Mati, — brezmadežna kot Devica, pa nežna kot Mati, ki svoje otroke k sebi kliče ter jih redi z Besedo, ki je postala Dete... Ona vzgaja mladi rod, katerega je Gospod sam odrešil z bolečinami in je sedaj njihov učenik, vodnik, odgojitelj. „Jejte,“ je rekel, „moje meso in pijte mojo kri,“ to je prav posebna hrana, katero nam daje Gospod.“

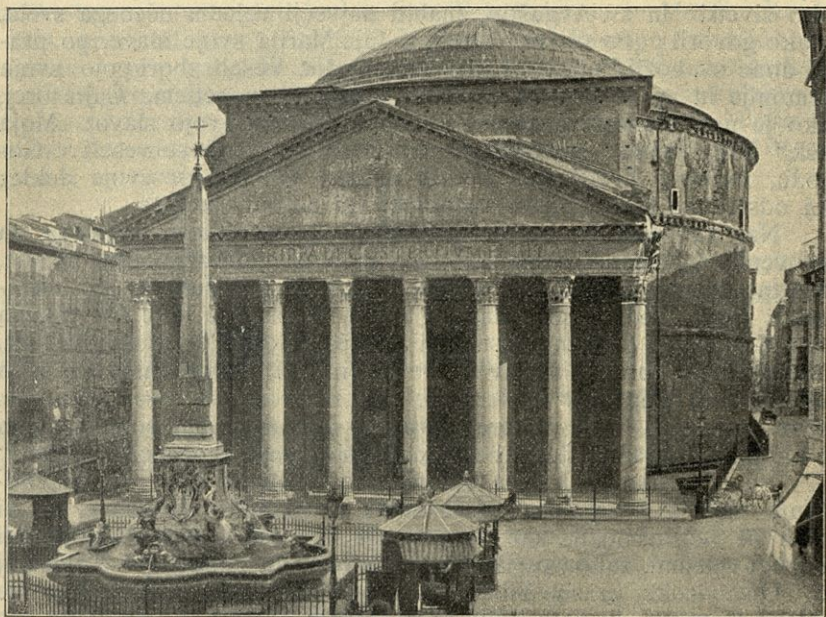
Kako vneto zopet je zagovarjal čast Marijino velikan-učenjak in spoznavalec Origen († 254). On slavi jasno „brezmadežno spočeto,

v milosti ustvarjeno Devico, nedotaknjeno od strupenega vzduha greha, nezmožno zmote; krasno govori o njeni ljubezni do Jezusa. Navedem le še besede njegove razlage Matevževega evangelija, v katerem angel opominja sv. Jožefa, naj ne zapusti Marije: „Ta Devica Marija se imenuje Mati edinorojenega Sina božjega, vredna Mati vrednega Sina, brezmadežna Mati brezmadežnega Sina. Jožef, vzemi Marijo kot nebeški zaklad, izročen ti v varstvo, sprejmi ga kot vse bogastvo božanstva, kot polnost svetosti, kot popolno pravičnost. Sprejmi in ohrani jo kot stanovališče edinorojenega Sinu božjega, kot njegovo častito svetišče, kot dar Božji, kot njo, ki je lastnica stvarnika vseh stvari, kot brezmadežno bivališče kraljevega in nebeškega ženina.“ V stopinje slovečega Origena je stopil njegov učenec sv. Arhelaj, mož bistrega uma, duhovit in ognjevit, ki je vneto in spretno zagovarjal slavo Marijino proti Manesu, začetniku Manihejske krive vere. Ta slavni, še ohranjeni zagovor je sklenil: „Vse naše upanje je odvisno od rojstva preblašene Device!“ Manesa je kaznoval Bog. Perzijski kralj ga je dal živega odreti, njegovo kožo s slamo nabasati ter obesiti pred mestna vrata. Sramotiti je hotel Manes Marijo, a osramotil je sebe; Arhelaj pa, ki je zagovarjal slavo Marijino, srečen zre v obličje nebeški Kraljici.

Prekrasne so besede sv. škofa Gregorija Naz., ki jih je govoril na Oznanenje Marijino: „Danes pojo vsi zbori angelov božjih slavo-speve in vse vernike razsvetljuje danes prihod Sinu božjega. Danes se je pričela prijetna spomlad in s prvimi žarki obseva danes solnce pravice naše duše. Danes je poslan Gabrijel, eden onih, ki stoje ob prestolu božjem, k najsvetejši Devici ter jo ljubeznivo pozdravi: „Češčena, milosti polna...“ Češčena torej, ti solnce pravice, ti prekrasna cvetlica naše solzne doline, ti ljubko duhteč vrt Božji, ti cveteč vinograd in sladka tolažnica duš, ki te časte!“ In zopet: „S kakimi besedami hočemo opisati veliko čast te Device! Kako slaviti njeno nedosežno lepoto! Kake pesmi bomo peli njej, katero je sam sv. Duh povzdignil. Ona zeleni v hiši Gospodovi kakor mila oljka, ki je postala rodovitna po sv. Duhu. Ona je cveteč vrt nesmrtnosti, v katerem je bilo zasajeno drevo življenja, katerega sadovi nas obvarujejo smrti. Ona je kras, čast devic, veselje in tolažba mater, trden steber vernikov, popolna podoba svetosti; v njej biva čednost in modrost; ona je živ studenec, iz katerega izvirajo valovi večnega življenja in milost bodo našli vsi, ki časte to najsvetejšo Devico odkritosrčno in ljubijo njeno nebeško čistost in svetost.“

Z vzvišenimi besedami je sv. Epifanij († 403) proslavljal Marijo: „Jaz grešni človek, kako se drznem z besedami opisavati leskečo slavo, v kateri se žari Mati Božja; opisavati njene nerazumljive, pretresljive prednosti te velike rešiteljice; v njej se je izvršila velika skrivnost, ki je zopet spravila nebo z zemljo. Kateri človeški jezik bi mogel oznanjevati hvalo, ki bi bila vredna one, ki je napolnila s strahom in trepetom celo nebeške moči, angele in nadangele, ko so videli, da je isti Bog, ki kraljuje v visokih nebesih, po njej prišel na zemljo. Strmeč so zrl v ta deviška nebesa in prestol, v katerega je stopil iz serafinskih višav On, ki nima začetka, da prebiva

v deviškem telesu. Kako velika je bila svetost te Device, ki je bila vredna spoznana, da je postala nevesta sv. Trojice. O nad vse blažena Devica, srednica med nebom in zemljo, čista golobica, nebesa, svetišče in prestol božanstva, svetel oblak, ki je iz nebes nase potegnil žareč blisk in ga sprevodil — Kristusa, ki je prišel, da razsvetli svet . . . O Marija, Mati božja, ki si rodila učlovečeno Besedo, edinorojenega Sinu božjega, ne časnega Boga, ki bi imel začetek v tebi, temveč večnega, ki je bil pred teboj in vsemi stvarmi . . . O Devica, ti posvečeni zaklad sv. cerkve, Devica, ti duhovnica in oltar, ker si za nas pogrnila mizo ter podarila nam nebeški kruh — Kristusa v odpuščanje grehov.“ Čuj še in občuduj prekrasne besede

Panteon v Rimu.

sv. Gregorja Nyss. (r. 331): „Kaj naj povem o vzvišeni sv. Devici? Razen Boga prekosi ona vse! O sv. Devica, ti božje svetišče in prestol, ki nosiš Kristusa, to solnce, ki žari v nebesih in na zemlji . . . O Devica, čista lilija, ti si nam dala nevenljivo rožo, Kristusa. O sv. božja Porodnica, ti neomadeževana ovčica, ki si rodila učlovečeno Besedo, jagnje Kristusa. O čudež, kako strmim, o žena, s solncem oblečena, ki nosiš luč v naročju. Gospod angelov je postal Dete. Angeli so tožili Evo, sedaj pa slave Marijo, ki je dvignila padlo Evo in iz raja izgnanega Adama pripeljala v nebesa. Milost te Device je neizmerna. Zato jo pozdravlja angel: „Češčena, milosti polna!“ Ti krasno nebo, okrašena z mnogimi čednostmi. Češčena, o zlata posoda, ki nosiš nebeško mano. Češčena, o Mati brezmadežna, ki si rodila

Kristusa, ki je bil pred teboj. Češčen, ti kraljevi škrlat, ki si oblekla kralja nebes in zemlje! Češčena, ti nerazumljiva knjiga, ki si dala svetu čitati Besedo in Sinu Očetovega itd.“

Kako krasno sta proslavljala Marijo sv. Ambrož in sv. Avguštín, ti leskeči zvezdi zahodnje cerkve! Čujva besede prvega: „Kaj je slavnjejše kot Mati božja? Kaj žarnejšega kot ona, katero je večni Žar izvolil? Kaj je čistejšega kot ona? Devica je po telesu, devica po duhu. Iz srca je ponižna, resna, previdna, redkih besedi, ljubi berilo, ne zaupa na bogastvo, temveč na molitve siromakov; delavna je, sramežljiva v besedah, pred očmi ima Boga, nikogar ne razžali, vsem dobro želi, sovraži napuh, ljubi čednost. Vzemite si zgled za življenje, ki vam kaže, kako se morate poboljšati, česa se varovati, kako živeti!“ In sv. Avguštín, znabiti največji veleum učenega sveta, je tako govoril: „Po vsi pravici se raduje Marija svoje slave, po pravici done sv. božji Porodnici glasbena orodja. Veseli zbori pojo svoje harmonije in mi se ž njimi družimo z glasovi in petjem. Čujtetorej, kako je naša ljubezniva zborovoditeljica opevala svojo slavo: „Moja duša,“ je zaklicala, „poveljuje Gospoda in moj duh se veseli v Gospodu, mojemu Zveličarju, ker se je ozrl na nizkost svoje dekle; glej odslej me bodo srečno imenovali vsi narodi zemlje.“

Naj navedem še besede največjega govornika in učenjaka na jutrovem sv. Janeza Krizostoma: „Sin božji ni za Mater izbral bogate, imenitne gospe, temveč preblazeno Devico, katere duša je bila okrašena z vsemi čednostmi. Marija je bila najčistejše bitje človeškega rodu in je zato v svojem telesu nosila našega Gospoda Jezusa Kristusa. Zatekajmo se torej k tej sveti Devici in Božji Porodnici, da nam nakloni svoj blagoslov in varstvo. Da, o ve device vse, čujte me, bežite pod krilo božje Matere; kajti s svojo mogočno pomočjo vam bo ohranila in branila devištvo, ta najlepši in najdragocenejši zaklad!“

Navedli smo le kratke odlomke iz spisov in govorov, slavnoznanih mož iz prve dobe krščanstva; ne bi prišli na konec, ko bi hoteli še več navajati, kar so govorili in pisali v slavo Marijino ti in drugi veleumi, kakor sv. Bazilij, sv. Efrem, sv. Hilarij, sv. Fulgencij itd. One visoke, krasne misli, ona srčna pobožnost in živa vera, te prelepe lastnosti, ki nam sijejo iz navedenih odlomkov, so dičile vse sv. očete. Bili so podobni gorečim serafinom ter se dvigali v ljubkem premišljevanju do slavnega prestola Marijinega; pred njenimi nogami so občudovali njeno velikost, usmiljenje in ljubezen. Ko so se tako navzeli spoštovanja in goreče ljubezni do preslavne nebeške Kraljice, so šli kakor Mojzes z gorečim obličjem pred ljudstvo ter istemu govorili o slavi Marijini, obujali zaupanje do nje ter njej v čast pisali cele knjige. In narodi so radi in željno poslušali te velike, svete učnike ter se vedno srčneje oklepali Marije, jo častili in jo prosili pomoči. Češčenje Marijino je stopilo v javnost. V prvih treh stoletjih, v katerih je trajalo preganjanje kristjanov, si to češčenje ni upalo na dan. Imelo je mesto v katakombah ter skrivaj v zasebnih hišah. Krščanske Rimljanke na pr. so nosile na smaragdih, koralih in safirih vdolbeno podobo Marijino, katere so zapuščale svojim dragim kot znak vere; na hišnih oltarjih, kjer so navadno pogani

postavljali svoje malike, so med cvetlice skrivali male srebrne in zlate podobice, ki so predstavljale Kristusa, preblaženo Devico, apostole. A ena teh podobic, ako so jo pogani iztaknili, je bila zadosti, da je vso rodbino pahnila v smrt. . . Ko je pa pod Konstantinom zažarel križ v Rimu ter se je umaknilo temno poganstvo krščanstvu, se je širilo tudi bolj in bolj češčenje Marijino ter prodrlo v javnost. Cesarji, cesarice, bogati Rimljani in cela mesta in občine so si štele v čast, častiti nebeško Kraljico ter jo obdajati z zunanjim sijajem. Njej na čast so zidali cerkve, postavljali z zlatom obložene oltarje ter jih krasili z dragimi kameni. Na prijaznih holmih, v ravnini in zelenih dolinah so vzrastle kapelice v čast Deviški Materi. Poganska svetišča so postala pusta in prazna (Plinij), zapustili so pogani svoje malike-bogove in boginje ter se obrnili h Kristusu in Mariji. Ko je l. 608. premenil papež Bonifacij IV. prekrasni Panteon (svetišče posvečeno vsem poganskim bogovom in boginjam), v krščansko cerkev, je ukazal pripeljati vanj 28 vozov ostankov sv. mučencev iz katakomb, je posvetil to slavno svetišče Mariji — kraljici mučencev. Marija je praznovala zmagoslavje; k temu pa so največ pripomogli sv. očetje in vneti cerkveni učeniki.

Molitev.

Sprejmi našo hvalo in nam dodeli, česar te prosimo. Usmili se naših slabosti, ki nas navdajajo s strahom, ti edino upanje grešnikov. Po tebi upamo zadobiti odpuščanje naših hudobij, in od tebe, o preblažena, upamo doseči svoje plačilo. Sveta Marija! Pridi na pomoč nesrečnim, osrčuj malosrčne, podpiraj slabotne, prosi za ljudstvo, moli za duhovščino, prosi za pobožni ženski spol; daj, da vsi, ki te slavimo, čutimo tvoje mogočno varstvo. Amen. (Sv. Avguštin.)

Zvezdica v Marijino krono. Moli „Češčeno Marijo“ k sv. očetom prvih krščanskih stoletij, da bi ti izprosili pri Bogu ono navdušenje in ljubezen za Marijo, kakor so jo imeli prvi kristjani.

Cerkveni zbor v Efezu utrdi slavo Marije, sv. Božje Porodnice.

Spoznali smo iz dosedanjih razprav, kako vneto so prvi kristjani častili preblaženo Devico ter jo zaupno klicali na pomoč; toda iz previdnosti si tega češčenja niso upali javno kazati, deloma zato, ker bi s tem postavili svoje življenje v nevarnost, deloma tudi zato, da bi slepi pogani ne začeli podtikati kristjanom, da molijo boginjo. Izkazovali so čast Mariji v podzemskih katakombah ter v zasebnih hišah; le na jutrovm so častili Marijo očitno, ker tam preganjanja niso bila tako silna; ondi torej je stala zibelka javne Marijine proslave.

A ko je v rimskem cesarstvu krščanstvo čudežno zmagalo in strlo moč poganstva ter je zažarel križ na javnih prostorih, je prišla do javne časti in veljave tudi Mati križanega — Marija. K tako uspešnem razvoju slave Marijine so pa največ pripomogli sveti cerkveni očetje, ki so z vnetimi in prekrasnimi govori in spisi slavili Marijo ter bodrili narode, naj imajo v visoki časti njo, ki je Mati velikega Boga, „teotokos“, kakor so jo grški pisatelji zvali. Narodi se niso mogli ustavljati navdušenim besedam svojih duševnih vodnikov; častili so Marijo kot Mater božjo, ljubili pa in jo klicali na pomoč kot Mater svojo. Sam cesar Julijan — gotovo nesumljiva priča — je vrgel kristjanom v oči besede: „Vi kristjani ne nehate klicati Marije kot Mater božjo.“ Znamenita je izjava sv. škofa Evzebija, živečega v četrtem stoletju: „Odkar je luč sv. vere jela razsvetljevati svet, so vsi narodi, ki so v Jezusa Kristusa verovali, tudi častili njegovo najsvetejšo Mater Marijo ter so s čiščenjem, ki so ga jej skazovali, izpolnovali njeno lastno prerokbo: „Posihmal me bodo blagrovali vsi rodovi zemlje.“

A rastoča slava Marijina je jela presedati knezu teme — satanu, ki po besedah Skrivnega razodetja preganja in zalezuje ženo, svojo premagovalko; obrnila je stara kača svoje strupeno žrelo proti Devici. S silo ali zvijačo je hotel pekel uničiti, če ne, pa vsaj zmanjšati čast Marijino ter si je v ta namen kot orodje izbral krivoverca Nestorja, mogočnega carigrajskega patrijarha. Penil se je pekel ter divjal. Toda zastoj! Stopila je peklenski kači na glavo Marija, ta močna žena ter tudi tukaj opravičila pomenljiv izrek sv. cerkve: „Vse krive vere si sama uničila po vesoljnem svetu!“

Leta 428. je zasedel carigrajski prestol patrijarh Nestor. Nadarjen in zgovoren je bil ta mož, navidezno je živel strogo in ostro, a s to strogostjo je le prikrival svoje zle namene. Ta volk v ovčji obleki je kmalu pokazal svojo pravo naravo. Z besedo in pismom jel je trositi krivi nauk: Marija ni Mati božja, ter se ne sme tako nazivati. Dokazoval je krivi nauk tako-le: Kristus, Sin Marijin, se mora ločiti od Sinu Božjega; ta Sin božji je v Kristusu prebival le kot v kakem svetišču; Marija torej ni Mati božja, ampak samo mati Kristusa človeka, v katerem je Sin božji prebival. Da bi ljudstvo privabil na svojo stran, je naročil sebi enakemu prijatelju Anastaziju, da naj nekega dne v stolni cerkvi carigrajski javno razglasi: „Devico Marijo imenovati Mater božjo je razvada in zmota, zakaj ta častni priimek jej ne pristaja.“ Groza je obšla vse navzoče, ko so čuli te smeje besede; zdelo se jim je, da ne prihajajo iz ust človeka, temveč iz ust satana, ki jih hoče speljati na krivo pot. Navzoči so začeli glasno mrmrati in ugovarjati; zahtevali so glasno, naj Nestor to Jezusu in Mariji storjeno osramočenje prekliče. Toda Nestor se ni zmenil za ugovore. Z raznimi zvijačami je pridobil nekaj lahkovernežev na svojo stran; saj je tudi povsod trosil svoj nauk, kjer je le mogel, na zborih in v zasebnih pogovorih. Nekega dne je ukazal nevrednemu škofu Doro-teju, da stopi v stolni cerkvi na leco ter v njegovi navzočnosti izgovori strašne besede: „Proklet bodi, kdor se drzne reči, da je Marija Mati Božja.“ Te besede so ljudstvo le še bolj razburile; nastal je strahovit ropot in krik v cerkvi; togotili so se navzoči nad nesrečnim patri-

jarhom in njegovim privržencem, planili iz cerkve, letali po ulicah ter spravili vso mesto po koncu. Vsi dobromisleči duhovniki in odlični meščani so se zavzeli za čast Matere božje ter se niso hoteli udeleževati službe božje, ker s takimi krivoverci niso hoteli imeti nobene stika. S silo si pa niso upali nastopiti iz strahu pred patrijar-

Žena s solncem oblečena.

(Slikal Soldatič.)

hovim dostojanstvom. Pač pa so iskali pomoči v goreči molitvi. Nekaj časa se je brezbožnež norčeval iz njih. Ko je pa videl stanoovitnost ljudstva, ga je to silno togotilo. Njegova jeza pa je priklopela do vrhunca, ko so prišli odposlanci ljudstva, duhovniki in veljavni meščani, ga prosit, naj vrne čast Mariji; ukazal jih je vreči v ječo ter jih pustil ondi ječati, dokler se mu je zljubilo, ker se nihče ni upal za nje prositi.

S svojo strahovlado in brezobzirnostjo je dosegel Nestorij nekaj uspehov; posrečilo se mu je celo, da je pridobil cesarja na svojo stran. Drznil se je pisati tudi papežu Celestinu zvijačno pismo, da bi dosegel potrjenje svojega krivega nauka. Na vse strani je razpošiljal lažniva in zvita pisma, posebno pa je želel v svoje zanke ujeti sloveče egipčanske menihe in puščavnike; mislil si je: Ako dobim te svete može na svojo stran, bodo ti posvetne ljudi kar nase potegnili.

Ko je o teh peklenških spletkah in nakanah zvedel aleksandrijski patriarh sv. Ciril, učen in svet mož, ter se prepričal, da je že njegova pokrajina po Nestorju zbegana, je spoznal, kaka nevarnost žuga cerkvi in vernikom. Sklenil je trdno, da se bode z vso odločnostjo uprl krivemu nauku, kateri sklep je tako vestno izvršil, da si je zaslužil časten priimek: Kladivo Nestorijancev. Takoj je pisal puščavnikom pismo, v katerem jih je očetovsko in ljubeznivo svaril: „Čujem, da se med vami širijo ostudne govorice o Mariji. Da vas obvarujem strupa, hočem vam nekaj izpregovoriti, da vi in vaši bratje ohranite biser apostolske vere. Naš Gospod Jezus Kristus je Bog, zakaj bi torej ne smeli imenovati presv. Device: Mati božja. Ta nauk so nam izročili božji učenci, tako so nas učili sv. očetje. Telo Kristusovo je Telo Sinu božjega, torej je križani zares Kralj in Bog; kdo more dvomiti, da je sv. Devica res Mati božja?“ To pismo je Nestorija silno razjarilo. Ciril mu je pisal pomirjevalno: „Hudo me boli, ker se o tebi govorijo tako čudne reči... ne morem molčati. Ali ne bomo vsi stali pred sodnim stolom božjim? Vprašati te moram v imenu Celestina, častitega škofa rimskega, če ti zares tako učiš? Ne boj se ter sprejmi besedo „Thetokos“ ter imenuj sv. Devico Božjo Porodnico, da ostane mir in pokoj v cerkvi. Za to vero smo pripravljeni pretrpeti vse, celo smrt.“ Pisal mu je drugo pismo, v katerem je razjasnil visoko skrivnost učlovečenja Sinu božjega ter je sklenil s pretresljivimi besedami: „Rotim te kot svojega brata v Kristusu, da se držiš te vere ter tako tudi učiš, da se ohrani mir v cerkvi ter vez edinosti in ljubezni še nadalje med duhovniki Gospodovimi.“ Bahato in skoraj zaničljivo mu je Nestorij odgovoril, na kar mu je Ciril z apostolsko resnostjo to-le sporočil: „Javim ti, da cerkev ne bode trpela tvojega napada na Boga in to je ona cerkev, katere peklenške moči ne morejo premagati. Strezni se, z Bogom!“ Kaj je storil Nestorij? On selov niti predse ni pustil, četudi so cel mesec čakali v Carigradu. Z vso močjo pa je širil svoje krive nauke ter skušal preslepiti celo papeža.

Ciril je slutil, da preti sv. veri velika nevarnost, zato je poslal papežu Celestinu dolgo pismo, v katerem je sporočil krivoverske nauke, njihov početek in nevarnost za sv. katoliško cerkev. Papež je v zavesti svoje najvišje oblasti odgovoril Cirilu ter mu častital na njegovem prizadevanju, ob enem pa poudarjal potrebo, da se zadeva mirno poravnava. Tudi Nestoriju je pisal lastnoročno pismo, v katerem ga je resno opomnil, naj se vrne k resnici; ako bi po preteku desetih let, ko prejme to pismo, ne hotel javno preklicati svoj krivi nauk, naj ve, da je zapadel cerkvenemu izobčenju ter da je gnil ud, odpadel od cerkvenega telesa. Cirilu je naročil, da izvrši to naročilo.

V naslednjem času je imel Ciril, ta predbojevnik prave vere, težke skrbi in duševne boje. Njegova velikodušnost in navdušenje za sv. vero se zrcali iz njegovih pisem, ki jih je takrat pisal na vse strani. Pisal je na pr.: „Mi pa s solzami in jokom rotimo Kristusa, Odrešenika veseljstva, da skoraj zatre pohujšanje v cerkvi...“ Komaj je Rim izpregovoril, je sklical Ciril zbor sebi podrejenih škofov ter odposlal Nestoriju „ultimatum“, poslednje pismo. Toda uporni patrijarh tega poslednjega opomina ni poslušal, pač pa je izrekel prokletstvo nad Cirilom in pravoverniki. Od vseh strani se je terjalo, naj se skliče občni cerkveni zbor. In zares je povabil cesar Teodozij II. dne 19. novembra 430 vse škofove vzhodne in zahodne cerkve k občnemu zboru v Efezu. O binkoštnih praznikih l. 431. je bilo jako živahno v sicer mirnem mestu Efezu, kjer so se hranili telesni ostanki sv. Janeza, presrečnega posinovljenca Marijinega. Nestorij s svojimi 16 škofi in mnogimi vojščaki je došel malo pred binkošti. Kmalu za njim je prišel Ciril s 50 škofi. Občni zbor se je pričel 22. junija 431 v cerkvi Marije sv. Božje Porodnice. Zboru je predsedoval v papeževem imenu Ciril. Nestorij k zboru ni hotel priti. Pozdravil je Ciril zborovalce s prekrasnim Marijinim govorom, kateremu ni para v starem krščanstvu; iz njega žari njegova plamteča ljubezen do Marije ter navdušenost za njeno čast in slavo. Navedem le kratek odlomek: „S presrečnim in radosti polnim srcem gledam množico svetih, ki ste pozvani od Marije, vedne Device in božje Matere povabljeni, z veseljem smekaj privreli. Četudi me tare žalost, vendar me pogled na sv. očete napolnjuje z veseljem. Sedaj se je dopolnila beseda Davidova: „Glejte, kako prijetno je, ako bratje med seboj zedinjeni živite!“ Pozdravljam te, o sveta in skrivnosti polna Trojica, ki si nas vse sklicala v to cerkev sv. Božje Porodnice. Pozdravljam te, o sv. Božja Porodnica Marija, ti častitljivi zaklad zemlje, ti neugasljiva luč, ti venec devištva, ti žezlo prave vere, ti bivališče Onega, katerega ne more obseči noben prostor, ti Mati in Devica. Bodi pozdravljena, o Marija, ki si Neskončnega nosila v svojem deviškem Telesu, po tebi se moli in časti sv. Trojica, po tebi se moli in slavi dragoceni križ po vsem svetu; po tebi se vesele nebesa, radujejo angeli in nadangeli; ti zapodiš v beg hude duhove, ti si vrgla satana iz nebes ter padlega človeka povzdignila; po tebi je prišel ves svet do spoznanja resnice, po tebi se je cerkev razširila ter pridejo narodi k pokori. Kateri človek bi mogel nad vse hvalevredno Devico Marijo po vrednosti hvaliti?“

Trikrat so pozvali krivoverca Nestorija, naj pride v zbor; a zastonj! Naposled je cerkveni zbor sklenil to-le, od več kakor 200 škofov podpisano izjavo: „Kdor ne prizna, da je sv. Devica Theotokos, t. j. Mati božja, je izobčen. Nauk Nestorijev je kriv nauk. Nestor je v imenu Jezusa Kristusa, katerega je napadel z bogokletnimi besedami, odslej nevreden vseh škofovskih časti ter izobčen iz občestva duhovnikov.“

Od ranega jutra do poznega večera je trajalo zborovanje. Mnogi ljudstva so stale ves dan zunaj cerkve ter željno čakale izida seje. Pozabile so dnevne skrbi, opustile delo. Bila je že noč, ko so se odprla cerkvena vrata. Zavladala je tihota. Ko so čuli verniki zborov sklep, da je kriva vera zavržena ter krivoverec odstavljen, so glasno

vriskali od veselja, hvalili Boga, ki je uničil krivoverni nauk. Navdušeno so pozdravljali iz cerkve stopivše škofo kot angele, poslane jim iz nebes; poljubovali so jim roke in obleko, z gorečimi svečami so jih spremljali do stanovališč. Na čelu gibanja so bili najodličnejši meščani; gospe in device so zažigale v zlatih posodah dragoceno kadilo. Mesto je bilo razsvetljeno, po ulicah pa je odmeval vesel vrisk in klic: „Slava Bogu, slava Mariji, sv. Božji Porodnici!“

Nestorija je pregnal cesar Teodozij najprvo na Arabsko, potem v Egipčansko puščavo. Trpel je mnogo. Božja kazen je šla za njim kot senca. Bogokletni jezik so mu razjedli črvi. Nespokorjen je umrl l. 440. Njegove spise so sežgali.

Noben dogodek cerkvene zgodovine nima za Marijino češčenje tolikega pomena, kot Efežinski cerkveni zbor. Tam je sv. Duh sam po učeči cerkvi potrdil češčenje Marijino. Hotel je hudobni Nestorij Mariji potegniti raz glavo svetlo krono božjega Materinstva, a dosegel je nasprotno. Obdal je glavo Marijino z novim bleskom in sijajem. Češčenje Marijino je prišlo kot krasna reka, ki razveseljuje mesto božje, v pravo strujo. Zazelenel je Mariji krasen maj, ki je pogнал brez števila popja ter ljubkih cvetk tja do proglašanja verskega nauka o čistem Spočetju, ki je rajsko drevo češčenja Marijinega privedlo do popolnega razvoja.

Molitev.

O Bog, ki si sv. Cirila, spoznavalca in škofa, izvolil kot zgovornika božjega Materinstva Marije Device, dodeli na njegovo priprošnjo, da se bomo mi, ki njo spoznavamo za Mater božjo, pod njenim materinim varstvom tudi zveličali. Po ravno tistem Gospodu Jezusu Kristusu, tvojem Sinu, ki s teboj živi in kraljuje na vekov veke. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Časti, ljubi Mater božjo, poteguj se za njeno čast. Za Marijo bi po besedah sv. Cirila moral vsak kristjan biti pripravljen trpeti, da, celo umreti.*

Sv. Ciril, prosi za nas!

Razvoj Marijinega češčenja po Efežinskem zboru. Marijine cerkve in Marijini prazniki iz prve dobe krščanstva — spomeniki Marijine slave.

Nesrečni Nestorij je hotel ponižati čast Matere božje, a nehote jo je postavil v sijajnejšo luč. S svojimi napadi je povzročil cerkveni zbor v Efezu. Kar se je v Efezu sklenilo, je potrdil četrti cerkveni občni zbor v Kalcedonu l. 451. ter vse obnovil, rekoč: „To je vera

očetov in vera apostolov. Tako verujemo mi vsi. Izobčen naj bode, kdor veruje drugače.“ Po teh določilih je dobilo češčenje Marijino trdno podlago. Navdušenje za Marijo je rastlo med narodi. Češčenje Marijino je stopilo v novo dobo, dobo sijajnega, svobodnega razvitka.

Naša ljuba Gospa onkraj Tibere.

Po zboru v Efezu so nosili verniki na oblekah sliko Marije z Detetom kot znak pravoverstva; slikali so Marijine podobe na hišno orodje, sploh kamor so mogli, hoteč s tem pokazati, da zametavajo krivo vero Nestorijevo. Marija je vzela v posest rimski Panteon ter

starodavni grad glavnega mesta Aten, slavno Akropolo, kjer je stalo svetovnoznano pogansko svetišče Palade Atenske, boginje umetnosti in vede. Prekrasno piše o tem protestantski zgodovinar Gregorovij: „Najkrasnejši vzor krščanske vere in umetnosti, božja Mati s Sinom, je bila znak zveze Boga s človeštvom in obenem znak večne tragike zemskega življenja, v katerem mora človek, iz nje rojen, prenašati muke in smrt, pa ga ljubezen dviga do nebeške gloriije. Pred ljubeznivo Materjo z Detetom je odložila srpogledajoča Palada Atenska, boginja z Meduzino glavo, učiteljica mrzle modrosti, ki src ne more ogrevati, kot premagana svoj škit in sulico.“ Da, mrzlo poganstvo ni poznalo ljubezni, pravo ljubezen je na svet prinesel šele Kristus. Ta ljubezen pa je utelešena v Mariji, Materi Kristusovi ter Materi človeškega rodu. Ne s silo, z ljubeznijo je Marija vnela ter podjarmila srca narodov, ki so tekmovala za njeno proslavljenje. Carigrad in Rim sta stavila Mariji krasne cerkve; kdo prešteje njih število? V njih so se klanjali Mariji Kraljici vesoljne zemlje ter se k njej zatekali v stiskah; v njih so praznovali praznike ter jo slavili z ganljivimi obredi. Ozmimo se nekoliko v prvotno zgodovino krščanstva ter si na kratko ogledimo, kdaj so začeli verniki zidati cerkve Mariji, kako je število Marijinih cerkvâ rastlo in kateri so najstarejši prazniki Marijini.

Legende pripovedujejo o večjem številu Marijinih cerkvâ, ki si štejejo v čast, da so jih že učenci apostolov pozidali Mariji. Baronij piše, da je papež Silvester na rimskem forumu postavil Mariji cerkev „libera nos a poenis“ v zahvalo, ker je ponehala kuga na prošnjo Marijino. Papež Kalikst je l. 224. dal postaviti kapelico v najboljjudnejšem kraju Rima s priimkom: „Naša ljuba Gospa onkraj Tibere“, katero kapelo je cesar Aleksander Sever dopustil iz spoštovanja do svoje krščanske matere Mameje. Nedavno so začeli izkopavati učenjaki na rimskem forumu prekrasno staro Marijino baziliko „Sancta Maria antiqua“, ki je bila Rimljanom zelo draga in je gotovo bila izmed najstarejših svetišč Marijinih. Zanimiv je začetek prekrasnega svetišča Marije Snežnice v Rimu, pozidanega pod papežem Liberijem (352—366) na griču Eskvilinu, kjer je prej stalo svetišče poganske boginje Junone. Patricij Janez je imel v Rimu obsežna posestva. Ker ni imel dedičev, je sklenil zapustiti dedščino Mariji. Prosil je iskreno Marijo, naj sprejme ta dar ter mu naznani s kakšnim znamenjem, kako naj porabi to premoženje. Glej čudo! Marija je uslišala prošnjo! V noči od 4. do 5. avg. 352 se mu je prikazala Marija ter mu naročila, da naj jej sezida cerkev na kraju, kjer bo našel prihodnje jutro novo padel sneg. Isto noč je imel isto prikazen papež Liberij. V slovesnem sprevodu, spremljan od ljudstva in duhovščine, se je podal papež na grič Eskvilin, ki je bil pokrit s snegom, ter je v sneg začrtal obris cerkve. Cerkev je bila kmalu dovršena ter posvečena. Z ozirom na čudežen sneg je dobila ime: „Marija Snežnica“, nekateri jo zovejo tudi Sta. Maria Maggiore radi njene velikosti in imenitnosti, ali pa tudi „Naša ljuba Gospa pri jaslicah“, ker so tam hranili ostanke Zveličarjevih jaslic. — Rimski papeži so to cerkev v teku stoletij večkrat prenavljali; v prvotnem stanu se je pa ohranila prekrasna srednja

ladja cerkvena. Takoj po Efežinskem zboru je papež Sikst III. (432—440) to svetišče povečal in krasno ozaljšal. 36 stebrov iz belega marmorja nosi strop, na katerem se nahajajo slike iz stare zaveze. Svod kora krasi slike: Marijino oznanjenje, Sv. trije Kralji, kronanje Marijino v nebesih itd. Poslednja slika je naslikana na sinje polje. Ponižno sprejema Marija nebeško krono iz rok božjega Sina. Od obeh strani se bližajo angeli in svetniki. Zal okvir tvori vinska trta z raznimi pticami. Strop srednje ladje se lesketa v čistem zlatu, katerega je poklonila Amerika presveti Devici; bilo je to prvo ameri-

Marijina cerkev v Jeruzalemu.

kansko zlato; darovala ga je španska kraljevska dvojica: Ferdinand in Izabela. Tako oznanjuje ta veličastna bazilika s svojimi prelepimi slikami že nad 15 stoletij slavo in čast nebeške Kraljice. Na praznik Marije Snežnice pa se vsako leto v cerkvi vsiplje izpod zlatega stropa belo rožno cvetje na molilce v spomin čudežnega snega na Eskvilinu.

Nov lesk je prirastel slavi Marijini, ko je praznovala Marija svoj vhod v Panteon, starodavno, veličastno pogansko stavbo. Sezidal je ta spomenik poganške slave veliki vojskovodja cesarja Avgusta, Mark Agrippa, 27 let pred Kristusovim rojstvom. Čudovito mogočna

zidava, ta krasota v notranjščini — oko je zrlo le zlato in drage kamene — vse je moralo spominjati na olimp, bivališče bogov, saj je bilo to svetišče posvečeno vsem bogovom! Čudna so pota božja! Mark Agrippa je nameraval postaviti silno poslopje poganskim bogovom v čast, a je zidal svetišče mili Kraljici sveta. — L. 608. si je izprosil papež Bonifacij IV. to bliščeče svetišče kot dar od carigrajskega cesarja Phoka, da jo spremeni v krščansko cerkev. Rim je videl slovesnosti, ki je jasno pomenjala popolno zmago Kristusa in Marije nad starim poganstvom. O jutranjem svitu 13. majnika 609 se je valila ogromna množica vernikov po okinčanih cestah. Kar se prikaže znamenje zmage krščanske vere — sv. križ, katerega spremlja nepregledna vrsta kristjanov v prazničnih oblekah; za njimi gre starček, skupni pastir krščanskega sveta. Pred Panteonom se ustavi množica. Križ je porazil poganstvo ter slavi zmagoslavje! Ko so 28. voz svetih ostankov — kosti mučencev — pokopali pod oltarje, je posvetil papež med pretresljivimi molitvami svetišče nebeški Kraljici ter vsem mučencem, katerih Kraljica je Marija.* Še danes stoji to slavno svetišče, četudi ni več tiste krasote na njem; spominja pa le in bo spominjalo še poznim rodovom starodavno slavo in veličastvo nebeške Kraljice. Poleg navedenih slovečih svetišč ima pa Rim še več drugih zelo starih cerkvâ.

A za Rimom ni nič zaostajal stari Carigrad, ki je imel v svojem okrilju številne in prelepe cerkve Marijine — saj se ni zastonj imenovalo mesto Marijino, ker ga je cesar Konštantin posvetil slovesno Mariji. Sv. cesarica Pulherija je sezidala tam tri krasne, dolgo časa sloveče bazilike. V eni se je hranila na zlatem oltarju sloveča čudodelna slika Marijina: „Nikopeja“, ki so jo pripisovali sv. apost. Luku. Vzhodni cesarji, posebno Leo in Justinijan, so po raznih krajih sezidali Mariji lepa svetišča, v Carigradu, v Jeruzalemu, Antiohiji itd. Vzhodno rimsko cesarstvo so pogostokrat napadali silni sovražniki, pa se je obdržalo s pomočjo Marijino, do katere so imeli rimski podložniki veliko zaupanje. Vsaka nova cerkev je bila znak hvaležnosti do mogočne Pomočnice Marije.

Pa tudi drugod po krščanskem svetu so že v zgodnji dobi rastle iz tal Marijine cerkve. Zanesljivo najstarejša cerkev Marijina sploh je ona v Treviru. Sv. škof Feliks, svet mož, ki je mnogo trpel za sv. vero, je proti koncu 4. stoletja ondi zidal veliko baziliko v čast Matere božje na mestu, kjer je že prej stala cerkev Marijina; to so že stara pisma nazivala „S. Maria vetus“. Zelo stare so tudi nam bolj znane Marijine cerkve v Barbani, v Gospi Sveti, na Velehradu. Vse navedene in druge cerkve Marijine iz one davne dobe so stalne priče o tedanji slavi Marijini, so pa tudi neovrgljiv dokaz, da je gorel ogenj ljubezni do Marije v srcih tistih, ki so jih zidali in krasili.

Ker pa najdemo v prvi dobi krščanstva toliko cerkvâ Marijinih, sklepamo, da so v njih opravljali tudi javne pobožnosti v čast Mariji ter tam praznovali njene praznike. Zgodovina nam to potrjuje. Tako imamo na pr. izza časa sv. puščavnika Teodozija sporo-

* Obletnico posvečenja Panteona v cerkev Marijino so praznovali slovesno ne le v Rimu, ampak tudi po Nemškem (13. maja).

čilo: „Ta dan je bil praznik Device, Matere Božje in zaradi velike slavnosti in krasote, ki se je tam razvila, je prišlo ogromno ljudstva skupaj.“ Kajpada, dokler je zdihovala cerkev v trdih verigah, so morali praznovati praznike prikrito v podzemskih katakombah. Ko se je pa v pokonštantinovi dobi cerkev prosto razvijala, so jeli verniki praznike praznovati javno, slovesno. Prvotni in najslavnejši prazniki Marijini so bili združeni s prazniki njenega Sina; ti so: Učlovečenje Sinu božjega, Rojstvo Kristusovo, 3 Kralji, Darovanje Jezusovo v templu. O tem pričajo slavospevi in molitve, ki so jih sv. očetje: sv. Epifanij, Efrem in dr. sestavili Mariji v čast. Saj je pa to tudi umevno. Kako bi pač mogel kdo slaviti Kristusa, pa bi pozabil slaviti obenem Devico, v kateri se je On učlovečil, iz katere se je narodil? Iz teh Kristusovih praznikov so nastali prazniki Marijini, posebno: Očiščevanje, Oznanjenje, Vnebovzetje in Rojstvo Marijino. Slednje štiri praznike našteva že sv. Bernard. — Praznik Očiščevanja Marijinega nahajamo že v 4. stoletju; imenovali so ga verniki tako v spomin znanega dogodka: Marija, poslušna postavi Mojzesovi, je šla 40. dan po porodu v tempel k očiščevanju, četudi kot deviška Mati Božja ni bila k temu zavezana. Imenovali so ta praznik tudi „Darovanje Jezusovo v templu“, kateri dogodek je posebno izražen v prazniški sv. maši ali pa „praznik srečanja“, ker sta se srečala Jezus in starček Simeon, ki je želel videti Zveličarja, preden umrje; vzel je Dete v naročje ter ga imenoval „luč v razsvetljenje narodov“. V grški cerkvi prevladuje ta spomin. Najobičajnejše ime prazniku pa je: „Svečnica“, pač v spomin, ker so ta dan že stari kristjani z duhovščino, pojoč himne, hodili po cerkvah, noseč v roki goreče sveče. Hotela je cerkev s tem običajem nadomestiti pogansko praznovanje t. č. luperkalij v čast maliku panu — hodili so namreč pogani z gorečimi bakljami okrog svojih templov, hoteč očistiti mesto s plamenom luči — obenem pa je cerkev opozarjala na Jezusa, pravo luč, ki razsvetljuje svet, ter z ognjem milosti očiščuje duše ter jih k dobrem vnema. Drugi veliki praznik Marijin je „Oznanjenje Marijino“ 25. sušca, ki nas spominja za vse človeštvo preimenitnega dogodka: Angel Gabrijel je naznanil Mariji, da jo je Bog izvolil za Mater svojemu Sinu. Marija je sprejela prečastno ponudbo: „Fiat, zgodi se“. — Najstarejši Marijin praznik, obenem izmed največjih praznikov naše sv. vere, je Vnebovzetje Marijino. Ta dan je dan veselja za sveto cerkev in prva beseda v obrazcu sv. maše je poziv k radovanju: „Veselimo se v Gospodu, praznujmo slavni dan v čast preblazene Device Marije, nad njenim Vnebovzetjem se vesele angeli in hvalijo Sinu božjega. Cesar Mavricij (582—602) je ukazal, naj se ta praznik praznuje 15. avgusta; a vpeljan je bil že zdavno poprej. V Rimu so ga povelečevali s slovesnim obhodom. V krščanski stari dobi so prazniku dajali razna imena: Pokoj, uspavanje, smrt, Vnebovzetje Marijino. Poslednje ime že nekako vsebuje pobožno mišljenje in prepričanje vseh pravovernih, da je bila Marija vzeta v nebo v svojem telesu. „Kako bi mogla trohnoba premagati njo, ki je postala vsem vir življenja,“ piše lepo sv. Janez Dam. Cerkev se te odlike veseli, ter spremlja Marijo v nebo s prekrasnimi molitvami in slavospevi.

Zelo star je tudi praznik Rojstva Marijinega. Njegove sledove najdemo koj po cerkvenem zboru v Efezu. Papež Sergij I. ga je l. 683. uvrstil med prve Marijine praznike. S krasnimi besedami slavi sv. Peter Damijan ta praznik: „Po pravici trepeta danes ves svet v nepopisnem veselju in sv. cerkev praznuje po vesoljnem svetu rojstvo Marijino. Veselimo se, naše srce naj se raduje v Gospodu, posebno današnji dan, ko mi, praznujoč praznik Matere našega Gospoda slavimo začetek vseh naših praznikov. Kakor se veselimo praznika Kristusovega, se radujemo tudi praznika Matere Kristusove. Kajti danes je rojena Kraljica sveta, okno nebeško, vrata rajska, šotor božji, morska zvezda, nebeška lestvica, po kateri je Najvišji kralj preponižno prišel v naše kraje in po kateri je človek, ki je ležal na tleh, vstal in se dvignil v rajske višave!“

Pozneje so prirastli še drugi prazniki Marijini: Obiskovanje Marijino, Čisto Spočetje itd. Učen pisatelj opomni: Oznanenje praznujemo spomladi, Vnebovzetje poleti, Rojstvo jeseni, Svečnico pozimi, tako da so vsi štirje letni časi postavljeni pod varstvo Device in so ti štirje prazniki podobni štirim dragim kamenom, ki so prekrasno vdeleni v krono leta ali pa onim štirim rekam, ki so namakale raj ter tako tudi osrečujejo čas, ali pa štirim vetrovom, ki vejejo od štirih strani. Tako tudi lepšajo, kinčajo in očiščujejo štirje prazniki Matere Božje štiri letne čase in po njih nam naklanja Marija svoj materin blagoslov vsaki čas.

Molitev. (Po sv. Efremu.)

Vzvišena Devica, Mati božja, vrata večnega življenja, neusahljiva reka usmiljenja, dika nebeškega dvora, brezdno čudežev, mi te prosimo, mi kličemo k tebi, o usmiljena Mati dobrotljivega Gospoda. Skazuj nam svoje staro usmiljenje in svoje čudeže. Izprosi vsem, kar te prosimo, vsakemu, kar mu je koristno; podeli, o naša ljuba Gospa, bolnim zdravje, žalostnim tolažbo, ubogim in trpečim polajšanje. Oprosti to čredo, ki v te zaupa, lakote, potresa, povodenj, ognja in meča, odvrni jezo božjo, katero smo si z grehi nakopali. Ozri se milostno na nas nevredne služabnike; razkropi vidne in nevidne sovražnike. Bodi nam nevrednim močan stolp, trdno orožje ter nepremagljiva sobojevnica proti sovražnikom. Pokaži jim, da je edini Kralj Gospod, tvoj Sin, da si ti zares Mati Božja, da vse premoreš in da si Gospodarica črez vse in storiš, kar hočeš, na zemlji in v nebesih. Amen.

Zvezdica v Marijino krono: Obiskuj rad Marijine cerkve; veseli se praznikov Marijinih ter ob teh dneh prejemaj pobožno sv. zakramente.

Bled.

Začetek redov, ognjišč ljubezni do Marije. Sv. Benedikt in sinovi širijo slavo Marijino.

Minula je s krvjo pisana zgodovina prvega krščanstva. S surovo silo so jo hoteli sovražniki pomandrat; ob enem so pa razni krivoverci kalili čisto vero ter razburjali duhove. Toda z Duhom Gospodovim napolnjeni cerkveni očetje in učenci so krepko dvigali prapor sv. križa; z uma svetlim mečem so neustrašeno branili sv. vero ter za njo vnmali narode. Ob enem pa so goreli za Marijino čast, jo širili ter šli za njo v boj. S pomočjo božjo so privedli krščanstvo do sijajne zmage nad poganstvom.

Ko je pa ponehalo preganjanje, je žugala sv. cerkvi od druge strani nevarnost. Verniki so se čutili varne pred sovražniki, pa so začeli pešati v dobrem ter postali mlačni; vedno bolj je ginil oni pravi krščanski duh, ki je vnmal prejšnje rodove ter jih podžigal k čudovitim junaškim činom. Časi so postali vedno žalostnejši, posebno proti koncu 5. stoletja. Ne vemo, je li bila cerkev kdaj tako blizu propada, kakor tedaj. Toda Bog ni zapustil svoje neveste. Duh Gospodov, ki prenavlja zemljo, se je polastil mnogo src ter pripeljal izmed srede mlačnih kristjanov h Kristusu veliko število novih, junaških bojevnikov, ki so s svojim ostrim in spokornim življenjem dali strmečemu svetu prekrasne zglede evangeljskih čednosti in samozatajevanja. Ti so bili puščavniki, menihi. Zapustili so mamljivi svet

ter se podali v puščavo, kjer so se z molitvijo in pokoro pripravljali na srečno smrtno uro. Prebivali so v kaki duplini ali iz vej spleteni koči, spali na golih tleh, hranili se z zelenjavo in koreninami. Hoteli so odmreti vsemu ter živeti edino le za Boga in zveličanje duše. Hitro so se polnile s puščavniki egiptovske, palestinske in maloazijske puščave. O nekaterih takih možeh nam pove že prejšnja zgodovina. Tako je zbežal 15 letni sv. Pavel v tebajsko puščavo ob preganjanju cesarja Decija. Tam je živel skrit v skalni votlini do svojega 113. leta, se pokoril, postil in molil; skozi 60 let je Gospod zvestemu služabniku po vranu pošiljal vsaki dan pol hleba kruha. Zaslovel je posebno sv. Anton puščavnik. Bil je sin bogatih starišev ter je nedolžno preživel mladost. Ko je kot 18 letni mladenič čul v cerkvi evangeljske besede: „Ako hočeš biti popoln, prodaj, kar imaš, in daj ubogim!“ ga je ganila milost božja; prodal je vse imetje ter razdelil med uboge, šel v puščavo ter se nastanil v starem zidovju. Tam je prečul cele noči, jedel samo enkrat na dan po solnčnem zahodu, večkrat se je zdržal jedi po več dni. Preživel se je s sadjem, kruhom in soljo. Trda tla so mu bila ležišče. Nosil je obleko iz kozjih kož. Tako je popolnoma ukrotil svojo človeško naravo. Od vseh strani so vrele trume k njemu ter iskale sveta pri ubogem puščavniku. Pridružilo se mu jih je mnogo ter živelo poleg njega. Molili so, premišljevali sv. pismo ter delali. Bilo je to prav nebeško življenje; cvetele so lilije v puščavi (Iz.) Umrl je veliki mož 105 let star, občudovan od sveta, iskreno ljubljen od duhovnih sinov. Sloveča puščavnika sta bila tudi sv. Hilarij in Pahomij. Pri takih in enakih popolnih možeh so se bolj in bolj oglašali učenci ter živeč pod njihovim izkušenim vodstvom hrepeneli po krščanski popolnosti. Iz teh pričetkov so se razvili samostani, ki so kmalu napolnili jutrove dežele. V njih bivajoči menihi so živeli jako ostro, junaško so zaničevali vse posvetno; v srcih pa jim je gorela božja ljubezen, ki je odsevala iz njihovih besedi in spisov. Svet je strmel. Mlačne, posvetne kristjane so taki zgledi pretresli, da so zahrepeneli po boljšem življenju ter jeli bolj skrbeti za svoje duše. Pravi ustanovnik redov na vzhodu je veliki sv. Bazilij; dal jim je trdno podlago z modrimi samostanskimi vodili, ter jim tako zagotovil obstanek. Kdo bi mogel popisati, kako je sv. Bazilij s svojim svetim življenjem in vnetimi besedami v nemal sodobnike za ljubezen do Križanega; cele trume so zapuščale svet ter zidale samostane. Ti puščavniki in menihi so vsi pobožno častili Marijo ter jo na pomoč klicali; zato so puščavniki v svojih jamah imeli podobe Marijine. Pred vsem pa je sv. Bazilij spoznal, kak pomen ima češčenje Marijino za vzorno krščansko življenje in kako važna je pomoč Marijina za napredovanje v dobrem, zato je vedno polagal sobratom na srce, naj ljubijo nebeško Kraljico. Kako zvesto so spolnovali menihi njegovega reda to njegovo naročilo, spoznamo iz zgodovine; najgorečnejše so se potegovali ti redovniki za Marijine podobe ob času, ko so jih peklenške sile hotele uničiti; mnogo jih je izkrvavelo pod sekuro rabljevo... Dali so svojo kri za slavo Marijino.

Kar je bil za vzhod sv. Bazilij, to ali še več je bil za zahod sv. Benedikt. Malokateri smrtnik je prinesel človeškemu rodu toliko

Marijin obisk pri sv. Elizabeti.

(Slikal Albertinelli.)

blagoslova, kot ta očak zahodnjih dežel in ob enem veliki apostol slave Marijine. Kje so vsi oni narodi, ki so takrat v oblasti imeli zemljo? Ni jih več! Izmrle so knežje in vladarske rodbine, ki so takrat vladale svet. Sv. Benedikt pa še živi po svojem preslavnem redu; ta red je preživel dolgih 14 stoletij, polnih nevarnosti in bojov, pa še cvete ter oznanja slavo Marijino ter njenega zvestega služabnika sv. Benedikta.

Porodil se je sv. Benedikt l. 480. v Umbriji od plemenitih starišev. Prejel je od Boga izredne duševne zmožnosti. Poslali so ga v Rim, da se izobrazí. Toda nedolžnemu mladeniču, vnetemu za nebesa, ni dopadlo v spridenem Rimu. Star komaj 14 let je pobegnil ter se podal v puste apeninske soteske, kjer je motilo tihoto le rjovenje divjih zverin. Med potom pa ga je srečal menih Roman, ki mu je ponudil razkavo puščavniško obleko iz živalskih kož. Mladenič vrže od sebe lepo obleko ter se obleče s kožami. Roman ga podučí, kako naj živi kot puščavnik ter ga popelje v globoko, skoro nedostopno votlino „Subiaco“, kamor ni nikoli zasijal kak solnčni žarek. Tu preživi tri leta v molitvi, postu, zatajevanju. Ko ga nekoč napadejo skušnjave, se valja v trnju tako dolgo, da je ves ranjen. Od takrat pa je prost vseh nečistih skušnjav. Nihče ne ve za skrivališče, razen meniha Romana, ki mu prinaša kruh ter ga spušča po vrvi v jamo; z zvončkom mu daje znamenje, da pride Benedikt ponj. Naposled pa so vendar zasledili njegovo bivališče pastirji; Benediktu so se smilili ti ubogi, napol divji pastirji; učil jih je sv. resnic ter omilil njihove surove navade. Glas o Benediktovem ostrem življenju in njegovi svetosti se je bliskoma širil. Od blizu in daleč so v vrele množice skupaj, svetni ljudje in duhovniki, preprosti in plemiči, ter željno poslušali goreče besede sv. puščavnika. Menihi bližnjega samostana Vicovaro so prisilili mladega Benedikta, da je postal njihov opat. A ker je hotel vpeljati strožje življenje, si je nakopal sovraštvo. Zapustil je z nekatereimi tovariši Subiaco ter se podal na veličastni Monte Casino pri Neapolu. Tu so bivali še malikovalci, ki so v templu sredi loga darovali maliku Apolonu. Benedikt se je zgrozil nad tem početjem, je razbil malika, podrl oltar, posekal log ter spremenil tempel v cerkev ter pozidal poleg samostan, ki je postal najslavnejši in najmogočnejši vsega sveta. Tu je živel skozi 14 let brezmadežno, ponižno in preprosto, čeravno so ga s častjo obkladali papeži in kralji. Iz ponižnosti si niti ni upal postati duhovnik. Goreče je oznanjeval sv. vero, ozdravljaj bolne, obsedene, obudil celo dva mrtva (Sv. Gregor pap.); delil je miloščino: žito, vino, obleko in drugo, kar so mu pošiljali bogati dobrotniki. Ustanovil je večje število samostanov. Dal je svojemu redu trdni temelj s slavnimi pravili, ki zahtevajo posebno pokorščino, ponižnost, čistost, uboštvo, krotenje lastne volje, delo, zbranstvo duha, molitev, premišljevanje. Z veseljem je gledal velike uspehe svojega truda; krasno se je razrastlo drevo, katero je zasadil. Ko je čutil, da se mu bliža smrt, se je dal prenesti v cerkev; tam je prejel sv. obhajilo ter naslonjen na svojega učenca stoječ umrl l. 543. Mnogo čudežev se je zgodilo na njegovo prošnjo. Tam v nebesih pa ga obdaja nepregledno število izvoljenih, ki se zahvaljujejo za svojo večno

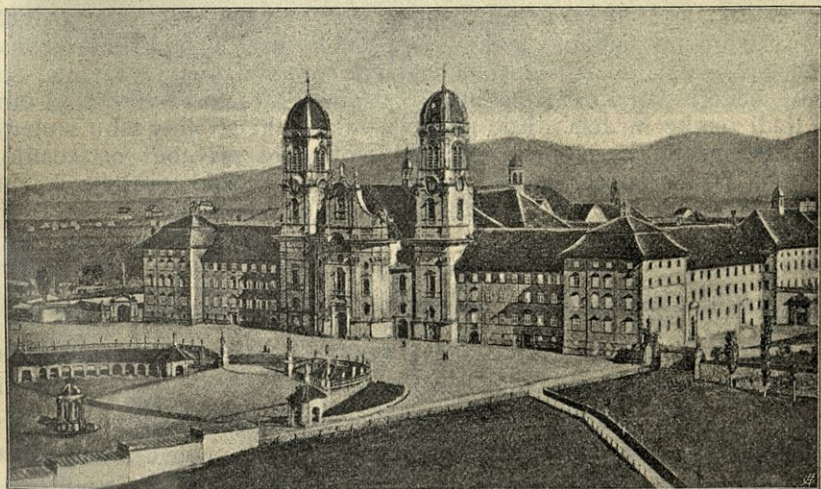
srečo njemu in njegovim sinovom. Na zemlji in v nebesih je zares pravi Benediktus = Blagoslovljeni. Neko posebno lastnost pa najdemo na tem svetem možu in njegovih redovnikih: neko milo ljubeznivost, dobrosrčnost, neprisiljeno prijaznost. Prav je rekel sv. Bernard: Mi smo red miroljubnih. Ne imenuje zastoj hvaležni svet sv. Benedikta „ustanovitelja miru“, saj je na koncu svojih vodil zapisal pomenljive besede: „Mir vsem, ki te vodila spolnujejo...“ Te lepe lastnosti so se pa učili sv. Benedikt in sinovi od nje, ki se imenuje „Mati lepe ljubezni“. Saj je že v srcu sv. Benedikta, ustanovnika benediktincev, gorela izredna ljubezen do preblašene Device Marije — in to že v mladostni dobi. P. Odilo Wolf piše iz svojega potovanja v Rimu: „Na levo predveže cerkve „St. Benedetto in piscinula“ sem stopil v malo, prijazno kapelico, v kateri je nad oltarjem na steno naslikana podoba Matere Božje; ta me je zelo zanimala. Pred to sliko je mali deček Benedikt pobožno molil, kakor pove staro splošno izročilo. Ta podoba mu je na čudovit način govorila; k njej se je zatekal kot deček in mladenič v boju, ki se je vnel v njegovi duši; kajti njegovega blagega srca niso mikali samo vzvišeni vplivi krščanskega Rima, vlekel ga je nase tudi mamljivi posvetvi poganski duh, ki je še prekvahal življenje in navade. Ako je Benedikt vse to premagal ter ušel pogubi, ki je pogoltnila mnoge njegove tovariše, je to sad njegove pobožnosti do Marije.“ — Ljudstvo onkraj Tibere je to podobo iskreno častilo. Pij VI. je dovolil za to kapelico Marijino mnoge odpustke, „da bi vedno bolj rastla pobožnost do velike Matere Božje in se množilo češčenje te čudodelne podobe, pred katero je molil sv. oče Benedikt“. L. 1793. so pa to podobo na zahtevanje ljudstva kronali z zlato krono. Vršile so se veličastne slovesnosti po vsem mestu; pripravili so se za ta praznik z devetdnevnic, pri kateri so najboljši govorniki govorili o slavi Marijini. 15. septembra, na praznik imena Marijinega, je kronal najprvo Jezuščka, potem Marijo kardinal vojvoda iz Jorka. Nepopisna radost je vladala po ulicah; okna so bila razsvetljena in umetalni ogenj je pričal o radosti, ki je navdajala vse. Še tri dni je trajal praznik ob udeležbi celega Rima. O ljubezni sv. Benedikta do Marije najdemo v knjigi P. Tomaža Erharda „o slavi sv. Benedikta“ te-le podatke: „S sedmim letom je prišel v Rim, kjer se je Mariji priporočal, da naj bode njegova vodnica pri učenju. Pri nji je iskal sveta v dvomih, tolažbe v stiskah; zato je tako napredoval, da je že kot deček zamahtal posvetno modrost ter vnel srce za nebesa. Ko je šel v puščavo, je vzel s seboj podobo Križanega, na kateri je bila naslikana tudi Marija. Četrty samostan je imenoval: „Sta. Maria Morebotta“; nekateri trdijo celo, da je vse svoje samostane posvetil Mariji. Sv. Benedikt je priporočal svojim sobratom spise sv. očetov, ki tako vneto slave Marijo. Ko je poslal sv. Mavra na Francosko, mu je izročil Marijino svetijo. Umrli je na soboto, ki je Mariji posvečen dan. Pa še v nebesih kaže svojo veliko moč, ki jo ima pri nebeški kraljici. Sv. Bernard je bil na smrt bolan: Sv. Devica se mu prikaže v družbi sv. Benedikta, položi roke nanj in v trenutku je ozdravil. Pod opatom Rihardom je sredi 10. stoletja v samostanu „apud Floriacenses nostros“ divjal požar. Poleg stoječo

Marijino cerkev je žugal ogenj pokončati. Srčno in s solzami so klicali menihi k sv. očetu Benediktu, naj prosi Marijo, da cerkev ne bi zgorela. Ogenj je ugasnil.“ — Pisatelj našteva še več čudežev, pri katerih sta Marija in sv. Benedikt sodelovala. Svojo razpravo o ljubezni sv. Benedikta do Marije sklene: „Iz teh dogodb se lahko vsak častilec Marijin prepriča, kako vneto je ljubil sv. oče deviško Mater.“

Kot dragoceno dedščino je zapustil veliki oče svojemu redu ljubezen do Marije. Zvesto so čuvali to dedščino njegovi duhovni sinovi; sami so iskreno ljubili Marijo ter zaupali vanjo, ob enem pa vnmali zanjo cele narode. Kako ljubko in prijazno nam sije žarna ljubav do Marije iz zgodovine tega mogočnega in tako vplivnega reda! Koliko je storil ta red v razširjenje in utrjenje Marijine časti! To je le Bogu znano! Večali so slavo Marijino s tem, da so svoje samostane in samostanske cerkve posvečevali Mariji; tako vemo, da so bili Mariji posvečeni najstarejši benediktinski samostani; že prvi učenci sv. Benedikta so od l. 511. do 698. pozidali 53 samostanov in opatij Mariji v čast — v Galiji in Germaniji. Opatija Münster-Bilsen je nastala v divjem, pustem kraju, ki je pa pozneje dobil ime Elizij, t. j. blaženi kraj. Tam je živela sv. Landrada, puščavnica ter je vsled prikažni ustanovila samostan. Sama je začela kopati zemljo in zidati kapelo, ki jo je sv. Lambert posvetil v čast Mariji. Istotako so veliki apostoli sv. Rupert, sv. Korbinijan, sv. Bonifacij in drugi ustanovili mnogo samostanov in cerkvâ Mariji v čast. O ustanovitvi samostana v Hildesheimu pripovedujejo kronisti sledeče: Ludovik pobožni je nekoč prišel na lovu v ta kraj. Pri bistrem studencu so se ustavili. Njegov kapelan je obesil srebrno, z Marijinimi svetinjami napolnjeno posodico na rožni grm, postavil oltar ter maševal. Po sv. opravi pri odhodu je pozabil to posodico. Ko je to opazil, jo je dolgo iskal, naposled jo je našel in krog nje krasen venec svežih rož. Zastonj se je trudil, da sname posodico raz grma. Ko je cesar to zvedel, je ukazal tja postaviti Marijino cerkev in škofijo. Kako srčno se glase napisi posvetitve na ploščah, zazidanih v cerkvenih stenah. Na pr. Marijina cerkev v Hamu (sezidana krog l. 677.) je imela napis: „Vodnik mesta Coutances, gospod Frodomund, škof, je postavil ta tempel in oltar dobrotljivi Mariji, Materi Gospodovi.“ V Weißenburgu je zapisal opat Grimald pri oltarju Marijinem: „Tudi to svetišče je ozaljšal, o Devica, častitljiva božja Porodnica, v tvojo čast Grimald v ponižnosti. Prosi Boga, da povrne njemu in nakloni vsem tukaj molečim, da dosežejo, za kar prosijo.“ Kako srčna je bila ljubezen Marije po samostanih, naj priča dva zgleda. Malo časa pred smrtjo sv. opatice Batilde je videl nekdo pred oltarjem božje Matere do nebes segajočo lestvico, po kateri so angeli svetnico spremljali v nebo. Ko je svetnica to slišala, se je pripravila za smrt, ki se ji je naglo bližala. Životopisec pristavi: „Redovnice so priporočile njeno dušo Kristusu kralju, da bi jo On, katerega je zelo ljubila, sprejel v družbo njegove sv. Matere, Device Marije, kateri je služila s srcem in dejanjem.“ V življenju sv. Liobe, sorodnice sv. Bonifacija, beremo, da je nekoč krog samostana nastal silovit vihar. Bliskalo se je in treskalo, strehe je piš odkrival. Prestrašene so se zbrale redovnice

in okoličani krog opatice. Tekla, njena sorodnica, je zavpila prestrašena: „Vstani in prosi za nas našo Gospo, sv. božjo Porodnico, da nas reši iz tega nevarnega viharja.“ Lioba vstane, se vstopi pred cerkvena vrata, naredi križ, dvigne roke proti njemu, pokliče trikrat glasno Kristusa ter prosi po priprošnji sv. Device Marije za naglo pomoč. V trenutku se je plegla vihra, megle so se razkadile, solnce je posijalo.“

Slavni učenci sv. Benedikta, sv. Avguštin, sv. Bonifacij, sv. Kolumban, sv. Kilian, sv. Rupert in mnogi drugi so vneto delovali za čast Marijino; kjerkoli so narodi iz njihovih ust čuli sladko ime Jezusovo, so se učili tudi izgovarjati sladko ime Marijino. Benediktinci so z velikim sijajem praznovali praznike Marijine, skladali nji na čast pesmi, slikali po cerkvah in drugod Marijine slike. Čujmo od-

Benediktinski samostan Marija v puščavi (Einsiedeln).

lomek Marijine pridige iz onega časa, od katerega je preteklo več kot 1000 let: „Občudujmo Marijino velikost v srcu ter glasno oznamujmo njeno slavo, ljubljene bratje, rekoč: O zares, preblažena Devica Marija, glej svojo slavo, katero ti je obljubil angel. Glej, ti si povzdignjena nad angele, zraven Kralja in Sina boš ti, o srečna Mati, vladala na veke... Pa ko tako govorim, bratje, čutim, da je vsa hvala manjša, kot njena slava. Naj jo torej hvalijo angeli, naj jo časte nadangeli, vse nebeške moči in vrste svetnikov naj ji pojo slavospeve.“ Še navdušenejši so jo slavili pesniki. Na pr. Raban jo nagovarja: „Na najvišji prestol si postavljena kot srečna Kraljica, kot bliščeče-nedolžna Devica, kronana s kori snežnobelih Devic.“ In zopet: „Dična božja Porodnica, sv. Devica Marija, prosi, posreduj za nas pri Bogu!“ Po samostanskih cerkvah so radi prepevali menihi, posebno ob nedeljah, litanije vseh svetnikov; kitice, ki so slavile

Marijo, so se glasile: „O božja Mati, sveta obnoviteljica, ki si nosila Gospoda v svojem telesu, in se bliščiš v vednem Devištvu, Devica Marija, mi tvoji nevredni služabniki te prosimo ponižno in glasno, usliši nas,“ in zopet: „Sv. Devic Devica, morska zvezda, Marija, prosi za nas Gospoda, Kristusa Sina, da Vsemogočni, ki je trojedin in enoten, nas vodi.“

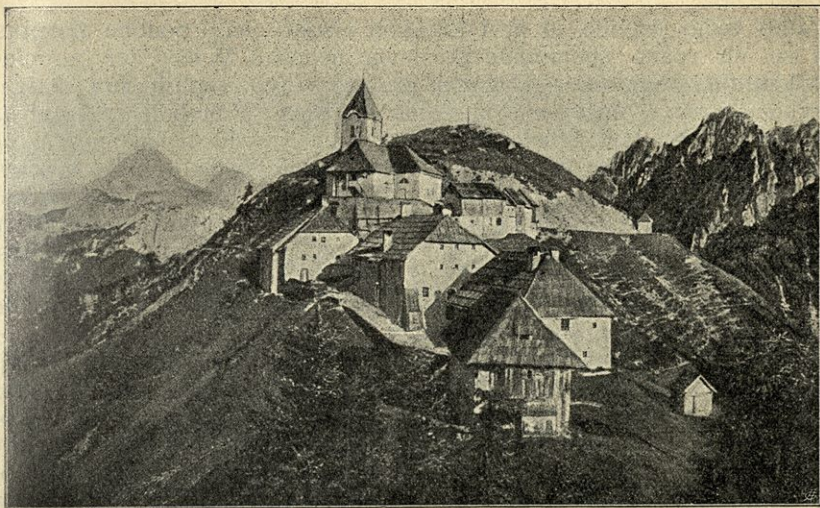
Tako goreče in z vnemo je deloval mogočni red sv. Benedikta v proslavo Marijino. Najprvo je surove in divje narode omikal ter pridobil za redno, krščansko življenje, potem jim je pa globoko vcepil v srca nežno, blažečo ljubezen do Marije. Mnoge redovne cerkve so postale slavna božja pota, katere so benediktinci zvesto oskrbovali, na pr. Einsiedeln, Alt-Ötting, Marijino Celje itd. Vse to kaže, kak ogenj ljubezni je plapolal v srcih pobožnih menihov do redovne Kraljice... Pod Marijinim varstvom pa se je red čudovito širil, razvijal ter sipal dobrote človeškemu rodu. V cvetoči dobi je štel nad 30.000 samostanov! Izvrševali so dela usmiljenja; samostanska vrata so bila na stežaj odprta ubogim in preganjanim; z revnimi so delili menihi svoj kruh, tolažili so žalostne, stregli bolnikom. Učili so ljudi omike in dela. Kdo prešteje milosti, ki so jih v teku stoletij pobožni menihi s svojimi gorečimi molitvami privabili na zemljo, tako na posameznike, kakor na cele narode? Kdo prešteje kazni božje, ki so jih odvrnili? Sodni dan šele bo vse odkril!

Molitev

(iz 12. stoletja, kakor se nahaja v rokopisu benediktinskega samostana Engelberg).

Brezmadežna Mati, sv. Marija! Kraljica nebes in zemlje! Tolažba grešnikov, veselje pravičnih! Krona in kras vseh sv. Devic! Obrni svoje oči vame grešnika ter me sprejmi med tiste, ki te srčno ljubijo. Sprosi mi odpušcanje vseh mojih grehov pri svojem Sinu Jezusu Kristusu, ki ti ne odreče nobene prošnje. Prosi, da mi podeli bratovske ljubezni in dobre volje, da mi odvzame napuh in dá prave ponižnosti, da odpodi vse nespodobne misli in slabe želje iz srca ter mi navdahne čistih misli in želja. Prava morska zvezda, iz katere je prišla večna luč, spominjaj se me vedno in prosi za me Boga, da uidem vsem dušnim nevarnostim in telesnim nesrečam. Milostiva Gospa, ti hiša božja sv. Duha, ti nebeška vrata, bodi pri Bogu moja priprošnjica, govori zame, opravičuj me! Hiti mi pomagat, da ne bom ločen od tebe in svetnikov, da bom sprejet v trumo nebeščanov na veke. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Ljubi samoto; sv. Benedikt in toliko njegovih sinov so jo ljubili ter so v njej našli pravo, neminljivo srečo. V samoti boš našel časa, misliti na Marijo in jo vedno bolj častiti.

Sv. Višarje.

Marijina slava v slikah in kipih. Borba proti Marijinim podobam.

Ko mine mrzla zima, oznanjata zelenje in cvetje, da je napočila ljuba spomlad. Enako so po zmagi križa, tem bolj pa še na pragu srednjega veka pričali mnogi pojavi, da je nastopila bujna spomlad za čiščenje Marijino. Nebeški Kraljici na čast so zidali številne cerkve, stare poganske temple so spreminjali v Marijina svetišča, stavili so jej kapelice, z velikim sijajem so praznovali njene praznike, srčno so jo opevali pesniki v raznih jezikih, nastopali so cerkveni redovi, ki so z besedo in zgledom vneto širili Marijino slavo. Kako goreče so takrat verna srca bila za Marijo, posnamemo na pr. iz starih spominkov. V Marijini cerkvi v Fuldi najdeš od Rabana Mavra sestavljen napis, ki slovi tako: „O slajša in slavnnejša kakor roznati škrlat, prekašaj vse dišave s svojo dušno vonjavo, ti prekrasna, predobrotljiva, presveta, vse časti vredna, ti cvetlica, oltar, palma, krona, o Devica!“ Nek Alkuinov napis poleg Marijinega oltarja se glasi: „Devica Marija, sv. Božja Porodnica, najčistejša Deva, luč in morska zvezda, Kraljica našega Zveličarja, ti ožarjaj s svojim oživljajočim zasluženjem ta oltar, ki ti je posvečen v zasluženost čast.“

Ista srčna ljubezen do Marije je bila tudi povod, da so tedanji verniki krasili cerkve, hiše, javne prostore z Marijinimi slikami in kipi. Ako je svet čislal in čisla slike in kipe svojih slavnih junakov, velikih mož in žena, da bi se tako spominjal njihovih velikih del, s

koliko večjo pravico so prvi kristjani visoko cenili podobe Marijine, ki so jih vedno spominjale preslavne nebeške Matere, ter ogrevale srca zanj. Saj slava Marijina prekosi slavo velikih mož, kakor prekosi žarno solnce malo kresnico v travi. Čim bolj se je širila cerkev in prosteje dihala, tem v večjem številu nahajamo raznih podob Marijinih med vernim ljudstvom. Poseči hočemo v prvo krščansko dobo nazaj, naštetih nekoliko zgodovinsko znamenitih podob Marijinih ter opisati grozni vihar, ki je prihrul ter hotel pokončati in poteptati zadnjo sled podob Marijinih. A Vsemogočni je čuval čast Matere in Sina. V rimski cerkvi „Sta. Maria in via lata“, v Benetkah, Čenstohovu in še v nekaterih ruskih in drugih cerkvah hranijo zelo stare Marijine slike, o katerih trdijo, stara izročila iz 4. in 5. stoletja, da jih je naslikal sv. evangelist Luka. Mnogo Marijinih slik iz najstarejše dobe krščanstva najdemo v podzemskih katakombah. Nekatere izmed njih so bile tudi umetniško dovršene. Tudi na starih sarkofagih (kamenitih krstah) so se nahajale v kamen vdolbene Marijine podobe. Da so verniki tudi častili podobe Marijine, o tem nam zgodovinar Evzebij naravnost sporoča. Posebno po cerkvenem zboru v Efezu so se silno naglo širile podobe Matere Božje z detetom Jezusom kot znake prave vere; zaljšale so obleko, orodje itd.

Zgodovinsko važne so prekrasne mozaične slike Marijine v starodavni cerkvi Marije Snežnice v Rimu, katere smo že omenili. Papež Sikst III. jih je dal napraviti takoj ob začetku svojega papeževanja (432) ter je s temi slikami hotel ljudstvu jasno predočiti in obenem ovekovečiti preimenitne sklepe Efezijskega zbora: „Iz Marije rojeni Jezus Kristus je zares Sin božji, torej je ona zares Božja Mati. Kmalu bode preteklo že 15 sto let, odkar se lesketajo te sloveče slike v cerkvi Marije Snežnice, ter nam v tolažbo in bodrilo nepobitno pričajo, da so prvi kristjani častili in ljubili veliko Mater božjo kot jo častimo in ljubimo mi.“

Tudi na severu nahajamo zelo stare podobe Marijine, že iz 4. in 5. stoletja po cerkvah, na sarkofagih (v Arlesu, Treviru itd.). Znamenita je marmornata plošča iz 5. stoletja v cerkvi v Puy na Francoskem.

V sedmem, osmem stoletju in pozneje, ko je slikarstvo napredovalo, so mnogi slikarji na cerkvene stene slikali podobe Kristusa, Marije in svetnikov. V 10. in 11. stoletju najdemo na več slikah Marijo kot kraljico na prestolu. V evangelijski knjigi samostana Niedermünster nas zanima slika Marije, ki ima krog glave napis: „Izvoljena kot solnce, lepa kot luna, Božja Porodnica, Morska zvezda, Devica devic“. Neki menih Purhard iz Reichenaua (996) piše: „Na zidu Marijine cerkve je naslikana podoba sv. Božje Porodnice, ki nosi v naročju Kristusa, zastavo ljubezni. Bratje poklekujajo ter se priklanjajo na stopnicah ter jo med molitvijo poljubujejo.“

Tako so častili verniki na zahodu podobe Marijine od prvih časov vedno bolj in bolj. Mnogo bolj pa so se razširile na vzhodu. Skazovali so jim posebno čast, poklekovali pred njimi, prižigali jim sveče, ter zažigali kadilo. Zgodovinar Teodoros sporoča, da je proti koncu 4. stoletja neka Evdoksija poslala cesarici sv. Pulheriji podobo

Starodavna Marijina podoba v Gennazanu.

Marijino. Sloveča je bila podoba „Maria Nikopoie“, t. j. Marija zmagovalka, kateri so pripisovali slavne zmage, tako na pr. nad Fokom in Avari; zato so jo imenovali v slavospevih novo Ateno Promachos, t. j. voditeljico, probojevnico, praporščakinjo, nepremagljivo. Prinesel je podobo iz Afrike Jurij iz Pizidije, prijatelj cesarja Herakleja in je pisal o njej tako-le: „Ako na zemlji iščeš strašni prestol božji, glej in občuduj cerkev v Blahernah“ — kjer je bila ta podoba shranjena — „ki je posvečena Mariji, ki drži Boga v rokah. Od nje upajo zmago gospodje zemlje, ki nosijo žezlo, tu se na molitve patrijarha odstraňujejo obilne muke sveta in barbari uklonejo takoj svoj tilnik, ako pri naskoku mesta vidijo, da Marija vodi vojsko.“ Ta Maria Nikopoie je veljala kot paladij (posebna zaščitnica) vzhodnorimskega cesarstva. Hranili so jo zelo skrbno v Marijini cerkvi v Blahernah na oltarju, prevlečenem z zlatom. Pri velikih slovesnostih so prinesli podobo iz cerkve. Vse ljudstvo je takrat vriskalo od veselja, ter jo pozdravljalo s hvalospevi. Cesarji in vojvode niso šli nikdar v vojsko, da ne bi prej počastili Marije Nikopoie ter jo poprosili pomoči in varstva v bojih. Marija pa je bogato vračala to zaupanje in ljubezen z dobrotami, ki jih je delila cesarju, vojvodom in ljudstvu. Omeniti hočem le en zgled. Bilo je v oni vojski, v kateri se je vojskoval cesar Heraklij (611—641) s perzijskim kraljem Kozroes II., da bi si zopet prisvojil od Perzijcev uropani križ Zveličarjev. Brat cesarja Teodoros je v Mali Aziji trčil skupaj s trikrat močnejšo perzijsko armado, v kateri je bila tudi takoimenovana „zlata truma“. Bitka je bila neizogibna. Bilo je ravno okrog praznika Marijinega Oznanjenja. Teodor in njegova vojska se zateče k dobrotljivi Mariji Nikopoie ter jo prosi na predvečer bitke pomoči. Ob jutranjem svitu sta se vojski postavili v bojne vrste. Pa glej! Nepričakovan naravni dogodek spravi sovražno vojsko v strah in zmešnjavo. Strahovita nevihta se je zbrala nad Perzijci: silna toča je padala, bliskalo se je in strela za strela je udarjala na sovražnike. Neprestano so divjale naravne sile nad bojnimi četami perzijskimi, medtem, ko je ugoden silen veter odvrčal hudo uro od Rimljanov. Perzijcem je upadel pogum. Rimljani so zmagali popolnoma, slavno. S solznimi očmi so zmagovalci hvalili Boga ter njo, pod katere varstvom so se borili in zmagali; usmiljeni Materi krščanstva so pripisovali zmago onega dneva. Zopet so prepeljali križ Kristusov iz Jeruzalema; cesar sam ga je v cerkvi sv. Križa izpostavil javnemu čiščenju.

Od 5. stoletja naprej najdeš podobe Marijine v votlinah puščavnikov v Siriji in Egiptu, na jadrnih bark, ki so vozile po morju, na bojnih poljih, na obzidju obleganih mest, da so odbijale divje sovražne čete. V šestem stoletju je bila v cerkvi sv. Sofije videti slika z napisom: Mati Božja. Bazilika, ki jo je sezidal cesar Bazilij I. 881., je imela nad oltarjem podobo Madone, ki je blagoslavljajoč razprostirala roke nad ljudstvom. Iz one dobe je tudi sloveča lesena podoba Marijina v Altöttingu, katero je sv. Rupert I. 825. postavil v bivši poganski tempel. Zanimive iz one dobe so tako imenovane zamorske (črne) Madone. Začeli so jih slikati menihi na gori Athos kmalu po Konstantinovi smrti; navadno so jih slikali na cipresinem

lesu na zlatem polju; barve so devali na podobe kar na debelo; te barve so bile a tempora, rjave, ki so sčasoma postale svetločrne. V zgornjih kotih imajo take podobe nadpis: „Mater teou“ = Mati božja. V Brnu hranijo tako črno mil. podobo, slikano na cipresnem lesu, ki je zelo stara. Že l. 513. se je ta podoba v Milanu javno častila, je prišla potem v Prago, naposled v Brno, kjer je bila l. 1736. slovesno kronana. Imenujejo jo varihinjo Brna in biser Moravske.

Tako so se po vsem krščanskem svetu udomačile in razširile mnogoštevilne podobe Marijine ter so močno širile in utrjevale čiščenje Marijino. Toda — prihrul je vihar, ki je žugal, uničiti te ljud-

Marija na Zili. Stari gotiški oltar.

stvu drage spominke. Vzhodni cesar Leo, Izavrec, je sklenil uničiti in pokončati vse sv. podobe Kristusove in Marijine, češ, da pospešujejo malikovalstvo. Ves krščanski svet, papeži, sv. German so nastopili zoper to zlobno novotarjenje; papež Gregor je celo l. 732. v rimski sinodi izrekel izobčenje nad sovražniki sv. podob. Toda vkljub temu je izdal cesar Leo povelje, da se morajo odstraniti vse podobe, vsi kipi, vsi križi iz cerkvâ in zasebnih hiš. Kako je vrelo med ljudstvom, ko so zažigali sv. podobe na javnih krajih, ter prebelili stene, na katerih so bile slikane sv. podobe. Z divjaško surovostjo so sesekali velik križ, spominek slavne zmage ob vhodu cesarske palače; na grmadi so sežgali cesarsko knjižnico in one može, ki s cesarjem

niso hoteli držati. V potokih je tekla kri častilcev sv. podob pod Konstantinom Kopronymom, sinom Leonovim. V Carigradu so se go-
dili strašni prizori. Vernikom so iztikali oči, rezali jim nosove, bičali
jih do smrti. Druge so vtaknili v vreče in vrgli v morje. Na tisoče jih
je umrlo v ječah in pregnanstvu. Posebno je krutež divjal nad menihi,
ki so neustrašeno zagovarjali resnico. Moril jih je na najsramotnejši
način; namazali so jim brade s smolo ter jih zažgali; lesene svete
podobe so razbijali ob njihovih glavah. In cesar je celo pasel oči
nad temi grozovitostmi. V svojem napuhu je dal izkopati kosti svet-
nikov, razbiti sv. posode, podreti in požgati več cerkvâ in samostanov.
Še po njegovi smrti je divjalo to kruto preganjanje sv. podob in nji-
hovich častilcev, dokler ni nastal mir pod cesarico Ireno. V sporazumu
s papežem Hadrijanom se je sešel l. 787. drugi Nicejski občni cer-
kveni zbor, katerega se je udeležilo 377 škofov. Ti so objavili sledeči
sklep: „Kakor podoba sv. križa, tako se naj tudi druge sv. podobe
Jezusa Kristusa, neomadeževane Device, sv. angelov in svetnikov po-
stavljajo v cerkve, hiše in na pota, naj se slikajo na sv. posodah,
sv. oblekah. Kolikor večkrat kdo pogleda te podobe, tem bolj ga
spominjajo vzorov ter priganjajo k posnemanju. Kakor se sme pred
sv. križem, sv. evangelijem in sv. posodami prižigati kadilo in se smejo
prižigati luči, tako tudi se sme obojno to storiti pred sv. podobami,
kakor je to stara navada. Tisti, ki časti podobo, časti tistega, katerega
podoba predstavlja.“ Velika radost je zavladala med vernim ljudstvom
po tej določbi. Prepovedovati so mogli in pokončavati podobe in
žugati s smrtnimi kaznimi, a ljubezni do Marije niso mogli izruvati
iz src; bila je pregloboko ukoreninjena. Skozi 150 let je to prega-
njanje trajalo, dokler cesarji niso naposled izprevideli, da je vse zastoj
ter so čiščenje podob dopustili. Z velikanskim veseljem so prinesli
podobe iz skrivališč zopet na dan ter jih zopet postavili v cerkve in
kapele. V grški cerkvi imajo še danes poseben praznik v spomin,
da so oblasti zopet vernikom dovolile podobe častiti. Vendar je ta
vihar pokončal mnogo znamenitih in dragocenih starih umetnin in
je zasekal sv. cerkvi globoko rano. Izza tega krutega boja za svete
podobe pa nam stopa pred oči vzvišen, častit mož, sv. Janez Damaščan
(† 754), ki je z iskrenimi besedami zagovarjal čiščenje sv. podob.
Kalif mu je v svojem srdcu ukazal odsekati desno roko. Janez
pa se je podal z odsekano roko pred podobo Matere Božje in je
molil tako: „O Gospa, o Mati, o vsa čista Božja Porodnica, zaradi
tvojih podob so mi odsekali desnico. Desnica Vsemogočnega, ki je
iz tebe privzel si meso, in je storila toliko čudežev, bože tudi na
tvojo prošnjo ozdravila to roko, da bo mogla še nadalje delovati v
tvojo čast in za pravo sv. vero. O Marija, pomagaj mi, saj lahko
storiš kar hočeš!“ Tako vzdihujočega je obdal sen. V snu vidi, kako
oživi podoba preblazene Device, pod katero je klečal, se mu nasmehne,
ter odsekano roko zopet z ramo združi, rekoč: Glej, tvoja roka je
ozdravljena. Spolnuj svojo obljubo! — Janez se je zbudil zdrav. Kako
radostno je hvalil in slavil Marijo. Vzel je zopet v roko pero ter
spisal prekrasne spise čast Mariji, veliki dobrotnici. — Ko je nedolž-
nost sv. Janeza prišla na dan in se je čudež razglasil, ga je kalif

zelo čislal ter ga hotel imeti za svetovalca; toda sv. mož ni maral za knezovo prijaznost, razdelil je premoženje med uboge ter se podal v samostan, s seboj pa je vzel podobo sv. Device „s tremi rokami“. Dal je namreč v veden spomin na čudežno ozdravljenje napraviti srebrno roko ter jo je pritrdil k podobi; zato je dobila podoba ime: „Triheiros“ = triroka. To podobo sedaj hranijo v ruskem samostanu Chilander, kjer jo visoko časte in njej v čast 28. junija praznujejo slovesen praznik.

Molitev sv. Janeza Damaščana.

O presveta, brezmadežna Mati božja, živo svetišče sv. Duha! Katere besede bi mogle dostojno slaviti tebe, ki presegaš po časti vse stvari, ker je iz tebe najvišji Stvarnik in Gospod vzel našo človeško naravo. Meso je postal od tvojega mesa, kost iz tvoje kosti. Od tebe je dobival hrano. O čudež, ki presega naše spoznanje in vsako zgovernost! Tebe je ljubil Bog, ki vse urejuje od vekomaj; in on, ki te je ljubil, te je ustvaril za Mater svojega večnega Sinu. — Prepodi, o preblažena Devica, kakor zlata z nebeško žerjavico napolnjena kadilnica, iz mojega srca slab duh greha ter pripelji vanj ljubeznivi vonj milosti, daj mi čistost duše in telesa! Napolni me s sladkim spominom nate, ki tako razveseljuje srca tvojih služabnikov; kdor ohrani sv. spomin nate, tega srce bo napolnjeno z vsemi dobrotami večnega upanja. Zato, o preblažena Devica, naj me presladki spomin nate spremlja v življenju in v smrti, tja do srečne večnosti!

Zvezdica v Marijino krono. Obiskuj pogostoma podobe Marijine v cerkvah in kapelicah; zaljšaj jih, prižigaj pred njimi svetiljke.

Pesniki opevajo Marijo. Marijine dnevnicе. Sobota — Marijin dan.

Iz razvalin podrlih poganskih templov je prirastlo ljubko češčenje Marijino, enako krasnemu, plodonosnemu drevesu, ki se je v teku nekaterih stoletij čudovito razprostrlo in razrastlo. Marija si je pridobila ljubezen in zaupanje sveta. „V njo so se ozirale oči vseh, saj je ona prinesla življenje in slavo vsem narodom!“ (Sv. Albert.) Že na pragu srednjega veka so bili narodi svoji nebeški Kraljici iz srca vdani, slavili so jo z izbranimi besedami, pridno ji zidali cerkve in kapele, častili njene podobe, nji v čast so praznike sijajno praznovali. Da se je pa moglo češčenje Marijino tako zmagoslavno razviti, so pripomogli poleg sv. očetov, menihov in drugih navdušenih

mož še posebno krščanski pesniki starega in srednjega veka. Prav od Boga poklicani, so navdušeno opevali slavno Mater Gospodovo kot najvišji vzor lepote in dobrote. Iz ljubečih src so jim vrele umetne pesmi ter padale kot iskre v srca vernikov, da so zagorela za Marijo ... Tudi cerkev sama je nebeški Kraljici spletla pesniški venec: Dnevnice Marijine, katere je sestavila iz najljubkejših izrekov in prisposodob sv. pisma in sv. očetov ... Poklonila je Mariji v čast cel dan — soboto.

Najvzvišenejši pesnik Marijin je pač sv. Janez Evangelist, ki je v pesniškem vzletu, navdihnjen od sv. Duha, pokazal svetu Marijo kot veličastno kraljico — ženo, obdano s solncem, stoječo na luni, ožarjeno od svetlih zvezd ...

Za njim so pesniki v raznih jezikih opevali Marijo; te pesmi so podobne ognju, ki drobi skale in taja ledena srca.

Po navdušenosti in nežnosti izrazov se odlikujejo grški pesniki.

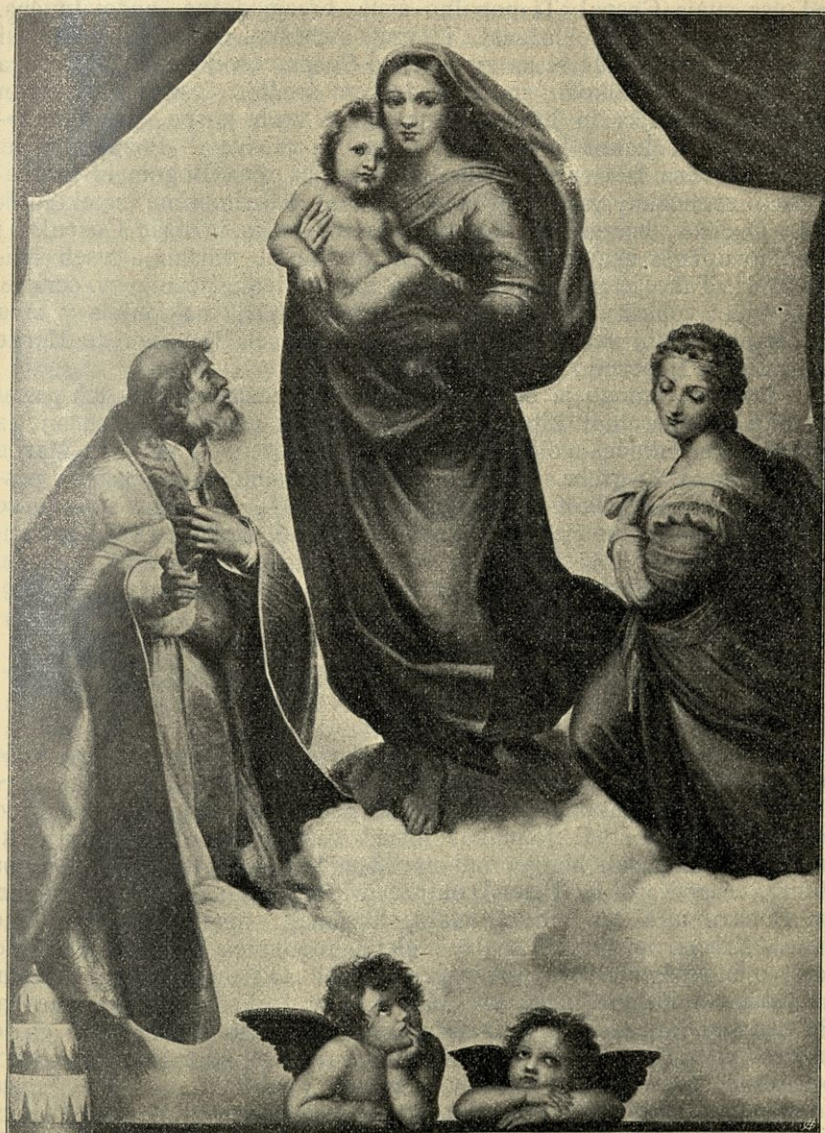
Ti opevajo neizmerno srečo, ki jo je Kristus po Mariji prinesel svetu ter vabijo ne samo ljudi, temveč vso naravo: gore, gozde, reke, polja itd., naj slave ž njimi Marijo. Srčno hvalijo Boga in Marijo za te dobrote ter hrepene po nebeškem veselju; ob enem pa spoznavajo, da radi svojih grehov in slabosti niso vredni nebes, zato prosijo pomoči, da bi odmrli svetu, grehu ter v čednostih bili vedno bolj podobni vzorom: Jezusu Kristusu in prečisti Devici. Kako blagodejne so take pesmi za duh in srce čitateljev! Kot Marijini pesniki so sloveli v drugem stoletju sv. Klemen iz Aleksandrije, v četrtem stoletju Gregor Naz., Sinezij, pozneje v 8. stoletju posebno sv. Janez Dam. in škof Andrej iz Krete. Mnogo krasnih pesmi najdemo v starih grških pesmaricah, o katerih ne vemo, kdo jih je zložil. Z izbranimi besedami slave Marijine visoke čednosti in popolnosti, občudujejo njene bogate milosti, s katerimi jo je obsul Bog, opevajo njeno življenje; ob enem izražajo svoje zaupanje na Marijino pomoč in tožijo svoje gorje nebeški Materi, proseč jo, naj zanje posreduje pri Sinu. Pesnik Evthymij na pr. je tako-le zapel:

Kako naj potožim zadosti svoje gorje,
Kako, o Gospa, nezmerno trpljenje in bol?
O sveta, kaj naj ti rečem? — Reven, ubog sem,
O hiti pomagat!

Kako naj prenašam udarce usode,
Strašne udarce, zavdane meni siroti!
Gorje mi! Kaj bo prihodnost meni prinesla?
Usmili se me, o moja Gospa!

Nate, o sladka Devica, zaupam, te prosim:
Ne odvrni od mene oces svojih, o mila!
Ne zapri mi svojega srca, o Mati dobrotna!
Nikar! Stoj mi na strani, o Mati Gospoda!

Tako prosi pesnik vedno srčneje in toži; naposled se umiri in zaveseli pri spominu, da bo v nebesih v družbi angelov in svetnikov na veke slavil Kristusa in njegovo vzvišeno Mater. Malokateri pesnik pa je s tako zgovornostjo in s tako prisrčnostjo opeval Kristusa in Marijo, kot sv. Efrem, ki je živel v 4. stoletju. Njegove ognjene,

Mati božja Sikstinska.

(Slikal Rafael Sanzio.)

iskrene pesmi v krasni obliki prevzamejo srce. Brezmejno zaupa v Odršenika in Marijo. Čuj nekaj zgledov: „Božja Porodnica, ti moja nad vse sveta Gospa! Ti popolno čista, brezmadežna, nedotaknjena, vse hvale vredna, preblažena! Ti vrata nebeška, po tebi pridemo mi zemljani v nebesa. Ti si za sv. Trojico Gospa vesoljnega sveta, druga tolažnica za tolažnikom, in za srednikom srednica vsega sveta!“ In zopet: „Najčistejša in brezmadežna Gospa vseh gospe, drugega zavetja nimamo, kakor le pri tebi, o Devica presveta! Pozdravim te, neomadeževana Devica! Ti najboljša srednica med Bogom in ljudmi! Gotovo zveličanje vseh kristjanov, ki se odkritosrčno zatekajo k tebi! O čista, brezgrešna Devica, nevesta božja in naša Gospa! Ti si edino upanje upajočih, pomočnica zatiranih, varihinja vseh kristjanov!“ Tako je pel, molil kristjan iz 4. stoletja, učenik sv. cerkve, ki ni videl velikih del in dobrot, ki jih je Marija naklanjala v teku nadaljnjih stoletij vernikom. Kako mrzla je naša ljubezen do Marije v primeri z ljubeznijo sv. Efrema!

Posebno mnogo je ohranjenih latinskih pesmi. Oblika teh pesmi ni tako krasna, tudi kipečega navdušenja ni v njih, pač pa sije iz njih krepka, odločna volja, prava, gorka ljubezen do Boga in Marije ter sovraštvo do greha. Leskeča zvezda na nebu starorimskega pesništva je milanski škof sv. Ambrož (374—397). V petem stoletju se je odlikoval Coelius Sedulius. Zaslovel je v 6. stoletju škof Venancij Fortunat, čislán kot svet mož, pa tudi kot izreden pesnik. Njemu pripisujejo krasne slavospeve: Ave maris stella (zdrava morska zvezda):

Zdrava, morska zvezda
Božja Mati sveta,
Ino zmeraj deva,
Blaga rajska vrata!

Mater nam se skaži,
Prošnje naj usliši
Ki za nas včlovečen
Tvoj je hotel biti.

in: O gloriosa Virginum (o preslavna Devica). Nežno in milo mu teče beseda raz usten. Duhovito opeva prednosti Marije ter jo gleda v nebesih kot prvenko v vencu rožam podobnih devic, kot pastirico ovčic v deviški čredi Jagnjeta. Izmed velikega števila pesnikov, ki so vzvišeno opevali Marijo, naj navedem le nekatere: Papež Gregor Veliki, cesar Karol V., Peter Damijan, sv. Bernard, sv. Tomaž Akvinec, sv. Bonaventura ter mnogi kralji, kardinali, opati in razsvetljene žene. Krasno je opevala v 10. stoletju redovnica Rosvitha Marijino rojstvo in življenje. Svoj slavospev prične: „O ti edino upanje, sveta, nebeška, vzvišena Gospa, sv. Mati Kralja, leskeča morska zvezda. Po svojem Sinu si dala, o Devica dobrotna, svetu življenje, ki ga je razdrla prva žena (Eva). Milostno podpiraj mene, služabnico Rosvitho, pri novih pesmih ...“ Čim dalje gremo v stoletjih, tem številnejše so se pojavljali Marijini prazniki, tem iskrenejše opevali pesniki Marijo. Vedno bolj so se vtopili v brezdno Marijinih milosti in popolnosti; dobili so novih snovi, ko so nastali novi Marijini prazniki; opevali so Marijino veselje, žalost. Kdo ne pozna pretresljive Jakopone de Todijeve: Stabat Mater (žalostna je Mati stala). Nek pesnik piše o njej: „Ta ljubezen, to sočutje, ta globoka žalost, to smehljanje v solzah, ta preprostost, obrnil sem se proč, da bi skril solzo ...“ Nad

vse ljubka pa je mila pesem: „Omni die dic Mariae“; iz nje odseva največje zaupanje do Marije ter popolna izročitev nebeški Kraljici. Našli so jo v grobu kraljeviča sv. Kazimira, ki jo je molil vsaki dan. Prekrasno so opevali Marijo pesniki velikani: Dante, Petrarca, Torquato Tasso. Prelepo so peli o Mariji pesnik Balde, Alfonz Liguori ter cela vrsta drugih; Marijo so slavili celo protestantski pesniki. Vsa poezija Marijina je podobna krasnemu cvetličnemu vrtu. In protestant Daumer pravi: „Na vsem svetu in v književnostih vseh časov in narodov se ne nahaja nič tako nežno lepega in ljubeznivega, kot je Marijanska poezija.“ Kaj čuda! Saj pesniki lepšega predmeta ne morejo najti kot Marijo, kateri v čast je napisal slavn mislec Erazem te-le krasne besede: „Ti si svetlejša, kot jutranja zarja, ljubkejša kot mesec s svojo srebrno lučjo, čistejša si kot na novo vzklila lilija, bolj bela kot na novo padli sneg, ljubkejša kot spomladna roža, dragocenejša kot rubin, slajša kot med, prijetnejša kot življenje, vzvišenejša kot življenje, čistejša kot angeli. Pozdravljam te, ti blago svetišče večnega Boga, ti vzvišen prestol Božanstva!“

Tako so venčali in še venčajo krščanski pesniki Marijo; a tudi cerkev je zvila za Marijino čelo krasen venec: Dnevnice Marijine. Vse najlepše, kar je znala moleča krščanska duša povedati ljubi Materi božji v vseh stoletjih, najdeš v njih. (Ta oficij [dnevnice] je trojen: 1. oficij Marijinih praznikov, 2. sobotni oficij, 3. mali oficij.) Omenim le male dnevnice Marijine, ki so prišle v splošno navado v 11. stoletju, ob času križarskih vojsk. Da bi se razširile, se je posebno trudil sv. Peter Damijan († 1022), eden glavnih opor sv. cerkve v 11. stoletju. Opravljali so na več krajih dnevnice že mnogo prej; vpeljal jih je kanonično papež Urban II. na cerkvenem zboru v Klermontu 1095, da bi verniki z molitvijo teh dnevnice priklicali Marijino pomoč za sv. križarske vojske. Kmalu so jo molili ne le kleriki, temveč tudi drugi kristjani sploh. Ukazana ta lepa molitev ni več, pač pa je priporočena. Žal, da so danes te dnevnice Marijine premalo v navadi. Vendar se jih najde med svetom še precejšno število, ki ljubijo te prekrasne molitve-dnevnice Marijine, jih molijo ter zajemajo iz njih moč zglednega, krščanskega življenja. Kako ljubko se vrste v teh dnevnicah slavospevi, psalmi, antifone, berila . . . , ki krasno zvezana opevajo in slave Marijo. Oglejmo si le nekaj odlomkov. Na pr.: „Kakor zbrana mira si širila vonj, o božja Porodnica; v svoji krasoti, lepoti vstani in kraljui! Vsi so oveseljeni, ki bivajo pri tebi!“ Zopet: „Sveta in božja Porodnica, s kakimi hvalnicami bi te opeval, ne vem; kajti njega, katerega nebesa ne morejo obseči, si nosila v naročju. Veseli se, o Devica, ker ti sama si uničila vse krive vere na zemlji. Daj, da te hvalim, o posvečena Devica; daj mi moč zoper sovražnike tvoje.“ „Lepa si in krasna, hči Jeruzalemska, strašna si kot zvrščena vojska. Videle so te hčere Sionske ter so te slavile in kraljice so ti pele hvalnice . . .“ Dnevnice sklenejo: „S svojim Detetom, o Marija, mi daj svoj blagoslov. Po prošnji in zasluženju vedno blažene Device Marije in vseh svetnikov me vodi in pripelji v nebeško kraljestvo.“ Kadar le moreš, vzemi dnevnice Marijine v roke, moli jih pobožno; te ognjene molitve bodo predrle oblake . . . ves

nebeški dvor se bo družil s teboj v proslavi nebeške Kraljice ter gledal nate kot bodočega tovariša-izvoljenca...

Od enajstega stoletja se je med kristjani udomačila navada, Marijo častiti posebno ob sobotah. Takrat so skoraj splošno častili v nedeljo sv. Trojico (kakor je še sedaj v navadi), v ponedeljek večno modrost, v torek sv. Duha, v sredo božjo ljubezen, v četrtek sv. anjele, v petek sv. križ in v soboto sv. Devico Marijo. Od takrat je ostala sobota Mariji posvečen dan. O ti navadi sporoča Durand, da se je pričela že zdavno v Carigradu. Tam se je nahajala podoba preblazene Device, pod katero je viselo zagrinjalo. Čudno! To zagrinjalo se je samo odgrinjalo ob petkih po večernicah; zakrilo pa je zopet podobo v soboto zvečer. Sv. Bernard in drugi cerkveni učenci pravijo, da je zato sobota posvečena Devici Mariji, ker je v soboto, ko je Gospod v grobu ležal, Marija sicer žalovala, vendar pa ostala trdna v veri na božanstvo Kristusovo. Primerno se je tudi zdelo vernikom, posvetiti isti dan, ki je pred dnevom Gospodovim. Nedelja je častit in slovesen dan, ker je Zveličar po zmagi pekla žareč kot solnce vstal iz groba. Sobota naj je torej priprava za nedeljo, kakor pozdravlja lepo cerkev Marijo: „Iz tebe je izšlo solnce pravice, Kristus, naš Bog.“ Marija je jutranja zvezda, ki napoveduje solnce pravice; ona je za nas vhod v nebesa h Kristusu.

Za sobote je cerkev ustanovila posebno mašo „o preblazeni Devici“ ter sobotni oficij Marijin. Papež Pij V. (1566—1572) je odločil, da se ob sobotah, ako ni zadržka, opravijo sv. maša in sobotne dnevnice Mariji v čast. Pozneje je cerkev vpeljala sv. mašo in dnevnice o čistem spočetju Marijinem za sobote.

Na raznovrstne načine so kristjani Marijo častili ob sobotah. Menih Gerard, ki je umrl l. 1046. kot škof in mučenik, je v neki cerkvi sv. Jurija na Ogrskem postavil oltar, pred njega je obesil kadinico, ki je vedno gorela; ob sobotah je tam molil s kleriki dnevnice „Naše ljube Gospe“. Cerkveni zbor v Tuluzu l. 1229. je opominjal krščanske očete in matere ter jim nalagal kot dolžnost, da naj vsako soboto zvečer obiščejo cerkev v čast Marijino. Od tod izvira navada, da se po župnijskih cerkvah molijo ob sobotah zvečer lavretanske litanije, po nekaterih krajih tudi sv. rožni venec. V prejšnjih letih je bila sobota tudi zapovedan post ter je še sedaj na več krajih. Pobožni služabniki in služabnice božje so se postili ob sobotah ob samem kruhu in vodi, na pr. sv. Bernardin Sienski, sv. Elizabeta Portugalska, sv. Alojzij; nekateri so se ob sobotah držali vsake hrane. Sv. kralj Ludovik je vsako soboto zbral množico revežev v svoji palači, jim umival noge ter jih bogato pogoščeval. Želel je v soboto umreti, katera želja se mu je tudi spolnila. Sv. Gerhard ni odrekel nikomur prošnje, ki ga je v soboto kaj poprosil v imenu Marijinem. Sv. Marjeta, ogrska kraljčina, je od sedmega leta vsako soboto nosila spokorni pas. Sv. Boštjan, kralj portugiški, je vsako soboto bil pri dveh sv. mašah; pri eni je sam tudi stregel. Sv. Roza Limanska je zaljšala vsako soboto podobo Matere božje s cveticami. P. Salmeron je vsako soboto pridigal o Mariji. V mnogih krščanskih hišah gori ob sobotah luč pred Marijino podobo.

V glavnem mestu je neko soboto zvečer proti polnoči zapel zvonec pri cerkovniku Marijine cerkve. Stara žena je prosila: Hitro naj gredo gospod k bolniku ter natanko določila hišo bolnikovo. Sama je kazala pot, duhovnik je šel za njo. Naenkrat je izginila. Duhovniku se je posrečilo najti naznanjeno hišo. Pozvoni večkrat, toda nihče se ne oglasi. Zopet pozvoni. Star mož pogleda iz gornjega nadstropja in vpraša, kdo je in kaj hoče? Duhovnik odgovori, da je prišel obiskat bolnika. „Tu ni nihče bolan. A ker močno dežuje, stopite gori!“ Duhovnik je bil vesel, da je prišel pod streho. Ko vstopi v sobo, zapazi veliko Marijino sliko in gorečo lučico pred njo. „O, sem pa prišel v pobožno hišo!“ zakliče duhovnik. „O, jaz sem naprednjak,“ odgovori mrzlo stari gospod, „in na to nič ne držim. Toda kot spomin na mojo ranjko mater sem hranil v časti to podobo — bili so mati pobožna žena — in celo njeno navado sem ohranil: vsako soboto sem prižgal sam lučico pred podobo.“ Stopila sta v srednjo sobo. Nad pisalno mizo je visela slika žene, še po starem kroju oblečene. Ko stari mož opazi duhovnika, da sliko ogleduje, se oglasi: „To so moja nepozabljiva mati. Umirajoča je vzdihovala: ‚Sin moj, če pridem v nebesa, bom toliko časa prosila Mater božjo, dokler se ne boš spreobrnil.‘ Toda s spovedjo se ne morem sprijazniti!“ Začel je duhovniku pripovedovati iz svojega življenja; popisal mu je odkritosrčno svoja mlada leta, zdelo se je, da se ni nič lepšega delal, kakršen je bil v resnici.

„Čudno, vi ste tako zoper spoved,“ izpregovori duhovnik, ko je stari gospod utihnil, „in glejte, vi ste mi sedaj popolnoma odkrili svojo dušo; sedaj vas poznam že toliko, da bi vam lahko dal sveto odvezo.“ Stari gospod odvrne ginjen: „O, ko bi vi to mogli storiti! Že 30 let nisem prejel sv. obhajila.“ Otožno se ozre na sliko materino. Naenkrat prime duhovnika za obe roki — kakor po navdihnjenju od zgoraj — ter vzklikne: „Pri spominu moje pobožne, nepozabne matere: primem vas za besedo, častiti gospod. Sedaj bi bil pripravljen, opraviiti dobro spoved. Mi li res morete dati sv. odvezo?“ Ginjeni starček je pokleknil pred duhovnika ter se je skesano spovedal. Duhovnik se je poslovil; angelski mir je imel v srcu; zdelo se mu je, da slika spokornikove matere veselo nanj gleda, in ta podoba se mu je zdela tako znana...

Ko se je vračal duhovnik domov in je mislil na to, kar je doživel, mu je prišla zopet v spomin ona stara žena, ki ga je tja vodila. Kdo je bila? Zakaj mu je tako naglo izginila izpred oči? Vedno bolj čudna se mu je stvar zdela, misli so se mu križale; stari mož, ona podoba matere, saj je bila stara žena, ki je prišla ponj, čisto podobna materi na sliki, groza ga obide... Nemirna je bila noč. V polsnu vidi spokornika klečati na tleh, čuje, kako hrepeni po sv. spovedi. Zdi se mu, da zapoje mrtvaški zvonček; na pol bdeč moli za dušo, ki se je ločila...

Drugo jutro zve duhovnik, da je stari mož, pri katerem je bil po noči, in ki se je skesano spovedal, nagloma umrl še tisto noč; kap ga je zadela. Zašepetal je duhovnik: „Hvala ti, Devica, sama dobrota si ti, sama ljubezen!“

Molitev sv. Efrema.

Ne zavrzi me, stoj mi na strani, o Marija, da se tvoj nevredni služabnik ne pogubi, nakloni mi svoje materinske prošnje ter ozdravi mojo bolno dušo. Sramu se ne drznem dvigniti očesa k mojemu Bogu, da bi ga prosil odpuščanja svojih hudobij in ozdravljenja globokih dušnih ran. Ne upam si vzdigniti rok k njemu, katerega sem žalil s tolikimi grehi. Zato, o najčistejša Gospa, poklekнем jaz ničvrednež ves osramočen pred noge tvojega neizrekljivega usmiljenja, tvoj edini Sin radostno posluša tvoje prošnje... Moja Kraljica, sv. Mati božja in polna milosti, ti žareč prestol nebeške slave, moje upanje, moje življenje, moja luč, moje pribežališče! Glej, nate zaupam, po tebi hrepenim, saj si ti usmiljena in mogočna, kot Mati onega, ki je sam dober in neskončno usmiljen. Ti imaš vpliv pri Bogu; ti ga lahko pregovoriš, saj so ga tvoje roke nosile..., spominjaj ga plenice, s katerimi si ga povijala in na vse, kar si mu storila kot otroku; opomni ga križa, njegove krvi, njegovih ran, po katerih smo bili rešeni. Ne odtegni mi svoje pomoči, saj je sam Bog tvoj dolžnik. Tvoje prošnje naj nas vse obvarujejo pogubljenja, o Marija; potem bomo s tvojo pomočjo rešeni hvalili, slavili in molili sv. Trojico na veke. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Prebiraj in prepevaj rad pesmi Marijine. Ob sobotah se posti, stori kako dobro delo ter moli Marijine dnevnice, če le moreš; če ne moreš, naj pa bodo tvoje dnevnice sv. rožni venec.

Slavni vladarji Konstantin Vel., Justinijan, Klodvik in Karol Veliki zagotove čast nebeški Kraljici.

Človeštvo slavi nekatere može, posebno vladarje, ki so z mogočno roko posegli v tok zgodovine ter odkazali narodom ali celo vesoljnemu človeštvu pot do prave sreče. Poslala jih je božja previdnost. Kot svetle zvezde na nebu se žare v zgodovini imena Konstantin Veliki, Justinijan, Klodvik ter Karol Veliki. S svojim mogočnim vplivom so pripeljali narode k viru prave, trajne sreče — h Kristusu Kralju in Mariji — nebeški Kraljici.

Čudovito hitro se je po vnebohodu Kristusovem širila krščanska vera; vidno jo je podpirala moč Božja. Toda imela je silne sovražnike — v prvi vrsti mogočne rimske cesarje. Umevno je bilo to sovraštvo. Rimski cesarji so bili ob enem najvišji poganski duhov-

niki, skrbeli so za praznovanje malikovalskih praznikov, lepoto templov, češčenje bogov; vsak cesar je tudi upal, da ga bodo po smrti uvrstili med število bogov. Bali so se, da razpade cesarstvo, ako zmaga krščanska vera. Zato so ravno cesarji z vso srditostjo in najkrutejšim nasilstvom zatirali vero Kristusovo, izdali so brez števila krvavih ukazov; poteptati so hoteli krščanstvo kot črva v prahu. Najgroznejše pa je preganjal cerkev cesar Dioklecijan; pekel je napel vse sile. Laktancij je pisal: „Po vsi zemlji se širi jok in stok; od vzhoda do zahoda razsajajo tri zverine (cesarji).“ Cerkev je ječala v sponah. Že so vriskali sovražniki. Toda Vsemogočni je čez nekaj let pokazal, da vse moči sveta in pekla ne morejo premagati od njega ustanovljene cerkve. Poveljčal je tako dolgo preganjano in ponižano nevesto Kristusovo s sijajno zmago sv. križa. Na rimski cesarski prestol je poklical moža, ki je naredil konec tristoletnemu krvavemu preganjanju kristjanov ter proglasil krščanstvo kot državno vero. Ta mož je bil Konstantin; 30 let star je zasedel cesarski prestol. Zoper njega se je dvignil malovredni Maksencij, ki je caroval v Rimu. Konstantin zbere vojsko v Galiji, se poda čez Alpe ter prodre tja pod Rim. Tu naj se odloči usoda sveta! Konstantinu upade srce, ker je sovražna vojska silnejša. V goreči molitvi se obrne do velikega Boga kristjanov. Glejte! Nekega popoldne vidi na jasnem nebu žareče znamenje križa, plavajoče nad solncem in okrog križa napis: „V tem znamenju boš zmagal!“ V prihodnji noči se mu je prikazal Kristus ter mu je ukazal narediti zastavo po vzoru prikazni ter to pred bojnimi vrstami nositi v bitki. Takoj zjutraj je cesar ukazal napraviti tako zastavo: — križ z imenom Jezusovim, obdanim od draguljev. 50 najhrabrejših vojščakov svoje telesne straže je odločil, da zvrstoma nosijo pred vojsko zastavo sv. križa. Zaupajoč na pomoč krščanskega Boga je zgrabil Maksencija 27. oktobra 312 blizu Rima ter ga popolnoma premagal; Maksencij je utonil. Rim je odprl zmagovalcu vrata; med vriskom ljudstva je Konstantin zmagoslavno prišel v Rim. Na čelu je šla zastava križa. Konstantin se je javno priznal kot variha krščanske vere in je isti dan izdal več ukazov, ki so zagotovili krščanstvu prostost in mnoge prednosti.

Nepopisno je bilo veselje kristjanov nad zmago in cesarskimi ukazi! Vsi iz sebe so letali na ceste in trge, da bi se prepričali, če je vse to res. Ko je cesar z zmagoslavno vojsko s križem na čelu korakal v mesto, je ljudstvo veselo vriskalo ter klicalo: Kristus zmaguje, Kristus ukazuje! Zdaj ni bilo nič več sramota biti kristjan; nič več niso žugale ječe, meč in ogenj zvestim spoznavalcem Jezusovim; ni se jim bilo treba več skrivati v podzemskih katakombah, javno so smeli zidati veličastne cerkve svojemu Bogu! Poganstvo je na tleh, Križ je zmagal! Poganski duhovniki so škripali z zobmi ter s kletvijo odgovarjali radostnemu ljudstvu. Na forum, glavni trg, stopi cesarski klicaj, zatrobi glasno ter oznani narodu, da so prosti vsi krščanski jetniki, ki zdihujejo zaradi vere po ječah. Vrata ječ se odpro . . . Spoznavalci, upadli toda veseli, pohite na beli dan v naročje svojcem. Vrisk ni hotel poleči, in Rim še ni videl tako

radostnega dne kot 27. oktobra l. 312., ki je oznanjal svetu slavno zmago križa.

Konstantina pa je vodila le ena velika misel: Da ga je Bog izbral kot orodje za razširjanje krščanstva. Neprenehoma je objavljaj kristjanom ugodne postave. Vrnil je kristjanom posestva. Nesramno življenje je zajezil s strogimi ukazi. Omilil je strašni položaj sužnjev. Nedeljo so morali praznovati vsi — kristjani in pogani.

Ko je tako Konstantin na zahodu mirno gladil pot krščanstvu, je pa na vzhodu cesar Licinij vedno osornejše nastopal proti kristjanom. Prišlo je med obema cesarjema do odločilne bitke. Pri Adrianopolu je zmagal Konstantin. Bojni klic je bil: „Bog Zveličar.“ Tudi na vzhodu so dobili sedaj kristjani prostost. Izdal je Konstantin do poganov celo oklic, naj zapuste svoje malike, ter se pridružijo edinemu, večnemu, pravemu krščanskemu Bogu.

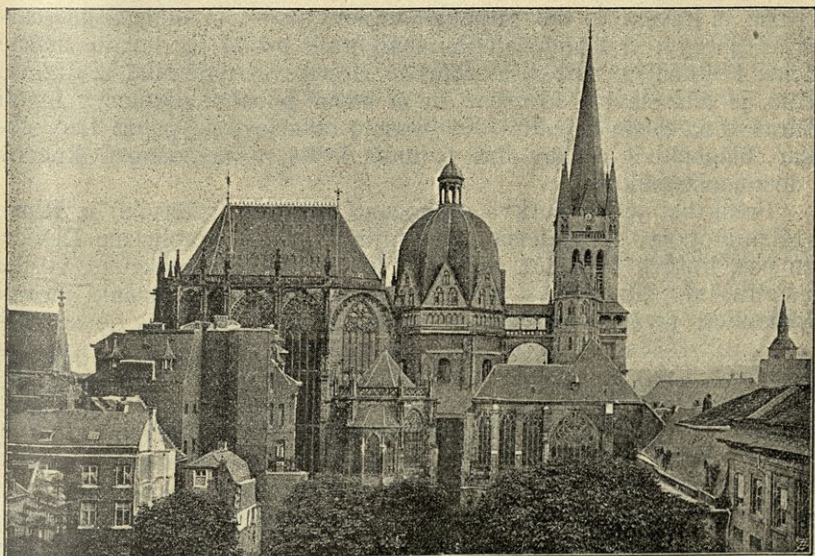
Na vzhodu in zahodu je zidal cesar nove krasne cerkve. Vso skrb pa je obrnil na novo, krasno prestolno mesto ob Bosporu, ki se je prej imenovalo Bican, odslej pa po imenu cesarja: Konstantinopol. V najlepši dvorani cesarske palače je postavil dragocen križ. Kjer je le mogel, je skazoval naklonjenost krščanstvu. Skrbel je za veličastno službo božjo, podpiral duhovnike, cerkvam pošiljal bogate darove. Svojim sinovom je dal krščanske vzgojitelje; za cesarske namestnike je navadno pošiljal le kristjane. Po 31 letih vladanja je umrl l. 337. ta slavni mož, ki je krščanstvu pomogel do popolne zmage, češčenju Marijinemu pa postavil trdno podlago. Pokazal je sloveči cesar z mnogimi dejanji, da njegovo srce poleg Kristusa ljubi srčno tudi Marijo, nebeško Kraljico. Prvo cerkev, katero je sezidal v Galiji, je posvetil Mariji; zdelo se je, da hoče prvine darovati Mariji ter njej v varstvo izročiti žezlo in krono. Tudi drugod je posvetil mnogo cerkvâ Mariji v čast.

Svojo veliko ljubezen do Marije pa je pokazal posebno s tem, da je svojo prestolnico, Konstantinopol, to najkrasnejše mesto tedanjega sveta, slovesno izročil Mariji v varstvo. V ta namen je povabil vse škofe, ki so bili navzoči na prvem Nicejskem cerkvenem zboru. Prišli so ter Bogu in slavni nebeški Kraljici posvetili mesto ter ga izročili njej v varstvo. Cesar je ukazal, da so vsako leto sijajno praznovali obletnico posvečenja. Kako bogato je vračala Marija to zaupanje mesta vzhodnemu cesarstvu, nam spričuje zgodovina.

Vnetemu cesarju pa je pomagala pri razširjanju slave Marijine njegova mati, čednostna sv. Helena. Nebeški Kraljici v čast je zidala pobožna cesarica krasne cerkve v Nazaretu, Betlehemu, v dolini Jozafat, v Neapolu, katero poslednjo je posvetil sv. papež Silvester. Krasnemu zgledu cesarja in njegove matere se srca vernikov niso mogla upirati; vnela so se in se vdala gospodstvu in dobroti nebeške Kraljice.

V stopinje tega slavnega prednika je stopil cesar Justinijan. V čast presveti Devici je ukazal sezidati mnoge, prekrasne cerkve, kar je pričalo, da je Marijo iskreno ljubil. Četudi je bil varčen, je vendar kar sipal zaklade, če se je šlo za čast Marijino. Pa tudi v svoji slavni zakonodajski knjigi je postavil neovrgljiv dokaz ljubezni do Marije, ker je v nji zapisal slovesne besede: „Naj Bog na prošnjo

Marijino nadomesti napake, ki sem jih storil pri vladanju svojega cesarstva.“ Sam je tudi priznaval slavnega vladar, da je njegova armada le s pomočjo Marijino mogla zdrobiti moč Gotov v Italiji. L. 552. začetkom julija, sta si stali v srednji Italiji pri Noceri dve armadi nasproti; odločila naj bi se nadaljnja usoda Italije. Na eni strani mogočna armada krivoverskih Gotov pod poveljstvom zmagovalnega Totile, ki je bil podjarmil že skoraj vso Italijo. Ta armada je zaupala na človeško moč. Na drugi strani pa cesarska armada; načeloval ji je bil Narzes, ki je hrabil armado, kazoč na Marijo Nikopoie: „Vojaki, borite se hrabro, sv. Devica je z vami. Ne zabite, klicati jo v borbi, ker ona gleda na naše bojne vrste ter nam bo v roke dala sovražnika, ki jej odreka ime Matere Božje.“ Zaupanje njegovo se

Marijina cerkev v Ahenu.

je uresničilo, Marija se je skazala zopet zmagovalko. Cetudi se je gotski knez boril kot lev, vendar ni mogel odvrniti poraza. Armada njegova je bila pobita, med ubitimi je bil pogumni kralj sam, ki je bil strah in groza vseh.

Mogočno rimsko cesarstvo se je polagoma razsulo. Divji narodi, Huni, Goti, Vandali itd., so mu zadali smrtni udarec. Kaj pa da je cerkev Kristusova tudi mnogo pri tem trpela. Na razvalinah pa je vzrastla nova, mogočna nemško-francoska država. Že frankovski kralj Ludovik Klodvik je ustanovil močno državo ter je storil mnogo za razširjanje krščanstva; bil je ta slavnega vladar tudi častilec Marijin. Dal je sv. škofu Remigiju bogatih darov, s katerimi je sezidal v zahvalo za zmage Mariji prekrasno cerkev. Nepopisno mnogo pa je storil v prosep krščanstva in češčenja Marijinega junaški cesar

Karol Veliki. Pred očmi je imel ta zares občudovanja vredni krščanski vladar le en cilj: Cerkev Kristusovo povsod braniti proti poganom z orožjem v roki. Z vsemi močmi se je prizadeval, da povzdigne ljudstvo v duševnem in gmotnem oziru. Posluževal se je pri izvršitvi svojih blagih načrtov izključno duhovščine, ki je bila takrat edina zastopnica vede in umetnosti. Na dvor je poklical učene može, Petra iz Pize, Pavlina iz Ogleja, Pavla Dijakona Alkuina, slavne učenjake. Ustanavljal je visoke in ljudske šole. Zidal je cerkve, skrbel za cerkveno petje in sijajno službo božjo.

Da bi pokazal svojo ljubezen in hvaležnost Materi božji, kateri je za Bogom pripisoval svoje slavne zmage, je Karol Veliki v Ahenu sezidal Mariji v čast prekrasen dom (cerkev), ki je najčastitljivejša stavba nemškega naroda. Za to stavbo ni štedil ne truda, ne stroškov. Iz Rima in Ravene je dal pripeljati krasne stebre in najlepšega marmorja; daroval je mnogo zlatih in srebrnih posod ter bogate mašne obleke. Poklical je najboljše zidarske mojstre in umetnike iz države. L. 796. je bila stavba dovršena in ni imela nobene vrstnice v lepoti in krasoti na celem zapadu. Na prošnjo cesarjevo je papež Leo slovesno blagoslovil cerkev dne 6. junija l. 804. v navzočnosti knezov in dostojanstvenikov.

Preskrbel je tej cerkvi dragocene ostanke (relikvije) iz Rima, Konstantinopola, Jeruzalema, med njimi obleko preblazene Device, njen pas, košček sv. križa, napis sv. križa, del trnjeve krone, verige sv. Petra itd. Ukazal je, da so se vsako leto ti sv. ostanke morali izpostavljati javnemu češčenju. Neštete množice ljudstva so se shajale v prekrasnem svetišču, da počaste našega Gospoda in njegovo sv. Mater. Tako so nastala slavna romanja v Ahen, ki se še sedaj ponavljajo vsako sedmo leto ter so veliki ljudski prazniki v proslavo Marijino. Tisoči ljudstva se zbirajo po hodiščih Marijine cerkve. Trombe zapoje; glasnik kliče in označuje sv. ostanke; naposled prejme klečeče ljudstvo sv. blagoslov s častitimi ostanke.

Pavlu Dijakonu je naročil, da sestavi zbirko Marijinih govorov; iz teh sije velika ljubezen do Marije. Vladal je ta veliki, slavni vladar 47 let ter je umrl 28. januarja 814 z besedami umirajočega Zveličarja: „Oče, v tvoje roke izročim svojo dušo.“ Truplo njegovo so pokopali v cerkev, katero je sezidal on Mariji na čast. Cesar Oton III. je ukazal rakev odpreti l. 1000. ter je še našel truplo velikega cesarja, oblečeno v cesarski ornat, sedeče na pozlačenem prestolu. Mrtvec je imel krono na glavi in meč ob strani, evangeljsko knjigo na kolenih ter kelih v rokah. Na vratu je imel na vrvicah tri dragocene relikvije: zlat križ z ostankom sv. križa, nekaj las prečiste Device ter sliko Matere božje. Cesar Friderik II. pa je l. 1215. kosti Karola Velikega ukazal spraviti v dragoceno omaro. Tam čaka veliki služabnik Marijin vstajenja.

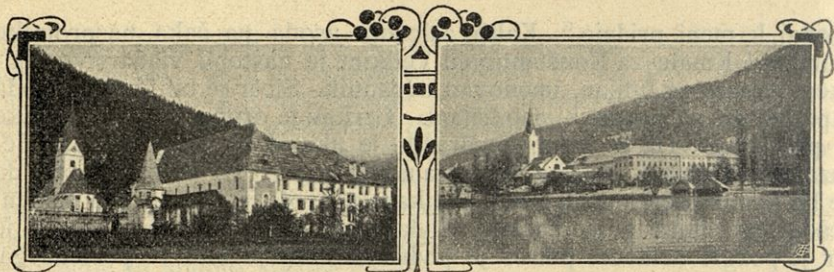
Takim vzvišenim zgledom in mogočnim vplivom se srca niso mogla upirati. Neizmerno je rastla in se ukoreninila slava Marijina. Da jim nebeška Kraljica to zvestobo in prizadevanje v nebesih prav kraljevsko plačuje, kdo bi dvomil? Saj sv. cerkev nanjo obrača besede: „Jaz ljubim tiste, ki mene ljubijo, in tisti me bodo našli, ki

zgodaj k meni pridejo.“ Kako žalostna usoda pa čaka nasprotnike Marijine! Kmalu za Konštantinom Velikim je nastopil vladarstvo rimskega cesarstva Julijan, imenovan odpadnik. Sicer je bil kristjan, toda zapeljali so ga poganski modrijani. Cerkev je oropal imetja, vernike je preganjal. Da bi kristjane dražil, je ukazal na novo pozidati Jeruzalemski tempel, hoteč s tem osramotiti Kristusovo prerokovanje, da ne bo kamen na kamenu ostal. Velikanske svote je porabil v ta namen; večje stavbenike je tja poslal. Toda ogenj je začel bruhati iz zemlje ter je požgal delavce; potres je podrl vse, kar je bilo že pozidanega. Sramotno je moral cesar jenjati z zidavo. Sovražil je Kristusa, pa tudi njegovo Mater. Zato je pikro in zlobno očital kristjanom: „Vi ne nehate zvati Marije Mater Božjo.“ A Bog ponižuje sramotilce svoje Matere. V vojski zoper Perzijane ga je zadela smrtonosno puščica 26. junija 363, ko je bil šele 32 let star. Umirajoč je nalovil iz rane krvi v perišče, jo je vrgel proti nebu, rekoč: „Zmagal si, Galilejec!“ Kako grozna smrt! Nasprotoval je slavi nebeške Kraljice. Poguba je prišla nanj. Uresničile so se besede, ki jih polaga sveta cerkev v usta Mariji: „Kdor proti meni greši, rani lastno dušo. Vsi, ki me sovražijo, ljubijo smrt.“

Molitev.

Napolni moja usta s svojo sladkostjo, o Kraljica, razsvetluj moj razum, o ti milosti polna! Vodi ti moj jezik in moja ustna, da bodo veselo oznaenovala tvojo slavo in pred vsem vedno ponavljale sladkodoneče pozdravilo, s katerim te je nagovoril Gabrijel, o najčistejša Devica — in Mati mojega Boga. Stori me vrednega, da smem širiti tvojo čast in da vedno poln sladkosti kličem: „Češčena!“ Češčena bodi, o Marija, Gospa polna milosti! Češčena, ti mir, veselje, tolažba in blagor sveta! Češčena ti, pribežališče grešnikov, ti vir milosti in vse utěhe! Pozdravljam te, najslajša srednica med Bogom in človekom! Pozdravljam te, ti čista Mati Kristusa, Sinu živega Boga. Pozdravljam te, ki si izredila Kristusa, začetnika življenja, — Kristusa, preusmiljenega Stvarnika vseh stvari, našega sladkega Gospoda Jezusa, vzgojitelja sveta, kateremu gre čast, slava, moč, hvala in veličanstvo ob enem z Očetom in sv. Duhom sedaj in na veke. — Po priprošnjah in zaslugah presvete Matere Božje, po priprošnjah vsega nebeškega dvora, te prosim, usmili se svoje stvari, o Vsemogočni Gospod. Stoj mi ob strašni uri pravične sodbe na strani in ne spominjaj se naših hudobij. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Zgledi slavnih cesarjev naj te nagibajo, da vsak po svojem stanu stori kar le največ more v proslavo Matere božje. Potem se pa veseli in raduj v Mariji, „ker mnogo dobrot je pripravljenih njim, ki njo ljubijo“. (Sv. Bonaventura.)

Grebinijski Klostër.

Osoje.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Viteški redi služijo nebeški Kraljici.

Cerkev Kristusova se je pod mogočnim varstvom krščanskih vladarjev močno razširila in okrepila. Vneti misijonarji so vanjo pripeljali kar cele narode, tako Slovane, Nemce, Ogře itd. Krščanstvo je vsepovsod zavladalo. Toda koncem 9. stoletja so nastopili žalostni časi. Ljudstvo je postalo lahkomiiselno, duhovščina se povsod ni zavedala svojega visokega zvanja. Prišel je pa najhujši udarec: Nesrečni carigrajski patrijarh je odtrgel vzhodno cerkev od Rima. Kot kazen je poslal Bog krščanstvu strašno šibo — krvoločnega Turka.

Že v 7. stoletju je v Arabiji stopil na plan lažnivi prerok Mohamed ter je ustanovil novo vero — izlam. Privrženci njegovi so se imenovali mozlimi, mohamedani ali po naše Turki. Z mečem si je podjarmil mnogo mest in dežel ter prebivalce prisilil, da so sprejeli njegovo vero. Po smrti njegovi (632) so nadaljevali započeto delo kalifi. Podjarmili so Arabijo, Sirijo, Palestino, Egipt, severno Afriko. Divje, krviželjne turške tolpe so pomandrale vse, kar jim je prišlo na pot. Navdajal jih je divji, neupogljivi pogum; upali so, da pridejo takoj v nebesa, ako umro v boju za izlam; tako jim je obljubil prerok. Kristjane so klali, cerkve in samostane rušili; gotova smrt je zadela vsakega, ki bi se drznil le besedico ziniti proti Mohamedovi veri. Kmalu je bila vsa Španija v njihovi oblasti. Od tam pa so se usuli Turki v neznanski množini na Francosko. Toda tam so turškim četam zajezili pot železni jezdec Karola Martela. Stotisoče Turkov je pokrivalo bojno polje. Ko bi takrat Bog ne pomagal, bi že ob tistem času krščanstvo podleglo. Ko je Mohamedanom tam izpodletelo, so se vrgli na Malo Azijo. Naposled so vzeli Carigrad ter podvrgli Balkanski polotok. Od tam so se vsipale turške čete proti srečju Evrope. Hrvaške in naše slovenske dežele so takrat strahovito čutile grozno turško pest.

Posebno je peklo krščanske narode, da so Turki pustošili sv. deželo ter tamošnje kristjane silno stiskali. Razdrli so krasno cerkev Vstajenja. Med službo božjo so pridrveli v cerkev, posedali na

oltarje, jih prevračali, za lase in brado na tla potegnili patrijarha. Koliko so trpeli romarji! Leta 1093. je romal tja Peter Amijanski. V srcu se je zgrozil, videč razdejanje na sv. kraju ter obup kristjanov. Sklenil je olajšati to trpljenje ter opozoriti krščanske narode na žalostno stanje bratov tam v Palestini. Na cerkvenem zboru v Klermontu l. 1095. je v navzočnosti papeža Urbana, 300 škofov in brezštevlnih knezov in vitezov živo opisoval gorje in trpljenje vzhodnih kristjanov ter poudarjal, kako sramotno je za kristjane, da gospodari Turek v sv. krajih, kjer je za nas Kristus prelil svojo kri. Nobeno oko ni ostalo suho; navzoči so vzdihovali, jokali...

Sv. oče izpregovori globoko ginjen: Ljubi bratje! Dežela oblube, zibelka našega Zveličarja, dežela, v kateri je naš Gospod izvršil odrešenje, je v rokah brezbožnega ljudstva. Psi so vdrli v svetišče; najsvetejše je oskrunjeno. V cerkvah leže verniki ubiti... Kri svetnikov teče kot voda; ni ga, ki bi mrliče pokopal... Kdo more to gledati brez solz?... Oborožite se z gorečnostjo božjo, ljubi bratje, zgrabite meč ter bodite sinovi Vsemogočnega! Bolje je v boju umreti, kot gledati naše ljudstvo in svetnike v trpljenju. Bog hoče! Kakor iz enih ust zagrmí tisočglasni odgovor: „Bog hoče, Bog hoče!“ Sveti oče sklene: „Bog hoče! ta beseda bodi vaš bojni klic, križ znamenje vaše moči in Mati Gospodova vaša varihinja!“ Ogenj navdušenja se je bliskoma širil na vse strani. Po vsi Evropi je odmeval klic: „Bog hoče!“ Plemič je zapustil grad, kmet plug. Kmalu se je zbrala mogočna vojska, ki je hitela pogumno v sv. deželo, da jo iztrga Turku iz rok. Začele so se slavne križarske vojske. V Palestini so kristjani srčno napadali Mohamedane, slabili njihovo moč ter tako zajezili prodiranje turških čet v Evropo.

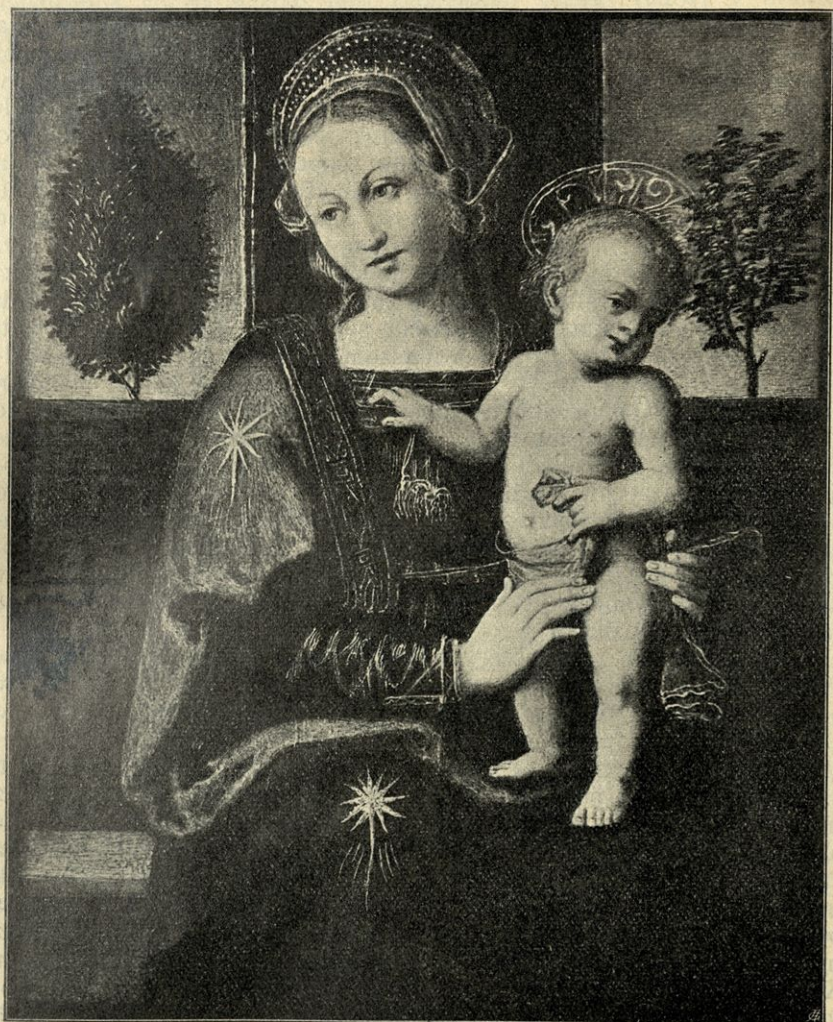
Strahovita je bila borba med krščanstvom in polumesecem. Toda rodila je mnogo lepih, vzvišenih sadov. Bridkosti so ojačile in ohrabile kristjane. Zagorel je v srcih ogenj božje ljubezni in pogum za brambo sv. vere in domovine. Če so hoteli uspešno braniti ti najdražji svetinji, so spoznali za potrebno, da je bilo oboroženo in boja vajeno moštvo vedno pripravljeno za vojsko. In tako sta versko navdušenje in potreba ustvarili veličastno napravo, pravi kinč srednjega veka: viteške redove. Ti viteški redovi so bili stalne vojske proti prodirajočim Turkom; vedno so bili pripravljene z mečem in kopjem neustrašeno braniti sv. vero in dom. Načelovali so križarskim vojskam. Nekateri so se posvetili tudi oskrbi romarjev, bolnikov. Redovniki teh redov so bili menihi in vojaki ob enem; skupno so živeli v samostanih; vezala so jih redovna pravila, med njimi skoraj pri vseh obljuba čistosti in pokorščine redovnim predstojnikom ter neustrašen boj proti sovražnikom sv. vere. Surove vojaške narave je oplemenilo in oblačilo samostansko življenje. Nekateri so bili tudi duhovniki, ki so vodili in opremljali službo božjo. Ti viteški menihi so bili pobožni, od sv. vere prešinjani redovniki; ob enem pa tudi junaški bojevniki in vojščaki, ki niso poznali strahu. Njihovo geslo v boju je bilo: zmaga ali smrt; raje umreti, kot zapustiti določeno mesto. Kastilski kralj Sancho je dejal o njih: „Glas bojne trombe jih izpremeni v leve, glas zvona v krotka jagnjeta.“

Krasno je pisal sv. Bernard templarskim vitezom ob ustanovitvi tega reda: „Čujem o novi vojaški družbi, ki se bori zoper meso in kri, pa tudi zoper dušne sovražnike. Vsak član te družbe je neustrašen vojak ter zavarovan od vseh strani; telo je obdano od železnega oklepa, dušo pa ščiti oklep sv. vere; z obojnim orožjem previden se ne boji ne hudiča, ne človeka. Ne boji se smrti, ker želi umreti. Kaj bi se pač bal? Saj mu je Kristus življenje in smrt dobiček. Zaupno se bori za Kristusa, še bolj pa želi biti razvezan in zedinjen s Kristusom. Naprej v boj, junaki; neustrašeno zatirajte sovražnike križa, saj ste gotovi, da vas niti smrt niti življenje ne moreta odtrgati od ljubezni božje, ki je v Kristusu Jezusu. Kako slavno se vračajo zmagačci iz vojske! Kako srečni mučenci, ki umro v verskem boju! Raduj se, junaški bojevnik, ako živiš in zmagaš v Gospodu! Še bolj pa se raduj in veseli, če umreš; tako se združiš z Gospodom! Če so srečni oni, ki v Gospodu umro, koliko srečnejši so, ki umro za Gospoda!“

Kdo bi se čudil, da so te junaške brambovce sv. vere in domaćih tal visoko častili? Najlepši dan za odraslega plemenitaškega sina je bil tisti, ki mu je prinesel viteško čast. Pripravil se je na vzvišeno čast s postom in molitvijo; prejel je sv. zakramente, zadnjo noč prečul v cerkvi ali kapeli; na določeni dan pa je v pričo škofov, opatov, vitezov in gospé obljubil, da bo vedno govoril resnico, se potegoval za pravico, spoštoval cerkev in njene služabnike, varoval slabotne in zatirane, da ne bo pustil sramotiti gospé in devic ter posebno da ne bo trpel nobenega sramotenja krščanstva. Nato so ga oblekli v krasno viteško obleko, mu dali zlate ostroge; dobil je v imenu sv. Mihaela in sv. Jurija tri udarce z mečem na ramo in vrat; to je pomenilo, da je postal vitez. Veseli glas zvonov in tromb je oznanjal izreden dogodek.

Vse viteške redove pa je dičila nežna ljubezen do nebeške Kraljice. Viteški bojni klic je bil: Marija. Vojvodi Burgundski so šli v vojsko s klicom: „Naša ljuba Gospa Burgundska!“ Burbonski kralji so ukazali svojim vojščakom klicati: „Burbon in naša ljuba Gospa!“ Grofi Foy so zapisali na bojno zastavo napis: „Naša ljuba Gospa iz Bearn!“ Ko so vitezi iz Preux de Vergy hiteli v boj, so vpili: „Za našo ljubo Gospo!“ Bojni klic slavnega konetabla Bertranda du Guesclin je bil: „Naša ljuba Gospa in Guesclin!“ To spričuje, kako so častili in srčno ljubili krščanski vitezi Mater Gospodovo in kako zaupanje so stavili v njeno pomoč. Zato je pisal nek učen protestant: „Presveta Devica je bila sploh glavna spremljevalka krščanskih vitezov v boj, kakor je tudi posredovala med njimi in jezo božjo; na svoje škite so radi dali naslikati vitezi Marijo kot zvezdo na nebu, sredi med znamenjem leva in tehtnice, z napisom: Ona tolaži jezo božjo!“ Na dan, ko je plemič postal vitez, so mu izročili blagoslovljeni meč, rekoč: „V čast božjo in Marijino sprejmi ta meč in nobenega več!“ Kako pomenljivo.

Veliko slavo si je pridobil red Johanitov; ustanovili so ga italijanski trgovci l. 1048. v čast sv. Janezu Krstniku; takoj v začetku so zidali v bližini Božjega groba cerkev posvečeno presveti Devici ter so tam opravljali svoje pobožnosti. Izpočetka so stregli ti redovniki

Mati in Dete.

(Slikal Sassoferato.)

revnim romarjem in bolnikom, kmalu pa so se posvetili boju zoper nevernike. Iz vseh delov Evrope so hiteli v red mladi plemiči, da bi posvetili svoje življenje sv. boju. Ker so se pozneje naselili na otoku Malta, so se imenovali tudi Malteški vitezi. Nosili so črn plašč z belim križem na prsih. Ta junaški red si je pridobil prekrasnih zaslug za krščanstvo. Leta 1480. je priplul sultan Muhamed II. z ogromnim ladjevjem pred otok Rodus, ki so ga zasedli Johaniti. Stotisoči Turkov so napadali srdito otok, pa so se morali umakniti pred peščico krščanskih junakov! Sultan Muhamed je dal napisati na svoj

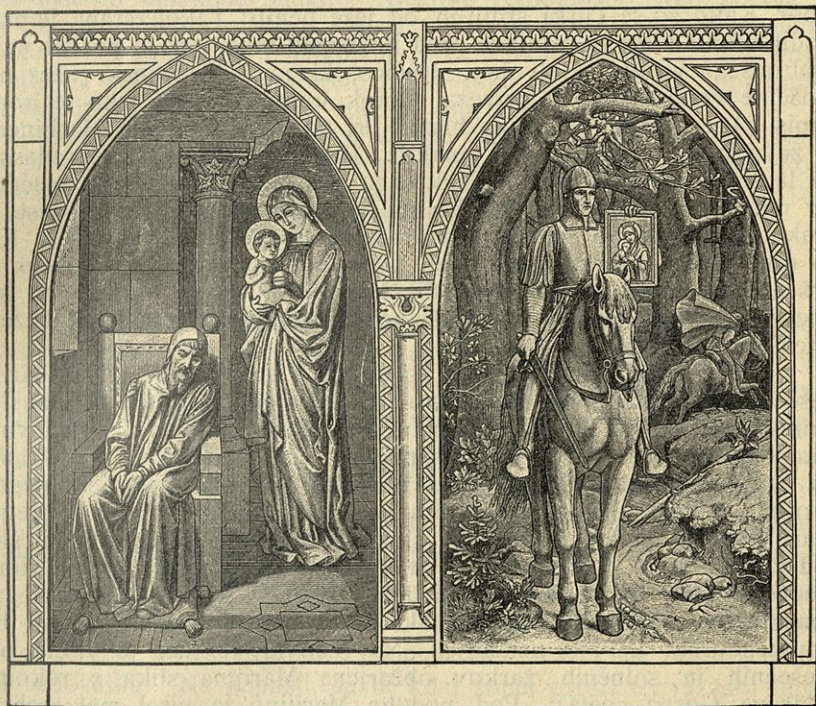
grob: „Premagal sem dve cesarstvi, 12 kraljestev, toda otoka Roda nisem mogel vzeti.“ Zopet se je proslavil red l. 1522. v silni borbi zoper Solimana II. Turška vojska je štelala krog 200.000 mož. Vitezov je bilo le kakih 500 ter 5000 vojakov. Prvi turški naskok so odbili vitezi; padlo je krog 50.000 Turčinov. Nekaj mesecev pozneje so zopet naskočili Turki z vso srditostjo. Zopet so zmagali vitezi. Toda utrdbe so bile razrušene, manjkalo je živeža, smodnika. Soliman je dovolil mali četi hrabrih vitezov prost, časten odhod. Kako težko je dejal ta četudi časten odhod maloštevilnim vitezom, ki so še ostali živi po dolgotrajni borbi, po strašnih prestalih mukah! Junaški veliki prednik Filip Villiers de l'Isle je v znak svoje žalosti, ko so morali odriniti na otok Malta, dal na jambor svoje ladje kot zastavo obesiti podobo žalostne Matere božje z napisom: „Marija, v nesreči in bridkosti naše edino upanje!“ Toda kmalu je priplul sultan Soliman pred otok Malta, hotel uničiti Johanite, te neustrašene predbojevnike krščanstva. Toda urezal se je. Vitezi so s svojim junaskim in velikim mojstrom La Vallete na čelu pred bitko obnovili redovne obljube, so se okrepčali s sv. Rešnjim Telesom ter z nadčloveško močjo pognali sovražnika v beg. Toda vseh teh slavnih zmag pobožni junaki niso pripisavali sebi, temveč so zanje dajali čast Bogu in mogočni pomočnici Mariji. Tako je l. 1480. po sramotnem begu Turkov iz Roda veliki mojster Peter d'Ambrusson tam sezidal cerkev na čast „Mariji zmagalki“.

Naj navedem prekrasen zgled junaštva iz bojov na otoku Malta. Prihrul je veliki vezir Kara Mustafa z veliko armado, da viteze prepodi iz otoka. Vitezi so se zbrali v cerkvi; ko so prejeli Telo Gospodovo, so stopili posamezni, eden za drugim, pred Marijino zastavo in so ponovili prisego: „Pod zastavo Marijino se hočemo boriti za krščanstvo do poslednje kaplje krvi.“ Postaven mlad vitez z imehom St. Priest je bil zastavonoša. Boj se prične. Strahovito trčite armadi skupaj; sredi vročega boja visoko v zraku plapolala Marijina zastava. „Zastava mora pasti!“ zarjove gromovito turški poveljnik in stotine Turkov plane proti praporščaku. Posrečilo se jim je, da so ga ločili z nekaterimi tovariši od glavne čete. Toda krepko drži njegova levica zastavo, z desnico pa srdito bije z mečem po vragih. Kar naenkrat čuti strašno bolečino na levici; Marijina zastava se povesi, vitez zajechi, turška sablja mu je levico odsekala. „Alah je velik in Mohamed je večji, kot Marija“, zaorje Turek. A že zablšči meč drugega krščanskega viteza in prekolje glavo Turku. „Rešena je!“ zakliče zastavonoša, ter prime zastavo v desnico in je zopet dvigne kvišku. „Marija mora zmagati, njena zastava ne sme pasti.“ In glej, že prihaja pomoč. Španski oddelek prihiti, napade Turke v hrbtu — in Turki so bili pobiti.

Po bitki so našli praporščaka težko ranjenega, brezzavestno ležečega med ranjenci; njegova desnica pa je še krčevito držala Marijino zastavo.

Kaj bujno so se razvili razni viteški redovi na španskem polotoku, kjer so bili kristjani v vednih borbah s Turki (Mavri). Udomačila sta se tam red Johanitov in templarjev. V raznih tamošnjih

kraljestvih so pa nastali tudi samostojni viteški redovi v brambo proti turškemu nasilstvu. Že l. 1048. je navarski kralj Garcias ustanovil lep viteški red „Naše ljube Gospe od lilije.“ Nekega dne so namreč našli v mestu Nayera sliko, ki je predstavljala, kako deviška Mati božja z detetom v naročju stopa iz velike, bele lilije. Razlagali so si to sliko tako, da pomeni Marijino brezmadežno spočetje. Kralj je dal na mestu, kjer so našli sliko, sezidati krasno cerkev, — kamor so pokopavali navarske kralje ter je ustanovil gori omenjen red.

Grofu Viljemu Rosenbergu se prikaže Marija
v Vranavi na Moravskem.

Grof Hunt se poslužuje Marijine podobe
kot štita.

(Slikal Trenkwalder.)

Vitezi so nosili s srebrom vezeno lilijo na prsih, ob praznikih Marijinih pa zlato verižico, na škitu pa zlato lilijo, na sredi črko M in na vrhu krono. Vsak dan so morali večkrat moliti angelovo česčenje. Proslavili so se še redovi iz Alkantare in red Kalatrava ter l. 1161. ustanovljeni viteški red sv. Jakoba. Kot redovni znak so vitezi poslednjega reda nosili na prsih krvav meč v podobi križa na prsih v spomin, da je bil sv. Jakob z mečem obglavljen. Zavezali so se vitezi tega reda, da hočejo braniti čisto Spočetje Marije Device. Postal je red silno mogočen in vpliven ter je dal sv. cerkvi v teku stoletij mnogo cerkvenih knezov in učenjakov. Kaka ljubezen do Marije je

v srcih teh železnih mož plamtela, svedoči ta-le lep zgled. Ko je kraljica Izabala katoliška oblegala od Mavrov zasedano Granado, je v temni noči vdrl mlad andaluzijski vitez Fernando de Pulgar s petnajstimi tovariši skozi slabo zastražena mestna vrata. Tovariše pusti pri vratih, sam pa zdirja na čilem konju pred glavno mošejo, stopi s konja, upogne koleno pred zaprtimi durmi ter glasno zakliče v mesto: „V imenu trojedinega Boga zavzamem to mošejo ter jo posvetim Devici Mariji“, pribije z ročajem svojega meča na vrata mošeje deščico z napisom: „Ave Marija“ ter urno zdirja nazaj v krščanski tabor. Kako so se Turki srdili in od jeze penili! Takoj zarana je prijezdil turški vitez iz trdnjave pred krščanski tabor ter je pozval najhrabrejšega viteza na dvoboj; deščico, ki jo je krščanski vitez na mošejne vrata pribil, je privezal Turek konju za rep; tako je konj napis „Ave Marija“ vlačil po blatu. Pri takem sramotanju Marijinem je zavrela kri v krščanskih junakih. Hipoma plane vitez Garcilasso de la Vega proti drznemu Turku, ga preseka z mogočnim mečem, ter mu vzame Marijin napis. Vtakne ta napis na meč, ter ga nese v zraku kot znamenje zmage med vriskom vojske skozi taborišče. Ko so čez nekaj dni kristjani vzeli Granado, so premenili mošejo v krščansko cerkev ter jo posvetili Mariji; oni napis Marijin pa so obesili na cerkveno steno, da bi še poznim rodovom oznanjal ljubezen viteških src do Marije.

Pa še drugi viteški redovi so cveteli v srednjem veku ter širili česčenje Marijino. Koncem 12. stoletja je ustanovil Kanut IV. danski slonovi red, ki se je posvetil slavi brezmadežne Device. Redovno znamenje je bila zlata svetinja s podobo Brezmadežne na eni strani, na drugi s podobo slona. Tudi bavorski red sv. Jurija je nalagal svojim vitezom dolžnost, da so branili nauk o brezmadežnem spočetju Marijinem. Istotako je stopil v službo Marijino burgundski viteški red zlatega runa; redovni znak, zlato runo, je spominjal viteze runa Gedeonovega, ki je bil predpodoba čistega spočetja Marijinega. Omenim naj še labudovega reda, ki ga je mejni vojvoda Friderik II. brandenburški l. 1440. ustanovil. Na redovni verižici je visela od mesečnih in solnčnih žarkov obžarjena Marijina slika z reko: „Zdrava, Gospa svetá.“ Pod podobo Marijino je visel mal srebrn labud, ki je podoba čistosti in spominja na smrt, od koder ime: labudov red. Vitezi tega reda so morali vsak dan več molitev opravljati v čast Mariji, posebno slovesno so morali praznovati Marijine praznike, se postiti na njihove predvečere ter sploh živeti zgledno, da so zares zaslužili ime služabnikov Marijinih. Prešestnikov, nečistnikov, pijancev niso trpeli med seboj. Kot uvod k redovnim pravilom je zapisal mejni grof med drugimi sledeče besede: „Marija je naša sprava nasproti Gospodu, tako da imajo vsi grešniki varno zavetje pri njej... Kako bi jo mogel kdo dostojno hvaliti, njo, ki v nebesih veliko slavo uživa? Vendar mi na zemlji, čeravno smo grešniki, ne smemo o njej molčati, temveč moramo njeno slavo oznanjevati, kolikor le moremo... Zato hočemo z vso srčnostjo sveto Devico prositi, da skaže svojo milost krščanstvu in svoje mile oči v nas obrne, da zginejo zmote in razpori ter da

krščanski svet zopet v miru in edinosti služi našemu Gospodu Jezusu Kristusu.“ Krasne besede!

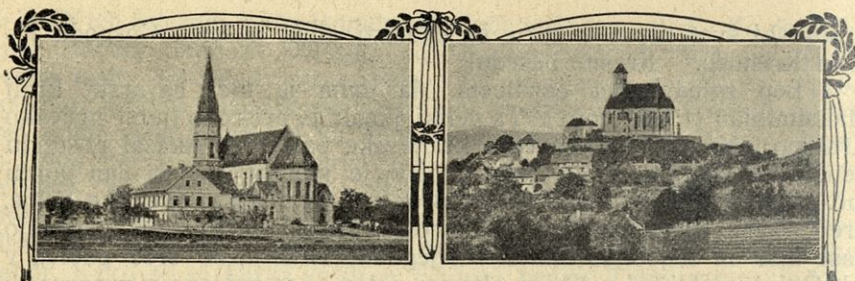
Lep zgled vsem častilcem Marijinim je tudi bavarski kralj Maksimilijan (1597—1651). Ta veliki junak je pristrčno ljubil nebeško Kraljico. Na ospredju prelepe kraljevske palače je ukazal postaviti veličastno Marijino soho, pred katero je morala noč in dan goreti luč. Umirajoč je svojemu sinu dal te-le nauke: „Časti svetnike božje, pred vsem pa Kraljico nebes, božjo Mater Marijo kot varihinjo naše hiše in najboljšo Mater.“ Njegovo velikodušno srce počiva v Alt-Öttingu v bližini velikega oltarja; poleg pa je vzdana marmornasta plošča z napisom: „Tu je pokopano srce Maksimilijana I.; v življenju je bilo za velika dela in gorelo za nebeško Mater. Vedi, popotnik, da Maksimilijan Marijo ljubi tudi po smrti iz vsega srca.“

Zares krasna prikazen v srednjem veku so viteški redovi. Najbolj nas pa gane plemenita ljubezen vitezov do nebeške Kraljice. Pod železnim oklepom teh krepkih mož je bilo srce za Devico Marijo; za njeno čast so se junaško borili, če je bilo treba, prelili tudi kri.

Molitev.

O preslavna Devica in Gospa, Marija, jaz, ki sem bil nekdanj suženj hudega duha, se odslej za vedno posvetim tvoji službi ter se ti izročim popolnoma in sklenem tebi služiti ves čas življenja. Sprejmi me torej za služabnika! Ne zavrzi me, kakor sem zaslužil! O moja Kraljica, ti si moje upanje! Jaz hvalim Boga, da mi je v svojem usmiljenju podelil zaupanje nate. Res je: nekdanj sem bil hudoben in sem hudo grešil; toda upam, da sem že prejel odpuščanje po zasluženju Jezusa Kristusa in po tvoji priprošnji. Toda to mi ne zadostuje. Ena misel me plaši, o moja Mati, in ta je: Ko bi zopet iznova zgubil milost božjo. Nevarnosti me obdajajo, sovražniki čujejo in kujejo naklepe zoper mene, skušnjave me napadajo. Varuj me torej, o moja zapovedovalka! Ne dopusti, da bi kdaj zopet grešil ter razžalil tebe in tvojega Sina. Daj, da se viteško in hrabro borim zoper dušne sovražnike, da odbijem vse ognjene puščice njihove. Bodi, o mila Gospa, moja močna trdnjava, brani me v življenju, brani me ob smrti. Ti, o mogočna Kraljica, bodi moja bramba; jaz pa bom gorel vedno bolj za tvojo čast ter jo srčno branil proti vsakemu, ki bi jo napadel. Tako upam, da te bom gledal na veke v večni slavi. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Veliki častilec Marijin P. Segneri opominja: Bojui se kot dober vojščak Kristusov. Tvoje orožje naj bo pobožnost do Marije, tvoj meč „Češčena Marija“, ker se moreš le tako imenovati vojščaka Kristusovega, ako srčno ljubiš in čistiš Marijo. Tvoja čelada naj je ime: Marija, tvoj oklep ljubezen do Marije, tvoj škit priprošnja Marijina.“

Dobova.

Crna gora pri Ptuj.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Cerkveni redovi širijo slavo Marijino, njim na čelu cistercijanski red. Sv. Bernard — veliki glasnik Marijine slave.

Bujno je zacvetelo krščansko življenje v srednjem veku, ko so stopili na plan ustanovniki cerkvenih redov Romuald, Bruno, Norbert, Bernard, Dominik, Frančišek in dr. Kdo ne pozna teh mož-velikanov, kdo ne zre z občudovanjem nanje ter njihove slavne ustanove? V samostanski tihoti so z molitvijo, postom in raznimi pokorili posvetili sebe in nebroj menihov — duhovnih sinov; potem so pa prešinjani z ognjem božje ljubezni veseli in jasnega obraza hiteli med narode ter v srcih vnemali ljubezen do Boga in bližnjega, stregli bolnikom, reševali jetnike, skušali pomagati v raznovrstnih dušnih in telesnih potrebah; v stopinje svojih ustanovnikov so zvesto stopali njihovi duhovni sinovi. Tako so redovniki preobrazili svet s krščansko omiko ter ga prekvasil z dejansko krščansko ljubeznijo, ki jo še danes svet ne more dosti občudovati.

V samostanskih celicah je dozorel tudi prekrasen cvet: Marijino češčenje. Vsi srednjeveški redovi so tako rekoč tekmovali v ljubezni do nebeške Kraljice; noben ni hotel zaostajati, vsi so bili podobni družini dobrih otrok, katerih vsak je skušal nebeški Materi skazovati kar največjo čast in ljubezen, da bi si tako naklonili njeno mogočno varstvo. Iz samostanov so izšli največji zagovorniki in pospeševalci Marijine slave, ter zanesli ognjeno ljubezen do Naše ljube Gospe med krščanska ljudstva.

Že s svojim naslovom, tem bolj pa z delovanjem je slavil nebeško Kraljico ljudomili red: „Maria de mercede“ za odkup sužnjev, katerega je l. 1223. v Barceloni ustanovil sv. Peter Nolask skupno z Rajmundom de Penafort pod varstvom aragonskega kralja Jakoba. Srce mu je pretresala grozna usoda krščanskih jetnikov, katere so Turki vlekli v Afriko ali jih prodali v brezupno sužnost; zverinsko

Žalostna Mati Božja.

(Montauti, Rim.)

so ž njimi ravnali. Mnogi so zatajili Kristusa ter prestopili k Mohamedovi veri. Člani tega reda so morali zbirati miloščino za odkup krščanskih sužnjev, ter dati v ta namen vse imetje; v slučaju potrebe so morali sami v sužnost, da so rešili druge. Tako je ustanovnik reda prišel kot žrtev ljubezni do bližnjega v sužnost, kjer je mnogo trpel, dokler ga sobratje niso rešili. Mnogo je pretrpel v sužnosti tudi redovnik sv. Rajmund Nonat, ki je žrtvoval samega sebe, da je rešil krščanske sužnje. Divji Turki so mu z žarečim železom prebodli obe ustnici ter mu dejali na usta ključavnico, da so ga odvrnili od nadalj-

njega oznanjevanja sv. evangelija. Nastal je red vsled trojne prikazni Marijine, ter je pod varstvom nebeške Kraljice mnogim sužnjem vrnil zlato prostost. (Od l. 1492. do l. 1691. je oprostil 16.942 krščanskih sužnjev.) Na nabiralnikih za miloščino so imeli redovniki sledečo podobo: Marija z Detetom, pred njenimi nogami na eni strani nekaj uklenjenih jetnikov, na drugi strani redovnik tega reda prijemlje z z eno roko rob obleke Matere usmiljenja, drugo roko drži nad jetniki; iz ust mu pa prihajajo besede: „Mati Božja, stri okove jetnikov!“

Po češčenju sv. Rešnjega Telesa in Device Marije se je odlikoval mogočni red premonstratenzov, ki ga je l. 1120. ustanovil sv. Norbert. Mariji je bil posvečen ta red že po beli obleki, ki jo je od nje sprejel kot opomin, naj njegovi redovniki s čistim, nedolžnim življenjem svetijo pravno izprijenemu svetu. Redovniki sv. Norberta so zvesto, neumorno izvrševali svojo nalogo; oblečeni v značilno belo obleko, so bili podobni po svoji nedolžnosti bolj angelom kot ljudem; s strogim življenjem so zaježili razširjajočo se nesramnost ter si stekli velikanskih zaslug za pokristjanjenje severnih nemških dežel, Italije, Francoske, Angleške. V tem redu je živel ljubeznivi Herman Jožef, ki se je odlikoval po svoji nežni ljubezni do Marije.

In sv. Bruno, oče strogih kartuzijanov, ta svetla zvezda med sodobniki, ni li postavil svoje slavne ustanove pod posebno varstvo Matere božje? Marijina kapelica „de casalibus“ je bila središče, okrog katere je naraščal svetovnoznani glavni redovni samostan La Chartreuse. Redovniki so molili vsak dan dnevnice N. L. Gospe. Ni čuda, da so čudovito napredovali pod okriljem nebeške varihinje, kakor je pisal kardinal Bona: „Ti menihi so čudež sveta; živijo v mesu tako, kakor bi ga ne imeli; to so angeli na zemlji, kakor nekdanji sv. Janez Krstnik; so najlepši kras neveste Kristusove; so orli, ki hite proti nebesom...“

Vse redove pa je v češčenju Marijinem nadkrilil slavnj cistercijanski red, ta mogočna veja reda sv. Benedikta. Ustanovil ga je l. 1098. sv. Robert. Materi sv. Roberta se je večkrat prikazala preblazena Devica še pred njegovim rojstvom ter ji kazala zlat prstan, rekoč: „Jaz hočem, Irmgardis, da bo tvoj sin poročen s tem prstanom.“ Ko je štel ta njen sin 15 let, je sprejel redovno obleko ter se je popolnoma posvetil službi Marijini; kot ustanovnik reda je postal prvi opat v samostanu Sitó (Cîteaux), po katerem kraju je prejel tudi red svoje ime. Tako je ta red že po začetku Marijin red; preblazeno Mater božjo imenuje svojo varihinjo, zapovedovalko, zavetnico; Marija pa mu je skazovala milosti in dobrot brez števila.

Vzgojil je ta krasni red nebroj gorečih Marijinih častilcev. Nekoč — pravi legenda — se je prikazala bl. Bertramu v molitvi preblazena Devica; pred njenimi nogami je tekel leskeč zlat studenec, katerega dno je bilo posuto z dragulji. Ker je bila sv. možu prikazen nejasna, jo mu je razložila Marija tako-le: „Ta zlati vrelec je cistercijanski red, ki je po svetosti podoben zlatu, pa je tudi meni z izredno ljubeznijo vdan. Biseri so pa njegovi redovniki, ti moji posebni prijatelji, ki gore v ljubezni do mene bolj kot drugi.“

Vse častilce Marijine tega reda, kakor sploh vse častilce Marijine, ki so kdaj živeli na zemlji, je pa prekosil v ljubezni do Marije menobesedni učenik sv. Bernard, ta čudež in kras svoje dobe, velikan po duhu, velikan v govoru in dejanju, velikan pa tudi v ljubezni do nebeške Kraljice.

Sv. Bernard, dika sv. cerkve, se je narodil l. 1091. na gradu Fontaines iz stare viteške rodbine. Oče njegov, vitez od nog do glave, je ljubil vojaško življenje; mati pa je bila jako pobožna žena. Po očetu je podedoval junaškega duha ter gorečnost za pravico in

Mati Božja in sv. Katarina.

(Slikal St. Murillo.)

resnico; po materi pa bogoljubno srce. Skrbno je vzgojevala mati malega Bernardka ter mu že zgodaj vcepila ljubezen do samote in miroljubnosti ter ga vnela za ljubko sv. čistost. Bog je blagoslovil materin trud. Prijazni deček se je razvijal kot lepa cvetka. Vsi so se čudili njegovemu bistremu in živahnemu duhu. Razna znamenja so kazala, da ga je Bog odbral za kaj posebnega. Nek sveti večer je čakal v cerkvi s stariši polnočnice; kar ga objame sen; v duhu gleda novorojenega Jezuščka, čigar lepota ga popolnoma prevzame. Odslej je gorel v nežni ljubezni do učlovečenega Sinu božjega; kadar je govoril o njem, je žarela iz njegovih besedi nepopisljiva sladkost in miloba. Pa še neko čudno lastnost so opazili na dečku. Ako je

ugledal Marijino podobo ali čul izgovoriti njeno ime, je kar veselja zatrepetal. Ako so ga hoteli stariši posvariti radi kakih otročjih slabosti, je zadostovala le ena beseda: „To ne dopade Mariji!“ Že zgodaj je krotil svoje telo in poželjivost z ostrim postom in pokorili; vadal se je v pokorščini in potrpežljivosti. Vkljub strogemu življenju mu je pa sijala iz oči in obraza smehljajoča ljubeznivost — znamenje nedolžnega srca.

Toda zadel ga je hud udarec. V 19. letu je izgubil mater. Vdano je prenašal izgubo. Prijazni, prikupljivi mladenič je ostal sam. Svet mu je začel nastavljal zanke. A ustavljal se je junaško. Ko ga je nekoč zalezovala ničvredna ženska, je glasno klical: „Morilci!“ ter jo tako odpodil. Najčistejša Devica ga je varovala v tem slučaju, kakor tudi v celem življenju, da je ohranil sv. čistost neomadeževano do smrti. Tako bogato mu je vračala nebeška Kraljica iskreno ljubezen, s katero ji je bil vdan. Ko je Bernard spoznal nevarnosti med svetom, je sklenil stopiti v strogi cistercijanski red, pač zato, ker je ta red posebno častil nebeško Kraljico. Sorodniki so mu silno branili; toda on je tako vneto govoril o veliki milosti redovnega življenja, da so mnogi njegovih sorodnikov dali slovo svetu ter šli za njim.

V samostanu je skušal Bernard svetu in poželjivosti popolnoma odmreti. Užival je navadno le črn kruh, ki ga je namakal le v mlačno vodo. Spal ni skoraj nič. Najraje je premišljeval trpljenje Kristusovo. Da bi se ubranil mlačnosti, je pogostokrat vprašal sebe: „Bernard, čemu si semkaj prišel?“ Kakor pa je bil strog do samega sebe, tako ljubezniv je bil do vseh, ki so iskali pri njem pomoči. Glas o njegovi svetosti in učenosti je šel po vsem svetu. Od blizu in daleč so prihajali k njemu posvetni ljudje, duhovniki, papeži, kralji in knezi ter iskali pri njem sveta in tolažbe. Večkrat je moral iti k cerkvenim zborom; klicali so ga, da je miril sovražnike, delal red. Povsod, kamor je prišel, je bil angel miru, vnet oznanjevalec resnice in pravice. Kjer je le mogel, je pomagal. Najraje bi v svoje srce vklenil ves svet. Imel je pa tudi čudovito oblast nad ljudmi s svojo nepremagljivo zgovornostjo. Z gromovito besedo je vnmel krščanske narode za križarske vojske. Bog mu je dal celo dar čudežev, ozdravil je mnogo bolnikov, obujal celo mrliča. Vanj so zrl vsi z občudovanjem kot k od Boga poslanemu preroku ter poslušali njegov glas. Neizmerno veliko je koristil človeštvu. Pri vsej slavi pa je ostal Bernard ponižen menih, ki je odklanjal vse časti in visoke službe; dajal je čast le Bogu za vse, kar je dobrega storil. Cerkev ga je kot enega največjih sinov svojih uvrstila med svoje učnike.

Kar pa posebno občudujemo na tem velikem možu, je njegova neprekosljiva ljubezen do Marije. Tako kot on še pač ni nihče ljubil Marije; zdi se, da je nebeška Kraljica uslišala njegovo vročo željo: „Mati, ne dopusti, da bi te kdo bolj ljubil kakor jaz!“ Že kot malega dečka so videli večkrat moliti pred Marijinim oltarjem. Ko je hodil v šolo v Chatillonu, so njegovi tovariši občudovali njegovo vdanost do nebeške Kraljice. V cistercijanskem redu pa je ljubezen do Marije popolnoma prevzela njegovo srce. Vsa svoja dela je Bernard pri-

Mati Božja, sv. Alojzij, sv. Stanislav Kostka, sv. Janez Berhmans.

(Slika v sobi sv. Berhman-a v Rimu.)

poročal Mariji; pod njenim varstvom jih je začel, nadaljeval in dokončal. Hotel je biti vitez Marijin, njeni službi je posvetil življenje in kri. Ni mu bilo zadosti, da je ljubil presveto Devico sam, v srcih vseh je želel vneti ljubezen in zaupanje do nje. S prekrasnimi, čudovito ljubeznivimi in ognjevitimi besedami je slavil Marijino neskajeno lepoto, njene visoke prednosti, njene vzorne čednosti, njeno veliko moč in brezmejno usmiljenje. Karkoli je sploh mogoče vzvišenega in lepega o Mariji misliti, čutiti, govoriti in pisati, vse je on zbral. v srcu okušal ter podal svetu v mili, prekrasni besedi. Par cvetk hočem nabrati iz bujnega venca, ki ga je ta veliki ljubilec Marijin ovil krog čela ljubeznive nebeške Kraljice.

Koga ne ganejo tolažljive besede njegove: „Če se vzdigujejo vetrovi skušnjav, če si zagnan na pečine bridkosti, poglej na to zvezdo, kliči Marijo! V nevarnostih v stiskah, v silah misli na Marijo, kliči v Marijo. Ne izpusti jo iz srca, ne izpred oči! Ako njo nasleduješ, ne boš zašel, če njo prosiš, ne boš obupal; če nanjo misliš, se ne boš zmotil; če se nje držiš, ne boš padel; če se nji izročiš, se ne boš bal; če se nji pridružiš, ne boš opešal; pod njeno milostjo boš srečno svoj tek dokončal!“ In zopet: „O ubogi, slabotni človek, zakaj se bojiš Mariji se bližati? Nič trdega, nič odurnega ni na njej; sama dobrota je in ljubezen. Preglej natanko ves evangelij od začetka do konca in če tam najdeš le eno trdo besedo o Mariji, ali samo senco jeze ali nevolje, potem ti dovolim, da se je ogneš in greš svojo pot. Ako pa, kakor je resnično, najdeš na vseh mestih, ki govorijo o njej, le krotkost in usmiljenje, potem se zahvali onemu, ki je v svojem usmiljenju in ljubezni nam dal tako srednico, ki vabi vse k zaupanju; ona ne vpraša, kaj si bil prej; ne! Bodi kdor hočeš, ona te posluša, ona ti bo pokazala svoje srčno usmiljenje in ni je stiske, za katero bi njeno materino srce ne bilo odprto. Pokleknilo torej Mariji pred noge ter jo prosimo iz vsega srca. Ne bomo jo izpustili, dokler nas ne blagoslovi!“ Nekoč je tolažil sv. Bernard sobrate tako-le: „Oj otroci moji, dovolite, da vam odkrijem srce. Marija, da, Marija je za Bogom moje edino upanje, moje edino pribežališče. Včasih mislim na svoje prešlo življenje in pri tem pogledu zastaja kri po mojih žilah. Kako življenje! vzklidem trepetajoč, kako bom obstal na dan sodbe? Pa veste, kaj potem storim, da bi potrdilo dušo zopet potolažil? Mariji poklekнем pred noge. Rotim jo, naj me ne zapusti. Zaupno jej rečem, da je ona moje edino upanje. In ljubezniva Mati — ona me usliši — moja duša se umiri in vsak strah izgine!“ Take besede so mogle prihajati le iz Mariji popolnoma vdanega srca. Sestavil je tudi prekrasno: „Spomni se, o premila Devica Marija, da še nikdar ni bilo slišati...“ itd. Ko je nekoč na svojem potovanju skozi Nemčijo prišel v Speyer ter je spremljan od cesarja Konrada, škofa, duhovščine ter meščanov stopil v stolno cerkev, so peli duhovniki: „Češčena bodi Kraljica!“ Ko so potihnilo zadnji glasovi prekrasne hvalnice, je svetnik, prevzet od čutil ljubezni do Marije, pokleknil pred oltar ter zapel lepe besede: „O milostljiva, o dobrotljiva, o presladka Devica Marija!“ Od onega časa te besede pristavljajo na koncu molitve: „Češčena bodi

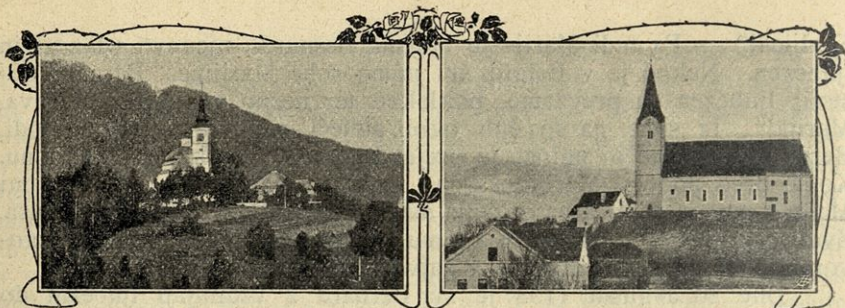
Kraljica!“ — Pa tudi Marija je vračala Bernardu njegovo vdanost in ljubezen. Nekoč je v Belgiji šel mimo sohe Marijine. Bernard obstoji; ljubezen ga prevzame, poklekne ter nežno vzdikne: „Zdrava, Marija!“ Iz sohe pa so čuli okoli stoječi odgovor: „Zdrav bodi, Bernard.“ Še večjo milost je prejel Bernard v cerkvi v Chatillonu. Ko je pred podobo Marijino srčno molil ter vzdiknil: „Skaži se mi Mater!“ mu je sv. Devica izročila dete Jezusa, rekoč: „Sprejmi Jezusa, Zveličarja sveta!“ Ob enem pa mu je dala ono sladko, nebeško zgovornost, ki ga je povzdignila v največjega apostola njene slave.

Dne 20. avgusta 1153 je sv. Bernard z vzdihljaji ljubezni do Jezusa in Marije zaspal v Gospodu — star 63 let. Ljubljeneec Marijin je splaval na materinsko srce. Njegovo truplo so pokopali pod oltarjem N. L. Gospe v samostanski cerkvi v Clairveaux. Tako je ob vznožju nebeške Kraljice našel pokoj veliki slavitelj Marijin; umolknila so njegova zgovorna usta; njegovi spisi pa in njegovi sinovi oznanjujejo in bodo oznanjevali slavo Marijino. Pač noben red se ni odlikoval po tako iskreni ljubezni do Marije, kot cistercijski red, kateremu je bil sv. Bernard drugi ustanovnik, ter so se zato imenovali njegovi redovniki tudi Bernardinci. Vse redovne cerkve so bile posvečene Mariji, pred vsem Marijinemu Vnebovzetju. Ker je imel red v cvetoči dobi nad 1800 samostanov, je imel ravno toliko Mariji posvečenih cerkvâ; nekatere izmed njih so prekrasne in še danes oznanjajo in bodo oznanjale človeškemu rodu, kako živa, dejanska ljubezen do Jezusa in Marije je gorela v srcih teh redovnikov; saj so sami za te cerkve delali načrte, sami jih zidali. Glavni, skrbno ozaljšani oltar v vsaki cerkvi je bil posvečen Mariji; praznike Marijine in sobote so praznovali z velikim sijajem; samostanom so dali lepa imena: Morska zvezda, vrata nebeška, studenec Marije Device, Marijin dvor, Marijin vrt, Marijino polje itd.; na redovnih pečatih je bila vdolbljena podoba Marijina. Marija je vidno čuvala nad sebi tako vdanim redom; rastel je tako hitro, kot noben drugi ter postal jako mogočen. Razširil se je po vsi Evropi, celo v Aziji in Afriki. Njegovi redovniki so storili neizmerno veliko za umetnost in vedo, za odpravo krivih ver, za križarske vojske in rast versko-nravnega življenja.

Molitev sv. Bernarda.

Spomni se, o premila Devica Marija, da še nikoli ni bilo slišati, da bi kdo bil zapuščen, ki je pod tvoje varstvo pribežal, tebe pomoči prosil in se tvoji prošnji priporočal. S tem zaupanjem navdan, hitim k tebi, o devic Devica in Mati; k tebi pridem in pred teboj vzdihujoč grešnik stojim; nikar ne zavrzi, o mati Besede, mojih besed, temveč milostno slušaj in usliši me. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Globoko v srce si vtisnimo vsi besede velikega sv. Bernarda: „Z vsemi močmi svojih src, z vso mogočo pobožnostjo častimo nebeško Mater Marijo, ker je to volja tistega, ki nam hoče dajati vse le po Mariji.“

Novaštitfa.

Prihova.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Sv. Dominik in dominikanski redovniki slave Marijo. Sv. rožni venec.

Kmalu po smrti velikega častilca Marijinega, sv. Bernarda, sta v 13. stoletju nastopila dva mogočna redova, ki sta kot krepka stebra podpirala sv. cerkev: red sv. Dominika in red sv. Frančiška. Iskreno prijateljstvo je vezalo že oba redovna ustanovnika; iz tega prijateljstva se je izcimilo znano pobratimstvo obeh redov, ki sta v vseh časih bila tesno zedinjena in združena; enaka sta si bila oba redova po ves svet obsegajočem delovanju, enaka po velikem številu svetnikov, katere sta vzgojila; posebno pa sta si bila oba redova podobna po izredni ljubezni do Marije. Dominikani in frančiškani so si pridobili neveljivih zaslug za razširjenje Marijinega češčenja. S cistercijani vred so uklonili mrzlo človeštvo pod jarem mile nebeške Kraljice. Tista iskrena globoka pobožnost do Naše Ljube Gospe, ki se je takrat med narodi tako udomačila in ukoreninila, je bila v prvi vrsti sad one sladke ljubezni, ki je navdajala sv. Dominika in sv. Frančiška ter njune redovne sinove. Ti so to ljubezen Marijino gojili v samostanih, potem jo pa kot priljubljeni učeniki in pridigarji širili med ljudstvom.

Na Španskem leži vasica Kalaroga. Tu je bil l. 1170. rojen sveti Dominik. Pri sv. krstu so videli na njegovem čelu žarečo zvezdo. Mati Dominikova je bila pobožna žena; z besedo in zgledom je navajala sinčka k bogoljubnemu in čednostnemu življenju. Po njej je podedoval srčno ljubezen do Marije, katero si je že v zgodnji mladosti izbral za varihinjo in vzor; pri vsem, kar je pričel, je prosil Marijo sveta in pomoči. Angelov pozdrav je imel vedno na jeziku. Pod varstvom zemske in nebeške Matere je rasel kakor bliščeča lilija. Ko je prišel v šolo, je v oskrbi vzornih učiteljev hitro napredoval v čednostih in vednostih. Iz oči mu je odsevala nedolžnost srca. Od Zveličarja se je naučil biti krotak in ponižen, zato so

ga vsi ljubili in spoštovali. Navadil se je misliti na pričujočnost božjo. Govoril je malo. Postil se je ostro, vina ni pokusil, spal je na deskah ali na goli zemlji in še to le malo časa; večji del noči je prečul v molitvah. Njegova ljubezen do bližnjega se je izkazala ob času silne lakote; bil je takrat star 21 let. Stradajočim je razdelil ves denar; prodal je svoje pohištvo, knjige, sploh kar je imel, v prid trpečim. Ko ga je neka žena s solzami v očeh prosila, da naj jej z denarjem pomaga rešiti brata, nahajajočega se v turški sužnosti, je globoko ganjen odgovoril: „Denarja nimam; toda ne žaluj! Znam delati. Ponudi me Mavrom, da me sprejmejo za sužnja namesto brata.“ Toda žena se ni drznila sprejeti ponudbe.

Tako je gorelo srce Dominikovo za telesni blagor bližnjega; tem bolj še pa je žarelo za dušno srečo ljudi. Neumorno je deloval. Na visokih šolah je razkladal sv. pismo; kamor je prišel, je oznanjeval besedo božjo s čudovitim uspehom. Ni bil še star 24 let, je že zaslovelo njegovo ime daleč na okrog; čislali so ga kot najboljšega dušnega vodnika. Mnogi so iskali pri njem sveta in pomoči. Ko je na potovanju po južnem Francoskem s solznimi očmi videl, kak strah in grozo so tam širili krivoverski Albižani, kako pustošili mesta in vasi, podirali cerkve, morili duhovnike, onečaščevali podobe Marije in drugih svetnikov, je sklenil vse svoje moči posvetiti tamošnjemu ljudstvu, ki je bilo silno nevedno ter se je zato dalo tem lažje zapeljati. Silni naval krive vere je skušil zaježiti z besedo božjo. Medtem ko so drugi nastopali proti krivovercem z mečem in silo, se je Dominik boril proti njim z ljubeznijo, podukom in apostolskim uboštvom. Kot pravi učenec revnega Kristusa je prišel med nje ponižen, bos, odet z revno haljo. Že izpočetka jih je vrnil mnogo na pravo pot. Da bi preskrbel zapuščeni albižanski ženski mladini tako potrebno krščansko vzgojo, je zanjo ustanovil l. 1206. samostan Prouille ter ga postavil pod varstvo Marijino. Ko ga je l. 1207. papež Inocenc III. imenoval za predstojnika albižanskih misijonov, je s podvojeno močjo izvrševal započeto delo; učil je, milo svaril, prosil, tolažil. Noči je prečul navadno v cerkvi moleč; če ga je premagal spanec, je naslonil glavo na oltarsko stopnico. Celo s sovražniki, ki so mu po življenju stregli, je ravnal ljubeznivo. Tako si je z nepremagljivo milobo osvojil srca strastnih krivovercev ter jih je pridobil mnogo zopet za Kristusa. Ta nepričakovani, zares čudoviti uspeh je pripisoval priprošnji preblažene Device Marije — saj je v njeno varstvo postavil vse svoje delovanje. Navduševal je poslušalce k iskreni ljubezni do Marije; vsako pridigo je pričel z vzklikom: „Daj, o presveta Devica, da te morem vredno hvaliti.“ Poglavitno in nepremagljivo Dominikovo orožje v tej duševni borbi pa je bil Marijin psalter, sveti rožni venec. Marija sama — tako trdi staro izročilo — je učila sv. Dominika moliti sv. rožni venec ter ga bodrila, naj to nebeško molitev goreče širi med ljudstvom. Zvesto je sv. mož izvrševal to naročilo. Sv. rožni venec je pokazal svojo veliko moč; Dominikova ljubezen do Marije je prinesla bogat sad. Nad 100.000 krivovercev je spreobrn timer, brezštevilne grešnike je spravil na pravo pot. Bl. Alan piše: „Komaj je sv. Dominik dvignil zastavo sv. križa ter pričel pri-

digati o prednostih in koristih te pobožnosti, je odprl oči krivovercem... v velikih trumah so hiteli k njemu... glasno so vzdihovali in jokali v cerkvah; med verniki je vladala taka ljubezen do Jezusa in Marije, da bi mislil, angeli so prišli na zemljo ter jima skazovali čast.¹

Da bi pa mogel goreči mož še več izgubljenih duš rešiti, je ustanovil l. 1216. dominikanski ali pridigarski red. S poslednjim imenom so ga nazivali, ker si je postavil kot glavni namen, da ljudstvu oznanjuje božjo besedo. Odločil je, da naj nosijo redovniki sv. rožni venec ob pasu na levi strani. Da bi pa dobil za svoj red najvišje potrdilo, se je podal še istega leta v Rim. Papež Honorij II. je z veseljem potrdil novi red, upajoč, „da bodo novi redovniki prvoborniki sv. vere ter svetle luči sveta“. Takrat se je v Rimu seznanil tudi s sv. Frančiškom Asiškim, s katerim sta sklenila iskreno prijateljstvo. Ker je pa bil Dominik prepričan, da pridiga malo pomaga, če sam pridigar ne daje zgleda s samozatajevanjem ter junaškimi čednostmi, je v redovnih pravilih določil, da morajo njegovi redovniki popolnoma odmeti svetu ter imetju ter živeti v največji revščini.

Število samostanov njegovega reda je čudovito hitro rastle; vesel je gledal, kako se je Evropa duševno mladila vsled njegovega truda in dela. Utrujen se je želel še zediniti z njim, katerega je nad vse ljubil, kateremu je posvetil vse delovanje, celo življenje. Ko je prejel Telo Gospodovo, je umrl na golih, s pepelom posutih tleh, oblečen v raševino, prepasan s spokornim pasom, dne 6. avgusta 1221, star 51 let. Njegove poslednje besede so bile: „Moji bratje, gojite sv. ljubezen, ostanite ponižni in ne ločite se od radovoljnega uboštva; sicer pa ne solzite se, kajti meni je dobro. Tam vam bom lažje koristil, kakor tukaj.“ Upodablja sv. Dominika z lilijo, ker je ohranil sv. čistost neoskrunjeno do smrti.

Med misijonarji tega reda slovi posebno ime velikega čudodelnika in junaškega apostola Poljske in severnih dežel — sv. Hijacinta. Ko je ta sv. mož l. 1218. v Rimu spoznal sv. Dominika, ga je njegova svetost tako prevzela, da je stopil v dominikanski red ter postal vreden sin velikega ustanovnika. Izredna je bila njegova ljubezen za Boga in zveličanje duš; bil je ponižen, angelsko čist, zmeren. Brez dela ni mogel biti; neutrudno je učil, pridigoval, spovedoval, obiskoval bolnike. Molil je mnogo, večkrat po cele noči. S čudovitimi uspehi je oznanjeval ta poljski apostol sv. evangelij. Med njegovimi rojaki je vsled njegovega prizadevanja zacvetelo krščansko življenje. Toda preozke so mu bile meje poljske domovine, podal se je na Prusko, v Pomorje, na Dansko, Švedsko; prepotoval je zelo prostrano Rusijo. Na svojih apostolskih potih je hodil bos, trpel je mnogo; pri tem pa je spal na trdih tleh ter se ostro postil. Ta sveti mož je bil velik častilec Matere božje; na predpraznike

¹ Sicer je bilo že davno pred sv. Dominikom navada, da so verniki molili gotovo število češčenamarij (tako na pr. 150 kot Marijin psalter) ter jih šteli po jagodah na vrvi. To molitev je izpopolnil sv. Dominik tako, da je ustavil med posamezne češčenamarije najpomembnejše verske resnice ter tako podal ljudstvu kratek katekizem naše sv. vere. Uredil pa je sv. rožni venec tako, kakor ga danes molimo, ter ga silno razširil slavní dominikanec Alanus de Rupe († 1475).

Marijine se je postil ob kruhu in vodi. Kaj rad je molil pred Marijinimi podobami. Umrli je na praznik Vnebovzetja Marijinega l. 1257. Neizmerno ljudstva je bilo pri pogrebu. Bog je proslavil Marijinega služabnika z mnogimi čudeži. Na dan pogreba je nenadoma ozdravil mladenič, ki si je padši s konja zlomil tilnik. Njegov grob je zelo obiskovana božja pot. Poljaki ga časte kot svojega narodnega zavetnika.

Medtem ko so ti dominikani misijonarili v daljnjih krajih, so njihovi sobratje v Evropi nastopali kot učeniki in vzgojitelji posebno na visokih šolah. Kdo ne pozna slavnega Alberta Vel. in velikana

Sv. Hijacint, učenec sv. Dominika, reši iz Kijeva čudodelno podobo Matere Božje in sv. zakrament.

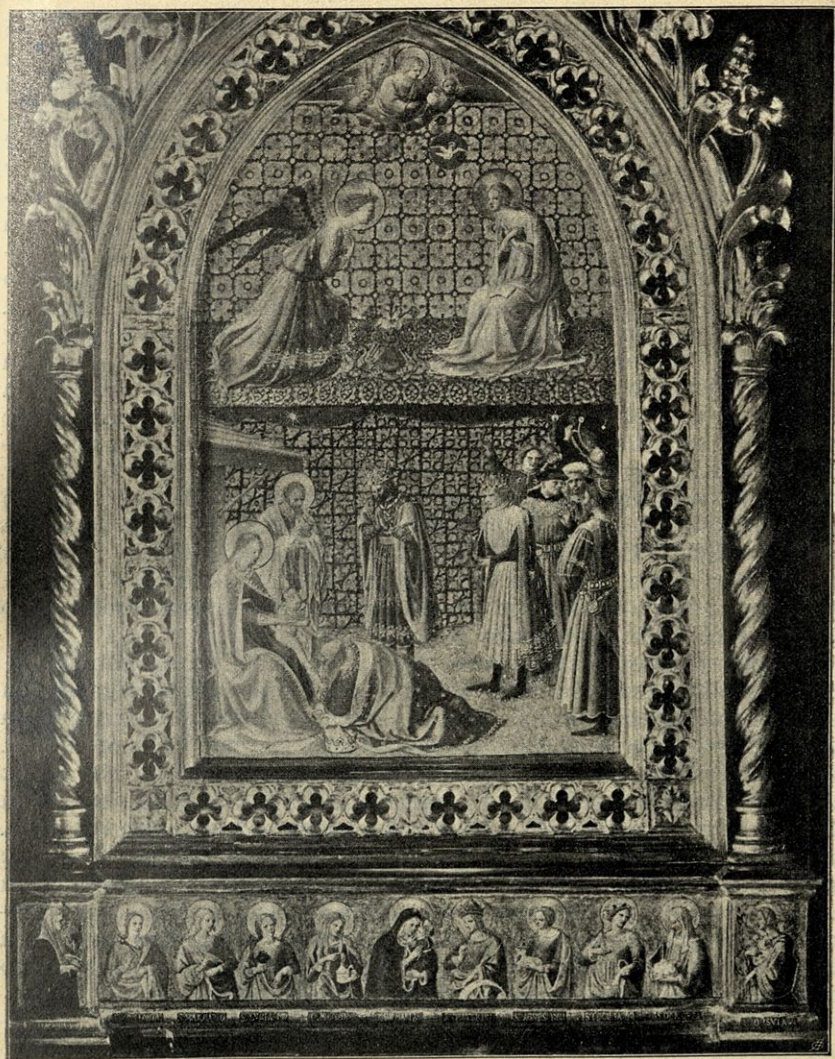
(Slikal Trenkwalder.)

na duhu sv. Tomaža Akvinskega? Kot veliki učenjaki in govorniki slové Henrik Suzo, Vincenc Fereri, Ludovik iz Granade, Lakordaire in dr.; vsak izobraženec pozna slopečega dominikana slikarja Fra Angeliko, ki je slikal nebeško lepe slike Marije in angelov.

Posebno goreče pa so širili Dominikovi sinovi povesod, kamor so prišli, molitev sv. rožnega venca, tako, da jim moramo pridejati častni priimek: apostoli sv. rožnega venca. Sv. rožni venec so rabili kot podlago in vodilo svojim pridigam. Razlagali so sproti vsako skrivnost sv. rožnega venca, potem pa z ljudstvom molili oni oddelek te molitve. Tako so vodili ljudstvo k sv. veri nazaj. Verniki so željno

poslušali razlago, se solzili, molili navdušeno s priljubljenimi pridigarji sv. rožni venec ter poljubovali molke kot najdragocenejše darilo nebeške Matere. Povsod so ustanavljali rožnenske bratovščine. Najslavnejši zagovornik sv. rožnega venca je bil dominikanec Alanus de Rupe. Jakob Sprenger, priyor dominikanskega reda v Kolinu, je stopil v njegove stopinje ter je v tedanjih hudih časih, ko so žugale vojske, opozarjal na sv. rožni venec (1474). Skoraj vsi prebivalci mesta, plemenitaši in preprosti, so poslušali nasvet. Dali so naslikati veliko Marijino podobo ter so jo postavili na rožnenski oltar. Priyor je vse povabil, naj se vpišejo v nameravano rožnensko bratovščino ter se udeleže slovesne spokorne procesije. Karol Pogumni burgundski je takrat žugal s silno vojsko cesarju Frideriku. Nepričakovano se je sklenil mir, katerega so sprejeli vsi kot darilo nebeške Kraljice. V zahvalo so sklenili postaviti na rožnenski oltar veliko soho Marijino. Na Mali smaren 1475 so to soho slovesno blagoslovili ter ustanovili rožnensko bratovščino z velikim sijajem. Cesar, papežev nuncij ter velika množica velikašev in preprostega ljudstva so se v sprevodu podali v dominikansko cerkev. Ko je nuncij blagoslovil prekrasno pozlačeno soho, je razpoložil bratovsko knjigo za vpisovanje. Prvi je vanjo zapisal ime cesar Friderik, potem njegova soproga Eleonora ter njuni sin Maksimilijan; za temi so se vpisali mejni vojvode, knezi, grofi, škofje, opati in obilno število ljudstva. Ko je nuncij odpel veliko sv. mašo, se je obrnil cesar k njemu, proseč ga, naj izprosi pri papežu potrjenj bratovščine. V spomin tega so dali naslikati zaobljubno sliko. Na njej je stala Mati Božja, pod njenim plaščem pa so klečali cesar in papež ter zastopniki krščanstva moleč sv. rožni venec ter držeč moleke v rokah; tudi Marija je držala moleke v rokah ter jih ponujala vsem, ki so jih želeli. Na vrhu pa je z dopadenjem se doli ozirala presveta Trojica. Navdušenje je rastlo; kmalu je bila s pomočjo dominikanov v vsakem nemškem mestu ustanovljena enaka rožnenska bratovščina. Pa tudi po drugih deželah se je silno hitro razširila ta bratovščina. Število bratovskih udov je bilo ogromno; med njimi si našel kmete, rokodelce, meščane, plemiče, kralje, cesarje, umetnike, škofo, papeže. Udje so bili papeži: Inocenc V., Benedikt IX., Pij V., Gregor VIII., Klemen IX. in Pij VII.; cesar Friderik III., Maksimilijan X., Karol V.; francoski kralji Henrik IV., Franc II.; kralji portugalski itd. Za vsakega je bila največja čast, če je bil ud te bratovščine. Rožnenska kraljica pa je vračala z dobrotami. Tako je starešinstvo stare beneške ljudovlade izjavilo: „Ne vojvodi, ne vojske, ne orožje, ampak N. L. G. sv. rožnega venca nam je naklonila zmago.“ Visoke šole v Salamanki in Parizu so s prisego potrdili, da so številne rožnenske bratovščine ohranile sv. vero Španski in Francoski ter ju otehi krivih ver.

S čudovito naglico se je razširila pobožnost sv. rožnega venca tja v najbolj oddaljene kraje sveta. V najkrajšem času je postala dušna last vsega krščanstva. Vsi narodi so sprejeli to milostno darilo božje Matere z veseljem ter slavili njeno svetost, veličanstvo in moč. Postal je sv. rožni venec kras velikašev in ljudstva; molili so ga vsi,

Marijino Oznanjenje in sv. Trije kralji.

(Slikal Angelico.)

bodisi papež, škof, cesar, vojak, učenjak, kmet in berač. Francoski kralj Ludovik XI. je nosil sv. rožni venec vedno s seboj; ravno tako angleški kralj Edvard III. Slavni vojskovodja Montmorency ga je molil v hrpu vojske. Karol Pogumni je nosil s seboj dragoceni molek. Slavni zmagalec pri Lepantu, Don Juan d' Austria, ga je ukazal med bitko pritrditi na admiralsko zastavo. Papež Pij V. ga je molil vsaki dan. Sv. Janez Berhmans, sv. Alfonz Lig. in sv. Benedikt Labre so ga nosili na vratu. Skratka: Vse zares bogoljubne duše so ljubile to

molitev. Redovniki so nosili molek ob pasu. Sploh je ni bilo najti skoraj krščanske hiše, kjer bi ne molili sv. rožnega venca. Po pravici je torej dejal sv. Alfonz Ligvori, da je ni nobene pobožnosti, katero bi verniki vseh stanov tako pogostokrat opravili, kot sv. rožni venec. Da se je molitev sv. rožnega venca tako udomačila med narodi, je brezdvomno velika zasluga sinov sv. Dominika. Pa tudi sv. cerkev je to pobožnost z vsemi močmi podpirala in širila. Več kot 200 papeževih bul, okrožnic, odlokov je izdal sv. rimski stol v prosep sv. rožnega venca in bratovščine rožnenske. Papež Klemen je imenoval sv. rožni venec „zveličanje kristjanov“; Pavel V. „zakladnico milosti“; Julij III. „kras rimske cerkve“; Hadrijan VI. „bič satanov“. Kako vneto je priporočal Pij IX. to molitev! Sam je izdal 30 odlokov v ta namen. Nekemu škofu, ki mu je predložil več molkov, da jih blagoslovi, je rekel: „Povej vsem vernikom, da papež ne blagoslavlja le molkov, temveč da ga molijo tudi sam vsaki dan, ter vabi svoje otroke, naj isto storé!“ In koliko je storil v slavo rožnenski Kraljici Leon XIII., pravi „rožnenski papež“. Vsako leto je vabil v krasnih okrožnicah, naj posvete verniki mesec oktober posebno tej molitvi, v kateri je videl najpripravnejši pomoček, da bi se odpravila zla naše dobe. Ustavil je v lavretanske litanije vzklic: „Kraljica sv. rožnega venca“ ter rožnenski praznik povzdignil v praznik prve vrste. Sveta cerkev je sv. rožni venec in njegovo bratovščino naravnost obsipala z odpustki.

Tako je postal sveti rožni venec, da tako rečem, brevir — dnevna molitev vseh Marijinih služabnikov. On je edina knjiga slepca in siromaka; je edina knjiga matere, ki čuje pri detetu ter pozdravlja božjo Mater, ki je v nebesih; je edina uteha starčka in stare ženice, ki se pripravljata s to molitvijo na bližajočo se smrt. Sv. rožni venec je knjiga romarja, ko hodi po samotah; je knjiga bolnika, da pozabi svoje bolečine. Mrliču ga dajo v roke na parah ter v hladen grob. Kako Marija ljubi sv. rožni venec, je pokazala v Lurdu, ko se je prikazala z molkom v roki. Sv. rožni venec je postal znak pravega častilca Marijinega, da, znak pravovernega kristjana sploh. Sovražniki sv. vere ga sramote, dobri kristjani ga pa ljubijo nad vse. Oba velika tabora — prijatelje in sovražnike Kristusove — loči značilno znamenje — sv. rožni venec — ta kras sv. katoliške cerkve.

Molitev.

Preslavna Devica, daj mi veselje in ljubezen do sv. rožnega venca. Ko molim sv. rožni venec, zbiraj moje misli in vnemaj moje srce, da se morem s pobožnimi čutili pridružiti sv. angelu Gabrijelu ter nebeščanom. Daj, da s sv. Elizabeto blagrujem tebe in sad tvojega telesa ter tako združen z vsemi izvoljenci oznanujem tvojo slavo. Daj, da tudi rožnenske skrivnosti rojstva, smrti in zveličanja tvojega božjega Sina in mojega Zveličarja s hvaležnostjo premišljujem ter tako postanem deležen sadov njegovega zveličanja ter v tvoji

sladki navzočnosti, o Mati, njega ljubim, hvalim in slavim na veke. O roženvenska Kraljica, prosi za nas! Izprosile nam ljubezen do sv. rožnega venca, o veliki sv. Dominik in vsi zveličani redovniki dominikanskega reda!

Zvezdica v Marijino krono. Jemlji pogostoma in pobožno v roke sv. rožni venec. Moli ga, če hodiš po samotnih potih, ali v nemirnih nočeh; molite ga skupno v družini na večer. V nebesih se vse te molitve kot bujne rože zlivajo in spletajo v prekrasen venec okrog glave nebeške Kraljice. Ljubezen ima le eno besedo: Jaz te ljubim, „češčena, o Marija!“ Čim večkrat boš ponavljal te besede, ter pobožno premišljeval skrivnosti sv. rožnega venca, tem bolj boš rasel v ljubezni do Boga in do Marije.

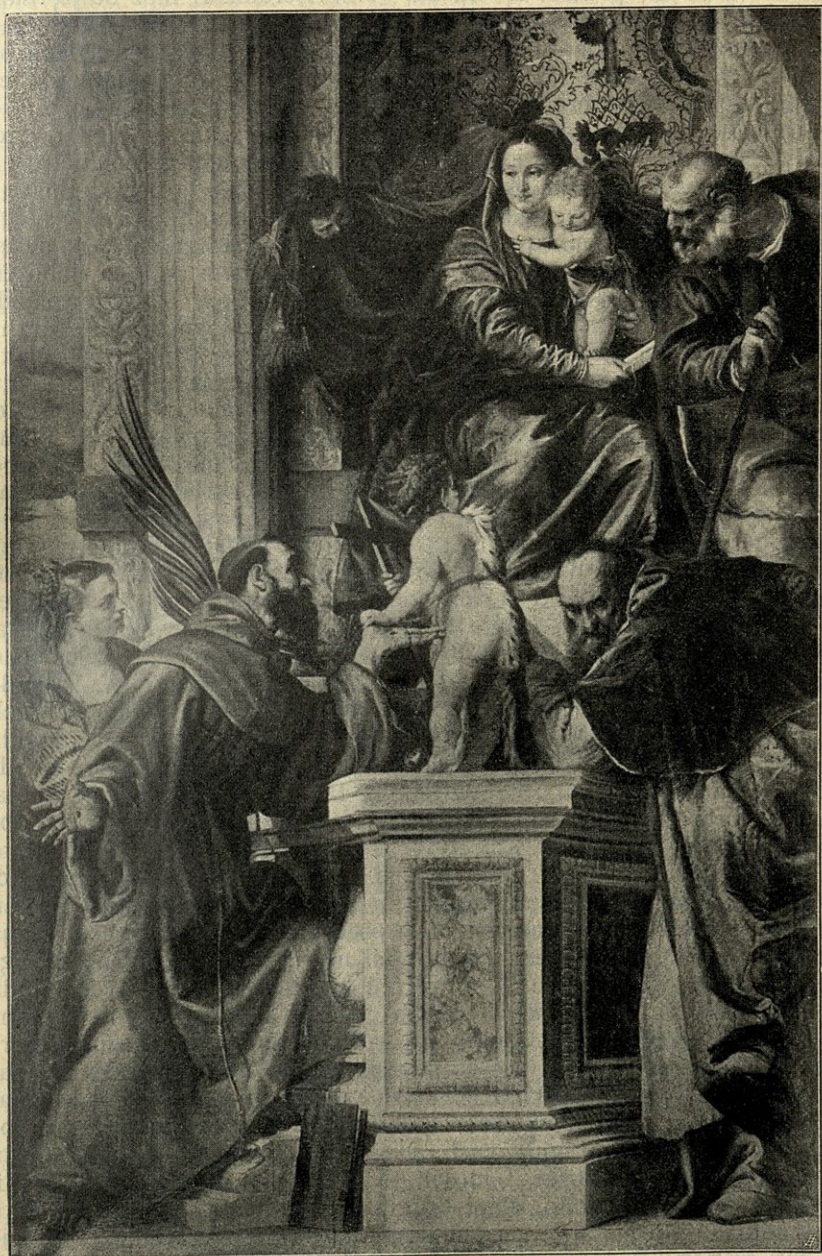
Sv. Frančišek in frančiškanski redovniki slavé brezmadežno Devico.

Neko noč l. 1216. je molil sv. Dominik v cerkvi sv. Petra v Rimu. Kar ugleda prikazen. Kristus kot maščevalec vihti v roki tri goreče sulice ter jih hoče treščiti na zemljo, da pokonča napuhnjene, skope, nečistnike. Marija pa, njegova vzvišena Mati, prosi za nje ter mu predstavi dva uboga moža, rekoč: „Tu sta dva zvesta služabnika, ki bosta zopet obudila vero in evangeljske čednosti!“ Dominik je v enem teh mož spoznal sebe, za drugega pa ni vedel, kdo bi bil. Toda obraz tovariša si je dobro zapomnil. Ko gre drugi dan v cerkev, opazi začuden skrivnostnega prijatelja, oblečenega v meniško haljo. Bil je Frančišek Asiški. Takoj mu Dominik hiti nasproti; svetnika se spoznata, četudi se še nista nikdar videla, ter se molče objameta. Dominik izpregovori: „Frančišek, ti si moj tovariš, skupaj bova delovala; ako ostaneva združena, naju ne bo premagal nihče!“ Sveto prijateljstvo, ki sta ga takrat oba sv. očaka sklenila, je skozi vsa stoletja gorelo v srcih njunih sinov. Dominikani in frančiškani so v vseh delih sveta skupno molili, skupno obdelovali vinograd Gospodov, skupno prelivali svojo kri za sv. vero ter z združenimi močmi vodili vernike pod sladek jarem Kristusov. Sv. Dominik in sinovi so kakor razsvetljeni kerubini širili božji nauk ter zagovarjali resnico; sv. Frančišek in sinovi pa so kot goreči serafini razlivali reke luči in ljubezni po svetu. Oba redovna ustanovnika, kakor tudi oba redova, pa je edinila nežna, srčna ljubezen do naše ljube Gospe. Dominik in Frančišek sta se sama imenovala viteza Marijina ter sta pripisovala vse svoje uspehe Mariji; oba goreča za njeno čast in slavo, sta sama, kakor tudi po svojih sinovih, čudovito razširila in povzdignila češčenje Marijino.

Zibelka je tekla sv. Frančisku v Asisu. Tam se je narodil l. 1182. kot sin premožnih starišev. Mati njegova Pika je bila izredno po-

božna žena. Deček je imel nenavadno rahločuteče in usmiljeno sree. Zbolelo ga je, če je ugledal siromaka. Njegova radodarnost ni poznala mej, zato mu je oče večkrat resno očital, češ, da zapravlja premoženje.

Ker je Bog Frančiška namenil za visok poklic, ga je hotel nanj pripraviti z raznimi poskušnjami in bridkostmi. Naposled ga je obiskal s težko boleznijo. Trpljenje je mladega Frančiška popolnoma izpremenilo ter mu ogrenilo svet; tem bolj pa se je njegova duša obrachala k Bogu ter poslušala njegov klic k popolnosti. Kaj rad je molil. Nekoč se mu je molečemu v jami blizu Asisa prikazal na križu viseč Kristus; ta prikazen je obudila v njegovem rahlem srcu veliko sočutje s trpečim Zveličarjem; če se je le nanj spomnil, so ga polile solze. Vedno se mu je zdelo, da ga kliče Kristus: „Kdor hoče priti za menoj, naj zatira sam sebe ter hodi za menoj!“ Črez vse na svetu pa je ljubil Frančišek malo kapelico, posvečeno Mariji angelski; imenovali so jo tako, pravi legenda, ker so v noči, ko je bil Frančišek tam blizu rojen, nad to cerkvico angeli peli speve miru in veselja. Okrog nje je rastlo mnogo rožnih grmov z najkrasnejšimi vrtnicami. Imenovali so to cerkvico tudi porcijunkulo. Tiho in samotno je bilo krog kapele; tu je lahko Frančišek nemoten molil in premišljeval. Tik kapele je postavil kočo; bivati je hotel blizu Marije. Odslej so ga videli skoraj vedno v kapelici molečega pred Marijino podobo; kraljico nadangelsko si je izbral za varihinjo in priprošnjico; po cele noči ji je zatrijeval svojo iskreno ljubezen ter jo srčno prosil, naj mu pokaže pot evangelske popolnosti, po kateri naj hodi. Marija ga je uslišala. Ko je l. 1208. v kapelici pri sv. maši čul evangelske besede: „Pojdite, pa ne jemljite nič na pot, ne zlata, ne srebra, ne denarja v pasovih, ne torbe, ne dveh oblek, ne črevljev, ne palice,“ je vzkliknil: „To je, kar sem iskal!“ Te besede so kakor nebeška luč posijale v njegovo dušo; spoznal je, da ga Bog kliče na pot apostolskega uboštva. Njegovi ljubljenci so bili odslej ubogi, bolniki, grešniki. Kmalu se je pridružilo več učencev gorečemu učeniku. To mu je bilo povod, da je ustanovil red manjših bratov; kot glavno vodilo mu je dal trojno obljubo: obljubo uboštva, pokorščine in čistosti. Papež Inocenc III. je l. 1209. ta novi red „manjših bratov“ potrdil ter Frančiška postavil kot vrhovnega prednika. Kot sedež svojemu redu je sv. mož z veselim srcem izbral kapelico Marije angelske, ki mu je bila tako pri srcu. Čudovita so, pota božja! Tu ga je mati Pika darovala preblaženi Devici, tu je pričel trudapolno spokorno življenje, tu je naposled sv. mož tudi umrl; od tu je nastopil njegov red zmago-slavno pot po celem svetu. Ko je neko noč molil v kapelici, se mu je prikazala vzvišena nebeška Mati v spremstvu nebeških duhov; prijazno se mu je nasmehnila ter mu razodela prihodnjo slavo tega svetišča in njegovega reda. Novi red je naglo naraščal. Že na drugem glavnem redovnem zboru l. 1219. je prišlo iz vseh delov sveta nad 5000 bratov-redovnikov. Od vseh strani je vrelo ljudstvo vkup gledat te svete može ter občudovat njihovo revno obleko, zmerno in ostro življenje. Ko jih je opazoval kardinal Ugolino, je vzkliknil: „Zares, tu je taborišče Gospodovo!“ Razposlal je Frančišek sobrate kot misijonarje v Afriko, na Grško, Angleško, Ogrsko. Šest redovnikov je že

Mati Božja in sv. Frančišek.

(Slikal P. Veronese.)

takrat v Maroko prelilo kri za sv. vero. Serafinski mož se je, sam hrepeneč po mučeniški kroni, podal z 12 sobrati v Sirijo, kjer je Saracenom neustrašeno oznanjeval sv. vero. Po božji naredbi pa se je vrnil v domovino. Z ognjevitimi besedami je pretresal srca ter prav čudežno izpreobračal grešnike. Njegove besede so nepremagljivo vplivale še posebno zato, ker je sam isto delal, kar je učil druge. Redko je kaj kuhanega jedel; jedi je navadno s pepelom potresal, da jim je vzel prijeten okus. Postil se je mnogo in ostro. Spal je na tleh, za zglavje je imel klado ali skalo. Skoraj vsak dan se je bičal do krvi. Pri tem se je pa imel za največjega grešnika na svetu ter je časti odklanjal. V tem svetniku je plamtela iskrena ljubezen do Križanega in Matere božje. Bolnikom je stregel, žalostne tolažil; vsem je hotel postati vse. Ni čuda, da je zaslovel na vse strani. Kamor je prišel, so mu proti njegovi volji skazovali najvišje časti, prav kot božjemu poslancu; zvonili so ob njegovem prihodu, šli mu v trumah naproti, dotikali se njegovih oblačil, mu poljubovali roke, noge. Vitezi in preprosti, svetni in duhovni so se uvrstili pod Frančiškovo redovno zastavo. Tako se je število manjših bratov ogromno množilo. Pa tudi za bogoljubni ženski spol je poskrbel sv. mož. Ustanovil je zanj II. red sv. Klare. Pred oltarjem brezmadežne Device je Klari, temu angelu nedolžnosti in pobožnosti, podal spokorno obleko. Kmalu se je mnogo po svetosti hrepenečih devic pridružilo sveti voditeljici ter se nastanilo v samostanu sv. Damijana pri Asisu. Imenovale so se redovnice uboge gospe. Prva prednica je bila sv. Klara. Uboge gospe so bile z revno haljo oblečene, bose ter so živele borno od miloščine. Ta red, katerega je potrdil papež Gregor IX. l. 1224., je hitro rastel ter zaslovel po svetem življenju redovnic. Iz vseh stanov so se oglašale vanj. Tako na pr. je v praški samostan vstopila Neža, hči kralja Otokarja, z desetimi tovarišicami, potem ko je odklonila zaroko s cesarjem Friderikom II.; njena sovrstnica Izabela, sestra kralja sv. Ludovika, je tudi zavrnila kraljevsko krono ter oblekla redovno obleko sv. Klare. Ta II. red je štel v cvetoči dobi nad 900 samostanov s 25.000 redovnicami. Po mnogih krajih so prebivalci vasi in trgov, cele trume moških in žensk, zapuščali svoje hiše in družine ter šli za sv. Frančiškom, proseč ga, naj jih sprejme v svoja redova. Pritisk je bil silen. Da bi ljudi ne odtegnil od domačega ognjišča, je l. 1221. ustanovil tretji red za med svetom živeče ljudi. Redovna vodila niso nalagala težkih dolžnosti, poudarjala so le evanĝeljske zapovedi: tretjeredniki naj vestno izpolnjujejo božje in cerkvene zapovedi, ogibajo naj se sovraštva, naj ne delajo krivice, naj živé ponižno ter se ogibajo nevarnih veselíc in plesov; posvete naj se z molitvijo, postom in samozatajevanjem. Neverjetno velika množica obojnega spóla in iz vseh stanov ter dežel se je oglašala za novi red. Kralj francoski, Ludovik IX., Elizabeta ogrska, kralj češki, poljski, savojski, ogrski, člani drugih kraljevih hiš, škofje, učenjaki, umetniki so se opasali s pasom sv. Frančiška ter si šteli v čast, pripadati tretjemu redu. Sadovi so bili prekrasni, bogati ter so se kazali v zasebnem in javnem življenju. Ljubi mir se je naselil po hišah in v javnosti; divjost je izginila ter se umaknila krotkosti. Čisto življenje,

pravičnost, ljubezen do Boga in Marije: te čednosti, ki so preobrazile svet, so po velikem delu izrastle iz III. reda ter se mora krščanski svet zanje zahvaliti sv. Frančišku.

Ljubezen in delovanje Frančiškovo je Bog proslavil z izredno milostjo. Ko je v jutro povikšanja sv. križa 1. 1224. molil na gori Alverni, je iz nebeških višav priplaval k njemu seraf z zlatimi perotmi ter mu vtisnil rane Kristusove; na rokah in nogah je začutil silne bolečine, kakor da so mu jih prebodli žreblji, v srcu pa bolel, kakor da se je vanj zasadila ostra sulica. Te rane Kristusove je nosil kakor petere dragocene bisere do smrti.

Sv. Hilarion, ustanovnik cerkve Matere Božje v Dubrovniku.

(Slikal Trenkwaller.)

Z ljubeznijo do Kristusa se je v srcu Frančiškovem družila ljubezen do Marije. Ne brez vzroka je rekel sv. Bonaventura: „Za Kristusom je Frančišek zaupal v Marijo, Mater Gospodovo, ter jo je imel za svojo in svojih priprošnjico.“ Na gori Alverni, kjer je sprejel rane Kristusove, je sezidal Marijino kapelo. Tja so hodili njegovi sobratje vsak večer v obhodu ter peli pesmi v čast Mariji, angelom, sv. Janezu Krstniku in sv. Janezu Evangelistu. Tudi poleg St. Gemini je sezidal kapelico Marijino. Na oltarski prti je dal naslikati angele, ljudi, ptice, drevesa ter druge stvari ter zapisati sledeče besede: „Bojte se Boga ter častite ga. Gospodu gre čast in hvala. Vsi pravični, slavite ga! Češčena bodi, Marija, polna milosti, Gospod je s teboj!“ Svetnik je

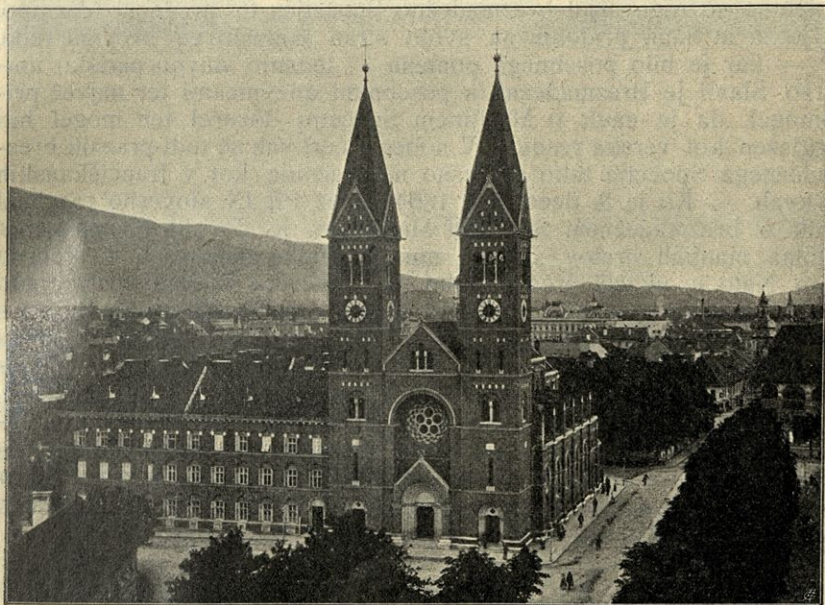
spisal tudi razpravo o Marijinih čednostih ter zložil nji na čast razne molitve, ki jih je molil vsak dan. Ena med njimi se glasi: Sv. Mati Božja, o dobrotljiva in prekrasna, prosi za nas svojega ljubega Sina, v smrt danega kralja, našega Gospoda Jezusa Kristusa, da nam zaradi svoje milosrčnosti in svojega usmiljenja ter vsled milosti svojega učlovečenja in bridke smrti odpusti naše grehe itd. Z znanim porci-junkulskim odpustkom je privabil neštete trume v slavno kapelico — milosti polni kraj Marijin ter tako neizmerno pomnožil in razširil čiščenje Marijino; svet je slavil Marijo za ta izredni odpustek, ki ga je ona naklonila človeškemu rodu, ter za obilne druge milosti, ki jih je ona v svoji materinski ljubezni razlivala na zemljane. Posebno značilno pa je, da je sv. Frančišek že na prvem redovnem zborovanju izvolil svojemu redu brezmadežno Devico Marijo kot varihinjo ter odredil, „da se ima v vseh redovnih samostanskih cerkvah služiti slovesna sv. maša v čast preblažene in neomadeževane Device Marije“. Tako je preprost dijakon Asiški, ki je poznal edino le učestnost križa, nastopil kot zagovornik velike dogme o brezmadežnem spočetju Marijinem že 600 let prej, preden jo je cerkev razglasila ter to resnico zapustil svojim sinovom kot najdragocenejši zaklad svoje dedščine.

Ko je čutil sv. Frančišek, da se mu bliža smrt, je prosil, naj ga ponesó v drago mu kapelico Marije angelske, da tam izroči dušo Stvarniku. Prejemši sv. zakramente za umirajoče, je rekel sobratom: „Varujte se, kdaj zapustiti ta kraj, kajti svet je; tu bivata Jezus Kristus ter preblažena Devica, Mati njegova.“ Nato je umrl na soboto, dne 4. oktobra 1226, star 45 let. Dve leti pozneje je papež Gregorij asiškega angela, apostola Italije ter velikega čudodelnika prištel med svetnike. Po smrti ustanovnikov se je red „manjših bratov“ vedno bolj širil. L. 1264. (38 let po smrti sv. Frančiška) je štel že 33 provincij, nad 8000 redovnih hiš ter nad 200.000 redovnikov. Kdo bi mogel umeti, koliko dobrega je ta velikanska četa bojnikov božjih storilo v proslavo božjo in blagor človeškega rodu? V krščanskih deželah so neštevilno grešnikov pripeljali na pravo pot ter vodili brezbrojno duš modro proti nebesom. Pa tudi med pogane so nesli nauk Kristusov in ni je skoraj dežele, katere bi ne napojili s svojim potom in svojo krvjo.

Redovniki in redovnice sv. Frančiška so pa tudi za slavo Marijino storili brezmejno veliko. Kdo bi mogel to popisati?

Kako so oznanovali Marijino čast slavni frančiškanski pridigarji! Kdo ne pozna velikega čudodelnika, sv. Antona iz Padove? Rojen je bil poleg Marijine cerkve, krščen v Marijini cerkvi; tam se je učil ljubiti Marijo. Kot petletni deček je obljubil Mariji vedno devištvo ter jo izvolil za zavetnico. Z zgovorno besedo je slavil Marijine prednosti, posebno brezmadežno spočetje ter Marijino vnebovzetje. Molil je rad sv. rožni venec. V razvedrilo je najraje pel cerkveno pesem: „O gloriosa Domina“ — „o preslavna Gospa!“ Pojoč to pesem je izdihnil. Sedaj počiva v cerkvi Marijini. Nestrohnjen je še jezik, ki je oznanjeval slavo Marijino. Vreden naslednik mu je bil sv. Leonard Mavricijski. Že kot otrok je tovariše krog sebe zbiral ter jih učil,

kako naj časte Marijo ter jo prosijo, da bi jim ohranila nedolžnost. Na prsih je nosil podobo Brezmadežne ter ž njo blagoslavljal bolnike. Vsako uro je molil češčenomarijo; vsak dan frančiškanski rožni venec v čast sedmih veselj Marijinih. Če je ugledal Marijino podobo, se je globoko priklonil ter molil češčenomarijo. Vse milosti je pripisoval Mariji. Kako goreče je v nemal na svojih misijonih poslušalce za Marijo; ginil jih je do solz. Tako na pr. je rekel: „Imejte gorečo ljubezen do Marije, in vi ste gotovo rešeni.“ Umirajoč se je pogovarjal z Marijo, kakor da jo vidi pri sebi. Enako so goreli za Marijo sv. Janez Kapistran, sv. Janez a Leonisa, Lovrenc Brindiški in dr.

Frančiškanska cerkev v Mariboru.

Iskreni častilci Marijini so bili tudi tretjeredniki, na pr. veliki pesnik Dante, slavna slikarja Mihel Angelo in Rafael ter mnogo slavnih mož in ženâ, umetnikov in učenjakov. Tako se je odlikovala v ljubezni do Marije sv. Elizabeta, ta lepa cvetka tretjega reda. Ko se je njena hči Zofija poročila z vojvodo Brabantskim, ji je dala v dar več izrezljanih Marijinih podob. Zofija pa je poklonila eno teh podob prebivalcem bolnice pri Vilvorde, rekoč: „Zapustiti vas moram, ker odpotujem. Sprejmite to podobo. Naj vas tolaži, dokler sem odsotna. Zatekajte se k nji v težavah in stiskah. Pri nji boste gotovo našli tolažbo, kakor sem jo vselej tudi sama našla.“ Odslej se je imenovala bolnica „Pri tolažnici žalostnih“. Kako je ljubil Marijo slavni tretjerednik Kolumb! Ladji, s katero je l. 1492. jadral proti zahodu, je dal ime „Sv. Marija“. Vsak večer je vabil mornarje, da so peli „Češčena

Kraljica“. Vsa pisma je pričel z besedami: „Jezus, Marija“ ter jih končal z „Jezus, Marija, Jožef“.

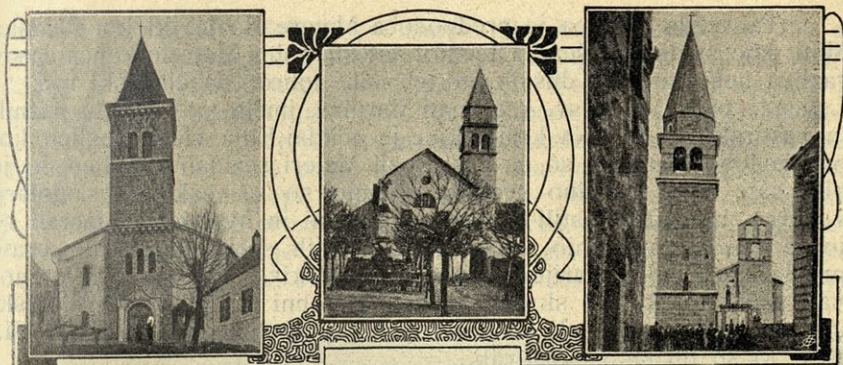
Kdo ne pozna slavnih frančiškanov-učenjakov, ki so s svojim umom večali slavo Marijino? Omenim velikega Aleksandra Hales, ki je naredil obljubo, da ne bo nikomur nič odrekel, če ga bo poprosil v imenu Marijinem. Kako krasno je pisal sv. Bonaventura o Mariji! Jakopone, sloveči pravoslovec, je zložil nedosegljivo pesem: „Stabat Mater“ — „Žalostna je Mati stala“. Posebno pa je Marija obudila v tem redu menihov in apostolov, ki so zagovarjali njeno brezmadežno Spočetje ter tako spolnovali naročilo ustanoviteljevo. Med temi se blišči ime učenjaka-velikana Duns Scotus-a. Tako jasno in tehtno je zagovarjal brezmadežno Spočetje, to prednost Marijino, da je za ta nauk pridobil na svojo stran bogoslovce svojega reda, ter — kar je bilo posebnega pomena — tedanjo slavno pariško univerzo. Slavil je Brezmadežno s posebnimi dnevnicami ter največ pripomogel, da je nauk o Marijinem Spočetju dozorel ter mogel biti razglašen kot verska resnica. V nobenih cerkvah se tudi praznik brezmadežnega Spočetja tako slovesno ne praznuje kot v frančiškanskih cerkvah. — Ko je 8. decembra 1854 papež Pij IX. slovesno razglasil nauk o brezmadežnem Spočetju Marijinem, je dovolil obema generaloma manjših bratov, da sta mu poklonila zlato rožo in srebrno lilijo. Nato je ukazal pred podobo sv. Frančiška položiti marmornato ploščo, v katero je bilo vdolbeno besedilo verskega nauka, hoteč s tem priznati obilne zasluge, ki si jih je pridobil red sv. Frančiška za to dogmo. Bilo je to zares častno priznanje za veliko vnemo, s katero je Frančiškov red skozi 600 let oznanjeval slavo Brezmadežne.

V krasni baziliki na grobu sv. Frančiška je slavni Giotto naslikal to sliko: Sredi med sv. Frančiškom in sv. Janezom stoji nebeška Kraljica z Detetom ter se smehlja. S to podobo je izrazil slikar resnično misel: varstvo Marijino je vir vse velikosti sv. Frančiška in reda serafinskega.

Molitev sv. Frančiška.

O preblazena Devica Marija, o moja zapovedovalka, tvojim zvestim rokam, tvojemu posebnemu varstvu, tvojemu usmiljenemu srcu priporočim zdaj in za mojo zadnjo uro svoje telo in svojo dušo. V tvoje svete roke položim vse svoje upanje in svojo tolažbo, življenje in konec svojega življenja, da bom po tvojih svetih priprošnjah in zaslugah mislil, govoril in delal samo to, kar je volja tvoja in volja tvojega božjega Sina. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Križani Kristus mora biti tvoj vzor, kakor je bil vzor sv. Frančišku; križati moraš meso in hude strasti ter ločiti srce od posvetnih stvari. Tako boš dopadel Mariji, ki bo spoznala na tebi podobo svojega Sina.

Jelšane.

Pazin.

Vrh.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Karmelski red in karmelski škapulir vne- mata ljubezen do Marije.

S cistercijani, dominikani in frančiškani so v češčenju Marijinem tekmovali karmeliti — prekosili bi jih, ako bi bilo to mogoče. Ljudstvo jih je imenovalo „brate naše ljube Gospe“. Redovni naslov pa se glasi: „Red preblažene Device Marije s Karmelske gore.“

Romarji, ki od severa obišejo sveto deželo, že od daleč uglejajo podolgaste gorovje, ki se razteza med Galilejo in Samarijo ter sega v morje. Vsi se radostno tja ozirajo. To je gora Karmel, po naše vinograd Gospodov. Vsa gora od vznožja do vrha je poraščena z brezbrojnimi duhtečimi cveticami in zelišči ter širi najprijetnejši vonj na okrog; po višavah pa in brdih raste vinska trta, oljka, jelka, hrast, lavor. Srebrni studenci pretakajo rodovitne pašnike in poljane, hiteč proti morju. Radi krasote in rodovitnosti povečuje sv. pismo to gorovje, ki ga rabi za najkrasnejše primere. Sv. cerkev pa ga vsled teh lastnosti primerja lepo Mariji, tako na pr. v antifoni na škapulirski praznik (16. julija): „Dala se ji bode slava libanonska, lepota karmelska in saronka.“ Je pa Karmel zares tudi gora Marijina, saj jo je sama nebeška Kraljica že zdavnaj v starem zakonu izbrala kot sedež bodočemu sebi posvečenemu karmelskemu redu.

Za časa kralja Ahaba je med ljudstvom in na dvoru vladalo ostudno malikovalstvo ter razkošno življenje. Prerok Elija, goreč za čast božjo, je ognjevito nastopil proti nerodnostim ter je kot poslanec božji kraljevski hiši zažugal hude kazni, ljudstvu pa štiri in pol letno sušo kot kazen. Ko je ta dolgotrajna suša šla h koncu, je bila stiska silna. Da bi Bog odvezl šibo, je Elija daroval; ogenj je padel na žgavni dar ter ga použil. Nato je šel na karmelski vrh ter je globoko sklonjen iskreno molil. In glej, tam izza morja se prikaže svetla meglica; nebo se zagrne z oblaki, ki porose suho zemljo z blagodejnim dežjem.

Ta svetla meglica je predpodoba Matere Božje, ki kot deviška Mati daje svetu Odrašenika ter kot milosti polna Mati do konca časov razliva nebeško roso dušnih in telesnih dobrot na človeški rod. — Legenda pravi, da je sv. Ana, mati Marijina, imela na Karmelu pašnik in pastirsko kočo. Na kraju, kjer je nekdanj Elija videl meglico kot predpodobo Marijino, so na čast Božji Materi sezidali kapelico, ki je bila baje prvo Marijino svetišče. V njej so se vsak dan samotarji večkrat zbirali ter častili Marijo z molitvami in hvalnicami; izbrali so jo za posebno varihinjo; vsled česar so jih sploh imenovali „brate preblažene Device Marije na gori Karmelski“. Tako so jih imenovali pač zato, ker so skušali postati podobni Mariji v njeni deviški čistosti. Celu za odpustki so obdarovali papeži (Inocenc IV., Urban VI.) tiste, ki so jih tako imenovali.

Kdaj se je karmelski red začel, ni znano. Verjetno je pa, da je zelo star. Zato ga papeži (Sikst V., Gregor III.) imenujejo deviški sad Marijin. Grški menih Phokas piše v svojem potopisnem sporočilu v sveto deželo (1185) o jami Elijevi na Karmelu: „Pred nekimi leti je prišel v duhovsko oblačilo oblečen menih, častitljiv, sivolas starček iz Kalabrije na to gorovje, je sezidal na kraju, kjer so bile razvaline starega samostana, neko poslopje in cerkvico ter je tam bival s šestimi menihi.“ Ta menih je bil Bertold, hraber vitez iz vojske Bogomira Bouillonskega. Ko je bilo mesto Antijohija v silni nevarnosti pred sovražnikom, je molil Bertold k Bogu za pomoč ter se zaobljubil samostanskemu življenju, če bo uslišan. Mesto je bilo osvobodeno po odločilni zmagi. Legenda pravi, da se je Bertoldu prikazal sveti Elija. Bertold ni nič odlašal; dal je svetu slovo, odložil viteško obleko ter začel na Karmelu redovno življenje. Ko je Saladin pri Hattin-u premagal križarje, so mohamedanci l. 1187. razdrli karmelski samostan in menihe pomorili. Vendar so pa menihi še na gori bivali pod vodstvom kalabreškega meniha Brokarda. L. 1209. jim je dal Jeruzalemski patrijarh Albert samostansko vodilo; to jim predpisuje vsakdanji post razen v nedeljo, ročno delo, strogo molčanje skozi večji del leta. Papež Inocenc IV. je l. 1247. potrdil red pod naslovom: „Red preblažene Device Marije s Karmelske gore.“

Nevarnost je bila velika, da bi red kmalu zamrl; kruti mohamedanci niso dali miru samostanu na Karmelu. Toda Marija se je izkazala kot zvesta varihinja svojega reda. Red ni nehal, temveč krasno se je razcvetel ter se z veliko naglico razširil po vsej Evropi. Evropski križarji, ki so prišli v sveto deželo, so videli sveto in ostro življenje karmelitov; povabili so jih, naj se naselijo v Evropo. Odzvali so se vabilu. S sv. Ludovikom, francoskim kraljem, so se podali na Francosko, drugi so šli v Sicilijo, nekateri na Angleško. Tam jim je Bog na prošnjo Marijino obudil moža, ki je z izredno svetostjo proslavil ves red Karmelski. Ta mož je bil slavn Simon Stok. Bil je sin plemenitih angleških starišev. Že kot otrok je ljubil samoto, da bi se tem bolj vdal klicu milosti božje. Z dvanajstim letom se je podal v puščavo ter je tam živél nad vse strogo. Stanoval je v tesni duplini, kjer ni mogel ležati, temveč edino le stati. V to duplino je postavil podobi križanega Jezusa in Matere Božje. Molil je ne-

prestano ter živel nedolžno kot angel. Posebno je rastla od dne do dne njegova ljubezen do preblažene Device. Njegovi sovrstniki trdijo, da ga je Mati Božja pogostoma obiskala. Tako je sredi samote in spokornega življenja okušal nebeško sladkost v občevanju z Bogom in Marijo. Ko so pa prišli karmeliti na Angleško ter zasloveli radi gorečnosti, je — tako pove izročilo — Marija sama sv. puščavniku izrazila željo, naj vstopi v karmelski red. Storil je tako. Zapustil je samoto ter kleče prosil sprejema v ta red. Komaj pa je naredil redovne obljube, se je podal v sveto deželo, da bi se tam navzel duha velikega preroka sv. Elije. Bos je obiskal svete kraje, ki jih

Gora Karmel.

je Sin božji posvetil s svojo navzočnostjo ter se je naposled podal na slavno karmelsko goro, kjer je v skoraj vednem zamaknjenju preživel šest let. Svetu je odmrli; govoril ni skoraj z nikomur, kakor z nebeškimi duhovi. Ko se je vrnil na Angleško, je s svojimi pridigami pretresal grešnike ter delal čudeže. Vsi so strmeli nad izredno svetim možem. Karmeliti so ga radi popolnosti njegove izvolili za generala svojega reda. Kot tak je deloval z vsemi močmi, da bi v redu, ki nosi ime Marijino, razvnel vedno gorečnejšo ljubezen do slavne nebeške zavetnice. Prizadevanje njegovo je rodilo najlepše sadove. Pobožnost do Marije je rastla v redu; redovniki pa so zanesli to pobožnost med ljudstvo.

Toda nasprotniki so se z vso silo zaganjali v karmelski red. Simon je zaupljivo prosil Marijo, naj ne zapusti svojih zvestih sinov. To prošnjo je uslišala dobrotljiva nebeška Kraljica ter je proslavila njega in njegov red s tem, da je izročila kot znak naklonjenosti njemu in redu takozvani karmelski škapulir.

Dne 16. mal. srpana l. 1251. je imel Simon v molitvi čudovito prikazen. Ko je klical iskreno k Mariji: „O cvetlica karmelska, cvetoča trta, žar nebeški, o prevzvišena Devica, o ljubezniva Mati, daj karmelitom znamenje svojega varstva, ti morska zvezda!“ je ugledal Marijo, ki se mu je približala, obdana od nebeščanov; imela je škapulir v roki ter Simonu rekla te-le besede: „Sprejmi, ljubljeni sin, škapulir svojega reda; bodi ti znamenje posebne milosti, ki sem jo izprosila tebi in sinovom iz Karmelske gore. Kdor bo s to obleko oblečen umrl, bo obvarovan večnega ognja.“

Prevelika milost! Zares dragocen dar nebeške kraljice! Kdo bi mogel popisati radost in navdušenje vernega ljudstva, ko se je med njim raznesla vest o čudežni prikazni in veliki obljubi božje Matere! Beseda „škapulir“ je bila na jeziku vseh! Vsakdo je hotel biti oblečen z njim; zanj so prosili papeži in škofje.

Duhovniki so postavljali po cerkvah oltarje naši ljubi Gospé Karmelski ter ustanavljali karmelske bratovščine, kjer ni bilo karmelskih redov. Vsi cerkveni redovi brez razločka so pospeševali pobožnost do škapulirja. Svetni vladarji so si šteli v čast, nositi škapulir; na pr. nemški cesar Ferdinand in njegova soproga Eleonora, Ferdinand III., cesarica Marija Terezija; navadno so se kar cele vladarske družine dale obleči z Marijino obleko. Pred bitko pri Pragi l. 1620. je vojvoda Maksimilijan Bavarski z vsemi generali sprejel škapulir iz roke karmelita o. Dominika. Škapulir je v časti imela posebno francoska kraljevska rodbina. Kralj Ludovik IX. ga je nosil javno in očitno. Henrik IV. je imel do karmelske Matere Božje veliko ljubezen. Ustanovil je viteški red „Naše ljube Gospe z gore Karmelske“. Štel je ta red sto vitezov, ki so na levi rami svojega plašča nosili napol rjav in napol bel križ (take so barve karmelskega reda), da bi s tem kazali svojo posebno vdanost do Marije karmelske. Ludovik XIII. je l. 1622. v Montpellierju sprejel javno škapulir, da bi se tako Mariji zahvalil za dobljeno zmago; v smrtni bolezni ga je vedno skrbno nosil na sebi. Tudi Ludovik XIV. se je dal obleči s škapulirjem javno na Vnebovzetje Marijino. Enako goreče so bile vdane karmelski Materi Božji kraljevske rodbine angleške, španske, portugalske, poljske, češke.

Tako so vedeli verniki takrat ceniti veliki dar Marijin — škapulir — da bi si tako zagotovili mogočno varstvo nebeške Kraljice v življenju in smrti ter da bi postali deležni obilnih milosti, ki jih je cerkev podelila karmelski bratovščini.

Mnogi papeži, na pr. Janez XXII., Aleksander V., Klemen VII., Pavel II. so karmelsko bratovščino priporočali vernikom ter jo obdarili z mnogimi duhovnimi milostmi. Ustanovila je sveta cerkev praznik karmelske Matere Božje (16. julija) ter sestavila lasten obrazec za sveto mašo in lastne dnevnice.

Tako je cerkev priporočala škapulir; Marija pa je po njem delila svojim častilcem premnogo dušnih in telesnih dobrot.

V nekem vzgojevališču je jezuitski duhovnik zvečer našel dečka poleg postelje klečečega. „Idi spat,“ mu reče. Deček odgovori: „Dal sem vratarju škapulir zašiti ter ga še nisem nazaj dobil; brez njega si pa ne upam iti spat; kaj, ko bi brez njega umrl!“ „Ne boj se, prijatelj mali, ga boš že jutri dobil; le pojdi v posteljo pa bodi miren,“ mu reče duhovnik. „Moj oče, si ne upam, če pa ponoči umrjem?“ reče dobri deček, ter zajoka. Duhovnik gre k vratarju ter prinese škapulir. Deček je pomirjen, ga poljubi, dene na vrat ter zaspi. Drugo jutro so ga našli mrtvega; na smehljajočih ustnih je držal škapulir.

Nad 600 let je minulo, odkar se je prikazala Marija Simonu Stoku ter mu izročila škapulir kot znak posebne ljubezni. Ohranila se je ta pobožnost pod vidnim varstvom Marijinim do današnjega dne ter je jako priljubljena vernikom. Večina kristjanov še danes nosi pobožno karmelski škapulir kot močno obrambo zoper dušne in telesne nevarnosti ter kot poroštvo srečne smrti.*

Tako je karmelski red po škapulirju mogočno razširil slavo Marijino; pa tudi sicer si je za češčenje Marijino pridobil nevenljivih zaslug. Skrivnost čistega spočetja Marijinega je vedno zagovarjal in pobožno častil. O tem spričujejo najstarejši redovni brevirji. V njih beremo na pr.: „Kakor lilija med trnjem, tako je moja izvoljenka med Adamovimi otroci. Aleluja!“ Zopet: „Vsa si lepa, o Marija, in madeža izvirnega greha ni na tebi!“ Ali: „Častimo brezmadežno spočetje Device Marije ter molimo Kristusa, ki jo je obvaroval vsakega madeža.“ Glavni redovni zbor v Toulouse je l. 1306. ukazal, da morajo redovniki praznik čistega spočetja Marijinega slovesno praznovati; izpočetka svojega obstanka je bil ta praznik celo glavni praznik tega reda. Redovniki karmelski so širili slavo brezmadežne tudi na zunaj. Tako je sv. Peter Tomaž v 14. stoletju pisal knjigo v čast brezmadežnemu spočetju; začetkom 16. stoletja je pa njeno slavo krasno opeval karmelit Baptista Mantuan († 1516).

Še danes karmelski red slavi Marijo. Ob vseh sobotah in predpraznikih Marijinih poje vsa redovna družina: „Češčena bodi Kraljica“. Vsako soboto, če ni zadržka, se poje zaobljubna sv. maša v čast Devici Mariji. Red praznuje nekaj praznikov Marijinih, kateri pri nas niso v navadi. Pri sv. maši molijo redovni duhovniki pred zadnjim evangelijem: „Češčena bodi Kraljica,“ o velikonočnem času pa: „Veseli se o Kraljica.“ Vsak večer molijo karmeliti lavretanske litanijske in še mnoge druge molitve v čast preblaženi Devici Mariji. Redovniki imajo navado, da vsa dela darujejo Bogu ter tudi Mariji. Tudi redovni grb kaže na Marijo. Na njem vidiš spodaj rjavo, zgoraj pa srebrnobelo polje, kar obojno znači zemljo ter goro Karmel. Srebrno

* Pozneje se je Marija prikazala papežu Janezu XXII. (1316—1334), mu priporočila karmelski red ter mu podelila tako imenovani sabatinski odpustek. Marija je namreč obljubila onim, ki nosijo vedno karmelski škapulir, ohranijo stanovsko čistost, molijo male dnevnice Marijine ter se ob sredo in sobotah zdrže mesa, ter umrjo v stanu milosti božje, ako pridejo v vice, da jih bo iz vic rešila prvo soboto po smrti.

polje pomeni še posebno Marijo, ki se je skrivnostno dvignila izza morja ter priplavala nad karmelsko goro. Dve zlati zvezdi na srebrnem polju pa pomenite, da je Marija v svojem najčistejšem telesu nosila božjo in človeško naravo Zveličarjevo, ker je postala Mati učlovečenega Boga.

Marija je vidno čula nad ljubljnim redom, ki je pognal krasne cvetove. Tritermij našteva iz reda mnogo tisoč mučencev, ogromno število devic, svetih spoznavalcev ter še več spokornikov iz vseh stanov in obojnega spola. Na pr.: l. 1238. so bili od Saracenov pomorjeni vsi menihi na karmelski gori, nekoliko pozneje je umrlo skupno mučeniške smrti 100 karmelito, pojoč: „Češčena bodi Kraljica!“ Kot zvezde na nebu se svetijo sv. Andrej Korzini, mučenik Angelus, sv. Janez od Križa, sv. Marija Magdalena Paciška. Kdo ne pozna slavne karmeličanke sv. Terezije, te vzorne, bogoljubne duše, ki je dika svete cerkve. V zvezi s sv. Janezom od Križa je ustanovila ali prenovila nad 60 moških in ženskih samostanov po prvotnem redovnem vodilu. Omenim naj le še 16 karmeličank-mučenic iz Kompiagne, ki so bile za časa francoske prekucije 17. julija 1794 umorjene. Belo oblečene, z veselim licem ter pojoč: „Češčena bodi Kraljica“, so šle na morilni oder ter položile kot nedolžna jagnjeta svoje glave pod sekiro; združile so krono devištva s palmo mučeništva.

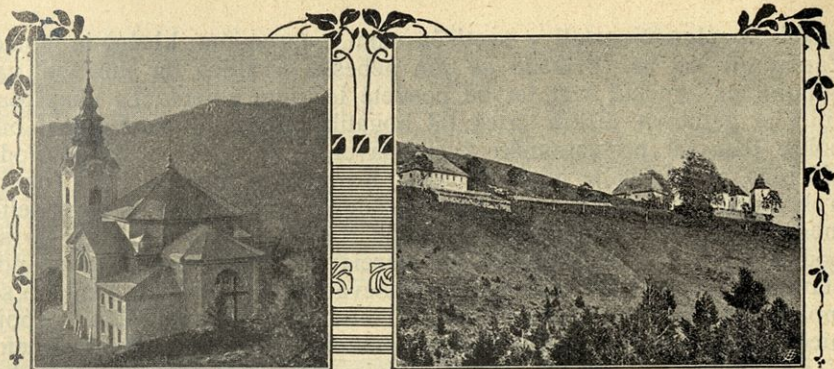
Nad številnimi svetniki in bogoljubnimi člani tega reda se uresničujejo v najlepšem pomenu besede, ki jih sv. cerkev obrača na Marijo: „Dala se jim bo slava libanonska, lepota karmelska in saronška!“

Molitev sv. Alfonza.

Ti si Marija, ki nam odpiraš nebesa, ti rešuješ duše iz vic; ti daješ zopet življenje nesrečnežem, ki so obupavali. Bodi počeščena, saj prihaja vsa moja sreča iz tebe. Grešil sem; ti si mi izprosila odpuščanje grehov; ti si mi dala sveti škapulir — sveto obleko; v smrti me boš podpirala; okrajšala boš moje trpljenje v vicah ter me boš peljala v večno življenje. Kako sladko je to upanje! Čutim to sladkost, ki razveseljuje moje srce. Ljubim te, moja Mati, vse upanje stavim nate, o mila, dobrotljiva, sladka Devica Marija! Daj, da pobožno nosim škapulir, ga ne omadežujem z nobenim grehom ter tako čist na duši in telesu tebe nasledujem v čednostih ter tako postanem vreden, da bom enkrat oblečen in okrašen z obleko večne slave!

Zvezdica v Marijino krono. Tudi tebi ponuja Marija karmelski škapulir; vabi te, da ga nosiš, ker te želi vekomaj osrečiti. Glej, da ga nosiš pobožno, zaupljivo, ne odloži ga nikoli!

Polšnik.

Sv. Planina.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Red servitov širi češčenje žalostne Matere Božje. Črni škapulir. Bratovščina žalostne Matere Božje.

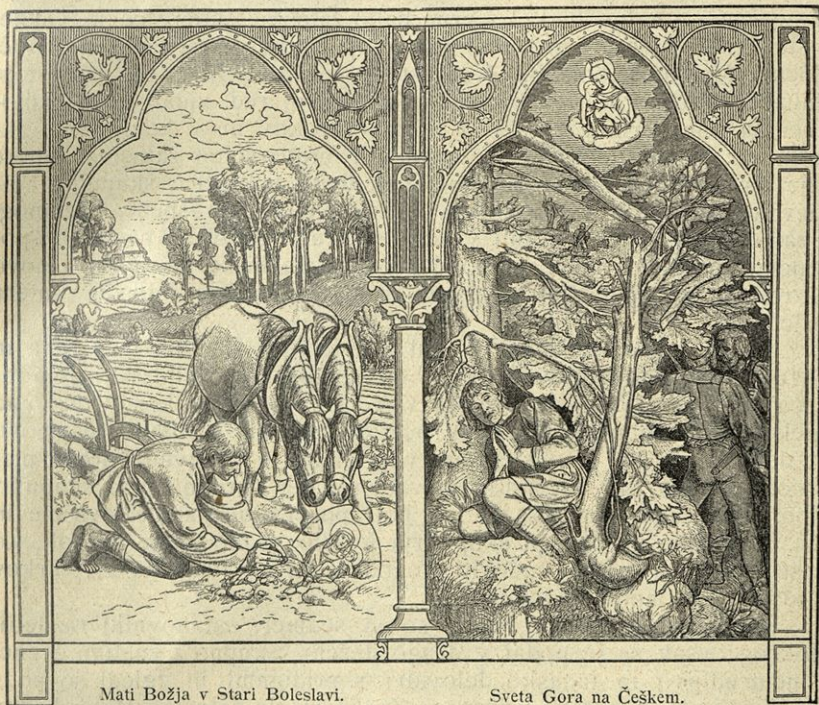
V 13. stoletju je bila Kristusova cerkev v silnih stiskah. Zatiral jo je brezbožni cesar Friderik II. Sovražno so proti njej nastopali razni krivoverci, tako na pr. na Francoskem Valdenzi, o katerih je pisal papež Inocenc III.: „Hujši so kot Saraceni (Turki).“ Sovraštva, upori, krvavi boji so žugali v kali zatreti krščansko ljubezen. V Italiji so se plemenite rodbine smrtno sovražile ter klale med seboj. V teh hudih časih je poslal Bog zatirani cerkvi svete, junaške može, ki so pomirili vihar, ter strmečemu svetu oznanjevali pokoro. V sv. prijateljstvu sta si podala roke sv. Frančišek in sv. Dominik ter podprla navidezno omahujočo cerkev. Blagodejno je deloval karmelski red. V nesrečni razdvojeni Italiji pa je vzbudil Bog iz florentinskih plemskih rodbin sedem razsvetljenih mož, ki so se tako tesno zvezali med seboj, da so bili enega duha in enega srca ter so dali na tak način svojim rojakom ter vsemu svetu najkrasnejše zglede prave krščanske ljubezni in prizanesljivosti; obenem so kazali na žalostno Mater božjo pod križem kot vzor potrpežljivosti in milosrčnosti, kot najboljšo tolažnico in pomočnico v vseh bridkostih, kot rešiteljico sveta. Bili so to sv. očetje: Bonfilij, Bonajunkta, Manet, Amidej, Sostenej, Hugo, Aleksij. Ustanovili so red servitov ali služabnikov Marijinih, ter so sami in po svojih redovnih članih v milijonih src razvneli gorečo ljubezen in pobožnost do žalostne Matere Božje.

Leta 1233., na praznik Vnebovzetja Marijinega, so se ti pobožni plemiči udeležili slovesne službe božje v oratoriju sloveče bratovščine „de laudesi“; duhovnik je z gorečim govorom vnmal navzoče k ljubezni do preslavne nebeške Kraljice. Ko so se po službi božji drugi

razšli, so plemiči ostali v svetišču sami, nepremično klečeč in moleč. Zamaknili so se. Prikaže se jim nebeška Kraljica ter jim veli, naj popolnoma zapuste svet ter se posveté le njeni službi. Ta ukaz Marijin je zahteval težkih žrtev od bogatih, plemenitih mož, ki so bili poleg tega še po zakonski zvezi navezani na svoje družine. Toda Marijina volja jim je bila črez vse. Kar nič se niso mudili. Tekom treh tednov so uredili svoje svetne zadeve; premoženje so porazdelili med uboge ter poslovali se od svojih rodbin. Bosi, gologlavi so se podali v revno kmečko kočo „Camarcia“ v bližini mesta. Tu so postavili oltarček. Duhovnik jim je maševal ter jih obhajal. Ves dan so molili, premišljevali, Marijo slavili. To se je zgodilo na Malo Gospojnico l. 1233., vsled česar serviti ta praznik zelo slovesno praznujejo. V novem bivališču so živeli strogo, siromaško, navezani le na miloščino, ki so jo hodili nabirat po Florenci. Pri teh prilikah se je dogodilo večkrat, da so mali otročiči, ki še niso znali govoriti, stegovali ročice proti njim ter jasno klicali: „Poglejte, služabniki Marijini!“ Eden teh otrok je bil pet mesecev stari Filip Benicij, poznejši general in dika servitskega reda. Toda, začeli so jih obiskavati sorodniki, radovedneži, ter so jih zelo motili v njihovi zbranosti. Prosili so sv. očetje Marijo pomoči. Nebeška Mati jim je nato v prikazni odkazala kot bodoče bivališče blizu Florence stoječo goro Senari, ki je bila pusta in kakor nalašč za samotno življenje. Goro jim je pozneje podaril škof Ardignus. Napotili so se takoj tja ter vzeli s seboj le križ, podobo Matere božje, malo kruha, ter za službo božjo potrebno orodje. Na predvečer Vnebohoda Kristusovega (31. maja 1234) so pojoč dospeli na vrh gore. Postavili so križ, odgrnili Marijino podobo ter solzeč se poljubili tla. „Glej“ — so vzkliknili enoglasno — „mi smo vse zapustili, da pridemo k tebi, o ljubljena Mati!“ Postavili so si kapelico, kjer jim je spremljajoči duhovnik vsak dan služil nekrvavo daritev nove zaveze. Za prenočevanje so si napravili lesene kolibe. Celu nasebino pa so ogradili s plotom, da so se zavarovali proti divjim zverinam. Tu v samoti so sv. možje nemoteni molili, premišljevali ter nadaljevali ostro, spokorno življenje. Ko jih je obiskal kardinal Castiglioni kot papežev poslanec, je strmél nad tako strogostjo. Poprej tako razvajene plemiče je našel oblečene v revne halje in bose; ležali so na golih tleh; obsekavali so težke kamene za novo svetišče, z rokami trnje ruvali; govorili so malo, mnogo pa molili ter se postili tako ostro, da so bili samo kost in koža. V zavesti pa, da so služabniki Križanega in žalostne Matere božje, so vse trpljenje potrpežljivo in vdano prenašali.

Bilo je na veliki petek (25. marca) l. 1239. zvečer. Sv. puščavniki so v kapelici premišljevali trpljenje Kristusovo, ter posebno še bolečine žalostne Matere božje; najbolj pa so milovali Marijo zaradi njene zapuščenosti, ko so ji vzeli mrtvega Sina, ter ga položili v grob. Kar se jim prikaže v nebeškem žaru Marija, obdana od trum angelov; eni izmed njih nosijo orodje trpljenja Jezusovega; drugi žalno obleko: črni škapulir; tam drži eden odprto knjigo z napisom: vodilo sv. Avgušтина; drugi v roki vihti zeleno palmovo vejo, tretji ima v roki zlat napis na sinjem polji: „Servi Mariae,“ t. j. „služabniki

Marijini“. Nato preblazena Devica vsakemu posebej podari žalno obleko — škapulir — ter reče: „Sprejmite obleko, ki jo nosite vi in vaši nasledniki v spomin mojih bolečin. Svoje življenje uravnajte po vodilu sv. Avgušтина. Tako boste dosegli palmo zmage v kraljestvu mojega Sina.“ Naroči jim še, naj širijo spomin njenih bolečin med narodi, jih blagoslovi ter izgine. Kako časten, velik poklic! Naročila jim je Marija, naj neprestano premišlujejo bridkosti in bolesti, ki jih je ona trpela ob času življenja, trpljenja in smrti svojega božjega Sina, ter razširjajoč to pobožnost k žalostni Materi božji, posvete sebe in krščanski svet.

Mati Božja v Stari Boleslavi.

Sveta Gora na Češkem.

(Slikal Trenkwalder.)

Drugi dan, veliko soboto zvečer, so novi služabniki Marijini v kapelici hvalili nebeško Dobrotnico za veliko milost. Bonfilij je vstal, položil krono Mariji na glavo ter zapel: „Raduj nebeška se Kraljica!“ Sobratje so peli z njim. Ta lepi obred — kronanje Marijino — se vrši v cerkvah servitskega reda z veliko slovesnostjo vsako veliko soboto zvečer še v naših časih. S tem počesčenjem izražajo serviti Mariji zahvalo za to, ker jih je sprejela med svoje ljubljene služabnike.

Tako je nebeška Kraljica sama v čudežni prikazni ustanovila nov red; potrdila pa je to ustanovitev s sledečim čudežem: Na obronku gore so pobožni puščavniki zasadili nekaj vinskih trt. Toda glej!

V začetku mrzlega posta (27. febr.), ko je naokrog še ležal sneg, je ena izmed teh trt v eni noči pognala mladike, liste in obenem krasne grozde; prepregla je tudi velik del vrta. Sv. očetje so bili prepričani, da je bila tukaj božja roka vmes. Še danes kažejo to čudovito trto. Ko so škofa Ardinga obvestili o čudežnem dogodku, ni bil ta nič iznenaden; Marija sama mu je v prikazni pokazala to trto ter mu obenem napovedala, da se bo novi red razprostrl po vsem svetu. Pred slovesom je rekla še te-le svetopisemske besede: „Kakor trta sem sladak in dišeč sad rodila; in moje cvetje je častitljiv in pošten sad.“ (Sir. 24.).

Škof sam se je podal na goro Senari, je tam maševal, obhajal sv. može, ter jih preoblekel s črno haljo žalostne Matere božje. Odslej so služabniki Marijini posvetili vse svoje življenje ter vse svoje moči češčenju Marijinih bolečin. Neprestano so vabili ljudstvo, naj vstopi v službo žalostne Matere božje. Širili so svoj red, zidali nove samostane. Za one vernike pa, ki iz raznih vzrokov niso mogli sveta zapustiti ter vstopiti v red, so ustanovili bratovščino žalostne Matere božje ter bratovskim članom kot znak delili mali črni škapulir. Prizadevanje sedmerih ustanovnikov je imelo čudovite uspehe. Premnogi so zapustili svet, ter vstopili v servitski red, da bi se posvetili spokornemu življenju; nihče ni hotel zaostati, da bi se ne vpisal v novo bratovščino ter pobožno ne nosil črnega škapulirja žalostne Matere Božje.

Ko je papež Inocenc IV. čul o čudovitih uspehih tega reda in o svetosti ustanovnikov, je brez odloga poslal v Florenco dominikanca sv. Petra Ver., da preišče vso zadevo. Ta je kar strmел nad angelsko nedolžnim življenjem sv. očetov. Spoznal je njihovo ustanovo kot delo božje ter je odslej sam v pridigah in občevanju toplo priporočal ljudem, da naj vstopajo v ta red ter sprejmó črni škapulir. Priporočilo tega sv. moža je še bolj pospešilo rast bratovščine in reda. Zaupanje do črnega škapulirja je bilo vedno večje še bolj, ko so se po njem godili čudoviti dogodki, ter je obdarila sv. cerkev bratovščino z mnogimi odpustki.

Kot nekdam apostoli, tako so si sedmeri ustanovniki razdelili delokrog; vsak se je podal v drugo deželo. Skupno z vnetimi učenci so neutrudljivo in junaško delovali; s pridigami in zgledi so podučevali narode, kazoč na križanega Zveličarja in žalostno Mater božjo, spreobračali so krivoverce in pogane; pretresali so najtrša srca ter izpreminjali volkove v jagnjeta. Načelniki v sovraštvu živečih strank so polagali orožja pred služabnike Marijine ter prosili sprejema v red, kjer so se celo življenje ostro pokorili za svoje grehe. Povsod, kamor so prišli vneti serviti, so ustanavljali nove samostane, širili bratovščino žalostne Matere božje ter vpeljali tudi sv. rožni venec v čast njenim sedmim žalostim. Med tem pa, ko so ti apostolski redovniki hiteli križem sveta oznanjevat mir, ljubezen do Boga in bližnjega, ter tako reševat duše, so svete duše — servitinje (služabnice Marijine) v samostanski tihoti, strogo ločene od sveta in edino le Bogu in žalostni Materi božji služeče, klicale z molitvijo, pokorili in trpljenjem obilico blagoslova božjega na njihovo apostolsko delo.

Žalostna Mati.

(Mihelangelo.)

Žetev neumornega truda je bila prebogata. Že za časa sv. Filipa Ben. je štel servitski red nad 10.000 redovnikov, nevštevši servitskih redovnic ter brezbroja terciarjev obojnega spola.

Zaslužno delovanje servitov je pohvalno priznavala cela vrsta papežev, ki so bili vneti častilci Kraljice mučencev ter so se vpisali v novo bratovščino. Ogromno število knezov in kneginj ter članov odličnih vladarskih rodbin je stopilo v servitski red; drugi izmed

njihove srede so se vpisali v bratovščino žalostne Matere božje ter s ponosom nosili črni škapulir. V bratovski knjigi so stala zapisana imena francoskih, portugalskih, španskih, kastilskih, nemških vladarjev z večino dvorjanov in dvorjank; nadalje imena premnogih plemskih rodbin po Laškem in vsi Evropi. Rudolf I., cesar habsburški, ter skoraj vsi cesarji avstrijski in vojvode naše cesarske hiše so bili člani te bratovščine in pospeševalci servitskega reda. Kako visoko je cenila nadvojvodinja avstrijska ter vladarica Tirolske, Ana Julijana, črno servitsko redovno obleko! Bogoljubna kneginja ter hči njena sta odklonili roko Filipa III., kralja španskega; zavrnila je tudi ženinne ponudbe cesarja Rudolfa II. ter kralja Matije. L. 1612. je stopila s hčerjo v servitski red. Iskreno je ljubila trpečega Zveličarja ter sočustvovala z bolečinami žalostne Matere Božje. Obnovila je servitski red na Nemškem; večkrat je poljubovala škapulir ter molila k žalostni Materi Božji: „O presveta Devica! Kdaj sem zaslužila to veliko milost, da smem nositi obleko tvoje žalosti? Kako si mene, nevredno, mogla poklicati k ti milosti, da sem našla zaklad, ki je mnogim skrit? Ne z zlatom, ne s krvjo bi ne mogla te izredne milosti poplačati. Če se ti tudi vso darujem, je to kakor nič. Saj sama nisem vredna, da bi se ti zahvalila. Ti sama, o sladka Gospa, opravi namesto mene dolžno zahvalo!“ Umrla je l. 1621. v duhu svetosti. Na njeno priprošnjo so se godila čudovita ozdravljenja. 27 let po smrti so odprli njen grob ter našli truplo nestrohnjeno; udje so bili čisto mehki in gibčni.

Zgodovina servitskega teda nam ve povedati zglede izredne svetosti svojih članov.

Marijina služabnica Biunda je izpila kelih trpljenja do dna. Njena rodbina „Foschi“ je imela krute sovražnike. Dokler sta živela oče in njen soprog, je bilo že še mogoče prestopati. Ko sta pa umrla, so razlili svoje strupeno sovraštvo nad ubogo vdovo in edinim njenim sinčkom. Kaj so storile te zveri v človeški podobi! Zaklali so vdovinega sinčka, mu vzeli iz prsi srce, je skuhalo ter predložili to grozno jed nič hudega sluteči materi. Ko je mati, ki je medtem zvedela o smrti sina ter bila vsa obupana, pojedla ponudeno jed, so satanski sovražniki nesrečno mater škodeželjno vprašali, kako jej je kaj teknilo srce njenega sina? Kdo bi mogel umeti obup in strah uboge matere? Toda — molče je pogledala v nebo ter hitela k milostni podobi žalostne Matere Božje, tiho je ihtela — dolgo, dolgo — naposled je vstala pomirjena. Odpustila je iz srca sovražnikom, delila jim je celo dobrote. To junaštvo ji je poplačal Bog. Stopila je v servitski red. V njem je našla tolažbo — pri žalostni Materi Božji. Večkrat je vzklíknila hvaležno: „O Marija, ti si osladila moje grenke solze.“ Dospela je do velike svetosti ter umrla bogata na dobrih delih ter proslavljena s čudeži 2. septembra l. 1411. Ne morem si kaj, da ne bi navedel še znamenitega dogodka, s katerim je servitski red poklonil svoji nebeški Gospé naenkrat krasno krono iz 64 blestečih zvezd. Bilo je v onem žalostnem času, ko so Husiti, Kalikstinci, Taboriti in drugi krivoverci z ognjem in mečem pustošili ubogo Češko ter svoje krute roke pomakali v kri duhovnikov in menihov. Žižka, glavar

Taboritov, je hodil okrog z bakljo v roki, požgal nad 500 samostanov ter moril duhovnike in redovnike. Meseca julija 1420 je bilo zbranih v servitskem samostanu v Pragi 64 služabnikov Marijinih, katere so krivoverci nezmerno sovražili, kakor so sovražili sploh ime Marijino. Sovraštvo krivovercev je rastlo, ker so se praški serviti uspešno borili za pravo sv. vero; sveto življenje menihov jih je bodlo v oči. Z orožjem v roki in grozno tuleč so pridrvili krivoverci pred samostan ter zahtevali, da naj menihi prestopijo h krivi veri — sicer bodo samostan zažgali. Enoglasno so se izrekli vsi, da so pripravljeni dati kri za sv. vero. Takoj so zažgali uporniki samostan na

Marija na Poljani pri Solnogradu.

Marija v Čik Somljo (Sedmograjsko).

(Slikal Trenkwalder.)

štirih koncih; prikazal se je velikanski ogenj, gost dim je zagrnil ozračje. Izza pogorišča pa je odmevala zahvalna pesem „Te Deum“ vedno bolj tiho, naposled so glasovi umolkneli; obenem pa se je dvignilo 64 žarečih krogel, podobnih svetlim zvezdam, iz dima proti nebu. Marija je naklonila svojemu redu in cerkvi novo slavo.

S svojim neprestanim delovanjem so zanesli serviti češčenje žalostne Matere Božje v vse sloje narodov. Stavbeniki so zidali krasne cerkve v čast Kraljici mučencev; stavili so ji kapele, oltarje. Slikarji in kiparji so jo upodabljali s 7 meči v srcu ali objokujočo mrtvega Sinu v naročji; od 13. stoletja so bile slike žalostne Matere Božje

zelo priljubljene ljudstvu. Krščanski pesniki so sočutno opevali muke, ki jih je trpela Marija na pr., ko so Gospoda ujeli, ga bičali, sodili, ko ga je srečala na poti na Kalvarijo, ko je stala pod križem, ter sprejela mrtvo truplo Sina v naročje. Vsa tedanja ljubezen do žalostne Matere Božje pa je izražena v nedosegljivi pesmi: „Stabat mater“ („Žalostna je mati stala“). Za ta slavospev so ustvarjali sloveči glasbeniki Palestrina, Pergolese in Mozart nevenljive skladbe.

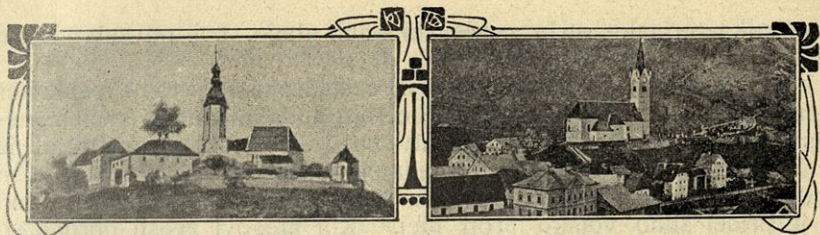
Cerkev sama vnema vernike k sočutju z žalostno Materjo Božjo. Postavila je njej v čast žalostni petek v cvetnem tednu; posvetila ji je cel mesec september ter odločila tretjo nedeljo v tem mesecu kot drugi praznik žalostne Matere Božje. Sedem ustanovnikov reda servitskega je l. 1887. prišela med svetnike ter praznuje njihov spomin 11. februarja. Pobožnost do žalostne Matere Božje je globoko ukoreninjena med ljudstvom. Po nekaterih krajih je ta pobožnost naravnost ganljiva, tako na pr. v Meksiki. Izmed 10 žensk je gotovo šestim ime „Dolores“ ali „Soledad“, t. j. Marija žalostna ali zapuščena. V vsaki hiši najdeš gotovo na odličnem kraju podobo žalostne Matere Božje. Vsaka cerkev ima lepo kapelo ali vsaj oltar žalostne Matere Božje. V postnem času postavijo na viden kraj v cerkvi kip žalostne Matere Božje, da vabi grešnike k pokori. Žalostni petek v postu je pri Meksikancih ljudski praznik. Na trgih prodajajo cele kupe svežih cvetlic, katere ljudstvo kupuje, da ozaljša ž njimi oltarčke in kipe žalostne Matere Božje. Veliki petek navadno postavijo žalostno Mater Božjo na veliki oltar. Ves ta dan so cerkve prenapolnjene; verniki skazujejo sočutje zapuščeni Materi. Pozno v noč opravljajo skupne molitve. Popotnike ta ljubezen meksikanskega ljudstva do žalostne Matere Božje gane do solz. Tam je premnogo bratovščin žalostne Matere Božje in število udov, ki nosijo črni škapulir, je velikansko. Komaj bi našel kakšno župnijsko cerkev, kjer bi ne bila ustanovljena taka bratovščina. Posnemaj, slovensko ljudstvo, te krasne zglede ter posveti se službi žalostne Matere Božje!

Mnogi viharji so prihruli nad servitski red, toda zatreti ga niso mogli. Tem lepše se je razcvital pod mogočno zaščito Kraljice mučnikov ter bo cvetel, dokler se bo držal prvotnega namena ter vodil duše k žalostni Materi Božji, po njem pa h križanem Zveličarju.

Molitev.

O Bog! Pri tvojem trpljenju je po prerokovanju Simeonovem presladko dušo častitljive Device in Matere Marije presunil meč bolesti; dodeli milostno, da bomo, ki spoštljivo častimo njeno trpljenje, po njenih zaslugah in prošnjah in po priprošnji vseh križu zvestih svetnikov dosegli sadove tvojega trpljenja. Ki živiš in kraljuješ vekomaj. Amen.

Zvezdica v Marijino krono: Po zgledu servitov tudi ti 1. ljubi žalostno Mater božjo ter imej sočutje ž njenimi bolečinami; 2. trpi voljno in vdano; 3. sovraži greh, ki je zakrivil njene muke.

Primskovo.

Zgoranja Idrija.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Jezuiti širijo in branijo čast Brezmadežne. Marijine družbe.

Prizadevanja redovnikov in drugih slavnih mož za povzdignjenje slave Marijine so obrodila bogat sad. Tekmovali so vsi vprek, kako bi bolj častili ter proslavljali Našo ljubo Gospo ter jo klicali zaupneje na pomoč. Pesniki so jo opevali, umetniki slavili s krasnimi umotvori; število Marijinih cerkvâ je bilo veliko; stotisoči so romali na velika Marijina božja pota ter prinašali bogate darove. Razni cehi so Marijo izvolili za patrono ter na svojih pečatih dali vdolbsti njeno podobo. Tja v zadnjo vaško cerkev se je razširila pobožna navada, da so peli ob sobotah zvečer (po nekaterih krajih vsak večer) „Češčena bodi Kraljica“, podobno kakor imamo pri nas ob sobotah lavretanske litanije. Ko so se vojskovali Angleži proti Francozom, je bil njihov bojni klic: „Sv. Marija, naša ljuba Gospa Arandelska“, na francoski strani pa je razvila devica Orleanska belo zastavo s svetimi imeni Jezus in Marija ter porazila Angleže. Sredi razprtij je vendarle vse edinila ljubezen do nebeške Matere.

V novo dobo pa je stopilo češčenje Marijino tedaj, ko so slavni redovniki, posebno frančiškani (Duns Scotus in dr.) ter drugi učenjaki (na pr. Gerzon) jasno dokazali nauk o čistem Spočetju Marije Device ter ga vneto širili na lecah visokih šol, v Marijinih družbah, pri cerkvenih zborih. Naposled je občni cerkveni zbor Tridentinski javno in slovesno priznal, da je Bog Marijo Device zaradi zasluženja Jezusa Kristusa obvaroval izvirnega greha. Veličastna prednost! To priznanje je obdalo slavo Marijino z novim leskom. Po mnogih krajih so vpe-ljali praznik Brezmadežnega Spočetja. Vsi stanovi, redovi, mesta, dà, cela kraljestva so se slovesno posvetila Brezmadežni. Lahko trdimo, da se je krščanski svet splošno zavzel in razvnel za čisto Spočetje — to najvišjo odliko presvete Device. Tako je Marija po svojem brezmadežnem Spočetju zopet nase priklenila srca kristjanov, da so jo tem bolj ljubili in častili ter ji skazovali hvaležnost, saj so videli v njej ono mogočno ženo — dobrotnico človeštva, ki je dala svetu

Odrešenika ter tako strla peklenski kači glavo, t. j. odvzela satanu moč do človeškega rodu.

Kaj čuda, da je rastoča slava Brezmadežne pretresala pekel ter neizmerno dražila jezo satanovo. Sicer je hudobni duh v svojem neprestanem sovraštvu vedno skušal jemati čast Mariji ter trgati iz src kristjanov ljubezen do nje. A sedaj se je dvignil proti Brezmadežni z novo silo in strašnim srdom. „In drakon se je razsrdil nad ženo ter je pričel silno vojsko proti njej.“ Kot njegovi zvesti oprode so reformatorji Luter, Kalvin, Zvingli in drugovi sramotili božjo Mater, hoteč njeno čast pogaziti v blato. Krivoverci prejšnjih stoletij so vsaj kolikor toliko spoštovali Marijino osebo. A reformatorji bi bili najraje popolnoma zatrli vsak spomin na Mater Gospodovo.

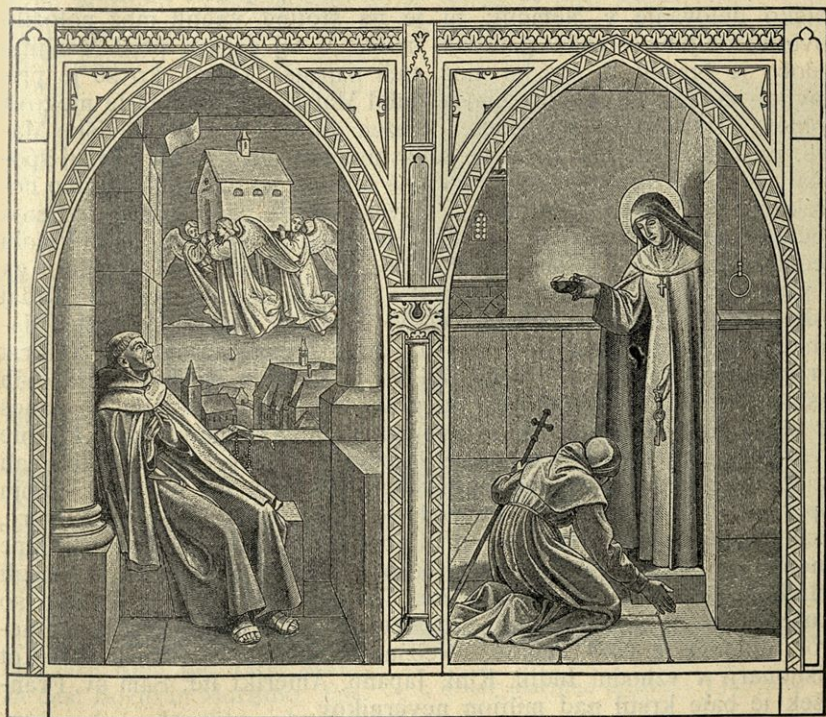
Napadi na čast Matere Božje so rodili v vsi katoliški cerkvi silovit odpor. Papeži, odlični učenjaki, svetni in redovni, so neustrahovano nastopili ter odločno z besedo in pisavo branili čast Brezmadežne. Pred drugimi pa si je prislužilo v tej silni borbi nevenljivih lavorik tovarištvo Jezusovo ter njemu na čelu ustanovnik njegov — veliki sv. Ignacij iz Loyole.

Rodil se je ta slavni mož na gradu Loyola l. 1491. kot sin plemenitih starišev. Odlikoval se je že zgodaj po duševnih in telesnih vrlinah. Toda mirno življenje doma mu ni ugajalo. Njegov ognjeni duh je hrepenel po vojni slavi. Bliščeče orožje, lepi konji, krasna obleka, to ga je veselilo. Za zveličanje svoje duše se je malo zmenil. Tako je živel do 29. leta. Pri obleganju mesta Pampelona mu je krogla razbila desno nogo. Ranjenega so prenesli na rojstni grad. Trpel je silne bolesti, gledal je že smrti v obraz, tako da se je dal že prevedeti. Toda ozdravel je prav čudežno. Po naključju je dobil v roke knjigo o življenju Kristusa in svetnikov. Ta popis življenja svetnikov ter posebno še življenja Zveličarjevega je napravil nanj silen vtis; postal je ves drugačen. Neko noč moli goreče pred podobo Matere božje ter se po njenih rokah daruje Zveličarju. Kar se strese vsa hiša ter ž njo soba, v kateri je Ignacij klečal; sledovi tega sunka se še danes vidijo.

Odslej si je prizadeval, da se popolnoma zedini le z voljo božjo. Kot načelo si je izbral rek: „Vse v večjo čast Božjo.“ L. 1522. se je podal na slovečo Marijino božjo pot v Montserat. Ob vznožju gore, na kateri stoji romarska cerkev, je daroval svojo bogato obleko beraču ter kupil romarsko haljo. Nato je vso noč prečul pred oltarjem preblazene Device; zjutraj se je s solzami spovedal grehov vsega življenja. Svoje orožje je obesil na oltar presvete Device, hoteč s tem pokazati, da se odpove vojaškemu življenju, posveti pa kot zvest vitez vse moči nebeški Kraljici ter njenemu Sinu Jezusu Kristusu.

Da bi se odtrgal od sveta, je razdelil vse premoženje med uboge. Nato se je podal kot ubog romar v tri ure oddaljeno mestece Manresa, kjer je v dominikanski bolnici nepoznan živel, molil, se postil, bolnikom stregel. Ko so ga pa spoznali ter ga jeli častiti, se je skril v bližnji duplini. Toda zbolel je za smrt, zato se je vrnil v bolnico. V samoti manreški ga je razsvetlil Duh Gospodov ter mu odkril skrivnosti sv. vere. Vnela se mu je želja, da bi deloval za izpre-

obrnenje grešnikov. Zato je napisal slovečo knjigo „Duhovne vaje“, ki vodijo grešnika po stopinjah do najvišje popolnosti; pod vidnim vplivom sv. Duha je nastala ta zlata knjiga, ki je po besedah sv. Frančiška Sal. več grešnikov izpreobrnila, kot ima črk. Znana je po vsem svetu ter še vedno služi jezuitom kot ognjeno orožje proti sovražniku Kristusa in cerkve njegove. Nato je romal v Jeruzalem, a se je kmalu vrnil ter šel na visoke šole v Pariz, da bi se pripravil na svoj poklic. Zbral je krog sebe krožek prijateljev, odličnih po nardarjenosti, svetem življenju ter dobrem imenu, namreč: Petra Fabra,

Trsat.

Nebeška vratarica na Dunaju.

(Slikal Trenkwalder.)

Franca Ks., Jakoba Laynez, Alfonza Salmeron, Niko Bobadilla, Simona Rodriguez — vse enega duha in enega srca. Ustanovili so tovarštvo Jezusovo na Vnebovzetje Marijino l. 1534. Pripravili so se na ta imenitni korak s postom in molitvijo. Na imenovani praznik so se zbrali pobratimi v cerkvi Naše ljube Gospe (Mont Martre) v Parizu. Peter Faber je maševal, krog njega pa so klečali tovariši, poklicani, da napolnijo svet z imenom Jezusovim. Pred zauživanjem se je obrnil Faber proti tovarišem s sv. Rešnjim Telesom v roki. Ganjeni so v podobi kruha skriteму Jezusu storili obljubo, da hočejo biti revni kot Jezus, čisti kot Jezus, se podati v Jeruzalem ter tam delati in

trpeti za Jezusa in — ako bi se to moglo zgoditi — obljubiti papežu popolno pokorščino. V Benetkah v duhovnika posvečen, se je podal Ignacij v Rim, kjer je papež Pavel III. tovarišstvo Jezusovo potrdil ter njega imenoval kot prvega generala reda; kot tak je neumorno deloval skozi 15 let. V Rimu se mu je posebno omilila cerkev z mil. podobo Naše ljube Gospe iz ceste (Madonna della Strada); tam je najrajše maševal, tam je govoril svoje slavne kateheze, tam je tudi nekaj časa po smrti počival. Ta cerkev je bila tudi prva redovna cerkev njegova. Od tu se je podal sv. Frančišek Ksaverij v Indijo, bl. Peter Faber v Nemčijo, tu se je bl. Peter Kanizij pripravil na svoje apostolsko delovanje v Nemčiji; tu je na stotine vnetih mož položilo slovesno obljubo v roke generalu reda. V tej cerkvi pred Marijino podobo je Ignacij, ta izredni mož, tudi najrajše klečal, ko se je pripravljal na smrt. Kako iskreno je ljubil Marijo, svedoči ta-le njegova molitev: „Daruj mi, o mili Jezus, ljubezen do tebe in tvoje deviške Matere, pa sem bogat dovolj ter ne želim ničesar več.“ In bl. Kanizij sporoča: „Naš oče Ignacij in njegovi prvi tovariši so vzvišeno Devico neizrekljivo ljubili in v časti imeli.“ Z veseljem je proti koncu življenja gledal bogate sadove svojega truda. Hrepenel je po smrti, da bi kmalu gledal Bogu v obličje. Umrl je l. 1556., star 65 let. Med svetnike ga je prištel papež Gregor XV. Ignacijevi telesni ostanki počivajo sedaj v dragoceni rakvi v veličastni cerkvi del Gesù v Rimu, v bližini Marijine podobe Madonna della Strada, pred katero je svetnik tolikrat goreče molil; njegov junaški duh pa je živel in še živi v njegovih dušnih sinovih, ki nadaljujejo njegovo delo skozi stoletja do danes ter skušajo izvrševati naročilo svojega svetega ustanovnika: „Pojdite in vnemajte vse z ognjem božje ljubezni!“ Vedno so se odlikovali jezuiti po izredni učenosti, po svetem življenju ter pogumu v boju zoper sovražnike cerkve. Povsod so pospeševali krščansko vero, pisali učene knjige, srčno se borili proti reformatorjem, negovali lepe umetnije in vede, delovali neumorno v dušnem pastirstvu in stregli bolnikom. Posebno so slovele številne jezuitske šole, v katerih so skušeni redovniki kaj uspešno poučevali in zgledno vzgojevali nebroj mladine iz vseh stanov. Neizmerno mnogo so storili tudi kot misijonarji v vzhodni Indiji, Kini, Japanu, Ameriki itd. Sam sv. Frančišek je baje krstil nad milijon nevernikov.

Red ta je storil ogromno veliko za cerkev Kristusa, zato so ga vedno strupeno sovražili nasprotniki. Kakor so črtili nekdaj hudobneži Jezusa, tako so črtili red, ki nosi njegovo ime. Vsi dobromisleči pa, med njimi premnogi papeži, kralji, knezi, odlični državniki so visoko cenili jezuite ter se jih posluževali v važnih zadevah. Ljubilo jih je tudi preprosto ljudstvo. V cvetoči dobi je štel red 23.000 članov. Koliko je storil ta mogočni in vplivni red za slavo Marijino, kdo bi mogel popisati? Doma v celicah in redovnih cerkvah so negovali češčenje Brezmadežne, potem pa so ljubezen do nje zanesli na vse kraje sveta. Posebno krepko so z orožjem duha in vede branili skrivnost brezmadežnega Spočetja Marijinega; nekateri člani so se v ta namen zavezali celo s prisego. Le nekatere zglede naj navedem: Sv. Janez Berhmans — pravi angel — je živel le za Marijo. Zval jo

je svojo Mater; rad je o njej govoril, obiskaval njene cerkve, oltarje; sv. rožni venec mu je bila predraga molitev. Ob sobotah se je postil njej v čast; bil je nekaj časa načelnik Marijine družbe. Navado je imel reči: Ako Marijo ljubim, sem zagotovljen, da bom zveličan. Med njegovimi spisi so našli listek z napisom: „Jaz nočem mirovati, dokler ne dosežem najiskrenejše ljubezni do Marije.“ Pristržno je častil Brezmadežno Alfonz Rodriguez. Že od mladosti je molil vsak dan male dnevnice v čast brezmadežnemu Spočetju. Prikazala se mu je preblazena Devica sama ter mu je razodela to-le: Bog je ustvaril red jezuitov posebno s tem namenom, da zagovarja vedno čisto Spočetje Marijino. Zmagonosno so se borili za čast Brezmadežne slavni jezuiti Belarmin, Lainez, Suarez. Belarmin, eden največjih apologetov vseh časov, je spisal v ta namen bistroumno knjigo.

Tako krepko in odločno je zagovarjal čisto Spočetje Marije ter razdril ugovore krivovercev, da so ga imenovali „kladivo krivovercev“. Učeni mož je otroško-zaupno častil Mater Božjo vse življenje. Njegovi govori o angelskem pozdravu prištevajo najlepšemu, kar se je sploh o Mariji pisalo ali govorilo. Umrl je moleč: „Sv. Marija, prosi za nas ob naši smrtni uri!“ Sloveči Lainez je na Tridentinskem zboru več kot tri ure tako navdušeno in temeljito govoril o brezmadežnem Spočetju, da je razvnel vso častito družbo. Naj navedem le še velikega nemškega apostola bl. Petra Kanizija, ki je gorel za čast Božjo in Marijino. Pospeševal je Marijine družbe,

Oltar Marijine družbe v Ljubljani.

romanja na Marijina božja pota, širil sv. rožni venec, lavretanske litanije; vsak dan je molil sv. rožni venec ter dnevnice preblazene Device. Kot mogočen govornik je vnmel ljudstvo k ljubezni do Marije; otročičem je govoril milo o dobrotljivi nebeški Materi. „Češčeno Marijo“ je zval „zlati molitev“. S pobožnimi knjigami je širil češčenje Marijino. Spisal je veliko delo: „O neprekosljivi Devici in nad vse sveti Materi božji Mariji“; ta knjiga je polna krasnih misli ter je do danes še ni nihče prekosil. Obsega skoraj vse, kar so veliki duhovi pred njim pisali o Mariji. Z ozirom na to knjigo mu je pisal slavni Hozij: „Sveta Devica Vašega dela ne bo pozabila; skoraj ga ni, ki bi jo s peresom bolj proslavil.“ Poljubujoč sv. križ ter mirno zroč v podobo Marijino je izročil Stvarniku svojo dušo l. 1626.

Že ti zgledi pričajo, kaka ljubezen do nebeške Matere je presinjevala jezuitski red in kako sadonosno je po svojih mnogobrojnih članih deloval v prosep Marijine slave. Prav velikanske in naravnost rečeno čudovite uspehe pri tem delovanju za proslavo Marijino je pa dosegel s prekrasno ustanovo Marijinih družb (kongregacij). Te Marijine družbe so mogočno širile in krepile ljubezen do nebeške Kraljice ter po mnogih krajih prekrasile krščansko družbo ter jo vodile do visoke popolnosti.

Prvo Marijino družbo je l. 1563. ustanovil jezuit oče Janez Leunis, ki je poučeval latinski jezik na jezuitskem kolegiju v Rimu. Ta mož je imel gorko srce za mladino. S krvavečim srcem je gledal, kake nevarnosti prete mladini in koliko se jih v teh nevarnostih zgubi za vedno. Vedoč pa, da za mladino v nevarnih letih ni boljšega pripomočka, kakor češčenje Marijino, je skušal z vsemi močmi v mladih srcih vneti gorečo ljubezen do Marije. V šolski dvorani je postavil Mariji oltarček; tam je zbiral svoje učence, je pel in molil z njimi ter jih vnmel k češčenju nebeške Kraljice; priporočal jim je, da naj pogosto sprejemajo sv. zakramente. Ti shodi so obrodili kmalu prekrasne sadove; učenci Leunisevi so se odlikovali po pridnosti in lepem vedenju, kar je vzbudilo občno pozornost. Zato so se oglašali mladeniči drug za drugim ter prosili za sprejem. Sprejemali pa so le najboljše. Že prvo leto je štela družba 70 članov — najboljših mladeničev rimskega kolegija. O. Leunis je dal družbi jako primerna pravila, katerih namen je bil, dijake napeljavati k češčenju Marije Device ter posebno še k posnemanju njenih čednosti ter jih tako voditi k vedno višji popolnosti. Družabniki so volili izmed svoje srede predstojništvo: prednika in svetovalce. Ta prva Marijina družba se je imenovala „Kongregacija preblažene Device“ z naslovom „Marijinega Oznajenja“; ta mati vseh Marijinih družb obstoji še danes ter se imenuje „prima — primaria“, slovenski „prva — prvotna“. Tej se mora prikloniti vsaka nova Marijina družba, ako hoče biti deležna njenih duševnih dobrot in odpustkov. Lepo je bilo gledati te mlade Marijine junake, kako lepo, zgledno so živeli; še lepše pa, kako so iskali reveže in bolnike ter jim skazovali dela krščanskega usmiljenja; kako so zapuščene otroke zbirali ter jih poučevali v krščanskih resnicah. Pri sveti maši so bili vsak dan, svete zakramente so prejemali vsak teden.

Glas o ti vrli mladi četi je prišel do apostolskega sedeža. L. 1584. je Gregor XIII. potrdil to prvo Marijino družbo ter jo obdaril z dušnimi milostmi.

Naglo in mogočno so se širile družbe Marijine po Avstriji, Nemčiji, Španski, v Aziji, Ameriki, sploh po krščanskem svetu. Že l. 1576., torej 13 let po ustanovitvi, so štejele Marijine družbe nad 30.000 članov, cvet krščanske mladine. Število pa je kar neverjetno naraščalo, ko je Sikst V. l. 1506. dovolil, da se v Marijine družbe smejo sprejemati ne le dijaki, temveč vsi verniki moškega spola. Marijine družbe za žene in dekleta so bile dovoljene l. 1751.

Vsi stanovi so se hoteli udeležiti te sreče. Duhovščina in plemstvo, uradniki, umetniki in učenjaki, rokodelci, meščani in kmetje, posli in

učenci ter vajenci, vsi so se po stanovih zbirali krog sinjega bandera Marijinega. In ravno to združevanje po stanovih je zelo blagodejno vplivalo na posamezne člane. Ker so družbeni vodniki vedno in vedno opozarjali na dolžnosti, nevarnosti in potrebe posameznih stanov, se je vsak član prizadeval, da živi po teh navodilih ter je tako dajal drugim članom najlepše zglede pristnega krščanstva. Medsebojna prijateljska vez je pa posamnike družila v trdne, nepremagljive zveze. Edinila in navduševala pa je vse družbe izredna ljubezen do nebeške Kraljice. Preden so koga sprejeli v družbo, je moral določeni čas kot pripravo dobro prestati.

Mati Božja v Dubrovniku kot zaščitnica zoper morske nezgode.

(Slikal Trenkwaldler.)

Povedati ni mogoče, koliko so te družbe storile v čast božjo in povelicanje slave Marijine. Koliko mladeničev je ravno po vplivu teh družb ohranilo nedolžnost v nevarnih letih, koliko jih je hodilo pod varstvom Marijinim po poti krepostnega življenja, koliko jih je zvesto spolnovalo stanovske dolžnosti ter goreče izvrševalo dela krščanske ljubezni. V Marijinih družbah so se vzgojili slavni možje, papeži in škofje, cesarji in knezi, junaki, učenjaki in umetniki. Marijini sinovi so bili na pr. učeni papež Benedikt XIV., cesarja Ferdinand II. in III., poljski kralj Sigismund in Ladislav IV., slavna zmagovalca Turkov Don Juan Avstrijski in princ Evgen, vojvode bavarski in lotrinski so si šteli v čast, da so bili sodali, t. j. člani

Marijinih družb, istotako slavna slikarja Rubens in van Dyk ter pesnik Torquato Tasso. Marijini družbi so se posvetili sveti možje Vincenc Pavlanski, Franc Saleški, Karol Boromej, Leonard Portomavriški, Frančišek Regis, Alfonz Ligvorij, Janez Berhmans, Peter Klaver itd. Samo v Olomucu je „congregatio academica nobilium“ od 1580—1668 štela 8 vladarjev, 8 knezov, 22 kardinalov in škofov, 90 grofov, nad 100 baronov, 50 opatov, 400 plemičev, 4000 doktorjev itd. Leta 1643. ni bilo na Ogrskem nobenega plemiča, nobenega cerkvenega dostojanstvenika, nobenega višjega uradnika ali vojaka, ki bi ne bil član Marijine družbe.

Z občudovanjem beremo, kako so Marijini sinovi iz vseh stanov obiskovali ječe, skazovali jetnikom dušne in telesne dobrrote, kako so obiskovali bolnice, stregli bolnikom, pometali sobe, prestiljali postelje, tolažili trpeče. Stotinam ubogih so napravljali javne pojedine ter jim sami stregli pri mizi. Na veliki četrtek so ubogim starčkom javno v cerkvi umivali noge. Vodili so verske igre (predstave), slabe knjige odpravljali. In kako spokorno so živeli! S procesijami so hodili s težkim križem obloženi, s trnjevo krono na glavi; na veliki petek so se bičali do krvi ter glasno molili: miserere — usmili se nas! Svete zakramente so prejemali pogosto, mnogo so molili, posebno sveti rožni venec, litanije, psalme, dnevnice Matere Božje. Brezmadežna Devica jim je bila zvezda-vodnica v vsem življenju, dejanju in nehanju. Geslo jim je bilo: „Imetje in kri za Boga in Gospoda Jezusa Kristusa; imetje in kri za Brezmadežno Devico!“ P. Kanizij je pisal o teh družbah zelo pohvalno: „Te naprave so Bogu dopadljive in so mnogim v zveličanje... Srečni in posebne krone vredni so vsi tisti, ki tako družbo vpeljejo in širijo. Tem preje se bo na Nemško vrnila katoliška vera, čim večje bo število onih, ki se bodo v Jezusovem imenu družili, da branijo čast Device Marije.“ Kaj zelo je Marijine družbe počastil papež Benedikt XIV. v svoji zlati buli „Gloriosae Dominae“ 27. septembra 1740: „Skoraj neverjetni so sadovi, ki so jih prinesle ta pobožne in hvalevredne naprave vsem stanovom... Naša pastirska dolžnost je, da s svojo apostolsko močjo in radodarnostjo podpiramo te semenišča zdrave pobožnosti, po katerih se krščanske čednosti množe ter zveličanje duš mogočno pospešuje.“

Žalibog, da so te blagodejne Marijine družbe propadle, ko je bil l. 1773. zatrt jezuitski red. Toda kmalu je za to družbo napočil dan vstajenja. Papež Pij VII. je l. 1814. zopet poživil jezuitski red in ž njim vred so zopet začele veselo in mogočno cveteti Marijine družbe. Od tedaj so papeži skrbno negovali ta lep Marijin vrt! In prav tako! Če kdaj, je gotovo v naši dobi potrebno, da se posebno mladina zbira pod sinjim banderom Marijinim. Nasprotniki se družijo v trdnih organizacijah, tudi katoličani ne smemo zaostati; zato je lepo pisal Leon XIII. 10. majnika 1884 škofom sveta: „V teh družbah se izurijo mladi ljudje po medsebojnih zgledih za krščanske bojevnike, se drug drugega izpodbujajo k čednostim, dobe pogum, da zaničujejo zbadanje hudobnih, svojo vero javno spoznavajo ter se s studom odvrčajo od vsega, kar nasprotuje katoliški veri in sveti čistosti!“ Kako visoko je cenil ta dalekovidni cerkveni vladar mladostna združevanja, je po-

kazal pri neki priliki, ko je prišlo več laških mladeniških družb k njemu. V polukrogu so stale zastave družb krog prestola papeževega. Leon XIII. s svojimi ognjenimi očmi zre očetovsko na množice mladeničev. Naenkrat se mu zaleskečejo oči; migne, da naj stopijo zastavonoše bližje. Zgodi se. Tu objame sivolasi vladar katoliške cerkve s tresočimi rokami zastave, kolikor jih more doseči, skrije svoje ljubeznivo, milo obličje v svilene gube bander ter vzklikne z mehkim in ganljivim glasom: „Otroci, blagoslavljam vas, blagoslavljam mladeniške družbe in njihove načelnike! Povejte doma, papež blagoslavlja vaše zastave!“ In sedaj vladajoči Pij X. je pisal: „Od Marijinih družb upam vse dobro in okrepčanje katoliške cerkve v bodočnosti.“ Koncem l. 1906. je narastlo število rimski prvotni družbi priklopljenih Marijinih družb na ogromno število — 29.259. Pod Marijinim banderom je zbrana mogočna armada z nad milijon sinov in hčerâ; te armade število se množi od dne do dne ter prekvaša svet.

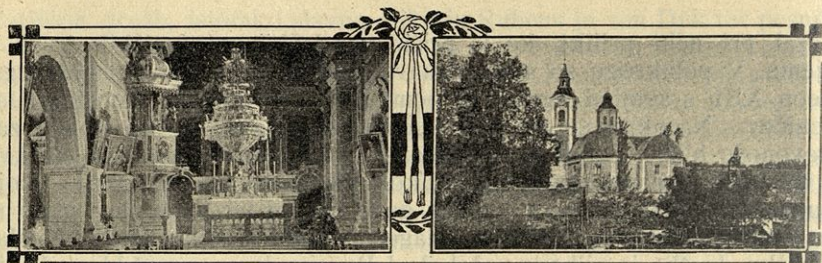
Pred stoletji je previdnost božja tam v daljnem Rimu vsadila malo zrnca. Pod ogrevajočim solncem milosti božje je to zrno ozelelenelo ter se razrastlo v mogočno drevo, čigar širne veje se razprostirajo po vesoljnem svetu ter poganjajo krasne cvetove pri vseh narodih, pod vsakim podnebjem. gori na mrzlem severu ter doli na vročem jugu, v velikih mestih in tihih vaseh ter rodi bogate sadove ljubezni Marijine in krščanskega življenja.

Molitev.

O Gospa moja, o Mati moja, tebi se vsega darujem; — in da se ti vdanega skažem, ti danes posvetim svoje oči, svoja ušesa, svoja usta, svoje srce, sebe popolnoma vsega. — Ker sem torej tvoj, o dobra Mati, varuj me, brani me kakor svojo last in posest. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Spoštuj Marijine družbe! Bog varuj, da bi jih kdaj sramotil; s tem bi sramotil nebeško Kraljico samo. Stariši, priporočajte sinovom in hčeram, naj vstopijo v družbe Marijine; ako bodo dobri otroci Marijini, boste tudi vi nad njimi imeli veselje. Ti pa, sin Marijin, hči Marijina, ki sta slovesno pred oltarjem Mariji se posvetila, pomnita: Marijin otrok, kolika čast! Najvišje plemstvo! Marijin otrok, kolika sreča, biti ljubljeneec srca najboljše Matere! Marijin otrok — kolika odgovornost! Saj bi moral biti podoben Mariji v čednostih, čist kot ona, ponižen kot ona, pobožen kot ona. Marijin otrok! Koliko plačila v nebesih v častnem spremstvu nebeške Kraljice! Spolnui družbene pravila; največja nesreča bi bila, ako bi bil izključen iz družbe. — Izvoli si Marijo kot Gospo, priprošnjico in mater; kot gospé ji bodi pokoren, kot priprošnjici se ji priporočuj, kot mater jo ljubi — tja do hladnega groba.

Tomin.

Dobrova.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

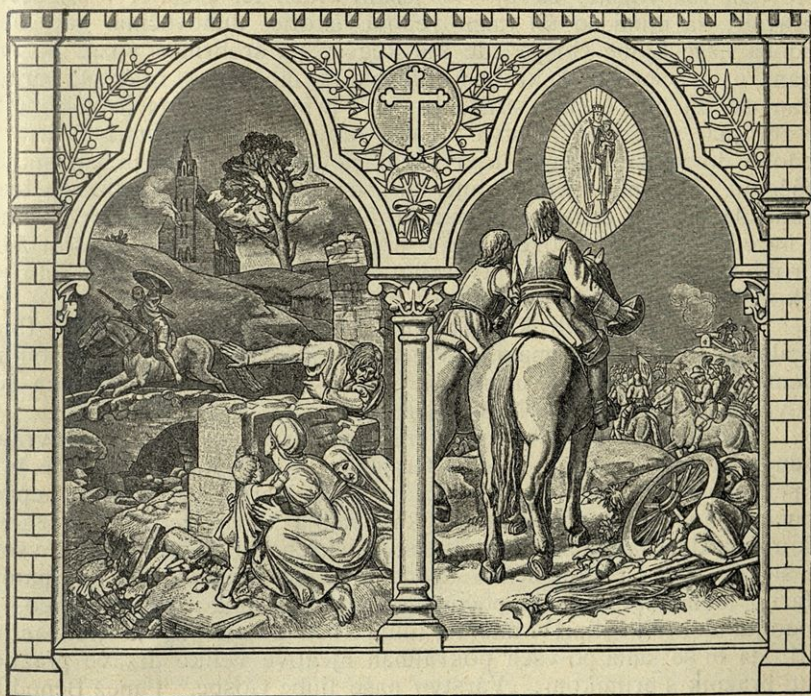
Vladarji ter člani vladarskih rodbin pospešujejo slavo Marijino.

Bujno je cvetelo češčenje Marijino proti koncu srednjega veka ter v začetku nove dobe. Oživiljalo in posvečevalo je vse versko, zasebno in javno življenje, vse ustanove, navade, spominke, umetnije ter je rodilo krasne sadove čednosti in svetosti. Mi občudujemo tedanjo ljubezen in vdanost do naše ljube Gospe. Da si je Marija tako osvojila krščanski svet, k temu so pripomogle razne verske naprave: redovi, bratovščine, visoke šole, umetnije, božje pota, Marijine družbe. Mogočno pa so tudi vplivali na veseli razvoj češčenja Marijinega mnogoteri velikaši zemlje, katoliški cesarji in kralji, vojvode, knezi, ki so se odlikovali po visokem rojstvu ali po visokih državnih službah. Goreče so služili najvišji Kraljici, radi so sebe in svoje države izročali njenemu mogočnemu varstvu, ter jo slavili z mogočnimi slavnostmi. Tako so prav z nepremagljivo silo potegnili za seboj tisoče mrzlih src ter tako pripomogli, da se je češčenje Marijino udomačilo med narodi.

Ozrimo se danes nekoliko po tedanjih evropskih državah ter si ogledmo nekaj izpodbudnih zgledov.

Malokatero deželo je obsipala preblažena Devica s tolikimi dobrotami kot ubogo Španijo, ki se je morala boriti osemsto let proti polumeseču. Ko so divji Saraceni preplavili Špansko z nešteti trumami, se jim je uprl hrabri grof Pelago, zaupajoč na pomoč Marijino. Z malo četo, broječo 1000 mož, se je umaknil v Astursko gorovje ter se utaboril v prostorni votlini. Srditi Saraceni so mu bili takoj za petami; bilo jih je kot listja in trave. Toda pobožni grof je v veliki stiski zaupno zrl na Pomočnico kristjanov in ne zastoj. Odbil je sovražno armado ter jo pognal v beg. Ko so poraženi sovražniki bežali ob obrežju reke Diva, se je udrla velikanska množina skalovja raz gora ter podsula ostanke saracenske vojske. Kmalu nato si je Pelayo pod varstvom Marijinim vnovič priboril zmago nad številnim sovražnikom, nakar so ga podaniki proglasili za kralja. Takrat se

je dvignila ponižana Španija, da otrese sramotni jarem polumeseca. Marija je vzela ubogo deželo pod svoje varstvo. Srečno se je boril zoper sovražnike kralj Alfonz I., katoliški. Istotako kralj Alfonz II., ki je v zahvalo za dobljeno pomoč sezidal krasno cerkev N. L. Gospe v Oviedo. Kralj Alfonz, imenovan dobrotljivi, je ukazal, da so morali nositi podobo Marijino v prvih bojnih vrstah; ta pogled je zbehal in preplašil sovražnike. Jakob I. je premagal nevernike pri Valenciji. Komaj je mala krščanska vojska začela boj s klicem: „Marija“, je sovražnik pobegnil. Iz hvaležnosti za vedno pomoč je dal sezidati Mariji na čast več kot 1000 cerkvâ. Po izredni ljubezni do božje

Marija v Radni na Ogrskem.

Marija v Szegedinu.

(Slikal Trenkwalder.)

Mater se je odlikoval kastilski kralj sv. Ferdinand III. Podedoval je to nežno ljubezen po svoji pobožni materi ter jo ohranil do smrti. Živel je v burnih časih ter silnih vojskah z mohamedani. Svojim bojevnikom je dajal najkrasnejši zgled pobožnosti in vseh čednosti. Nosil je celo v taboru spokorno obleko, postil se je ostro, cele noči je premolil, posebno če se je bližala bitka. Na prsih je nosil sv. kralj malo podobo Marijino; da bi dvignil pogum vojščakov, je bila v taborišču vedno izpostavljena podoba Marije Zmagalke. Ta mu je tudi bogato povračevala zaupanje. Bil je srečen v bojih. Slavno mošejo v Kordovi s 1000 stebri in 100 kapelami ter 16 stolpi je izpremenil

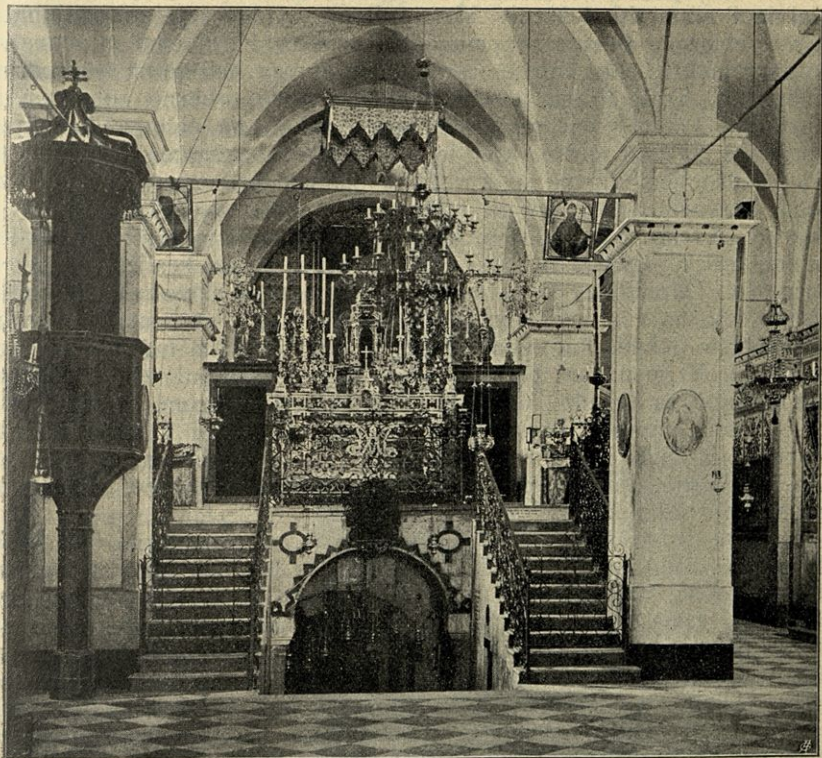
v krščansko cerkev ter jo posvetil božji Materi. Ko je Mavrom mnogo mest iztrgal, je sklenil si osvojiti mesto Seviljo, ki je bilo opora sovražnikov. Pri obleganju tega mesta so bili vojščaki vsak dan pri sv. maši; iskreno je molil Ferdinand k Pomočnici kristjanov. Naпослед se je mesto po trdovratnem uporu vdalo. Poglavar Seviljski je pri odhodu, ko se je raz neke višine nazaj ozrl na mesto, rekel jokajoč: „Samo svetnik je mogel z malo vojsko tako trdno in veliko mesto premagati. Božja moč nam je vzela mesto.“ Tudi Ferdinand je pripisoval zmago Bogu ter presveti Devici; da bi to prepričanje jasno pokazal, je odredil slovesni vhod v mesto. Udeležila se je spreveda vsa vojska, za njo so jezdili vitezi ter plemiči v bližnjih opravih; za njimi so šli razni redovi, škofje, duhovščina, naпослед podoba naše Ljube Gospe „de los Reges“ na srebrnem vozu, na eni strani jo je spremljal kralj Ferdinand z mečem v roki, na drugi strani so jej bili častna straža kraljevi principi; sprevod je zaključila brezbrojna množica ljudstva. Tako slovesno so spremili Marijino podobo do velike mošeje, kjer so jo na srebrnem oltarju izpostavili češčenju. Legenda pripoveduje, da se je Marija sv. kralju večkrat prikazala ter mu čudežno pomagala. Ko je čutil, da se mu bliža smrt, je naredil še dolgo spoved, kleče prejel sv. Rešnje Telo ter s križem v roki moleč izročil dušo stvarniku 30. maja 1252. Njegovo telo so pokopali poleg podobe Marijine v glavni cerkvi seviljski.

Tudi portugalskih kraljev bojni klic je bil: „Sv. Devica i Portugalska!“ Po slavni zmagi nad peterimi mavriškimi knezi v ravnini Alentejo so Portugalci ustanovili krasni samostan v Alkobaça ter posvetili celo kraljestvo Naši ljubi Gospé.

Slednjič je iztrgal kralj Ferdinand aragonski l. 1492. sovragu zadnjo posest v Španiji, mesto Granado. Katoliška Španija je bila zopet svobodna, moč polumeseca je strla Marija. Za veliko neprestano pomoč je skazovala katoliška Španija Mariji vedno hvaležnost. Skoraj nikjer na zemlji je ni ljudstvo iskrenejše častilo. Pred vsem je slavilo njeno brezmadežno Spočetje že od zdavnej. Da bi Španija Marijo javno spoznala in počastila kot svojo mogočno zavetnico, je bogoljubni kralj Filip IV. dne 18. julija 1656 prosil papeža Aleksandra VII., da bi se smel po vseh pokrajinah njegove velike države praznovati praznik s priimkom: „Varstvo naše Ljube Gospe.“ Papež Benedikt pa je l. 1725. raztegnil ta praznik za vso katoliško cerkev, ki ga praznuje meseca novembra.

Po žarni ljubezni do Marije so se odlikovali tudi kralji francoski. Ludovik Krotki ni le po svojem očetu Karolu Vel. podedoval obilo deželâ, temveč tudi za Marijo vneto srce. Na srcu je vedno nosil njeno podobo. Ako je bil na lovu, je večkrat to podobo vzel izpod obleke, jo obesil na kako drevo, pokleknil ter zaupno molil k nebeški Gospé. Njej na čast je sezidal mnogo cerkvâ in več samostanov. Vreden naslednik v češčenju mu je bil kralj Robert. V opatiji Moleson je zgradil v proslavo Marijino prelepo cerkev. Želeč v srcih podanikov, posebno plemstva, razvneti ljubezen do Marije, je ustanovil viteški red „zvezde N. L. Gospe“ na dan rojstva Marijinega, da bi se milemu Bogu zahvalil, ker je nad našo solzno dolino dal iziti to lepo

zvezdo — Marijo — kot oznanjevalko miru. Red je tvorilo 30 odličnih ter pobožnih dvornikov; načeloval jim je kralj. Nosili so obleko iz belega damasta, na prsih z zlatom vezeno zvezdo, ki naj bi jih vedno opominjala, da so v službi nebeške Kraljice. Vsak dan so jo morali pozdravljati z angelskim počesčenjem ter drugimi molitvami. Ni čuda, da je ta veliki kralj svoje podanike tako umno vladal ter srečno umrl. Marija mu je bila zvezda vodnica.

Cerkev Oznanjenja Marijinega v Jeruzalemu.

(Sezidana na mestu, kjer je angel Mariji naznanil Gospodovo rojstvo.)

Kako je bil kralj sv. Ludovik vdan Mariji! Ko se je vračal kot križar iz sv. dežele, je nastal na morju silen vihar, ki je zdrobil vse jambore. Ladja, kralj in moštvo so bili v nevarnosti. Ludovik je začel zaupno klicati k morski zvezdi Mariji na pomoč. Kar zaslišijo glas zvončka. Kralj vpraša, odkod se glasi. Odgovore mu: Iz karmelske gore, kjer stanujejo redovniki, tako imenovani bratje Naše ljube Gospe. Kralj takoj nato obljubi, da hoče, ako ga Marija reši, obiskati karmelsko Marijino cerkev ter vpeljati karmelski red v francoski deželi. Komaj izusti kralj obljubo, utihne vihar. Ludovik pa je brez odloga izpolnil obljubo. Prav znamenit je ukaz, ki ga je

dal kralj Ludovik XI.: „Vsem Francozom, vitezom, vojščakom ter vsem kmečkim prebivalcem ukazujemo, da morajo opoldne, ko zazvoni, na obe kolena poklekniti, se pobožno prekrižati ter moliti angelsko češčenje za ohranjenje miru.“ Podložniki francoski so ta ukaz zvesto spolnovali; nisi našel izlepa Francoza, ki bi ne bil pokleknil ter molil tri Češčena Marije, ko je zazvonilo, pa naj je že bil doma, na cesti ali na polju. Iz življenja kralja Franca naj omenim malo znan, pa tem bolj zanimiv dogodek. L. 1528. so jeli v Parizu Kalvinci sramotiti češčenje Matere Božje. Onečastili so priljubljen kip preblazene Device ter mu odbili glavo. Pariškemu meščanstvu je zavrela kri; pokazalo je jasno, da se zgraža nad takim ničvrednim početjem. Kralj Franc je dal napraviti novo srebrno soho ter jo pozlatiti. Potem jo je pa nesel sam v rokah na čelu velikanskega spreveda na ono mesto, kjer je stal prejšni onečašeni kip Marijin. Ta razdrobljeni kip pa so z velikim slavljem prenesli v cerkev svetega Gervazija, kjer so ga izpostavili v javno češčenje. Ljubil je Marijo iskreno tudi Ludovik XIII. Dne 10. februarja 1698 je v pariški stolni cerkvi daroval nebeški Kraljici sebe, svoje kraljestvo, krono in žezlo. Odredil je, da se mora v spomin tega slovesnega dogodka vsako leto na Veliki Šmaren po glavni sv. maši v vseh cerkvah vršiti slavnosten obhod, katerega so se morali udeležiti tudi vsi državni uradniki. V imenovani pariški cerkvi je dal naslikati sebe klečečega ter darujočega žalostni Materi Božji pod križem krono in žezlo.

Tudi angleški kralji so od nekdaj že nosili v grbu podobo nebeške Kraljice, ki jim je pripomogla do slavnih zmag. Po celi Angleški so odmevale pesmi v čast preblazene Device. Imenovali so Anglijo otok Marijin.

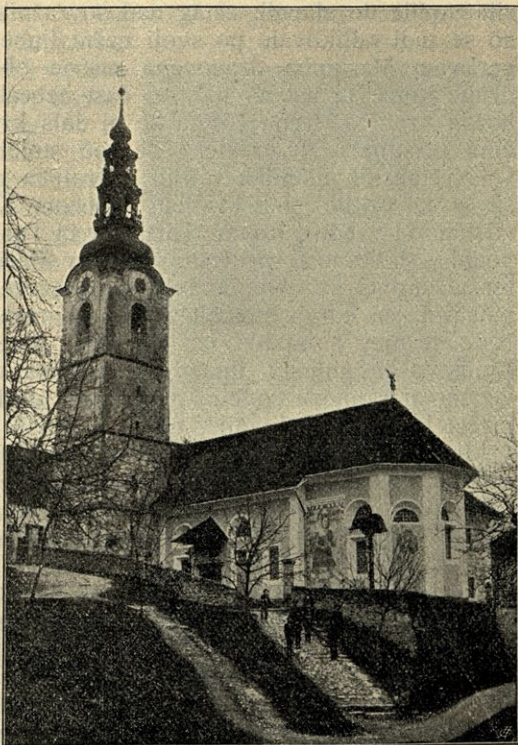
Kot dedno čednost so zapuščali ljubezen do Marije tudi kralji bavarski drug drugemu. Maksimilijan I. je bil član Marijine družbe. Dal je kovati zlate in srebrne novce s podobo Marije z napisom: „Škit vsem, ki v te zaupajo.“ Sezidal je v prestolnem mestu prekrasno palačo; gradili so jo 16 let veliki umetniki. Na pročelje palače je ukazal kralj postaviti velik bronast kip nebeške Kraljice z detetom Jezusom v naročju; Jezus blagoslavlja, Marija drži v levi žezlo ter se ozira milo na ljudstvo. Glavo Marijino krasi visoka krona; naokrog pa se lesketa 12 zvezd. Z desno nogo stoji na polumesecu. Nad kipom nosijo angeli z laborom obdani napis: „Pod tvojo pomoč se zatekamo, v tvojem varstvu živimo varno in veselo.“ Pod kipom pa stoji na lepo obrobljeni ploški častni naslov: „Patrona Bavariae“ to je: patrona Bavarske. Izdal je kralj ukaz, da naj noč in dan gori pred kipom luč. Prišli so tudi za Bavarsko časi, ko je posebno v nekatereh krogih ljubezen do Marije pojemale; zaslepila je duhove slepilna luč prosvete, milo rdeča lučica pred kipom bavarske varihinje, Marije, pa je ugasnila. Toda blagi vladar Luitpold se je spomnil izročil svojih bogoljubnih prednikov ter je ponovil (1886) ukaz, da naj brez prestanka gori luč pred mogočnim kipom kot nekdanj. Ta rdeča luč pred starodavnim Marijinim kipom žari tako ljubko in prijazno skozi električno razsvetljene ulice Monakovega, da verni Bavarec in tujec nehote postojita ter pozdravita presveto Kraljico nebes. Do smrti je

bil v zvesti ljubezni vdan Mariji tudi Maks III. Ko je ležal na smrtni postelji, je ukazal prinesti v svoje bivališče podobo žalostne Matere božje iz „Herzogsspitala“. V slovesnem sprevodu so nesli milostno podobo Marije k umirajočemu vladarju. Ljudstvo jo je jokajoč in za ljubljenelega kneza moleč spremljalo. Ko so bolniku postavili podobo pred vnožje, je dolgo pobožno zrl vanjo, kakor je bil tega vaje že od mladosti — saj je bila Marija njegova radost in tolažba vse življenje. Še enkrat je s spoštovanjem poljubil sv. podobo ter vpričo nje izdihnil svojo dušo.

Sploh moramo reči, da so bavarski vladarji na prav ganljiv način častili svojo mogočno zavetnico. Bavarsko narodno svetišče v Altöttingu hrani premnogo dragocenih spominkov kraljev bavarskih, ki svedočijo njihovo ljubezen in hvaležnost do nebeške Kraljice. V tem svetišču nasproti milostni podobi Marijini so v dragocenih posodicah spravljena srca bavarskih kraljev ter čakajo dneva vstajenja.

Poglejmo nekoliko v tedanje mogočno poljsko kraljestvo! V srcih poljskega naroda je češčenje Marijino poglalo globoke korenine pobožnosti. Poljak se je učil ljubiti Marijo od svojih pobožnih kraljev.

Ko je kralj Miecislav I. v 10. stoletju pripeljal mnogo podanikov v cerkev Kristusovo, so na mestu starih pagan-

Ljubno pri Radoljici.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

skih svetišč vzrastle prestolne cerkve v Znerenu, Kmohvicu in pozneje v Kolbergu ter bile posvečene presveti Devici. Od takrat se je polnila dežela poljska s cerkvami Marijinimi. Samo Lvov šteje 13 Marijinih cerkvâ. Učeni Legota Pauli našteva v Poljski nad 1000 čudežnih svetišč, v katerih časti narod čudotvorne Marijine podobe. Izmed teh so jih 31 vsled uradno dokazanih čudežev papeževi poslanci slovesno kronali. Najstarejša in najslavnejša milostna podoba Marijina je „Črna Devica“ v Čenstohavu, o kateri pove izročilo, da jo je naslikal sv. evangelist Luka. Zgodovina

poljskega naroda je Is tem svetiščem Marijinem tesno sklenjena. Poljske armade so šle v vojsko pojoč bojno pesem: „Bogorodica, sv. Devica.“ Poljske zastave so bile okrašene s podobami Marijinimi. Vsak vojščak od prvega poveljnika do zadnjega prostaka je nosil na prsih Marijino podobo in sv. rožni venec okrog vratu. Junaški kralj Janez Sobieski je iz svoje izredne ljubezni do Marije zajemal neustrašeno hrabrost. Sovražnikom vzete topove je dal vedno preliti v zvonove za Marijine cerkve. Nenavadno zaupanje do nebeške Kraljice je navdajalo poljske bojne čete; zato jih je Marija vodila do slavnih zmag nad sovražniki sv. vere. Poljske kraljice so se tudi odlikovale po svoji nežni ljubezni do Marije. Darovale so cerkvam Marijinim dragocene mašne obleke, cerkveno orodje ter druge kinče in ustanavljali na čast nebeški Kraljici pobožnosti. Pobožna kraljica Marija Jožefa še ni dala kronati, češ, da krona kraljčina pristojna le sv. Devici. Že več stoletij pristavljajo na Poljskem v lavretanskih litanijah vzklic: „Kraljica poljskega kraljestva“. Začel se je ta vzklic pod kraljem Janezom Kazimirjem, ki je bil silno stiskan od Švedov, Rusov, Tartarjev in Turkov. Dne 1. aprila 1656 se je podal v slovesnem sprevodu v cerkev Marijinega Vnebovzetja v Lvovu ter je sprejel sv. obhajilo iz rok papeževega nuncija z vsemi vitezi in paladini, na kar je položil žezlo in krono pred noge presv. Devici. Nato je njej v varstvo izročil sebe, svoje kraljestvo in vse vojske. Ljudstvo je ginjeno ihtelo. Kmalu nato je papežev nuncij v navzočnosti kraljeve rodbine v jezuitski cerkvi imel pobožnost. Ko je pričel lavretanske litanije, ga je poprosil kralj, naj ustavi ob koncu vzklic: „Kraljica poljskega kraljestva“. Storil je to ter s krepkim glasom molil: „Kraljica poljskega kraljestva!“ na kar so navzoči odgovorili: „Prosi za nas!“ Od takrat se nahaja v poljskih bogoslužnih knjigah ta vzklic. Tako je poljski narod odgovoril presveti Devici, ki je — kakor pove izročilo — pol stoletja prej vprašala č. jezuita Mencinelli: „Zakaj me pa ne kličeš kot kraljico Poljske?“ Da, vsa Poljska časti presv. Devico kot najdražjo Mater, kot mogočno priprošnjico ter zavetnico tudi za prihodnje čase. Ž njo pa prosi za poljski narod sv. Kazimir, ta angelski mladenič, ki je nedopovedljivo ljubil nebeško Mater. Zložil je njej na čast prekrasno pesem: „Omni die dic Mariae . . .“ Umrl je l. 1483. Na njegovem grobu v Vilni so se godili mnogi čudeži. Ko so l. 1604. njegov grob odprli, so našli truplo nestrohnjeno, na prsih pa navedeno prekrasno pesem v čast nebeški Kraljici.

Podobna ljubezen do Marije je vladala v sosednji deželi Ogrski. Imenujejo jo že od nekdanjega kraljestva Marijino. In to po pravici. Saj je že prvi ogrski kralj sv. Štefan svoje dežele priporočil in posvetil „Veliki Gospé“ ter ukazal na denarjih kovati njeno podobo. Njegov preroški duh je videl že naprej velike nevarnosti, ki bodo žugale njegovemu narodu. Pa ni našel boljšega pripomočka, da bi mu zagotovil krščansko vero, ter ga zavaroval, kakor da ga je izročil mogočnemu varstvu Velike Gospe. Umrl je sv. kralj na praznik Vnebovzetja Marijinega, kateri dan je ukazal on praznovati vsako leto. Preden je sklenil, je dvignil proti nebu oči in roke, rekoč: „O

Kraljica nebes, Mati Odrešenika sveta, tvojemu varstvu izročim sveto cerkev s škofi in duhovniki, kraljestvo s plemstvom in ljudstvom, tebi izročim svojo dušo!“ Njegovo telo počiva v cerkvi Marijini, ki jo je sezidal sam. Čudeži pa, ki so se godili na njegovem grobu, spričujejo, da v nebesih gleda v žarno obličje Marijino. Po zgledu kralja je ogrsko ljudstvo srčno ljubilo „Veliko Gospo“. Ako je ogrski plemenitaš slišal izgovoriti ime Marije, je pripognil koleno do tal, pred njeno podobo se je vsak ponižno priklonil. V grajskih kapelicah je gorela noč in dan lučica pred Marijino podobo. V dvestoletni turški sili se je vedno zatekal narod ogrski pod okrilje Marijino. Ravno v tem času so na Ogrskem krepko delovale Marijine družbe z nad 30.000 člani, ki so se v silnih vojskah zoper Turka tako odlikovali. Možje kakor Zriny, Esterhazy, Pazmany in mnogi drugi so iz Marijinih kongregacij zajemali veliko moč, da so mogli domovino rešiti pogina. Tudi dandanes se veselo zbira ogrska mladina zopet okrog Marije v njenih družbah ter se bori za najdražje svetinje — za vero in domovino. Oger hoče Mariji zvest ostati ter obeta v narodni pesmi, da hoče njo ljubiti, dokler se giblje žilica v njem, dokler se po njej pretaka kaka kapljica krvi.

Pri tem razgledu pogledjmo še na našo vzvišeno cesarsko rodbino! Habsburški rod se ne odlikuje le po svoji pobožnosti do presv. Rešnjega Telesa, temveč tudi po iskreni ljubezni do Marije. Že Rudolf I. Habsburški je l. 1264. v Marijinem Celju napravil ustanovo, da se naj bere vsak dan skozi vse čase sv. maša za blagor Habsburške hiše. Mislim

pa, da noben krščanski vladar v ljubezni do Marije ni prekosil slavnega cesarja Ferdinanda II. Vsak dan je molil rožni venec ter male dnevnice Marijine. Pred vsakim važnim dejanjem se je priporočil Materi Božji; vsak dan je bil pri dveh sv. mašah. Vsak teden in na velike Marijine praznike je sprejemal sv. zakramente. Pred Marijinimi prazniki se je z vsem dvorom postil. Marijo je imenoval „generalissima“, to je poveljnico svojih vojnih trum. Na zastavah vseh polkov je ukazal naslikati podobo Matere Božje. Ko je postal cesar, je v Marijinem Celju nebeški Kraljici slovesno obljubil, da se hoče z vsemi silami boriti za prostost sv. katoliške cerkve, če si tudi s tem nakoplje sovraštvo. Ko je bil 1. julija 1618 kronan za ogrskega kralja, se je zavezal, da hoče storiti vse za blagor „Marijinega kraljestva“. Za rimskega cesarja je bil kronan

Milostna podoba v Ljubnem.

na Malo Gospojnico, zato je imenoval cesarsko krono rojstno darilo svoje nebeške Kraljice. V dunajski zapisnik Marijine družbe, katere član je bil, je zapisal te-le besede: „V l. 1618., 7. novembra, Ferdinand, ogrski in češki kralj, nadvojvoda avstrijski, kongreganist preblažene Device Marije, kateri se v vedno varstvo priporoča, je to pisal.“

Vreden naslednik v ljubezni do Matere Božje mu je bil njegov sin Ferdinand III. Na večer pred Svečnico l. 1640. je zapisal pobožni vladar v knjigo Marijine družbe v Löwenu ganljivo posvečenje, s katerim je izročil sebe, družino in celo cesarstvo v varstvo presvete Devici. Ko je l. 1647. divja vojska preplavila skoraj vso Nemčijo ter žugala tudi avstrijskim deželam, se je zatekel cesar pod varstvo Brezmadežne. Na najlepšem prostoru cesarskega Dunaja, nasproti jezuitski cerkvi, je ukazal postaviti neomadeževani Devici veličasten spomenik. Na štirioglatem podstavu stoje štiri bronaste podobe, ki z meči prebadajo spodaj se zvijajoče drakone. Na tem podstavu se dviga visoko v zrak bronast steber, na vrhu pa stoji veličastni kip Brezmadežne Device. Marija stoji na polumesecu in na kači. Glavo ima ovenčano z zvezdami, roki sklepa k molitvi kot znak prošnje. Napis ob vzhodu je narekoval cesar; glasi se: „Bogu, najboljšemu in največjemu, najvišjemu vladarju nebes in zemlje, po katerem vladajo kralji, čisto spočeti Devici in božji Porodnici, po posebni pobožnosti izvoljeni mogočni varihinji, zaupa, daruje in posveti cesar Ferdinand III. sebe, svoje otroke, svoje ljudstvo, svoje vojske, svoje dežele in vse, kar ima ter postavi po obljubi ta spomenik v večni spomin.“ Ko je v sporazumu s stanovi ukazal, da morajo njegovi podaniki praznik Brezmadežne dne 8. decembra slovesno praznovati, ter se na ta dan s postom pripraviti, je deločil, da bode spomenik posvečen 18. maja 1647. Ta dan so se zbrali v avguštski cerkvi nadvojvodi, papežev nuncij, španski in beneški poslanec, cesarski dvor, celo plemstvo, cerkveni redovi ter ogromna množica ljudstva, ki so spremili cesarja v jezuitsko cerkev. Slovesno sv. mašo je imel dunajski škof. Ko se je približalo zauživanje, je pokleknil cesar na oltarske stopnice ter odpasal meč. Škof je držal sv. Rešnje Telo pred cesarjem, ki je bral glasno sledečo obljubo: „Vsemogočni večni Bog, po katerem vladajo kralji in v katerega roki sta vsa oblast ter pravica vseh držav! Jaz, Ferdinand, pred tvojim Veličanstvom ponižno klečeč, izberem danes v imenu svojem in mojih naslednikov in v imenu avstrijske pokrajine brezmadežno Devico Marijo, Mater tvojeja Sina, za posebno varihinjo in patrono te nadvojvodine. Vrh tega obljubim, da bode praznik Marijinega brezmadežnega Spočetja 8. decembra ta dežela slovesno praznovala ter se nanj pripravila s postom. Prosim te, ti najvišji vladar nebes in zemlje . . . sprejmi milostno to obljubo, ki si mi jo vdihnil ti ter stegni svojo desnico, da varuješ mojo hišo in moje narode. Amen.“ Ko je bil cesar obhajan, so se vsi podali pred Marijin spomenik, katerega je škof slovesno blagoslovil. K sklepu so peli vsi slovesno lavretanske litanije. Kako sijalen in krasen je bil ta veličastni prizor, ko je mogočni vladar tako proslavil Kraljico nebes in zemlje! Njegov sin Leopold ga je posnemal v ljubezni do Brezmadežne Device. Kdo bi se čudil, da so se plemске

rodbine Lobkovicov, Schwarzenbergov, Palfyjev, Lichtensteinov in drugih, ter za njimi preprosto ljudstvo ter meščanstvo v vedno gorečnejši ljubezni vnemali za nebeško Mater? Tako so plemeniti junaki služili mogočni Kraljici nebes in zemlje!

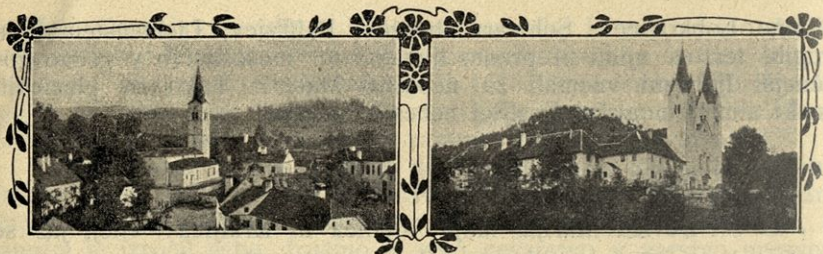
Molitev sv. Alojzija.

O sv. Devica Marija, moja vodnica in Kraljica! Glej, jaz se zatečem k tvojemu usmiljenemu Srcu ter izročim od danes tvojemu posebnemu varstvu svoje telo in svojo dušo ter vse meni drage. Nate zaupam! V tvoje roke položim vse svoje upanje, vse bridkosti in stiske, kakor tudi vse svoje življenje in svojo smrt, da po tvoji mogočni priprošnji in tvojem zasluženju vsa dela izvršujem po tvoji volji ter s tem namenom, da dopadem tvojemu božjemu Sinu. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Posveti tudi ti nebeški Kraljici vse, kar si in kar imaš. Naj kraljuje neomejeno nad tvojo hišo, nad tvojo družino, nad tvojim srcem. Zato odpravi iz svoje hiše, iz srca svojega, kar bi znalo žaliti njeno sv. oko. Pa tudi v javnem življenju skušaj večati slavo Marijino; pomagaj, kolikor moreš, pri slavnostih, ki se vrše nji na čast. „Blagor človeku, ki se ne naveliča Marije hvaliti,“ pravi sv. Bonaventura.

Marijina cerkev v Kopru.

Slavina.

Nazaret.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Umetnije proslavljajo Marijo kot vzor vse lepote in dobrote.

Že od nekdaj so proslavljali krščanski umetniki v prvi vrsti veličastnega Kralja vseh časov, Jezusa Kristusa, ž njim obenem pa tudi brezmadežno Mater njegovo, ta najlepši cvet človeškega rodu. In to po pravici: Saj človeški um ne najde za svoje umotvore krasnejših in vzvišenejših predmetov, kakor sta učlovečeni Bog Jezus Kristus, ta odsvit nebeškega Očeta, najlepši izmed človeških otrok, vzor vse lepote in popolnosti ter prečista Mati njegova, to mojstrsko delo božje vseomogočnosti, katero občudujejo zaradi njene nedosegljive svetosti in lepote angeli ter celo Bog sam: „Vsa si lepa, in madeža ni na tebi.“ Kako navdušeno so krščanski umetniki vseh časov in krajev proslavljali Marijo v slikah, v stavbah, v poeziji in v glasbi! In kako mogočno so lepe umetniže v nemale k ljubezni in zaupanju do Marije! Milijoni so hiteli v svetišča Marije Device tja pred podobe njene, milijoni so se po njenem češčenju navdušili, oblažili ter so poleg njene podobe se vneli za visoke čednosti. Krščanski stavbeniki so znali mrtvemu kamnu vdihniti neko skrivnostno življenje; iz okorne snovi so ustvarjali prekrasna svetišča. Dokler so se kristjani morali plaho skrivati v katakombah ter si niso upali na dan, se stavbarstvo ni moglo razviti. Komaj je pa Konstantin Veliki razglasil krščanstvo kot državno vero, so hitro rastle iz tal lepe, Kristusu in Materi njegovi posvečene bazilike v Rimu, Carigradu, Antiohiji ter vsepovsod, kamor je prodrla krščanska vera. Divno lepe, veličastne katedrale so še danes najlepši kras mest in dežel. S svetim strmenjem ogledujemo te starodavne, ogromne božje hrame, ki so jih zidali pobožni predniki. Pričajo nam glasno, kako navdušeni so bili prejšni rodovi za čast Božjo in slavo Marijino. „Ako pregledamo,“ pravi Hurter, koliko krasnih stavb se je v teku le enega stoletja po vseh deželah začelo in izvršilo, se nam vriva vprašanje: Od kod pa so verniki dobili pripomočke? Zgodovina nam odgovori: Žrtvovali so ogromne svote, skupno so delovali; k temu jih je nagibala vera. Kdor ni mogel

nič dati, je dal samega sebe, t. j. brezplačno je delal ter tako z delom pomagal. „Kako občudovanja vreden prizor je bil“ — piše stari zgodovinar — „ko so plemeniti, zloznega življenja vajeni možje in njihove gospe se namesto živine vpregali pred vozove ter vozili težke tovore za zidavo. Vidiš jih kar na tisoče, kako vlečejo težki stroj, vozijo žito, olje, kamen, apno, les za delavce. Ne ustrašijo se ne strmine, ne doline, ne vode; naprej hité, kakor nekdanj božje ljudstvo. Nobenega krika in vpitja ne čuješ. Iz njih ust kipe le molitve in hvalnice ali pa prošnje po milosti in odpuščanju grehov. Ko se zvečeri, prižgó luči ter molijo. Nato se, izpodbudno pojoč psalme ter moleč za bolnike in zatirane, vrnejo na svoj dom.“ Ko so meščani

Milanski dom.

freiburški zidali Naši ljubi Gospé krasni „Münster“, so nekateri zastavili celo svoje hiše, da so mogli pomagati, sklenili so, da pripade najlepša obleka vsakega umrlega meščana prispevkom za katedralo. Stavbe onih časov so gradili navadno meščanski stavbeni mojstri, ki so bili združeni v cehe. Pri svojih umetnih delih so imeli edino le ta plemeniti namen, da bi proslavili Boga ter našo ljubo Gospo, ob enem pa, da bi izpodbujali ljudstvo k pobožnosti. V oni dobi so nastale mogočne cerkve Marijine v Frankobrodu, Lübecku, Marienburgu, Nürnbergu, Notre Dame v Parizu, v Straßburgu, Regensburgu, Danzigu itd. Posebno naj omenim dveh znamenitih Marijinih cerkvâ. Prav neko čudo stavbarstva je gotiška cerkev Naše ljube Gospe v Treviru, znabiti najkrasnejša Marijina cerkev na vsi zemlji. Neki škof jo je

imenoval rožo duhovno, ki so jo nebesa poklonila zemlji. Tloris tega svetišča je podoben 12listni roži. V krogu stoji 12 kapel; nad kapelami se spremeni ta kameniti roži podobna stavba v grški križ. Tako je pobožni umetnik na bistroumen način združil duhovno rožo s križem, kakor je v resnici bilo življenje Matere božje tesno združeno z revnim, mukepolnim življenjem njenega božjega Sina. To ljubko svetišče Marijino v Treviru, zidano iz samega rezanega kamna, je pravi biser gotike.

Krasni spomenik Marijine slave iz one dobe je tudi veličastni Marijini dom v Milanu, ki ga nazivljejo po resnici osmi čudež sveta. Zidati so ga začeli l. 1386. To svetišče je največja gotska stavba na Laškem; krasno členast stolp je 108 m visok. Pred to mogočno zgradbo obstoji človek nem in strmi. Samo bel marmor! To veliko število vitkih stebričkov in kipov iz blišččega belega kamna! Očem se zdi, da gleda krasen kamenit gozd. Naravnost čaroben pa je pogled na to čudo v mesečini ali solnčni svetlobi. Vse kipi lahko proti nebu, tu ima mrtvi kamen življenje. V resnici, to je kamenita glasba! Na pročelju doma stoji pomenljivi, krepko izraženi napis: „*Mariae nascenti*“, t. j. posvečen Marijinemu rojstvu. Enako veličastna je notranjščina, ki je razdeljena v pet ladij; na dolgost meri 148 m, na širokost 88 m ter se povzpne do silne višočine 68 m; notri je prostora za 40.000 oseb. Plaho se ozira gledalec po teh veličastnih prostorih. Srce je prevzeto ter čuti, da je v hramu božjem. Neka notranja moč ga sili k tlom, da poklekne ter ponižno moli Vsemogočnega ter veliko Kraljico nebeško, katero tako glasno proslavlja ta prekrasni njen dom. Če se pa ozremo po daljnjem svetu, kdo prešteje krasna svetišča in cerkve, ki so pozidane v čast Mariji? Samo Rim ima 80 cerkvâ; in ni je skoraj vasice brez kapelice Marijine. Vse cerkve in kapelice pa se mi zde kakor lepe krone, ki jih je položila krščanska umetnost pred noge Kraljici nebes in zemlje — iz ljubezni, hvaležnosti ter v zaupanju na njeno pomoč. Niso li mar kakor v kamen vsekane hvalne molitve, ki nas vedno vabijo in kličejo: Ljubite, hvalite in poveličujte nebeško Kraljico!

Še krasnejše kakor stavbarstvo je v teku stoletij proslavljala Marijo slikarska umetnost, ki je našla v njej najpopolnejši vzor dušne in telesne lepote ter se je ravno po tem vzoru povzpela do čudovite višine. Že v prvih časih krščanstva so verni slikarji radi slikali Božjo Mater, posebno v podzemskih katakombah; že mnoge teh slik so se odlikovale po nenavadni lepoti. Toda krščanski slikarski mojstri so napredovali vedno bolj ter so naposled v srednjem veku ustvarjali tako popolne in dovršene slike Marijine, da so se gledalci nehoté povpraševali: „Ni li slikar-umetnik videl originala, t. j. Marijo v resnici, ker jo je naslikal tako nebeško lepo?“

Do 12. stoletja so upodabljali slikarji Marijo pod vidnim bizantinskim vplivom, navadno kot nebeško Kraljico z resnim obrazom in mrklm očesom; na teh slikah bi zastonj iskal med Marijo in Jezusom onega ljubkega razmerja, kakršno se navadno nahaja med materjo in sinom. Marija ima deteta Jezusa pri sebi le zato, da ga daje moliti. Vsa zunanja oblika je bila nekam okorna.

Madona di Foligno.

(Slikal Rafael Sanzio.)

A veliki redovi so dali krščanskim vzorom novega življenja; vneli so v srcih gorečo ljubezen do Boga in bližnjega ter čislanje naravnih lepot. Ta vzvišeni ogenj božje ljubezni je vidno prešinil tudi krščansko umetnost. Tedanji slikarji so ustvarjali svoje umotvore iz dna svojih nedolžnih src. Zato pa sije iz slikarskih del tedanje dobe neka nežna, prav nebeška miloba, katero občuduje še današnji svet, a je posnemati več ne zna. Ta krasni napredek tedanjega slikarstva se je pokazal posebno še na slikah Marijinih. Na njih Jezus ni več resno Dete, temveč ljubko boža Mater, se ji smehlja, drži v roki cvetlico itd. Tudi Marijin obraz ni več strog, temveč mil in ljubezljiv; okrog usten ji igra prijazen smehljaj. Nehote pridejo opazovalcu teh slik na misel besede sv. Bernarda: „Pri Mariji ne najdeš nič trdega, nič odurnega, na nji vse obuja ljubezen, zaupanje.“

Krasne madone, polne življenja, je ustvarila sijenska šola v 13. stoletju; novo pot ji je odkazal sloveči Guido sijenski. Madone Simona Martinija iz te šole (v 14. stol.) prištevajo najkrasnejšim umotvorom, kar jih je ustvarila ljubezen do Marije. Kmalu nato je zaslovelo mesto Florenc po svoji slikarski šoli. Živahne, veličastne slike je ustvaril Giotto. A vse prejšnje in sodobne slikarje je daleč prekosil fra Giovanni Angelico di Fiesole, ta žarna zvezda na nebu slikarske umetnosti. Narodil se je v bližini Florence 1387 ter stopil v dominikanski red. Srce njegovo je bilo prepolno božje ljubezni. Svoj priimek „angelico“ si je prislužil že vsled svojega angelsko nedolžnega življenja; še bolj pa vsled tega, ker je podobe Marije, angelov, svetnikov ter Gospoda in Kralja Jezusa znal tako nebeško lepo slikati. V njegovih slikah se zrcali njegova blaga, angelsko čista duša. To so zares „slikane molitve“, kakor jih nekateri radi imenujejo. Preden je začel slikati, je molil iskreno. Podobe Marijine in Kristusove je slikal navadno kleče in solzeč se. Ko je slavní slikar Mihel Angelo ogledoval njegovo sliko „Marijino Oznanjenje“, je vzkliknil: „Ta umetnik je gotovo videl Marijo osebno, ker sicer bi je ne mogel naslikati tako ljubko in milo.“ Tudi o njegovih angelskih slikah je dejal isti umetnik: „Dobri menih je bil gotovo v raju ter je ondi poiskal svoje modele.“ Umrl je slavní mož l. 1455. v Rimu ter bil pokopan v redovni cerkvi Santa Maria sopra Minerva. Zgoraj omenjena slika „Marijino Oznanjenje“ se nahaja še v Florenci. Nekega dne je prišla izobražena gospa iz Nemčije v Florenc; ker je bila bolehná, so ji zdravniki nasvetovali milo italijansko podnebje. Bila je silno potrta, bali so se celo, da se ji bode zmešalo; pred kratkim ji je namreč umrla edina hči v cvetočih letih. Brezčutno je hodila uboga bolnica mimo vseh znamenitosti; kar obstoji kakor okamenela pred sliko Angelikovo. Solze jo polijo — to so bile prve solze po hčerini smrti — in potolažena vzklikne: „Ah, kako prijetno, kako lepo je v nebesih; jaz vidim svoje ljubo dete med angeli!“ Ta slika, izrazujoča ponižno Marijino vdanost v voljo božjo, je ozdravila žalujočo mater ter jo rešila iz največje stiske. Skoraj vsak dan je še dalje časa hodila k mili sliki Fiesolijevi in vselej je našla novo tolažbo in mir; kajti nebeški mir, ki je razlit na milem obrazu naše ljube Gospe, je vplival tolažbo in moč v portrto dušo; ozdravelo je bolno materino srce.

Poleg fra Angelika slovita še florentinska slikarja fra Filipo Lipi in Boticelli, čigar madone so prekrasne in polne čuta, tako, da pretresajo gledalca. Kdo ne pozna imen: Belini, Tizian, Rubens, Leonardo da Vinci, Corregio, Carlo Dolce, Dürrer, Holbein, Kranach, Overbeck in dr.? Vsi ti so z umetniškim čopičem proslavljali nebeško Kraljico ter ji poklanjali neumrljive slike. Nedosegljivo lepe podobe čisto spočete Device je slikal Španec Murillo. Poleg slikarja pa je sedel kipar, kakor na pr. Mihel Angelo, z dletom in kladivom ter je izpreminjal les in kamen v one krasne kipe svete Device, pred katerimi obstoji popotnik strmeč, njegov duh pa se dviga v nebo, kjer se Marija v

Naša ljuba Gospa v Varti.

Marija na lipi (Tirolsko).

(Slikal Trenkwalder.)

pravi podobi žari v nadzemski svetlobi. — Najimenitnejši slikar Marijinih podob vseh časov in krajev pa je Rafael Sanzio (1488—1520), kralj vseh slikarjev. Njegove madone so nebeško lepe; iz njih odseva obenem njegov mogočni duh, obenem pa tudi prav otroška ljubezen do Marije. Njegova madono iz Foligna so cenili na 800.000 frankov. V njegovi Sikstinski madoni, ki jo hranijo v umetniški galeriji v Dresdenu, je dospela krščanska slikarska umetnost do vrhunca. S to podobo je od nebeške ljubezni navdihnjeni Rafael kakor na povelje božje ustvaril umotvor, ki se sploh prekositi ne da. Gledalca presune neka skrivnostna groza, da nehote obstoji in strmi: Marija, tako mogočna in obenem ljubezniva; ona je zares velika Mati božja, Kraljica

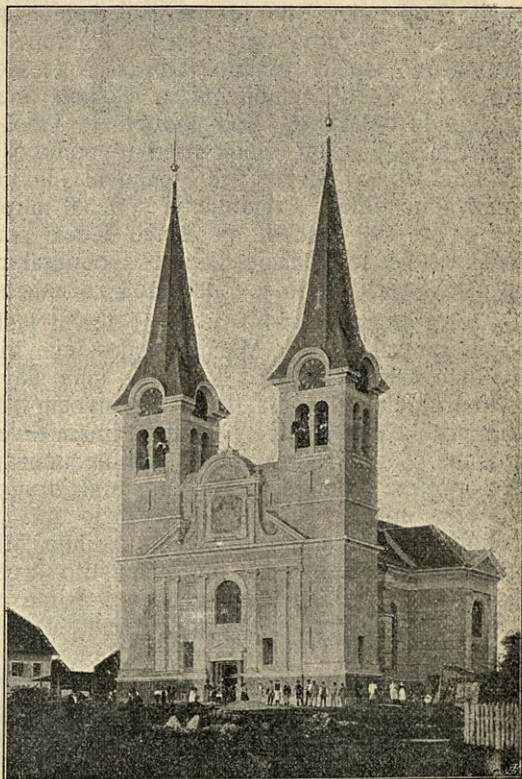
nebes in zemlje! Ta veličastni obraz, te duhovite oči! In to Dete, katerega nosi v naročju, ni navadno dete; iz tega Deteta zre Veličanstvo božje. Oko se kar ne more nagledati; le nazaj in nazaj sili k sliki ter najde vedno nove lepote na njej. Gledalec bi najraje pokleknil pred tem najvzvišenejšim umotvorom, kar jih je ustvarila slikarska umetnost na čast nebeški Kraljici.

Kakor so vplivali veliki umetniki-slikarji na domišljijo vernikov, da so, gledajoč krasne slike Marije Device, njo bolj in bolj ljubili, tako so pa glasbeniki vzbujali v srcih pobožna čuvstva ter jih vneli za nebeško Kraljico. Glasba je bila že od prvih časov krščanstva ljubljena svete cerkve; skrbno jo je negovala ter privedla do viška popolnosti. Kakor zavzemajo v slikarstvu prvo mesto ravno slike Marijine, tako opevajo najduhovitejše skladbe tudi deviško Mater ter njenega božjega Sina. Ne boš zlepa našel slovečega skladatelja, ki bi ne zapel kake pesmi v proslavo Marijino. Že l. 430. je bila razširjena zbirka Marijinih napevov, ki jih je zložil pobožni duhovnik Sedulij. Sv. Fortunat je zložil ljubko „Salve Regina“ (Češčena bodi Kraljica). Kdo ne pozna velikana cerkvene glasbe Palestrina, ki je živel pred dobrimi 400 leti? Velik vtis napravijo njegove himne: „Ave maris stella“ (Zdrava morská zvezda) ali „Sancta et immaculata“. A njegova šestglasna maša „Assumpta est Maria“ je pravi čudež umetnosti in glasbene lepote; v to skladbo je izlil Palestrina vse svoje ideale, vse bogate darove svoje vnete duše, tako da je z njo poleg svojega „Stabat Mater“ došel do vrhunca svojega delovanja ter po pravici zaslužil priimek „knez glasbe“ (princeps musicae), kateri naslov je napisan na njegovem grobnem spomeniku. O tej veličastni maši pravi slavní kritik Proske, da se v njej dviga duh nedosegljivega mojstra v nadzemske višave ter jo primerja Rafaelovi Sikstinski madoni, kateri je najboljša idealna protislika. Kako so se odlikovali po prav detinski ljubezni do Marije slavní glasbeniki Mozart, Beethoven, Gluck, Haydn... Gluck je molil vsak dan sv. rožni venec ter je umrl nagle smrti — z molkom v roki. Haydn je vzel v roke sv. rožni venec, ako mu skladanje ni šlo izpod rok — in vselej je bil vesel uspehov. Tudi Mozart je bil prijatelj sv. rožnega venca. Ko je bila nekoč ena njegovih skladb v operi sprejeta z veliko navdušenostjo, je hvaležen šel pred podobo Matere Božje molit sveti rožni venec. Kaj čuda, da so ti veliki, a vseeno pobožni možje ustvarjali neumrljive skladbe v proslavo Device Marije ter jo venčali z najlepšimi cvetkami čistega nebeškega petja. Z milimi in pretresljivimi zvoki svojih napevov so vzbujali v srcih poslušalcev občudovanje nad veličastvom nebeške Matere, otroško zaupanje do nje ter sočutje z njenimi bolečinami. Ni se čuditi, da so se mnoge Marijine pesmi in himne omilile ljudstvu, ki jih je rado prepevalo. Odmevale so od obokov veličastnih cerkvâ, kakor v malih vaških cerkvah; čuli so se zvoki Marijinih pesmi po hišah bogatinov, v kočah revežev in na polju. Družili so se zvoki glasbe s človeškimi glasovi po vsem svetu v veličasten slavospev presveti Devici.

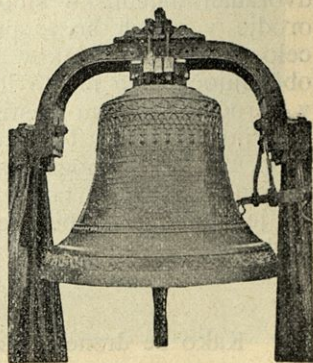
Poleg glasbenikov so proslavljali Marijo ter vnemali srca k ljubezni do nje tudi brezštevilni pesniki vseh omikanih narodov zemlje.

Kdo bi mogel naštetiti vsa njihova pesniška dela v raznovrstnih jezikih, opevajoča presveto Devico? Marijine pesmi so tudi najlepši del ljudske poezije. Kot zlata nit se vlečejo skozi vsa stoletja ter obdajajo blaženo med ženami z bogatim cvetjem ljubezni in zaupanja v njo. Da, zares, tudi v tem se uresničujejo pre-roške besede Marijine: „Posihmal me bodo blagorovali vsi rodovi zemlje“ — po svojih pesnikih. Ne najdeš pa tudi večjega pesnika, naj si je že bil katoličan ali protestant, ki bi v svojih delih ne opeval izvoljenke božje, te lepote vseh lepot. Zdi se, da jim je žarek iz nebes vzbudil te tako krasne, tako nad zemljo vzvišene misli o Mariji — in to v tako lepi obliki. Dante, ta pesnik-velikan († 1321), ki je ustvaril neumrljivo „Divina comedia“, nikdar ni tako lepo pel, kakor tedaj, ko opeva lepoto Marije, te nebeške rože, iz katere je vzcvetela Beseda Božja. Veliki Petrarka je v dražestnih kiticah opeval prednosti svete Device. Torquato Tasso je v slavo Mariji, ki ga je rešila smrtne nevarnosti, zložil občudovanja vredno kancono. Največji nemški pesnik Goethe je v „Faustu“, najlepšem svojem umotvoru, proslavil žalostno Mater božjo.

Taki in enaki pesniški umotvori so našli v srcih bralcev odmev ter jih ranile kot sladke pušice z ljubko milostjo ter ljubeznijo do Marije, na katero lahko obrnemo besedo nekega pesnika: „Ti si moja zvezda, tvoja navzočnost me navdaja z veseljem, ljubeznivi sijaj tvoje duše me mogočno navdušuje; ti si moja cela poezija, ti si poezija sama.“

Devica Marija v Polju. (Marijine cerkve na Slovenskem.)

Veliki zvon pri D. Mar. v Polju. (Največji zvon na Slovenskem, tehta 6086 kg.)

Tako iskrena ljubezen žari iz del umetnikov, zrcali se pa tudi iz njihovega življenja. Slavni slikar Giotto je imel revne stariše ter je zato moral iti za pastirja. Ko je pasel čredo, se je tako-le kratkočasil: Pod neko lipo je natresel belega peska ter ga lepo zravnal. Prinesel je raznovrstnih rož ter ž njimi na gladini peska upodobil preblazeno Devico Marijo. Obraz, roke, noge je sestavil z rožnatimi pereščki, obleko z modrimi in rdečimi anemonami. Krono je Mariji naredil iz belih rož. Vso podobo je lepo obrobil z lavorjevimi listi. Kako srečen je bil deček pred to podobo! V svoji zamišljenosti pa ni videl, kako strmeč je opazoval slavni slikar Cimabue dečka in nenavadno sliko. Cimabue je spoznal takoj veliko nadarjenost dečka ter ga je vzel s seboj; postal je deček pozneje svetovnoznani slikar. Večkrat se je pozneje ganjen spominjal pašnika izza mladih let ter otroške sreče, ki jo je imel pred rožnato sliko sv. Device Marije!

Na smrtni postelji je ležal slavni laški pesnik Torquato Tasso, ki je zapisal v slavo Marijino tako lepe kitice, da jim ni skoraj para. Pokliče k sebi mladega Rubensa, sina slavnega slikarja, ter mu reče z umirajočim glasom: „Pred časom sem dal vašemu očetu mal, srebrni kip preblazene Device.“ „Saj ga imam tu, nosim ga s seboj!“ zakliče Rubens. Žarek radosti obleti obličje umirajočega. Željno stegne roko ter sprejme od mladega Rubensa mal, dragocen kip. „Kip vzemi zopet, ko bom mrtev,“ šepče Tasso. Trdo drži umirajoči sveti kip v svojih rokah ter moli srčno, dokler ne izdihne. Mladega Rubensa pa je prizor globoko pretresel. Ni mu pripustilo srce, da bi šel za pogrebom; podal se je v Sv. Petra cerkev v Rimu ter tam, držeč mali srebrni kip v rokah, pred oltarjem presvete Device iskreno molil za pokoj umrlega pesnika.

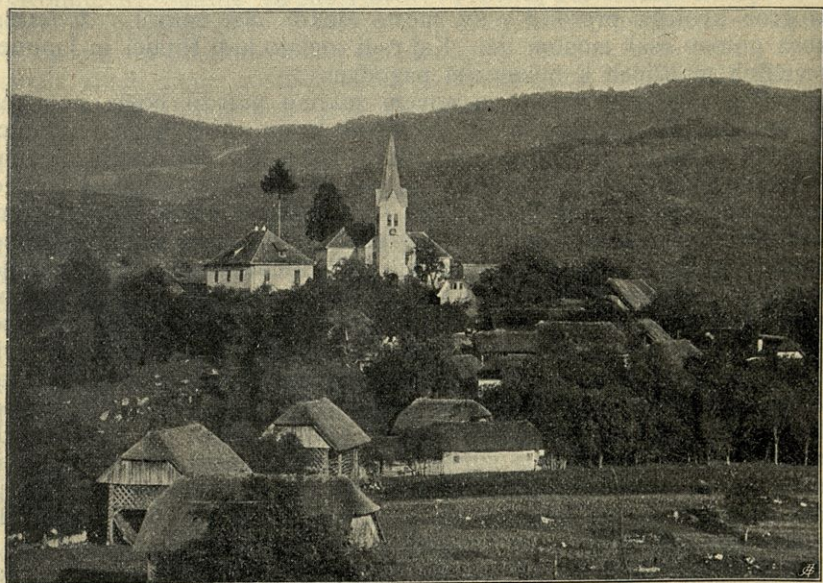
Vsa lepa in brezmadežna Devica si je osvojila srca umetnikov, da so jo venčali z neumrljivimi deli svojega uma in srca. Zidali so ji krasne cerkve, stavili lične oltarje in kipe, poveličevali jo z glasbo in petjem; njihove prav nebeške madone so najlepši kras slavnih muzejev in galerij; njihova kupna cena gre na stotisoče. Knezi in velikaši sveta, verni in neverni si štejejo v čast, ako imajo v svojih dvorinah umetniško sliko Marijino. Niso li te rajske madone prav orodje v rokah božje previdnosti? S svojo divno lepoto obračajo celo srca posvetnjakov in drugovercev k nebeški Kraljici, da se, občudujoč njeno lepoto in dobroto, vrnejo mnogokrat po Materi nazaj v naročje dobremu pastirju. — Nek protestant je obiskal slikarsko galerijo v Parmi. Tam je zagledal krasno sliko Marijino v nebeški slavi. Ni se je mogel nagledati. Ko mu je prijatelj opomnil, da, če ostane v zmoti, je tam v nebesih v večni zarji ne bo mogel gledati, se je zganil. Te besede so ga pretresle; prestopil je v katoliško cerkev.

Molitev.

Kako se drznem jaz, reven črvček, oči dvigniti k tebi, ki si povzdignjena nad vse kneze nebeškega dvora? Toda tega ne storim iz prednosti, temveč iz velike potrebe, ker sem zelo nesrečen; moja

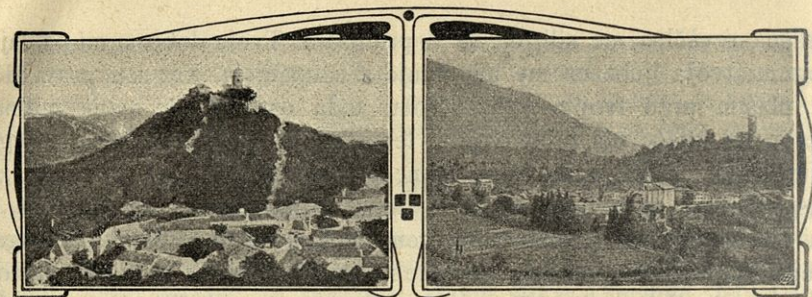
strašna revščina me sili, da se ti približam. Tvoja dobroti mi pa daje pogum; tvoja ljubezen me napolnjuje z zaupanjem. Ker sem pravi nič, se plašim pred tvojim veličastvom; toda osrčuje me tvoja milina. Če se mi blišče oči pred tvojimi lepotami, me pa očara senca tvojega usmiljenja. Ti si rodila Boga in nebesa strmé; pa ti si ga rodila za nas in ljudje so potolaženi; ti si Boga rodila, narava se čudi; pa ti ga nisi rodila kot gromovnika, temveč kot jokajoče Dete. Pomagaj meni, zgubljenemu otroku, reši me iz brezdna pogube in pekla, kamor so me pripeljali moji obilni grehi. Ozri se name! Darujem ti svoje izprideno srce, da ga posvetiš. Četudi moje srce ni čisto, pa ga lahko očistiš s svojo prošnjo, saj mi lahko izprosiš solze pokore, da ž njimi umijem to omadeževano srce. Potem bo pa moja duša čista, lepa, prijateljica božja in tvoja. Potem pa izprosi, o mogočna in mila moja Kraljica, da lepoto svoje duše, milost božjo, ohranim šanovitno do smrti. Tako upam enkrat priti s čistim srcem na tvoj materni dom, kjer bom na veke gledal v tvoje žarno obličje in brez prenehanja poveličeval tvojo dobroto in miloto. Amen.

12 Zvezdica v Marijino krono. Prispevaj po svoji moči za Marijine cerkve kapelice in oltarje! Visoko čislaj Marijine slike! Ako peti znaš, prepevaj rad Marijine pesmi!

Gorjane.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Repentabor.

Kojsko.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Marijina božja pota vzbujajo zaupanje in ljubezen do Marije.

Že od nekdaj so narodi radi romali na kraje, kjer so posebno častili svoja božanstva, ter so iskali ondi pomoči v raznih potrebah. Tako so Grki in Rimci romali k bogu zdravilstva Eskulapu v Epidaur, ali k Apolonu v Delfi. K Jupitru Amonu v Libijo je romal kralj Aleksander Veliki z mogočno armado skozi vročo puščavo, da bi z molitvijo in daritvami izprosil od malika zmago. Mohamedani romajo na grob svojega preroka v sv. mesto Meko. Saj enkrat v življenju mora gotovo vsak moslim tja. Kaj radi romajo tudi Kitajci in Japonci v velikih množicah k nekaterim pagodam.

Bog sam je v starem in novem zakonu potrdil božja pota ter jih vpeljal. Že po očakih je določeval kraje, kjer ga naj Izraelci posebno časte ter praznujejo praznike. Tako je velel Abrahamu, naj v Betelu postavi oltar; na Moriji pa naj daruje sina Izaka. Posebno so Izraelci imeli v časti kraje, kjer se je Gospod prikazal prerokom. Središče verskega življenja pri Izraelcih je bil sveti šotor, kjer so iskali pomoči v stiskah. Ko je bil Salomonov tempel sezidan, je moral po božjem povelju vsak moški Izraelec trikrat na leto tja romati; ženske so se pridružile prostovoljno; na binkoštni praznik so tja hiteli celo pogani iz vseh dežel. Sam božji Zveličar se je pokoril temu ukazu ter je tako pokazal, da je romanje Bogu dopadljivo. Ako se je pa Bog že v stari zavezi na svojih izvoljenih krajih kazal tako darežljivega, ne smemo li pričakovati večjih milosti na takih krajih v novi zavezi? Ni li sam izbral hlevce Betlehemske kot prestol milosti, ker se je tam rodil Sin Božji? Ni li sam povzročil prve božje poti tja po čudoviti zvezdi, ko je tja privedel sv. Tri kralje, da molijo božjega Sina ter se obogatene z milostmi vrnejo domov?

Prvi kristjani so po zgledu Marije in učencev Jezusovih radi obiskavali kraje, kjer je Gospod trpel in umrl. Tja v Jeruzalem na Kalvarsko goro in k božjemu grobu so hiteli radostno tisoči kristjanov, seveda izpočetka bolj skrivaj. Ko je pa Konstantin Veliki dal

kristjanom prostost, ter so nastale v Jeruzalemu, Betlehemu, Nazaretu krasne cerkve, so romali kristjani v vedno večjem številu tja; tako spričuje sv. Hieronim. V sedmem stoletju so Saraceni vzeli kristjanom sveto deželo. Pa vkljub temu so želeli verniki tja romati; zato je Karol Veliki s Harun al Rašidom sklenil pogodbo, ki je zagotovila krščanskim romarjem varstvo. Nastala so gostišča v Jeruzalemu, ki so skrbela za romarje v dušnem in telesnem oziru. Ko so se pa divji Saraceni polastili svetih krajev ter jih onečastili, krščanske romarje pa zasušnili, je zavrelo po vsi krščanski Evropi. Z nenavadnim navdušenjem so se dvignili zapadni kristjani, da bi s križarskimi vojskami oprostili krščanske brate, osvobodili svete kraje ter omogočili zopet kristjanom, da bi nemoteni mogli romati tja.

Nastale pa so še druge slavne božja pota, tako na pr. v Rimu, kjer sta bila grobova sv. Petra in Pavla ter je bilo toliko ostankov svetih mučencev; v Komposteli z grobom sv. apostola Jakoba, v Efezu k sv. Janezu Evangelistu itd. Strmeč čitamo poročila o sloveči božji poti v Achenu, kamor so v srednjem veku romali v ogromnih trumah do malega vsi evropski narodi. Posebno so vreli tja kristjani v l. 1348. in 1349., ko je po Evropi razsajala grozovita morilka — črna kuga. Pozneje so se vršila romanja tja vsako sedmo leto. Hodili so romarji peš, nosili so posebno romarsko obleko, torbo črez ramo, rožni venec okrog vratu, v roki pa dolgo romarsko palico. Takrat so romanja trajala kar po cele mesece. Med potoma so obiskavali božjepotniki še druga svetišča, na pr. sv. Ano v Düren-u, sv. Tri kralje v Kolinu, sv. suknjo Zveličarjevo v Treviru itd. Medpotoma so romarji molili, peli, opevali slavna dela svetnikov, predstavljali sv. igre. Po mestih ob glavnih cestah so romarske množice gostoljubno sprejemali, zidali zanje gostišča, kjer so se utrjeni romarji odpočili ter okrepčali za daljno pot. Posebno mesto Kolin je zanje očetovsko skrbelo. Tudi Slovencem so še nekoliko v spominu sloveča romanja naših prednikov v daljni Kelmorajn.

V prvi polovici srednjega veka so romali krščanski narodi najbolj v svetišča, kjer so hranili sv. ostanke Zveličarjeve, tako v Achen, Trevir itd., ali kjer je bil grob kakega velikega svetnika. V drugi polovici pa se je silno zveksalo število Marijinih romarskih cerkv. Začele so se v krajih, kjer je Božja Mati skazala posebno milost.

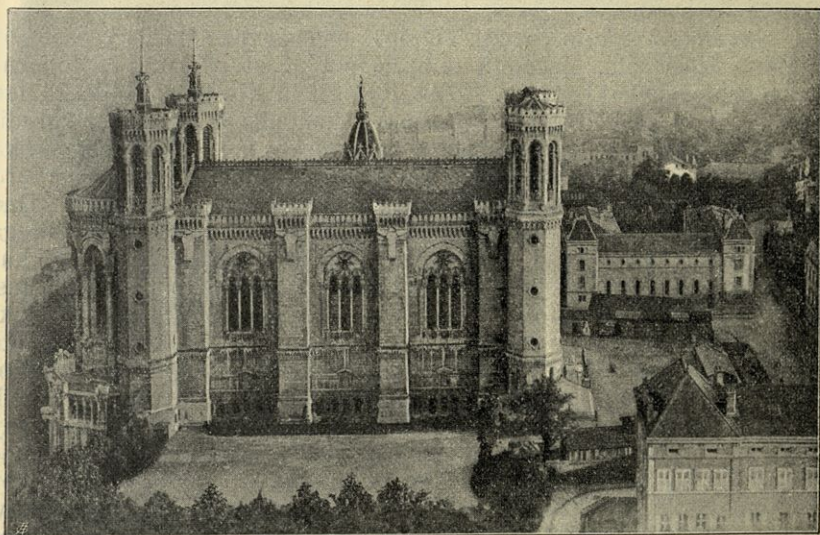
Nežne povedke lepšajo zgodovino mnogih božjih potov. Tam na višavi — so pripovedovali — so angelci sezidali cerkev; drugo svetišče so posvetili zopet angelci, kakor v Einsiedeln; tja zopet so milostno podobo Marijino prinesli nebeški krilatci, ali pa so jokali, če se je bližala kuga, lakota, vojska. Posebno rado je ljudstvo romalo na ona Marijina božja pota, kjer so lahko prejeli sv. zakramente ali se udeležili izpodbudne službe božje. Najlažje se je to zgodilo v samostanskih cerkvah, kjer je bilo mnogo gorečih spovednikov. Iz tega vzroka so se najbolj povzdignila na pr. od benediktincev oskrbovana božja pota v Einsiedeln, Alt-Ötting, Maria Zell. Vsi večji benediktinski samostani s cerkvami Marijinimi so bili zatekališča zatiranih in žalostnih; vedno bolj je bedno ljudstvo iskalo pomoči pri nji, ki je pribežališče grešnikov in Mati usmiljenja.

V 14. in 15. stoletju je nastalo posebno veliko število božjih potov žalostne Matere Božje. Na božjih potih so se udomačile razne navade: Tu so romarji poljubljali vznožje Marijinih podob; na drugih krajih so pili iz studenca ali vodnjaka. Čudovite reči so se godile na teh krajih. Pisatelji tedanji (Herman, Hugo, Triterij, Lipsij) pišejo: Slepi izpregledujejo, hromi hodijo, bolniki ozdravljajo. Večkrat je bila cerkev polna ljudi, iskajočih zdravja. Vsi molijo goreče. Njih klici kipe v nebo. Domov prišedši pripovedujejo, da so bili uslišani; to izpodbode druge, da tudi ti iščejo ondi pomoči. Večkrat najdejo pomoč celo tisti, ki se od daleč obrnejo do usmiljene Matere, pijo vodo iz njenega studenca ali se mazilijo z oljem iz njene svetilnice. Seveda se jih je na tisoče vrnilo, ki se niso iznebili telesnih bolezni, vendar pa so se vrnili poboljšani na duši in s trdnim sklepom, da hočejo zanaprej zvesto služiti Bogu ter svoj križ voljno nositi. Tako so božja pota Marijina mogočno širila in utrjevala ljubezen do presvete Device; ob enem pa so romarji videč izredno gorečnost nekaterih romarjev sami se vneli v večji ljubezni do nebeške Kraljice.

Toda poglejmo si ob kratkem nekatere slavnije Marijine romarske cerkve... Tam v daljnji Španiji slavi starodavno špansko narodno svetišče Marijino Montserrat, staro že nad 1000 let. Trije pastirji so čuli na obronku gore čudovito sladko glasbo; šest sobot zaporedoma je žarela na gori čudovita luč. Šli so iskat ter so našli v skalovju podobo Madone. Sezidali so ondi cerkev in samostan. Od takrat romajo Španci radi v to Marijino svetišče sredi visokega gorovja. Kraljica Violanta je 29. oktobra 1387 šla gori bosa; bose so romale gori tudi druge kraljice, kneginje, pa tudi gospodje in vitezi. Sveti Ignacij je tu položil na Marijin oltar svoje orožje. Don Juan, slavni zmagovalci pri Lepantu, je poslal tja kot dar sulico, ki jo je zaplenil na turški admiralski ladji. Svetniki Janez iz Mate, Peter Nolask, Vincenc Fererij, Alojzij Gonzaga, Franc Borgija so molili na tem častitem kraju. Cesar Karol V. je devetkrat romal na Montserrat; Filip II. je cerkev obdaril z mnogimi dragocenostmi. Takrat se je veliki oltar lesketal čistega zlata, srebra in dragih kamenov; čudodelna podoba je imela krasno krono na glavi; pred njo je vedno gorelo 20 srebrnih svetiljk. Toda francoski prekucuhi so leta 1811. oropali cerkev in samostan vseh zakladov ter ju zažgali. Milostljivo podobo so rešili. Zopet so pozidali novo cerkev in nov samostan in Marija zopet tam kraljuje in milosti deli. L. 1880. v majniku so praznovali zelo slovesno tisočletnico te božje poti po vsem Španskem. Najslavnejši pesniki so proslavljali s svojimi spevi to častitljivo narodno svetišče.

V sosedni Francoski leži svetovno mesto Lyon, „mesto Matere božje,“ to pa zato, ker je že od prvih časov krščanstva do danes nad njim zvesto čula varihinja „Naše ljube Gospe v Fourvièru“. Že 14 let pred Kristusom so tukaj sezidali velikansko pogansko svetišče „zlato hišo“ v čast rimskemu cesarju Avgustu; sploh je bilo to mesto središče malikovalstva v Galiji. Zato so pa napojena tla ondi z mučeniško krvjo. Tu so umrli za Kristusa sv. Fotin, sv. Blandina, sveti škof Jernej z 19.000 ovčicami. Ta kraj si je osvojila Marija. Že o

času preganjanja nam sporoča škof-mučenec Fotin o milostljivi Materi Fourvièrski. Krog l. 840. so na razvalinah trga trajanskega sezidali kapelico v čast Naše ljube Gospe dobrega sveta; ker je Marija tu uslišala mnogo prošelj, so začeli sosedni narodi tja romati. Ker je v 16. stoletju v mestu dolgo časa divjala strašna kuga, je posvetil mestni zastop v slovesni obljudi vse mesto preblaženi Devici Fourvièrski ter povzročil obhode s podobo Marijino — in kuga je takoj nehala in se ni nikdar več vrnila. Postavili so nad staro kapelo stolp, na čigar vrhu stoji velikanski kip Marije Device obrnjen proti mestu, ki leži pred njenimi nogami; roke ima razprostrte, kakor da hoče sebi posvečeno mesto objeti. Ko so leta 1870. pruske armade žugale mestu, so se vsi meščani s škofijo vred slovesno posvetili

Fourvièr: Marijina cerkev, ki je poleg bazilike v Lurdu najlepša zgradba v čast Matere Božje.

8. decembra presveti Devici Fourvièrski; mestni zastop in kardinal-nadškof sta obljubila, da hočeta sezidati krasno cerkev Brezmadežni na Fourvièrskem griču, ako bo mesto obvarovano pruskega napada. Brezmadežna je obvarovala mesto. Noben sovražen vojak ni stopil v mesto ali okolico. Mesto je držalo besedo. Danes stoji na holmu poleg stare božjepotne kapelice krasna Marijina bazilika, najlepša cerkev na Francoskem. Že do l. 1890. so zazidali vanjo 13 milijonov frankov, pozneje pa tudi še več milijonov. Cerkev krasi štirje stolpi, ki pomenijo štiri prednosti Marijine, namreč: njeno čistost, njeno devištvo, njeno moč in njeno slavo. Veličasten je pogled na to mogočno stavbo, ki spominja na mavriški slog. Kupola je okrašena s pozlačenim kipom sv. Mihaela nadangela. Bližajočemu romarju se zdi, da ima pred seboj sv. Sion. Slavni Pièrre Bossan, ki je zgradil

ta umotvor, se je pred začetkom zidanja podal v samoto ter se je tam pripravljaj z molitvijo in premišljevanjem na delo. S sv. pismom in rožnim vencem v roki je delal načrt za Marijin hram, ki je postal zares prava zlata hiša; v njej najdeš same umetnine, zlato, mozaik, marmor, kakor v nobeni drugi cerkvi v taki meri. V cerkev stopivšemu romarju se blišči pred to krasoto. Na mogočnih marmornatih stebrih stoje pozlačeni angeli, ki nosijo silni obok. Te krasne slike, ti zali oltarji! Bogati lišp cerkve govori o slavi Marije. Središče vse lepote pa je veliki oltar s prelepim milim kipom Device Marije pod dragocenim baldahinom. Tu kleče množice romarjev ter iščejo tolažbe in pomoči pri mogočni nebeški Kraljici. Se li potem čudiš, če si je svetovno mesto Lyon pridejalo častni priimek: „Mesto Matere božje“ ter je na to ponosno, da je Materi božji sezidalo najkrasnejše svetišče na svetu?

Stopimo v gorato Švico! Tu slovi starodavna „Marija v puščavi“ ali Maria Einsiedeln. Začetnik te božje poti je sv. Meinrad iz Zollernskega grofovskega rodu (r. 797); živel je tu kot puščavnik 25 let. Posvetil je ta kraj krog 905 štrasburški kanonik sv. Beno ter zgradil samostan, katerega so podpirali nemški cesarji ter tudi habsburška hiša; zato je že takrat mogočno zacvetel. Naslednik knez Eberhard je sezidal velik samostan ter je postal tam prvi opat leta 947. Dne 14. septembra se je zgodil v kapeli sv. Meinrada čudež „angelskega posvečenja“. Sv. Konrad, škof iz Konstanca, je prišel tja, da bi kapelico posvetil; kar vidi krog polnoči čudovito prikazen: Jezus Kristus, Sin božji, obdan od mnogo angelov in svetnikov, v škofovski obleki priplava iz nebes ter posveti kapelo po cerkvenem obredu. Sveta Devica, bliščeča kot solnce, je stala poleg. Vsled tega se sv. škof ni drznil kapelice posvetiti. Ko pa je vsled prigovarjanja navzočih le prišel s posvečevanjem, se je zaslísal trikrat glas: „Brat, nehaj, je že posvečena od Boga.“ Odslej je rastle število romarjev. Pozneje so sezidali tu krasno veliko cerkev z dvema mogočnima 51 metrov visokima stolpoma; iz njunih lin se razlega zvonjenje 13 zvonov, katerih največji tehta 120 stotov; nekaj nebeško krasnega je — to morje glasov, pravi neki pesnik. Cerkev je lepo zidana ter tudi od znotraj kaj bogato okrašena, zato napravi globok vtis. Dolga je 113 metrov, široka 24 metrov. Osem stebrov nosi prelepi strop. Dragocen veliki oltar s sliko Marijinega vnebovzetja je stal 27.000 lir. Znamenit je še veličastni, pozlačeni lesteneec, ki je širok štiri metre, dolg šest metrov ter tehta 120 kilogramov; daroval ga je cesar Napoleon III. Pred vsem pa najbolj vabi romarja kapelica, kjer je sv. Meinrad častil Marijo. Na oltarju stoluje na pozlačenih oblakih obžarjena milostljiva podoba preblažene Device, ki drži v levi roki Dete, v desni zlato žezlo. Mater in Sina dičite dragoceni zlati kroni. Na okrog je venec iz zlatih rož. Tri srebrne svetiljke gore pred podobo noč in dan. Milijoni so že klečali tu ter tožili nebeški Materi svoje trpljenje in gorje — in zapustili so milostljivo Dobrotnico razsvetljeni in potolaženi. Vsako leto prihaja sem nad 200.000 romarjev iz vseh dežel evropskih, pa tudi iz drugih delov sveta, počastit Kraljico sveta. Alban Stolz opisuje svoje vtise na tej božji poti tako:

Žalostna Mati.

(Slikal Franki, Siena.)

„Dve noči zaporedoma sem šel v veliko cerkev; čul sem molitev množice romarjev; zdela se mi je ta molitev podobna žuborenju močnega potoka, vreli so nešteti „Češčena Marija“ tja na oni svet, tja v morje njenega blagrovanja, kakor je prerokoval sv. Duh po njenih ustnicah ... Pač je ni cerkve na svetu, kjer bi od zgodnjega

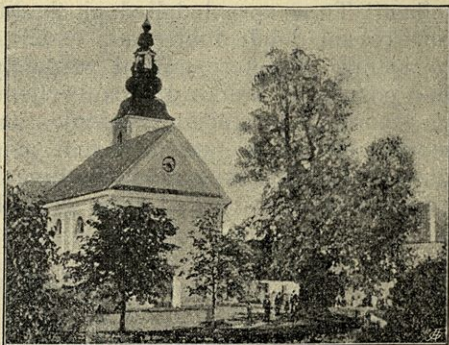
jutra do poznega večera preblaženo Devico častili in klicali v tolikih jezikih, kakor v einsiedelski cerkvi; zato je pa ta tako oblagodarjena cerkev še milostni kraj, kakršnih je malo na svetu. Ko moliš tu, se udeležiš neizmerne bogastva in blagoslova, ki so ga nakopičili v teku tisoč let milijoni romarjev.“

Kot močan magnet je vlekla nase milijone vernikov starodavna Marijina božja pot v Alt-Öttingu na Bavarskem. Milostljivi kip Marijin je iz lesa izrezan ter vsled starosti in dima črnikast; krasé ga zlato in dragocenosti. V mnogih vojnih stiskah je to božjo pot in Marijin milostni kip očividno varovala roka božja; mnogokrat so divji vojščaki plenili in pustošili vse na okrog, a svetišča so se bali dotakniti. Že v 15. stoletju so prebivalci celih mest v obhodih semkaj romali, mnogokrat bosí z gorečimi svečami v rokah. Premožni so iz ponižnosti vbogajme prosili na potu ter se živili le ob kruhu in vodi. Mnogi so romali tja obloženi s težkimi križi, ki so jih privlekli od daleč; molili so, po kolenih se plazili okrog cerkve, s čelom se dotikali tal ter prosili milostno Mater nebeško za odpuščanje grehov, za moč v trpljenju ali pa se zahvaljevali Mariji za izkazane milosti. Od leta 1666. do l. 1719. je bilo ondi obhajanih nad 22 milijonov ljudi. Tukaj sem se je prišel zahvalit preblaženi Devici za čudovito rešitev cesarski namestnik grof Viljem Slavata, katerega so s tovarišem Martinicom lutrovci v Pragi 13. maja 1618 vrgli raz okna cesarskega gradu. Sem je priromal 25. aprila 1782 papež Pij IV., ko je potoval iz Dunaja v Monakovo. Tu je molil Napoleon I. Blizu nebeške Matere počivajo v dragocenih posodah srca bavarskih kraljev ter članov rodbine Wittelsbach. Tu počiva slavni zmagovalec v 36 bitkah, grof Tilly, o katerem sporočajo zgodovinarji, da se ni nikdar upijanal, nikdar ženske dotaknil, nobene bitke izgubil; počiva v hramu Marije, katero je v življenju tako iskreno ljubil. „Posebno ganljivo je okrog binškošti gledati, kako po vseh cestah, potih in stezah moleč in pojoč prihajajo neštevilni romarji s križi in banderi, potem pa še trudni od pota ter mokri od potu in dežja skesano in pobožno pokleknejo pred milostno podobo nebeške Matere, izlivajoč svoje srce v ganljivih molitvah. Ko so odmolili in zapustili milo kapelico, pa ne gredo k počitku ali v gostilno — saj mnogi ne prinesó s seboj drugega kot suhi kruh — temveč poiščejo spovednike ter cele ure čakajo, da morejo opraviti skesano spoved. Katerega srce bi ne bilo ginjeno, ko vidi romarje po končani pobožnosti, kako se na golih tleh klečeč s solzami poslavljajo od milostne Matere, pri kateri so prejeli tolažbo, svet, mir, pomoč.“ (Ott.) Z bergljami in zaobljubljenimi darovi pokrite cerkvene stene govore glasno, kako radodarna je bila in je še nebeška Mati na tem častitem kraju. Znamenit dar je košček bombe vdelan v umetno zlatnino z napisom: „Nebeški Kraljici, ljubi Materi božji v Alt-Öttingu iz hvaležnosti Alfonz XIII., kralj španski, in kraljica Viktorija. 31. V. 06.“ Zgodba je ta: Ko se je kralj 31. maja l. 1906. s kraljico peljal od poroke, je anarhist vrgel bombo na njun voz; vse na okrog je bomba razbila in raztrgala, — le novoporočenca sta ostala nepoškodovana. Ravno takrat pa se je brala sv. maša v Alt-Öttingu za njuni blagor. V zahvalo za čudovito rešitev je kralj poslal do-

brotljivi nebeški varihinji ta dragocen dar. L. 1906. je bilo več kot pol milijona romarjev na tem kraju.

Pohitimo še v duhu na Zgornje Štajersko, v nam Slovencem znano slavno Marijino Celje. Okrog l. 1157. je goreč duhovnik, benediktinec št. lambertski, prišel v ta do takrat pusti kraj, kjer so samotarili borni, neverni pastirji — po večini Slovenci — s svojimi čredami. Poučeval jih je v krščanskih resnicah. Svoj brevir je opravljal ter pel Marijine pesmi in psalme pred lepo podobo prečastite Device Marije, ki jo je prinesel s seboj. Kmalu so začeli prihajati pastirji v svetem strahu pred podobo nebeške Matere, o kateri jim je pobožni menih toliko lepega pravil. Pred njo jim je razlagal sveto vero, jih vnmel k češčenju Device Marije; tu so tekale prve solze, zveste oznanjevalke vroče ljubezni do Marije. Pozneje je postavil pobožni mož podobo Marijino na lesen oltarček. In danes vidiš to podobo milosti in usmiljenja na dragocenem srebrnem oltarju sredi cerkve Marijaceljske; k njej roma pobožno ljudstvo v neštetih trumah. Slava

Marijinega Celja je nenavadno hitro rastla. Po vsi Avstriji in dalje so zasloveli čudeži, ki so se zgodili na priprošnjo celjske Marije. Vsak si je štel v največjo srečo, če je mogel vsaj enkrat moliti pred čudodelno podobo. Ludovik I., kralj ogrski, je položil na oltar v Marijinem Celju svoj zmagonosni meč, ostroge ter poročno obleko svoje soproge v hvaležen spomin, da mu je Marija pomagala l. 1365. premagati Turke. L. 1457. je priromal peš z ogromnim spremstvom in bogatimi darovi Ladislav, kralj češki in ogrski.

Radovica.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Posebno v nevarnih turških časih so vladarji, knezi in ljudstvo iskali pomoči in tolažbe pri celjski Mariji. Nadvojvoda Matija, poznejši cesar, se je pred bitko pri Šoproniju l. 1602. zaobljubil v Marijino Celje. Po dobljeni slavni zmagi je tja romal ter sam kronal Marijo s težko zlato krono. Leopold I. je kot cesar devetkrat peš romal v Celje k Mariji; l. 1679. je dal postaviti krasni srebrni oltar, za katerega so porabili nad 12 stotov srebra ter srebrno ograjo pri kapelici. Nadvojvoda Karol, poznejši cesar, je daroval soho iz čistega zlata vredno 40.000 kron. Srčno je ljubila to božjo pot cesarica Marija Terezija, ki je ondi prejela prvo sv. obhajilo; po poroki s cesarjem Francom je priromala takoj tja ter prinesla oni dve čudovito lepi srci, ki tako divno krasita oltar milostne Matere; pod srcema je pomenljiv napis: „Da bi srci obeh zakonskih postali eno srce v Bogu.“ Ob 600letnici l. 1757. je prišlo tja nad pol milijona romarjev. Jožef II. je dal vzeti cerkvi dragocenosti ter hotel zatreti božjo pot. Toda Marija svojega Celja

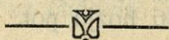
ni zapustila. Božja pot Marijina zopet cvete. Romarjev število vedno narašča. Naš cesar Franc Jožef I. je romal večkrat tja. Tudi Slovenci so se od nekdanj radi zatekali k svoji Materi v Marijino Celje. V zadnjih desetletjih prihaja tja sloveči dunajski apostol P. Abel vsako leto s tisoči Dunajčanov iz raznih slojev ter jih z ognjenimi besedami vnema k češčenju Marijinem ter dejanskem krščanskem življenju. In kdo ne pozna slovečih Marijinih romarskih cerkvâ v naši slovenski domovini: Brezje, Trsat, sv. Višarje, Sv. gora itd.?

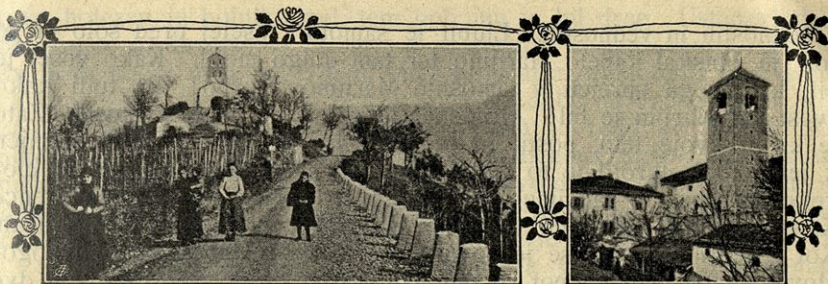
Kako mogočno so vnemala mnogoštevilna Marijina božja pota v srcih romarjev ljubezen do nebeške Kraljice! Tisoči so se zbirali na teh milosti polnih krajih. Prišli so od daleč peš, lačni, žejni, obteženi s križi in skrbmi. Iskreno so molili pred milostljivo podobo Marijino; vsak je videl, da jim je prihajala molitev iz srca. Kdo bi mogel ostati pri takih prizorih mrzel in neobčuten? Vnemala jih je zavest: na tem kraju, kjer klečim in molim, jih je klečalo in molilo že tisoče in tisoče, pravični in grešniki, preprosti ljudje in odličnjaki. In Marija je gledala nanje z milostljivimi očmi ter jim delila bogate milosti! Tu so spregledali slepi, shodili hromi, razni bolniki ozdravljali, obrekovani dobili dobro ime, tisoči grešnikov so prejeli milost spreobrnjenja. Kolikere milosti so se tu izlivala v srca; koliko solz je bilo posušenih, koliko duš ozdravljenih in pokrepčanih! Ti spominki na stenah, to mogočno zvonjenje, vnete pridige, toliko pobožnih romarjev na okrog, vse to naredi mogočen vtis na vsakogar. Romar čuti, da je blizu srca predobrotljive Matere, ki je tolažnica žalostnih, zdravje bolnikov, pribežališče grešnikov, pomoč kristjanov!

Molitev.

Tebi, o Marija, naj doni glasna hvala in zahvala od veka do veka, ker si izvolila na zemlji toliko krajev, kjer deliš rada obilno milosti njim, ki te obiskujejo in te tam na pomoč kličejo. Koliko milosti si že podelila pobožnim romarjem! Koliko žalostnim si solze posušila! Koliko dušnih ran zacelila! Koliko skušanim si dala moč, koliko pobožnim stanovitnost! Danes te želimo počastiti v duhu v vseh tvojih romarskih cerkvah celega sveta ter te prosimo srčno: Blagoslovi s teh prestolov milosti nas vse danes in vselej, kakor se bodo pobožni romarji okrog tvojih milostnih podob zbirali; daj nam svoj materni blagoslov, da srečno romamo skozi življenje ter dospemo kdaj na tvoj večni materni dom — v sveta nebesa, kjer bomo pri tebi na veke. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Obiskuj ob gotovih časih Marijine romarske cerkve; sprejemaj tam spokorno svete zakramente in priporočuj svoje skrbi Materi Božji.

Paz.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Sv. Gora pri Gorici.

Bl. Ludovik Mar. Grignon Montf., sv. Alfonz Ligvori, goreča apostola Marijine slave.

Po Tridentinskem cerkvenem zboru je poklicala božja previdnost mnogo velikih in svetih mož, ki so branili sv. cerkev proti sovražnim napadom brezvercev; tako na pr. sv. Vincencija Fer., sv. Vincencija Pavla, bl. Petra Kanizija, Evdesa, Olieria itd. Ti bojevniki božji so nepremakljivo stali na braniku za sv. vero ter pravice katoliške cerkve; navajali so narode k čednostnemu življenju ter tako oteli brez števila duš večne pogube. Vsi ti in drugi apostolski možje iz one dobe so srčno ljubili preblazeno Mater Božjo ter so ravno s to pobožnostjo in pomočjo Marijino dosegali velike uspehe. Po prav izredni ljubezni in vdanosti do preblazene Device pa sta se v novejši dobi odlikovala služabnika božja: bl. Ludovik Grignon in sv. Alfonz Ligvori. Oba sta kot vredna naslednika sv. Bernarda storila neizmerno mnogo za razširjenje in utrjenje Marijine slave. Sv. Alfonz je znan vsakomur. Premalo pa je bil doslej znan bl. Ludovik Grignon.

Bl. Ludovik je bil sin plemenitih starišev v francoski Bretagni. Ugledal je luč sveta dne 31. januarja 1673. Mali Ludovik je molil že po cele ure v kakem samotnem kraju. Rad je zbiral tovariše okrog sebe ter jim vneto govoril o Bogu in jih učil moliti. Posebno pa ga je dičila že v nežni mladosti nenavadna ljubezen do nebeške Matere. Ta ljubezen ni bila šele priučena in pridobljena, bila je očitno dar sv. Duha. Marijo je imenoval le „svojo dobro mater.“ Pri sv. birmi si je svojemu krstnemu imenu še sam pridejal ime „Marija“. Kaj rad je molil sv. rožni venec, najraje pred kakim Marijinim oltarjem ali kipom. Zaupno se je zatekal v Marijino varstvo. Ker je želel postati podoben revnemu Jezusu v uboštvu, zato je težko čakal, da bi zapustil dom; tam na tujem bi prosil vbogajme vsakdanjega kruha, to je bilo njegovo hrepenenje. 12letnega Ludovika so poslali stariši v Renes k jezuitom v šolo. Tam je nadarjeni deček hitro napredoval

v čednostih in vednostih. Ljubil je samoto. Vselej pred šolo in po šoli je obiskal kapelo Marijino ter tam dolgo molil. Kako vesel je bil, ko so ga sprejeli v tamošnje Marijino družbo! Pa tudi kako zvest sin Marijin je bil! Hrepenel je resno po pravi svetosti. Zato je krotil svoje telo, postil se in pokoril. Od narave je bil nagnjen k jezi; toda ukrotil je to strast tako, da nisi našel krotkejšega človeka. Posebno je rad imel ubožce, trpeče, zapuščene — te ljubljence Kristusove. Z največjim veseljem je stregel bolnikom po bolnicah. Kot 20letni mladenič se je podal v Pariz, da bi tam dokončal bogoslovski nauk. Za na pot so mu dali stariši deset srebrnikov in dve obleki. Toda denar je med potoma v Pariz razdal med uboge; eno obleko je podaril beraču, drugo je zamenil z ubožcem. Zaupajoč le na božjo previdnost je nadaljeval pot. Potreben živež si je izprosil. V lahkoživem Parizu je izpočetka prebival v konjskem hlevu; pozneje so ga po dobroti sprejeli v nek zavod. Nastala je lakota. Ludovik se je preživel s čuvanjem pri mrličih. Ondi se je docela prepričal o minljivosti sveta. Zato je pa znal pozneje pretresljivo govoriti o smrti. Svoje počutke je popolnoma ukrotil. Po ulicah pariških je hodil s povešenimi očmi. Čudno! Vkljub temu pa je poznal vse Marijine kipe in podobe na javnih prostorih ter jim skazoval čast. Že takrat je bil zelo vnet za zveličanje duš. Skrbno je poučeval zapuščene otroke. Rad je hodil k delavcem na polje ter jim govoril o Bogu in nebesih. Ako so kje prodajali pohujšljive knjige, jih je, — če je le mogel — pokupil ter pokončal.

Toda Ludovik ni le nenavadno napredoval v popolnosti, pridobil si je tudi obsežno znanje; naučil se je risati in slikati; izuril se je v zidarstvu. Kot nadarjen pesnik je skladal navduševalne pesmi za ljudstvo. Predvsem pa si je prisvojil bogoslovskega znanja. Izredna je bila njegova ljubezen do Marije! Njo je imel v srcu, na jeziku. V pogovorih je zopet in zopet prišel na Marijo, tako da so ga predstojniki svarili, naj se kroti z ozirom na tovariše. Prebral je skoraj vse knjige o Mariji ter proučeval posebno Marijo kot sedež modrosti. Med učenjem je imel vedno pred seboj podobo Matere božje. Štirikrat na teden je hodil k sv. obhajilu v cerkvi „Notre Dame“. Ob praznikih je zaljšal on semeniški Marijin oltar.

V cerkvi N. L. Gospe je obljubil Bogu in Mariji vedno devištvo. Tako skrbno pripravljen je sprejel 27 let star mašniško posvečenje. Izpolnjena mu je bila srčna želja — odprto mu je bilo polje za delovanje v čast božjo in zveličanje duš. Najrajše bi šel v zunanje misijone. Rekel je: „Kako bi bil vesel, ko bi mogel umreti ob korenini kakega drevesa tam kje v tuji deželi kakor sv. Frančišek Ksaverij.“ Toda Bog je drugače ukrenil. Odločil ga je za misijonsko delo v domači deželi. In odslej je zvest svojemu poklicu posvetil vse svoje dušne in telesne moči neumornemu delu za čast božjo in Marijino ter zveličanje duš. Prav stoji na njegovem grobnem kamnu napis: „Neutrudljiv je našel pokoj šele v grobu.“ Večkrat je vzdihoval: „Kako me peče srce, ko vidim, da bo skoraj neizmerno število duš pogubljenih, ker ne poznajo Boga, ne krščanskih resnic!“ Neutrudljivo je skrbel za bolne. Ž njimi je jedel, ž njimi pil iz ene posode; čim

gršo bolezen je bolnik imel, tem bolj mu je bil drag. Ustanavljal je bolnišnice in sirotišnice. Pomagal je ubogim in zapuščenim. Trdijo, da je ta ubogi misijonar, ki ni imel ne vinarja premoženja, več storil za bedne, kot najbogatejši človek njegove dobe na Francoskem. Klicali so ga očeta ubogih in sirot. Včasih je redil po 100 do 200 ubožcev. Kamor je prišel, so bili prva njegova skrb bolni in zapuščeni; ž njim je hotel povsod deliti najprvo dušno in telesno pomoč. Zakaj je tako delal? Odgovoril je некоč lepo: „Ako ljubimo križ, zakaj bi ne ljubili onih, ki so na križu, to je ubogih in trpečih?“

Največ dobrega pa je storil Ludovik Grignon kot misijonar. Kakor nekdanj Kristus, njegov učenik, je hodil od kraja do kraja, delil dobrote, učil . . . Glej ga, kako potuje bos, s palico v roki, s križem na prsih, z rožnim vencem ob pasu ter z malim kipom preblazene Device; v bisagi pa nosi sv. pismo, spokorno orodje . . . Kamor pride, pretresa in očara srca ter jih pridobi na mah. Celotno najtrdovratnejši grešniki se mu ne morejo ustavljati. Upadel kot mrlič stopi na leco. Človek bi mislil, da ne bo mogel spregovoriti besede, toda, kako mogočen je njegov govor kakor od Boga poslanega preroka; iz njega govori sv. Duh. V trumah dere ljudstvo k njemu ter se ne naveliča poslušati njegovih besed, ki delajo čudeže. Kako sadunosen na pr. je bil misijon v Rochele, kjer je bil glavni sedež Kalvinistov! Kakor nekdanj sv. Dominik pridiga o skrivnostih sv. rožnega venca, vse ihti, tako da mora poslušalce miriti, solzni so celo trdni možje . . . Za svet ga hodijo vpraševati preprosti kakor najvišji častniki . . . Ob sklepu pa glej čudni obhod! Vojaki gredo v sprevedu bos, s križem v eni roki in z rožnim vencem v drugi ter pojo lavretanske litanije. Kakor tukaj, enako se godi drugje. „Apostol“, kakor so ga sploh imenovali, dela prave čuda v dušah. Ljudje vseh stanov ga žele poznati, ž njim govoriti . . . Množice obisipajo njegovo spovednico, celo ljudje brez vsake vere hite k njemu. Njegov sloves raste, ko se gode pri njegovih pridigah čudovite reči: obraz mu žari, bolniki nagloma ozdravljajo . . . Vse stanove zna modro voditi in si pridobiti. V samostanih vodi duhovne vaje, popravlja zanemarjene cerkve, ustanovi dve redovni zvezi „Hčere modrosti“ in „Tovarištvo Marijinih misijonarjev“.

Vkljub neizmernim zaslugam je bil skrajno ponižen. Vedno je mislil, da nič dobrega ne stori. Po noči se je večkrat bičal kličoč: „O Gospod, odpusti mojim sovražnikom, ne prištevaj jim v greh, kar govore ali delajo proti meni . . . Spreobrne grešnike, mene pa tepi in kaznuj, kolikor hočeš, saj zaslužim; a njim prizanesi!“ Kako zbrano, goreče in neutrudljivo je molil! Na prsih je nosil železno raskavo srce, ki ga je vedno zbadalo in mučilo, na rokah pa zapestnice z železnimi iglami. Prepasan je bil s spokornim pasom. Spal je na golih tleh ter se ostro postil. Ko je užival svojo slabo hrano, je najrajše imel poleg sebe bolnika z ostudno boleznijo. Tako se je pokoril sv. mož in zraven molil, da bi privabil blagoslova božjega nase in na svoje delovanje. Na misijonu pri sv. Lovrencu je neutrudljivega misijonarja dohitela smrt. Poslednjič je tam smrtno bolan pridigal o krotkosti Jezusovi ob poljubu izdajalca Judeža; tekale so

obile solze. V oporoki je določil, naj truplo pokopljejo na pokopališče, srce pa ob vznožju Marijinega oltarja. Kot suženj Jezusov in Marijin je hotel v verigah umreti. Ko je čutil, da se bliža konec, je vzel v eno roko križ, v drugo mali kip preblažene Device, ki ga je vedno nosil s seboj. Klical je sv. imena: Jezus in Marija ter poljuboval križ in kip Marijin ter sv. rožni venec. Ko je zbrano ljudstvo ihtelo, jih je tolažil in skušal celo peti. Padel je v omedlevico. Ko se je prebudil, je rekel tresoč se, pa vendar glasno: „Zastonj me napadaš; jaz sem sredi med Jezusom in Marijo. Hvala Bogu in Mariji. Moj konec je tukaj. Dokončano je, sedaj ne morem več grešiti.“ Zašepetal je še: „Marija!“ ter zaspal. Tako je umrl veliki služabnik božji na bojnem polju bojujoč se za zveličanje duš.

Na grobu pa so mu postavili marmornato ploščo s sledečim (latinskim) napisom:

Popotnik, kaj vidiš?
 Ugasnjeno luč,
 Moža, prevzetega od ognja ljubezni,
 Ki je bil vse vsem,
 Ludovik Marija Grignon Montfortski.
 Ako vprašaš po njegovem življenju, ni bilo nobeno nedolžnejši;
 Ako vprašaš po njegovi pokori, ni živel noben ostrejši;
 Ako vprašaš, kako je častil Marijo,
 Ni bil nihče podobnejši sv. Bernardu.
 Duhovnik Jezusa Kristusa — je kazal Jezusa v življenju,
 Povsod ga je oznanjeval z besedo.
 Neutrudljiv pa je šel k počitku šele v grob.
 Bil je oče ubogih,
 Varil sirot.
 Spreobračal je grešnike.
 Njegova slavna smrt je bila podobna njegovemu življenju;
 Kakor je živel, tako je umrl.
 Zrel za Boga, je pohitel v nebesa.
 Umrl je 28. dne malega travna, v l. 1716. našega Gospoda,
 V 43. letu starosti.

V življenju že so se godili čudeži po njem, tem bolj še po njegovi smrti. Tisoči so dobili pri njem pomoči in tolažbe v dušnih in telesnih potrebah. Papež Leon XIII. ga je v letu svojega zlatega jubileja prištel med blažene 22. rožnika 1888.

Pismo, v katerem ga je cerkev prištel blaženim, pravi o njem, da je nastopal v duhu in moči preroka Elija. Za sv. Dominikom ne pozna zgodovina večjega apostola sv. rožnega venca, kot bl. Ludovika; križ in rožni venec sta bila njegovo orožje. Toda bl. Grignon ni bil le velik dobrotnik svojega časa, on je postal velik dobrotnik prihodnjih časov. Pokazal je vernikom najkrajšo, najvarnejšo in najpopolnejšo pot k Jezusu. Katera je ta pot? Ista, po kateri je Jezus Kristus prišel na skrivnostni način prvič na svet — namreč po preblaženi neomadeževani Devici in Materi božji. Nauk Grignonov se glasi na kratko: Marija je najvarnejša pot, da prideš do popolnega zedinjenja z Jezusom: „Po Materi k Srcu njenega Sina.“

Da se torej moreš združiti z Jezusom, se moraš poprej Mariji približati in nji popolnoma izročiti in posvetiti. Tako zahteva blaženi Ludovik. Za to izročitev je sestavil sledeče slovo: „O Marija,

izvolim te za Mater in Gospo. Izročim in posvetim tebi kot služabnik in suženj svoje telo in svojo dušo, svoje notranje in zunanje darove in tudi vrednost svojih dobrih del, sedanjih in prihodnjih ter ti pre-pustim vso in popolno pravico nad njimi, nad menoj in brez izjeme nad vsem, kar je mojega, da razpolagaš z menoj po svoji volji v večjo čast božjo v času in večnosti.“ Kdor se tako popolnoma, brez vsakega pridržka izroči Mariji, se resno zaveže, da hoče v vseh rečeh in okoliščinah zvesto služiti Mariji kot svoji Gospé, ne le kot služabnik, temveč kot „suženj“ iz ljubezni, tako da noče več živeti zase, temveč le za svojo nebeško Kraljico. Delati hoče vse le po Mariji, z

Sv. družina. Podoba v delavnici sv. Jožefa.

Marijo, v Mariji in za Marijo. V tem obstoji toliko slavljenja Grignonova prava pobožnost do Marije. Jasno je, da nobena druga pobožnost ne more Marijo tako zelo častiti kot ta. Ker ni nobena druga v stanu dati nebeški Kraljici tako nesebičnih in vdanih služabnikov in podložnikov.

Grignonov način češčenja Marijinega je ohranila previdnost božja tudi prihodnjim rodovom kot dragocen zaklad. Opisal ga je blaženi Grignon v nesmrtni knjigi: „O pravi pobožnosti do preblazene Device Marije.“ Ta knjiga je visoka pesem sv. Duha na zvesto, brezmadežno nevesto Marijo. O nji pravi razsvetljen mož: „Napolnjevala bo še prihodnja stoletja z ljubeznijo do najsvetejše Device“; ako jo beremo, se nehote vname v naših mrzlih in ledenih srcih iskra

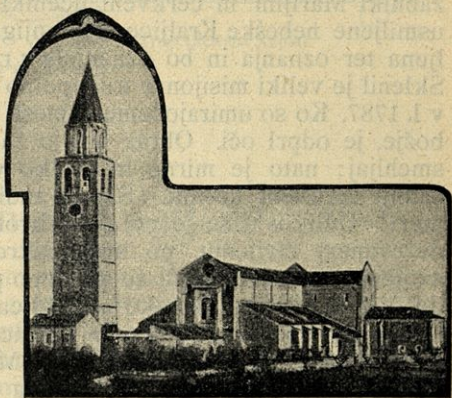
plameneče ljubezni, ki je gorela v srcu blaženega... Na več mestih knjige prerokuje blaženi, da bode ljubezen do preblazene Device izredno rastla, posebno še proti koncu časov. On vzklika: „Bog hoče, da verniki njegovo najsvetejšo Mater bolj spoznavaajo, bolj časté, bolj ljubijo, kakor doslej“ ter pravi naravnost „De Maria nunquam satis“ to je: „Marije ne bomo nikdar dovolj proslavljali.“

V proroškem duhu slika krasne sadove prave pobožnosti takole: „Ah, kdaj bo prišel srečni čas, ko bodo Marijo klicali Gospo in Kraljico src ter bo ona ta srca popolnoma podvrgla Gospodstvu velikega Jezusa? Kdaj bodo duše dihale v ljubezni do Marije tako, kakor dihajo telesa zrak? Takrat se bodo godile čudne reči! Sveti Duh, videč v srcih podobo svoje ljubljene neveste, se bo v bogati meri vanje razlil ter jih bo napolnil s svojimi darovi, posebno z nebeško modrostjo, ter bo po njih delal čuda... Kdaj bo napočila doba Marijina, ko bodo duše nase pozabile, sebi odmrle ter postale žive podobe Marijine, da bodo ljubile Jezusa in ga poveličevale! Ta čas bo prišel, ko bodo kristjani poznali in izvrševali pobožnost, ki jo jaz učim: „Da pride kraljestvo Jezusovo, pa pride naj po kraljestvu Marijinem.“ To se bo zgodilo takrat, ko bo ta knjiga razširjena, ker le po njej bodo verniki spoznali ta nebeški nauk.“

Zdi se, da se ta prerokovani čas približuje. Grignonova knjiga slovi vedno bolj. Več kot sto let po smrti bl. pisatelja je ležal rokopis med staro šaro, pač vsled vpliva hudobnega duha, kakor je blaženi sam prerokoval. Toda prišel je po previdnosti božji za ta preimenitni spis dan vstajenja. Rim je potrdil knjigo ter priporočil vernikom Grignonovo pobožnost. Sv. oče Pij X. je za svojo okrožnico ob 50letnici razglasitve čistega spočetja rabil to zlato knjigo, kakor je priznal sam. Razširjena je knjiga že v več stotisoč izvodih po raznih deželah. Vplivni možje pospešujejo širjenje knjige. Kardinal Vaughan, nadškof westminsterski, pravi: „Mislim, da ni bolj koristnega opravila kot širiti zlato razpravo bl. Grignona „o pravi pobožnosti do Matere Božje!“ Kardinal Vanutelli piše: „Veselim se, da so obelodanili čudovito to knjigo... Tisočkrat srečni čas, ko bo ta resnica spoznana... takrat bo Jezus Kristus vladal nad dušami. Jaz molim, da bi se ta pobožnost razširila povsod.“ Marijina kongresa v Freiburgu (1902) in v Einsiedeln (1906) sta vneto priporočala Grignonovo pobožnost do Marije; poslednji z 22 deli in 5 resolucijami, izmed katerih se ena tako glasi: „Naj pisatelji to pravo pobožnost do Marije razglašajo in med ljudstvom širijo; ta pobožnost bode dala Marijinemu češčenju novo moč, novo življenje.“

Ludovika Grignona vrl naslednik je bil sv. Alfonz Marija Ligvori, dika sv. cerkve v 18. stoletju. Tudi on je krepko vihtel zastavo Marijinega češčenja. Njegovo ime je s češčenjem Marijinim tako tesno sklenjeno, da ga prezreti ne smemo in ne moremo. Živel je v onem stoletju, v katerem je versko navdušenje pojemale, ter se je pojavila verska mlačnost in brezbržnost posebno med tako imenovanimi olikanimi krogi. Evropa je postala po večini podobna suhi peščeni puščavi. Le semtertja se je ohranila kaka zelenica, ki je prinašala sv. cerkvi v starem navdušenju nebeške cvetove in sadove.

A previdnost božja, ki vedno o pravem času poseže vmes, si je izvolila velikega sv. Alfonza, da z mečem govora in pisma brani in širi slavo Marijino. Bil je ta sv. apostol Marijin rojen l. 1699. v Neapolju ter bil sprva doktor obojnega prava. L. 1725. je postal duhovnik ter slaven misijonar. Posvetil se je posebno kmečkemu ljudstvu, ki je bilo silno zanemarjeno. V ta namen je tudi ustanovil „kongregacijo redemptoristov“. Pozneje je postal škof pri sv. Agati. Vse življenje je živel ostro, spokorno. Odlikoval se je posebno v pobožnosti do sv. Rešnjega Telesa in do prebležene Device Marije že od otroških let. Rad je obiskaval Marijine cerkve in oltarje, vsak dan je molil sv. rožni venec, ob sobotah se je postil. Ko je zvonilo „Ave Marijo“, je pokleknil, če je bil tudi sredi mesta. Njegovo ljubezen do Marije spričujejo izreki, ki jih je o priliki izustil: „Vse, kar storim za Marijo, je premalo,“ ali „Ena češčenamarija je več vredna kot ves svet.“ Grešnikom je iskreno priporočal češčenje Marijino. Na misijonih je dal postaviti nasproti lece podobo žalostne Matere božje, da je pred njo opravljalo ljudstvo svoje pobožnosti in molitve. Na vsakem misijonu je imel govor Marijin z velikim uspehom. Ko je pridigal v Foggiji pred milostno podobo Marijino, je obžarila svetla luč iz podobe sv. Alfonza, na kar se je svetnik zamaknil. Njegov obraz je žarel, oči so se mu svetile v nebeški radosti, truplo njegovo je bilo pred očmi vseh ljudi dvignjeno v zrak ter je dalje časa v zraku ostalo.

Oglej.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Za večanje Marijinega češčenja med ljudstvom je deloval z govorom in spisi. Posebno se je proslavil s prekrasno knjigo: „Lepota Marijina“, v kateri razpravlja verski nauk o čistem Spočetju Marijinem. Noben pisatelj še ni tako ljubko in jasno razpravljal o ti skrivnosti, kot sv. Ligvori. Najsijajnejša točka v ti razpravi pa je sledeče dokazovanje: *a)* Spodobilo se je, da je Bog obvaroval Marijo izvirne greha, *b)* bilo je to Bogu mogoče, *c)* zato je pa to tudi storil. Ko razlaga, da se je to spodobilo, pravi lepo: „Gotovo bi ne bilo prav, ko bi bila Mati Jezusa Kristusa grda, pohabljen ali obsedena ženska. Koliko manj bi se spodobilo, ako bi se hudobni duh mogel bahati, da bi bila Mati Sinu božjega, četudi le malo časa grešnica in podložna njemu, sovražniku božjemu in bi tako njena duša bila grda, od Boga sovražena, sužnja luciferja.“ Kaj lepo opozarja sv. Alfonz v knjigi tudi na četrto božjo zapoved. On pravi: „Tisti, ki je ukazal, častiti očeta in mater, je gotovo tudi sam spolnoval to zapoved, ko je postal človek ter je tudi zares svojo mater obsul s častmi in milostmi. Največja njena čast pa je čisto Spočetje. Iz ravno istega

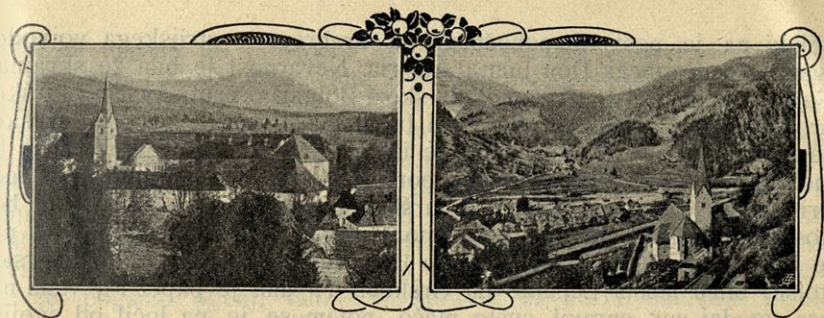
vzroka je obvaroval Marijino telo po smrti trohnobe. Da, pravi on, sin, ki bi lahko obvaroval mater izvirnega greha, pa bi tega ne storil, bi grešil. Kar bi pa bilo greh za nas, to bi se tem manj spodobilo Sinu božjemu. „Ne, ne,“ konča svetnik ta odstavek, „ako ti, o najvišji Gospod, hočeš imeti mater, ji moraš skazati vso čast. Zdi se pa, da bi ti te zapovedi ne spolnoval prav, ko bi pripustil, da bi ona, ki je postala bivališče najvišje svetosti, zapadla grdemu izvirnemu grehu.“ To je le eno zlato zrno iz dragocene knjige, ki je podobna bogatemu zlatemu rudniku. Zbral je je sv. pisatelj vanjo vse, kar so pisali služabniki Marijini in cerkveni učenci o čednostih, o dobroti in moči usmiljene nebeške Kraljice. Ta knjiga je skoraj v vse jezike prestavljena ter oznanja in bo oznanjala z rasvetljeno besedo slavo Marijino. Sklenil je veliki misijonar trudapolno in sadunosno življenje star 91 let v l. 1787. Ko so umirajočemu prinesli k postelji podobe žalostne Matere božje, je odprl oči. Obraz mu je zažarel, okrog usten mu je zaigral smehljaj; nato je mirno in sladko v Gospodu zaspal. Sv. Alfonz je zadnji cerkveni učenik. Saj pa tudi ta častni naslov zasluži v polni meri! Odlikoval se je po svoji krotkosti, po svojem čistem, neomadeževanem življenju, po svoji iskreni skrbi za zveličanje duš, po svojem bogatem znanju, še posebno pa po svoji neomejeneni vdanosti do Marije, katero je tako rad klical svojo sladko nebeško Kraljico. Odkar je spoznal, da ga je poklical Bog v duhovski stan ter je v neapolitanski cerkvi Mariji de Mercede odpasal svoj meč, znak plemstva in časti, ter ga položil na oltar Marijin, je postal vitez nebeške kraljice, ter je gorel za njeno slavo.

Kot vitez Marijin ni ljubil Marije le v srcu neumorno, ampak sukal je za čast Marijino svoj dvojni meč, meč besede in meč pisma. Umolknila so njegova usta, a njegovi spisi slave Marijo in jo bodo slavili! Ko je bil Alfonz spoznan blaženim je dal papež Pij VII. odpreti njegov grob. Ukazal je nato odločiti tri glavne prste od desne roke ter naročil: „V Rim pošljite te prste, ki so tako dobro pisali v čast božjo ter slavo preblazene Device ter sv. vere.“ Na lep način je priznal tudi veliki Marijin papež Pij IX. velike zasluge sv. Alfonza za razširjenje češčenja Marijinega; dal je odpreti rakev njegovo, je snel svoj dragoceni prstan z roke ter ga položil na svetnikovo roko, ki je tako pridno vodila pero v večjo slavo nebeške Kraljice.

Molitev.

Sv. Alfonz! V sveti ljubezni do Boga in bližnjega si se žrtvoval; izprosi nam posebno spoštovanje do presv. zakramenta in otroško ljubezen do Marije, da bomo v ljubezni do Jezusa in Marije vztrajali in zveličanje dosegli. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Blaž. Grignon in sv. Alfonz sta učila, naj se popolnoma izročimo službi nebeške Kraljice. Naj zavlada Marija v srcu vsakega posamnika, kakor še posebno v družinskem življenju; slavna Devica naj bode vedno bolj kraljica src in kraljica družin.

Vetrinj.

Marija v Trnji (Železna Kapla).

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Marija, pomočnica kristjanov.

Zgodovina preteklih časov nam spričuje, da je preblažena Božja Mati nešteto krat in na vseh krajih zemlje odvrčevala od krščanskega sveta dušne in telesne nesreče, mirila silne viharje ter zmagovala notranje in zunanje sovražnike Kristusove cerkve. Ob Marijinem stolpu se je razbila moč turških janičarjev; Marija je pomagala Janezu avstrijskemu, da je slavno zmagal v krvavi morski bitki pri Lepantu; kot orodje je postala hrabrega služabnika svojega — kralja Sobieskega — da je oprostil krščanski Dunaj. S takimi slavnimi čini si je presveta Devica pri krščanskemu ljudstvu prislužila častni in za nas tolažilni priimek: „Pomoč kristjanov!“ V lavretanskih litanijah jo kličemo tako, praznujemo praznik „Marije pomočnice“, romamo na božja pota k „Mariji pomagaj“. Ob prestolu Božjem imamo mogočno in dobrotljivo pomočnico, ki prav materinsko skrbi za naš blagor. Zares, sladka in tolažilna je ta zavest za nas, zapuščene Adamove otroke, ki zdihujemo in jokamo v ti solzni dolini...

Ko so se Turki polastili Carigrada (1453), je žugala grozna nevarnost krščanski Evropi, da, celo vesoljnemu krščanstvu. Kmalu so zdihovale pod turško strahovlado balkanske dežele, Srbija, Hrvatska, Ogrska. Toda nenasičeno poželenje je gnalo te divje mohamedane naprej — tja v srce Evrope. Turški sultani so se zarotili, da mora biti Dunaj njihov in da mora tam vihrati sultanova zastava; sv. Štefana cerkev pa so že naprej odločili za hlev turškim konjem. Grozili so tudi Rimu. Sultan je prisegel, da bo izpremenil cerkev sv. Petra v hlev za svoje konje. Vsled teh groženj je zavladal po vsi Evropi nepopisen strah; jok in stok se je razlegal od morja do morja. Nevarnost je bila tem večja, ker krščanski vladarji niso bili edini ter so se med seboj vedno prepirali. Samo en vladar se je vneto trudil za blagor vesoljnega krščanstva, namreč papež Pij V. Z neizmernim trudom je sprijaznil nekatere vladarje ter jih preprosil, da so poslali nekaj vojakov in malo brodovje proti Turkom. Na čelo združeni

vojski pa je postavil pobožnega in hrabrega avstrijskega vojvodo Ivana, imenovanega Don Juan d'Austria. Nevarnost je bila že skrajna. Turška vojska se je že pomikala skozi Bolgarijo proti Avstriji; turško brodovje pa je hitro jadralo proti Italiji, da bi mogle prodreti turške čete do Rima. V ti silni stiski je izpodbujal papež Pij V. vernike k molitvi ter jih bodril, naj prosijo pomoči Marijo, mogočno priprošnjico kristjanov. Don Juan je jadral turškemu brodovju naproti; a kaj bo dosegel, siromak, ko je imel samo okrog 140 ladij, turških ladij pa je bilo okrog 300. Dne 6. oktobra 1571 sta trčili skupaj obe pomorski vojski blizu mesta Lepanto na Grškem. Ta dan je papež Pij vstal na vse zgodaj ter opravil sveto mašo, potem se je pa ločil od svojih duhovnikov, rekoč: „Danes se bo nekaj zgodilo; zato, bratje, molimo k Mariji!“ Nihče ni vedel, kaj pomenijo te besede. Papež pa se je zaprl v svojo sobo ter je tam ves dan brez prenehanja molil rožni venec in lavretanske litanije. Niti jedi ni okusil. Ko se zmračilo, pokliče svoje strežnike ter jim reče: „Hvala Bogu, zmagali smo! Danes je orožje kristjanov priborilo slavno zmago nad našim sovražnikom.“ Čez pet dni pa je prišlo v Rim sporočilo, da so 6. oktobra (1571) krščanski mornarji slavno zmagali turško brodovje. Skoraj vse turške ladje so bile razbite, potopljene ali sežgane; nad 30.000 turških vojakov je bilo pomorjenih, med njimi turški admiral Ali Paša, okrog 10.000 ujetih; vsa turška mornarica je bila uničena. Za Turke je bila to neizmerna izguba. Zaradi te sijajne krščanske zmage je zavladalo povsod nepopisno veselje. Po vsi Italiji, Španiji, Avstriji in Nemčiji so goreli kresovi v znamenje pomenljive zmage; zahvalna pesem je odmevala od planin do planin, tja gori do neba. A kdo je zmagal? Don Juan? Ne, on sam je rekel, da nikakor ne! Tudi Pij V. ni pripisoval sebi zmage. Zmagala je Marija pomočnica. Neizmerno dobroto je takrat izkazala nebeška Mati vsem kristjanom, da, vsi Evrope. Ona je izprosila slavno zmago, zato je pa Pij V. hitro odločil, da se mora od takrat pridejati v lavretanske litanije vzklik: „Pomoč kristjanov, prosi za nas!“ Obenem je ukazal praznovati praznik Marije zmagovalke ter ž njim združiti praznik svetega rožnega venca; pozneje je sveta cerkev preložila praznik svetega rožnega venca na prvo nedeljo v oktobru.

Dobrih sto let pozneje je oholi turški sultan Mohamed IV. sklenil prodreti preko Dunaja in reke Rena, da bi si tem lažje osvojil Italijo ter posebno glavno mesto krščanstva — večni Rim. 31. januarja 1683 je ukazal v Adrianopolu obrniti konjski rep proti Ogrski, kar je pomenilo napoved vojske. Veliki vezir Kara Mustafa se je vzdignil z ogromno vojsko (okrog 300.000 mož) proti Avstriji. Požigajoč in moreč je strahovita turška vojska prihrula v bližino prestolnice Dunaja, kjer se je utaborila. Dunajčanov se je polotil grozen strah, jok in stok se je razlegal po mestnih ulicah in okolici; mnogo jih je zapustilo mesto ter bežalo na vse strani. Tudi cesar Leopold I. je s soprogo urno pobegnil, ker ni imel vojaških čet, da bi turški armadi zaprl pot; mesto Dunaj pa je bilo le slabo utrjeno. Edini, ki ni izgubil poguma, je bil grof Staremburg, poveljnik cesarskih čet v mestu. Pridružil se mu je nekaj srčnih meščanov, ki so sklenili: ali zma-

gati, ali umreti! Na predvečer Velike Gospojnice je začelo 180 turških topov grmeti ter bruhati ogenj in krogle v stiskano mesto. Neznansko hitro so sovražniki napredovali ter se po rovih bližali mestu. Krasna šotska cerkev je začela goreti; požar se je bližal smodniški zalogi. Mesto je izgubljeno, ako ne pride pomoč od zgoraj! Napočila je Velika Gospojnica. Ta sicer veseli praznik je bil to leto žalosten za dunajsko mesto. Meščani so hoteli v cerkev ter srčno in goreče klicati k Mariji za pomoč proti sovražnikom svete vere. In glej! Nebeška Kraljica je pokazala svojo veliko moč in dobroto. Posrečilo se je, pogasiti ogenj; lahko so spravili na varno smodnik in vso vojno zalogo. Če je bila tudi ta velika nevarnost odstranjena, je vendar turška vojska napredovala; krogle iz topov so neprestano padale v mesto ter razdirale hiše in utrdbe. Dunajčani pa so tem zaupnejše molili k nebeški zavetnici. Dne 31. avgusta so bili Turki skoraj na cilju; rove so potegnili že tik mestnih zidov. Dunaj, bramba kristjanov, že ves v razvalinah, je blizu padca! Toda nebeška Kraljica je čula nad mestom ter uslišala goreče prošnje. V soboto, 11. septembra zvečer, so zagrmeli raz bližnjega Kalenberga 3 topovi strelj preko obleganega mesta ter oznanjali radostno novico: zvezna krščanska vojska je tu! Junaški poljski kralj Sobieski je prihitel z 20.000 možmi mestu na pomoč — v zadnji uri. Dne 12. septembra ob jutranjem svitu je v kapelici sv. Leopolda na Kalenbergu maševal slavnj o. Marko Avianski. Poljski kralj je vso sveto mašo z razprostrtimi rokami kleče molil pred oltarjem ter sprejel pobožno sveto

Milostna podoba v frančiškanski cerkvi v Mariboru.

Telo Gospodovo z vojvodo Lotarinskim vred; izročal je svojo armado varstvu mogočne nebeške Kraljice. P. Marko Avianski je z gorečim govorom osrčeval vojake, naj se boré pogumno, saj se gre za blagor vsega krščanstva. Še nekatere bodrilne besede izpregovori junak Sobieski, nato zakliče: „Naprej! Bog in Marija sta naš ščit; ime Marija je naš bojni klic!“ Ravno razliva solnce prve žarke po dunajski okolici, kar prihrumi hrabri kralj kakor vihra nad preplašene Turke. Velika zmešnjava nastane v turškem taboru; sovražnih bojnikov se polasti groza in strah. Takoj po prvem naskoku zbeži tatarski kan ter v divjem begu s seboj potegne velikega vezirja, penečega in tresočega se od jeze. Krščanski junaki so popolnoma pobili in razkropili prej tako mogočno turško armado. Drugi dan po slavnj zmagi je odredil kralj Sobieski slovesen vhod v oproščenj Dunaj; tam je z močnim glasom zapel „Te Deum“ za čudovito zmago. Slavnj cerkveni govorniki so proslavljali zmago ter oznanjevali čast „Pomočnice kri-

stjanov“. Ko je papež Inocenc zvedel o ti veliki zmagi, ki so jo kristjani priborili z vidno pomočjo mogočne Matere božje, je v večem spomin tega srečnega dogodka ter da bi v srcih vernikov vzbudil zaupanje do svetega imena Marije, postavil praznik presvetega imena Marijinega. Cesar Leopold je sklenil, da bode v spomin na to zmago na Kalenbergu v kapeli sv. Leopolda postavil oltar presveti Devici kot „Pomočnici kristjanov“. Takrat so tudi ustanovili v Monakovem prvo bratovščino v čast Mariji, pomočnici kristjanov. Leta 1894. je hvaležno mesto Dunaj postavilo v spomin te slavne zmage v cerkvi sv. Štefana dragocen kamenit spomenik; na njem so upodobljeni junaški Sobieski in drugi poveljniki tedanje vojske; v sredi je napis: „Gloria victoribus“, t. j. „slava zmagovalcem“, na vrhu spomenika pa klečita papež Inocenc XI. in cesar Leopold pred nebeško Kraljico kot varihinjo Avstrije ter pomočnico krščanskega sveta.

Praznik „Marija, pomoč kristjanov“ pa je ustanovil veliki trpin, papež Pij VII. Povod je bil ta-le: Ko je cesar Napoleon I. v svoji pohlepnosti z vojsko zasedel celo papeževe dežele, je silovasi poglavar svete cerkve brez strahu cesarja izobčil iz cerkve. Ves svet je strmel. Pa kaj se je brigal oholi cesar za izobčenje! Bahal se je, da zaradi tega njegovim vojakom ne bo padalo orožje iz rok! Ukazal je papeža kot jetnika odpeljati v Savono in potem na grad Fontainebleau. Ukazal je starega, zelo bolehnega moža voziti v zaprtem vozu, katerega okna so bila zabita. Odvzel mu je vse, knjige, tudi brevir, celo peresa in črnila ni smel imeti; občevati ni smel z nikomur. Toda bogoljubni Pij je neomajano zaupal v Marijo, varihinjo svete cerkve, ter je obljubil, da bode, ako pride pomoč, z zlato krono kronal mili kip „Matere usmiljenja“ v Savoni. To zaupanje je Marija bogato poplačala. — Napoleon se je norčeval iz papeževega izobčenja; a tam na ruskih ledenih planjavah je zares padalo njegovim vojakom orožje iz rok. L. 1813. je bila vojska Napoleonova v bitki narodov pri Lipskem potolčena. In glejte! Na istem gradu, kjer je imel Napoleon zaprtega papeža, ravno tam se je moral mogočni cesar leta 1814. odpovedati prestolu ter je moral v prognanstvo. Papež pa je 24. majnika istega leta med vriskanjem naroda imel slovesen vohod v mesto Rim. Že na potu tja je izpolnil obljubo: v Savoni je kronal kip „Matere usmiljenja“ ter je izjavil slovesno, da gre Mariji slava za zmago. Nato je izdal odlok, da se mora v vesoljni cerkvi v spomin njegove srečne vrnitve v Rim vsako leto 24. maja praznovati praznik naše ljube Gospe pod naslovom „Pomočnica kristjanov“, da bi katoliško ljudstvo nikdar ne pozabilo, kako velike dobrote je Marija izkazala njemu in vesoljni cerkvi.

Toda Marija ni bila mogočna pomočnica človeškega rodu in posebno sv. katoliške cerkve le v obče, ona je bila in je še ljubezniva pomočnica vsakemu človeku, ako se je k nji zatekel. Varovala je posamnike, otevala jih iz nevarnosti. Z višav nebeških je gledala na svoje varovance, jokajoče v dolini solz, ter jim stlala cvetke na trnjevo pot... Bila jim je svetla zvezda jutranjica v temni noči življenja...

Krištofa Kolumba so pred kraljem obrekovali, češ, da hoče postati kralj najdenih dežel. Ferdinand, španski vladar, ga je dal v verige

ukovati in pahniti v ječo. Pisal je kralju, da je nedolžen ter se v pismu skliceval na deviško Mater božjo, tolažnico žalostnih, ki s svojim usmiljenjem in sočutjem pomaga zatiranim in trpečim ter jih tolaži v zapuščenosti. Pismo je sklenil s trdnim zaupanjem, da bode Marija spričala njegovo nedolžnost. Da, pri preblagi Gospé so dobili vselej tolažbo potrti, katere je mučila skrb, žalost, obrekovanje, sramota, revščina... Nikogar pa žalost tako ne muči, kot ubogega grešnika. Od početka svojega obstanka je sveta cerkev častila Marijo kot pribežališče grešnikov, ki se želé izpreobrniti. Že v katakombah je star slikar naslikal ta prizor: Dobri pastir nese izgubljeno ovčico

Marijin vrelec v Nazaretu.

proti preblaženi Devici, ki mu hiti naproti z razprostrtimi rokami. Koliko duš je iztrgala Marija peklu! Nihče jih ne presteje! Opravičeno zakliče sv. Bernard: „Nesrečen je le tisti grešnik, ki se k Mariji ne zateče!“ Premnoge grešnike je rešila preblaga nebeška Mati v zadnji uri. — Za smrt bolni mož, ki se je radi obilnih pregreh vdal obupu, se nikakor ni hotel spovedati. Ko je to zvedel sv. Vincenc Pavlanski, je hitel k njemu ter ga nagovoril: „Ali veste, ljubi brat, da je Jezus Kristus za vas umrl — in vi dvomite nad njegovim usmiljenjem? O, kako hudo žalite vi Jezusa, Sina božjega, ki vas tako neizmerno ljubi...“ Nesrečnež je dal svetniku odgovor, ki ga mu je vdihnil sam hudobni duh. „Umreti hočem kot proklet človek, da bom Kristusa dražil,“ je rekel. „Jaz pa,“ je odgovoril svetnik, „vas hočem pogub-

ljenja rešiti, da bom Kristusu napravil veselje.“ Nato je prosil okoli stoječe, naj molijo ž njim sveti rožni venec. Pokazala se je moč preblažene Matere Božje; zakrknjeni grešnik se je jokajoč spovedal ter spokorno umrl.

Najhujša ura v človeškem življenju je ura smrti. Umirajočega čudovito podpira zaupanje na Marijo. Praški kanonik sv. Janez Nepomučan je slutil, da bode moral v kratkem umreti nasilne smrti kot žrtev kraljeve ljubosumnosti. Hotel se je pripraviti na smrtni boj. Molče je zapustil Prago ter se podal na slovečo romarsko božjo pot: Marijo Boleslavo. Solzan poklekne pred oltar božje Matere ter ves dan in vso noč srčno prosi za milost stanovitnosti. In božja Mati ga je okrepila z nebeško tolažbo; pomirjen se je vrnil v Prago. Že pokajo na raztezalnici njegove kosti, njegovo meso se žge in cve ob ognju bakelj, a iz njegovih ust čuješ le dve besedi: „Jezus, Marija.“ Po noči pa so ga pahnili v Moldavo, kjer je umrl kot mučenik. Bog ga je kronal s krono večnega življenja, zvestobo do smrti pa mu je naklonila njegova ljubezen do Marije. Zdi se mi, da kaže veliki svetnik na preblaženo Devico, nam veleč: „Glejte, moji otroci, to je vaša Mati, ki otrok ne zapusti tudi ne v smrtni uri!“ Pobožni o. Suarez, ki je rekel, da rad dá vso svojo učenost za zasluženje ene „Češčne Marije“, je mirno umiral ter umirajoč rekel: „Nisem veroval, da je smrt tako sladka.“ Sv. Andrej Avelin je imel silne boje na smrtni postelji, toda on ni odvrnil oči od podobe Marijine, z njeno pomočjo je zmagal. „O sladka smrt, ako umirajočega usta kličejo ime Marija!“ pravi sv. Alfonz Ligvorij; na drugem mestu pa je pisal isti svetnik: „O Marija, tvoji številni služabniki, ki so vate v trenutku smrti klicali, so bili vsi rešeni po tvoji mogočni priprošnji!“ Še večje bolečine, kakor jih poznamo na zemlji, trpe uboge duše v vicah. Tudi tam je Marija mila pomočnica. Pesnik Dante misli, da verne duše v vicah prepevajo Marijine pesmi in da skupno molijo „Češčeno Marijo“ in lavretanske litanije, da bi Marija, tolažnica žalostnih, jim lajšala in krajšala bolesi... Resnično je, da nihče tako rad ne pomaga vernim dušam kot Marija. Sv. učeniki, razodenja svetnikov ter mnogi dogodki soglasno spričujejo, da je Marija uboge duše v vicah v njihovi bolesi vedno tolažila, jim zmanjševala bolečine, krajšala čas trpljenja ter jim odpirala nebeška vrata. Sv. Veronika Milanska je nekoč videla v prikazni plavati nebeško Kraljico preko vic; kmalu nato se je dvignila s trumo rešenih duš v nebesa. Te duše so bile prej, ko so zapustile vice, žarečo-rdeče, potem so pa postale bele kot sneg, venčane s kronami; z nebeško lepoto obdane so jih peljali angeli pred prestol Božji. Tam so položile svoje krone na tla; Gospod jih je vzel ter jih prijazno podal svoji Materi v znak njene kraljevske slave ter materine ljubezni do ubogih duš. Sveta cerkev je o Marijini pomoči do duš v vicah tako prepričana, da je na nedeljo v osmini vernih duš postavila praznik „Maria de suffragiis“, t. j. Marija pomočnica dušam v vicah.

Marija ni bila le vedna pomočnica v dušnih zadevah; delila je tudi v vseh časih brez števila telesnih dobrot človeškemu rodu. Mar ni li ves svet ogromna bolnica, v kateri vzdihuje nebroj trpečih?

In vsem tem trpinom sveta se je izkazovala Marija vedno kot skrb-ljiva Mati, ki je tolažila, milila trpljenje, celila rane... Na pomoč je hitela zemljanom v vojskah, v nevarnostih na suhem in na morju, o potresih, o povodnjah — sploh v vseh potrebah. Posebno rada je pomagala ubogim bolnikom. Zato je neki zdravnik svojo knjigo o raznih boleznih posvetil „Sv. Božji porodnici, zdravju bolnikov“. Toda kdo more našteti vse okoliščine, v katerih se je izkazovala Marija kot mogočno pomočnico? Ko bi mogli zbrati vse dušne in telesne dobrote, ki jih je nebeška Kraljica delila na vseh krajih, v vseh oko-liščinah, vsem stanovom, starim in mladim, bogatim in ubogim, kako

Začetek Marijine božje poti v Marijinem Celju.

(Slikal Trenkwalder.)

morje bi se nam odprlo! Videli bi, da so slepi spregledovali, gluhi izprešlišavali, hromi zopet hodili, bolni dobivali zdravje, nevedni uče-nost, jetniki prostost, žalostni tolažbo, obupani mir in veselje. „Kje je človek, katerega solnce ne obseva? In kje je človek, katerega bi ne obsevala Marija z žarki svojega usmiljenja?“ vpraša sv. Bona-ventura. Sv. Bernard pa pravi naravnost: „Samo tisti naj molči o tvojem usmiljenju, o Devica, ki te je v stiski z zaupanjem klical, pa ni dobil pomoči! Pa ko bi ti molčali, bi klicali kameni!“ (Luk. 18.) Klicale bi cerkvene stene, ki so pokrite z zahvalnimi slikami, klicale bi nebrojne bergle in voščene podobe o mogočni nebeški dobrotnici;

klicale bi goreče sveče in svetiljke, ki goré noč in dan pred Marijinimi podobami; klicali bi neštevilni kipi in podobe Marijine ob potih in hišah; klicale bi neštevilne Marijine cerkve in oltarji ... Pa kaj bi oznanjevali vsi ti spominki drugega, kot brezštevilne milosti in dobrote, ki jih je Marija izkazovala in jih še izkazuje svojim zvestim častilcem. Kaj čuda, da sveti možje slavé Marijo s častnimi naslovi! „Vir milosti in tolažbe“ jo nazivlje sv. Efrem; kot „morje milosti“ jo kliče Janez Damijan. „Zveličanje in zdravilo sveta“ jo imenuje sv. Bonaventura; v njo se ozira sv. Lovrenc Justinijan kot „v tolažnico nas, zemeljskih popotnikov“. Sveta cerkev jo nazivlje v lavrentanskih litanih: sedež modrosti, začetek našega veselja, vrata nebeška, pribežališče grešnikov, zdravje bolnikov, tolažnico žalostnih, pomoč kristjanov. V svojih molitvah jo slavi kot nebeška vrata, morsko zvezdo, ki nam kaže pot v nebesa; vabi nas vernike, da molimo pogostokrat molitve: Pod tvoje varstvo ... Češčena bodi Kraljica ... Spomni se ... itd. Postavila je praznike v čast Mariji kot tolažnici, kot Materi dobrega sveta, kot pribežališče grešnikov, kot Mater milosti ... Vneti salezijanci posebno goreče širijo po svetu češčenje „Marije, pomočnice kristjanov“. V Turinu je sezidal blagi Don Bosco nji na čast krasno cerkev. Skratka: Vsa cerkvena zgodovina, prazniki, javni spomeniki, razni spisi, papeževa pisma, vsi narodi zemlje označujejo in slavé Marijo kot „Pomoč kristjanov“. Zato jo lepo proslavlja pesnik:

O Devica, pomočnica — bila si in boš nam ti!
 Pri slabostih in bridkosti — rada nam pomagaš ti!
 Pri skušnjavah in težavah — pomočnica vedno si!

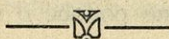
Prekrasno odmeva neomejeno zaupanje bednega človeškega rodu do mogočne nebeške pomočnice v nedosegljivem slavonspevu „Češčena bodi Kraljica“, katero hvalnico so molili in peli že v srednjem veku romarji na svojih božjih potih, mornarji na ladjah, križarji v vojski, katero so molili sv. Bernard in za njim vsi častilci Marijini, katero molijo redovniki in duhovniki vsak dan v svojih dnevnicah.

Sedaj pa skusi moliti to molitev z ono srčnostjo, kot jo je molil sv. Bernard:

Molitev.

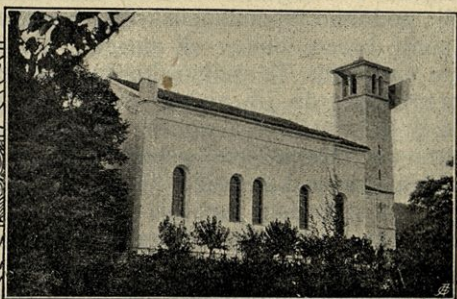
Češčena bodi Kraljica, Mati milosti, življenje, sladkost in upanje naše, bodi češčena! K tebi vpijemo zapuščeni Evini otroci; k tebi vzdihujemo žalostni in objokani v ti solzni dolini. Obrni torej, naša pomočnica, svoje milostljive oči v nas in pokaži nam po tem revnem življenju Jezusa, blagoslovljeni sad svojega telesa. O milostljiva, o dobrotljiva, o sladka Devica Marija!

Zvezdica v Marijino krono. Pred vsakim imenitnim opravilom pokliči Marijo na pomoč. Klič jo zaupno v skušnjavah in vseh potrebah. „Četudi pade vse okrog tebe, Marija ti ostane“, je rekel sloveči Bossuet. Zlata vredne besede!

Šmarje na Goriškem.

Kronberg pri Gorici.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Šmarnice. Bratovščina Marijinega Srca. Čudodelna svetinja.

Utihnil je silni vihar brezbožnosti, ki je za časa francoske preukucije pretresal svet. Nastal je ljubi mir. Med narodi je vzkliklo novo življenje. V zahvalo za obilne dobrote, ki jih je Marija v teh burnih časih očitvidno delila krščanstvu, je vpeljal papež Pij VII. praznik Marije, Pomočnice kristjanov. V ljubem miru je zopet začelo vsepovsod bujno cveteti Marijino češčenje, prav kakor na povabilo nebeškega ženina, ki je ponavljal sladke besede visoke pesmi: „Vstani, hiti, moja prijateljica, moja golobica, moja zala, pridi! Zima je minula, dež je jenjal in prešel; cvetlice so se prikazale v naši deželi, grlični glas se je zaslísal v naši deželi... cveteči vinogradi so zadišali.“ (2, 10. 13.). Stare pobožnosti do Marije so se obnovile, prirastle so pa tudi nove, posebno še ljubke šmarnice, ter prijazna bratovščina Marijinega prečistega Srca. Pravzaprav ti dve pobožnosti niste novi, ker njih početek sega daleč nazaj; nove so v toliko, ker so se veselo razširile po celem svetu. Pridružila se je tem dveh pobožnostim še čudodelna svetinja, po kateri je Marija tako radodarno in v bogati meri delila milosti; po čudodelni svetinji je mogočno naraščalo češčenje brezmadežnega Spočetja Marijinega med krščanskimi narodi. Po teh treh ljubeznivih pobožnostih se je nebeška Kraljica z neko nepremagljivo, tajno silo polastila src vernih kristjanov.

Nežna majniška pobožnost, kateri pravimo Slovenci šmarnice, ni nastala kar čez noč, ampak se je dalje časa polagoma in brez šuma

razvijala. Stopile so šmarnice na mesto tako imenovanih „ludi florales“; to so bile nekake igre, s katerimi so poganski Rimljani vsako leto ob koncu aprila ali začetkom majnika častili na novo oživiljeno naravo. Prirejali so ob takih prilikah ljudske veselice, ki pa so bile sklenjene z mnogovrstnimi nesramnimi izgrede. Tudi stari Nemci so imeli podobno spomladansko slovesnost; kot majnikovo drevo so postavili brezo, bukev ali smreko, ter so okrog tega drevesa rajali in se radovali. Te poganske šege so bile med raznimi narodi tako ukoreninjene, da jih ni bilo mogoče odpraviti, tudi potem ne, ko so se ti pokristjanili. Ker so ob teh spomladanskih veselicah ljudje nezmerno pijančevali, se potepali, razne nerodnosti uganjali, ter tudi opuščali krščansko službo božjo, so skušali previdni možje dati tem navadam krščanski značaj. Tako na pr. je sv. Karol Boromej na milanskem cerkvenem zboru l. 1579, resno prosil duhovščino, naj išče kakega pripomočka, da bi ljudstvo popustilo grde poganske šege ter se vendar udeleževalo krščanskega bogoslužja in obhodov v tem času in da bi namesto poganskega majevega drevesa častili drevo križa, to orodje našega odrešenja, po katerem nam je došlo zveličanje. Blagi duhovniki so to pogansko majniško slavnost postavili v službo nebeške Kraljice. Navajali so vernike, da naj o spomladanskih praznikih prepevajo Marijine pesmi, plecto vence ter ž njimi zaljšajo Marijine podobe. Kaj ni bilo čisto naravno, da so začeli tako kristjani po novooživiljeni naravi proslavljati njo, ki je po besedah sv. Epifanija „krona vse spomladanske lepote“, njo, ki z nevesto visoke pesmi (2. pogl.) hrepeni po pomladanskem cvetju: „Podpirajte me s cveticami.“

Ako motrimo zgodovino šmarnic, nam ta pové, da je prve nekake šmarnice spisal Alfonz modri, kralj kastilski († 1284). S preprostimi besedami za Marijo vneti kralj opominja, da v krasni spomladanski letni dobi ne moremo boljšega storiti kot iskreno častiti Marijo, ta zemski raj, to najlepšo pomlad, kateri enaka se še ni prikazala na zemlji, da si tako naklonimo pomoč dobrotljive in mogočne zagovornice. Skoraj milo se stori človeku, ako bere, kako je pobožni dominikanec Henrik Suzo († 1365) celo spomlad posvečeval „najlepši izmed žen“. Že od mladosti je imel navado, da si ni upal spomladi, ko so vzklike cvetlice, nobene utrgati, niti se je dotakniti prej, dokler ni prišel čas, da je s prvimi cvetkami pozdravil rožnato Božjo Mater. Ko se mu je čas zdel pripraven, si je utrgal cvetlice, vzbujajoč v srcu čutila ljubezni, ter jih je nesel v celico in je zvil iz njih venec. Potem je šel na cerkven kor ali v kapelo naše ljube Gospe, je pokleknil pred njo, ji je položil venec na glavo ter pri tem mislil: „Ti si najlepša cvetlica in spomladansko veselje mojega srca; ne zavrzi prvih cvetlic, ki ti jih podari tvoj služabnik.“ Pred Marijino podobo je Suzo v ti dobi mnogokrat klečal, pel Marijine pesmi, nosil ji cvetlice, po licih so mu tekale gorke solze — solze veselja in ljubezni. In prosil je Kraljico svojo: „Ah, ti milo srce, stori mi po svoji prirojeni dobroti, ne pusti, da grem prazen od tebe. Kako bi se to spodobilo zate, ki si sladkost vseh sladkosti? Daj tudi ti meni majniški venec — milosti in nove luči, da bi mogel, četudi nevreden

služabnik, večno modrost zadostno hvaliti.“ — Skoraj ob istem času je pariški zlatarski ceh vsako leto 1. maja pred vrata Marijine cerkve „Notre Dame“ postavil majnikovo drevo. Pozneje pa je v cerkvi sami postavljajl nekak Marijin oltar iz zelenja in cvetja v podobi šotora. Poleg tega so devali na veliki oltar podobo madone. — V 17. stoletju se je polagoma udomačila navada, da so verniki en cel mesec posvetili češčenju Matere Božje. Sčasoma so začeli ta mesec sklepati z mesecem majnikom. Kapucin Lorenc Schnüffis je 1. 1692. izdal šmarnice, ki so bile našim podobne; v njih opeva lepoto, visokost in moč velemočne nebeške Kraljice in Matere Božje Marije. Znamenite so besede, s katerimi je knjigo poklonil cesarici Eleonori, med drugimi te-le: „Marija je ljubka spomlad, ki nam je prinesla rodovitno roso in gorak dež milosti, po katerem so ljubi očaki tako dolgo in srčno koprneli, moleč: „Ve nebesa, rosite nam pravičnega in vi oblaki ga nam dajte: zemlja odpri se in nam rodi Zveličarja!“ (Iz. 45. 8.) Ona je ljubka spomlad, ki je v smrtnih težavah ležečemu svetu rodila oživljajočo cvetlico življenja, ki govori sama o sebi: „Jaz sem cvetlica na polju in kakor roža v dolu.“ (Vis. p. 2, 1.) Ona je prijazna spomlad, pri katere prihodu so jele cveteti vsakovrstne duhteče čednosti: „Cvetlice so se prikazale v naši deželi.“ (Vis. p. 2, 12.) Ona je preljubezniva spomlad, ker ne razveseljuje le človeškega rodu, temveč ga oteva iz največjega gorja ter ga osrečuje.“

Šmarnice v sedanji obliki — da namreč cel mesec majnik posvetimo majniški Kraljici — so se ustanovile in utrdile začetkom 18. stoletja. Dotlej so pripisovali šmarnice v sedanji obliki jezuitu o. Lalomia († 1787); toda nova raziskavanja so dognala, da je bil on pač velik pospeševalec te pobožnosti, da pa je bila ta pobožnost začetkom 18. stoletja po več krajih že znana in vpeljana.

Posebno velike zasluge za razširjanje šmarnic si je pridobil bivši jezuit Alfonz Muzzarelli (1749—1813); 1. 1786. je izdal šmarnice, ki so bile samo v laškem jeziku 70 krat natisnjene, prevedene pa tudi še v tuje jezike. Ob njegovi smrti so bile šmarnice v Rimu že v 20 cerkvah v navadi. Neznansko hitro se je pa začela širiti ta lepa pobožnost, ko jo je papež Pij VII. s pismom 21. marca 1815 obdaril z bogatimi odpustki. Kmalu so se šmarnice udomačile tudi na Francoskem; ljudstvo se je tam silno zavzelo zanje. Kaj prijazno so sprejeli šmarnično pobožnost v Belgiji že zgodaj v 19. stoletju. Slavni germanist Jan. Wilh. Wolf (1855) je popisal odnotne šmarnice tako-le: „Kdor se hoče prepričati, kako globoko je ukoreninjeno češčenje Marijino v srcu ljudstva, naj stopi v tih kot v bližini sv. podobe. Noben trenotek med dnevom niso tu klopi prazne in ni stanu, ki bi ne dajal molilcev. To spričujejo darovi, ki jih polagajo na šmarniški oltar. Poleg težkih, velikih in bogato okrašenih sveč vidiš malo lojevo svečico za dva centima, okrašeno z izprošenim trakom; isti ogenj pa obe sveči prižiga, kakor je isti ogenj, ki ju prinaša; šopek poljskih cvetlic ne diši tukaj manj in ni manj lep kakor kamelije in azaleje, oleandri in mirte, ki jih prinašajo od vrtnarjev. Zlata, z demanti okrašena krona, ki jo je kraljica poklonila preblaženi Devici, ne otemnuje malega voščenega srca beračice.“

Zgodaj že so se razširile šmarnice tudi na Španskem; praznujejo jih tam tako slovesno, kot znabiti nikjer drugod. Viteški Španec varuje češčenje Senore (N. L. Gospe) kot dragoceno dedščino. Šaj je ravno špansko ljudstvo že v najstarejših časih odkrilo ter skozi vsa stoletja častilo največjo prednost Marije — njeno čisto Spočetje. Nekoliko pozneje so se razširile šmarnice po Nemškem. Na Avstrijskem so se mogle ukoreniniti šele potem, ko je postala cerkev po nastopu cesarja Franca Jožefa I. vsled sklenjenega konkordata bolj prosta. Nadvojvoda Maksimiljan Este je poklical jezuita Jan. Stögerja in Jož. Klinkovströma na Dunaj, da sta pridigala vsak večer v majniku v nemški redovni cerkvi. Pobožni nadvojvoda je bil vselej navzoč. Ljudstva se je kar trlo. Iz Dunaja so se razširile šmarnice po celi državi naokrog.

Od srede preteklega stoletja naprej se je tudi razširila šmarniška pobožnost po drugih evropskih in izvenevropskih deželah. Številni poljski, laški in nemški izseljenci so praznovali šmarnice tudi v novi domovini onkraj oceana. Misijskarji so jih širili med novospreobrnjeni. In dandanes je ni škofije na svetu, je ni znabiti nobene župnije v celi katoliški cerkvi, v kateri bi ne skazovali češčenja majniški Kraljici. Cel mesec majnik je velik praznik za ves krščanski svet. Marijini zvesti podaniki skušajo kolikor mogoče dostojno proslaviti svojo Gospo. Kjer je kaka podoba Marijina, se gibljejo ljubeče roke, da jo lepo okrase s cveticami, katerih nudi na kupe vrt in log. V tisoč in tisoč krščanskih cerkvah, v mestih in na deželi se vrše skupne šmarnice. Zvečer, ko mine trpljenje dneva, vabi glas zvona vernike v cerkev pred okrašeni oltar N. L. Gospe. Sredi svetlih lučic in duhtečega cvetja žari mila podoba majniške Kraljice. Vesele Marijine pesmi se glase, iskrene molitve puhté kvišku — nebeški Materi potožujejo jokajoči Adamovi otroci svoje težave. Duhovnik stopi na leco ter proslavlja Kraljico nebes. Naposled blagoslovi Jezus iz monštrance svoje ljubljene ovčice. Potolaženi in razveseljeni hite verniki na svoj dom. Pa ne le v cerkvah, skoraj v vsaki krščanski hiši imajo ozaljšan šmarniški oltarček, pred katerim družine opravljajo svoje skupne pobožnosti.

Celo preprosto Marijino znamenje tam na planini dehti v cvetju in zelenju; nedolžna planšarica časti Devico vseh devic ter prepeva majniške pesmi. Te šmarnične pesmi so odmev onih nebeških pesmi, ki jih vedno ponavljajo angeli v sladkih melodijah. Verniki se čutijo ta mesec srečne v bližini svoje dobre Matere; iz čistega, z božjo ljubeznijo napolnjenega srca Marijinega pa lijejo žarki bogatega blagoslova na častilce mogočne Kraljice. Šmarnice so postale v pravem pomenu besede katoliška ljudska pobožnost.

Poleg šmarnic je v novejši dobi v nešteti srcih vžigala ljubezen do Marije mila „Bratovščina Marijinega prečistega Srca za spreobrnjenje grešnikov“. Neznaten je bil začetek te molitvene zaveze, toda kmalu se je razširila po krščanskem svetu ter izvabljala iz Srca Marijinega neštetilnih milosti na človeštvo. Bratovščina Marijinega Srca je od svojega početka mogočno pospeševala versko mišljenje in čutenje med narodi ter jih je uklonila milemu

žezlu nebeške Kraljice, po njej pa gospostvu Jezusovega Srca. Bogati sadovi so pričali, da je bila ta bratovščina delo božje previdnosti.

Še davno prej, preden je bila vpeljana bratovščina Marijinega Srca, so svetniki vseh stoletij s spisi in pobožnostmi slavili vzvišeno in ljubeznivo Srce Marijino. To presv. Srce pohvalno omenjajo že sv. Avguštin († 430), sv. Peter Krizolog († 450), papež Leon Veliki († 461). Sv. Janez Dam. († 780) piše: „Tvoje najčistejše in neomadeževano Srce, o Marija, diha samo za Boga in hrepeni le po Bogu.“ Nato slavi čistost in lesk tega Srca, imenuje ga ognjišče, katerega plameni vnemajo in poživljajo. Sv. Bernard († 1153) kliče: „Odpri, o Mati usmiljenja, vrata svojega milosti polnega Srca objokanim otrokom Adamovim. Občudujem tvoje Srce radi prebogatega usmiljenja, o moja Kraljica. Čudovito delo usmiljenja, ki ga je Bog odločil za naše odrešenje, se je izvršilo v tvojem sv. Srcu, v katerem je hotel Bog stanovati, ker si je sezidal hišo iz tvojega deviškega telesa, hišo, ki stoji na sedmih srebrnih stebrih, v kateri si je pripravil zlato počivališče, namreč tvoje Srce, v katerem je z veseljem bival.“ Kaj lepo slavi sv. Bonaventura († 1274) Marijino Srce kot skrinjo zaveze: Kakor je bila ta iz nestrohljivega lesa, ter znotraj in zunaj prevlečena z zlatom, tako je bilo Marijino Srce prosto trohnobe in vse prepolno lepe ljubezni do Boga in do nas. Sv. Mehtildi († krog 1300) je bilo razodeto milosti polno Srce preslavne Device; istotako sv. Jederti († 1290).

Tomaž Kempčan vzklikne: „Moremo li najti varnejše zavetje, kot usmiljeno Srce Marijino? Tu najde ubogi zavetje, bolnik zdravilo, žalostni tolažbo, dvomljivec svet, zapuščeni pomoč.“ Sv. Ignacij je nosil na srcu vedno svetinjo Marijinega Srca. Sv. Francišek Sal. je posvetil svoje glavno delo o ljubezni božji usmiljenemu Srcu Marijinemu. Tudi bl. Marjeta Alakok, ta velika služabnica presv. Srca Jezusovega, je bila v enaki ljubezni vdana Srcu Marijinemu.

Leskovec pri Krškem. (Marijine cerkve na Slovenskem.)

Sploh pa nam pričuje zgodovina, da je s češčenjem Jezusovega presv. Srca šlo sporedno češčenje Srca Marijinega. Najbolj pa je pospeševal češčenje Marijinega Srca goreči apostolski mož o. Janez Evdes. Seminarso cerkev v Coutance v Normandiji je l. 1650. posvetil Srcu deviške Matere. V kongregacijah, ki jih je ustanovil, je natihem praznoval praznik Marijinega Srca; od l. 1659. ga je pa praznoval slovesno. Od papeža Klemen X. je dobil dovoljenje, da je smel ustanavljati bratovščino Jezusovega in Marijinega Srca. Spisal je knjižico o občudovanja vrednem Srcu preblazene Device, ter je mnogo škofov in nadškofov tako vnel za to pobožnost, da so odredili praznik milostljivega Srca Marijinega ter goreče častili to Srce, ki je za Srcem njenega Sina najbolj občudovanja vredno, Srce najpopolnejše, s čednostmi najbolj obdarovano, najmilejše, najusmiljenejše, najljubeznivejše, najdobrotljivejše — Srce, ki za Jezusovim nebo in zemljo najbolj razveseljuje. (Evdes).

Pobožnost k sv. Srcu Marijinemu se je tako bolj in bolj širila preko mest, pokrajin in dežel, posebno v Belgiji, Nemčiji, na Češkem, Poljskem itd. Redovni kakor tudi svetni duhovniki so širili praznik Marijinega Srca ter ustanavljali bratovščine v čast Srcu nebeške Matere. Potrdil je praznik Marijinega Srca papež Benedikt XIV. leta 1726. L. 1743. je bilo že 84 bratovščin presvetega Srca Jezusovega in Marijinega. Ena najstarejših je pač bratovščina Marijinega Srca, ki jo je papež Klemen XI. dne 31. marca 1718 z bulo „Cum accipimus“ ustanovil v bivši samostanski cerkvi v Mekinjah na Kranjskem za vernike obojnega spola.

Praznik Marijinega Srca so slovesno praznovali. Papež Pij VII. je 20. decembra 1808 v Rimu obstoječo bratovščino Marijinega Srca povzdignil v glavno bratovščino. Srce Marijino je dobivalo vedno več častilcev. Pobožnost k Marijinemu Srcu je praznovala zmagoslavje ter ni zamrla celo ne v grozni francoski prekuciji, temveč v kljub nji je veselo napredovala. In naposled si je Marija izbrala — zares čudna so božja pota — kot glavni sedež, od koder naj se širi češčenje njenega Srca — Pariz, ta Babilon vse hudobije in izprijenosti, in v tem mestu cerkev „Naše ljube Gospe zmagovalke“, ki je bila obdana od gledališč in nesramnih hiš. Od tu se je češčenje Marijinega Srca zmagovito širilo po vsi Evropi in po vseh delih sveta ter je izlivalo v srca grešnikov novo luč in novo življenje.

Bilo je v soboto, dne 3. decembra 1836. Goreči župnik imenovane cerkve, Dufrique Desgenettes je maševal ob 9. uri pri oltarju Marijinega Srca. Bil je silno žalosten. Že štiri leta je oskrboval 15.000 duš broječo župnijo. Z vsemi močmi je skušal vzbuditi versko življenje — a zastonj; celo ob nedeljah in praznikih se prihajalo v cerkev komaj 30—40 ljudi; velike nerodnosti so se godile v njegovi župniji; verniki še v smrtni uri niso prejemali sv. zakramentov, žugali so mu celo s smrtjo. Kdo bi se torej čudil žalosti vnetega duhovnika? Ravno ta dan je goreče prosil Gospoda, naj se usmili nesrečnih ovčic. In glej, ravno pred povzdigovanjem se mu zdi, da čuje jasne in glasne besede: „Posveti župnijo svetemu in neomadeževanemu Srcu Marijinemu.“ Nato je postal miren. Ko se je po

sv. maši zahvaljeval, mu je zopet in zopet prihajala misel: „Posveti župnijo Marijinemu Srcu.“ Kar ni se mogel sprijazniti s tem opominom, ker do tedaj dobremu župniku ni kaj ugajalo češčenje Marijinega Srca. Ker se pa te misli kar ni mogel znebiti, je dejal sam pri sebi: to mora biti pač glas iz nebes — ter je sklenil, jo izpeljati. Sestavil je pravila za novo bratovščino ali zavezo z Marijinim Srcem ter jih predložil pariškemu nadškofu. Pri pridigi 11. grudna (3. adv. nedeljo) je oznanil: Zvečer ob 7. uri bo prva pobožnost nove molitvene zaveze, da po posredovanju Marijinega Srca izprosimo grešnikom milost spreobrnjenja. Uspeha ni kaj prida pričakoval. Toda glej! Zvečer ob določeni uri jih je prišlo v cerkev od 400—500, med njimi mnogo moških. Po večernicah je razložil župnik pravila nove bratovščine. Pazno so ljudje poslušali ter bili ginjeni. Glasno in pobožno so peli „Tantum ergo“. Ko so prišli v lavretanskih litanijah do vzklica: „Pribežališče grešnikov, prosi za nas,“ so vsi navzoči poklekli, ter ta vzklic sami od sebe trikrat ponovili, kakor tudi besede: „Zanesi, Gospod, zanesi svojemu ljudstvu in ne srdi se več nad nami.“ Vrli duhovnik je bil srčno ganjen; zaupno, s solznimi očmi se je ozrl na podobo Marijino, rekoč: „O moja dobra Mati, ti jih slišiš in umeš te glasne klice ljubezni in zaupanja. Ti boš rešila uboge grešnike, saj se imenuješ pribežališče grešnikov. Sprejmi, o Marija, to bratovščino in kot znak, da jo sprejmeš, izprosi, da se spreobrne gospod Šole; jutri grem k njemu v tvojem imenu.“

Ta Šole je bil zadnji minister izza časa francoske prekucije ter popoln brezverec od mladih nog. Bil je 80 let star ter slep. Večkrat je že zavračal duhovno pomoč. Ko je drugo jutro prišel župnik k njemu, mu reče takoj: „Gospod župnik, prosim za vaš blagoslov.“

In spravil se je z Bogom. Umrl je vdan, skesan. To je bil prvi znak, da je Marija sprejela novo bratovščino v svoje okrilje, ter da hoče ona po ti bratovščini postati dobrotnica človeškega rodu.

Uspehi bratovščine so bili čudoviti. Cerkev „Marije zmagovalke“ je bila zelo obiskana, ne le ob nedeljah in praznikih, temveč tudi ob navadnih dnevih. Skoraj vedno so klečali molilci, med njimi mnogo moških, pred Marijino podobo. Župljani so začeli pogostejše prejemati sv. zakramente, v družine se je vrnil krščanski duh. Grešniki, ki so na smrtni postelji surovo zavračali duhovno pomoč, so bili namah izpremenjeni, ko so jih priporočili molitvam bratovščine.

Toda milosti Marijinega Srca se niso razlivale le na župnijo „N. L. G. zmagovalke“ ali samo na mesto Pariz. Zdelo se je, da naj vsi narodi zemlje sprejemajo blagoslov iz tega milosti polnega Srca.

Kronanje Matere Božje.

(Pečat prvega ljubljanskega škofa Žiga pl. Lam-berga 1463—1488.)

Izredni sadovi bratovščine so nagnili papeža Gregorja XVI., da je l. 1838. potrdil „bratovščino v čast svetega in brezmadežnega Srca preblažene Device v Parizu“, obdaril jo z mnogimi odpustki ter jo povzdignil v vrhovno bratovščino. To priporočilo je zelo pospeševalo rast bratovščine. Že šest let po ustanovitvi je štela nad 2,000.000 udov; 20 let pozneje 16,000.000 udov. L. 1896. je bilo pridruženih pariški glavni bratovščini že 18.904 bratovščin z nad 30,000.000 članov. Po vseh krajih sveta, ki jih obseva solnce, so kipele in še kipe želje in molitve k milosti polnem Srcu za spreobrnjenje in zveličanje izgubljenih bratov in sester. Marija pa je odgovarjala z brezštevilnimi milostmi.

Ko je papež Pij IX. slišal iz ust škofa misijonarja o milostih te bratovščine, je vzkliknil s solznimi očmi: „Ta bratovščina presvetega Marijinega Srca je delo božje. Ta misel je prišla iz nebes. Ta družba bo vir pomoči za cerkev.“ Ta po svojem začetku kakor po svojih sadovih čudovita bratovščina je nekako izpopolnilo predragocene pobožnosti do presv. božjega Srca Jezusovega; saj sta obe Srci najtesnejše zedinjeni; najkrajša pot do božjega Srca Jezusovega — je milo Srce Marijino. Zato trikrat srečni člani bratovščine presv. Marijinega Srca, ker so posebni ljubljenci Marijini. Kako lijejo nanje žarki raznovrstih dobrot iz Srca, ki je samo ogenj in ljubezen. Vrh tega pa se udeležujejo bratovski člani vseh dobrih del cele bratovščine, mnogo bratovskih sv. maš, zasluženja misijonarjev, dobrot apostolata molitve, dominikanskega reda, reda bosih karmelitov itd. Koliko duševnih dobrot! Zares, v Marijino Srce je položil Bog neizmeren zaklad milosti, usmiljenja in tolažbe! Zato ljubi in časti iskreno Srce Marijino! Če je le mogoče, vpiši se v bratovščino Marijinega Srca, to bo tvoja velika tolažba v življenju in posebno še ob smrti. Ko je ležal štrasburški škof Tarin na smrtni postelji, je dejal: „Največjo tolažbo in upanje v tej strašni uri mi daje zavest, da sem ud bratovščine Marijinega prečistega Srca, ki moli zame.“

Omenimo še čudodelno svetinjo čistega Spočetja Marijinega, ki je med verniki silno pospeševala pobožnost do Brezmadežne, ter je v tesni zvezi z bratovščino Marijinega preč. Srca; vsak član te bratovščine dobi pri sprejemu tako blagoslovljeno svetinjo, da jo nosi na vratu. Dne 27. novembra 1830 se je prikazala preblažena Devica Katarini Labouré, usmiljeni sestri iz kongregacije svetega Vincenca Pavlanskega, v kapelici materine hiše v Parizu. Obličje nebeške Kraljice je bilo neznansko milo. Obleka je bila belo-rdeča. Stala je na zemeljski obli ter je imela zelenkasto kačo pod nogami. Lepote Marijine Katarina ni mogla popisati; bila je vsa srečna. Kar ugleda usmiljenka okrog Marije kakor v okviru zlate besede: „O Marija, brez madeža spočeta, prosi za nas, ki k tebi pribežimo!“ ter obenem zasliši besede: „Skrbi, da bodo kovali po tem vzorcu svetinjo. Vsi, ki jo bodo blagoslovljeno nosili, bodo sprejemali velike milosti, posbno če jo nosijo na vratu. Za one, ki imajo zaupanje, bodo te milosti prebogate.“ V tem trenutku se obrne podoba. Na drugi strani vidi usmiljenka črko „M“, s križem na počreznih črti; spodaj pa presv. Srce Jezusovo in Marijino, prvo obdano s trnjem, drugo prebodeno z mečem. Naokrog je žarelo 12 zvezd.

Šele dve leti pozneje je mogla dobra Katarina izpeljati zahtevo Marijino. Njen duhovni vodnik Aladel je dal kovati [svetinjo po popisu usmiljenke; pariški nadškof Quelen mu je dal k temu dovoljenje. Kmalu so sledeči dogodki dokazali, da je bilo naročilo usmiljenki res božjega izvira. Svetinja se je zelo urno širila, posebno med usmiljenimi sestrami, ki so jo rade dajale bolnikom in umirajočim, posebno takim, ki so bili prišli ob vero. Sledile so zares čudovita spreobrnjenja trdovratnih grešnikov ter nenavadna ozdravljenja. Skoraj vsak je hotel nositi svetinjo. Samo v Parizu in Lionu so od l. 1832. do l. 1842. nakovali nad 74 milijonov takih svetinj. Razsvetljeni duhovniki so spričevali, da je vzbujala ta svetinja krščansko vnemo v mestih in na deželi, da je vračala mir in edinost družinam, ter da je vsak, ki jo je nosil, čutil čudovito pomoč. Zaradi izrednih in naravnost čudežnih milosti, ki jih je posredovala ta svetinja, so jo začeli nazivati sploh: „Čudodelno svetinjo“. Posebno znamenito je izpreobrnjenje žida Alfonza Ratisbone iz l. 1842. Rojen je bil ta žid v Štrasburgu. Bil je popoln posvetnjak. Za judovsko vero se ni zmenil, krščansko pa je zasramoval. Leta 1842. se je mudil nekaj časa v Rimu. Tam je mnogo občeval s svojim prijateljem Buissierjem, ki se je izpreobrnil iz krivih potov in je bil zelo pobožen. Bussierju se je nesrečni žid zelo smilil: skušal ga je pripeljati v sv. katoliško cerkev. Toda zastonj. Dosegel je s svojim prizadevanjem le toliko, da je Ratisbone sprejel čudodelno svetinjo in molitev „Spomni se.“ Med tem so pa mnogo molili zanj k Brezmadežni.

Izprehajajoč se je stopil Ratisbone v cerkev sv. Andreja della frate.

Bilo je okrog poldneva. Kar zatemni vsa cerkev pred njim. Le iz kapele sv. Mihaela lije žareča svetloba. In glej, prestrašenemu se prikaže v svetlem žaru blažena Devica Marija, veličastna in mila, tako, kakor je navadno upodobljena na svetinji. Ratisbone poklekne in hipoma se zbudi v njemu živa vera v nauk Kristusov ter vroče hrepenenje po sv. krstu. Pisal je sam pozneje: „V trenutku je padla obveza izpred duševnih oči, kakor izginejo sneg in led pred vročimi solnčnimi žarki. Nobenega predsodka do krščanstva nisem več imel. Pregledal sem v trenutku vso katoliško vero.“ Dal se je krstiti, postal je duhovnik in je deloval za spreobrnjenje Judov v sv. deželi ter je sveto umrl dne 6. maja 1884. Cerkev je 23. julija 1894 dovolila oficij in sv. mašo v čast čudodelni svetinji kongregaciji misijonarjev lazaristov ter dne 7. septembra 1894 vsakemu duhovniku v kapelah

Podgrad pri Slov. Bistrici.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

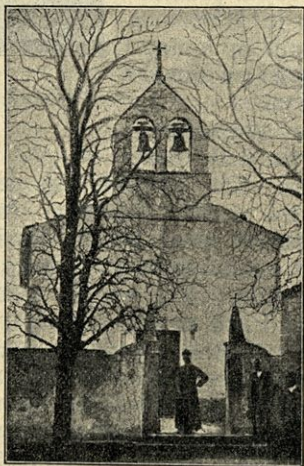
usmiljenih sester. Postavila je cerkev tudi praznik kot spomin na prikazen Marijino dne 24. novembra, ker se spodobi, da se ne pozabi materinska dobrotljivost, s katero se je Marija po čudodelni svetinji tako bogato in radodarno skazovala.

Dà, zares! Šmarnice, bratovščina Marijinega Srca in čudodelna svetinja so tri žarne zvezde v blesteči kroni nebeške Kraljice!

Srčni vzdihljeji k Marijinemu Srcu.

Tvoje Srce, o Marija, odpri se! — Tvoja moč varuj me! — Tvoja ponižnost uči me! — Tvoja potrpežljivost prenašaj me! — Tvoja pokorščina podvrzi me! — Tvoja nedolžnost posveti me! — Tvoja ljubezen vžgi me! — Tvoje usmiljenje obdajaj me! — Tvoja ljubeznivost zamakni me! — Tvoja lepota vnemi me! — Tvoja nagnjenja naj vodijo me! — Tvoje solze omeče naj me! — Tvoje trpljenje presuni me! — Tvoje bolečine naj ranijo me! — Tvoje veselje zveličaj me! — O Devica Marija, usliši me! — V svoje presladko Srce skrij me! — V življenju in smrti varuj me! — Da čim srčneje ljubim te — Tukaj in tam vekomaj. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Naj ti bodo šmarnice nad vse drage! Noben dan ne opusti šmarniške pobožnosti. Vneto priporočaj šmarnice tudi drugim. Doma časti tudi majniško Kraljico — s šmarničnim oltarčkom. Postavi pa tudi šmarnični oltarček v srce. Ozaljšaj v njem podobo Marijino s cvetjem lepih čednosti. Nosi s seboj čudodelno svetinjo čistega Spočetja Marijinega. Kliči pogostoma: „Sladko Srce Marijino, bodi moja rešitev!“ (300 dni odp.) Če le moreš, se zapiši v bratovščino Marijinega Srca.

Lazaret pri Kopru.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Moskva: Vhod v Kreml, kjer ste katedrali Marijinoga Oznanjenja in Marijinoga Vnebovzjetja.

Sirci, Grki, Rusi slavé Marijo; njeno čast priznavajo protestanti, da, celo mohamedani.

Take časti, kot Marija, ni še užival noben velikaš in mogočnej zemlje, niti je nikdar užival ne bo. Vsak katoliški jezik s spoštovanjem in ljubeznijo izgovarja sladko ime: Marija! Tako so se izpolnemale in se še izpolnujejo besede preblazene Device: „Gospod se je ozrl na nizkost svoje dekle...“ Toda od nekdanj se že uresničuje tudi drugi del njene prerokbe: „Posihmal me bodo blagrovili vsi rodovi zemlje...“, torej ne le katoliški, temveč tudi nekatoliški, da, celo nekrščanski. In zares! Znamenita zgodovinska resnica je, da drugoverci od nekdanj že hoté ali nehoté izkazujejo čast nebeški Kraljici. Ozrmo se nekoliko na vzhod in potem še malo na sever, in prepričali se bomo, kako tudi tam vlada Kraljica sveta!

Verska preteklost jutrovnih dežel je velik slavošpev v čast Materi božji. Vzhodne cerkve so v svojem pobožnem navdušenju za čast Marijino šle celo dalje, kakor rimska cerkev. Pokličimo si v spomin one dogodke ob koncu slavnega cerkvenega zbora v Efezu, ki je zavrgel nauk Nestorijev ter razglasil versko resnico, da je Marija zares Mati Božja. Kako je po objavi tega nauka ljudstvo vriskalo

veselja, poljubljalo obleko škofom ter v sprevedu hodilo po mestu z gorečimi bakljami in dišečim kadilom. To se je zgodilo v petem stoletju po Kristusu, v zlatem veku cerkve. Ko se je potem Carigrad pred 1000 leti odtrgal od prave cerkve, so vzhodni razkolni narodi sicer zavrgli marsikatero (rimsko) nauke stare vere; ohranili pa so do danes kot najdragocenejšo dedščino svojih pradedov češčenje Marijino v najrazličnejših oblikah.

Kako je že od nekdaj odlikovala Marijo sirska cerkev! Sirsko ljudstvo je bilo z izraelskim narodom v krvnem sorodstvu; torej je bilo sorodno tudi z Marijo in po nji s Kristusom samim. Ti sveti osebi sta govorili na zemlji jezik, ki je bil skoraj isti, kakor poznejši sirski jezik v antiohijski cerkvi. Besede: „Zgodi se mi po tvoji besedi“, nebeški slavospev: „Poveljučuj moja duša Gospoda“, besede usmiljenja: „vina nimajo“ so bile govorjene v tem jeziku. Istotako so se besede otroške ljubezni raz križa: „Glej, tvoj sin, glej, tvoja mati“ glasile v tem narečju. Zato pa najblažja hčerka izraelska — Marija — ni mogla ostati tuja sorodnemu ljudstvu. Ko so Judje zavrgli Kristusa in ž njim naravno tudi Marijo, je pa začel njo, Mater Gospodovo, iskreno častiti sirski narod, med katerim je bila ustanovljena prva Kristusova cerkev izven svete dežele. Že v apostolskih časih je škof antiohijski in mučenik sv. Ignacij spričeval devištvo Marijino. V četrtem stoletju je v sirski cerkvi vstal prvak čistilcev Marijinih med cerkvenimi učeniki — sv. Efrem, ki je znal tako oznanovati slavo Marijino, da ga je v vseh stoletjih komaj kdo prekosil. Navdušene, polne pesniškega vzleta so njegove pridige v čast Materi Božji; mnogoštevilne so tudi njegove Marijine pesmi. Njegovo lepo geslo je bilo: „Tudi ako bom ležal v grobu, bodo vse moje kosti klicale: Marija je rodila Boga.“ Duh sv. Efrema se je ohranil v sirski cerkvi, zato je pa tudi češčenje Marijino na sijajen način izraženo v njenem bogoslužju. Kot pripravo na rojstvo Kristusovo praznuje sirska cerkev več praznikov Marijinih, tako na pr. Oznanjenje Marijino, kateri dan opeva to skrivnost z mnogimi slavospevi, ali Obiskanje Marijino pri teti Elizabeti. Na dan po rojstvu Kristusovem imajo Sirci velik praznik 1. reda: „Hvala Marije, svete božje Porodnice“. Saj je tudi naravno, da se potem, ko je rojen Zveličar, spominjajo nje, ki ga nam je rodila. Glavni Marijin praznik v sirski cerkvi je „Prehod sv. Božje Porodnice Marije“ dne 15. avgusta, kakor pri nas. Na ta veliki praznik se pripravljajo s tedenskim postom. Z nami vred slave „Rojstvo Marijino“ dne 8. septembra; na dan za tem praznikom se spominjajo sv. Joahima in Ane, roditeljev preblazene Device. Katoliški Sirci praznujejo tudi praznik čistega spočetja Marijinega, ki so ga sprejeli šele v novejšem času.

V sirski sveti maši se duhovnik večkrat spominja Marije. Kaj v bogatem obsegu slave še posebno vsakdanje dnevnice Marijo. Navedem le nekaj zgledov: „Kateri jezik bi te mogel dosti hvaliti, o ti čista Deva, napolnjena z vsemi lepotami, Mati Kristusova, našega Odrešenika, ki je s svojim odrešenjem prepodil od nas temo greha in zmoto trohnobe? In sedaj te spoznavamo, o ti vir življenja, ti blagoslovljena njiva, ti lestev, ki segaš do nebes, nad teboj strmimo

in kliče: Blažena si, ti duševni grm Mojzesov! Zato prosi za nas, o ti milosti polna, svojega Sina, da zbrise naše grehe ter nas in naše rajne sprejme v Jeruzalem in Abrahamovo naročje.“ Na drugem mestu moli sirski duhovnik: „Ti si moja močna pomočnica in slava moje duše! Pod perotni tvojega usmiljenja sem varen! Ne pozabi me, ki sem padel v hudobijo, temveč hiti mi pomagat in očiščen bom svojih obilnih pregreh.“ In zopet: „Pridite vse trume vernikov, slavimo Božjo porodnico Marijo, ker ona nam je dala učlovečeno Očetovo besedo in pri tem sama ni nič trpela na svojem devištvu.“ Sirska cerkev je bila podobna krasnemu vrtu, v katerem je bujno cvetelo češčenje Marije. Toda kriva vera monofizitov ga je večinoma pokončala.

Ozrimo se sedaj k razkolnikom grškega obreda, ki je na vzhodu najbolj razširjen. Sploh Grki zelo visoko časte Marijo, tako, da ne najdeš med njimi hiše brez podobe Marijine; ne imeli bi več za kristjana tistega, ki bi take podobe ne imel. Posebno pa je pri javnih cerkvenih obredih in molitvah na jutrovnem češčenje Marijino veliko bolj razvito, kot v zahodni cerkvi. Nebroj cerkvâ na vzhodu je posvečenih božji Materi. V cerkvah, ki niso naravnost njej posvečene, ima pa gotovo za svoje počesčenje določen kraj. V vsaki grški cerkvi najdeš na tako imenovanem „Ikonostas“, t. j. na leseni steni, ki loči svetišče od cerkvene ladje, podobo Marijino poleg podobe Kristusove. Tema podobama morajo duhovniki po obredih izkazovati posebno čast, tako na pr. se jima morajo prikloniti, preden prično daritev ter ju kadé pogostoma s kadilom.

Grki imajo iste velike Marijine praznike kakor mi. Da, zgodovina nam celo izpričuje, da so se vsi veliki Marijini prazniki začeli na vzhodu ter se šele od tam razširili na zahod. Tudi praznik Marijinega čistega Spočetja je doma na vzhodu. Po božiču, ko mi praznujemo sv. Štefana, imajo Grki praznik Matere Božje kakor Sirci. Več praznikov Marijinih uvrščajo med največje praznike cerkvenega leta. Na praznik Marijinega Vnebovzeta se pripravljajo s 14-dnevnim postom. Med tem ko grški duhovniki v postu v znamenje žalosti ne smejo maševati, jim je pa sveta maša dovoljena na praznik Marijinega Oznanjenja, ker je ta dan za Grke dan veselja. Pred vsem opazamo, da izkazujejo Grki Mariji izredno čast pri daritvi svete maše. Pri darovanju moli mašnik: „V čast in spomin nad vse hvaljene, naše preslavne Kraljice in vedno Device Marije. Po njeni priprošnji sprejmi, o Gospod, ta dar na svoj nebeški oltar.“ Grški obredi pridevajo Mariji po tri ali štiri častna imena, kadar jo imenujejo. Cerkvena molitev po povzdigovanju slove: „Zares, spodobi se, da te slavimo, o sveta Božja porodnica, ki si vredna vse hvale in prosta vsakega greha, ti, ki si Mati našega Boga... Častivrednejša si kot kerubini, slavnjejša kot serafini, ti, ki si brezmadežno rodila Besedo, Boga; tebe, resnično Božjo porodnico, slavimo!“ Pred sv. obhajilom moli mašnik: „Odpusti mi vse, o dobrotljivi in milostni, na prošnjo neomadeževane in vselej deviške Matere; ohrani me čistega, da sprejemem tvoje dragoceno in brezmadežno Telo kot zdravilo za dušo in telo!“

Še bolj kot pri sveti maši odseva češčenje Marijino pri deljenju svetih zakramentov. Tako na pr. moli mašnik, ko deli sveto poslednje

olje, tako: „Ti čista, hvalevredna, predobrotljiva Gospa! Usmili se z božjim oljem maziljenih ter reši svojega služabnika! V hiši tvojega Boga si se prikazala kot rodovitna oljka, o Mati, po kateri se je zemlja napolnila z usmiljenjem. reši s svojimi priprošnjami tega bolnika!“ Pogrebni obred navaja sledeče besede: „Reši tiste, ki v tebe upajo, Mati solnca, ki nikdar ne zaide, sveta Božja porodnica, prosi svojega predobrotljivega Sina, te prosimo, da dá rajnemu mir ondi, kjer duše pravičnih počivajo v pristanu božjih dobrot, pripelji ga k dedščini pravičnih v večnem spominu, o Brezmadežna!“

Na prekrasen način slavi Marijo tudi grški brevir, ki je prebogat lepih slavospevov na Mater Božjo in to skoraj vsak dan, celo v postnem času, veliki teden, pri spominu na mrtve... Nikdar ne umolknejo lepe Marijine pesmi. Saj Grk ne more peti deset kitic kake pesmi, da ne bi vmes zopet kake kitice ne poklonil Mariji. Premnogo pesmi opeva žalostno Mater božjo. Ves grški brevir obsega več tisoč Marijinih pesmi, katerih mnoge so pravi biseri pesništva ter se odlikujejo po bujni domišljiji, slikovitosti in lepi besedi. Marijo primerjajo mostu, ki veže nebesa in zemljo, Boga in človeka, ali visoki trti, ki je prinesla grozd, Kristusa, je posredovalka vseh milosti, neomadeževana, vedno čista, upanje obupanih, pribežališče stiskanih. Pretresljiva je smrtna tožba Marijina na veliki petek. Pogostoma se ponavlja v grški cerkvi spev, iz katerega sije neomejena ljubezen do Marije: „Tiste, ki ne pozdravljajo tvoje podobe, o Božja porodnica in Devica, spoznaj za brezverce ter jih izroči večnemu ognju.“

Radi bi še malo pogledali v grško bogoslužje, to prebogato zakladnico češčenja Marijinega. Toda prostor ne dopušča. Vendar že navedeni odlomki potrjujejo opravičenost Marijinega češčenja. Saj ti častitljivi spominki segajo nazaj v apostolske čase ter nepobitno pričajo za nas veselo resnico, da češčenje Marijino ni kaka novotarija — kakor se hočejo nekateri nasprotniki ustiti — temveč da je starodavno ter da je bila cerkev na jutrovem z zahodno vred že od začetka obstanka v apostolskih časih — torej davno pred razkolom — pravo ognjišče Marijinega češčenja.

Po Grkih so sprejeli češčenje Marijino Rusi. Zato ima ruska cerkev iste velike Marijine praznike kot grška ter z istimi pesmami in slavospevi opeva Marijo kot grška — seveda v slovanskem jeziku. Veselo dejstvo pa je, da se ravno ruski narod odlikuje po posebni ljubezni in vdanosti do Marije.

Rusi so sprejeli sveti evangelij iz Carigrada koncem desetega in začetkom enajstega stoletja, ž njim pa tudi češčenje Marijino. V Kijevu se je krščanstvo najprej ustanovilo; tam se nahaja najstarejša cerkev — mati vseh ruskih cerkvâ, ki je obenem tudi svetišče Marijino; v tej cerkvi se nahaja sloveča, na presni zid naslikana podoba: Mati Božja z Detetom. Kijevski knez Vladimir, katerega tudi katoliška cerkev proslavlja kot svetnika, je koncem 10. stoletja poklical stavbarje iz Carigrada, da bi sezidali božji hram najsvetejši Bogorodnici Mariji v Kijevu. Ta cerkev je za prej omenjeno najstarejša v tem mestu. L. 996. je Vladimir prvi molil v ti cerkvi. Podaril ji je dragocene posode in podobe, govoreč: „Ti cerkvi Matere Božje pre-

puščam desetino svojih knežjih dohodkov in svojih mest. Gorje nasledniku, ki bi se drznil prestopiti ta zakon, v katerega potrdilo sedaj na oltar pokladam zapriseženo listino.“ Nad vhodom tega božjega hrama stoji iz one dobe grški napis iz grškega bogoslužja: „Vrata usmiljenja nam odpri, o preblazena Božja porodnica! Da bi mi, ki v te zaupamo, ne bili zavrženi! Da bi bili rešeni nevarnosti, saj si ti blagor rodu kristjanov!“

V Kijevu je nastal že v prvi dobi krščanstva mogočen Mariji posvečen samostan z votlinami, ki še danes hrani slovečo podobo Marijine smrti. Tako je stala Marija ob zibelki ruske cerkve, posvetila pa je tudi začetek samostanskega življenja v ruski cerkvi. Pozneje se je osredotočilo vse življenje ruskega naroda v Moskvo, ki je postala s časom zares kraljevsko mesto, kakor jo s ponosom Rusi imenujejo. Prav čaroben je pogled na to starodavno rusko prestolico, v kateri se lesketa nebroj pozlaččenih kupol okrog 400 cerkvâ! Žgodovina Moskve je tesno sklenjena s sveto Božjo porodnico. Posejano je častitljivo mesto z Marijinimi svetišči in podobami. Središče mesta je Kreml, ki je najbolj obiskovana božja pot na Ruskem, ter obsega 32 cerkvâ, med katerimi se odlikujejo tri velike katedralke. Med temi pa zavzema prvo mesto krasno svetišče „Marijinega vnebovzjetja“, kjer se vrši slovesno kronanje ruskih carjev. Tu se nahaja čudotvorna slika Marijina, h kateri neprenehoma roma na tisoče vernih Rusov. Kako skrivnosten je ta hram božji! Pravih oken nima, svetloba lije od zgoraj skozi ozke odprtine. In ta kras, to bogastvo! Kako se lesketajo stene in stebri v zlatu! Na ikonostasu, na steni pred velikim oltarjem, pa vzreš nenavadno dragoceno in

Mati Božja v Vladimirovi katedrali v Kijevu.

krasno sliko Vladimirske Matere Božje. Samo olepšava okrog podobe se ceni nad pol milijona kron; nad 70.000 kron je vreden smaragd, ki se blišči Mariji na čelu. Legenda pripisuje sliko svetemu Luku. V čast ti sliki praznuje ruska cerkev tri praznike; glavni je dne 28. majnika v zahvalo Mariji, ker je dobrotno odvrnila veliko vojno nevarnost. Ta dan moli ruska cerkev med drugim te-le lepe molitve: „Danes je praznično ozaljšano slavno Moskovsko mesto, ker je sprejelo, o Gospodarica, kakor solnčno jutranjo zarjo tvojo čudodelno podobo, h kateri smo prihiteli ter proseč kličemo: O ti čudotvorna Gospodovalka, prosi Kristusa, našega Boga, ki je iz tebe prejel meso, da obvaruje to mesto ter vsa krščanska mesta in dežele nepoškodovane pred vsemi naklepi sovražnikov ter da reši naše duše On, usmiljeni.“ Imeli so na Ruskem v srednjem veku celo navado, da so pri slavnostnih pojedinah napivali sveti Božji porodnici iz posebnih kozarcev; tak kozarec hranijo še v spomin v cesarski zakladnici v Moskvi.

V Moskvi slovi tudi iberska podoba Marijina v kapeli na javnem prostoru. Car mora pred kronanjem to sliko počastiti. Nihče se ne drzne iti mimo te kapele, da ne bi vstopil vanjo ter pobožno poljubil podobo Marijino. Tako gredo ves dan neprenehoma ljudje pri enih vratih kapele notri, pri drugih ven. To podobo vozijo tudi na lepem, s konji vpreženem vozu po mestu, posebno še k bolnikom.

Sploh je število Mariji posvečenih cerkvâ naravnost velikansko. Navadno so ti hrami Marijini prebogato okrašeni in se lesketajo v zlatu. Ves ta razsipni kinč velja Kristusu v sv. Rešnjem Telesu in sv. Bogorodici. Opravičeno trdi kardinal Vanutelli, da so cerkve na Ruskem najbogatejše na svetu.

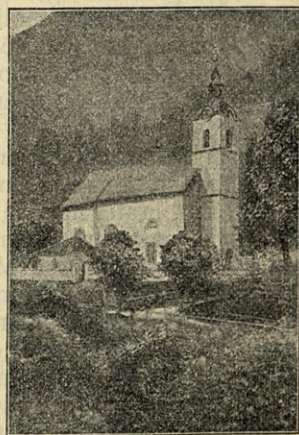
Velik pomen v ruskem bogoslužju imajo tudi skoraj brezštevilne Marijine podobe, ki jih ljudstvo visoko čisla ter kinča z dragocenim lišpom; pred njimi verni Rus poklekujе, moli z razprostrtimi rokami, jim prižiga sveče, jih poljublja, se dotika s čelom do tal...

Slavni jezuit Baumgartner omenja v svojem spisu „St. Petersburg“ veličastno kazansko katedralo na najkрасnejšem prostoru v Petrogradu. Ta zgradba je stala krog 2 1/2 milijona, ne vštёvi obilnih darov, s katerimi je okrasila ljudska pobožnost v teku stoletij milostno podobo „Kazanske Marije“ in cerkev. To podobo Marijino, eno najslavnejših cele Rusije, je dal prenesti tja že Peter Veliki, da bi tako dal novemu mestu verski sijaj. Ko je Baumgartner obiskal to cerkev, je nanj naredila silen vtis pobožnost ruskega naroda in njegova vdanost do Marije. On piše v istem spisu: „Bil je navaden delavnik. Šli smo v cerkev, da bi jo ogledali. Mnogo ljudi je šlo v cerkev, drugi so stali v veži in kupovali sveče. Pri vstopu pregledamo veliki dom, napolnjen gotovo do polovice s pobožnim ljudstvom, stoječim okoli čudotvorne podobe Matere Božje. Celo morje luči je žarelo okrog njene zlate oprave, lesketajoče se v dragih kamenih in biserih. Sveče so gorele na visokih svečnikih pred srebrnim ikonostasom, segajočim visoko do cerkvenega svoda. Ikonostas je dar donskih kozakov po srečni vojski l. 1812. Tudi balustrade pred ikonostasom so iz masivnega srebra. Bogastvo in krasota nadkriljuje

vse, kar se navadno vidi po katoliških romarskih svetiščih. Iz vrst pričujočega ljudstva so se neprestano oddajale nove sveče do oltarja. Tam so jih zažigali in jih zasajali na visoke kovinske svečnike. Stolov ali klopi v ruskih cerkvah ni. Vse je mešano, kadar kdo pride v cerkev. Tam stoje plemeniti gospodje, častniki, kmetje, vajenci in civilisti, proste kmetice in visoke dame, vse se gnate raznolično brez razločka stanu. Obnašanje ljudi in pa obrazi so mi govorili milo resnobo, spoštovanje in pobožnost. Nekateri so stali nepremično, drugi so se globoko priklanjali in mogočno križali od čela do prsi, na desno in levo. Molitvenikov nisem videl, tudi šepetanja z usti nisem slišal. Mirno in zbrano so zrl v tihi molitvi nekateri na sveto podobo, nekateri na ikonostas z mnogimi slikami, a zopet drugi tja pred se venomer. Na svojo okolico ni nihče pazil. Najbolj me je ganil nek višji častnik v prelepi uniformi, ki je stal za množico, v molitev ves vtopljen — divna marsova postava, polna moške resnobe.“

V Smolensku časte Rusi slovečo sliko Marijino pod naslovom: Marija kažipot. Naj bi Marija, zavedajoč se tega častnega naslova, uboge zgubljene ovčice, katere je nasilstvo prekucije pahnilo globoko v nesrečo, nazaj pripeljala k miru in na ljubeče srce rimske cerkve; le tako bi napočila tudi ruskemu narodu zlata doba.

Nekaj nepričakovanega pa opažamo na vzhodu, da namreč Marijo visoko spoštujejo že od nekdaj celo — mohamedani. So se pač učili Marijo častiti od vzhodnih krščanskih narodov Grkov, Rusov itd. Mohamedani zro z nekim svetim strahom na preblazeno Devico kot na visoko odlikovano, vzvišeno bitje, ki po njihovih mislih zasluži, da jo spoštuje ves človeški rod. Po njihovih postavah mora biti s smrtno kaznijo kaznovan tisti, ki bi sramotil Marijo. V stiskah in težavah večkrat celo z večjim zaupanjem k nji kličejo, kakor k Mohamedu samemu. Pogostoma se nahajajo njene slike v zasebnih turških hišah in na jamborih turških ladij. L. 1860. so poročali listi, da je egiptovski podkralj, ki je usmiljenim sestram pomagal zidati kapelo, od njih zahteval le eno povračilo: „Molite zame k veliki Devici, Materi Jezusovi!“ V misijonskih postajah v Kartumu se je pogostoma pripetilo, da so Turki ob sobotah prinašali sveče s prošnjo, da naj jih prižgo v kapelici pred podobo svete Device, ter olje za svetiljke. V novejši dobi je lurska Marija postavila svoj milostni prestol med mohamedani. V Carigradu slovi lurska kapela v Féri-Keui; vsak dan obišče milostljivo podobo več tisoč turških, grških, ruskih in drugih romarjev. Na tisoče sveč gori pred oltarjem naše ljube Gospe lurske; en dan so jih našteali nad devetisoč. Turški romarji sezujejo obuvala, so večkrat pri sveti maši ter se lepo obnašajo.

Kokra.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Zaupljivo zro na Marijino podobo ter srčno molijo h „Gospé“. Potem pa gredo v gruĉah v Źagrad ter prosijo, naj se jim prebere odlomek svetega evangelija. Skoraj vsak romar prinese eno ali veĉ sveĉ, ki jih sam priŹge ter postavi pred Marijin oltar. Med romarji vidiš starĉke, mladeniĉe, vojake, diĵake. Tudi visoki turški ĉastniki pridejo, odpašejo sablje ter molijo pred BrezmadeŹno. Mnogi vzamejo s seboj na dom lurške vode in olja iz svetilk pred Marijinim oltarjem. Tako na pr. je predstojnik velike mošeje v Medini prosil za veĉ steklenic lurške vode in za steklenico olja, da bi vse to poslal v Meko, to najveĉje svetišĉe mohamedanov. Sploh imajo mnogi Turki veliko zaupanje do lurške vode. V kapeli je mnogo dragocenih zaobljubljenih darov, ki so jih Turki prinesli Mariji v zahvalo za dobljeno pomoĉ; tu vidiš zlate kriŹe, z diamanti okrašene prstane, zastave itd.

Tako Źari slava Marijina na vzhodu. Nebeško Kraljico ĉaste kršĉanski, pa tudi nekršĉanski narodi; ona pa lije milosti in usmiljenje v srca svojih otrok, da, celo v srca nevernih mohamedanov.

Źalosten razgled se nam pa odpre, ako se ozremo na sever med protestantske narode. Nesreĉni Luter M. je odtrgal milijone in milijone src od prave sv. cerkve, odtrgal jih pa tudi obenem od materinega srca Marijinega. Saj je v svoji novi veri zavrgel ĉešĉenje Marijino. Kaj so vse storili zapeljani luterani, da bi ĉešĉenje preblazene Device Marije zatrli, da bi izruvali iz src ljubezen do nje. Krasne boŹje hrame, ki so jih predniki zgradili iz ljubezni do Marije, so podirali ali spreminjali v luteranske molilnice. Toda Źe samega Lutra je zaĉela peĉi vest, ker je izloĉil ĉešĉenje Matere BoŹje iz svoje krive vere. Veĉ let po svojem odpadu od cerkve je obdrŹal navado, da je molil na leci pred pridigo „Ĉešĉeno Marijo“. Pa tudi protestanti sploh ĉutijo krivico, ker odtegujejo Mariji ĉast, ki ji gre po vsi pravici. Tako je pisal protestantski pridigar W. O. Dietlein: „Umrle matere se ne spominjati je znamenje neblagega srca. On, ki se ne sramuje, imenovati nas brate, nam je dal zapoved: ‚Spoštuj oĉeta in mater!‘ Nam pa brani naša protestanska vera, klicati Marijo. Toda kaj Źalostno je, vedno beŹati pred Marijo, imeti strah pred njo, jej ne privoŹčiti besede „Ĉešĉena“, katero besedo ji je sam veĉni Oĉe poslal po angelu. Vsakemu drugemu ĉloveku, ki je Źel v veĉnost, smemo klicati: ‚Have, pia anima!‘ (Bodi pozdravljena, blaga duša!), le Mariji bi tega ne smeli?“ Znamenite so tudi besede anglikanca Puseya: „Bog je od vekomaj izvolil njo, ki naj postane Mati BoŹja. Kaj zelo me je v mladosti radostila misel, da se je bila ena izmed ĉloveškega rodu Bogu bolj pribliŹala, kot vsi kori angelov in nadangelov. Nemogoĉe je moliti Sina, zraven pa misliti na njegovo mater brez spoštovanja. Kdor zaniĉuje Marijo, nikakor ne more moliti Kristusa!“

Zde se mi mnoge izjave velikih protestantov ter Mariji posveĉene pesmi protestantskih pesnikov kakor jok otroka, katerega so siloma odtrgali od matere; sirote so postali protestanti, toŹi se jim po Materi, po njenih dobrotah in njenem veĉnem domu. Zato pa opaŹajo mnogi popotniki pri severnih narodih, ki so odpadli od Rima, nekako otoŹnost, med tem ko protestanti sami oĉitajo nam katoliĉanom „veselje“ v naših cerkvah. Razumljivo! Mi imamo dobro Mater ter

jo ljubimo in smo srečni. Protestanti pa so iz cerkev, ki so jih katoličanom vzeli, pometali podobe Marijine; za temi podobami pa je kmalu šla in se zgubila vera v Kristusa; zgubili so sveto mašo in ž njo vse verstvo. In sedaj jokajo — da tako rečem — na razvalinah svoje vere, v zapuščenih svojih hramih, v katerih nimajo več Boga, pa tudi ne več vernikov. Da, Jezusa moremo iskati le v naročju Marijinem; ljudstva, ki so zapustila prečisto Devico Marijo, zapusti tudi Kristus sam.

Molitev za izpreobrnjenje razkolnikov.

O Marija, brezmadežna Devica! Mi, tvoji služabniki in otroci svete rimsko-katoliške cerkve, te ponižno prosimo, polni zaupanja na tvojo pomoč, da izprosiš od svetega Duha, k večji časti in slavi njegovega izhajanja od Očeta in Sina, našim zgubljenim bratom, nezedinjenim Rusom in Grkom, obilnost njegovih darov, da se, razsvetljeni po njegovi oživljajoči milosti, vrnejo v naročje katoliške cerkve pod nezmotljivim vodstvom njenega višjega pastirja in učenika, rimskega papeža, in tako z nerazvezljivo zvezo iste vere in iste ljubezni odkritosrčno z nami zvezani, prevzvišeno sveto Trojico z izvrševanjem dobrih del skupno z nami poveljujejo, obenem pa tudi tebe, o deviška Božja porodnica, polno milosti, v življenju in v večnosti časté in hvalijo. Amen. (Odpustek 300 dni.)

Zvezdica v Marijino krono. Večkrat v molitvah priporočuj od nas po veri ločene brate na vzhodu in severu mogočni priprošnji Marije ter sv. Cirila in Metoda, da se kmalu vrnejo v naročje edino zveličavne sv. katoliške cerkve.

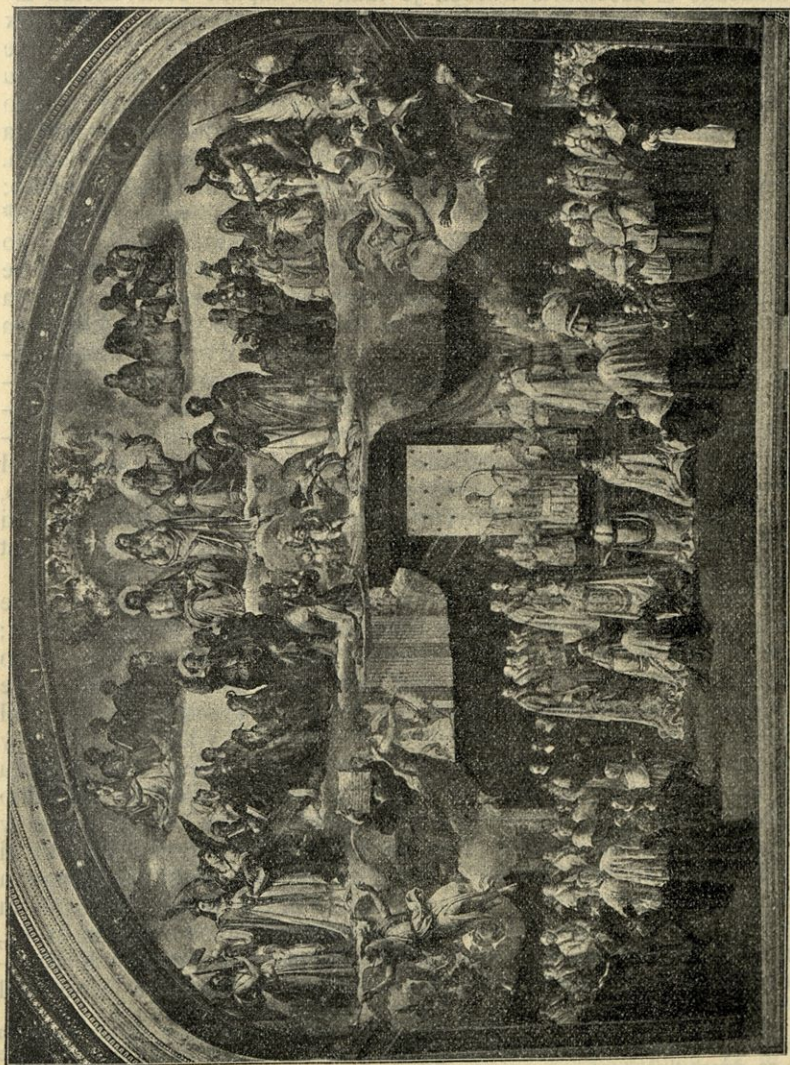
Leto 1854. — Slava Brezmadežni!

Marijo je Bog s čudežem svoje dobrote takoj v prvem trenutku njenega življenja obvaroval vsakega greha ter jo ustvaril čisto, nemadeževano, nedotaknjeno od strupa izvirnega greha, ki sicer dušo vsakega človeka ožge. Ta nauk je bil že od vekomaj trdno določen v božjih sklepih; toda človeškemu rodu ga je Bog razodeval le polagoma, dokler ga l. 1854. ni pokazal v polni, solnčni jasnosti. Že prvi človek je pri rajskih vratih — torej na skrajnem mejniku človeške zgodovine — ugledal tam v daljavi kakor v megli podobo Brezmadežne, ki bode vzela moč peklenski kači ter oprostila človeštvo prokletstva. Nanjo je mislil Noe v svoji rešilni ladji. Spoznal jo je Mojzes v gorečem, pa ne zgorljivem grmu. Elija jo je občudoval raz karmelske gore v svetli meglici, ki je vzhajala iz morja. Izaija je sredi bojnega hrupa kralja Ahaza opozarjal na Brezmadežno: „Bog

bo dal znamenje! Glej, Devica bo spočela ter rodila Sina, in njegovo ime se bo imenovalo Emanuel, to je Bog z nami.“

Jasneje se je zasvetilo brezmadežno Spočetje Marijino zemljanom, ko je priplaval nadangel Gabrijel iz nebeških višav v Nazaret k Mariji ter jo je imenoval: „milosti polno“. Te svetopisemske besede so krasen, nepobiten dokaz vedne brezmadežnosti Marijine. Vedno lepši pogled se je od tedaj odpiral na prečisto Devico. Že sv. Andrej, apostol, imenuje Marijo „neomadeževano Devico“, kakor tudi sv. Avguštín; isto izpričuje sv. Irenej, mučenik v drugem stoletju. Na vzhodu je bil že v četrtem stoletju splošno razširjen nauk o čistem spočetju; cerkev in ljudstvo sta ga vobče priznavala. Jasno so govorili o njem veliki cerkveni učeniški sv. Bazilij, sv. Gregor Naz., sv. Janez Dam. in dr. Med vsemi zagovorniki čistega spočetja Marijinega pa se odlikuje veliki sv. Efrem. Čuj nekatere besede njegove: „O najčistejša brezmadežna Gospa, o sv. božja Porodnica, ti edina si čista na duši in na telesu... Ti neizmerno prekašaš po čistosti in krasoti duše in telesa celo angele!“ in zopet: „Božja Porodnica, popolnoma čista in brezmadežna, neoskrunjena od greha, nesvarljiva, vse hvale vredna, nepokvarjena, vsa blažena; ti si Gospa sveta!“ Tako je molil ta veliki učenik že v oni starodavni dobi in ž njim so molili enako drugi učenjaki in ljudstvo. Jasno govori liturgija sv. Jakoba: „Spominjajmo se presvete in brezmadežne Gospe, Matere Božje.“ Presveto in neoskrunjeno jo zove liturgija sv. Marka. Kako lepo je v petem stoletju pisal opat Saba o Mariji: „Vate zaupam, o Gospa, ki nisi bila nikdar v bližini pregrehe. Kdo je tebi enak v čistosti? Le ti si bila neomadeževana, prosta vsakega greha.“ V sedmem stoletju najdemo na vzhodu že v navadi praznik brezmadežne Device; sploh razširjen pa je bil v osmem in devetem stoletju; praznovali so ga z veliko častjo. To nam spričuje sloveči Paskazij Radbertus († 865): „Ko bi Marija, Mati Božja, ne bila blažena in častljiva, bi gotovo njenega praznika ne obhajali po vsem svetu. Ker se pa tako slovesno praznuje, je znamenje, da ni bila podvržena nikakemu grehu ter da ni bila omadeževana niti od izvirnega greha.“ V osmem stoletju so prinesle bazilijanke, ki so morale bežati pred grškim cesarjem Leonom Izavrijcem, v Rim podobo Marije Brezmadežne, ki je bila skoz stoletja že v veliki časti; nahaja se še danes v cerkvi benediktink na Kampo Martio v Rimu. Iz vzhoda se je širilo češčenje Marijinega brezmadežnega spočetja tudi na zahod. Veliki cerkveni pesniki sveti Ambrož in sv. Avguštín ter za njima tisoči najslavnejših bogoslovcev so govorili o Marijini čistosti, ki presega čistost angelov, o njeni brezgrešnosti, o njenem večnem nasprotstvu s satanom. Pozneje so veliki redovi ognjevitro zagovarjali Marijino najlepšo prednost, posebno še frančiškanski red. Tako se je udomačil ta nauk med narodi, da so cele dežele, mesta, visoke šole — učeniki in učenci — viteški redovi — se s prisego zavezali, da ga hočejo zvesto braniti do smrti. Pariška visoka šola, tedaj najimenitnejša na svetu in središče učenosti, je šla naprej z lepim zgledom; sklenila je, da ne dovoli nikomur doktorskega naslova, ki bi se ne zavezal, da bo branil nauk o čistem spočetju Marijinem. Njo so posnemale druge visoke

šole, na pr. v Salamanki, Kolinu, na Dunaju, v Solnogradu. Meščanstvo mesta Astiagis na Španskem se je zavezalo, da hoče ta nauk braniti do zadnje kaplje krvi. Praznovali so praznik Brezmadežni na čast

(Slikal Podest.)

Razglasitev Brezmadežnega Spočetja po papežu Piju IX.

po Španskem, Laškem Francoskem, Nemškem itd. Ze l. 1310. je cerkveni zbor v Cambreju ukazal pod kaznijo izobčenja, da se mora obhajati praznik čistega Spočetja. Isto sta zapovedala cerkvena zbora v Soisonu in Avignonu (1437).

Kadar je bilo potreba, so papeži, kot čuvaji verskega zaklada, povzdignili svoj glas. Izmed teh omenimo posebno Siksta IV. (1471—1484), ki je zelo pospeševal nauk o čistem spočetju Marijinem. Spisal je v ta namen knjigo ter je z veliko slovesnostjo praznoval praznik Brezmadežne 8. decembra. Določil je tudi, da zapade cerkvenemu izobčenju tisti, ki bi se drznil napadati to prednost Marijino. Ta odlok je bil za nadaljnji razvoj tega nauka velikega pomena. Slednjič je tridentinski zbor pod kaznijo izobčenja zapovedal verovati, da po grehu prvih starišev vsak človek zapade izvirnemu grehu, a obenem izrečno poudaril, da pri tem izvzame Devico Marijo. Sijajno so branili ta nauk jezuiti proti reformatorjem, posebno Lainez, Kanizij, Belarmin. Goreče so ga širile številne Marijine družbe, katerih načelo je bilo: „Kri in blago za Brezmadežno.“ Slikarji so slikali njeno podobo.* Cesarji so posvečevali svoje države in družine Čisto Spočeti. Mnogo zaslug za razvoj tega nauka si je pridobil sv. Alfonz Ligv. Tako se je vedno bolj in bolj bližal od krščanskih src tako zaželeni čas, da cerkev dvigne zadnji zastor in pokaže Brezmadežno v vsem blišču in žaru. Pospešil pa je Bog prihod tega trenutka z dvojno bližnjo pripravo: z veličastno bratovščino Marijinega prečistega Srca in s čudodelno svetinjo brezmadežnega spočetja Marijinega. Posebno je čudodelna svetinja od l. 1830. dalje premogočno poživila in razširila češčenje in ljubezen do brezmadežno Spočete. Takrat je zasedel stol sv. Petra Pij IX. (1846), ki je od mladih nog iskreno ljubil Marijo, ter od začetka vladanja gojil srčno željo, da bi pač mogel razglasiti nauk o čistem spočetju Marijinem kot versko resnico, v večjo čast Marijino in blagor vesoljne cerkve.

V istem času je bila cerkev v veliki stiski; duh prekucije je razburil evropske narode. Tudi v Rimu so prekucuhi oblegli vatican; sv. oče Pij IX. je moral hitro bežati iz mesta. Silne nevarnosti so ga obdajale na begu; a čula je nad njim roka božja. Zatekel se je v kraljestvo Neapolitansko, kjer mu je kralj gostoljubno ponudil Gaeto kot bivališče. Nekega večera l. 1849. je Pij IX. raz terase v Gaeti zrl zamišljeno na peneče se valove, ter je pri tem pogledu mislil na silni vihar, ki buta ob ladjo sv. Petra. Papež je bil silno žalosten; poleg njega je stal kardinal Lambruschini, ki je osivel v borbi za pravice sv. cerkve. Pogovarjala sta se o pomočkih, ki bi pomirili vihar; zedinila sta se v misli, da more le razglašenje nauka o čistem Spočetju narodom pokazati zopet pravo pot do krščanskih resnic. Ta verska resnica bi osvetila krščanske resnice o prvem grehu, o učlovečenju, odrešenju, o prerojenju človeka po milosti. K Brezmadežni se je torej stiskani Pij IX. obračal za pomoč, ter je obljubil

* L. 1513. je slikal Girolamo da Cottignola veliko oltarsko sliko: Na vrhu je vpodobljen sredi kerubinov in pevajočih angelov Bog Oče, ki govori: „Ne zate, za druge vse je ta postava.“ Od spodaj pa plava na oblakih poveličana Devica, zaupno zroč v Stvarnika svoje brezmadežne duše. Od spodaj kleče razni svetniki, med katerimi drži škof napis: „Mislim, da ne more nihče biti pravi ljubivec Marije Device, ki bi ne hotel praznovati praznika njenega Spočetja.“ Slavni Murillo (1618—1682) je več kot 30krat naslikal Brezmadežno; njegove krasne umetniške slike so veličastne hvalnice „Najčistejše“, kakor imajo Španci navado imenovati Marijo.

Mariji, da bo razglasil nauk o njenem čistem Spočetju, ako ga reši. Iz Gaete je poslal na svečnico 1849 na vse škofo pismo, v katerem je pisal: „Že zdavno je moja srčna želja, da bi mogel razglasiti nauk o brezmadežnem Spočetju, katero željo so mi naznanili tudi škofje... Sedaj pa me sili stiska cerkve, da to izvršim. Izprosili bomo od Marije pomoč s tem, ako ustavim najkrasnejši kamen v njeno krono.“ Obenem je prosil škofo, naj zaukažejo po svojih škofijah javne molitve, da bi Bog papežu oni sklep vdihnil, ki bi najbolj proslavil njegovo presveto ime, kakor tudi preblaženo Devico ter bi bil v pomoč vojskujoči se cerkvi... Prosil je tudi, naj mu naznanijo nazore ljudstva o nauku brezmadežnega Spočetja in ako ljudstvo in duhovščina želita, da ga sv. stolica razglasi kot versko resnico. Pomoč je kmalu prišla. Vihar upora se je polegel. Že 12. aprila 1850 se je sv. oče vrnil v Rim. Komaj se je papež vrnil v Vatikan, so jele prihajati iz vseh krajev sveta odgovori, ki so enoglasno pričali, kako pastirji in čreda visoko cenijo prednost Marijinega brezmadežnega Spočetja ter kako željno pričakujejo, da sv. oče skoraj razglasi ta nauk kot versko resnico.

Po ugodnih izjavah celega sveta — došlo jih je krog 540 — je sv. oče storil korak dalje. Dne 1. avgusta 1854 je razglasil sveto leto za vesoljno cerkev, da bi verniki vsega sveta s skupnimi molitvami izprosili iz nebes razsvetljenja za tako imenitno odločitev. Meseca novembra istega leta je papež sklical veliko število škofov in učenjakov k zadnjemu posvetovanju. Na ta poziv se je zbralo 150 škofov, več bogoslovcev in trije kardinali. Po štiridnevem posvetovanju pod predsedstvom sv. očeta se je vršila zadnja seja dne 24. novembra. Kar udari ura v zvoniku sv. Petra dvanajst. Ves zbor poklekne ter moli pobožno angelovo češčenje. Nato zavlada slovesna tihota. Kar naenkrat vsi navzoči — kakor bi bili gnani od sv. Duha — s sv. navdušenjem in vdanostjo do sv. stolice zakličejo: „Petre, doce nos! confirma fratres tuos!“ to je: „Peter, uči nas, potrdi svoje brate!“ Ta klic je prav globoko pretresel vsa srca; saj je tudi prišel iz vdanih src; tajno moč tega vzklica pa je mogel razumeti le, kdor ga je sam slišal.

Tako je dozorela srčna želja sv. očeta in vsega katoliškega sveta. V tajnem konzistoriju dne 1. decembra 1854 je Pij IX. določil dan 8. decembra kot dan slovesne razglasitve verskega nauka o čistem Spočetju Marijinem.

Napočil je tako težko pričakovani presrečni dan 8. decembra, ki bo na veke ostal z zlatimi črkami zapisan v zgodovini Marijinega češčenja! Praznično veselje je vladalo v nebesih in na zemlji. Vreme je bilo spomladansko prijazno; prejšnji dan je deževalo; a v jutru tega dne je izšlo rujno solnce na jasnem nebu ter ljubko lilo svoje žarke na večno mesto — prava podoba onega večno lepega solnca, ki je obsul Marijo z žarno solnčno obleko največje lepote in krasote. Od ranega jutra je vrelo ljudstvo iz vseh delov sveta v veličastno cerkev sv. Petra, ki se je oblekla v praznično obleko, pripravljeno jej od ljubezni vernikov. Vse spovednice so bile oblegane. Proti $\frac{3}{4}$ 9. uro so se odprla vrata papeževe palače; dolgi, častitljivi sprevod se je moleč in pojoč

litanije vseh svetnikov razvrstil proti Petrovi cerkvi: 54 kardinalov, 42 nadškofov, en patrijarh, 100 škofov iz vsega sveta, vsi v krasnih višjepastirskih oblačilih; zadnji v sprevedu je šel peš sv. oče. Brezbrojna množica je s spoštovanjem zrla te sijajne vrste ter sprejemala blagoslov Kristusovega namestnika, čigar obličje je žarelo radosti. Ko se je spreved bližal velikemu oltarju, so pevci papeževi zapeli: Brezmadežno spočetje preblažene Device Marije praznujmo slovesno.

Krog 10. ure se je pričela presveta daritev, ki jo je služil Pij IX. z vsem sijajem, ki pristojajo papežu. Evangelij so peli v latinskem in grškem jeziku. Koj za njim je pa napočil milosti polni, nepozabljivi trenotek, ki ga je usmiljeni Bog že od vekomaj odločil za izredno in tako znamenito počeščenje Marije Device.

Vseh oči zro pričakujoče na sv. očeta. Skrivnostna tihota zavladala po ogromnih prostorih Petrovega doma. Sivolasi dekan sv. kolegija, kardinal Macchi, se približa, spremljan od aleksandrijskega patrijarha, enega grškega in enega latinskega nadškofa, ter od enega škofov pred prestol sv. očeta ter ga v imenu vsega krščanstva prosi s tresočim, ginjenim glasom: „Sv. oče! Blagovoli med to vzvišeno nekrvavo daritvijo, v tej glavarjema apostolov posvečeni cerkvi, pred tem k veselemu prazniku zbranim starejšinstvom cerkve, vpričo posvečenih višjih pastirjev in ljudstva dvigniti svoj apostolski glas ter razglasiti verski nauk o brezmadežnem Spočetju deviške Matere Božje. Veselje bo vsled tega v nebesih, na zemlji pa se bo vse človeštvo radovalo.“

Sv. oče z vidnim veseljem posluša prošnjo. Le enkrat še hoče poklicati sv. Duha za razsvetljenje. Poklekne, se odkrije ter zapoje: „Veni creator Spiritus!“ t. j. „Pridi, Stvarnik sv. Duh!“ Vse zbrano ljudstvo poklekne ter s papeževim zborom vred poje slavospev. Pretrseljivo so odmevali glasovi v čast sv. Duhu od veličastnih obokov Petrove cerkve. Ko se poizgube zadnji odmevi, vstane namestnik Kristusov, ter vpričo zastopnikov katoliške cerkve iz vsega sveta z milim, toda krepkim in jasnim glasom bere v latinskem jeziku: „Po navdihu sv. Duha, v čast presvete in nerazdeljive sv. Trojice, v čast in slavo deviške Matere Božje, v povišanje krščanske vere razglasimo, izgovorimo in določimo v imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa, v imenu sv. apostolov Petra in Pavla in v imenu našem: nauk, ki uči, da je preblažena Devica Marija že v prvem začetku svojega Spočetja po posebni milosti vsemogočnega Boga z ozirom na zasluženje Jezusa Kristusa, Odrešenika sveta, od vsakega madeža izvirnega greha bila obvarovana, je od Boga razodet in vsi verniki ga morajo trdno in stanovitno verovati. Kdor bi, kar Bog obvaruj, se drznil drugače misliti v srcu, naj si dobro zapomni, da se z lastno sodbo pogubi, zataji vero ter odpade od ednosti cerkve.“ Sv. oče je bil med slovesnim razglaševanjem tako ginjen, da je vsled ihtenja moral večkrat prenehati. V očeh vseh so se bliščale solze veselja, katerih srečna srca niso mogla več zadržavati.

Ko je skončal papež, je poln solnčni žarek obsijal častitljivo podobo Pija IX. V tem hipu so zagrmeli topovi z angelskega gradu,

Mati Božja v krakovski kapelici v Ljubljani.
 (Iz 13. stoletja, je najstarejša Marijina podoba na Kranjskem.)

zazvonili so vsi zvonovi celega mesta ter so nesli tja med svet preveselo vest o dovršeni razglasitvi.

Po končani sv. daritvi je sv. oče zapel iz dna srca „Te Deum“, katero hvalnico je navzoča množica ž njim vred pela navdušeno. Tako se je skončala ena najvzvišenejših slavnosti, kar jih je videla kdaj cerkev sv. Petra. Nato pa je počastil Pij IX. Brezmadežno na poseben način. Blagoslovil je zlato, z dragocenimi biseri okrašeno krono ter je ž njo kronal kip Brezmadežne v korni kapeli kanonikov pri sv. Petru.

Na večer tega slavnega dne se je lesketalo večno mesto Rim v morju lučic; krasno so bile razsvetljene palače bogatinov, kakor tudi kočee revežev; v žarni razsvetljavi se je bliščala tudi kupola sv. Petra. Vsakdo je čutil, da je ta dan vesoljna katoliška cerkev dopolnila velik čin sladke, otroške ljubezni do vedno deviške in neomadeževane Device in Matere Božje Marije.

V spomin tega prekrasnega dne je dal takoj drugi dan sv. oče vsem kardinalom in škofom zlate svetinje, ki so imele na eni strani podobo Brezmadežne, na drugi strani pa napis: „Sv. Božji Materi, Devici brezmadeža Spočeti, je Pij IX. papež ukazal kovati iz darovanega avstralskega zlata VI Id. dec. 1854.“

Vest o izrednem proslavljenju Matere Božje se je razširila po bliskovo po vesoljnem svetu. V vseh delih sveta so jo sprejeli katoličani z velikim navdušenjem. „Nikoli še, kar pomni svet, ni bilo tako veličastnega in enoglasnega slavljenja vzvišene Matere Božje in namestnika Jezusa Kristusa, kot takrat.“ (Pij X.) Španci so z vsem ognjem praznovali zmago tako priljubljenega nauka svojih očetov. Velikanska slavlja na južnem Francoskem je občudoval ves svet. Tudi na severu niso zaostajali. Ko je neki protestant bil priča teh slovesnosti na Nemškem, je pisal nekam otožno: „Kar je bilo mrzlega in mrtvega v zadnjih časih, se je naenkrat poživilo v novem življenju. Duhovniki na deželi, kjer že 50 ali več let ni bilo nobene procesije, kjer niso poznali več sv. rožnega venca, kjer so komaj za silo še opravljali sv. mašo, so se dvignili kakor en mož, da bi preslavno Devico proslavljali po njenem lastnem prerokovanju... Videli smo, kako so se protestantje od teh slavnosti sosednih katoliških občin vračali z žalostjo v srcu in na jeziku, ker ne morejo takega veselja in takih praznikov ž njimi praznovati, ker ne morejo biti združeni s svojimi katoliškimi brati.“ Po vsi Nemčiji je razglasitev dogme o čistem spočetju vzbudila nemške katoličane k novemu, živahnemu verskemu življenju ter jih oborožila za bodoče boje, ki so jih pod varstvom Brezmadežne skozi desetletja tako zmagonosno bojevali. Na mnogih krajih so ustanavljali „Marijine bolnišnice“ ter sezidali celo vrsto cerkvâ Brezmadežni v slavo. Postavljali so spominske stebre. Znamenit je tak steber v Le Puyen Velay ob reki Loire. Tamošnji škof je dobil od cesarja Napoleona veliko število ruskih topov, ki so jih Francozi priborili v krimski vojski. Vlili so iz njih mogočen kip Brezmadežne, ki je visok 50 črvljev ter tehta 130.000 kilogramov. Na holmu blizu mesta kipi v nebo ter oznanja daleč na okrog slavo Brezmadežne. Povsod so vstajale nove Ma-

rijine družbe pod naslovom čisto Spočete Device. Kdo bi preštel vse pobožnosti, slavlja, govore, spise o tej priliki?

Pij IX. je govoril kot nezmisljivi učenik resnice in iz vseh delov sveta mu je odmeval odgovor: „Credimus“, t. j. verujemo. Njegovi besedi je uklonilo duha in srce 200 milijonov katoličanov. S to odločitvijo je Pij IX. prižgal na nebu sv. cerkve veliko luč, ki naj po božji previdnosti postane svetilo v naših nevarnih časih, polnih zmot in laži; pri žaru te luči lahko spoznamo nevarnost in pogubnost zmot, s katerimi nas hoče omamiti novodobni svet in njegova lažniva prosveta. Cerkev ne slavi brez vzroka Marijo z besedami: „Veseli se, o Devica Marija, vse krive nauke si pokončala na svetu.“ Upajmo in molimo k Mariji, da naj ona zmote razpodi; cerkvi sovražne moči uniči ter zmotene pripelje na pravo pot.

Sijajna praznovanja je videlo leto 1854.; še znabiti sijajnejše jubilejno 50. leto 1904. Nobena dežela, nobeno mesto, da, nobena vas ni hotela zaostati, ko je vabila cerkev, da naj katoliški svet slavi Brezmadežno. Po vsi zemlji so ji verniki prinašali bogate in krasne cvetove časti in slave. Škofje so v pastirskih listih navduševali vernike za proslavo jubileja, povsod so se vrstila romanja, procesije in razne pobožnosti, razstave marijanskih slik, kipov, skladb itd. Na vatikanski razstavi je bila videti znamenita bula „Ineffabilis“, spisana na 64 pergamentnih listih ter ozaljšana z najkrasnejšimi slikami; trije slavni umetniki so imeli skozi 30 let posla s to izredno spominsko knjigo; drugo krasno delo na isti razstavi je Marijin slavošpev: „Magnificat“ v 150 jezikov preveden z mnogimi napevi. Kardinalski zbor je ukazal kovati spominsko svetinjo, ki nosi na eni strani brezmadežno Devico in napis: „Marija brez madeža spočeta;“ na drugi strani sv. Petra stol in letnici 1854—1904. Pomenljiva je tudi spominska svetinja, ki so jo kovali v Milanu; na eni strani je vdolben papež, kako vse stanove sveta predstavlja neomadeževani Kraljici z napisom: „Pod varstvom Marije naj se vse stvari zopet v Kristusu prenove;“ druga stran ima podobo Pija X. V ti svetinji je izražen program sedaj vladajočega sv. očeta: „Po Mariji k Jezusu.“ Jubilejno leto 1904. je videlo prekrasne prizore žive vere in ljubezni do prečiste nebeške neveste.

Papež Pij IX. je v večnem mestu ovekovečil razglašenje nauka o brezmadežnem Spočetju Marijinem z dvema znamenitima spomin-koma. Prvi je tako imenovana „dvorana čistega Spočetja“. Na stenah te dvorane je slikar po ukazu Pija IX. naslikal veličastne slike, ki jasno in duhovito predstavljajo ta zgodovinski dogodek. Posebno zanimiva je slika: razglašenje dogme. Pij oznanja kot višji poglavar sv. cerkve nauk o čistem Spočetju Marijinem. Naokrog stoje in kleče strmeč knezi in prelati cerkve. Zgornji del slike kaže takratno praznovanje v nebesih; vidimo sv. Trojico, nebeško Kraljico, sv. Petra in Pavla svetnike stare in nove zaveze, radujoče se angele. Na levi stoji vzvišena ženska podoba — sv. cerkev, v roki držeč križ, znak zveličanja. Na sv. očeta se razliva svetel žarek luči od zgoraj. Sredi dvorane stoji dragocena, prelepa omara iz bron, srebra, mozaika in emajla; v nji hranijo razne prevode bule „Ineffabilis“ v bliščečih vezavah.

Drug spomenik pa je steber na španskem trgu. Ta spominski steber je iz kararskega marmorja. Na mogočnem podstavu vidiš štiri velikanske sohe: Mojzesa, Davida, Izaija, Ezekijela, ki so že v starem veku izredno kazali na Marijo. Na vrhu stebra je zemška obla, okrašena s simboli evangelistov, na vrhu pa stoji bronasta soha Marije brezmadežno Spočete.

Tako je Rim in ves krščanski svet 'ovekovečil spomin na vzvišeno versko resnico o čistem Spočetju Marijinem. Najstalnejša pa jo je ovekovečila nebeška Kraljica sama, v nekdanjem nepoznanem, a sedaj po vsem svetu slovečem Lurdu. Tam je osebno stopila iz nebeške slave na zemljo ter je slovesno potrdila izrek sv. cerkve, rekoč: „Jaz sem brez madeža Spočeta!“ Zares, cerkvene verske določbe ne potrebujejo potrdila. A tu je nebeška Kraljica storila izjemo. Prav kmalu — že štiri leta po razglasitvi nauka o čistem Spočetju, se je prikazala v žarnejši luči kot solnce ter je pritrdila temu verskemu nauku, kakor bi hotela prav hitro, brez odlašanja opozoriti vernike, kako zelo želi ona, da častimo njeno brezmadežno Spočetje. In to željo izraža ona kot Kraljica ljubezni, kot Pomočnica, kot čudodelnica, ki ozdravlja bolne, izpreobrača grešnike, potrjuje slabotne, otira solze na duši in telesu trpečih ... s svojimi deviškimi rokami siplje lurška Devica milosti po vsem svetu ... To je prekrasen, glasen odgovor ljubeče nebeške Kraljice vsemu svetu na molitve Pija IX. in katoliškega sveta. Nam pa je želja Marije in cerkve ukaz, zato hočemo neštetokrat klicati srčno sami zase in glasno, da čuje ves svet: „Vsa lepa si, o Marija, in madeža ni na tebi. Ti si slava Jeruzalema, veselje Izraela, čast našega ljudstva. Češčno bodi sveto in neomadeževano Spočetje preblazene Device Marije.“

Molitev sv. Alfonza Ligvorija.

O neomadeževano spočeta Devica! Kako me veseli, ker te vidim tako čisto in brezmadežno. Nikdar ne bom nehal zato Stvarnika slaviti, ker te je obvaroval vsakega madeža greha. Ti si ljubezniva jutranja zarja, ki se vedno blišči v božji svetlobi; ti si ladja rešitve, ki si bila obvarovana od splošne povodnji izvirnega greha; ti si popolna in čista golobica, kakor te imenuje tvoj božji ženin. Ti si lilija med trnjem, ki si, četudi med Adamovimi otroci rojena, vendar vsa bela, vsa čista; vedno in v vsem svojem Stvarniku dopadljiva prišla na svet. Do tebe ni prišel nikdar sovražnik! O čista, bela, vsa lepa golobica! Tebe je Bog vedno ljubil! O brezmadežna Devica, najslajša in ljubezniva Mati Marija! Ozri se z milostnim očesom na mojo ubogo dušo; usmili se me in ozdravi me! O sladki magnet src, potegni tudi moje srce nase! Ti, ki si bila od prvega trenutka življenja vsa čista in lepa pred Bogom, usmili se me, ki nisem bil samo v grehih rojen, ampak sem tudi po sv. krstu dušo tolikokrat omadeževal. Kaj ti more Bog odreči, ki si njegova hči,

njegova Mati in nevesta in te je zato od vsakega madeža obvaroval? O Devica brezmadežna, reši me! Kako želim tvojo lepoto v nebesih gledati, da bi te tam vekomaj ljubil in hvalil. O Marija, moja Mati, moja Kraljica, moja ljubljenska, ti si tako lepa, tako sladka, tako čista, o Devica Marija. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Sv. Frančišek Ksaverij, blaženi Alfonz Rodriguez, P. Avila, sv. Terezija ter mnoge druge razsvetljene osebe iskreno priporočajo češčenje brezmadežnega Spočetja ter trdijo, da s to pobožnostjo vsakdo lahko doseže vse od Marije. Zato nosi čudodelno svetinjo čistega Spočetja s seboj, ali škapulir čistega Spočetja, časti Marijino prečisto Srce, praznuj z vremo praznik čistega Spočetja . . . Pogostoma kliči: „O Marija, brez madeža Spočeta, prosi za nas, ki k tebi pribežimo!“

Rimski papeži — prvoboritelji in čuvaji Marijine slave.

Izpregovoriti nam še preostaja o glavnih pospeševalcih Marijinega češčenja, o možeh, ki imajo že po svojem dostojanstvu in veliki oblasti v katoliški cerkvi prvo in odločilno besedo — o rimskih papežih. Pred naše dušne oči nam stopi dolga vrsta častitljivih cerkvenih knezov, ovenčanih s papeško tiaro, katere je Kristus postavil kot učitelje in stebre svete cerkve. Koliko so storili ti cerkveni višji vladarji za prosveto človeštva! Blagodejno so vplivali na izobrazbo, postave in navade narodov, tako, da bi bila Evropa brez papežev — pravi Herder — plen samosilnikov, torišče razporov ali pa celo mongolska puščava. Toda ena največjih zaslug rimskih papežev je gotovo ta, ker so tako goreče in vneto delovali v prospah slave Marijine. Na eni strani so pospeševali češčenje Marijino z lepim zgledom in vplivno, mogočno besedo; na drugi strani pa so srčno branili čast Božje Matere proti obilnim sovražnikom, obenem pa so obvarovali češčenje Marijino zmot, pretiranj in krivih izrastkov. Kot prvaki so vodili vse narode, ki so se družili v proslavo nebeške Kraljice. Previdno čakajoč in opazujoč naravni razvoj so vselej o pravem času pod vodstvom svetega Duha povzdignili svoj glas, da so dostojno proslavili Marijo ter kazali človeškemu rodu na brezmadežno Devico kot vse časti in hvale vredno Mater Božjo in dobrotnico sveta. Pa kakor bi radi obširneje govorili o ti zanimivi in podučni tvarini, se moramo vendar omejiti le na kratke podatke izza življenja onih papežev, ki so si vsled posebne vneme za čast Marijino zaslužili opravičeno ime Marijinih papežev.

Že prvi namestnik Kristusov na zemlji, sv. Peter, zasluži ime Marijin papež. V katakombah so našli okrog 80 znamenitih kozarcev

iz prve dobe krščanstva; na zlatem dnu sta upodobljena prvaka apostolov, sv. Peter in Pavel ter Marija, Mati Gospodova, z razprostrtimi rokami. Marija moli za sveto cerkev! Kako krasna zveza! Kot načelnik sv. cerkve in nezmotljivi učenik sveta je sv. Peter preko morja nesel dvojni nauk: Jezus Kristus je Sin Božji in Zveličar; izmed vseh ženâ izvoljena Mati njegova po človeški naravi je Marija. To največjo čast Marije, njeno božje Materinstvo, je ovekovečil v tretjem členu apostolske vere: Verujem v Jezusa Kristusa, „ki je bil spočet od svetega Duha, rojen iz Marije Device.“ Tako je sv. Peter svojo najvišjo učeniško oblast uporabil v proslavo Marije Device ter tako postavil Marijinemu češčenju trdno podlago za vse prihodnje čase. V stopinje sv. Petra so stopali njegovi nasledniki. Rim — to srce krščanstva, je postal obenem središče Marijinega češčenja. Vsak papež, ki je zasedel sv. Petra stol, je navadno postavil Mariji kak spomenik ter je izročil večno mesto Rim ter usodo svete cerkve njenemu mogočnemu varstvu. Odličen papež sv. Kalikst (218—222), ki je bil poprej suženj, pa se je po svoji nadarjenosti in čednosti povzpел do najvišje časti v cerkvi, je pozidal — zares nekaj nenavadnega v onih časih — onkraj Tibere Mariji cerkev, ki jo je cesar Aleksander Sever iz spoštovanja do svoje matere Mameje trpel. Od papeža Feliksa I. (269—274) je znano pismo, ki ga je pisal škofu Maksimu in aleksandrijski duhovščini; v tem pismu je jasno razložil nauk o učlovečenju Sina Božjega tako-le: „Sin Božji, ki je bil popoln Bog, je postal tudi popoln človek, privzemši meso iz Device.“ Del tega pisma so priložili tudi spisom efežinskega cerkvenega zbora. Le žal, da se je ohranilo izza zgodovine prvih papežev le malo zanesljivih sporočil; morali so kot pravi nasledniki Kristusa hoditi po krvavi križevi poti, saj so skoraj vsi prelili kri za sveto vero. Do malega vse krščanske spominke iz one dobe je uničila sovražna roka ali jih je končal zob časa, tako tudi spominke, tikajoče se češčenja Marijinega. Toda Marijine podobe, napisi v katakombah in na sarkofagih so nam ohranili zgodovinsko dejstvo, da so prvi kristjani že visoko častili Mater Božjo. Pomniti pa je, da so krščanski slikarji izvrševali te slike Marijine in napise pod očmi cerkvenih višjih poglavarjev — papežev, ki so preganjanim kristjanom dajali pogum ter jih opominjali, naj spodobno časte Mater Gospodovo ter se v hudih časih k nji zatekajo kot k najboljši Materi.

Ko so se koncem četrtega stoletja pojavili sovražniki Marijini, tako imenovani Antidikomarianiti, ki so odrekli Mariji vedno devištvo ter strupeno napadali njeno čast, je papež Siricij I. (384—399) zavrzel to krivo vero, rimskega meniha Jovinijana pa, ki je širil ta nauk, je izobčil iz cerkve.

Neustrašen zagovornik svete vere proti Nestoriju je bil papež Celestin I. (422—432). Za časa njegove vlade se je vršil l. 431. sloveči cerkveni zbor v Efezu, h kateremu je poslal dva škofa in enega duhovnika kot svoje legate; za predsednika zboru je postavil svetega Cirila Aleksandrijskega. Na tem zboru je bila rešena čast Matere Božje v veselje in radost vsega krščanskega sveta. (Več o tem cerkvenem zboru čitaj na str. 41 in nasl.)

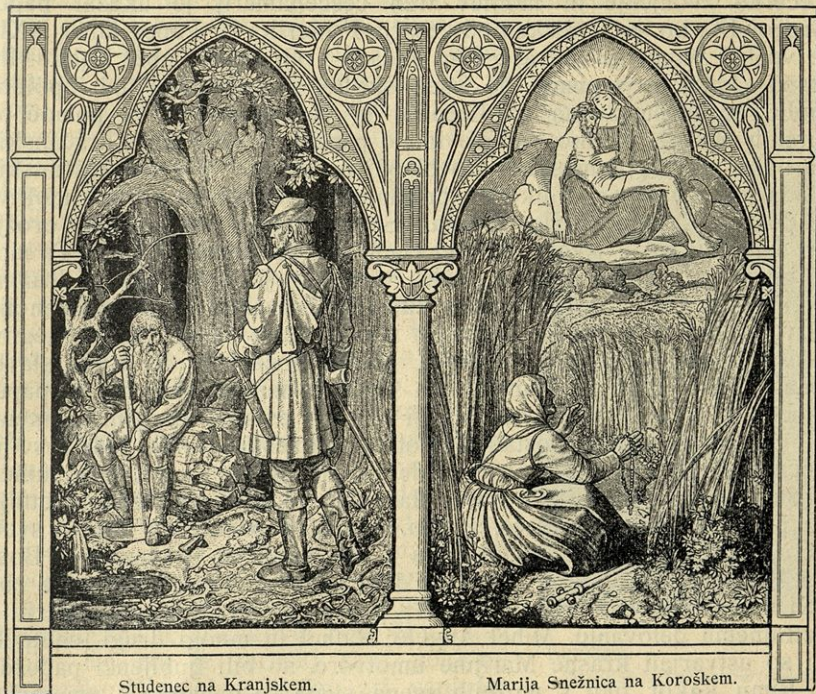
Prav odličen Marijin papež je bil sv. Gregor Veliki (590—604). Vladal je ta izredni mož v bridkih časih. Divji Longobardi so moreč in požigajoč preplavili Italijo, ki je bila grozno opustošena in skoro brez prebivalstva. Rim je bil do malega sama razvalina. Nastale so strašne povodnji, lakota, bolezni in naposled strašna črna kuga v Rimu. Nerač je zapustil sv. Gregor tiho samostansko življenje; a naposled se je vdal prošnjam ter prevzel grenko skrb papeža, zakaj smililo se mu je bedno in stiskano ljudstvo. Želel je odpomoči bedi in stiski. Pa kako? Ozrl se je na Marijo, mogočno nebeško pomočnico. S pretresljivimi besedami je izpodbujal Rimljane, naj se tudi oni zaupno obračajo k Mariji. „Glejte,“ je dejal, „kako vas je zadela jeza božja. Drugega za drugim pobere smrt in to kar hipoma. Kogar napade smrt, ga umori, preden se more pokesati grehov in se izpreobrniti. Dvignimo vendar svoja srca in roke kvišku h Gospodu. Med molitvami in solzami hočemo iti v sprevedih iz posameznih cerkvâ ter se zbrati v cerkvi svete Marije, neomadeževane Device, Matere našega Gospoda in Boga Jezusa Kristusa, da bomo tam jokajoč in zdihujoč stanovitno prosili Gospoda ter zadobili odpuščanje grehov.“ Ljudstvo je poslušalo klic dobrega pastirja; zbirali so se ljudje v velikih trumah k procesijam. Bili so oblečeni v črno, žalno obleko; ceste so bile polne mrličev. Tekom ene ure med molitvami se je zgrudilo 80 ljudi; črna kuga jih je umorila. A ko je bila sila najhujša, je bila pomoč Marijina najbližja. Papež Gregor sam je vzel čudotvorno podobno Matere Božje iz cerkve Marije Snežnice ter jo nosil v rokah kakor zmagonosno bandero. Pred podobo pa je ginil strupen, kužni vzduh, obenem se je čulo angelsko petje: „Raduj nebeška se Kraljica!“ Papež je strmel; ko so se pozgubili zadnji zvoki slavospева angelskega, je pristavil besede: „Prosi za nas, aleluja!“ Prošnja je bila uslišana. Ko so prišli do mosta črez Tiberio, je ugledal papež z ljudstvom na grobnem spomeniku Hadrijanovem angela, kako je vtaknil goreči meč v nožnico; zgodilo se je čudo, kuga je ugasnila, Marija je pomagala. Ta dogodek je bil tako očiten in se je vršil vpričo cele množice ter je zadostno izpričan. Izdal je ta papež tudi znamenito bogoslužno knjigo „Sacramentarium Gregorianum“. Ta knjiga nam dokazuje, kako je gorel Gregor za čast Marijino. Določil je natanko praznika Svečnice in Oznanjenja Marijinega. Naša srca razveseljujejo na pr. besede, ki jih je uvrstil v obred: „Blažena si med ženami in blažen je sad tvojega Telesa. Kakor izbrana mira si dajala sladek vonj, o sveta Božja Porodnica! Zapojmo ji sladko pesem!“ In zopet: „Poglejte čudež, Mater božjo! Slavna si postala in ljubezniva, o sveta Božja porodnica! Pozdravi Marijo, ta nebeška vrata, kajti ona nosi Kralja slave...“ V molitvah svete maše je odkazal Mariji častno mesto malo pred povzdigovanjem in takoj potem.

Mati Božja na pečatu
Paskazija, škofa Pičenskega
(1482—1488).

Pospeševal je zidanje Marijinih cerkvâ po raznih deželah, tako na pr. na Angleškem, Francoskem, v Siciliji. S svojim delovanjem si je prislužil priimek Veliki, kateri priimek mu celo nasprotniki priznavajo, zakaj bil je zares velik kot svetnik, kot apostol, kot reformator, kot oskrbnik narodov in še posebno velik v čiščenju nebeške Kraljice. Umrli je l. 604. Pet let po njegovi smrti je papež Bonifacij IV. dne 13. velikega travna (609) posvetil veličastno malikovalsko rimsko svetišče Panteon Mariji Devici in v čast vsem svetim mučencem. Dan posvečevanja (13. veliki traven) se je vsako naslednje leto slovesno praznoval; iz te obletnice se je razvil praznik vseh svetnikov, kateri praznik so poznejši papeži prenesli na prvi dan meseca novembra. V najtesnejši zvezi z zgodovino papežev je prekrasna cerkev Santa Maria Maggiore ali Marija Snežnica. Temeljni kamen temu svetišču je položil papež Liberij (352—366) na griču Eskvilinu l. 352. Marija sama si je izvolila ta kraj za svojo cerkev na čudovit način. Papež Sikst III. (432—440) je dal to cerkev veličastno prezidati ter okrasiti s prelepimi slikami iz življenja Matere Božje. Na svodu cerkve je dal napraviti napis: „Škof Sikst ljudstvu božjemu.“ Papeža Sikst V. in Pavel V. sta cerkvi prizidala novi kapeli, sikstinsko in pavlinsko, ter ju okrasila z vsemi mogočimi dragocenostmi, z zlatom, srebrom in dragimi kameni. Gregor XI. (1370—1378) je postavil k cerkvi stolp, ki je najvišji v Rimu, Benedikt XIV. pa je preskrbel tej Marijini cerkvi lepo pročelje. Tu v pavlinski kapeli se hrani starodavna, visoko čiščena Marijina podoba, o kateri trdi legenda, da jo je naslikal sveti evangelist Luka. To podobo je nosil papež Gregor Veliki, kakor smo že omenili, ob času strašne kuge v procesiji. Enak obhod je napravil papež Štefan II. leta 752., ko so Longobardi s kraljem Aistulfom na čelu žugali Rimu. Leta 649. je bila cerkev Marije Snežnice priča zlobnega napada na svetega papeža Martina I., pa tudi priča njegove čudovite rešitve iz rok sovražnikov. Krivoverski cesar Konstantin II. je sklenil umoriti papeža; v ta namen je poslal v Rim Olimpija, cesarskega namestnika v Raveni. Ta je ukazal svojemu oprodi, da naj zabode sivega starčka papeža v trenutku, ko bo papež njega (Olimpija) obhajal. Toda vojščak je naenkrat oslepel. Olimpija je ta očitna kazen božja tako pretresla, da je svoj zlobni namen razodel. V enaki smrtni nevarnosti v ti cerkvi, kakor papež Martin I., se je nahajal na božični praznik l. 1075. veliki, hudo preganjani Gregor VII. Maševal je. Kar ga zgrabi Cencij, pristaš cesarja Henrika IV., za lase, vrže na tla ter vleče v ječo. Toda Marija je poslala svojemu služabniku pomoč. Rimsko ljudstvo je osvobodilo svojega višjega pastirja, grad Cencijev pa je razdejalo in do tal podrlo. Ko je bil l. 858. Benedikt III. za papeža izvoljen, se je takoj podal v cerkev Marije Snežnice, je ondi tri dni in tri noči molil in se postil, da bi si za vladanje naklonil pomoč nebeške Kraljice. Od nekdanj je bila že navada, da se je vsak papež na sveti večer podal v cerkev Marije Snežnice, je tam noč prebil z duhovščino ter opravil prvo sveto mašo na oltarju svetih jaslic. Na Svečnico se je podal papež iz cerkve sv. Hadrijana zopet v cerkev Marije Snežnice; vsi, spremljevalci in sveti oče sam, so bili bosí ter

so nosili goreče sveče. Ko so dospeli v cerkev, so umili papežu noge, nakar je ta opravil presveto daritev. Prekrasen prizor pa se je nudil očem o Veliki noči. Papež je jezdil na konju, obdan od sijajno oblečenih konjikov, v praznični duhovski obleki, s trojno krono na glavi ter spremljan od kardinalov, senatorjev, duhovščine in ogromno ljudstva peš in na konjih v cerkev Marije Snežnice, kjer je maševal. Bila je tudi starodavna navada, ki je trajala do l. 1870., da se je namreč podal papež na praznik Marijinega Vnebovzetja v sijajnem spremstvu v cerkev Marije Snežnice; tam je bil navzoč pri sveti

Studnec na Kranjskem.

Marija Sneznica na Koroškem.

(Slikal Trenkwalder.)

maši, ki jo je služil kardinal, k sklepu pa je podelil „urbi et orbi“, t. j. mestu in svetu slovesen blagoslov.

Papeži kot najvišji pastirji svete cerkve so urejevali sploh vse cerkveno bogoslužje, praznike, razne pobožnosti; tako so uredili v teku časa tudi praznike Marijine, molitve v čast Materi Božji, kakor nam izpričujeta zakramentar papeža Gelazija in Gregorja Velikega. Najstarejši Marijini prazniki: Očiščevanje presvete Device, Oznanjenje Marijino, Vnebovzetje in Rojstvo Marijino, kakor tudi poznejši prazniki Matere Božje so nastali pred očmi svete stolice in z njenim dovoljenjem. Iz Rima so se širili ti prazniki po katoliškem svetu.

Krepko so papeži širili in podpirali lepo navado češčenja dne sobote kot Mariji posvečenega dne, katera navada se je v drugem sto-

letju splošno udomačila med kristjani. Ravno tako vneto so priporočali papeži male Marijine dnevnice. Papež Urban je na sinodi v Klermontu l. 1095. celo ukazal vernikom, naj vsako soboto molijo te Marijine dnevnice, da bi tako z združenimi molitvami izprosili pomoč Marijino za prvo križarsko vojsko.

Koga ne gane v srce, ko čuje zjutraj, opoldne in zvečer glas zvona, ki nosi pozdrav ljubezni nebeški Kraljici in dolžno zahvalo za milost učlovečenja tja proti nebeškim višavam? Kdo ne vé, da so papeži razširili to ganljivo krščansko navado po vsem svetu? Večerno zvonjenje in molitev treh češčenamarij je ukazal papež Gregor IX., ko je bil stiskan od cesarja Friderika II. Papež Janez XXII. je vpeljal zvonjenje zjutraj ter ga obdaril z odpustki. Papež Kalikst III. (1455—1458) je v pismu do vseh škofov sveta ukazal tudi opoldne moliti ob glasu zvona tri očenaše in češčenamarije za pomoč ob turških stiskah. Velike zasluge imajo papeži pri silni borbi krščanskih narodov proti polumesecu; ko bi oni ne prosili in rotili krščanskih vladarjev, ko bi oni toliko ne priganjali krščanskega sveta k molitvi, bi postala Evropa turška drajna. Slavna zmaga krščanskega orožja pri Lepantu se je izvojevala pod vladjo svetega papeža Pija V. Ta mož je bil velik častilec Matere Božje; vsak dan je molil s svojo družino sveti rožni venec in lavretanske litanije. Ukazal je ob sobotah moliti Marijine dnevnice ter služiti sveto mašo v čast Materi Božji. Njegovi telesni ostanki počivajo v kapeli Marije Snežnice. K drugi slavni zmagi nad Turki pri Dunaju leta 1683. je mnogo pripomogel papež Inocenc XI., ki je v zahvalo Mariji postavil praznik Marijinega imena.

Toda papeži so postali dobrotniki človeške družbe tudi s svojo vnmemo, s katero so podpirali vede in umetnije; po vedah in umetnijah pa so obenem širili slavo Marijino. Skušali so razne umetnije, na pr. slikarstvo, kiparstvo, godbo, pesništvo postaviti v službo svete vere, da bi pomagali voditi srca k spoznanju in ljubezni do Boga ter Marije, Božje Matere. Papežev dvor je bil središče, kjer so se zbirali največji in najboljši umetniki; papeži so jih podpirali, bodrili k vztrajnemu delovanju. Mihel Angelo, Rafael in mnogi drugi umetniki, ki so ustvarjali krasne Marijine umotvore, so bili ljubljenci papežev. V Rimu kakor tudi v muzejih vsega sveta se nahajajoče umetniške slike in druge umetnine Marijine glasno govorje, kako so papeži ljubili lepe umetnije. Ravno tako velike zasluge imajo papeži za visoke šole, na katerih so sloveči učenjaki večali čast Marijino. Že pred reformacijo je obstajalo okrog 70 vseučilišč, ki so jih po večini ustanovili papeži, deloma so bili soustanovniki. Učenjaki iz vseh delov sveta so bili poklicani v Rim ter tam odlikovani. Tako so papeži pospeševali vede in umetnosti, da je celo neverni Voltaire moral priznati: „Sploh je znano, da ima Evropa zahvaliti sveti stolici svojo omiko, del svojih najboljših postav in skoraj vse vede in umetnine.“ Vse te vede pa so si stavile nalogo, pojasnovati prednosti in lepote Device Marije ter vnemati srca v ljubezni zanj.

V zadnjih časih je previdnost božja poklicala na prestol svetega Petra velike moče, ki so se odlikovali po svoji izredni ljubezni do nebeške Kraljice ter ravno z njeno pomočjo mnogo storili za rast in

prospeh svete cerkve. Kot žarna zvezda na nebu se med imeni papežev blešči ime velikega Marijinega papeža Pija IX. Pomenljivi imeni je dobil že pri svetem krstu: Janez, Marija, torej ime ljubljenca Marijinega ter ime nebeške Kraljice same. Rojen v cvetočem mesecu majniku je spletal nove cvetke v venec Marijine slave. Pobožna mati je dete darovala žalostni Materi Božji, rekoč: „O Marija, sprejmi ga kot otroka, kakor si sprejela njegovega zavetnika, ljubljenega učenca! Tebi ga posvetim in izročim popolnoma!“ Marija je sprejela dar ter čuvala nad njim s posebno pozornostjo. Pij je kot mladenič bolehal za božjastjo; Marija ga je na čudovit način ozdravila. Te velike dobre ni pozabil; kot duhovnik, škof in kot papež je gorel za slavo Marijino. Navdušeno je oznanjal njene čednosti in prednosti. Posebno mnogo je storil v proslavo nebeške Kraljice kot poglavar svete cerkve. Kako iskreno je priporočal sveti rožni venec, pobožnost do Matere Božje dobrega sveta! Nji je izročil zaupno vse svoje zadeve ter vlado svete cerkve. Romal je v Loreto in druga Marijina božja pota. Kako milo se glasi na pr. njegovo pismo 2. februarja 1849: „Nič nam ni bilo od mladosti bolj pri srcu, kot želja, častiti preblaženo Devico Marijo z vso pobožnostjo in srčno, iskreno ljubeznijo ter vse storiti, kar bi znalo služiti v večjo čast Device in v poveličanje njene slave in njenega češčenja.“ Nemisljiv spomenik svoje ljubezni do Marije si je pa postavil s tem, da je razglasil dne 8. decembra 1854 nauk o brezmadežnem Spočetju Marijinem ter tako v krono Kraljice ustavil najdragocenejši dragulj. Od Brezmadežne je pričakoval pomoči v hudih časih. Ko mu je tarbski škof poklonil kip lurške Device, je dolgo zrl vanj ter vzkliknil: „Da, ta je vse moje upanje. Človeške pomoči nimam. Ako sem žalosten in se mi zdi, da me Bog noče uslišati, dvignem oko k Brezmadežni. Ona bo molila z menoj in zame!“ In molila je! Štiri mesece po razglasenju nauka o brezmadežnem Spočetju ga je Marija čudovito rešila. Dne 12. aprila 1855 se je mudil pri sv. Neži blizu Rima v župnišču. Poleg njega so bili praški nadškof Schwarzenberg, dunajski nadškof Rauscher ter več škofov, kakih 40 oseb. Ravno se sveti oče hoče vrniti v Rim. Kar zaprosi 80 gojencev propagande, da bi smeli pred svetega očeta. Ta dovoli z veseljem. Toda komaj vstopijo gojenci z veselim korakom, se podá tlak; tram, na katerem je slonel, se prelomi s strašnim pokom in vsi navzoči se pogreznejo v globino nad 20 črevljev, v konjski hlev. „O sveti Oče,“ kličejo vsi, „pomoč!“ „Brezmadežna Devica, pomagaj nam,“ vikne sveti Oče. Tramovi, kameni, stoli zagrmé na

Vurberg.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

pogreznjene ... Nato zavlada za trenotek grozna tišina. „Kako je s svetim Očetom? Ali je mrtev?“ oglase se oni, ki so se prvi zavedli. „In kaj je z drugimi?“ Toda čuj! To je glas ljubljenega svetega Očeta: „Meni se ni nič žalega zgodilo!“ Kmalu je prišla pomoč. Nihče ni bil mrtev. Sveti Oče reče hvaležno: „Zares, po usmiljenju božjem smo bili rešeni — brezmadežna Devica ter sveta Neža sta nas varovali!“ Pij IX. je povelil Marijo; ona je čula vidno nad njim. Modro je vladal cerkev 31 let, 7 mesecev, 22 dni; prekosil je celo leta sv. Petra. Po smrti pa Marija poveljuje svojega zvestega služabnika v nebesih, na zemlji pa z raznimi čudeži, ki se gode na njegovo prošnjo.

Vreden naslednik mu je bil Leon XIII., prava „luč z neba“. Kako vneto je širil kraljestvo božje na zemlji, pospeševal vede; bil je knez miru, velik državnik. Ljubil je delavce, mladino, preosnoval je tretji red. Modrega in izkušenega pastirja in učenika svete cerkve so spoštovali celo nasprotniki. Koliko je storil v proslavo Marijino! Praznik Brezmadežnega Spočetja je povzdignil v praznik prve vrste, istotako je povzdignil praznika sv. Joahima in Ane. Goreče je pospeševal Marijine družbe; pod njegovo vlado se je nanovo zasnovalo nad 10.000 takih družb. Pod navdihnjenjem božjim je spoznal kot pomoček za rešenje duš in človeške družbe molitev svetega rožnega venca, zato je ves mesec oktober posvetil rožnovenski Kraljici ter izdal 15 okrožnic — leto za letom — v katerih je z iskrenimi besedami priporočal vernikom sveti rožni venec, tako, da si je prislužil častno ime: „rožnovenski papež“. „Kako krasno je za Marijo,“ tako je pisal v okrožnici l. 1891. z očetovskim veseljem, „kako koristno za cerkev, ako v mestih, vaseh, na suhem in na morju, tja do mej katoliškega sveta mnogo stotisoč pobožnih skupno v združenih molitvah z edinim srcem in enim glasom ob vsaki uri časte Marijo, k Mariji kličejo, od Marije vse upajo!“ Kolikor bolj se je velikemu Leonu bližala zadnja ura, tem večje zaupanje je stavil na zavetnico umirajočih. Pisal je milo: „Mi ne moremo Matere Božje zadostno slaviti; saj je vzvišena nad vso hvalo. Tudi ne moremo kristjanom dovolj na srce polagati, kako naj ljubijo sveto Mater, ki je polna usmiljenja in polna milosti. Da, tudi naš duh, četudi utrujen od apostolskih skrbi, gleda s tem večjim zaupanjem, čim bolj vidimo se bližati konec našega potovanja, k nji, ki nam je kakor osrečujoča jutranja zarja rodila dan brezkončne sreče in radosti.“ Malo dni pred smrtjo je še narekoval tajniku pesem: „Solnce zahaja, večerna zarja žari“, v kateri je prosil nebeškega Zveličarja in preblazeno Devico pomoči. 8. julija se mu je zdelo, da je smrt blizu; vzdihnil je: „Žalosten sem, ker se ne bom mogel udeležiti pobožnosti k Materi Božji s karmelske gore.“ Iz teh besed žari iskrena ljubezen velikega papeža do Marije. Sredi smrtnih bridkosti je mislil na karmelsko Marijo, katere škapulir je vedno nosil na prsih.

Prav naravno je, ako je večno mesto Rim, ta prestolnica papežev, postalo prav zares mesto Marijino kakor nobeno drugo; učilo se je od naslednikov Petrovih ljubiti in častiti Marijo. Rim, središče krščanstva, je postal središče češčenja Marijinega. Nad 50 Marijinih cerkvâ šteje v svojem obkrožju. V cerkvah, ki niso Mariji posvečene, najdeš pa

oltarje njene in veliko število starodavnih, milosti polnih podob in kipov preblazene Device; med temi podobami jih je bilo nad 120 slovesno kronanih. Toda ne le v cerkvah, tudi zunaj v mestu naletiš povsod na podobo Marijino, pred katero brli lučica; skoraj vsaka cesta, vsak trg, vsaka palača se ponaša s svojo madono. Poleg Marijinih podob ugledaš mnogo zaobljubljenih daril in tablic, ki svedočijo, kako radodarna je nebeška Kraljica. Ne najdeš skoro rimske družine, v kateri bi skrbno ne hranili visoko češčene Marijine podobe kot dragocene dedščine pradedov. Odlične družine patricijev imajo bogato okrašene Marijine kapelice, v katerih se vsak dan zbirajo gospoda in služabniki, skupno molijo sveti rožni venec, lavretanske litanije in druge Marijine molitve. Tudi v prodajalnah plapola lučica pred podobo madone; rimski trgovec izroča svojo trgovino v varstvo preblazene Device. Posebno pa pričajo zadnji dnevi majnika, kako ljubi Rimljan Marijo. V približno 40 zalo okrašenih cerkvah se vrše šmarnice; tisoče sveč in lučic gori na oltarjih, na lestencih in pred podobami Marijinimi. Goste trume vró v hrame božje častit majniško Kraljico ter oblegajo spovednice in obhajilne mize, darujejo bogate darove cerkvam in ubožcem ter se postijo Mariji na čast; glasno, s solznimi očmi se izročajo dobrotljivi nebeški Materi. Pa tudi drugod, izven Rima, v solnčni Italiji, je globoko ukoreninjena otroška ljubezen do Marije. Na polju, v gozdu se ti ob potih smehlja naproti madona z gorečo lučico. In če vprašaš malega Italijana, kdo da je ta Gospa z Detetom, mu zažare temne oči in smehljaje odgovori: „Madona!“ Marijin škapulir pozna vsakdo. Skoraj vsak večji kraj ima milostno podobo Matere Božje, okrašeno z zlatom in dragimi kameni, zaobljubljenimi darovi, srebrnimi srci ... Posebno sijajno praznujejo praznike Marijine. Že na vse zgodaj se čuje prijazno zvonjenje, topiči pokajo. Dopoldan je posvečen službi božji, potem se vrše na pr. konjske dirke z darili itd. Glasba odmeva. Popoldne je obhod — najimenitnejša točka dneva. Tu se vrste razne bratovščine v belih, višnjevih in rdečih talarjih, z velikim križem na čelu. Za njimi koraka godba, potem cvet mladine, belooblečene deklice s cvetličnimi šopki; otročiči, kot angelci napravljeni, z zlatimi ali pisanimi perotmi ... Nato pride duhovščina s podobo preblazene Device; kraljevi žandarmi v pisanih oblekah jo obdajajo kot častna straža. Vse ljudstvo ob cestah poklekuye ter se ganljivo priporoča varstvu mogočne nebeške Matere. Vmes pa se razlegajo glasno klici: „Živela Marija in on, ki jo je ustvaril. Živela, živela madona!“ Tja do trde noči se k sklepu vrše veselice, tombola, ognjemet; matere vodijo otroke k podobam Marijinim ... Tuintam done vesele melodije kitare in mandoline, vmes pa se razlegajo Marijine pesmi. Z jasnega neba pa gledajo nebrojne svetle zvezdice na zemljo; zdi se, da ljubezniva nebeška Mati po njih pošilja svojim dragim otrokom pozdrave in blagoslov ...

Tako so rimski papeži pod vidnim vplivom svetega Duha skozi vsa stoletja z besedo in zgledom širili češčenje Device Marije ter netili ogenj ljubezni do nje v Rimu, Italiji in po vesoljnem krščanskem svetu. S tem so izpolnovali voljo Jezusa Kristusa, čigar namestniki so na zemlji in ki hoče, da Marijo časti in slavi vesoljni svet.

Molitev.

O presveta, brezmadežna Devica Marija, ti pomočnica krščanskega ljudstva, varuj sveto katoliško cerkev, ponižuj njene sovražnike. Razsvetluj in krepčaj rimskega papeža, skupnega našega očeta; razsvetluj in vodi vse škofe in duhovnike, da ostanejo edini in zvesti nezmotljivemu poglavarju svete cerkve in da skupno ž njim časte tebe, o Kraljica, ter širijo tvojo slavo po vsi zemlji. O najslajša Mati, glej z milostnim očesom na kraljestvo svojega Sina, utrjuj je in širi do skrajnih mej zemlje. Čuvaj mladino, ki je v nevarnosti, usmili se grešnikov in umirajočih; bodi vsem, o Marija, sladko upanje, Mati usmiljenja in vrata nebeška. Daj, da vsi živimo pod tvojim materinim plaščem in te kličemo v težavah in izkušnjavah; daj, da posnemamo tvojo angelsko čistost, tvojo globoko ponižnost, tvojo ljubezen do Boga, da hodimo za teboj in tvojim Sinom. Kako srečni smo, da imamo v sveti katoliški cerkvi tako ljubečo in dobro Mater! Tvoja ljubezen, katero izkazuješ svojim častilcem, nam bodi zmagoosno orožje proti sovražnikom duš. Daj, da bomo enkrat prištetih tvojim zvestim služabnikom na tvojem Materinem domu, kjer bode krščanska čreda s pastirji vred zbrana uživala rajsko srečo blizu tvojega milega materinega srca. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Blagor tebi, ako gledaš na rimske papeže ter se učiš od njih častiti in ljubiti Marijo; blagor tebi, ako se bojuješ pod zastavo Matere Božje, ki jo krepko vihte višji pastirji; blagor tebi, ako delaš za kraljestvo Marijino, da po njem pride kraljestvo Kristusovo.

Marija — Kraljica vesoljnega sveta.

V vesoljnem stvarstvu poznamo le enega kralja v pravem pomenu besede. Ta je edini, najvišji, neomejeni in popolnoma neodvisni Gospod vseh stvari. On nima nad seboj nikogar. Njega imenuje sv. Pavel kralja kraljev, vladarja vladarjev: Kristus, kralj vesoljstva, nesmrtni kralj vseh vekov. Ravno tako je v celem svetu le ena kraljica, tako veličastna in slavna, kakor nobena druga. Ta je Mati Kralja vseh kraljev, čista, med vsemi ženami blažena Devica Marija. Po besedah sv. očetov (sv. Atanazija, sv. Anzelma in drugih) ima Marija vsled svojega materinstva posebne pravice do lastnine svojega Sina, ki je gospodar vsega stvarstva. Zato pa je ona Kraljica in Gospa vesoljnega sveta. O nji se lahko reče, kar o njenem Sinu: „Vsi narodi so ji bili izročeni kot dedščina.“ Zato so jo pa tudi vsi spoznali kot svojo Kraljico in Gospodovalko. Mar ne pomeni že ime

Marija: Gospa, pravi sv. Hieronim. In sv. Efrem jo tako lepo imenuje: „Kraljico vseh, Gospo, kneginjo, najodličnejšo Kraljico, najblaženejšo in najčistejšo Gospo vseh gospé...“ Sv. Anton Pad. jo je pogostokrat pozdravljal: „O gloriosa Domina!“ to je „o slavna Gospa!“ In cerkev jo proslavlja z nad vse častnimi naslovi: Salve Regina! (to je Češčena Kraljica!), Ave Regina coelorum! (Zdrava nebes Kraljica!) in Ave Domina Angelorum! (Zdrava angelov Gospa)...

„Češčena bodi Kraljica...“ Koliko obsega ta priimek! Kraljestvo Device je isto kot kraljestvo Kristusovo. In „toliko stvari služi Devici, kolikor je podvrženih sv. Trojici,“ pravi sv. Bernardin Sienski. Od svetlih biserov v morskem dnu tja do srebrnih zvezd na nebu, ozvezdje med solničnim vzhodom in zahodom, od deteta v zibeli do keruba ob božjem prestolu, od rajskih vrat tja do mejâ svetovnega časa, od one luči, ki je zasijala ob začetku stvarstva tja do njega, ki ves svet obsega, torej vsemir v vsi globokosti in visokosti, v vsi širokosti in razdalji, je dežela Marijina. Zares! Kraljici tako obsežnega in veličastnega kraljestva pristojajo le en naslov: „Kraljica vesoljnega sveta.“ „Češčena bodi Kraljica,“ ji kličejo neprestano iz vseh pokrajin zemlje. Milijoni iz vseh rodov ljudstev in jezikov, ki so se že preselili nad zvezde tja v večno kraljestvo Marijino jo venomer slave z gromovitim pozdravom, kakor šumenjem mogočnih vodâ: „Češčena nebes Kraljica!“ In angeli, te jutranje zvezde stvarstva, ki krožijo ob prestolu Večnega, gore v neprestani ljubezni do nje; „Zdrava angelov Gospa!“ Kje na božjem svetu je imela kaka kraljica pod seboj tako kraljestvo in katera dežela se more ponašati s tako kraljico?

In tako je prav! „Saj se spodobi,“ trdi sv. Janez Damaščan, „da ima Mati Božja vse, kar je last njenega Sina ter da jo vsi časte!“ In kakor se po besedah sv. Pavla Jezusovemu presv. Imenu klanjajo vsi, ki so na zemlji in v nebesih, tako tudi vesoljni svet časti Marijo kot svojo Kraljico in vsi, ki žive pod njenim milim žezlom, slave njeno sladko ime... O ko bi si mogli izposoditi oko preroka na otoku Patmos ter s tem očesom gledati premogočno Kraljico v bliščeči solnčni obleki ter s krono 12 žarnih zvezd okrog glave... Kaj pomeni ta žarna zvezdnata krona? Zvezde v ti kroni, ki na zunaj obdajajo njeno glavo, — tako trdijo mnogi razlagalci — pomenijo izredno češčenje, s katerim človeški rod že od zdavnaj spleta tako blesteč in dragocen venec okrog čistega čela slavne Kraljice... Kdo prešteje milijone in milijone, ki so navdušeno častili Božjo Mater ter se z ljubeznijo in zaupanjem ozirali na njeno z zvezdami ovenčano nebeško podobo? Vsa zgodovina sv. cerkve je podobna veličastnemu, zmagoslavnemu sprevodu Kraljice Marije skozi tisočletja in po vseh pokrajinah širne zemlje. Mnogovrstne velike slavnosti, praznovanja, kronanja je že pripravil svet velikašem in mogočnejšem sveta. Ves kras, vso lepoto in bogastvo narave in umetnosti so uporabljali, da bi počastili umrljivega človeka... Toda take slave in časti, kakor Marija, ponižna dekla Gospodova, še ni užival noben zemeljski veljak ter je nikdar užival ne bo. In tega slavlja Marijinega ne bo konec... Da! Vsa zemeljska velikost bo minila in vsa posvetna slava bo oble-

dela ter se zdrobila v prah, Marijina slava pa bo sijala na veke . . . Že v 4. stoletju po Kr. je mogel zgodovinar Evzebij vzkliskati: „Odkar je sv. vera razsvetlila svet, slave in povečujejo vsi narodi, ki verujejo v Kristusa, tudi njegovo sv. Mater: Judje, Grki barbari, velikaši in preprosti, bogati in revni, kralji in narodi, angeli in ljudje . . .“ Glej, tu prihajajo častitljive postave — cerkveni učeniki ter slave in opevajo s krasnimi besedami blaženo Devico. „Tebe, o čista, neomadeževana, mila Devica, brezgrešna in najsvetejša Mati velikega Sina, tebe slavimo!“ vzkligne sv. Efrem. Poglej v temne katacombe, kjer prvi kristjani iščejo zavetja pred krutimi rimskimi cesarji. Te li ne gane, ako vidiš, kako ti junaki sv. vere sredi stisk in težav, sredi nevarnosti in razburjenosti najdejo še čas, da na stene svojih podzemskih pokopališč slikajo podobe Matere Božje ter tam iščejo tolažbe? Čas preganjanja je minil. Stoletje drvi za stoletjem, narod za narodom, kraljestvo za kraljestvom. Prestoli vstajajo ter se razsipajo v prah, toda neomajana je ostala ljubezen in vdanost krščanskega sveta do Marije. Še bolj so zagorela srca za Mater Gospodovo v srednjem veku. Sv. Bernard je klical: „Vi narodi, slavite Devico, ki vam je dala življenje“ ter jo je častil z besedami sladkimi kot med. Sv. Dominik je poklonil Mariji sv. rožni venec, katerega se je oprijel ves svet. Sv. Frančišek in sinovi so navdušeno oznanjevali slavo Brezmadežne. Železni vitezi so s srčno krvjo branili čast nežne nebeške Gospe. V vsaki hiši je bil najlepši kinč — podoba Marijina. Pred njo so se zbirale zvečer cele družine ter z rožnim vencem in drugimi molitvami častili nebeško Mater. Na predvečer Marijinih praznikov je rekel hišni gospodar: „Jutri je praznik naše ljube Gospe in pri nas imamo navado, da prejmemo take dni sv. zakramente.“ Vsi so se radi vdali, saj so vsi srčno ljubili N. L. Gospo. In pri tem je bila mladina nedolžna, posli so bili poštene, otroci pokorni, zakonski edini. Blagoslov božji je vladal nad hišo in nad poljem, blagostanje in zadovoljnost sta vladali pri narodih. Milo in dobrotljivo je nad njimi vladala kraljica Marija.

Lepe umetnije nastopijo ter se družijo v sv. zvezi v čast in slavo mogočne Device. Dante ji pokloni nesmrtno kitico, Palestrina jo opeva z rajsko glasbo, Rafael slika svojo nebeško Sikstino, Murillo svojo Brezmadežno, Fiezolet svoje divne Madone . . . Krasna Marijina svetišča rastejo vsepovsod iz tal . . . Iz besedi, glasov, kamena, lesa in barv nam doni naproti: „Češčena Marija, polna milosti!“

„Ah!“ vzkliknem z Avguštinom Montefeltro, „je li kje ljudstvo, ki Marije ne časti?“ Bavarci jo izvolijo kot svojo deželno varihinjo. Na vzhodu jo izvoli mogočna Poljska za svojo kraljico, kot tako jo časte tudi Ogrji. Beneški doži se dajo slikati, kako kleče pred nogami Marijinimi. Španci se bore pod Marijino zastavo proti Saracenom, na Francoskem razvije orleanska devica zmagoslavno bandero prečiste Device. Cesarji in kralji polagajo nji pred noge svoje narode in krone ter si štejejo v čast javno nositi sv. rožni venec, škapulir itd. Marijine družbe stoje kot častna straža na braniku za čast nebeške Gospe. Na Avstrijskem postavijo princ Evgenij, Tili, Radecki svoje armade pod varstvo Gospe vseh vojnih trum in veliki zmagalec

nadvojvoda Albreht roma na sv. Višarje. Mogočna bratovščina Marijinega preč. Srca in ljubke šmarnice vodijo neštete trume pod krilo materino . . . In v temnem, razburkanem 19. stoletju prodere oblake nevere nebeško lepa bliščeča podoba — brezmadežna Devica Marija. Kakor jutranja zarja zasveti ob začetku 19. stoletja, razširja vedno več žarkov luči, resnice in ljubezni, dokler ne zažari kakor opoldansko solnce pri razglašenju čistega Spočetja l. 1854. ter sije skozi celo stoletje kot solnčna zmagonosna kraljica, to veliko znamenje na nebu — naše srečne dobe. Tam v Pirenejskem gorovju pa si je izbrala Brezmadežna Devica kot prestol milosti — mestece Lurd, kjer ona kot kraljica sveta zbira vse narode zemlje okrog čudodelnega studenca ter siplje milosti, dobrote in čudeže . . .

Kdo bi mogel našteti vse Marijine spomenike, kipe, podobe v hišah, v mestih in vaseh, na polju in v gozdu, na vrhovih gorâ in na bregovih morja? Kdo božja pota in oltarje, na katerih Marija kraljuje? Kdo vse bratovščine, slavnostne procesije, romanje in slavnosti nji v čast? Kdo vse molitve, pesmi, slavospeve, ki neprestano po dnevu in po noči iz milijonov src kipe v nebo ter se združujejo pred prestolom nebeške Kraljice . . .

Komaj priplava solnce zarana izza gor, že se oglasi slava Marijina . . . Milodoneči zvonovi jo raznašajo čez hrib in plan . . . Brodar povesi veslo, hribovec upogne koleno. Ubogi Indijanec v amerikanskem gozdu in stara ženica v gorski koči, knez v svoji krasni palači in delavec v tovarni, vsi se družijo v angelskem pozdravu: „Češčena Marija, polna si milosti.“ In ta pozdrav se ponavlja. ko solnce naznanja poldan in zvečer, ko mrak lega na trudno zemljo,

Na akropoli v Atenah je stal pred 45 leti odpadnik Ernest Renan ter je napisal navdušeno molitev na pogansko boginjo pameti, Palas Atene. V nji se norčuje iz krščanskih resnic in krščanskih svetišč. Toda pred Marijo se nehote uklone. „V svetiščih moje domovine (Bretagne),“ tako je pesnikoval, „se razlegajo spevi: „Češčena bodi Kraljica, morska zvezda, Mati onih, ki jokajo v ti dolini solz.“ Ako se spomnim teh pesmi, se mi taja srce . . . in težko se premagujem, da hodim po poti, na katero sem se podal . . .“ Kako sijajna proslava Marijina iz ust bogotajca!

„Čujte, čujte,“ je govoril Gaume, „kaj slišite doneti iz daljave krščanskih stoletij, iz samotnih dolin, iz vrhuncev gorâ, v ponosnih ulicah mest? Pesmi, slavospeve, litanije, v katerih krščanstvo kliče Marijo z najlepšimi naslovi in najslajšimi imeni . . . Povsod na svojih potih najdete navade in praznike, ki oznanjajo in širijo češčenje Marijino.“

Pomni pa, da vsa ta veličastna slava nebeške Kraljice ni umetno narejena, kakor se godi to pri zemskih velikaših, temveč to slavljenje Marijino narekuje krščanskim narodom odkrita ljubezen in vdanost do Matere Božje, ona ljubezen, ki izvira iz src, priznavajočih njeno čast in velikost, iz src polnih hvaležnosti za neštete izkazane dobrote. Plamen srčne ljubavi podžiga katoliške narode k svetemu, velikemu navdušenju za vedno rastočo proslavo Kraljice sveta. To navdušenje je toliko, da prevzema tudi razkolnike, drugoverce, dà, celo moha-

medane, ki se nehotе družijo s katoličani v proslavi mogočne Kraljice ter pri nji radi iščejo pomoči.

Slava tebi, o sveta Kraljica,
Vsem narodom si mogočna pomočnica,
Tebe celi svet proslavlja!
Ljudstvo vsako te pozdravlja!

Zdi se, da je že od davnih časov sam Bog govoril Mariji: „Postavil te bom kot ponos stoletij in v veselje od roda do roda.“ (Iz. 60.) „Da, ti, o Marija, si velika Gospa, Gospa sveta.“ (Sv. očetje.) „Ti si mati narodov“ (sv. Ildefonz) „in priznana Kraljica vesoljnega človeštva.“ Ta neprestana slava Marijina na zemlji je oni blesteči zvezdnati venec okrog glave mogočne Kraljice sveta.

Kakor pa izgine zgodnja danica pred svetlobo solnca, tako pa tudi izgine vsa zemeljska čast Marije pred njeno večno slavo v nebesih. Tam v sv. mestu, v nebeškem Jeruzalemu, ki je iz čistega zlata in je razsvetljeno od božje svetlobe, kjer doni brezkončni radostni aleluja, tam žari ona kot veličastna Gospa vesoljstva v nepopisni lepoti, obdana s svetlobo večnega solnca. Kak prizor, katerega umrljivo oko ne prenese! Glej jo v duhu tik prestola božanstva: Tam stoji Kraljica na desnici v zlati obleki, blesk Boga trojedinega jo obseva. Kako se blišče na nji njene prednosti in čednosti, pred vsem pa njeno brezmadežno Spočetje: „Vsa lepa si in madeža ni na tebi!“ tako kliče večni Oče svoji ljubljeni hčerki. „Nosi v svoji čisti roki žezlo nebeškega kraljestva! Bodi srečna in veseli se, Kraljica nebes, aleluja!“ Sv. Duh, ki je bil vedno gospod v njeni deviški duši, jo je z najlepšim nevestinim kinčem obdal, z večno krono nebeškega Jeruzalema, ter ji poje večno velikonočno pesem: „Veseli se, Kraljica nebes, aleluja!“ In Sin božji, ki je iz nje prejel meso, kri in umrljivo življenje, jo je postavil za Gospo vsega stvarstva ter kliče vsem stvarcem: „Na kolena pred njo, zakaj moja Mati je vaša Kraljica.“ Njeno častno službo opravlja sam ter kliče: „Glej, moji angeli so tvoji in čakajo le tvojega migljeja . . . Glej, svetniki moji so tvoji dvorjani in dvorjanke. Najlepši prestol v nebesih je zate. Ta krona, najlepša izmed vseh, naj diči tvoje čelo . . . O moja Mati, kako veličastna, lepa in krasna si! Nebes Kraljica, raduj se, aleluja!“ In že obisipljejo angelske trume Marijo, da čakajo njenih povelj tor govore: „O kako lepa si, o Mati našega Gospoda, lepa celo v naših očeh, ki so vajene gledati lepoto božjo.“ S kako radostjo se klanjajo prekrasni Gospé! Kako milorajsko pojo z milijoni glasov pesem, ki jim je tako draga, zato, ker jo je eden iz njihovih vrst prvi zapel, angelski pozdrav: „Češčena Marija, milosti si polna“ in od večnih višav doni odmev: „Češčena Marija, zdrava, nebes Kraljica, zdrava angelov Gospa!“ Okrog njenega prestola se zbirajo apostoli, ki so jo nekoč željno poslušali kot učiteljico ter ji pojo: „Češčena, Kraljica naša!“ Kristusovi mučenci, „oblečeni v belih oblačilih in vihteč palme v rokah“ (Skr. raz. 7), jo obdajajo kakor častna straža ter ponavljajo v mogočnem zboru svoj večni: „Češčena bodi Kraljica!“ Tam jo zopet obdajajo v blaženem otroškem veselju trume sv. spoznavalcev, škofov in duhovnikov. Tam, glej, mični prizor! To je nežni cvet nebes! To

so nepregledni zbori sv. devic. Obžarjene so device od rajske svetlobe. Kako lahen je njih hód! Glej, kako trosijo lilije in vrtnice okrog presvetle svoje Kraljice. Čuj! Kako pojo ž njo v sladkih melodijah slavospev Marijin: „Poveljuj moja duša Gospoda in moj duh se veseli v Bogu, mojemu Zveličarju . . .“ Med tem slavospevom razločuješ tudi ljubke glaske otroške . . . Z globokim spoštovanjem poklekujajo pred njo neštete trume spokornikov ter se ji srčno zahvaljujejo kot svoji rešiteljici: „Po svoji milostni priprošnji si nas otela pogube pred obličjem našega Boga.“ (Jud. 13.) Vse nebeščane osrečuje gledanje solnčne Gospe, katere lepota je poleg gledanja božjega tudi vir rajske blaženosti. Klanjajo se ji vse neštete vrste svetnikov in vsi angelski zbori kot svoji vzvišeni Gospé ter jo pozdravljajo: „Kraljica nebes, raduj se! Aleluja!“

O veličastni slavospev! Mogočno sladko doni pesem nebeškega pevskega zbora preko nepreglednih nebeških prostorov veliki Kraljici v čas; na zemlji pa se glasi njena slava iz ust zemljanov ter odmeva dan in noč, od stoletja do stoletja, od pokrajine do pokrajine ter grmi kot vihar ni spev tja v večnost, kjer se ob prestolu skupne Kraljice družijo nebeški in zemski glasovi v en poln urnebesni akord: „Salve regina universi“, t. j. „Kraljica vesoljstva, slava ti!“ To je ona čudovita visoka pesem, s katero vesoljno stvarstvo slavi svojo Gospo in kneginjo in jo bo slavilo na vekov veke.

„Marija je čudotvor vseh stoletij,“ pravi lepo sv. Bernard, „nanjo gledajo vsi, ki so v nebesih, in oni, ki so v peklu, vsi, ki so pred nami živeli, nanjo gledamo tudi mi in nanjo bodo gledali prihodnji rodovi!“ Ona se udeležuje neprestane časti njenega Sina Jezusa Kristusa, ki je bil včeraj, je danes in bo vekomaj isti.

Bil je dan navaden, kakor drugi . . . Mir kraljuje nad prostranim rimskim cesarstvom pod žezlom cesarja Avgusta . . . Po morju plavajo kupčijske ladje, po rimskih cestah se razvija živahen promet . . .

Tam v oddaljeni pokrajini cesarstva hiti ta dan preprosta deklica po dolini proti mestu, ki je samevalo daleč od sveta — tam blizu mrtvega morja. Ko deklica tja pride, stopi v hišo duhovna ter pozdravi njegovo ženo kot svojo teto. Izredna čutila vzbudi ta obisk gospodinji hiše, ki ji hiti naproti ter napolnjena s sv. Duhom zakliče na glas: „Ti si blažena med ženami in blažen je sad tvojega telesa. Odkod ta milost, da pride Mati mojega Gospoda k meni? Blagor ti, ki si verovala, ker vse se bo zgodilo, kar je bilo oznanjeno od Gospoda!“

Deklica pa nato polna sv. navdušenja izpregovori večno znamenite preroške besede: „Moja duša poveljuje Gospoda in moj duh se

Grahovo.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

raduje v Bogu, mojem Zveličarju. Ker se je ozrl na nizkost svoje dekile. Glej, posihmal me bodo blagrovali vsi rodovi zemlje! Zakaj velike reči je storil meni on, ki je mogočen in katerega ime je sveto!“

Ta skrivnostna obiskovalka ti je dobro znana. Iz Nazareta je in ime ji je Marija. Čudno, zares čudno! Kako more ta uboga deklica, ki je izšla izmed nizkega, zaničevanega ljudstva ter je svetu nepoznana, tisočletja naprej prerokovati, da bo postala slavna, da jo bodo vsi narodi zemlje blagrovali in častili tako, da bo njena slava obsegala vsa stoletja ter napolnjevala zemljo in nebo? Mi živimo že skoraj 2000 let po tem prerokovanju. Češčenje Marijino je postalo zgodovinsko dejstvo. Cerkve, prazniki, umetnine govore glasno, da so Marijo častili slavni narodi, ki so že zdavno legli k počitku v črno zemljo... In v naši dobi slavi Marijo nad 200 milijonov vernikov ter se zbirajo krog njenih oltarjev...

Nehote nas sili to zgodovinsko dejstvo do važnega vprašanja: „Kako je mogla uboga, preprosta Devica le slutiti tako veličastne, nepričakovane zgodovinske dogodke ter o njih prerokovati toliko stoletij naprej? In od kod je mogla pričakovati toliko slave, kakršne ni noben zemljan užival in je ne bo? Odgovor je kratek in jasen: „Pri Bogu ni nemogoča nobena reč!“ Marija je mogla že naprej videti in pričakovati toliko slavo le kot Mati onega, kateremu je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji; pričakovati je mogla tolike slave le od Sinu božjega, ki je v svojem večnem načrtu določil, da ne bo konec Marijine slave, kakor ne bo konec kraljestva njegovega.

To skoraj dvatisočletno slavljenje Marije, na kateri Bog tako sijajno uresničuje na veke znamenito prerokovanje bivše preproste nazareške deklice, dokazuje krepko in nepobitno, da je naša sv. vera resnična. Opravičeno pravi učeni Avgust Nicola: „Magnifikat (to je visoka pesem Marijina z omenjenim prerokovanjem) ima moč, da izpreobrne tudi bogotajca.“

Tako nas svetovna zgodovina, ta neovrgljiva priča neprestane bliščeče Marijine slave, z neko nepremagljivo silo izpodbujata in osrčuje, naj se po zgledu vernih prednamcev z vsemi silami srca oklenemo Kristusa ter zagorimo v ponovljeni ljubezni do njegove prevzvišene, toliko slavljen Matere.

Mi živimo v srečni dobi, v kateri Marijina slava silno narašča. Mogočni marijanski kongresi v Freiburgu (1903), v Mariji v puščavi (1906) ter v Saragosi (1908) so razplamteli v brezbrojnih srcih čisto ljubav do preblazene Device ter vnemo za njeno slavo. Hrepeneč pripeljati narode vedno bližje božji Materi ter položiti usodo sveta v njene brezmadežne roke, so stremili vsi ti kongresi za sledečim visokim ciljem, da bi se svet slovesno posvetil Mariji kot „Kraljici vesoljnega sveta“, da bi jo verniki častili posebno pod tem veličastnim naslovom, da bi sv. katoliška cerkev nji postavila koncem meseca majnika praznik istega imena ter da bi v lavretanske litanije vstavila vzklik: „O Marija, kraljica vesoljnega sveta (Regina universi), prosi za nas!“

Dosedaj se to še ni zgodilo; vendar gojimo prijetno upanje, da se bo kmalu izpolnila ta vroča želja Mariji vdanih narodov. V Frei-

burgu na Nemškem so tamošnjo podobo Brezmadežne že kronali kot kraljico vesoljnega sveta; v to kronanje je z veseljem dovolil veliki papež Leon XIII.

O da bi dobra nebeška Mati kmalu zavladovala kot dobrotljiva kraljica s svojim milim žezlom nad narodi, ki so se kakor begajoči popotnik izgubili v noči krivih nauk! Naj bi kmalu zavladovala nad vso človeško družbo, ki je podobna bolniku, polnem zevajočih ran . . . O zgodnja danica, razpodi neprijazno noč in zasij zopet narodom! O zdravje bolnikov, ozdravi bolno človeštvo! Izvrši kmalu svojo veličastno nalogo, o mogočna kraljica sveta ter popelji zbegano človeštvo nazaj k Bogu, prenovi vse v Kristusu, katerega si nam rodila . . . Oj pridi skoraj oni zlati čas! „Srečen, kdor ume te reči ter prostovoljno postane podanik velike kraljice!“

Barbana pri Ogleju.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

(Sv. Antonin), srečen posamnik, srečen ves človeški rod!

Deluj torej vsak z vsemi močmi, da zakraljuje Marija v vseh srcih, v vseh družinah, v vseh narodih ter tako nad vesoljnim človeškim rodом!

„Ti pa, o Gospod, dokončaj svoje delo sredi let ter kmalu povišaj slavo svoje Matere, da odslej njena hvala ne umolkne raz usten ljudi!“ (Pr. Hebr. in Jud.)

Molitev.

Ako gledam, o veličastna kraljica, tvojo slavo na širni zemlji, se raduje moje srce ter se z veseljem pridruži brezštevilnim srcem, ki te ljubijo in zate bijejo. Ako te pa z dušnim očesom gledam v blišču nebeške slave sredi svetlih zborov angelov in svetnikov, zahrepenim priti blizu tebe na tvoj materni dom, zaželim biti razvezan ter bivati pri tebi in te gledati v nebeškem veličastvu. Moj sklep je: Videti te hočem, o slavna kraljica, v rajskem svitu, naj velja, kar hoče! Da pa dosežem to neprecenljivo srečo, te hočem še tukaj na zemlji srčno ljubiti, tebi zvesto služiti, za tvojo slavo goreti ter jo širiti vsepovsod z vsemi močmi. O Marija, ti si moja kraljica in moja Mati! Tako zatrjujem vpričo nebes in zemlje! Tebi se popolnoma izročim, vladaj neomejno nad menoj! Srečnejši sem, ako sem tvoj služabnik, kakor če bi posestoval ves svet! Ako sem te dosedaj premalo častil, te z naprej hočem bolj ljubiti in častiti, kot vsi drugi!

Tvoj sem, reši me ter mi dodeli milost, da ti bom zvestobo ohranil do smrti...

Pridi kmalu, o blaženi trenotek, ko bom zazrl ob vznožju svete Trojice na veličastnem prestolu kraljico nebes in slavno Mater Jezusovo! Kako mi bo zatrepetal srce veselja. Kako radosten ji bom z nebeščani naproti zaklical: *Salve Regina!* Češčena bodi kraljica, Mati milosti, nebes sladkost in moja rešiteljica! Nate sem gledal, o zvezda jutranja, v solzni dolini, k tebi sem vzdihoval! Sedaj sem pri tebi in se s teboj veselim! Hvalil te bom na veke za vse neprecenljive milosti ter posebno še za srečno smrt! Pozdravljam te, o kraljica, ter hitim v tvoje naročje, na tvoje milo materinsko Srce! O sreča, o blaženost! Gledal te bom in ljubil vekomaj ter s teboj brez konca slavil trojedinega Boga, kateremu bodi čast, slava in hvala na vekov veke. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Ne miruj, dokler ne vnemeš svojega srca v sveti, dejanski ljubezni do Marije! Tvoj duh naj občuduje njeno velikost, tvoj jezik naj vneto oznanjuje njeno slavo; tvoje telo z vsemi počutki naj zvesto služi nji in Jezusu. Sv. Bonaventura samega sebe izpodbuja k češčenju Marijinem tako-le: „Raduj se, o moja duša, in veseli se v Mariji, kajti mnoge dobrote so pripravljene tem, ki jo hvalijo!“ Pobožni jezuit o. Salmeron je umirajoč zaklical: „Le urno, le urno, da pridem v nebesa! Blagrujem ure, v katerih sem služil Mariji; blagrujem pridige, ki sem jih govoril nji v čast! Blagrujem vse trude in misli, ki sem jih imel zate, o kraljica! Pomagaj mi, da sedaj pohitim k tebi v nebesa!“

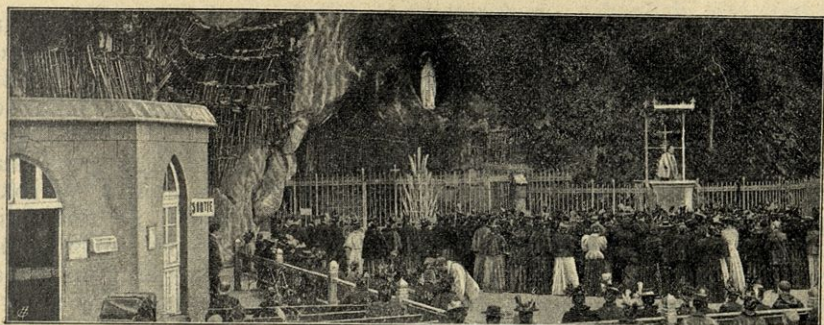
Nikdar nočemo pozabiti prekrasnih in tolažljivih besed, ki jih polaga sv. cerkev Mariji v usta in jih ona poklada v srce vseh svojih zvestih služabnikov (Jez. Sir. 24):

„Jaz sem mati lepe ljubezni, strahu, spoznanja in svetega upanja. Pri meni je vsa milost življenja in resnice, pri meni je vse upanje življenja in čednosti! Pridite k meni vsi, ki me želite in nasitite se mojega sadu: Zakaj moj duh je slajši kakor med in moja deležnina črez strd in satovje. Moj spomin traja vselej in vekomaj. Kateri mene uživajo, so še lačni in ki mene pijejo, so še žejni. Kdor mene posluša, ne bo osramočen, in kdor po meni dela, ne greši.“

„Kdor mene pojasnjuje, bo imel večno življenje!“*

* Te besede razlaga sv. Alfonz tako-le: „Isti, ki se trudijo, da bi me drugi spoznali, so odločeni za večno življenje!“

Lurd: Pred duplino.

Lurd — svetovno svetišče Marijino.

Lurd! Srce veselejše bije kristjanu, ako čuje ali čita to ime. Zares čudno! Kdo je pred petdesetimi leti poznal ta neznatni, skriti kraj v odročnih pirenejskih gorah? In dandanes je Lurd divno-krasno mesto ter slovi kot prvo romarsko svetišče Brezmadežne Device. Proslavila je ta kraj dobrotljiva nebeška Kraljica sama; tam se je osebno prikazala, tam je govorila, tam je kot Mati milosti in Kraljica stvarstva postavila svoj prestol milosti; iz tega prestola je sipala morje dobrot in čudežev po vsem svetu ter jih še siplje... Narodi gledajo strmeč izredna dela naše ljube Gospe lurške ter pošiljajo neštete trume romarjev pred njen prestol, da se ji klanjajo, jo slave ter je v raznih stiskah kličejo na pomoč. Zares, Lurd je postal — prav kakor Rim in Jeruzalem — zbirališče vseh ljudstev širne zemlje!

Ista tajna sila, ki vleče milijone k Lurški Devici in Gospé, je v jubilejnem l. 1908. zvalila tudi 611 slovenskih romarjev in romaric, da so pohiteli dne 11. majnika na ta oblagodarjeni kraj, poklonit se ji in jo počastit v imenu vsega slovenskega naroda. Temu romarskemu krdelu se je pridružil tudi pisatelj te knjige. Na potu sem vzel v roke popis lurških dogodkov ter se vtopil v nje; dogodek za dogodkom je hitel mimo mojih dušnih oči...

* * *

Bilo je v četrtek, 11. svečana 1858, okrog poldneva. Hči ubožanega mlinarja v Lurdu, Bernardka Soubirous, pobožna, nedolžna deklica, se je podala s svojo sestro in še eno tovarišico k masabijelskim skalam nabirat dračja za kurjavo. Prišla je do mlinskega potoka, katerega je bilo treba prebresti. Tovarišici sta to hitro storili, bolehná Bernardka pa se je bala mrzle vode, ter se je obotavljala. Ravno se je sezuvala, ko začuti neko šumenje; zdi se ji, da piha hud veter, četudi so drevesa naokrog mirna. Začudena se ozre

kvišku proti skalovju. In glej! Hipoma oblije svetel nebeški žar skalovje; nekaj metrov od tal pa se prikaže v skalni votlini rajska lepa Devica, tako mila in vendar tako veličastna, iz obraza ji odseva materinska skrb in ljubezen ... snežnobela njena obleka se blišči kot solnčni žar; prepasana je z višnjevim skoraj do tal segajočim pasom; deviški nogi, ki se dotikajo divjega rožnega grma, sta okrašeni vsaka z zlato rožo; roki sklepa pobožno k molitvi; ob roki pa ji visi dolg molek iz snežnobelih jagod, nanizanih na zlati niti, z zlatim križem na koncu. Prikazen molči ... s svojimi sinjimi očmi zre tako milo in prijazno na deklico ... Bernardka se preplašena zgrudi na kolena, vzame v roki molek ter vsa zatopljena v skrivnostno prikazen začne moliti sv. rožni venec; ko ga skonča, izgine svetla podoba. V nedeljo potem je vlekla neka tajna, nepremagljiva moč deklico zopet k votlini; tudi ta dan je videla nebeško prikazen.

Preprosta deklica je doma pripovedovala, kako čudne reči da je videla. V naslednjih dneh so vsi v Lurdu in okolici govorili o dogodkih pri masabijelskih skalah; prepirali so se semtertja; eni so verjeli, drugi se posmehovali.

Ko je dne 18. svečana šla Bernardka zopet k votlini, je šlo ž njo več ženâ. Te so jo izpodbujale, naj vpraša prikazen, kdo je in zakaj se prikazuje? Mogoče, da je kaka duša iz vic, so ugibale. Bernardka je vzela s seboj pero, črnilo in papir, da bi bela Gospa nanj zapisala, kdo je in kaj želi? Bilo je še zelo zgodaj. Komaj je deklica, dospevši do votline, začela moliti sv. rožni venec, je zavpila. Temno skalovje zopet zažari; Bernardki se zdi, da jo nekdo zakliče po imenu; čudovita prikazen zopet stoji pred njo. Lepa Gospa prijazno migne; deklica se ji približa, stegne roki, v kateri je imela pisalno orodje ter jo poprosi: „O ljuba Gospa, ako mi imate kaj naročiti, mi dobrotno napišite, kdo ste in kaj želite!“

Bela Gospa se ljubko nasmehne ter reče: „Ni potreba tega napisati, kar ti hočem razodeti. Samo to veselje mi napravi, da boš skozi dva tedna vsak dan semkaj prišla.“ Bernardka odgovori veselo: „Obljubim.“ Nato reče Gospa: „In jaz te zagotovim, da te bom osrečila, pa ne na tem, ampak na onem svetu.“ Ko žene deklico opomnijo, naj vpraša prikazen, če smejo tudi one ž njo sem hoditi, odgovori ta: „Naj le pridejo; tudi drugi naj pridejo; jaz želim tukaj videti mnogo ljudi!“ To rekši, izgine.

Vedno večja množica vernikov, pa tudi radovednežev, se je zbirala pri votlini — po več sto, naposled celo po več tisoč. Prikazni niso videli; pač pa so občudovali zamaknjeno Bernardko. Kadar se je njeno oko vtopilo v gledanje rajske prikazni, je žarelo njeno obličje v nebeškem svitu; videlo se je, da deklica takrat ni imela s svetom nič več opraviti. Pogled na zamaknjenko je ostal tisočerm nepozabljiv.

Dne 21. svečana — neko nedeljo — je zamaknjena deklica opazila, kako je sicer tako prijazno se smehljajoče obličje Gospe postalo naenkrat žalostno, otožno; zdelo se je deklici, da se Gospa sočutno ozira po zemlji. „Kaj vam pa je? Kaj naj storim?“ je prestrašeno viknila deklica. Prikazen je odgovorila: „Moli za grešnike!“

Ker so nekateri laži-prosvitljenci hudo zabavljali nad temi dogodki, je policija posegla vmes. Policijski komisar Jakonet je zaslišal deklico ter ji zažugal: „Ako boš še naprej letala k jami, te bom ukazal zapreti.“ Tudi na očeta je toliko časa pritiskal, da je ta svojemu otroku prepovedal odslej k votlini hoditi; celo nune-učiteljice so branile Bernardki k masabijelskim skalam, učenke pa so revico zasmehovale. Kaj naj pač deklica stori v tako neugodnih okoliščinah? Kako naj izpolnjuje obljubo, ki jo je dala nebeški prikazni, da bo namreč skoz 14 dni vsaki dan prišla k votlini? Ali naj prelomi očetovo prepoved in tako greši? Kar strah jo je bilo, misliti na to.

Dne 22. svečana je šla Bernardka s težkim srcem iz šole domov. Kar se je v trenotku poloti skrivnostna sila ter jo zopet nepremagljivo vleče k duplini . . . ustavljati se ji kar nič ni mogla. Toda ta dan je bil za ubogo revico žalosten. Prikazni ni videla. Zdelo se ji je, da so jo tudi nebesa zapustila.

Zopet so klicali deklico in očeta na policijo; ob enem so žugali z ječo, ako dekle ne opusti svojih potov k votlini. Toda previdni oče se odslej ni več bal groženj, zato tudi več ni branil hčerki tja hoditi.

Dne 23. svečana, že pred solnčnim vzhodom, je bila množica zopet pri votlini zbrana, ko je prišla Bernardka; za njo sta šla dva orožnika. Komaj deklica, v roki držeč gorečo svečo, poklekne, se ji vzvišena Gospa zopet prikaže. Prijazno gledajoč na deklico jo prijazno pokliče: „Bernardka!“ Ta odgovori: „Tu sem!“ „Imam ti razodeti skrivnost, ki se tiče

le tebe; toda obljubiti mi moraš, da je ne boš razodela nikomur,“ reče nato prikazen. „Obljubim,“ odgovori Bernardka. Po teh besedah se Gospa prijazno nasmehne detetu, ki je imelo iz ljubezni do nje toliko trpeti ter reče: „In sedaj, hči moja, pojdi k duhovnikom in jim povej, da hočem imeti na tem kraju kapelo.“ Prikazen mine.

Ko je Bernardka s tem ukazom svetle Gospe prišla pred župnika Peyramale, jo je ta strogo pokaral, češ, kaj vendar počne? Sama — tako ji je očital — hoče videti prikazen — Mater Božjo — katere nihče drugi ne vidi; ako bi lagala, bo šla v pekel in bi Matere Božje

Lurška Bernardka.

gotovo nikdar ne videla v nebesih. Vendar pa je mirno obnašanje dekličino močno vplivalo na častitljivega duhovnika. Poslovil se je od deklice, rekoč: „Hočem ti verjeti, ako prikazen v potrdilo stori, da se bo rožni grm pod njenimi nogami razcvetel...“

Ko je drugi dan Bernardka lepi Gospé razodela župnikovo zahtevo, se je ta samo nasmehnila; a rožni grm se ni razcvetel... ah, to zahtevano znamenje bi bilo premalenkostno! Ljubezniva nebeška Mati je hotela delati vsa drugačna in večja čuda, ki naj na ves glas oznanjujejo svetu njeno veliko ljubezen in neomejeno njeno moč. Izpregovorila je še besede: „Moli za grešnike!“ ter: „Pokora, pokora, pokora!“ kateri opomin je Gospa tudi še pozneje ponovila.

Posebno znamenita je bila prikazen dne 25. svečana. Zopet je bila navzoča velika množica ljudi, dvomljivcev, radovednežev... Mnogi so pokleknili z mlinarjevo hčerjo... Gospa spregovori ter veli deklici: „Pojdi pit iz studenca in umij se v njem!“ Rada bi deklica izpolnila ukaz, pa ne vidi naokrog nobenega studenca. Hoče k reki Gav, ki blizu mirno šumlja. Toda prikazen ji veli nazaj: „Pojdi k studencu, ki je tukaj!“ Pri teh besedah pokaže kraj v kotu votline. Deklica nekako zmedena začne z malimi ročicami kopati v tleh ter odmetavati prst... In glej! Iz tako narejene jamice začne na kraju, kjer ni bilo prej nikdar studenca, izvirati vrelec, v začetku po malem, toda vedno bolj in bolj. Ljudstvo strmi nad tem čudom! Vsak hoče videti izvirek. V njem namakajo robce ter pijo iz njega. V nekaj dneh se je studenec učistil ter postal močan kakor otroška roka. Zmerili so ga ter izračunili, da daje bistre vode vsak dan 122.000 litrov, vsako uro 5100 litrov, vsako minuto 85 litrov. To je oni slaven studenec, ki od takrat ni nikdar usahnil, ki od svojega postanka dan na dan lajša bolečine, čudežno ozdravlja tisoče in tisoče dušnih in telesnih bolezni. Ni li ta studenec vedno trajajoče čudo?

Takoj drugi dan se je po vplivu tega studenca zgodil prvi veliki čudež.

V Lurdu je stanoval ubog kamnosek Louis Bouriette, kateremu je že pred 20 leti pri neki razstrelbi oster kamenček tako pohabil desno oko, da od takrat nanj nič več ni videl. Bolno oko je postajalo vedno slabše, tako da ni bil ubogi mož skoraj za nobeno delo. Ko je slišal o čudežnem studencu, je poklical hčer ter ji je naročil: „Pojdi in prinesi mi tiste vode! Sv. Devica, ako je ona, me lahko ozdravi, če le hoče...!“ Ko je hči prinesla te studenčnice, je oče moleč ž njo začel zmvati bolno oko. Kar zavpije, se začne tresti na vseh udih, tako je bil razburjen. Črna megla, ki je že 20 let zakrivala njegovo desno oko, je hipoma izginila, — izpregledal je popolnoma. Ko drugi dan na cesti sreča zdravnika Dozous-a, ki ga je zdravil, mu vesel zakliče: „Ozdravljen sem!“ „Ni mogoče!“ odgovori zdravnik. „Vaše oko je ranjeno in neozdravljivo! Zdravila vam dajem le zato, da lajšam vaše bolečine, ne pa, da bi vam vrnil pogled.“ „Saj me niste ozdravili vi, gospod doktor,“ mu reče ginjen kamenar, „ampak to je storila sv. Devica iz votline.“ Doktor kar ne more verjeti, kar mu mož pripoveduje. Vzame košček papirja, zapiše nanj s svinčnikom nekaj besedi. Nato zakrije z roko levo zdravo oko

Bouriettovo, listek pa pomoli pred desno slepo oko moževo ter reče: „Ako morete to-le čitati, vam bom verjel!“ — Kamenar bere brez težav s poprej bolnim očesom napisane besede: „Bouriette ima črno mreno in ne bo nikdar zdrav!“ Doktor ostrmi. Kot vesten mož spozna pri tem ozdravljenju neko višjo moč. Znale so njegove besede, ki jih je spregovoril povodom tega dogodka: „Ne morem tajiti, da se je zgodil tukaj čudež, pravi čudež!“ Toda ne le Bouriette, tudi več drugih neozdravljivih bolnikov je hipoma ozdravilo po čudežni studenčnici, tako na pr. Marija Doubé, Bernard Soubie, Fabian Baron itd., katera čudežna ozdravljenja so potrdili tudi zdravniki.

Vsled teh in drugih čudovitih dogodkov je navdušenje med ljudstvom silno naraščalo. O mali Bernardki so sodili sploh: „Svetnica je!“ Trumoma so se verniki zbirali pri votlini, jo zvečer razsvetljevali, molili tam ter peli sv. pesmi. Mnogi neumni so postali verni, prepričala so jih čudovita dejstva. Svobodomisleci so se jeze penili . . .

Prikazovanja deklici so se nadaljevala. Dne 2. sušca je šla Bernardka zopet k č. dušnemu pastirju ter mu vnovič razodela željo bele Gospe, da namreč hoče ona pri votlini imeti kapelo ter da naj verniki v procesijah tja hodijo. Župnik je bil o resnicoljubnosti Bernardkini prepričan, saj so čudeži govorili dovolj jasno in glasno. Sporočil je zadevo tarbskemu škofu.

Nato so prikazovanja skozi tri tedne izostala. Dne 25. sušca, na dan, ko je angel Gabrijel v Gospodovem imenu imenoval Marijo milosti polno, je ona tajna, toda prijazna sila zopet gnala deklico k votlini. Neizmerna množica je šla za njo. Ta dan je upala Bernardka zvedeti ime prikazni in ni se zmotila. Ko poklekne Bernardka, ugleda mahoma blestečo prikazen. Zamaknjena v rajski prizor pozabi na zemljo ter izpregovori zaupno: „O moja ljuba Gospa! Bodite tako dobri in mi povejte, kdo ste in kako vam je ime?“ Dvakrat deklica

Šmarje pri Jelšah.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

ponovi prošnjo, toda vzvišena Gospa se le prijazno in ljubko smehljala. Bernardka poprosi tretjič in glej, prikazen razprostre roki, jih dvigne proti nebu, se ozre tja s hvaležnim pogledom ter izpregovori vedno znamenite besede: „Jaz sem brez madeža spočeta!“ V tem trenutku izgine deklici izpred oči.

Zares, to je bilo prav sijajno razodetje! Ljudstvo polno verskega navdušenja je pokleknilo ter klicalo: „O Marija, brez madeža spočeta, prosi za nas, ki k tebi pribežimo!“ Bernardka pa je vesela hitela k dušnemu pastirju, da mu pove nenavadno ime prikazni. Ker pa tega imena še nikdar ni slišala v življenju, ga je vedno med potjo ponavljala, da bi ga ne pozabila.

Nato so za nekaj časa prikazovanja izostala. Ogenj navdušenja pa je vedno bolj naraščal med ljudstvom posebno zaradi čudežev, s katerimi je blažena Devica javno in jasno dokazovala, da so njena prikazovanja resnično dejstva. Dveleten hrom otrok, že blizu smrti, je naenkrat ozdravil, ko so ga skopali v jamskem studencu. Dr. Peyrus je izjavil, da to ozdravljenje ni bilo naravno, ampak čudežno. Vdova Crozat, ki je bila že 20 let popolnoma gluha, je na mah sprelišala. Mož, ki je bil že dolgo časa hrom, je naglooma shodil. Vse te ozdravljene osebe so bile doma iz Lurda. Vsakdo jih je poznal ter se je o njihovem resničnem ozdravljenju prepričal lahko osebno. To so bila javna dejstva, katerih utajiti ni bilo mogoče. Število ozdravljenih pa je vedno naraščalo. Mnogi grešniki so se spreobrnili. Spovednice so bile tako oblegane, kakor še nikoli ne.

Na veliko nedeljo, dne 5. mal. travna, se je zopet ponovila prikazen. Zgodil se je vpričo 9000 ljudi tako imenovan čudež z gorečo svečo. Nad četrte ure je med zamaknjenjem Bernardki tik pod rokami gorela sveča, toda ona ni čutila nobene spečenine.

Zadnja prikazen se je zgodila dne 16. julija na večer. Prikazala se je Brezmadežna deklici v taki krasoti, kakor še nikdar poprej. Prinesla ji je tolažbe in krepčila za bližajoče se dneve trpljenja in izkušenj. Marija se je poslovila od ljubljene deklice. Šele po smrti naj jo v nebesih zopet gleda v rajskem sijaju — na vekov veke.

Vsled čudežnih dogodkov je zaslovela lurska votlina daleč naokrog. V velikih trumah so verniki tja romali. Nasprotno sile so hoteli zatreti rastočo božjo pot — a zastonj! Ubogi deklici so prepovedali hoditi k votlini. Žugali so ji z zaporom in poslali bi jo celo v norišnico, ko bi tega dobri župnik ne preprečil s svojim odločnim nastopom. Siloma so vernike od votline podili, okrog nje napravili ograjo, zastražili jo z žandarji ter jo naposled oropali dragocenosti, ki so jih tja nanosili verniki. Toda cesar Napoleon III. je naredil konec temu ostudnemu početju, ker se je — kakor so pripovedovali — zgodilo na cesarskem dvoru čudežno ozdravljenje. Ukazal je, da se naj ljudstvu odpre prosta pot do votline. Ko so ta cesarski ukaz razglasili, je ljudstvo vriskalo od veselja. Kar trlo se je okrog votline ter s pobožnimi pesmimi in glasnimi molitvami slavili mogočno Devico, ki je tako sijajno premagala svoje sovražnike. Število romarjev se je množilo od dne do dne. Novi čudeži pa so večali slavo lurske Gospe in zaupanje vanjo.

Napočil je skrajni čas, da je duhovska gosposka stopila iz ozadja ter izpregovorila svojo sodbo. V ta namen je takratni tarbski škof Laurence sestavil 16 članov broječo komisijo, ki naj strogo in vestno preišče vse dogodke. V Lurd je došla ta komisija dne 17. listopada 1858 ter je najprvo pod prisego zaslišala Bernardko. Izpraševala je mnogo prič, ni li znabiti že prej izviral studenec v votlini? Vse priče so se ujemale v odgovorih, da prej v votlini ni bilo nobenega vira ter da je ta privrel šele izpod Bernardkinih rok. Preiskovali so komisijski člani, med njimi preskušeni zdravnik dr. Vergez, član montpellijskega vseučilišča, 130 čudežnih ozdravljenj. Delali so z vso previdnostjo, zato so pa le petnajstim dogodkom prisodili znak čudeža, katerim se nikakor ne da oporekati.

Toda vkljub ugodnemu poročilu komisijskemu je modri škof čakal še cela tri leta. Šele dne 18. prosinca 1862 je razposlal pastirski list, v katerem je razglasil to-le vsestransko utemeljeno razsodbo: „Sodimo, da se je Marija, brezmadežna Mati Božja, zares prikazovala Bernardki Soubirous dne 11. svečana 1858 in naslednje dni — vsega vkup 18krat — v masabijelski votlini blizu lurskega mesta in da ima to prikazovanje na sebi

vse znake resnice in da verniki smejo to trdno verovati.“ Tudi nekatere čudeže je škof potrdil kot resnične. V votlino, kjer se je prikazala presv. Devica, je ukazal škof postaviti krasen marmornat kip Brezmadežne, izklesan po navodilih Bernardkinih. Blagoslovili so ta kip z velikanskimi slovesnostmi dne 4. aprila 1864. Želeč ustreči želji Marijini, je škof naposled ukazal, da se začne na kraju prikazovanja zidati cerkev na čast Brezmadežni. Z največjim veseljem so šli verniki na delo. Zidavo je vodil župnik Peyramale. Stavbinski mojster mu je narisal najprej načrt za sicer lepo, vendar bolj preprosto cerkev. Toda župnik ga je raztrgal, rekoč: „Kraj, katerega je posvetila Brezmadežna sama, mora krasiti cerkev, kateri ni kmalu

Kapele pri Brežicah. (Marijine cerkve na Slovenskem.)

enake. Ne bojmo se stroškov! Tista, ki je znala privabiti živ studenec iz suhe skale, bo znala zbrati tudi potrebnih sredstev, da ji postavimo dostojno svetišče!“ In res! Zgradili so veliko, krasno cerkev, ki je stala milijone. Med tem ko so pridno zidali, so prihajale vedno večje romarske trume k votlini. Semtertja, ako ni bilo ondi gneče, je prihajalo tja revno dekletce. Tam je pobožno molilo, pilo iz studenca — ter zopet tiho odšlo. Ljudje pa so si šepetali: „Bernardka je!“

Tudi Rim je jel z raznimi čini priznavati resničnost lurških dogodkov ter večati slavo lurške Gospe. Pij IX. je že s pismom od dne 4. kimavca 1869 potrdil lurška prikazovanja kot pravo dejstvo. Ko je bila zgrajena bazilika, jo je v imenu in po naročilu Pijevem posvetil pariški nadškof in kardinal Guibert dne 2. mal. srpana 1876. Dan pozneje je papežev nuncij, nadškof Meglia, slovesno kronal kip N. L. Gospe lurške. Ukazal je ta papež tudi položiti Mariji k nogam zlato palmovo vejico v znak, da je bila ona zmagovalka nad peklom. Naj ona premaga tudi peklenske sile, ki dandanes divjajo proti sveti cerkvi. Leto pozneje je poslal Pij IX. lurški Kraljici dragocen zlat, z dragimi kamni okrašen rožni grm. Romarji iz Italije so ta prekrasni dar prinesli v Lurd dne 15. kimavca 1877. Kleče je sprejel ta dar namestnika božjega na zemlji nadškof iz Rheimsa ter ga spoštljivo položil k vzhodu Brezmadežne. Po Piju IX. je podedoval spoštovanje in ljubezen do lurške Kraljice njegov naslednik Leon XIII. Mnogokrat se je v duhu mudil pri masabijelskem skalovju ter jo iz daljave klical na pomoč v svojih višjepastirskih skrbih. Ko so mu za časa njegovega škofovega jubileja lurški misijonarji podarili srebrni kip lurške Matere Božje, je ginjen vzkliknil: „Ah! Nič ljubšega mi niste mogli podariti.“ Dvignil je kip, ga poljubil ter postavil v delavno sobo. V njegovem imenu je bila rožnvenška bazilika v Lurdu leta 1889. blagoslovljena in l. 1901. posvečena. Proti večeru življenja je pisal: „Predobra Devica, Mati božja, razodeva kakih petdeset let v mestu Lurd vsakovrstnim nesrečnikom na ljubo na najsijajnejši način mogočnost svoje pomoči in ljubeznivost svojega materinskega srca.“ Z novim sijajem je obdal lurško Devico Leon XIII., ko je postavil na 11. svečan praznik: „Prikazovanja brezmadežno spočete Device Marije“ s posebno mašo in lastnimi dnevnicami. Ta ljubki praznik pa je raztegnil na vesoljno cerkev sedanji sv. oče Pij X., ki v ljubezni do lurške Gospe ne zaostaja za svojima slavnima prednikoma. Že v okrožnici od 2. svečana 1904 je pisal sedanji sv. Oče: „V Lurdu se gode vsak dan po posredovanju preblažene Device čudeži, ki sijajno pokončujejo novodobno brezverstvo.“ V vatikanskih vrtovih se nahaja votlina, ki je popolnoma enaka tisti, ki jo je sv. Devica počastila s svojo pričujočnostjo. Nad njo se dviguje pročelje, podobno pročelju lurške bazilike. Ako stojiš sredi vatikanskih vrtov, se ti zdi, da se nahajaš ob bregovih reke Gava, „na kraju, ki ga je razsvetlila prikazen brezmadežne Device“ (besede Pija X.). Ta kraj obiskuje Pij X. od začetka svojega vladanja vsak dan. Tu moli namestnik božji na zemlji za cerkev in svojo čredo h Kraljici nebes in zemlje...

Tako sem čital. To je slavna zgodba. Kaj čuda, ako se je ta od nebes tako odlikovani kraj tako omilil vernikom vesoljnega sveta?

Pergamen iz knjige ljubljanske Marijine družbe.

Se hrani v deželnem muzeju v Ljubljani. — Na orlu je lastnoročni podpis cesarja Ferdinanda III. (1637—1657).

Kaj čuda, da srca hrepene tja in da tolike množice iz vseh pokrajin zemlje hite v deželo čarobnih prikazni Marijinih? In sanjal sem o teh dogodkih, sanjal o sreči onih, ki se morejo na tem srečnem kraju približati Marijinemu milosti polnemu srcu.

* * *

„Lurd!“ zakliče sprevodnik. „Lurd“ vzkliknejo prijatelji-tovariši. Zbudim se iz svojih misli in sanj... Na cilju torej! V deželi čudežev!

Bilo je že temno, ko smo zapustili železniške voze. Podali smo se vsak v svojo odločeno mu prenočišče. Kako radi bi bili hiteli takoj k sv. votlini. Pa ker bi je ne znali po noči najti, smo se morali vdati ter počakati do jutra. Vrhu tega nas je dolgotrajna, težavna pot utrudila. Zato smo se podali k počitku.

Zjutraj zgodaj se prebudim. V Lurdu sem! O sreča! To je bila prva moja misel, ki me je navdala z nepopisnim veseljem. Urno se napravim, nekoliko pomolim, pa hajdi k votlini! Zavijem jo s ceste proti zahodu skozi drevored. Kar obstojim nem in strmeč...

V kratki razdalji pred seboj ugledam svetoslavno lurško svetišče, ki stoji pred menoj v vsi svoji mogočnosti, v vsi svoji krasi... Zares, to je veličasten, dostojen spomenik preblazene Device. Oko zre z občudovanjem to mojstrsko delo zidarske umetnosti. Tako soglasno in tesno so zvezane tri cerkve, kakor bi bile vse le ena stavba. Pred tem mogočnim svetiščem se razprostira obširen raven prostor, ki nehote spominja na veličastni trg pred sv. Petra cerkvijo v Rimu. Toda naprej! K sv. votlini me vleče srce! Hitim preko širne ravani, pustim orjaško cerkveno stavbo na levi ter hitim dalje. Že sem na prijaznem bregu reke Gava, še nekaj korakov! Glasno mi bije srce od pričakovanja in veselja. In sedaj! Srce, umiri se! Že stojim na skrivnostnem, bajnem kraju, katerega je obseval rajski svet, katerega je s svojo blaženo navzočnostjo posvetila veličastna nebeška Kraljica sama...

Pred menoj kipi kvišku visoka skalna stena, poraščena z bršlinom. V ti steni je nekaj metrov od tal duplina, v kateri stoji bel mramornat kip Brezmadežne s sinjim pasom. Roki ima sklenjeni k molitvi; ob strani ji visi rožni venec in okrog glave se blesti napis iz srebrnih črk: „Jaz sem brez madeža spočeta!“ Ob vznožju cvete grm divje rože. Oko zre nepremično v kip Brezmadežne, v srce se zlije reka rajskega veselja... Tukaj torej je stala nebeška Kraljica, tu je govorila nedolžni preprosti deklici in po nji krščanskemu svetu. Koleno se nehote upogne, ustna pa izgovore, kar čuti srce: „Ave, Ave Marija!“ Pri tvojem prestolu sem, o nebeška in naša Mati! Pozdravljam te, častim te, tožim ti, prosim te... Toda jezik ne govori toliko, govori tem bolj srce...

Po iskrenem pozdravu si mirno ogledam skrivnostni kraj. Pred očmi se razteza z reko Gavom vstric proti zahodu visok, skalnat hrib. Prejšna stran je skoraj gladko odrezana ter štrli navpik kvišku, zaraščena je z bršlinom, divjo rožo in trnjem. To je masabijelsko skalovje. Ob vznožju te črnosive stene je notri umaknjena duplina,

ki je 4 m visoka, 8 m globoka in 12 m široka. Votlina je zaprta z železno mrežo. Na desni so vrata za vhod v votlino, na levi za izhod. Na desni, ravno nad vhodom, ima skalna stena nekaj metrov visoko drugo, malo duplino, tako veliko, da more odraščen človek notri stati. V ti duplini se je prikazovala preblazena Devica Bernardki. V nji stoji Marijin kip, kakor sem že omenil. Spoštljivo poljubljajo romarji pri vhodu v jamo tisto skalo, na kateri je počivala deviška noga nebeške Kraljice. Skala je že vsa zglajena od

Mati Božja.

(Slikal Dagnau-Bouveret.)

poljubov. Tudi dotikajo tu romarji svoje rožne vence, križe, kipe itd. V ozadju jame zeva razpoklina, v kateri je nakopičenih nešteto pisem. Naslovljena so na lurško Gospo. V njih so napisane najrazličnejše želje in prošnje romarjev. Vsak romar sme vreči notri pismo. Teh pisem nihče ne odpre; od časa do časa jih na mestu sežgo! Na tako ganljiv način izražajo romarji svoje otroško zaupanje do dobrotljive nebeške Matere, ki jim to zaupanje tudi bogato vrača. . . . V levem ozadju žubori sloveči čudežni studenec. Ta studenčnica se izliva v zaprto mramornato posodo, iz nje pa je napeljana do pip, iz katerih jo pijo romarji ter v bližnja kopališča. Na sredi votline stoji srebrn

oltar, na katerem se daruje pogostokrat presveta daritev. Na desni v votlini stoji velik železen svečnik z obroči, na katere natikajo sveče. Na tem svečniku gori navadno po več sto sveč po dnevu. Veliko število jih gori tudi po noči. Od daleč se vidi ta svečnik kakor goreče drevo. V ozadju votline je drug svečnik, na katerem gori zopet mnogo sveč. Ob vznožju skale, kjer se je prikazovala Marija, vidiš cele kupe šopkov iz cvetočih rož, ki jih neprenehoma poklanjajo Mariji ljubeče roke. Stene votline so vse pokrite z bergljami in palicami, ki so jih bolniki tam pustili v hvaležen spomin za dobljeno zdravje. Oznanjevali bodo ti spominki še zanamcem slavo in moč lurske Gospe v naših časih. Pač nobena romarska božja pot se ne more ponašati s tolikimi znaki Marijine dobrote in božje vse-mogočnosti kot Lurd. Na desni izven votline stoji kamenita leca, kjer duhovni vodniki pozdravljajo Marijo ter se od nje poslavljajo.

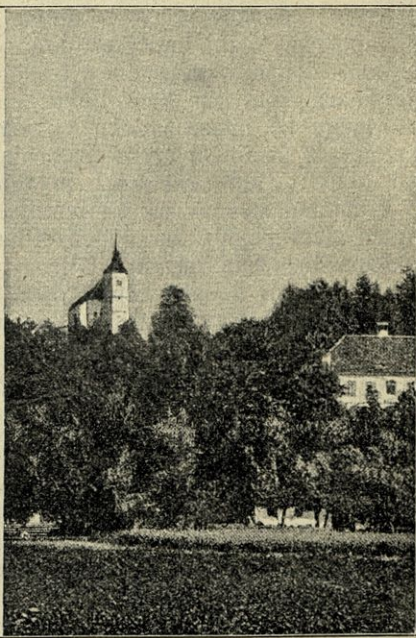
Na levi strani votline teče iz 12 pip čudežni studenec. Romarji ga neprenehoma oblegajo, pijo iz njega, ter studenčnico zajemajo v posode. Poleg se nahajajo kopališča (piscine) za bolnike, ki se kopljejo v čudežnem studencu. Koliko bolnikov, katerih bolezni so bile neozdravljive, je tu mahoma ozdravilo vsled čudežne pomoči lurske Device.

Pred votlino se razprostira precej obsežen asfaltovan štirikoten prostor, ki je ograjen z železno ograjo. Tu vidiš v tleh vstavljeno spominsko ploščo z zlatim napisom: „Tu je klečala Bernardka, ko je gledala Mater Božjo.“ Zares! Ta kraj je posvečen za vse čase! Ta ograjeni prostor je odločen za številne bolnike, ki iščejo tu pomoči. Koliko človeškega gorja sem videl tukaj! Tu zdihuje slepec, tam na raku bolna oseba, ta zopet ima veliko rano . . . tu pokašljuje jetični. Eni leže v nosilnicah, drugi sede na vozičkih. Glej, kako se tu opoteka trpin, da tresoč poljubi blagoslovljeno skalo . . . tu prinese plemenit nosač bolnika na rami, tam drži mati bolno dete v naročju . . . Tu na tleh leži umirajoč, ki že nosi na sebi znak bližajoče se smrti . . . Kako iskreno, srčno molijo tu bolniki ter njihovi spremljevalci. Vodniki opominjajo romarje, naj molijo za uboge trpine. Vseh oči se zaupno in proseč ozirajo na belo Gospo, tisoči razprostirajo proti nji svoje roke, molijo glasno sv. rožni venec, poljubljajo tla . . . Kako pretresljivo se slišijo tu klici: Zdrava, morska zvezda! Zdravje bolnikov, prosi za nas! Marija pomagaj . . . Prizanesi, o Gospod, prizanesi svojemu ljudstvu in ne srdi se več nad nami . . .!

Za bolniško ograjo pa se razteza prostran, lepo potlakan prostor tja do reke Gava, katere tok so potisnili precej nazaj od votline ter tako pridobili prostora za tisoče romarjev. Na ti ravani, obsenčeni od visokih dreves, se shajajo vsi narodi zemlje . . . Tu molijo, pojo romarji v vseh jezikih . . . Vseh misli in srca pa se družijo ob prestolu milostne Device, pomočnice v vseh nadlogah in bridkostih . . . Vse sloje človeške družbe ugledam tukaj . . . Tam-le stoji robat hribovec s kapo v žuljavih rokah, po razoranih licih mu drse solze; tu pred menoj stoji fino oblečen gospod, zraven njega kleči gospa z vozičkom, v katerem leži za smrt bolno dete. Oba jokata, tudi dete

plaka . . . Na levi stoji visok častnik, krepke postave v svoji uniformi. Trdo stiska ustnice, da bi zakril ginjenje. A vkljub temu se mu ukrade iz oči solza ter mu zdrči po licu.

Sola molitve se nahaja tu pred votlino . . . Ti srčni vzdihljaji, ti zaupljivi klici . . . Presunilo me je. Eni molijo z razprostrtimi rokami na glas, drugi tiho, poljubljajo tla ter jih močijo s solzami ljubezni in vdanosti. Tu sem videl vero, ki se bliža že gledanju. Kako velikansk razloček proti vsakdanjemu, malomarnemu obnašanju v naših farnih cerkvah. Postalो mi je jasno, kakor še nikdar na svetu, zakaj imajo molitve pri nas doma vkljub obljubam svetega evangelija, tako malo uspeha in sadu . . .

Homec pri Kamniku.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

O tajnostni kraj pred sveto votlino! Kako lahko, kako srčno se tu moli! Neko čudno hrepenenje polni dušo, gane srce, vse misli so podobne lilijam in rožam. Srce, ki je sicer še tako nemirno, se tukaj upokoji. O Devica brezmadežna, ti stolp slonokoščeni, hiša zlata, Mati Božja in naša, usmili se nas objokanih Evinih otrok, tolaži nas, krepčaj nas, vodi nas po pravem potu v sveti raj! Rad sem se tu mudil ob večerih, tja v pozno noč. Tema zagrinja vse na okrog, toda votlina in kip Marijin razsvetljuje na stotine gorečih sveč. Kako lepo se odsvita bel kip Brezmadežne od črnega ozadja, da bi človek mislil, sedaj le je Marija zares osebno doli stopila. Da pa je blizu, to smo čutili vsi. Zares čudovit je ta kraj, preveva ga nebeški vonj.

Marija tu tajno govori, nagiba srca ter jih vzplamtuje k pogumnim sklepom. Trenotki pred sveto votlino ostanejo vsakemu romarju nepozabljivi.

Ko sem si ogledal votlino in bližnjo okolico, si ogledam še krasno baziliko, ki čepi visoko nad skalno votlino kakor bel labud. Sezidali so jo na povelje Marijino. Vsa stavba je zgrajena iz rezanega belega marmorja. Ta vitka oblika! Ta stolp na pročelju se zdi, da je iz slonove kosti! Ta Marijin dom je pravi biser gotike. Že po svoji bliščeči zunanosti je podoben od Boga izvoljeni nevesti visoke pesmi: Pripravljena je kakor nevesta svojemu ženinu ter je zares lepa podoba prvega tabernaklja Kristusovega, preblazene Device. Stopim noter! Kako prijazno svetlo je notri, kaka krasota, kako bogastvo! Cerkev je 51 m dolga, 21 m široka ter ima tri ladje in 15 kapel; v vsaki kapeli stojita oltar in spovednica. Na prezalem velikem oltarju, okrašenem s prelepimi umetnimi rožami in cveticami, stoji marmornat kip Naše ljube Gospe lurške, tako mil in dražesten, kakršnega še nisem videl. Okrog glave se ji blesti umetniški žar, obstoječ iz samih zlatih in srebrnih src, ki so tako uvrščeni, da tvorijo napis: „Jaz sem brez madeža Spočeta“. Pred oltarjem visi 20 krasnih lestencev ter 12 svetilk. Nad oltarjem drži dva srebrna angela zlato palmo, dar papeža Pija IX. Prezbiterij obdaja umetniško izdelana bronasta ograja. Okrog oltarja je razvrščenih pet kapel, katerih oltarji so posvečeni Marijinemu prečistemu Srcu, karmelski Materi Božji, Mariji Zmagovalki, naši ljubi Gospé iz la Salette ter Mariji roženvenski. Vsi oltarji so izklesani iz belega marmorja ter olepšani z umetniškimi kipi svetnikov. Lepo slikana okna predstavljajo prizore iz življenja Bernardkinega. Nekaj posebnega v tej baziliki je pa nebroj zaobljubljenih daril. Stene, stebri so kar na gosto pokriti z zlatimi in srebrnimi srci, z meči, redovnimi križi in zvezdami itd. Stene kapel so pa zakrite z vzdanimi marmornatimi ploščami, v katerih so vdolbene milosti in dobrote Marijine. Raz cerkvenega stropa visi nad 500 dragocenih, s srebrom in zlatom vezenih zastav, med njimi se odlikuje avstro-ogrska. Čaroben pogled! Te zastave so poklonile lurški Mariji razne škofije, društva, posamniki. Cerkev ta — je dejal imeniten prelat — je pravi arzenal trofej in zastav, znakov zmag, ki pa niso bile priborjene v krvavi vojski, ampak jih je hvaležnost in ljubezen podarila nebeški Kraljici. V nji je shranjena tudi dragocena monštranca, okrašena s 1300 diamanti in 4100 dragimi kamni itd.; cenijo jo nad 300.000 frankov.

Ravno pod baziliko se nahaja druga, v masabijelsko skalo vsekana cerkev, kripta imenovana. Četudi je nizka in temna, je vendar polna dragocenosti ter je krasno električno razsvetljena. V velikem oltarju, ki stoji ravno nad Marijino duplino, stoji kip lurške Gospé; pred njim gori vedno 23 svetilk. Stene so pokrite z marmornatimi ploščami, v katere so vklesana razna uslišanja. Med votivnimi darili se tu notri nahaja rožni venec blaženega župnika arškega, Vianeja. V ti cerkvi so postavljene spovednice za vse večje narodnosti; tu se vrše velika dušna ozdravljenja. Šele sodni dan bo razodel, koliko jih je tu našlo pravi dušni mir ter pravo pot do nebes...

Nenavadno veličastna in lepa je tretja rožnenska cerkev, ki je postavljena tik pred baziliko, vendar tako, da njena kupola nič ne zakriva pročelje bazilike. Stoji sredi veličastnih, polukrožnih arkad, po katerih se pride iz bazilike v to svetišče. Temeljni kamen ti cerkvi, ki sprejme vase okrog 6000 ljudi, je bil položen 16. mal. srpana 1883, ob 25letnem lurškem jubileju, ker prvotni dve cerkvi nista zadostovali za ogromne množice romarjev. Stavba je okrogla, vzdana v skalo ter ima 15 kapel v spomin petnajstih skrivnosti sv. rožnega venca. Te kapele so prepuščene posamnim narodom;

v njih se nahajajo velikanske, v krasnem mozaiku izvršene slike raznih skrivnosti sv. rožnega venca. Po izredni lepoti se odlikuje češka kapela Marijinega vnebovzetja. Kako krasna je mozaična slika na njeni steni! Spredaj vidim z rožami, lilijami in jasminom napolnjen grob Marijin; okrog stoje apostoli ter se ozirajo za sveto Devico, ki se na oblaku dviga v nebo, obdana od ljubkih angelov. Nebeška Kraljica je v beli obleki, opasana s sinjim pasom, kakršno je videla Bernardka. Od zgoraj se z dopadanjem ozira sv. Trojica na Marijo, ozadje pa tvori čudovito lepa pokrajina. Sliko obrobijo okrasni po

Marijino vnebovzetje.

(Slikal Urban za župnijsko cerkev v Novi Stupovi na Češkem.)

čeških motivih v spomin naroda, ki je to delo poklonil Mariji. Sredi svoda je češki grb, poleg njega pa še moravski in avstrijsko-šleski. Pod grbom se blesti češki napis: „Panné Neposkrvene — Narod Český“. To mogočno cerkev ter veliki oltar je posvetil 6. vinotoka 1901 kardinal Langenieux, nadškof remski; 15 stranskih oltarjev je posvetilo 15 drugih škofov. Velik vtis naredi na romarja to Marijino svetišče, ki ima podobo razcevele kamenite rože. In duhovniki vsega sveta, kot čebelice božjega čebelnjaka — cerkve — srkajo in črpajo na teh oltarjih med božjih milosti in dobrot.

Pred roženvensko cerkvijo se razteza velik raven prostor; ravno nasproti velikim vratom te cerkve, v precejšnji razdalji, stoji na visokem stojalu prekrasen kip Gospe in Kraljice lurske iz belega kamna v nadčloveški velikosti. Iz vznožja raste v polumesečni obliki venec barvastih umetalnih cvetlic, ki se v trenutku lahko električno razsvetle, kakor tudi zvezdnata krona okrog glave Marijine. Še nekaj korakov, pa pridem do lepe kalvarske skupine in od tu k mogočnemu bronastemu kipu sv. Mihaela, ki kakor čuvaj varuje vhod v Marijino svetišče.

Pohitim še v rojstno hišo srečne Bernardke — v star mlin, katerega so imeli njeni stariši v najemu, ter si ogledam preprosto sobico, kjer je preživela svoja mlada leta ta nedolžna deklica. Kako domače in prijazno! Vse je še v takem stanu, kakor takrat, ko je ona tam molila in živela angelsko življenje. Toda že l. 1866. je zapustila Bernardka to hišo ter stopila v samostan „sester ljubezni“ v Neversu, kjer je stregla bolnikom. Sosestre so jo visoko čislale. Trpela je mnogo. Umrla je v sluhu svetosti 16. maj. travna 1879; umirajoča je še molila: „Češčena Marija!“ Njen pogreb je bil veličasten. Na njenem grobnem kamenu stoji napis: „Od Boga oblagodarjena zamaknjenka nas je zapustila — njeno delo ostane!“

Obiščem še grob odločnega zagovornika Bernardkinega, župnika Dominika Payramale. Njegovo truplo počiva v še ne dodelani župni cerkvi presvetega Srca Jezusovega. Njegov grobni kamen lepšajo mnogokrat sveže cvetlice, ki pričajo, da zvesti pastir še ni pozabljen. Pohitim še na Kalvarsko goro, katero obišče vsak romar. Te postaje križevega pota so nekaj posebnega. Posamne osebe: Kristus, Pilat, vojaki so vlti iz brona v nadčloveški velikosti ter stoje kar na prostem. Pretresljiva je četrta postaja: Jezus sreča svojo žalostno Mater. Doslej so izdelane šele štiri postaje, ki pa stanejo že ogromno denarja. Na vrhu Kalvarije stoji velikanski križ (visok nad 20 črvljev), ki ima lepo zgodovino. L. 1884. se je odpeljalo iz Mar-seilla okrog 400 romarjev v sveto deželo. Tam so dali iztesati iz oljičnega lesa ta križ, so ga s težavo nesli v Jeruzalem od postaje do postaje. 22. vel. srpana 1885 ga je 420 mož iz raznih stanov neslo na Kalvarijo v Lurdu. Bil je to pretresljiv prizor!

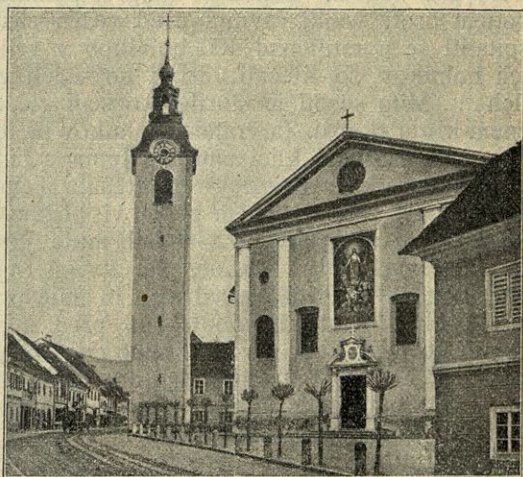
Ozrem se raz Kalvarije še po okolici! Očesu se pri jasnem nebu od tu nudi veličasten, nad vse krasen razgled. Lega Lurda že je kaj lepa; mesto leži v slikoviti pokrajini francoskih Pirenej ob vznožju višokega skalnatega grebena, na katerem stoji star, zgodovinsko znamenit grad. Po dolini podi svoje valove reka Gav, ki preteka mesto; tu se vije električna železnica, tam vzpenjača na hrib Pic du jer. Mesto samo, broječe 10.000 prebivalcev, je ozaljšano z mnogimi hoteli in palačami. Oko se nehote divi tej rajski okolici, polni naravnih lepot in krasot. Zdi se, da je Bog že pri stvarstvu namenoma obsul to pokrajino z lepotijami, da postane kdaj dostojna prestolnica nebeške Kraljice. Kakor na Marijo, tako bi lahko na Lurd obrnil besede oficija (11. sveč.): „Velika je slava njegova, obdaril ga boš s častjo in veliko lepoto, o Gospod!“

Toda ta mamljiva pokrajinska lepota ni pravi in glavni kras Lurda. Lurda pravi in prvi kras, ki ga obdaje s slavo in častjo, je

svetišče Kraljice sveta, kjer ona raz milosti polnega prestola siplje dobrote; kras Lurda so neštete množice Marijinih častilcev, ki se hodijo iz vseh pokrajin zemlje klanjat lurški Kraljici. Lepota Lurda so veličastni obhodi s presvetim Rešnjim Telesom, procesije z gorečimi lučicami ter razni izredni pojavi krščanske vere in krščanske ljubezni; najlepši kras lurški pa so čudeži, katere moderni svet s strahom opazuje.

Da, kras Lurda so neštete množice romarjev! Nemogoče je njih število določiti. Le nekaj podatkov! Ko so l. 1876. baziliko posvetili in kronali kip lurške Gospe, je bilo navzočih 35 prelatov, 1 kardinal, 3000 duhovnikov, 100.000 vernikov. Podoben naval ljudstva je bil l. 1883. ob 25 letnem jubileju, ko so položili temeljni kamen roženski baziliki. Pri posvečenju te bazilike l. 1901. je bilo 25 prelatov, 2 kardinala, en patriarh in neštete trume romarjev. Francoska narodna

romanja privedejo vsako leto do 50.000 obiskovalcev v Lurd. L. 1901. in 1903. je prišlo skupno po 60.000 samih mož in mladeničev! Zares, cela armada! Od leta 1876. do 1903. je došlo v Lurd 4271 romarskih vlakov, ki so pripeljali 3.817.000 romarjev. Pa to je mal del vseh ogromnih množin, ki vsako leto obiščejo svetišče. Posamnih romarjev je še veliko več. Južnofrancoska železniška uprava je izjavila, da vsako leto samo na lurški postaji izstopi nad milijon oseb. Od križarskih časov svet kaj

Kamniki.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

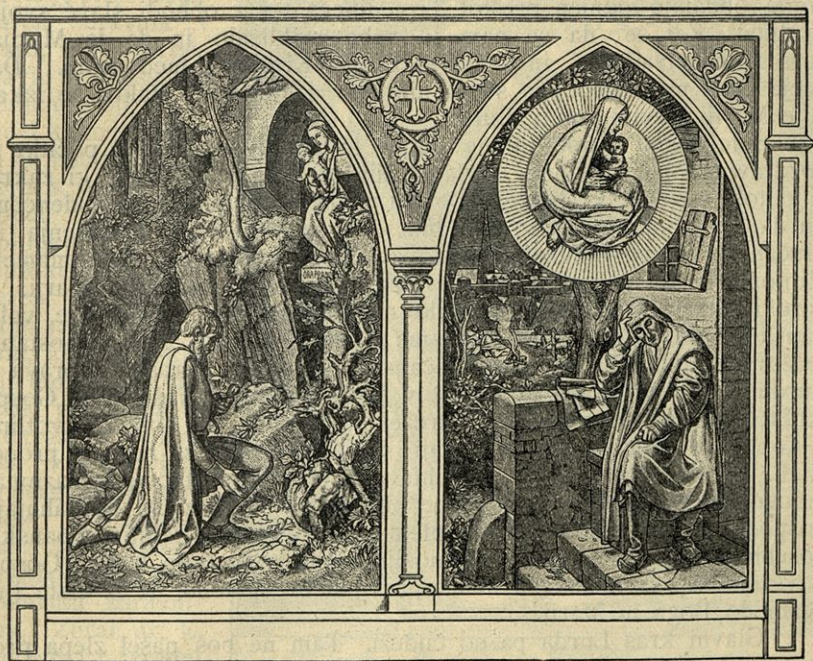
takega pač še ni videl. Vsi narodi pošiljajo zastopnike k sv. votlini. Naval narašča od leta do leta. Ko smo bili Slovenci v Lurdu, je došlo 12.000 Baskov, samih moških; došli so vlaki iz Švice, Alzacije in drugih krajev; tudi Lahov je bilo dokaj. Gledam to gnečo! Kako raznovrstni prizori! Mesto je napolnjeno romarjev. Vse ceste, vsi drevoredi, obrežje reke Gava, mogočen prostor pred baziliko, vse mrgoli romarjev. To je morje ljudi, ki z glasnimi molitvami in petjem slave Marijo. Vsak narod poje in moli v svojem jeziku. Ganilo me je. Ko smo v zgornji baziliki imeli Slovenci svojo službo božjo in opevali v slovenskem jeziku slavo Marijino, nam doné iz spodnjih cerkvâ Marijine hvalnice v laškem in francoskem jeziku, tam od ceste pa čujem nemški slavospev Mariji. Pač nikjer na svetu se tako jasno in glasno ne udejavlja prerokovanje Marijino: „Odsihmal me bodo blagrovali vsi narodi zemlje!“

In kadar se te ogromne množice strnejo v slavnostnih sprevodih v čast presvetemu Rešnjemu Telesu! Lahko trdim, da se pač nikjer na svetu svetemu Rešnjemu Telesu ne izkazuje tolike časti in to na tako veličasten in pretresljiv način, kot v Lurdu. Zato pa se ne čudimo, da se ravno pri teh obhodih s svetim Rešnjim Telesom — kakor tudi pri sveti maši — zgodi največ čudežev. Jezus povrača to živo vero in potrjuje s čudeži svojo resnično navzočnost.

Bilo je 15. majnika 1908 okrog 4. ure popoldne. Blagoglasni lurški zvonovi vabijo k procesiji s svetim Rešnjim Telesom. Vreme je krasno. Duhovniki prineso sveto Rešnje Telo iz roženvenske bazilike. Razvrsti se procesija od votline. Najprvo gredo v vrstah moški svetnega stanu z gorečimi svečami, kakih 15.000; na sredi nesó romarske zastave; nato pride nad 300 duhovnikov z gorečimi svečami, naposled prihaja prelat z obilno asistenco, noseč sveto Rešnje Telo pod nebom. Obhod se najprej pomika med glasno molitvijo in petjem proti veliki ravnini pred roženvensko cerkvijo. Tam so hospitaliti že uvrstili nad 400 bolnikov v velikanskem četverokotu; eni teh bolnikov so klečali, drugi so sedeli v vozičkih, tretji ležali na tleh... Milo se mi je storilo, ko sem gledal toliko revo ljudi — na enem kraju skupaj. Za vrstami bolnikov pa je zbrano ogromno ljudstva, da s pretresljivimi klici izprosijo pomoč tem trpinom. Sredi bolnikov je velik prazen prostor. Sveto Rešnje Telo se bliža. Vsi pokleknejo. Iz tisoč grl zadoni Jezusu gromovit pozdrav: „Gospod, mi te molimo! Gospod, mi upamo vate! Gospod, mi te ljubimo! Hozana, hozana Sinu Davidovemu! Ti si Kristus, Sin živega Boga! Ti si moj Gospod in moj Bog!“ Čuj sedaj te viharne in mile prošnje; zdi se, da množice s telesnimi očmi gledajo Jezusa pred seboj: „Jezus, sin Davidov, usmili se nas! Reci, Gospod, samo eno besedo, in zdrav bom! Gospod, stori, da hodim! Gospod, stori, da vidim, da slišim! Zdravje bolnikov, prosi za nas! Izkaži se nam mater!“ Navdušenje narašča. Zdi se nam, da smo v Jeruzalemu v onem času, ko je mili Zveličar hodil tam po ulicah in so ga bolniki zaupljivo klicali. Vedno glasneje in burnejše se glase klici proti nebu. Oglej si naokrog! Povsod opaziš tiho ihtenje ginjenja; tudi oči trdih mož se polnijo s solzami. Prelat blagoslovi vsakega bolnika z monštranco. Vihar dospe do vrhunca. „Jezus, Sin Davidov, usmili se!“ Da, Gospod se je usmilit. Med množico nastane šum. Tam gori blizu terase se hipoma vzdigne bleda žena iz svojega ležišča — prvikrat po tolikih letih. Piše se žena za Veroniko Sperling ter je doma iz Fusgenheima v Pfalzi; stara je 32 let. Že pet let je bila hudo bolna; udje njeni so bili trdi kot les. Trpela je silno. Zdravilo jo je že pet zdravnikov. Še pred štirinajstimi dnevi je izjavil zdravnik, da je žena neozdravljiva. Zapupala je le še v Lurško Mater Božjo. Med strašnimi mukami je došla v Lurd. Ko se je kopala v čudežnem studencu, je glasno zavpila; nato je čutila silno vročino po vsem trupu. Ko se je bližalo bolnici sveto Rešnje Telo, je čutila bolnica zopet silne bolečine, ki so jo kar od tal dvigale. Ko je dobila blagoslov s svetim Rešnjim Telesom, je iskreno molila: „O Jezus, usmili se me! Sveti Jožef, podaj mi roko!“ Komaj je izpregovorila te besede, jo dvigne nevidna moč hipoma

kvišku. Vstane in hodi.* Množice obspó ozdravelo; vse moli in joka. Navdušeno pozdravljajo srečno ozdravljenko, pojoč „Magnifikat“.

Slovenci smo bili priča teh mogočnih pojavov vere v sveto Rešnje Telo, bili smo priča kratko opisanega čudeža. Potrjeni v veri smo hvalili vsemogočnost in dobroto božjo ter vzplamteli v še gorečnejši ljubezni do lurške Gospe, matere milosti. Pa ne le pri teh obhodih se časti evharistični Jezus; v vseh cerkvah in pri votlini se deli nebeški kruh v ogromnih množinah, Marija vabi vse romarje k nebeški pojedini: Pridite, jejte kruh in pijte vino, ki sem vam ga pripravila!

Marija ob Mrzlem studencu (Tirolsko).

Marija ob Studencu (Nižje Avstrijsko).

(Slikal Trenkwalder.)

Napočila je noč. Zopet se napotim proti drugemu svetišču. Kaj je to? Že od daleč čujem petje. Približam se. Pred seboj ugledam veličastni obhod z lučicami. Ta obhod nudi nepopisljivo krasen in ljubezniv ter veličasten prizor, katerega ne pozabim vse življenje. Mimo mene hodijo v širokih vrstah romarji — znabiti kakih 20.000 — vsak ima lučico v roki; ti tisoči lučic se mi zde kakor armada zvezd. Vsakega človeka pretrese pogled na to ognjeno morje. Vsi romarji pojo na glas, vsak v svojem jeziku, lurško pesem s 60 odstavki, ki se pa v vseh jezikih enako konča: „Ave, ave Maria!“ To petje se

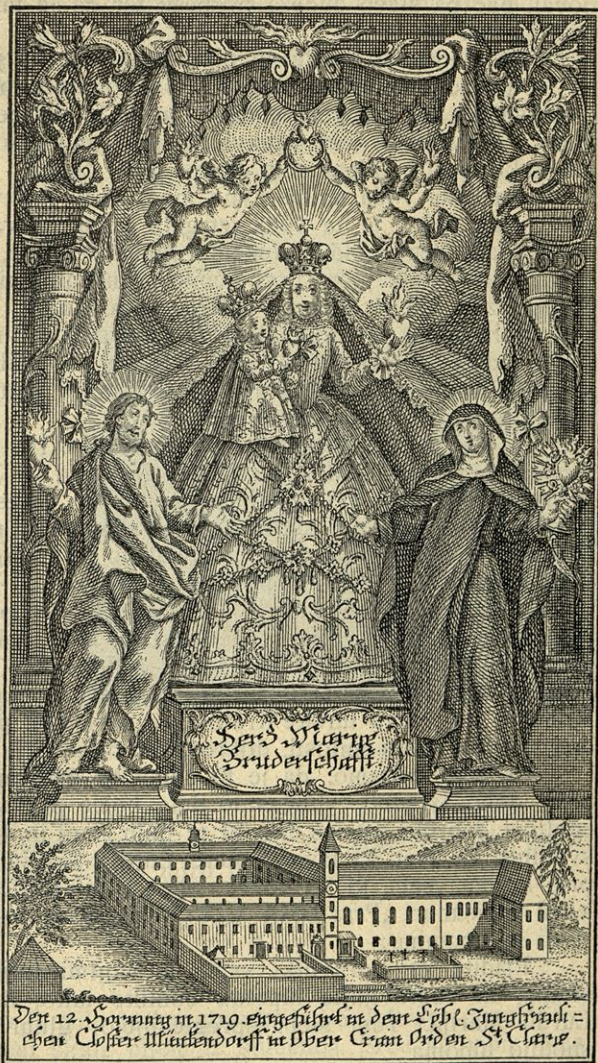
* Zdravniki so potrdili čudovit dogodek. Žena je sedaj popolnoma zdrava.

glasi kakor glas šumečih valov in daljni grom. Najsilnejše odmeva pripev „Ave“ od bližnjih skalnatih gor ter nosi hvalo Marijino vnebo. Nehote misliš na velikost Marije, nebeške Kraljice. Vse tri cerkve in stolp žaré v najkrasnejši električni razsvetljavi; tu gori na tisoče in tisoče lučic. Kako bujno-krasno odseva razsvetljeno svetišče v temni noči! Ta obhod je živ rožni venec, ki ga je strnila ljubezen do Marije na tako krasen način. Nehote so me polile solze. Imeniten mož iz Ljubljane me sreča; oči ima solzne. Od ginjenja ne more govoriti. Vse gleda in strmi. Kmečki mož vpraša: „Ali smo še na zemlji?“ Podobno mora biti, sem si mislil, seveda še krasnejše tam gori nad svetlimi zvezdicami pri nebeški procesiji angelov in svetnikov, ki pojoč obdajajo ognjen prestol Trojedinega ter z obhodi slavé svojo Kraljico. Zdi se, da se nam je nebo približalo in da je Marija, naša ljubezniva Mati in tako slavljena Kraljica, med nami. Da, večje časti ni mogoče na svetu nikomur izkazovati, kakor se izkazuje Mariji Devici tam v Lurdu.

Šele pozno v noč utihne petje. Ljudstvo se poda k počitku s pozdravom Mariji. Tihota zavlada; tiho je celo v bolnicah, ki zakrivajo toliko gorja. Preblazena Devica pa moli nad čudežnim studencem. Lurda nadaljnji kras so izredna dela krščanskega usmiljenja in krščanske požrtvovalnosti. Občudovanja vredna je darežljivost romarjev. Milijone in milijone so veljala svetišča, a vse so nanесли romarji. Z darovi romarjev so zgradili veliko misijonišče, hišo za romarje, velikansko bolnico, ki lahko sprejme 1000 bolnikov, dva samostana, križev pot itd. Kaj ne stori krščanska ljubezen? Krasna naprava v Lurdu je „bratovščina hospitalitov in hospitalitij Naše ljube Gospe lurske.“ Člani te bratovščine strežejo bolnikom, jih nosijo k votlini, v kopeli, k procesijam, so čuvaji svetišča, skrbe za red pri procesijah. To so težavna dela, ki zahtevajo mnogo spretnosti in razuma; mnogokrat jih obliva pot pri težkih delih. V ti zvezi se nahajajo gospodje in gospe iz odličnih plemskih rodbin iz Belgije, Španske, posebno Francoske. Kot znak nosijo srebrno svetinjo lurske Gospe. Zavežejo se, da bodo vsa dela opravljali brezplačno, le iz čiste ljubezni do Boga in Marije.

Glavni kras Lurda pa so čudeži. Tam ne boš našel zlepa prostora v bližini votline, ki bi ne bil odlikovan s kakim izrednim dogodkom. Nštetete osebe so čudežno ozdravele, ko so se vračale domov, drugi zopet doma. Ozdravljenj, zdravniško dokazanih in potrjenih, je več tisoč; že do 1. 1905. so jih našteali 2600. Naštejemo le sledeče slučaje: jetičnih je ozdravelo 571, v hrbtnem mozgu bolnih je ozdravelo 96, na želodcu bolnih 394, slepcev 34, gluhomutcev 28, na raku bolnih 15 itd. Na stotine bolnih, katere so zdravniki spoznali za neozdravljive, so tam hipoma ozdraveli vpričo tisočerih prič. Izkušnja je dokazala, da v Lurdu deluje nadnaravna moč, kateri ni nobena bolečina pretežavna, nobena bolezen predolgotrajna, da bi je ne mogla v trenutku ozdraviti. Tam se očitno uresničujejo svetopisemske besede: „Sam Bog bo prišel in vas bo odrešil. In On odpre oči slepih in odpro se ušesa gluhih in kakor jelen skače kruljavi in jezik mutca se razveže...“

Ni čuda, da so brezštevilni bolniki iskali pri čudežnem studencu pomoči ter je še iščejo; tja vozijo cele vlake bolnikov. Stotine zdravnikov, vernih in nevernih, hité v Lurd, da se sami prepričajo o čudežnih ozdravljenjih; tam preiskujejo vestno izredne dogodke in prisiljeni so priznati višjo moč — priznati čudež. Leta 1900. je prišel brezveren zdravnik v Lurd, tako poroča slavní dr. Boissarie. Ginjen je bil, ko je videl, kako je gospa, ki je imela raka v obrazu, naenkrat v kopeli ozdravela. Pokleknil je pred kip Marijin ter odšel veren. V preiskovalni zdravniški sobani, kjer preiskujejo bolnike, se vidi velik pergament s prekrasnim okvirom iz ebanovine; na pergamentu stoji napis: „Klanjanje Naši ljubi Gospé lurški od zbora 3000 priznanih zdravnikov. Zbral dr. E. Vincent, izredni profesor na vseučilišču lionskem.“ Znano je, da je dr. Vincent razposlal zdravnikom okrožnico z vprašanjem: „Ali naj se Lurd iz zdravstvenih ozirov zapre?“ Dobil je od 3000 zdravnikov izjavo, da Lurd bolnikom premnogo koristi. Tudi veda, če je nepristranska, se mora uklo-niti nadnaravni moči. Z lažmi, zasmehovanjem in obrekovanjem so hoteli brezverci lurške čudeže uničiti; toda zastoj. Resničnih dejstev

Den 12. Sonntag im 1719. eingetribet in dem Echl. Zisterziensien-
chen Kloster Muckendorf in Ober-Gemünden St. Marie.

(Klauber Sc. Aug. 2.)

Bratovščinska podoba Marijinega Srca v Mekinjah.

(Po starem bakrorezu.)

niso mogli utajiti. Zloglasni Zola, brezverski romanopisec, je hotel vzeti Lurdu dobro ime in osmešiti tamošnje čudeže. Toda njegov talent se je razbil ob masabijelskih skalah. Osramočen je moral priznati, da njegov roman, ki ga je iz slabega namena spisal, Lurdu ni škodoval, pač pa slavo čudeža pospešil ter da je tako nehoté povzdignil čast Lurda.

Da, čudeži v Lurdu so tako nepobitni, da je dr. Vergez, ki je 25 let proučeval lurške dogodke, malo pred smrtjo tako-le izjavil: „Vprašujejo me, kaj sem videl v Lurdu. S par besedami je vse povedano. Preiskoval sem dejstva, ki presegajo vso vedo in videl sem, da, tako rekoč otipal sem božje delo, čudež. Videl sem, kako je imela naravna voda nadnaravno moč, ki je narava dati ne more. In videl sem, kako je ta voda iztrgala sedaj umirajočega dečka smrti, potem dala slepcu vid, hromemu gibčnost udov, zacelila je globoko rano; taki so bili njeni prvi učinki. Naslednji niso bili nič manj čudežni. Ozdravila je skrajno, sušico, raka. Čudež, veden čudež!“

Kolikim pa je lurška Devica pomagala v dušnih ozirih, ki so še večji čudeži kot telesni? Teh je legijon. Tolažila je žalostne, potrte, obupane, pomagala izkušanim, mahoma je izpreobračala brezverce, velike grešnike, podpirala umirajoče...

Po vsi pravici je zapisal papež Leon XIII. te-le besede: „Slava Lurda je velika in Mati Božja je to slavo z dušnimi in telesnimi dobrotami razširila po vesoljnem svetu.“ In zares! Lurd ni le postal najslavnejša božja pot sveta, kjer se shajajo vsi narodi zemlje, lurška Kraljica je razprostrla svoje gospodstvo po vesoljnem svetu. Povsod vidiš njene slike in kipe, povsod gradé nji na čast votline, kapele, oltarje, da, celo krasne cerkve; vsak otrok jo pozna, lurško Devico. Pobožnost do lurške Marije je postala last vseh katoliških narodov in vsak vernik izgovarja njeno ime z ljubeznijo, spoštovanjem, začudenjem in hrepenenjem; čast ji izkazujejo celo drugoverci, Turki, Armenci itd. Slava lurške Kraljice je zavladovala po vsi zemlji, ona pa deli na vse strani milosti, dobrote ter odgovarja s čudeži.

Priznati moramo, da je to čudovito delovanje lurške Device za našo dobo izredno, veličastno delo božje previdnosti, da je neprecenljiva dobrota za naš čas, ki je poln zmot in dvomov, da je bliščeč svetilnik za svet, ki tava v temi. Lurd s svojimi čudeži je zlata odprta knjiga vsem, ki so dobre volje; v nji najdeš z žarečimi pismenkami zapisano: „Prst božji je to!“ Zapisane najdeš v ti knjigi te-le misli in opomine:

Pridite vsi zdravniki sveta s svojimi knjigami in instrumenti skupaj in ozdravljajte hipoma bolnike tako, kakor jih ozdravlja v Lurdu Marija. Tam slepi spregledujejo, gluhi spreslišujejo, hromi shodijo hipoma...

Pridite, brezverci! Glejte, še je drugi svet nad nami; če nočete verjeti svetopisemskim čudežem, verjemite čudežem, ki jih lahko vidite, da, tipate v Lurdu. Pridite, glejte in uklonite svoj tilnik pod sladek jarem svete vere in vdajte se Jezusu.

Pridite, vi protestantje in neverniki, ki ste zavrgli Marijino češčenje! Poglejte, Bog časti Marijo in po Mariji dela čudeže. Tako

spričuje on, da je naša cerkev prava, ona cerkev, ki časti Marijo tako, kakor hoče Bog. Pridite, glejte čudež, vrnite se k Mariji, svoji Materi, ki ste jo tako nehvaležno zapustili.

Pridite, vi boječi katoličani, vi svetni modrijani, profesorji in državniki, ki skušate na moderne načine, s človeškimi močmi ter s človeško modrostjo cerkev zopet prenoviti. Pridite, vsi novi farizeji in pismouki, ki vam je čudež zopern! Vidite, Bog vas ne potrebuje in je vso vašo modrost osramotil s čudeži v Lurdu.

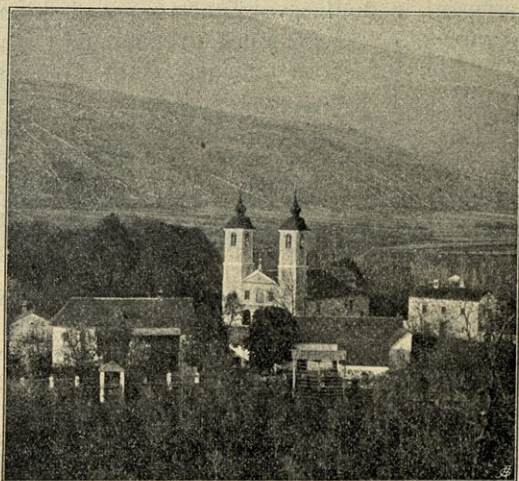
O slavni Lurd, ti si mogočna apologija svete katoliške cerkve ter vsem v tolažbo potrjuješ nepobitno sledeče resnice:

1. Da je sveta katoliška cerkev edino prava in da so njeni nauki resnični;

2. da je Jezus Kristus zares pričujoč v svetem Rešnjem Telesu;

3. da je naša dolžnost, častiti Marijo, ker sam Bog v Lurdu češčenje Marijino čudežno potrjuje.

Večna hvala ti, o Gospod, za te nove dokaze; po Mariji nam potrjuješ, kar verujemo, kar upamo! S čudežnimi lurškimi dogodki je nastopila nova, veselejša doba za sveto cerkev. Zares, časi so še viharini, moči teme se gibljejo, cerkev preganjajo. Toda na nebu, tam v Lurdu, vstaja mavrica miru v najkrasnejših barvah. (Cf. enc. Pija X.) Zemlja je poplavljen s potopom krivic in pregreh, pa že se bliža na srebrnokrilih perotih golobica, ki nosi oljkino vejico miru in rešenja...

Vremenska cerkev.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

* * *

Štiri dni smo bivali v Lurdu. Minuli so prehitro. Prišel je trenotek ločitve. Slovo je bilo težko, grenko! Še enkrat — poslednjič se podam k posvečeni skali, pijem iz studenca. Srce mi veli: Ostani tu, kako sladko je tu ob vznožju nebeške Matere; toda dolžnost me kliče v domovino. Še en ljubeč pogled k Mariji, proti baziliki. Oko se porosi, srce zatrepeče, usta šepetajo: Ave, ave! Z Bogom, Devica mila, sladka Mati moja! Z Bogom! Hvala ti srčna za vse dobrote! Vrnem se še nazaj. Ako ne — pa na svidenje tam na tvojem Materinem domu; tam te bom ljubil in slavil — na veke!

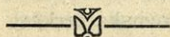
Molitev.

Preljuba lurška Gospa, brezmadežna Devica in Mati! Svoje brezmadežno Spočetje si razodela v Lurdu ter s slavo te skrivnosti obžarjena deliš od tam po vsem svetu dobrote in milosti, ti pomočnica kristjanov, zdravje bolnikov, tolažnica žalostnih, pribežališče grešnikov! Zahvalim te srčno za vse grešnike, katere si spravila z Bogom, za vse trpeče, katerih solze si osušila, katerih muke si olajšala, zahvalim te za vse, katerim si prinesla tolažbo, mir, veselje. Ozri se z milostljivim očesom tudi name, nevrednega tvojega otroka! Tebi izročim v čast tvojega brezmadežnega Spočetja svoje oči, ušesa, jezik, vse telesne ude in dušne moči, svoj razum, svoje srce z vsemi nagnjenji in čutili, svojo voljo z vsemi sklepi. Blagoslovi me! Obvaruj me napadov hudega duha, krepčaj me v skušnjavah, sprosi mi milost, da ljubim Jezusa in tebe na zemlji črez vse in vama zvest ostanem do smrti.

O lurška Gospa, usmili se slabotnih, bolnikov, grešnikov! Varuj mladino! Blagoslovi stariše in predstojnike! Prosi za naše duhovnike! Čuvaj milo slovensko ljudstvo, da ostane zvesto sveti veri!

O lurška Mati in Kraljica, ti slava svete cerkve in naša mogočna pomočnica, prosi za nas sedaj in ob naši smrtni uri. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Iz vesoljne zemlje hité narodi v Lurd — v ta novi raj Brezmadežne, da tam navdušeno slave to čisto solnce, v katerem je Bog postavil svoje stanovanje, ter se ji tam klanjajo kot Kraljici sveta. S tem izpolnjujejo željo presvete Device, ki je dejala: „Želim, da mnogo ljudi sem prihaja.“ Ako moreš, poromaj tudi ti tja. Ako pa ne moreš tja, udeleži se vsaj v duhu romanja v Lurd, da ustrežeš želji Marijini.*

* Tako duhovno romanje sta z iskrenimi besedami priporočila papeža Pij IX. in Leon XIII. ter je obdarila z odpustki. Udomačilo se je že po mnogih krajih. Vrši se štirikrat na leto, in sicer k prazniku, ki se v Lurdu zelo slovesno praznujejo: 1. k Marijinemu oznanjenju (25. sušca), 2. h karmelskemu prazniku (16. malega srpana), 3. k Marijinemu rojstvu (8. kimavca), 4. k Čistemu Spočetju (8. grudna). Vsi, ki se hočejo udeležiti tega duhovnega romanja, naj opravijo devetdnevno, med katero naj molijo vsak dan (skupno ali posamič) v javni cerkvi ali kapeli sveti rožni venec. Ob koncu devetdnevne naj se skesano spovedó in sprejmó vredno sveto Rešnje Telo (ali na kak gori omenjen praznik ali pa v osmini) ter naj takrat molijo po namenu sv. Očeta, za sveto cerkev ter romarje. Vsak udeleženec, ki izpolni vse pogoje, dobi vsak dan odpustkov 7 let in 7 kvadragen, po sprejemu svetih zakramentov pa popolni odpustek. Tudi v Lurdu samem opravljajo pred zgoraj omenjenimi prazniki jako slovesno devetdnevne. Popoldne ob 2. uri je izpostavljeno sveto Rešnje Telo; tudi se svete maše tam darujejo za vse udeležence duhovnega romanja. Ob naštetih praznikih pa se vrše v Lurdu velike slavnosti; velike množice hité one praznike slaviti lurško Gospo. Svetujem ti, dragi čitatelj, poromaj pogostoma v duhu tako v Lurd, kakor sem ti opisal. Sadovi takega romanja bodo obilni. Nehote se ti bo omilila ta pobožnost.

Brezje.

Češčenje Matere Božje med Slovenci.

Stari slovenski rodovi so privreli v 6. stoletju iz južne Rusije preko karpatskih hribov ter se naselili na našem ozemlju, združec se s starimi stanovniki. Toda meje slovenske zemlje so takrat segale od Jadranskega morja tja do blizu Dunaja in blizu Innichena — torej mnogo dalje kakor dandanes. Naši tedanji pradedi so bili še malikovalci, ki še niso poznali pravega Boga, torej tudi ne dobrotljive nebeške Matere. Ali Bog se je kmalu milostno nanje ozrl ter jih poklical v naročje sv. cerkve. Iz južnega Ogleja ter iz severnih mest Solnograda in Velegrada jim je prisijala prijazna luč prave sv. vere, ž njo pa tudi mila podoba nebeške Matere Marije.

V onih davnih časih je na obalih Jadranskega morja — nedaleč od Trsta — cvetelo bogato trgovsko mesto, mogočni Oglej, ki se je ponašal, da je drugi Rim. Štel je krog pol milijona prebivalcev ter je bil silna trdnjava proti prodirajočim barbarom. Tu so imeli bogati Rimljani svoja letovišča in palače — tudi rimski cesarji so radi tu bivali ob vročih poletnih dnevih. Tu je obstojala že izza apostolskih časov krepko razvita krščanska občina; okrepila se je v ognju trpljenja; ondi so tla napojena s krvjo junaških mučencev;

tu je grob slovečnega sv. Mohorja, učenca apostola Marka. Oglejski cerkvi je načeloval mogočen patrijarh, katerega oblast je segala daleč tja čez beneške pokrajine. Tedanje slovenske dežele so stale po večini pod vplivom in vlado oglejske cerkve. Iz Ogleja sta vodili dve rimski cesti skozi naše kraje; po njih so prišli oglejski misijonarji med Slovence ter jim prinesli vero v Kristusa, ž njo pa tudi tako blažilno češčenje Marije, njegove vzvišene Matere. Saj se je pa tudi oglejska cerkvena občina od prvega početka odlikovala po vdanosti in ljubezni do Marije. O tem nam svedoči starodavna, mogočna oglejska bazilika, ki je bila prvotno posvečena Mariji Vnebovzeti. Na oboku nad velikim oltarjem se je pred časom bliščala slika Madone na prestolu z božjim Detetom v naročji v bizantinskem slogu. Sedanja bazilika na mestu stare Marijine cerkve pa je bila posvečena l. 1031., kakor svedoči še do danes ohranjen napis: „Posvečeno je bilo to svetišče v čast Materi Božji in sv. mučencem.“ Brez dvojbe pa sega v prvo dobo krščanstva kripta pod cerkvijo; njene stene so poslikane s starokrščanskimi slikami; med drugimi zapaziš prizore iz trpljenja Jezusovega. Posebno nas zanima slika Marije z mrtvim Sinom v naročji. Slika Madone se nahaja tudi na vrhu srednjega svoda. Ti stari, častitljivi spominki pričajo, da je oglejska cerkev odlično častila Marijo. Zato je bilo tudi naravno in umevno, da so oglejski misijonarji povsod, kamor so prišli, širili češčenje Marijino ter novozidanim cerkvam dajali po zgledu cerkve matice — Marijo kot patrono. Tako je dobil na pr. Trst že v 4. stoletju baziliko v čast Matere Božje; zgradili so jo na mestu rimskega poganskega templja Junone, Minerve in Jupitra. Do danes je ohranjena apsida te prvotne bazilike v cerkvi sv. Justa; na njeni steni vidiš umetniško mozaično sliko iz one dobe: Marijo s sinjim plaščem na prestolu z Jezuškom v naročji, sredi med nadangeloma Mihaelom in Gabriealom, ki sta oblečena v duhovsko obleko ter držita lilije v rokah. Lepo, milo obličje božjega Deteta zre nate tako prijazno ter te blagoslavlja z desnico. Marijo, kot svojo patrono, časte tudi stare škofijske cerkve v Kopru, Poreču, Pulju ter stara romarska cerkev v Barbani — pač vsled oglejskega vpliva. Cerkev v Barbani je dal sezidati oglejski patrijarh Elija (571—586). V apsi in na svodu poreške bazilike se nahajajo poleg drugih tudi slike Marijine, ki spadajo med najvažnejše ostanke starega krščanskega slikarstva v našem cesarstvu. Mnogo Marijinih cerkvâ je tudi porastlo iz tal ob starih rimskih cestah, po katerih so dohajali oglejski blagovestniki ter so cerkve posvečevali najraje Mariji Vnebovzeti. Tako na pr. naletimo v soški dolini, kjer je peljala rimska cesta čez Bovec na Koroško, zapored na cerkve Mariji Vnebovzeti posvečene v Kobaridu, Kanalu, Tolminu. O vnemi oglejske cerkve za slavo Marijino nam spričuje tudi zgodovinsko dejstvo, da so oglejski patrijarhi goreče širili češčenje Marijino celo preko mej svojega ozemlja po ostalem katoliškem svetu. Ko so na pr. koncem 8. stoletja krivoverski adopcijanci Mariji odrekli božje Materinstvo, se je sešel cerkveni zbor v Frankobrodu l. 794. Navzoč je bil na zboru tudi cesar Karol Veliki, ki je priporočil, naj se sestavite dve knjigi proti krivi veri. Eno teh knjig je nato po naročilu

sestavil oglejski patrijarh Pavlin, ter je v nji v imenu italijanskih škofov razložil, kaj uči sv. pismo o dostojanstvu Kristusa in Marije, Matere njegove. Cesar je nato knjigo Pavlinovo in poleg te še eno drugo poslal krivoverskim španskim škofom. Če je torej oglejska cerkev celo na zunaj s svojim mogočnim vplivom krepko pospeševala čiščenje Marijino, s kako vremo je pač vplivala v tem oziru na svoje lastno ozemlje, da so njeni podložni srčno in goreče čistili in ljubili Marijo, Mater Božjo in predobrotljivo Mater svojo.

Ponosnega, mogočnega Ogleja ne najdeš več. Huni, Longobardi in vedni notranji boji so razdrobili mesto v prah. Na kraju, kjer so se dvigale mogočne palače, zagledaš danes le revno vas. Samo starodavna častitljiva bazilika — ta edini spomenik minole slave, pa še ta oropan nekdanjih zakladov — stoji kot nepobitna priča bivših dogodkov.

Drugi kraj, iz katerega je izžareval plamen ljubezni do Marije med Slovence, je bil stari Solnograd, ki je nastal na kraju bivšega rimskega mesta „Juvavum“. Že v prvih časih krščanstva je bila tukaj cvetoča krščanska občina; tudi v tem mestu je v potokih tekla kri sv. mučencev.

Solnograško cerkev je ustanovil in utrdil bavarski apostol sveti Rupert s svojimi tovariši. Pri tem prizadevanju pa mu je šel na roko bavarski vojvoda Teodo, čigar moč je segla daleč čez bavarške meje proti jugu in vzhodu. Z njegovim dovoljenjem je sv. Rupert ustanovil v Solnogradu škofijski sedež, katerega je bogoljubni knez obdaril z obsežnimi posestvi. Ker je sv. škof spoznal, kako važna je posebno krščanska vzgoja ženske mladine, je sezidal na razvalinah starorimskega gradu Juvavuma cerkev in samostan „Nonnberg“ („nunska gora“) za Bogu posvečene device ter je obojno posvetil v čast božjo in sv. Matere Gospodove. Iz tega samostana je prišla devica Ita kot prva opatica v samostan v Krki, ki ga je 15. vel. srpana 1043 ustanovila bl. Hema v čast Marijinemu Vnebovzetju. Sv. Rupert je zidal male samostane, „Zellen“ imenovane, da bi se po njih sv. vera lažje širila in utrjevala; posvečeval je duhovnike ter neumorno zidal nove cerkve. Med temi je posebno znamenita Marijina romarska cerkev v Altöttingu, kjer je sv. mož bivše pogansko svetišče — kakor govori izročilo — spremenil v božji hram ter ga posvetil Materi Božji. Med Rupertovimi nasledniki je posebno znamenit sv. Virgil, učen, pobožen in odločen mož. Za njegovega časa so se vršili veliki zgodovinski dogodki.

Gorotanske Slovence so z veliko silo napadli divji Avari. V stiski je gorotanski knez Borut zaprosil Bavarce pomoči. Ti so prišli z veliko vojsko ter potisnili Avare nazaj; tako so sicer oprostili Slovence tlačiteljev, za to izkazano jim pomoč so pa morali gorotanski Slovenci priznati bavarsko nadvlado. Kot poroka so Bavarci vzeli s seboj Gorazda, Borutovega sina, in Hotimirja, bratranca njegovega. Knez Borut je prosil zmagonosne Bavarce, naj odgoje oba plemiča v sv. krščanski veri ter jima podele sv. krst, dobro vedoč, da more le takoohraniti svojo kneževino. Odgojo slovenskih princev so izročili sv. Virgilu, ki ju je poslal na prijazen otok Chiemsee; tam ju je

podučeval učeni škof Dobda in stanu primerno vzgojil. Po Borutovi smrti je vladal v Gorotanu Gorazd — a samo tri leta; za njim je zasedel prestol bogoljubni knez Hotimir. Vse, kar je bilo mogoče, je storil, da bi svoj narod pokristjanil. Iskreno je prosil sv. Virgila, da bi obiskal njegovo kneževino ter prišel oznanjevat tja sv. vero. Ker pa sv. Virgil ni mogel ustreči kneževi prošnji, mu je pa poslal pobožnega škofa Modesta z več menihi iz samostana sv. Petra ter ga pooblastil, da naj po potrebi posvečuje mašnike ter posvečuje nove cerkve. Z veliko vnemo se je sv. Modest posvetil svojemu zvanju, ter je s svojimi pomočniki neizmerno veliko koristil Gorotanu. Iskreno je ljubil ta goreči apostol Slovencev prečisto Devico Marijo; o tem nam svedoči dejstvo, da je novo prestolno cerkev svoje slovenske škofije posvetil krog l. 750. Materi Božji na čast. To je ono sloveče Marijino svetišče „Gospa Sveta v Selu“ (Maria Saal), iz katere je zasijala luč sv. vere po Gorotanu in črez meje njegove. Modestov trud je Bog obilno oblagodaryl. Bogatega na zaslugah je poklical Gospod zvestega Marijinega služabnika k sebi. Njegove telesne ostanke je pokopal knez Hotimir z velikimi slovesnostmi v gosposvetski cerkvi. Mogočni gosposvetski dom nas pa še danes glasno opominja, koliko hvaležnosti smo dolžni sv. blagovestniku Modestu. Slovenskega romarja, ki stopi v to cerkev, prevzame nek tajni strah pri misli: Tu počiva truplo velikega misijonskega škofa Gorotana, tu počiva in čaka vstajenja ono blago srce, ki je tako ljubilo Marijo in Slovence. Nehote vzkipi v nebo goreča molitev: „Prosi sv. apostol Gorotana, da naj gori Slovincem luč prižgana“, prosi v nebesih Gospo sveto Marijo, da naj tudi v naših nevarnih dneh čuva slovenski rod...

Za sv. Virgilom in sv. Modestom so nadalje utrjevali in širili sv. vero solnograški škofje, posebno Arno, Liupram in Adalvin. Škof Arno, katerega je pri apostolskem delovanju z vso vnemo podpiral pobožni knez Ingo, je na deželni sinodi v Reisbachu, ki se je tam prekinila 20. januarja 799, v Freisingu zopet nadaljevala in pri sv. Petru v Solnogradu dovršila, izdal ukaz, da naj se tudi med gorotanskimi Slovenci praznujejo štirje Marijini prazniki: 1. Marijino Očiščevanje, 2. svečana; 2. Marijino Oznanjenje, 25. sušca; 3. Marijino Vnebovzetje, 15. vel. srpana; 4. Marijino Rojstvo, 8. kimavca (torej tako kot dandanes). V Panoniji je posebno utrdil sv. vero škof Liupram; podpiral ga je pri tem stremljenju vojvoda Privina. Ta slovenski vladar je ob Blatnem jezeru sezidal utrjen grad, pozneje Blatograd (Moosburg) imenovan, s cerkvijo vred. Sredi zime je tja potoval škof Liupram ter je dne 24. januarja 840 posvetil cerkev v čast Mariji Materi Božji v navzočnosti vojvode Privine ter mnogo slovenskih in bavorskih velikašev; nato je izročil duhovsko oskrb slovenskega rodu knezovemu dvornemu kapelanu Dominiku. Kmalu nato je posvetil Liupram v bližini Blatograda dve novi cerkvi. V okrožju Blatograda, vojvodske prestolice, je kmalu nastala cvetoča slovensko - krščanska država. Slovensko ljudstvo je ljubil škofa Liuprama radi njegove vneme, s katero je med njimi širil sv. vero, ter ga je častilo kot svetnika. Umrli je pobožni škof 14. vinotoka 859.

Vreden naslednik mu je bil opat nadškof Adalvin, ki je tudi goreče deloval v Panoniji, ondi posvečeval cerkve, nastavljal mašnike, delil zakrament sv. birmе. Sredi njegovega delovanja pa so se v Panoniji izvršili dogodki, ki so velik del slovenskih pokrajin odtrgali od cerkvene oblasti Solnograda ter ustanovile novo samostojno slovansko vladikovino.

Moravski vojvoda Rastislav je sklenil ustanoviti veliko slovansko državo z lastno slovansko nadškofijo, ki bi bila neodvisna od nemškega vpliva. Pridobil je za svoj načrt Svatopluka, slovenskega vojvodo med Tajó in Grano ter panonskega vojvodo Kocela, naslednika kneza Privine. Obrnil se je Rastislav v Carigrad do cesarja Mihaela III. s prošnjo, naj mu pošlje slovanskih misijonarjev. Ta mu je poslal bazilijanska menihi iz gore Atos, Konstantina, ki je malo pred smrtjo prejel ime Ciril, ter njegovega brata Metoda. Knez Kocel ju je na njunem potovanju skozi Panonijo sprejel z velikimi častmi (krog l. 863.). Še v istem letu sta dospela na Moravsko, kjer sta razvila plodovito, blagoslovljeno delovanje. Preložila sta sv. pismo v slovanski jezik ter služila sv. mašo v slovansčini. Položila sta tako podlago slovenskemu slovstvu ter odprla Slovanom pot do krščanske omike ter časnega in večnega blagostanja. Mariji, najboljši zavetnici, ju je izročila skrbna mati, ko sta ostavljala domače ognjišče. Nista pozabila zemeljske matere, katero sta iskreno ljubila; tem iskreneje pa sta ljubila nebeško Mater, ter v slovenskem jeziku oznanjevala njeno slavo strmečim Slovenom. Jeseni 867 sta se podala z več mladeniči v Rim, kjer je papež Hadrijan II. ugodil želji imenovanih treh knezov slovenskih ter ustanovil za njihove dežele samostojno slovansko nadškofijo. Dne 19. grudna 868 ju je sam papež Hadrijan II. posvetil v škofa v cerkvi Marije Snežnice. Ciril je žalibog nekaj tednov pozneje v Rimu umrl; Metoda pa je ustoličil papež kot nadškofa Panonske in Moravske.

Milostna podoba v Gospa Sveti.

Na spomlad 869 je došel Metod z vsemi potrebnimi pismi v svojo vladikovino ter se je ustanovil v Blatogradu pri knezu Kocelu. Pozneje je sezidal na moravskem Velehradu stolno cerkev ter jo posvetil Mariji Vnebovzeti. Od tam je krepko izžarevala ljubezen do Marije v slovenska srca. Na Velehradu v Marijini cerkvi počivajo telesni ostanki velikega apostola sv. Metoda.

Tako so se polagoma po slovenskih pokrajinah umaknili maliki trojedinemu Bogu. Kjer so nekdanje žigali kadila rimljanski Veneri, koder so pozneje čistili slovansko boginjo Živo, tam so se dvigali iz tal svetišča na čast presveti Devici Mariji, tam se je razlegala njena slava.

Nezmerne zasluge za krščansko izomiko slovenskega naroda sploh ter posebej še za razširjenje in uglobljenje Marijinega češčenja med njim so si pridobili razni samostani, ki so nastali na slovenskem ozemlju ali mejah njegovih. Kakor so redovi v srednjem veku duševno vodili Evropo sploh, enako so vodili tudi slovenski narod, med katerim so imeli mnogo mogočnih naselbin. Širili in utrjevali so sv. vero, podučevali mladino, ustanavljali nove šole. Sami so Marijo vneto čistili, obenem pa netili v srcih Slovencev ljubezen in vdanost do nje; širili so razne pobožnosti nji v čast, posvečevali ji cerkve.

Prvi so to vzvišeno nalogo izvrševali benediktinci. Na meji Gorotana, v pustiški dolini, je slovel starodavni benediktinski samostan Innichen z Marijino cerkvijo. Ustanovil ga je bavarski vojvoda Tasilo l. 770. z namenom, „da bi neverni rod Slovenov pripeljal na pot resnice“. Njegovi menihi so novim cerkvam najraje dajali Marijo kot patrono. Ne manj sloveč in za Slovence važen je bil benediktinski samostan v Kremsmünstru, ki ga je ustanovil tudi vojvoda Tasilo s sodelovanjem sv. Virgila l. 777. Benediktinski samostan v Osojah so ustanovili l. 1026. stariši oglejskega patriarha Popona; v krasni samostanski Marijini cerkvi so hranili prelepo čudežno podobo Device Marije, s solncem obdane. Menihi tega samostana so izrejali posebno dobre mladeniče ter jih poučevali v glasbi, slikarstvu, jezikih, sploh v vedah in umetnijah. Sloveli so še drugi benediktinski samostani na Koroškem, tako na pr. pri Sv. Jurju ob jezeru (ust. okrog 1000), Sv. Pavel (ust. 1091), v Millstattu (ust. 1088), Podkloštrum (ust. 1107).

Nova, vesela doba za krščanstvo na Koroškem se je začela za časa blage slovenske kneginje sv. Heme, te velike čistilke Marijine. Ne da se povedati, koliko dobrega je storila pobožna gospa slovanskemu rodu. Ko ji je umrl soprog in ji je bil njen sin ubit, je sklenila, vse svoje obilno premoženje darovati Bogu ter se podati v samostansko tihoto. Zgradila je veliko baziliko v Krki v čast Materi Božji; zidanje je vodila sama. Na eni strani te cerkve je prizidala velik nunski samostan, v katerem je z vsem potrebnim preskrbela 70 redovnic, ki naj bi povzdigovala slavo Marijino ter v svetosti služile Bogu. Na drugi strani cerkve pa je postavila samostan za 20 korarjev, ki naj bi ob določenih urah v cerkvi prepevali božjo čast, stregli ljudem v dušnih potrebah ter poučevali in vzgo-

jevali mladino v strahu božjem. Na Veliko Gospojnico l. 1042. je posvetil škof Balduin novo Marijino baziliko. Koroška še ni videla take slovesnosti. Sešlo se je brez števila ljudstva. Blažena Hema pa ta dan ljubljeni nebeški Kraljici ni darovala le krasne cerkve in dveh samostanov, temveč položila je vse svoje knežje premoženje na oltar Marijin. Naposled je darovala Mariji samo sebe, ko se je zavezala s samostansko obljubo. Že l. 1045. (29. rožnika) pa je izročila svojo lepo dušo Bogu ter se preselila v večno srečni Marijin dom.

Na Gornjem Štajerskem, blizu koroške meje, stoji starodavni benediktinski samostan Sv. Lambert, ki so ga ustanovili sinovi sv. Benedikta že v petem stoletju z namenom, da bi zapuščenemu ljudstvu prižgali luč prave svete vere in blažene omike. Sedanji samostan je bil pozidan l. 1073. Iz tega samostana je prišel l. 1157. goreč menih na hrib, na katerem stoji današnje Marijino Celje. Opat Oto mu je namreč podaril pred odhodom iz Št. Lamberta lepo, milo podobo prečiste Device Marije, izrezano iz lipovega lesa. Ta podoba mu je slajšala življenje. Postavil jo je med veje košatega drevesa, ker ni imel lepšega prostora zanjo. Pred njo je goreče molil, pel psalme in Marijine pesmi. Ščasoma so zvedeli za to podobo pastirji na sosednih gorah. Polagoma pridejo tudi oni s svetim strahom pred njo, milo se ozirajo na nebeško Mater, o kateri jim je menih že toliko lepega in ganljivega pravil. Pred njo začne duhovnik razlagati sveto vero ter jih vnema k odkritosrčnemu, čistemu češčenju Marije Device. To je bil začetek sloveče Marijacelejske božje poti. (Gl. sliko na str. 177.)

Naj omenim še benediktinski samostan v Gornjemgradu, ki je bil s cerkvijo vred ustanovljen leta 1140. v čast preslavne in vedne Device in Matere Božje Marije. Stari pečati gornjegrajski nam pričajo o srčni ljubezni tamošnjih menihov do Marije. Tako na pr. je na pečatu iz l. 1242. izrezljan sledeči prizor: Dete Jezus leži v jasliah, v ozadju stoji njegova blažena Mati. Pečat iz l. 1308. upodablja Marijo, ki kot skrbna Mati in varihinja razprostira plašč nad klečočimi menihi. Opat Benedikt (krog 1444—1453) je imel pečat s podobo Matere Božje s krono na glavi in lilijo v roki in s šestero žarno zvezdo odspodaj. Ta grb gornjegrajske opatije so pozneje prevzeli kot pravni dediči ljubljanski škofje.

Poleg benediktincev so med Slovenci še posebno vneto širili slavo Marijino cistercijani — beli menihi, — ki so že po svojih redovnih določilih vezani, da časte Marijo kot posebno redovno zavetnico in Gospo. Odlično je v ti smeri deloval imenitni zatiški samostan, ki ga je ustanovila oglejska cerkev. Trije plemiči: Dietrich, Henrik in Meinhalm so l. 1132. darovali oglejskemu patrijarhu Peregrinu, prijatelju sv. Bernarda, svoja posestva pri Zatičini s prošnjo, da naj se ondi ustanovi moški samostan. Patrijarh je ugodil prošnji ter je tja poklical menihe iz štirskega samostana Rein; ko so ti došli l. 1136., jim je sv. Bernard, ta iskreni ljubilec Marijin, poslal meniha Vincenca kot prvega opata. Slovel je zatiški samostan daleč naokrog. Ni je bilo odlične družine na Kranjskem, ki bi ga ne podpirala z bogoljubnimi darili in ustanovami; tudi zunanji knezi in cerkveni velikaši so se ga radi spominjali. Leta 1446. je celo

cerkveni zbor v Basel-u javno pohvalil ta samostan, češ, da se odlikuje mimo drugih po slavi in lepoti. Samostan je oskrboval 35 župnij. Svoj mogočen vpliv so beli menihi vestno uporabljali za razširjenje Marijine slave po naši deželi. Enako vneto v ta namen sta delovala cistercijska samostana v Vetrinju (ust. 1142) in v Kostanjevici (ust. 1234). Beli menihi so jako slovesno praznovali Marijine praznike, jih povečevali z dragoceno cerkveno obleko in s krasnim petjem, kinčali so Marijine oltarje, zidali nove Marijine cerkve. Kjerkoli so delovali v dušnem pastirstvu, povsod so vžigali srca k ljubezni do nebeške Kraljice. Mnogo Marijinih cerkva, ki slove sedaj kot božja pota, na pr. Muljava, Zaplaz, Trška gora pri Novem mestu so postavili cistercijani.

Enako so goreli za slavo Marijino kartuzijani, ki so imeli svoje kartuzije v Jurkloštru (ust. 1208), v Bistri poleg Vrh-nike (ust. 1255). Poslednjo je ustanovil vojvoda koroški, gospodar kranjski, istrski in kraški, Ulrik III., ki je določil v ustanovni listini, da naj se pozida nova samostanska naselbina v „čast slavne in neomadeževane Device Božje Matere Marije in sv. Janeza Krstnika“. Najstarejša in najslavnejša kartuzija v Avstriji in na Nemškem je pa bila v Žičah (Seitz, ust. 1151) na spod. Štajerskem. Ustanovil jo je mejni grof štajerski Otokar VI. „v čast našega Gospoda Jezusa Kristusa in njegove Porodnice, vselej Device Marije in sv. Janeza Krstnika in vseh svetnikov“. Prvi menihi so došli iz Francoskega. Kartuzijani so živeli silno strogo in siromašno. Mesa niso smeli nikdar jesti, tudi ne na smrtni postelji; molčati so morali vedno, čul se je med njimi le pozdrav „memento mori“, t. j. spomni se, da boš umrl. Ti strogi menihi so svetu odmrli; v njihovih srcih je gorela žarna ljubezen do Boga in Marije. O tem nam je priča samostanski brat Filip iz zajčkega samostana, živeč v prvi polovici 13. stoletja. Spisal je ta bogoljubni menih prelep sloveč slavo-spev: „Marijino življenje“, ki sestoji iz 10.133 vrstic. V začetku speva pokliče na pomoč Marijo.

„Zato prečista najpoprej — Te prošim uči me, povej,
Kako zvršim naj tebi spev — Ki tvoje bo časti odmev!

Potem opeva ljubko in srčno celo Marijino življenje in delovanje. Ob sklepu pesnitve prosi vneti pevec Marijo z milimi besedami, da naj ona prosi zanj ob prestolu božjem ter pošilja pesem vsemu krščanskemu svetu, posebno pa bratom nemškega viteškega reda, „ki pobožno in veselo Marijo časti in množi vero na Kristusa.“

„Menih pobožen je zapel — Nekdaj tu pesmico vesel:
In večkrat v Zajčkem samostanu — se čula je pri kartuzijanu.
In iz tihotnih celic vnet — Zaslišal jo je daljni svet,
Doni črez hribe, črez polje, — Potrka tiho marsikje,
Ne utruji nje težavna pot — Dokler ji ne odpró povsod!“

(Prevod Mat. Zemljiča.)

Prijazni Marijini spev se je čudovito hitro širil in je dobival vedno več prijateljev. Pobožni pevec je že davno počival v grobu, njegova ljubka pesem pa je bila tisočerm v tolažbo ter je ponašala brezbroj src na perotih ljubezni k Mariji in po nji k Bogu.

Vedno novi pionirji Marijine slave so dohajali na slovensko ozemlje. L. 1223. so prišli v Ljubljano prvi frančiškani; poklical jih je Sponheimski grof Bernhard, ki je bil velik dobrotnik kranjskih samostanov. Za njimi so se naselili sinovi sv. Frančiška v Trstu, Gorici, Ptuj (1239), v Celju (1241), v Kamniku. L. 1284. sta bila pozidana cerkev in samostan minoritov v Mariboru pod naslovom: „Hiša božja naše ljube Gospe.“ Tudi dominikani so ustanavljali svoje postojanke tako v Brežicah (1219), v Ptuj (1230), v Velesovem, v Studenicah (1259). Posebno je bil na slovesu velesavski samostan, ki je bil

Marija Snežnica (Sta. Maria Maggiore) v Rimu.

zgrajen l. 1238. v „dolini Marijini“. Bele nune so se tu naselile kmalu po smrti sv. Dominika († 1221); prišle so iz Ziegelhofen-a. Odlične plemenitaške družine so pošiljale svoje hčerke v velesavski samostan, da bi ločene od svetne nevarnosti po redovnih pravilih živele v ti samotni dolinici. Obljube so dominikanke storile Bogu, Devici Mariji in sv. Dominiku. Ta samostan je osebno obiskal veliki poljski apostol in izredni častilec Marijin, sv. Hijacint. Pozneje, posebno v 15. stoletju, so se velesavske dominikanke mnogo trudile za rešitev jetnikov iz turške sužnosti. Nastanili so se avguštini v Dobrlivasi (1186), v Velikovecu (1262), v Ljubljani, premonstrati v Grebinju, klarise v Mekinjah in Škofji Loki itd.

Lahko rečemo kratko: samostani sploh vsi so bili prave postojanke Marijinega češčenja med Slovenci. Kjerkoli je nastala samostanska naselbina, povsod je v njenem posvečenem ozidju glasno odmevala slava Marijina; kamor so prišli, povsod so redovniki in redovnice oznanjevali čast nebeške Kraljice in v tem so se kosali cistercijani, frančiskani, avguštini, kartuzijani, dominikani, pozneje jezuiti, karmeliti itd. Zidali so Marijine cerkve, negovali Marijina božja pota, Marijine bratovščine itd.

Poleg redovnikov so pa, zlasti potem, ko so se uredile župnije po Slovenskem, tudi svetni duhovniki — na čelu jim škofje — z vneto širili Marijino čast. To lahko sklepamo iz zgodovinskega dejstva, ker so bile mnoge izmed najstarejših župnijskih cerkvâ na slovenskem ozemlju (nekatero celo iz dobe pokristjanjevanja) posvečene Mariji Vnebovzeti; tako na pr. na Kranjskem: Trebnje, Cerklje (v l. 1154. se imenuje v listinah nek župnik: Richerus, plebanus de Sta. Maria), Slavina, Lesce; v tržaški škofiji: Repentabor, Jelšane, Buzet; v lavantinski škofiji Braslovče; na Koroškem: Dobrlavas, Maltein itd. Že l. 1360. je dušni pastir v Rušah, Joahim Ebner, vpeljal prelepo navado, da so sosesčani na predvečer praznikov združeno v cerkvi molili sv. rožni venec; pozneje so pridevali tudi lavretanske litanije. Prvi škof ljubljanski Sigismund Lamberger (1463—1488), ki je že l. 1445. kot župnik šmartniški ustanovil znamenito Marijino bratovščino „Fraternitas purificatae“, je imel na svojem pečatu vdolbeno kronanje Matere Božje.

Poleg redovnikov in svetnih duhovnikov imajo nemale zasluge za razširjenje Marijinega češčenja tudi mnogi svetni velikaši; saj so ravno oni s svojim premoženjem mnogim redovom in cerkvam omogočili uspešno delovanje v slavo Marijino. Tako pravi Orožen o slavnih celjskih grofih, da so obdarovali premnogo cerkvâ in samostanov ter naredili veliko pobožnih ustanov, sploh storili so velikanske stvari za katoliško cerkev; koliko dobrot so od njih užili benediktinski samostan v Gornjemgradu, kartuzijani v Zajčklostru, v Bistri, Pleterjah. Celjski grof Herman I. je zgradil l. 1331. v Ljubljani novo kapelo v čast loretski Mariji. Četudi njih življenje ni bilo vselej hvalevredno, za čast Marijino so se pa srčno potegovali, Mariji na čast so darovali ogromna imetja ter želeli po smrti počivati v cerkvah Marijinih; tako na pr. sta pokopana v Marijini minoritski cerkvi v Celju med drugimi celjska grofa Herman I. in Viljem. Tudi viteški redovi niso zaostajali, če je bilo treba kaj storiti za Marijino slavo — v kolikor so imeli vpliv po Slovenskem. Tako so v davnih časih zgradili templarji metliško podružnico pri Treh farah, obstoječo iz treh cerkvic, katerih prva je posvečena prečistemu Spočetju Marijinemu, drugo v čast trpečemu Zveličarju in tretjo v čast žalostni Materi Božji. Plemiči so pridevali radi svojemu imenu častno ime Marijino. Tako je poleg Marijine cerkve v Cerkljah nek plemič sezidal grad, od katerega so se njegovi potomci imenovali: „milites de ecclesia Stae. Mariae“, t. j. vitezi cerkve sv. Marije.

V zgodnji dobi že zasledimo po Slovenskem tudi prve Marijine božja pota, ki so jako dvignila ljubezen in zaupanje do

Madona di Granduca.

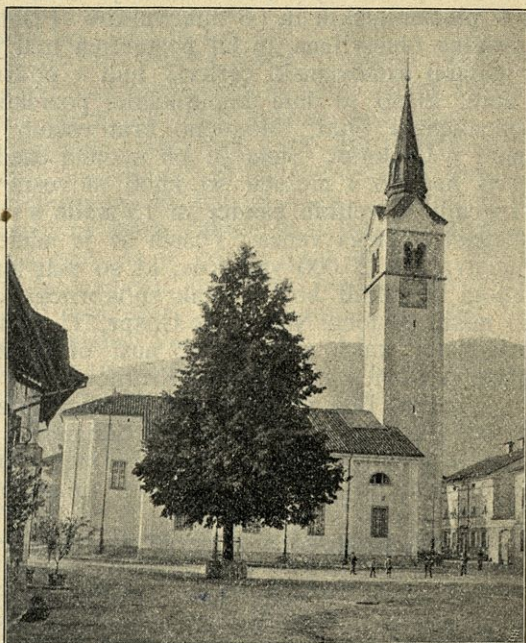
(Slikal Rafael Sanzio.)

Marije. Tako je že zdavnaj slovela kot romarka cerkev „Gospa Sveta“ s čudotvorno prekrasno podobo Matere Božje iz belega marmorja. Obilni čudeži, ki so se godili na tem kraju, so vabili verne romarje, da so iskali pomoči pri sedežu premilostne Matere. V velikih procesijah so romali tja božjepotniki iz Koroškega, Štajerskega, Kranjskega, Tirolskega, Solnograškega. Še v časih, ko so slovenski knezi gospodovali po Koroškem, je bila zelo obiskana Marijina božja pot Osoje na prijaznem bregu osojskega jezera; oskrbovali so jo benediktini. Starodavna velika župnija in ob enem imenitna božja pot je bila cerkev „Marije Device na Otoku“ vrbskega jezera, tega bisera Koroške dežele; ustanovil jo je že l. 974. brižinski škof Abraham. Oskrbovalo je božjo pot več mašnikov, ki so združeno živeli ter sv. vero oznanjevali po Koroškem in bližnjih deželah. Semkaj je vrelo nekaj slovensko ljudstvo iz bližnjih in daljnih krajev v lepo urejenih procesijah. Slovencem dobro znana božja pot je bilo Marijino Celje, visoko gori v štajerskih hribih. Že od nekdanj so se radi tja zatekali k svoji Materi. Posebno iz spodnjega Štajerja so že v 14. stoletju hodile tja gori procesije. V nekaterih krajih so bile posebne družbe, katerih lep namen je bil, vsako leto ali vsaj vsakih pet let romati v Marijino Celje. Za Slovence častna in preimenitna je Marijina romarska cerkev v Rušah ob desnem bregu Drave, kake dve uri od Maribora proti zahodu. Zgodaj že, pravijo da že pred Marijinim Celjem, je slovela ta božja pot daleč naokrog. Posebno so se množile procesije v zares žalostnih časih lakote, bolezni in turških vojskâ. Tu se je mnogo molilo in tekli so potoki spokornih solzâ. Tu je delila Marija izredno mnogo milosti ter uslišala brez števila prošenj v dušnih in telesnih zadevah. Dohajali so romarji tudi iz tujine. Obiskavali so Ruše tudi plemenitaši, škofje, imenitni duhovniki. Celo cesar Friderik III. se je l. 1444. klanjal ter priporočil ruški Materi božji. Vrhunec je dosegla ta božja pot v 17. stoletju. Tako na pr. je bilo od 1645 do 1659 obhajanih tukaj 2 milijona in 886 tisoč vernikov. [Poročila nam povedo, da je že v 12. stoletju romalo mnogo Slovencev v Lesce. Kmalu so zasloveli druge Marijine božje poti na Kranjskem: Mati Božja na blejskem jezeru, Zatičina; v 13. stoletju Velesalo, Kostanjevica, ljubezniva Šmarna gora. Iz bližnjih in daljnih krajev so že v tem stoletju romali na to priljubljeno goro Marijino preprosti kakor odličnjaki: škofje, patrijarhi, celo kardinali. Že pred l. 1314. je več oglejskih patrijarhov obiskovalcem te božje poti delilo odpustke. V 14. stoletju so prišle sloveče sv. Višarje, Stopiče, Cerngrob, Cerknica, kamor je prihajalo v časih nešteto ljudstva častit Božjo Mater. Bila je ta cerkev posvečena Mariji, angelski Kraljici. V to dobo spada tudi začetek Marijine božje poti na Homcu. Gotovo je, da je bila tukaj božja pot in Marijina bratovščina že pred l. 1526. Tega leta namreč je dala cerkev na Homcu in bratovščina Matere Božje dva keliha in nekaj denarja za vojake na Ogrskem po nesrečni bitki pri Mohaču s Turki. Zgodaj je bil tu že tudi vpeljan shod na Mali Šmaren, ki je god farne patrone. [Kmalu je jako zaslovela božja pot Sv. Gora na Goriškem, to prečudno svetišče

nebeške Kraljice. Pobožno ljudstvo izpodbujeno po mnogih čudežih je od vseh strani vrelo častit Mater Božjo in jo prosit milosti. Kranjci, Korošci, Štajerci, Furlani, Benečani, Istrijani, Dalmatinci so romali na sv. Goro. Povsod se je glasila slava tega Marijinega svetišča. Leta 1574. je dal deželni poglavar, nadvojvoda Karol, samostan in okoliško zemljo frančiškanom v posest, da so ti tem lažje skrbeli za dušne potrebe romarjev. Na tisoče Slovencev je dobivalo tolažbo in pomoč pri čudodelni Materi božji na Trsatu. V trumah so verniki iz slovenskih pokrajin hiteli na ta kraj, kjer je vladal nek nadzemski, nebeški vonj. Dohajali so tja romarji tudi iz daljnih dežel, iz Češkega, Moravskega, Dalmacije, Ogrskega, Italije itd. Bilo je na leto okrog 100.000 obhajancev. Cerkev in samostan je pozidal grof Martin Frangipani ter je obojno z mnogimi posestvi podaril manjšim bratom sv. Frančiška v ustanovnem pismu l. 1431. Mnogi papeži in cesarji so samostan obdarili s privilegijami. Cesar Karol V. je poslal Mariji na Trsat zlatega, z diamanti okrašenega orla, hoteč s tem činom — kakor je omenil v pismu 10. mal. travna 1536 — vzeti Trsatsko svetišče v svoje posebno varstvo.

Polagoma so se začele širiti in cveteti raznovrstne Marijine bratovščine, ki so zelo poživile in povzdignile češčenje Marijino; vpe-ljavali in vodili so jih redovniki in svetni duhovniki. Že l. 1371. je obstojala bratovščina žalostne Matere Božje v Konjicah. L. 1445. nahajamo v šmartinski župniji pri Kranju znamenito bratovščino „Fraternitas purificatae“ (bratovščina Očiščevanja Matere Božje), ki jo je potrdil papež Evgenij IV. ter jo obdaril s popolnimi odpustki, ki so jih dobivali udje na Svečnico

(praznik bratovski), na dan vstopa in smrti dan. Na Homcu je obstojala Marijina bratovščina že pred l. 1526. Na sv. Gori pri Gorici so imeli frančiškani svojo lastno bratovščino „Blažene Device Marije milosti“, ki jo je potrdil oglejski patrijarh Fr. Barbarus 16. mal. srpana 1596; razni papeži, tako Pavel V., Aleksander VII. in drugi so ji podelili razne odpustke in pravice. L. 1631. je kapucin o. Janez Baptist iz Este v Trstu ustanovil „pobožno zvezo žalostne Ma-

Kobarid.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

tere Božje“. L. 1644. se omenja bratovščina „Matere Božje Vnebovzete“ pri podružnici v Goričici, ki je bila že prej ustanovljena, pa so jo luterani zatrli. Posebno veselo so se širile roženvenške bratovščine. Prav zgodnje so bile one v Velesovem in na Šmarni gori. V Novem mestu v proštjski cerkvi so imeli oltar Naše ljube Gospe Vnebovzete z bratovščino svetega rožnega venca. Vsako nedeljo po pridigi so molili del svetega rožnega venca. Voditelj te pobožnosti je po ustanovnem pismu užival prosto stanovanje in več drugih dohodkov. Jako lepo razvita bratovščina svetega rožnega venca je obstojala v samostanu dominikank v Studenicah. To bratovščino je z veliko slovesnostjo obnovil 4. mal. travna l. 1688. tamošnji nunski spovednik Martin Schusnig, ki je s pomočjo samostana oskrbel krasno bratovsko knjigo, ki je še ohranjena. Pohvalno omenja pristavek v ti knjigi tega pobožnega moža kot pravi vzor apostolskega življenja in zglednega duhovnika ter pove, da je poln zaslug 2. mal. travna l. 1694. izročil svojo dušo Stvarniku, pojoč lavretanske litanije. Bratovščina je štela več tisoč članov, med njimi 109 plemenitaških in 66 duhovnikov. Približno tedaj, ko je bila bratovščina obnovljena, je bil postavljen tudi jako lep roženvenski oltar v tedanji samostanski cerkvi; tudi v podružnici studeniški, pri sveti Luciji, ki so jo dale dominikanke pozidati, je bil l. 1675. postavljen roženvenski oltar. Mogočno bratovščino svetega rožnega venca so imeli v Cerknici. Štela je ob svojem času nad 86.000 udov. Vsako prvo nedeljo v mesecu so imeli slovesne procesije, pri katerih so razgrnili 32 velikih bander in 15 malih s slikami petnajstih skrivnosti svetega rožnega venca. Včasih se je udeležilo teh procesij ogromno ljudstva, do 20.000 vernikov, ki so peli ter molili sveti rožni venec; mnogi so hodili bosí v znak spokornega duha. Na posebnih nosilih so nosili podobo Naše ljube Gospe. Te veličastne procesije so očitno pričevale, kako prisrčno so naši očetje že pred stoletji častili preblašeno Devico in angelsko Kraljico.

Zares, Bog je bogato blagoslovil prizadevanje onih svetih mož, ki so tako vneto delali za pokristjanjenje slovenskega rodu; sveta vera je pognala globoke korenine med Slovenci. S sveto vero pa se je ukoreninilo češčenje Marijino, ki se je vedno bujnejše razcvitalo in prevzemalo slovenska srca.

Toda prišli so nad verne Slovence viharini časi. Od juga je grozil krvoločni Turek, od severa pa je žugala Lutrova kriva vera. V veliki nevarnosti je bil obstanek slovenskega ljudstva; bati se je bilo, da izgubi sv. vero, pozabi na Marijo ter se potuji. Toda slovenski narod je srečno prebil silne borbe, ohranil je neskaljeno sv. vero ter neomajano ljubezen do Marije. Obenem s svojimi borbami je postal pravi „antemurale Christianitatis“, t. j. predzid krščanstva, ki je zaježil prodiranje Turkov na sever in prodiranje luteranstva na jug. In s tem je postal obenem dobrotnik tujih narodov.

Krvava, a obenem sijajna za slovensko zgodovino je doba turških vojsk. Nikoli v slovenskih sreih ni žarela tolika ljubezen do doma in svete vere, kot takrat, ko so naši pradedje ti dve svetinji in obenem vso državo z imetjem in krvjo branili proti sovražniku

krščanske omike. Značilno je, da so Slovenci ravno v času turških napadov sezidali mnogo cerkva, posebno Marijinih, s tabori vred; stare cerkve pa so zavarovali istotako s tabori. Tako na pr. so obdali cerkljansko župno cerkev kakor trdnjavo z močnim ozidjem, da so se koncem 15. stoletja lažje branili turških napadov. Na koncih tabora so stali štiri stolpi, okoli zidovja pa je bila izkopana široka in globoka struga, ki so jo ob času nevarnosti napolnili z vodo iz bližnjega potoka. V takih, s taborom zavarovanih cerkvah so se poskrili naši predniki, če so kresovi napovedovali bližajočega se Turčina; pri nebeški Kraljici pa so iskali v stiski poguma ter jo prosili pomoči. Marija je čula njih prošnje, jim je stala ob strani ter jim večkrat čudežno pomagala, kakor pripovedujejo razne pripovedke. Res, da tem ne moremo dati popolne resnice, vendar jim nekaj zgodovinskega jedra ne moremo odrekati. Naj navedem le par takih pripovedk.

Za časa turških napadov je bila tudi Ptujška gora ljudstvu zavetišče. Zato so se namenili Turki nekoč tudi na goro. Poveljnik aga

Zbiraje divje trume zaroti se,
 Še pređen ura zjutraj sedem bije
 Najej se konj z oltarja mi Marije. (Črnagora, Turkuš.)

Že prihrume Turki pred goro, kar jim pocepaajo konji mrtvi na tla; cerkev na gori pa mahoma očrni, da je ni mogoče več videti. Od tega časa se Ptujška gora imenuje tudi Črna gora. Na Šmarni gori je znamenje, ki ga imenujejo „Sv. sobota“ in ima zgodovinski pomen. Tudi Šmarna gora je bila utaborjena. Pridrli so Turki. Okoličani in Ljubljancani prihite prestrašeni na goro v tabor in se iskreno izročajo varstvu Matere Božje. Turek zve, da je veliko ljudi na gori; vdere jo za njimi, da bi, kakor je bil navajen, tudi tukaj neusmiljeno moral ter zlasti mladež vlekel s seboj v sužnost. Ubogi ljudje s strahom zapazijo, da se krvoločni Turek bliža. Vsi zaupljivo in srčno kličejo: „O Marija, usmili se! Pomagaj nam! Reši nas!“ Ta klic po pomoči ni bil zastoj; Marija stiskanih ni zapustila. Turki naenkrat ostrme in — nazaj zbeže. Zakaj? Stara pripovedka pravi, da je Marija poslala svetega Ahacija z ognjenim mečem zoper strahovite Turke, ki so preplašeni bežali v dolino ter se potem valili po kokriški dolini na Koroško. To se je zgodilo na sv. Ahacija dan ob poldvanajstih. V spomin tega čudovitega rešenja stiskanega ljudstva zvoni na Šmarni gori opoldne ob poldvanajstih. Nekdaj je bil na sv. Ahaca dan velik shod na Šmarni gori. Znamenje se pa imenuje „Sv. sobota“, ker je morebiti Marija ravno v soboto rešila ljubljene otroke.

Ko so l. 1683. Turki s silno armado oblegali Dunaj, je trepetalo vse avstrijsko cesarstvo, kajti gotovo je bilo, da če pade Dunaj, bi zavladala groza po vseh naših deželah. V ti veliki nevarnosti so vrele silno velike procesije iz Celovca v Gospo Sveto, prosit Marijo za zmago krščanskega orožja. Poleg neizmernih množic preprostega ljudstva se jih je udeleževala pridno tudi višja gospoda. Te procesije so uredili koroški deželni stanovi. Po dobljeni krščanski zmagi so ti stanovi postavili v znak hvaležnosti Mariji v Gospi Sveti kamenit steber z njeno podobo in napisom: „Božji Devici Gosposvetski po-

stavili hvaležni koroški stanovi.“ — Ravno v istem času, v onih devetih tednih, v katerih so Turki oblegali Dunaj, je tudi v Rušah pred Materjo Božjo klečalo noč in dan neštivilno ljudstva. Nad 50 velikih procesij je v tem času tja prišlo prosit pomoči. Vse je vpilo glasno: „O ruška Mati Božja, ti nam pomagaj!“ In prošnje so bile uslišane. Turki so bili pobiti ravno na ruško nedeljo (12. kimavca 1683), ko je nešteta množica romarjev pristrčno vzdihovala: „O usmiljena Mati Božja ruška, usmili se nas!“

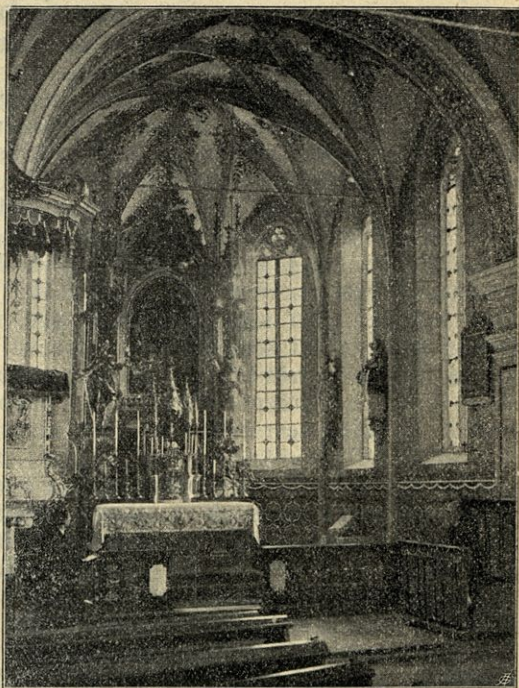
Slovenskim bojevnikom v turških vojskah so načelovali odlični vitezi in graščaki. Mnogi teh hrabrih mož so se odlikovali po izredni ljubezni do Marije. Na svojih gradovih so imeli kapelice Matere Božje. Tako na pr. je bila na starem Turjaku prostorna kapela Naše ljube Gospe, v kateri je bila vsak dan sveta maša. Marijine kapele najdemo na pr. tudi na Valvazorjevem gradu v Mediji, na Belneku pri Moravčah, v Kodelijevem gradu pod Ljubljano, v graščini v Otočicah pri Novem mestu itd. Zgodovina nam pové več lepih zgledov o ljubavi in zupanju teh srčnih vitezov do Marije. Leta 1696. je prinesel v Ruše Peter plemeniti Weufler z zlatom vezeno turško bandero ter ga poklonil Mariji. Ta hrabri junak se je boril zoper ljutega Turka pri Zalem Kamenu. Dve krogli mu gresta skozi usta. On pade s konja. V tem trenutku se zaobljubi Materi Božji v Rušah. Čudno, prečudno! Nanovo oživi, ne čuti nobenih bolečin, zajaše zopet konja ter se tako pogumno bojuje, da pobije mnogo Turkov in jim naposled ugrabi zastavo. Posestnik poganiškega gradu, grof Janez Lovrenc Paradeiser, je bil poveljnik v Otočacu. V neki bitki je zašel v veliko nevarnost, ker je bil njegov konj ranjen. V ti sili je obljubil Mariji, da ji hoče sezidati cerkev v Stopičah. Bil je rešen. Storjeno obljubo je tudi vestno izpolnil. Opisano dogodbo kaže slika, ki jo hranijo v stopiški župni cerkvi. Na ti sliki kaže od Turkov napadeni grof na podobo Matere Božje, rekoč: „Tista me je varovala v vojski.“ Pa Marija ni le varovala tega viteza v bitki, ona je bila varuhinja slovenskega naroda sploh v nevarnih bojih za dom in sveto vero.

Med tem ko so se naši pradedje skoraj neprestano bojevali zoper polumeseca, je prihrumela od severa druga, še silnejša nevarnost. Kakor huda povodenj se je širil križi nauk odpadnika Lutra Martina. Njegovi pristaši, nesrečni luterani, so s svojimi strastnimi govori in krivoverskimi spisi napadali sveto katoliško vero in cerkev. Posebno so si prizadevali, da bi vernemu ljudstvu osmešili češčenje Marijino in izruvali iz slovenskih src ljubezen do nebeške Kraljice.

V nedeljo pred Malo Gospojnico l. 1581. so luteranski propovedniki besneli po Ljubljani proti nji, katere rojstni dan se je bližal. Raz ljubljanskih lec, katerih so se skoraj vseh polastili, so zabičavali svojim pristašem, da naj se Mala Gospojnica izključi izmed števila praznikov, češ, da se je papež izmislil ta god Marijin. Za Marijino čast se je takrat potegnil nadvojvoda Karol, ukazavši svojemu vice-domu, da naj skrbi za ohranjenje starega reda ter naj pazi, da se po starem običaju slavi praznik Marijinega rojstva.

Kakor Mariji posvečenim godovom, tako novoverci tudi niso prizanašali njenim božjim potom. Oskrunili so staroslavno Gospo Sveto, psovali romarje in napadali duhovnike zato, ker so priporočali češčenje Matere Božje. Posebno jim je bil trn v peti tamošnji dekan Ivan Rožekar. Naščuvana druhal ga je sramotila! s surovimi besedami; neki ključar je pristopil in ga udaril s kladivom po ustih, da mu je izbil zobe. Razbojniki so prihrumeli celo v cerkev med najsvetejšo daritvijo. Pred povzdigovanjem je potegnil besni luteran duhovnika izpred oltarja, ga teptal z nogami, mu otvezil verigo okrog vratu ter jo zadrnil. Zadal bi ga, ko bi mu katoličani ne priskočili na pomoč. Zvestoba pravovernih kristjanov ni odnehala. Za češčenje Marijino vneti vetrinjski opat je zbral očitno procesijo, ki je šla s svojimi banderi skozi Celovec v Gospo Sveto. Surovi luterani pa so moleče ljudstvo zasmehovali, nad njim vpili, bandera ometavali z blatom in kamenjem. Tako je luteranstvo divjalo proti katoličanstvu s surovostjo in silo. Videč to razdejanje v svoji domovini, je zapisal l. 1588. ljubljanski kanonik Pavel Gottscheer v svoji bolesti pretresljive besede: „Naša cerkev je od dne do dne bolj prazna. Joj, kam smo prišli! Usmili se Bog! V kakšne čase smo zabredli!“

Toda božja previdnost vernega slovenskega ljudstva ni zapustila. Ko je bila nevarnost najsilnejša, je nastopil proti luteranom junaški mož — škof ljubljanski Tomaž Hren. Neustrašeno je branil ta odlični vladika sveto vero in z njó slavo Marijino. Kako

Kranjska gora.

(Marijin oltar.)

otroško je bil ta izredni mož vdan sveti Devici, pričujejo njegovi dnevni zapiski in dela njegova. Vsak hip skoraj te sreča v njegovem dnevniku kak vzklik, namenjen nebeški Gospé, na pr.: „Hvala Bogu in blagoslovljeni Devici“ ali „Devici najslavnejši“. V koledarju l. 1600. piše, da „smo 9. mal. travna v sprevedu zopet sprejeli in posvetili cerkev Marije Device v Velenjah, katero so l. 1574. osvojili in do rečenega časa obdržali krivoverci. Luteranski predikanti so bili razrušili nekaj oltarjev. Pri procesiji je bilo 25 župnij z banderi, duhovniki, velikanska

množica ljudi, nad 10.000! Hvala Bogu!“ V Nazaretu na Štajerskem je postavil lepo kapelico v čast Materi Božji, kjer je nastala pozneje sloveča božja pot Marijina; pod njegovim naslednikom Rajnoldom Skarlikijem so se v ta kraj naselili frančiškani bosenske provincije; njihov samostan je postal važna postojanka za probujo verskega življenja v gornjesavinjski dolini. Skrbel je Hren za slovenske knjige ter pesmarice, želeč, „da bi gornjegrajsko duhovstvo, ki roma ob gotovih slavnostih v Novo Štifo, imelo dosti pesmic.“ On piše: „In smo peli (v Novi Štifi) slovenske popevke, lavretanske litanije v taistem jeziku obenem z ljudstvom do polnoči, ljudstvo pa je pelo do zjutraj vso noč.“ V Gornjem gradu je ustanovil Marijin kolegij, ki naj bi bogoslovce vzgajal v dobre duhovnike. Vneto je podpiral Marijine družbe; zato so ga v znak priznanja 5. junija 1611 izvolili prvim rektorjem kongregacije blažene Device Marije Vnebovzete v ljubljanskem kolegiju tovarištva Jezusovega. Kako vesel je bil ta obnovitelj katoličanstva v naši domovini, ko je l. 1627. prvikrat slovesno praznoval praznik Marije Brezmadežne. K nji se je zatekel v mučni bolezni in pred smrtjo. Hoteč zatreti krivoverstvo iz slovenskih tal se je opiral goreči mož na pomoč avstrijskih vladarjev, a še bolj na nadzemsko pomoč nebeške kraljice. Škofa Hrena spomin je blagoslavljal slovenski rod in ga bo blagoslavljal vse čase.

Trdno je zaupal v Marijino pomoč tudi Rajnald Skarliki, ki je za Hrenom l. 1630. zasedel stolico ljubljanske škofije. V svoji prošnji, da ga sprejmo med sodale Marijine, je zapisal sledeče gniljive besede: „Ko sem prišel na svet, me je mati posvetila službi Device Marije; nji sem se vsega daroval v dijaških letih, to hočem storiti tudi sedaj kot škof ljubljanski. Darujem se Materi Božji, v nebo vzeti, zakaj na praznik Marijinega Vnebovzeta sem bil v škofa posvečen in rojen sem bil na praznik Marijinega Oznanjenja.“

S škofi so duhovniki sredi nevarnih časov vodili ljudstvo k Mariji. Kot pravi Marijin mučenik je umrl ruški župnik Janez Marija pl. Lichtenhein. Tega pobožnega moža so ujeli Turki, zvezanega s seboj vlekli in naposled na kose razsekali (1529—1531). Oče Rušanov, Luka Jamnik, je prenovil Marijino cerkev ruško v hudih časih (1679—1686), ko so razsajale kuga, lakota in vojska; svojim ovčicam je bil tolažnik in skrben vodnik. Njegovo očetovsko srce je bilo vsem odprto; s svetim rožnim vencem v roki je zbiral strahu in groze prepadle vernike pred sedežem milostne Matere Božje ter jih z iskrenimi besedami vnmal k zaupanju do nebeške Kraljice. Dne 19. mal. travna 1714 je umrl dekan ljubljanske stolne cerkve dr. Anton Dolničar, izgovarjajoč presladki imeni „Jezus in Marija“. Vsak dan je molil sveti rožni venec ter je isto zahteval od drugih. Podpiral je Marijine cerkve na Dobrovi, Šmarni gori itd.

S svetno duhovščino roko v roki so z isto vnemo in odločnostjo delovali v ti nevarni dobi za prospeh svete vere in rast slave Marijine razni redovniki: Jezuiti, kapucini, frančiškani, avguštini itd.

Prav izredne zasluge so si stekli v tem času očetje jezuiti s tem, da so vzgojili v svojih kolegijih veliko število vnetih duhovnikov

in prepričanih laikov, ki so s svojim kremenito verskim nastopom in življenjem prekvasila naše ljudstvo, posebno še meščanstvo. Kot pripomoček pri vzgoji teh značajnih mož so se posluževali pred vsem češčenja Marijinega. Vcepili so svojim gojencem iskreno ljubezen do Marije ter jim priporočali, naj si vzemó presv. Devico kot vzornico vseh čednosti. Poleg jezuitov so se borili v prvih vrstah proti luteranstvu v naši domovini tudi kapucini, odlični častilci Marijini. Cerkve kapucinov so večinoma bile posvečene Materi Božji, posebno kot Brezmadežni Devici.

L. 1591. so kapucini pozidali v Gorici cerkev in samostan s pomočjo goriških plemenitašev v čast Mariji Vnebovzeti. Kapucinsko cerkev in samostan v Krškem je posvetil 11. septembra 1644 pičenski škof Anton Marenzi v čast brez madeža Spočeti. Dve leti pozneje je nastal tudi v čast Brezmadežni kapucinski samostan v Celovcu. Temeljni kamen kapucinskega samostana so postavili že 15. vinotoka 1613 v Beljaku. V Škofji Loki je nastal enak samostan l. 1707. Tem lažje so kapucini v slovenskih deželah širili ljubezen do Marije, ker jim je bilo ljudstvo zaradi njihove preprostosti srčno vdano. Tudi frančiškani niso zaostajali, kadar je bilo treba povzdigniti glas v čast nebeški Kraljici. Tudi tako imenovani bosači (discalceati), ki so imeli v Ljubljani samostan sv. Jožefa (dozidan l. 1692.), so se odlikovali po srčni ljubezni do Marije. V spodnjem samostanskem hodniku je visela lepa slika Matere Božje, ki jo je prinesel iz Einsiedelna o. Ambrož a S. Leonardo. Steno okrog podobe so lepo na presno poslikali ter sliko Marijino zaljšali s cveticami. Pred njo je gorela svetiljka, klečalnik pod njo pa je vabil k molitvi. Vsako soboto in o navečerih (vigilijah) praznikov so se tu zbirali menihi ter skupaj molili lavretanske litanije.

Prav hvalevredno so se trudili posebno še avstrijski vojvode iz hiše Habsburške, da bi zatrli v naših krajih, kot svojih deželah, pogubno krivoverstvo ter ohranili slovenski rod v pravi veri. Z vneto so pospeševali češčenje Marijino. Kaj odlični častilci so bili na pr. Ferdinand II. in III., Leopold I. itd. Njihov lep zgled je blagodejno vplival na podanike...

Dvojni vihar je pojenjal in naposled minil. Nikakor ni mogel ugasniti ognja ljubezni do Marije v slovenskih srcih, celo utrdil ga je. V turških stiskah so se naši pradedje zaupno obračali k Pomočnici kristjanov. Mnogi od Turkov ujeti in v sužnosti vzdihujoči so se s pomočjo Marijino čudovito rešili. Na Slovensko so s seboj prinesli turške okove, jih v vedni spomin na Marijino pomoč obešali po stenah Marijinih svetišč ter se svoji nebeški Dobrotnici s solzami zahvaljevali... V boju zoper luterance pa je Marija skazala svojo moč po prislovcu: Vse krive vere si premagala sama ter tako povečala zaupanje na svojo moč... Da je vkljub viharim časom med našim ljudstvom češčenje Marijino zares naraščalo vedno bolj in bolj, o tem nam pričuje vesela rast raznih bratovščin ter posebno še rast slave Marijinega brezmadežnega Spočetja. Na prvem mestu imenujem karmelske bratovščine, ki so jih posebno negovali oo. frančiškani.

V frančiškanski cerkvi v Brežicah je bila ustanovljena taka bratovščina l. 1702. Imela je lastno kapelo z oltarjem, pod kapelo pa grobišče za rajne ude. V Kamniku se je začela istega leta škapulirska bratovščina z lastnim, za ude privilegiranim oltarjem. V nazarškem samostanu na Stajerskem se je pričela l. 1706. L. 1715. so jo ustanovili pri Novi Štifti poleg Novega mesta, l. 1721. na Češnjici.

Šmarje pri Jelšah.

(Marijin oltar pri sv. Roku.)

V ljubljanskem frančiškanskem samostanu so jo vpeljali l. 1761. Imela je privilegirani oltar ter drugo nedeljo vsakega meseca procesijo po mestu. Čez 900 udov se je vsako leto vpisalo vanjo. L. 1695. je bila ustanovljena v frančiškanskem samostanu v Novem mestu. Tudi v goriškem frančiškanskem samostanu je obstojala škapulirska bratovščina z mnogimi udi. Imela je vsako leto po prazniku karmelske Matere Božje slovesno procesijo. Poleg karmelskih bratovščin so se nadalje veselo razvijale na mnogih krajih roženvenske bratovščine, na pr. v Horjulu, pri avguštinih v Ljubljani itd. L. 1729. je bila vpeljana v Tomišlju. L. 1782. se je pričela bratovščina večnega rožnega venca v Selnici na Sp. Stajerskem. Posebno po roženvenskih bratovščinah se je udomačil sv. rožni venec po slovenskih hišah ter postal nerazdružljiv prijatelj naših pradedov. Poleg že navedenih bratovščin so

bile posebno priljubljene bratovščine žalostne Matere Božje. Taka bratovščina je cvetela že v 16. stoletju v opatijski mestni cerkvi v Celju. Zelo znana je bila bratovščina žalostne Matere Božje pri sv. Florijanu v Ljubljani, ki se je pričela l. 1713. Enake bratovščine Marijine žalosti so bile ustanovljene leta 1716. v Rušah z več tisoč udi in l. 1738. na žalostni Gori v Mokronogu, v Cerkljah itd. V letu 1710. se omenja bratovščina Marije Vnebovzete na Dobrovi. L. 1704.

je bila potrjena bratovščina Marije Pomočnice v Ljubnem. Zapisani so bili vanjo imenitni gospodje, med njimi v prvi vrsti knezoškof Dr. Ernest Amadeus.

Kaj znamenita je bila bratovščina Marijinega prečistega Srca, ki jo je 31. sušca 1718 kanonično ustanovil papež Klemen XI. v Mekinjah v tedanji klarisarski cerkvi Marije Vnebovzete, ki je postala ravno po ti sloveči bratovščini nekako središče Marijinega češčenja daleč naokrog. Iz bratovske knjižice, ki jo je v nemškem jeziku spisala bogoljubna redovnica in je bila tiskana l. 1734. v Celovcu pri Janezu Kleinmayr, veje otroška, dà, naravnost žarna ljubav do nebeške Matere. V nji izpodbuja vneta pisateljica ude k dejanski pobožnosti do Marije, tako na pr.: 1. Določi si gotov dan, v katerem hočeš Marijo z gorečimi čutili ljubiti ter ji daruj po spovedi očiščeno in z nebeškim kruhom okrepčano srce. 2. Darovanje svojega srca ponovi vsako soboto, posebno na glavni praznik Marijinega Srca. 3. Časti Marijino Srce s čisto dušo in ob prej omenjenih dneh se zdrži tudi dovoljenega veselja ter se vadi v čednostih, o katerih veš, da so Marijinemu Srcu najprijetnejše. 4. Moli rad sv. rožni venec in druge molitve, ki jih priporoča sv. katoliška cerkev, pa moli jih pobožno. Kliči Marijo, ako slišiš uro biti, ob začetku svojih opravil; posebno, kadar zvoní angelovo češčenje, jo kleče pozdravi. 5. Opravi nji na čast kako spokorno delo, na pr. prostovoljni post, poklekni pred njeno podobo na gola kolena, zatiraj lastno voljo, bodi drugim pokoren itd. Stori pa vse to z namenom, da zadostuješ za grehe, s katerimi si žalil njeno dobrotljivo Srce, da zadobiš odpuščanje. . . . 6. Obiskuj Mariji posvečene cerkve in kapele. Postavi njeno podobo na spodoben kraj v sobi ter jo pozdravi, če greš iz sobe ali prideš notri. . . . Te lepe nauke sklene z besedami sv. Bernarda: „Z najsrčnejšo ljubeznijo častimo Marijo, ker je to volja onega, ki hoče, da sprejemamo vse po Mariji.“ Ta bratovščina pa je še v drugem oziru blagonosno delovala, namreč s telesnimi in dušnimi deli usmiljenja. Udom je toplo priporočala, naj jemljejo ubožce pod streho, se ogibljejo sovraštva, pokopavajo mrliče, spremljajo sv. Rešnje Telo v obhodih in k bolnikom, svare grešnike itd. Jako slovesno so udje drugo predpepelnično nedeljo praznovali glavni bratovski praznik. Štirikrat na leto so imeli javni bratovski obhod s kipom Marijinega Srca in bratovskim banderom, ki visi še ob bratovskim oltarjem v Mekinjski cerkvi. Oj ti bandero! Ko bi moglo govoriti, bi nam vedelo povedati mnogo, kako so naši stari očetje otroško častili Marijo, slavili njeno milo materinsko Srce ter trumoma v javnih obhodih pred vsem svetom skazovali vso mogočo hvalo in češčenje! Te in druge podobne Marijine bratovščine so bile poleg drugih bratovščin še na poseben način med našim narodom kvas pravega krščanskega življenja; ogrevale so omrznjena srca za Boga in Marijo v nevarnem času, ko je mrzli janzenizem zapihal tudi po naših pokrajinah. Koristili so pa mnogo tudi v socijalnem oziru. Prinašale so narodu mnogo tolažbe. Zakaj, niso bili zapuščeni tisti, ki so hodili po Marijinih potih. Prečista zavetnica se jim je skazovala v dušnih in telesnih bridkostih vsepomočno Mater.

Pa ne le bratovščine, tudi Marijina božja pota so v onih razburkanih časih lepo cvetela po Sloveniji. Za Kranjsko deželo nam je za to porok Janez Gregor Dolničar, ki našteva in opisuje v mali knjižici (1691), shranjeni v ljubljanski semeniški knjižnici, odlična čudodelna Marijina božja pota v ti deželi. Omenim naj zanimivo Marijino božjo pot pri Devici Mariji v Polji, kamor so posebno Ljubljčančani radi zahajali ali posamič ali sprevedoma častit čudotvorno Mater Božjo. Še posebno se je oživila ta božja pot, odkar so l. 1711. nekateri Marijini častilci v znak posebne ljubezni do Ma-

Dobrna.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

rije postavili ob zelenem poljskem potu med St. Petersko in Poljsko cerkvijo dvanajst krasnih znamenj predstavljajočih dvanajst Marijinih potov. Ljubljčančani, posebno še bratje in sestre bratovščine Matere Božje z imenom: „Pomoč umirajočim“, ki je bila ustanovljena v Polji, so pobožno obiskovali te Marijine postaje ter opravljali iz neke knjižice predpisane molitve. Krasna in ob enem za verne Ljubljčančane častna je bila ta zveza slovenske prestolnice s poljskim Marijinim hramom. Sploh je veselo in pomenljivo zgodovinsko dejstvo, da so prebivalci bele Ljubljane od nekdaj bili srčno vdani Mariji prečišči Devici. Ne le, da so imeli doma več cerkev in mnogo oltarjev

posvečenih naši ljubi Gospé, radi so obiskovali bližnje Marijine cerkve, na pr. Rožnik, Dobrovo, Tomišelj, žalostno goro pri Preserjah, Šmarno goro. Kot posebno zavetnico svojega mesta so častili ljubljčančani žalostno Mater božjo pri sv. Florijanu, kamor so se zatekali v vojnih nevarnostih, ob suši, povodnjih, kugi, goveji boleznii itd. Ko je spomladi l. 1713. bela žena trkala na vrata ljubljanskega mesta, so se prestrašeni meščani zbrali pri sv. Nikolaju ter krenili v procesiji k sv. Florijanu prosit nebeško Pomočnico, naj odvrne pretečo kugo. Dve leti pozneje so se širile koze. En sam dan, bilo je 9. velikega travna 1715, so zagreblji 50 oseb, ki so umrle za to boleznijo. Škofijstvo je nato ukazalo spo-

korno procesijo k žalostni Materi božji. Mogočen sprevod se je vil po mestnem in starem trgu tja do sv. Florijana. Udeležilo se ga je mnogo plemenitašev, med njimi deželni glavar Kobencel sam. Spomin na čudotvorno Mater Božjo pri sv. Florijanu še ni zamrl v srcih ljubljanskih vernikov. Svojo zavetnico še obiskujejo, posebno na cvetni petek, ko prihaja vsako leto k njenemu oltarju maševat ljubljanski škof.

Kmalu po končanem srednjem veku opazamo kakor drugod, tako tudi med Slovenci, eno najljubkejših prikazni v zgodovini Marijinega češčenja — prav čudovit razvoj pobožnosti k brezmadežnemu Spočetju Marijinemu. Vsa nasprotstva sovražnih sil, tudi turške, lutrovske in janzenistovske homatije niso mogle ustaviti tega mogočnega toka. Vidi se jasno, da je bila božja roka vmes.

Sledove češčenja Brezmadežne med našim ljudstvom najdemo že v zgodnji dobi. Nekateri trdijo, da je že oglejski patrijarh Friderik († 897) uvedel tudi pri nas praznik brezmadežnega Spočetja. Nepopolna zgodovinska poročila trdijo, da je bil omenjeni Marijin god v 11. stoletju že običajen v oglejski cerkvi ter v nji podrejenih deželah, torej tudi med Slovenci. Kakor smo že omenili, je vojvoda Ulrik III. l. 1260. ustanovljeni samostan v Bistri zgradil v čast slavne in neomadeževane Device. L. 1419. je prejela župna cerkev loška 40 dni odpustkov za razne godove in praznike Marijine, med katerimi je naveden na prvem mestu Spočetje Marije Device. Goreče so širili slavo Brezmadežne z besedo in zgledom redovniki, pred vsem frančiškani, vrhovni dušni pastirji s svojimi podrejenimi pomočniki, habsburški vladarji ter deželni stanovi. Posebno bujno se je začela razcvitati čast Brezmadežne od Hrenove dobe. Ta vneti vladika je sklenil, kakor je zapisal v svojem dnevniku, da hoče god Brezmadežnega Spočetja Device Marije vedno praznovati kakor zapovedan praznik. Ko se je na pr. leta 1627. vsled prizadevanja njegovega Marijine družbe zelo slovesno pri sv. Jakobu praznoval god Brezmadežne v dan 8. grudnia, je zapisal v knjigo Marijine družbe veseli vzklic hvaležnosti: „Slava Bogu in njegovi veliki Materi Devici Brezmadežni. Amen.“ V prvih vrstah med onimi, ki so pospeševali slavo Brezmadežne, pa najdemo kakor drugje, tako tudi med Slovenci, Marijine družbe, ki so začele pri nas svoje plodovito delovanje ravno v Hrenovih časih. Vzbudile so med našim narodom v 17. in 18. stoletju mogočno armado junaških častilcev Device Marije ter še posebej njenega Brezmadežnega Spočetja. Ljubljani gre čast, da je dala Sloveniji prvo Marijino družbo. Dne 21. grudnia 1605 je ondi v jezuitski cerkvi skupaj stopilo prvih 12 mladeničev, ki so darovali svojo dušo in telo, kri in življenje devici Devici ter ji obljubili večno zvestobo. Seme je bilo vsejano, Marija je prilivala mladi setvi in Bog ji je dal rast. Zato je ta družba krepko pognala in se kmalu razrastla v mogočno drevo. Škof Tomaž Hren je podaril družbi krasno knjigo, v katero so zapisovali imena Marijinih sinov. In prvi, ki je svoje ime zapisal vanjo kot član Marijine družbe, je bil škof sam. Zaslovela je ta družba v nekaj letih preko kranjske meje tja na Štajersko, Koroško itd. Kdo bi se pa temu čudil? Saj

je sprejela v svoje okrilje cvet slovenskega naroda. Duhovska in svetna gospoda ne le iz Krajine, temveč tudi iz Štajerskega, Koroškega in drugih krajev se je zbirala okrog bandera Marijinega. Slavni vitezi in svitli knezi so šli v bojno trumo nebeške Kraljice. Junaki iz turških bojev so se s ponosom imenovali sinove Marijine. V družbeni knjigi so se blestela imena Turjaških grofov, Eggenburških baronov, grofov Galemberških, baronov Lambergov in Barbotov, grofov Blagajev itd. Že ta slavna imena iz slovenske zgodovine nam

Milostna podoba v Marijinem Celju.

plašč, pod katerimi so zbrani vsi stanovi. „Pod tvoje varstvo pribežimo.“

Ker se je pa ta družba preveč namnožila in so bili njeni člani po stanovih preveč različni, so možje zasnovali svojo posebno kongregacijo z imenom družbe Marije Device, brez madeža Spočete. Imena članov so se nam ohranila v veliki z zlatom obrezani in v rdečem baržunu vezani knjigi, ki jo hrani ljubljanski muzej. Krasna naslovna akvarelna slika predločuje Brezmadežno Devico. Na prvem mestu kot sin Marijin stoji zapisan cesar Ferdinand III. Na isti

pričajo, da se plemenitaši iste dobe niso sramovali Marijinega imena, da, celo v čast in ponos so si šteli, da so viteško služili nebeški Gospé. Višje so cenili preprosto ime „sin Marijin“ kot svoje visoke grofovske in knežje naslove. Izredna odlika je družbi došla, ko se je dal vanjo sprejeti sam cesar Ferdinand II. dne 12. grudnia 1616, ko se je zaradi vojske z Benečani mudil v Ljubljani. V družbeno knjigo se je lastnoročno podpisal. Med številke letnice je zarisal ime Marijino; spodaj pa je zapisal: „Corona legitime certantibus“, to se pravi po naše: „Venec zmage tistim, ki se pošteno bojujejo.“ Zares, uresničevala se je na lep način pomenljiva naslovna slika v družbeni knjigi: Nebeška Kraljica z razprostrtimi rokami drži svoj Spodaj pa stoje besede:

strani je zopet podobaj Brezmadežne z latinskim napisom: „In madeža ni na tebi.“ V knjigo je vpisan tudi cesar Leopold. Nadalje se bleste v nji imena: Wolfgang Engelbert Turjaški, Ivan Gregor Dolničar, Jakop Schellenburg ter dolga vrsta odličnjakov. Največ je bilo seveda vpisanih navadnih ljubljanskih meščanov, obrtnikov, rokodelcev in trgovcev. Leta 1640. so zasnovali za učence tretje in četrte šole posebno kongregacijo z naslovom: Kraljica angelov varihov.

Vse te družbe Marijine so se lepo razvijale. Število njihovih članov je naraščalo od leta do leta. Pridružile so se jim marijanske kongregacije še drugod. Tako na pr. nam Valvazor poroča o družbi brez madeža spočete Bogorodice v Št. Vidu nad Ljubljano, ki je delovala v njegovi dobi.

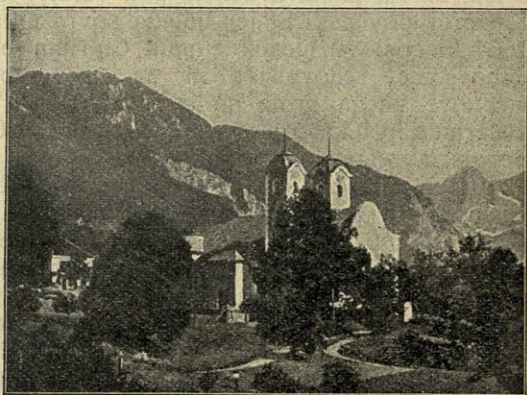
Prekrasno geslo so zapisale slovenske Marijine družbe svojim članom na sinji prapor: Z vso srčnostjo ljubite nebeško Gospo, branite vsekdar in povsod njeno brezmadežno Spočetje! Ostanite ji zvesti do groba, tudi na zunaj bodite vneti apostoli slave Marijine in apostoli dejanskega krščanstva. To geslo je bilo sodalom (članom) ukaz ter zvezda-vodnica v vsem življenju. Kako resno pa so se tudi trudili ti vitezi Marijini, da bi zadostovali v polni meri vzvišenemu cilju! Pri tem se niso bali niti truda, niti žrtev! Kolikor mogoče slovesno so sodali praznovali Marijine praznike. Take dni so šli skupaj k svetemu obhajilu; na pred dneve so se mnogi ostro postili, kakor tudi vse sobote — v čast Mariji. Posebno so morali možje, ki so stopili v Marijino družbo, slovesno in javno zaobljubiti, da se hočejo odločno potegovati za češčenje Brezmadežnega Spočetja Marijinega. Vsako leto na njen god, 8. grudna, so očitno v cerkvi izjavljali: „Mi hočemo trdno verovati to resnico ter Brezmadežni služiti kot poslušni otroci.“ Vsak dan so morali moliti tri očenaše v čast presveti Trojici v zahvalo, da je obdarila Devico Marijo z izredno milostjo brezmadežnega Spočetja in tri češčene Marije v čast svoji brezmadežni zavetnici s pristavkom antifone: „To je mladika, ki nima poganjka izvirnega greha.“ Posebno sijajno so praznovali dan 8. decembra kot praznik te velike skrivnosti. Toda družbe Marijine so se večkrat pokazale tudi javno, da bi tako vikšale slavo Brezmadežne pred vsem svetom. Tako je moška Marijina družba ljubljanska narejala vsakoletne sprevede do dveh Marijinih svetišč v bližini mesta — na Rožnik in k Devici Mariji v Polje. O važnih prilikah je ista družba napravljala izredne obhode. Na svojih sprevedih so člani te odlične družbe nosili srebrni bratovski kip Brezmadežne, ki so si ga omissili l. 1636. za 3200 kron. In kdo bi ne občudoval apostolskega delovanja Marijanskih sodalov? Vodili so po krivoverstvu zbegane ovčice v pravo cerkev nazaj; skrbeli so za jetnike, bolnike, siromake, pokopavali mrličje. Vladal je v njih duh resnične krščanske ljubezni. Mogočno je vplivalo tako zgledno in požrtvovalno življenje Marijinih sinov na tedanje slovensko ljudstvo. Po luteranstvu in drugih vplivih onemoglo versko življenje se je zopet veselo poživilo in prekrasilo s pristnim dejanskim krščanstvom. In ravno Marijine družbe so bile v teh časih krepka predstraža svete cerkve, posebno še v borbi za slavo Brezmadežne.

Ko govorimo o razvoju češčenja Brezmadežnega Spočetja med našim narodom, se moramo pa še posebno spominjati slavnega rojaka in slovenskega pisatelja Janeza Ludovika Schönlebnaja, prvega zagovornika brezgrešnega prvenstva Marijinega; tako vneto in bistroumno je govoril in pisal za slavo Brezmadežne, da je zaslovel preko slovenskih mej. Rojen je bil v Ljubljani l. 1618. Bil je sin ljubljanskega župana, ki je bil vnet častilec najčistejše Device ter član Marijine moške družbe. Umevno je zato, da se je Schönleben že kot otrok v domači hiši naučil ljubiti Brezmadežno Devico. To ljubezen so spopolnjevali jezuiti, h katerim je hodil v šolo. Bil je najprej jezuit, potem duhovnik, postal je doktor bogoslovja, stolni dekan, apostolski protonotar. L. 1667. je prevzel službo ribniškega župnika in višjega dijakona Dolenjske. Po devetletnem službovanju v Ribnici se je zopet naselil v Ljubljani, kjer ga je pokosila smrt l. 1681. Ta izreden mož je bil „luč učenjakov“, kakor ga imenuje Valvazor, in obenem odličen govornik. Kjer se je on pokazal na leci, bila je cerkev prepolna poslušalcev. V številnih propovedih in učenih knjigah je navdušeno dokazoval, da je bila presveta Devica vsekdar prosta izvirnega greha. Kako lepa na pr. je vsebina njegovega govora na praznik Brezmadežnega Spočetja. Marijo zove mojstrsko delo božje. „V nji je združil Bog popolnosti vseh stvari. Ona nadkriljuje ljudi in angele. Mnogo lepih pridevkov so ji dajali cerkveni očetje, a najprimerneje jo proslavimo z rekom: Marija je umetno in mojstrsko delo božje. Podoba božja ni bila nikdar oskrunjena v nji, zato se po vsi pravici imenuje lepa. Marija je Bogu najslisličnejša. Bogu Očetu radi devištva, Sinu, ker mu je Mati, svetemu Duhu radi ljubezni. On jo je posvetil v prvem hipu njenega življenja. Za to neskončno milost moramo hvaliti Boga.“ Knjig v obrambo Brezmadežnega Spočetja je spisal toliko, da se moramo čuditi. Pač najzanimivejše in po obliki dovršeno je njegovo delo „Palma virginea“ (Deviška palma), v katerem se je posebno potrudil, da bi jasno in neovržno dokazal katoliški nauk o brezmadežnem Spočetju, obenem pa, da bi bralca vnel k sveti ljubezni do Najčistejše. Za to lepo delo mu je kranjski deželni zbor prisodil častno darilo. Knjiga je zaslovela daleč čez meje naše domovine. Kako srčno je želel ta mož, da bi sveta cerkev nauk o Brezmadežnem Spočetju prejkoprej razglasila kot versko resnico. Ta veliki mož, čigar srce je prevečevala zares prav otroška ljubezen do Marije, počiva pri sv. Jakobu v Ljubljani; napis na grobu omenja, da si je Schönleben zaslužil nesmrtno ime in večni spomin s svojimi spisi, s katerimi je zagovarjal češčenje Brezmadežne.

Vedno višje na obzorju naše domovine je plavala in žarela mila podoba kot solnce čiste Device, ki ne pozna madeža. Narod naš je z otroškim zaupanjem zrl v to žarno prikazen ter se uklonil nauku, da Marija nikdar z grehom v dotiki ni bila. Da je bilo temu res tako, nam spričujejo jasno besede Schönlebenove: „Moja domovina, vojvodina Kranjska, ni posebno razsežna in šteje nad 300.000 prebivalcev. In med to množico bi ne našel nikogar (če izvzamem peščico drugovercev), ki bi nasprotoval nauku o brezmadežnem Spočetju. Vsi, učeni in neučeni, plemstvo in

preprosto ljudstvo, moški in ženske, po samostanih in med svetom, vsi, prav vsi se tisti dan pred praznikom Brezmadežnega Spočetja iz oblube postijo in praznik pobožno in svečano obhajajo.“ Koga ne razvesele te besede, ki pričajo, da je češčenje Brezmadežnega Spočetja prevzelo dušo slovenskega naroda ter postalo njegova last. Slovenska mesta so se ozaljšala s spomenikom Brezmadežne — na čelu jim bela Ljubljana. Že dne 14. prosinca 1664 so obljubili kranjski deželni stanovi, da bodo pred cerkvijo sv. Jakoba postavili Brezmadežni spominski steber v zahvalo, ker se je ognila dežele dvojna šiba: Turek in kuga. Z izpolnjevanjem oblube so odlašali dosti dolgo. L. 1679. jih je naposled zdramila kuga, ki je morila po bližnjih pokrajinah. Najbolj je pospešil izvršitev sklepa slavní pisatelj in junak baron Ivan Vajkart Valvasor. Sam kipar in risar je napravil kalupa za steber in za kip. Podobo je vžil ljubljanski zvonar

Krištof Schlags dne 16. grudna med 11. in 12. uro po noči. Tudi steber za spomenik je dal Valvasor izklesati na Gorenjskem, blizu Kranjske gore. Dne 11. avgusta ga je pripeljalo deset parov volov v Ljubljano. Kip Brezmadežne so dvignili na steber na Veliki petek, 27. sušca 1682. Pred to podobo Brezmadežne Device so radi zahajali tedanji Ljubljčaní, zlasti pa Marijini sinovi, ob

Žihpolje.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

veselih in žalostnih dogodkih. Vsled oblube deželnih stanov so prirejali vsako leto 8. decembra sprevoz iz stolnice na šentjakobski trg, kjer so peli litanije ter opravljali druge molitve pred ozaljšanim kipom Marijinem. Vsako soboto zvečer in na predvečere Marijinih praznikov, kadar je bilo ugodno vreme, so molili litanije pred kipom zavetnice kranjske dežele. Dne 24. vinotoka 1683 (20. nedeljo po binkošti) se je vršila tu lepa slavnost. Slavili so naši predniki zmago nad Turki pred Dunajem. Dopoldne je bila v stolnici zahvalna služba božja, popoldne ob 4. uri pa so privrele množice pobožnega ljudstva zahvaljevat zmagalko Marijo pred njen spomenik. Ob šumeči godbi so odmevale ondi lavretanske litanije; pri vzklicu „Pomoč kristjanov“ so zagrmeli topovi. Isti dan je slavní kapucin Marko Avianski došel v Ljubljano kot svedok rešitve dunajskega mesta ter je navduševal Ljubljčané in okoličane, da naj se pogostoma zbirajo okrog kipa Marijinega, saj je ona zavetnica Kranjske, pomočnica kristjanov, pribežališče grešnikov. Tri leta pozneje so cesarske vojske oblegale Turke v budimski trdnjavi. Ljubljčaní so molili ter se postili za zmago krščanskega

orožja. Marijina družba je imela v ta namen v nedeljo 18. avgusta procesijo h kipu Brezmadežne, kjer so verniki prepevali litanije ob spremljevanju godbe. Trdnjava Budim je padla in zopet so v Ljubljani slovesno praznovali zmago. Na Malo Gosposnjico je bil zahvalni obhod pred Marijin spomenik; nosili so zastave, peli so bobni in trobente, pred kipom so bile zopet pete litanije. Da, k Brezmadežni Devici so se nagibala vsa srca! To spričuje tudi napis na stebru: „Kranjska dežela, ki je dala postaviti to podobo, se je zaprisegla, da hoče vedno braniti čast božje Matere, brez madeža spočete.“

Starejši kot ljubljanski je visoki steber s kipom brez madeža spočete Device Marije na minoritskem trgu v Ptuj. Postaviti ga je dal l. 1664. borlski grof Jurij Friderik Sauer v hvaležen spomin, da so bili Turki premagani isto leto pri Sv. Gotthardu; obenem je s tem činom postavil deželo pod varstvo nebeške Kraljice, da varuje zanaprej slovenski Štajer ljutega sovražnika. Steber je dne 8. grudnia 1664 blagoslovil mestni župnik Ciprijan pl. Collonia sredi posvetne duhovščine, redovništva in na tisoče broječega ljudstva. Vsled ustanove istega grofa so se dvajsetkrat v letu pred kipom vršile večernice, pri katerih se se po antifoni „Češčena bodi Kraljica“ pevale lavretanske litanije.

Lep pozlačen kip čisto spočete Matere Božje na visokem stebru so postavili tudi v Mariboru na glavnem trgu mesta. Storili so sklep, da postavijo steber, l. 1680., ko je v Mariboru mnogo ljudi umrlo za kugo; obljubo so dovršili koj naslednje leto. Pred kipom gori po noči luč, za katero skrbе mariborske gospe.

Tako se je klanjalo v slovenskih deželah Brezmadežni plemstvo, mesta in stanovi in ž njimi preprosto ljudstvo. Vedno bolj in bolj je naraščala med Slovenci slava Marijina. Proslavljali so jo naši umetniki.* Tako je naslikal mnogo podob Marijinih frančiškan-slikar brat Jeronim ljubljanski, izven samostana imenovan Krištof Wahner (roj. 1597); živel je tako bogoljubno, da so ga sploh šteli za svetnika. Odlikoval se je po svoji nežni ljubezni do Marije. Bil je zelo nadarjen slikar ter je rad slavil Marijo s svojim čopičem. V začetku 18. stoletja se je narodil sloveči slikar Val. Mencinger; njegove slike so veličastne in prešinjene verskega duha. Kako rad se je oziral v Devico, ki je „zrcalo brez madeža“. Mnoge njegove Marijine slike še dandanes zaljšajo naše cerkve in domove. Slike Brezmadežne je naslikal za ljubljansko stolnico, za oltar grajske kapele v Otočicah; eno hrani sedaj msgr. Tomo Zupan. Kako je ljubil Marijo Martin

* V prejšnjih dobah, ko je marsikateri vihar divjal preko naših pokrajin, se pri nas umetnije niso mogle razviti; skoraj vsak začetek umetniškega gibanja je bil že v kali zatrt. Maloštevilne umotvore, ki so jih vkljub neugodnim okoliščinam ustvarile umetniške roke, so deloma uničili Turki, deloma jih je pokončala nevednost za časa baroka; druge so pokupili tujci in nesli črez mejo. Le redkeje se nahaja kaka dragocena, stara Marijina umetnina v naših krajih. Na pr. v Brežah hranijo Marijino podobo iz 14. stoletja, ki je velike umetniške vrednosti; v krasni gotiški cerkvi Marijini na Zili na Koroškem stoji Marijin oltar iz 13. stoletja; isti je bogato izrezljan ter ima lepo izdelan gotiški okvir. Ta izredno lep oltar je prenovil slovenski kipar Al. Progar.

Ivan Schmidt, imenovan Kremser-Schmidt (1718—1801)! Četudi ni bil naše gore list, vendar je naklonil mnogo umetniških, posebno Marijinih slik naši domovini; mnoge teh Marijinih slik so naravnost pretresljive. Na svojo hišo je naslikal pobožni umetnik podobo brez madeža Spočete; v hiši je imel kapelico, ki jo je okrasil z lepimi slikami. Proslavljali so Mater nebeško sloveči govorniki. Slavl jo je kapucin o. Ivan Krstnik od križa iz plemenite rodbine Leonelli v 17. in v začetku 18. stoletja po Goriškem in Kranjskem. Ob istem času je k ljubezni do Marije vnmal izvrstni govornik ljubljanske škofije Andrej Klemenčič, kaplan in župnik v Križah pri Tržiču, naposled stolni kanonik. Marijo, nebeško Kraljico, je proslavila tudi tiskarska umetnost. L. 1678. je Ivan Krst. Mayr iz Solnograda ustanovil tiskarno v Ljubljani. 25. listopada istega leta je izšla prva tiskovina iz novega zavoda. Bila je slavnica Marije brez madeža Spočete. Nji je bila posvečena nova tiskarna ljubljanskega mesta. Marijo Brezmadežno pozdravlja tiskar v ti tiskovini s krasnimi izreki cerkvenih učencikov.

Kako je zavladala nebeška Kraljica nad slovenskimi deželami v 18. stoletju, nam dovolj jasno priča slovesno kronanje Marijinih podob v tem času; saj je to največje počestčenje, ki se more na zemlji izkazati Mariji kot Kraljici vesoljstva...

Daleč na okrog je šel sloves o čudovitih milostih in dobrotah, ki jih je naklanjala Mati Božja na Trsat; vedno večje trume vernikov so romale tja. Ko je o tem čul pobožni veronski škof Janez Barbadik, je prijel za romarsko palico ter se podal na Trsat, da ondi počasti milosti polno nebeško Mater. Z veseljem in s častjo so sprejeli očetje frančiškani visokega gosta. Pobožni škof jim je naznanil svojo namero, da namreč hoče sam v Rimu poprositi za zlato krono, s katero bi se slovesno kronala trsatska Mati Božja, saj ona v prvi vrsti zasluži to odliko. Kdo bi mogel popisati, kako so se razveselili pri ti novici pobožni menihi na Trsat, kakor tudi verniki daleč na okrog. Prošnja dobrega škofa Janeza je bila uslišana; v svoje neizrečeno veselje je sprejel iz Rima dve zlati kroni z pooblastilom, da z eno krona čudodelno Marijino podobo na Trsat, z drugo podobo njenega Božjega Deteta. Kako srčno rad bi škof Barbadik izvršil častno naročilo! A bil je po raznih okoliščinah zadržan. Naposled je prepustil to čast novomeškemu proštu in namestnemu škofu Juriju Francu Marotti, posebnemu častilecu Matere Božje, poznejšem škofu pičenskem. Za slovesno kronanje so odločili praznik Marijinega rojstva, 8. kimavca 1715. Priprave za to praznovanje so bile velikanske. Najslavnejše pridigarje so vabili, kakor tudi visoke dostojanstvenike, da bi s svojim sodelovanjem povečali sijaj praznika. Na vse strani, celo na cesarski dvor, so poslali povabilne liste. Od apostolskega prestola so izprosili popolni odpustek.

Priprave na izredno praznovanje so bile tako veličastne in ogromne, da enakih takratni svet še ni videl. Vsak je storil, kar je vedel in znal in premogel, da bi po svoje povečal slavo. Že pred ta dan so prišle iz okolice belo oblečene device, ozaljšane z rdečimi in modrimi trakovi, da so s cveticami postlale pota, po katerih je imel

iti slovesni sprevod. Razne podobe, pomenljivi napisi so oznanjevali pomen tega posebnega dneva. Dolge stopnice iz mesta na vrh ravnice so bile obrobene z zelenimi drevesci ter okrašene z zastavami, trakovi in cvetličnimi venci. Pred cerkev so postavili velika slavnostna vrata z raznimi napisi in pomenljivimi izreki. Visoko v zvoniku je plapolalo veliko bandero svetega križa.

Četudi je takrat na več krajih razsajala morilna kuga in so bile radi tega mnoge ceste po deželi še zaprte, je vendar že prvi dan skupaj privrelo nad 30.000 romarjev. Vseh romarjev skupno je pa prišlo nad 60.000. Med njimi je prišlo na Trsat mnogo gospodov in gospâ iz višjih stanov peš in v spokornih oblačilih. Duhovnikov se je zbralo poleg škofa, ki je opravil slovesno kronanje, do 200, med njimi dva infulirana opata.

Enako slovesno kronanje podobe Marijine se je izvršilo dve leti pozneje na Sv. Gori pri Gorici. Dne 21. prosinca 1715 so se obrnili svetogorski frančiškani v Rim do vatikanskega kapitula s prošnjo, da bi se smela podoba Matere božje na Sv. Gori slovesno kronati. Na priporočilo oglejskega patrijarha Dionizija Delphina je ta dovolil slovesno kronanje, ki se je izvršilo 6. rožnika 1717. Goriški deželni stanovi so prosili, naj bi se slovesnost vršila v Gorici na Travniku, kar se je tudi zgodilo. Papežev nuncij na cesarskem dvoru je določil za koronatorja zopet škofa Jurija Marottija, ki je kronal trsatsko madono. Slovesnost so po vsi Avstriji duhovniki oznanili raz lec; papež Klement XI. je podelil popoln odpustek vsem vernikom, ki bi sprejeli svete zakramente na dan kronanja ali v njegovi osmini. Določeni dan ob 5. uri zjutraj so dvignili frančiškani Marijino podobo ter jo v sprevodu nesli v Gorico; tam je položil škof zlati kroni na glavo Mariji in Jezusu med streljanjem topov in slovesnim zvonjenjem. Ljudstva je bila ogromna množica, ki je bila prešinjena svetega čuta in nepopisnega veselja; tekle so solze presrčne radosti. Poleg številne duhovščine je bilo navzoče mnogo posvetne in vojaške gospode. Drugo jutro so v slovesnem sprevodu med zvonjenjem in grmenjem topov nesli kronano podobo Marijino nazaj na Sv. Goro. V osmini je romalo plemstvo in meščanstvo goriško z deželnim glavarjem na Sv. Goro počastit preblašeno Devico. V vsi osmini je bilo več kot 132.000 obhajanih.

Tako je slovanski rod — po pravici rod Marijin imenovan — znal častiti svojo nebeško Kraljico v 18. stoletju. Lepo pisano cvetje Marijinega češčenja se je bujno razrastlo ter kot prijetna vonjava duhtelo po naši domovini...

Pod cesarjem Jožefom II. pa je proti koncu 18. stoletja po naših pokrajinah zapihala ledeno mrzla burja, ki je v kratkem času žugala zamoriti vse zelenje krščanske pobožnosti in pokončati vse prelepo cvetje Marijinega češčenja. Brezverni ministri in svetovalci so zatirali cerkvene svečanosti, slovesno službo božjo, redove, bratovščine, razna božja pota, sploh vse, v čemur se kaže moč in življenje katoliške cerkve. V osmih letih se je odpravilo nad 700 samostanov. Ukaz

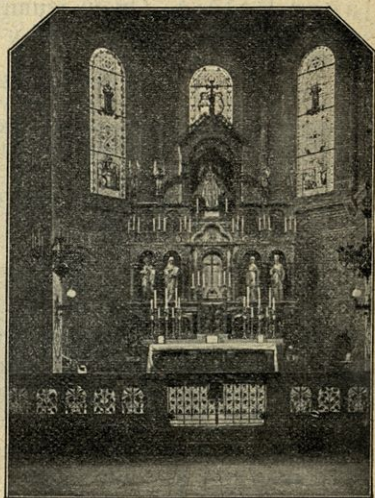
dne 22. maja 1783 je prepovedal vse cerkvene bratovščine, torej tudi Marijine. S posebnim odlokom 22. listopada 1783 so se prepovedale vse Marijine družbe po Avstriji. Zaprli so mnogo Marijinih svetišč, kamor je hodilo slovensko ljudstvo iskat tolažbe. Tudi francoska vlada začetkom minulega stoletja je nadaljevala to kruto delo. Odpravila je celo Marijine praznike; le Velika Gospojnica je našla milost, ker je bil ta praznik rojstni dan Napoleona I.

Toda zastonj so divjale sovražne sile proti češčenju Marijinem; osule so pač marsikateri lepi cvet Marijin, izruvati pa iz slovenskih src ljubezni do nebeške Matere niso mogle, pregloboko je bila ta ljubezen ukoreninjena v narodovi duši. Koga ne gane na pr. vnema pogumnih Blejk za Marijino svetišče na blejskem otoku, ko je hotela francoska vlada to cerkev oropati zakladov. Ko se je bližala nevarnost, so hitele v zvonik ter začele zvoniti plat zvona. Kmalu se je trlo ob jezeru ženstva, oboroženega s kolmi, gnojnimi vilami, kosami, cepci in drugim orodjem, da branijo priljubljeno Marijino svetišče. Trikrat so skušali francoski uradniki s silo in zvijačo priti do Marijine cerkve na otoku, a zastonj. Niso mogli varati čuječnosti Blejk, niti zmagati njihovega poguma. Zato jih opeva stara pesem:

„Kot trombe glas, kot zvon doni
Junaških Blejek nam spomin!“

Sovražne sile so omagale ter povesele orožje pred mogočno Devico, ki je strašna kakor urejena vojska. Ako je sloveči častilec Marijin Schönlleben koncem 17. stoletja v svoji knjigi „Palma virginea“ slavil „zmage Marijine“, kako bi slavil te zmage mogočne Device na Slovenskem šele, ko bi živel koncem 19. stoletja. Saj tako veselo in bujno, kakor sredi in ob koncu 19. stoletja še nikdar med Slovenci ni napredovalo Marijino češčenje; uresničile so se tudi za našo domovino lepe besede: „Zima je minula, mrzel dež je nehal, cvetlice (Marijinega češčenja) so se prikazale v naši (slovenski) deželi, čula se je grlica, vinske gorice so zaduhtele in širile svoj vonj...“

Iz cerkve Marije zmagovalke v Parizu, od koder je Srce Marijino po bratovščini istega imena podjarmilo krščanski svet, je zavladala prečista Devica tudi med Slovenci; tudi med njimi se je veselo razvilo češčenje Marijinega milega Srca po raznih bratovščinah. Čudodelna svetinja čistega Spočetja

V frančiškanski cerkvi v Mariboru.
(Marijine cerkve na Slovenskem.)

se je razširila kakor po drugih, tako tudi po naših krajih. Ko je cerkev l. 1854. nauk o Brezmadežnem Spočetju razglasila kot verski nauk, je sprejel slovenski narod to razglasenje z veselim pritrdjevanjem — saj je ljubil že od davna Brezmadežno ter z veseljem veroval to njeno veliko prednost.

Ne poznam pa pobožnosti, ki bi v preteklem stoletju toliko storila v prosepah Marijine slave med našim narodom, kolikor so storile ljubke šmarnice. Prve šmarnice v slovenskem jeziku je spisal naš književnik Davorin Trstenjak pod naslovom „Mesec Marijin“ (1842); preložil jih je iz francoščine. Druge šmarnice „Marije rožen cvet“ je sestavil braslovški dekan Mihael Stojan; izšla je knjiga 1855. Naslov „Šmarnice“ je dal prvi l. 1855. tedanji horjulski kaplan Janez Volčič. On je izumil to lepo ime po cvetlici, ki cvete meseca maja ter ga je opravičil v uvodni pesmi šmarniške knjige tako-le:

Šmarnice, one so moje cvetlice,
Teh si bom v šopek prelepi nabral,
Ne zase! — k časti Marije Device,
Njena podoba so, — nji jih bom dal!

Kako so nežne šmarnice, mile in prijazne kakor so, očarale slovenska srca ter jih z neko tajno, nepremagljivo silo vleklo k majniški Kraljici! Postale so last naroda! Zato ne najdeš zlepa slovenske duhovnije, kjer bi se ta pobožnost z večjo ali manjšo slovesnostjo ne praznovala. Vsi stanovi, odrasli in nedolžni otročiči, se zbirajo okrog šmarničnega oltarja, okrašenega z zelenjem in cvetjem ter razsvetljenega s številnimi lučicami in časte srčno presveto Devico, ki kraljuje na oltarju z žezlom ljubezni nad svojimi otroci.

Toda, kaj bi bile šmarnice brez Marijinih lepih pesmi? Zgubile bi svojo privlačno silo. Ravno te mile, v srce segajoče Marijine pesmi, ki tako lepo done iz slovenskih grl, delajo šmarnice tako mikavne, blaže naše slovensko ljudstvo ter ga vnemajo k ljubezni do Marije. Ko pa govorimo o Marijinih pesmih, ki so našemu narodu tako omilile šmarnice, bi delali krivično, ko bi se ne spominjali nepozabnega narodnega Marijinega pevca in ljudskega ljubljenca Gregorja Riharja (1796—1863). Šmarnice so v stolnici ljubljanski in drugod na mnogih krajih vpeljali, a manjkalo je Marijinih napevov; to je nagnilo Riharja, da je začel pridno skladati šmarnične pesmi. Kar trgali so se zanje, kdo jih bo prej v roke dobil. Pevci so jih z navdušenjem peli, s solzami ginjenja so jih poslušali Slovenci, zapomnili so si jih na pamet; na božjih potih, pri šmarnicah in enakih prilikah jih je vse pelo po cerkvi. Iz cerkev pa so jih nesli domov; razlegale so se na polju, v gozdu, sredi vasi. Prepevali so jih pastirček, oratar in plevica. Riharjeve Marijine pesmi so se med narodom hitro udomačile; postale so pravo narodno blago! Saj tudi ni čuda! Prišle so te pesmi pobožnemu skladatelju iz srca ter so našle pot v srca. Kaka ljubezen do Marije odseva iz teh skladb, kaka vdanost do nje! Sedaj se veseli z nebeško Kraljico, sedaj milo žaluje ž njo, na pr. v nedosegljivih: „Žalostna je Mati stala“, ali:

„Kak' zalivajo solzice“. Bil je Rihar zares pobožen mož; kolikokrat so ga videli skrivaj moliti v cerkvi v kakem kotu ali na koru. Posebno je rad molil sveti rožni venec. Ako je govoril o Mariji ali zlagal njene pesmi, se je navadno iz spoštovanja odkril. Rad je hodil na Marijina božja pota, na pr. na Dobrovo, Šmarno goro ... Navadno je vzel s seboj pevce, da je tam z lepim petjem povelilčeval slavo nebeške Kraljice. Četudi je zložil mnogo Marijinih napevov, se mu je še vendar zdelo, da s svojim petjem še ni zadostno častil presvete Device. Zato je še na smrtni postelji rekel: „Ako mi ljubi Bog da še zdravje, še bom slavil Marijo v pesmih.“ Resnične so besede, ki jih je posvetil pesnik Riharjevemu spominu:

Njegove pele bodo melodije
Njegov spomin in vedno slavo, čast Marije.

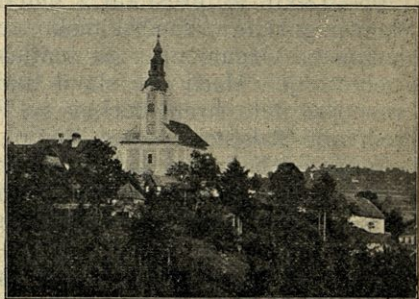
Pomenljive so besede pokojnega dekana Drobniča: „En Riharjev Marijin napev je storil več za razširjenje Marijinega češčenja med našim narodom, kot najboljša pridige ...“

Za Riharjem si je stekel velike zasluge za Marijino pesem frančiškan o. Angelik Hribar; zadel je narodno struno tako kot malokdo drugi; njegovi Marijini napevi so tako preprosti, mični, domači in ganljivi. S skladbami so opevali Marijo tudi o. Hugolin Sattner, Förster, Hladnik in drugi.

Poleg pevskladnikov so v 19. stoletju mnogo storili v proslavo Marijino razni deloma že kot šmarničarji imenovani pisatelji, pesniki in govorniki. V prvi vrsti moram imenovati duhovitega in nadarjenega Luka Jerana, ki je kot hraber vojščak Kristusov nad pol stoletja branil pravice svete cerkve. Od l. 1849. je izdajal katoliški cerkveni list „Zgodnja Danica“, v kateri je do smrti (1896) s plamtečo vnemo vzbujal rojake k češčenju Device Marije; bil je tudi najpriljubljenejši šmarničar. Kako je gorel za slavo Marijino župnik Janez Volčič! Vse svoje moči je posvetil nji; opravičeno je lahko pel:

Res, kar premorem, o Mati Marija,
Ljubim te, zate gori mi srce!
Veš, kaj želim, o Devica Marija?
Vsi naj te ljubijo, z mano časte!

Obširno njegovo knjigo „Življenje preblazene Device in Matere Marije in njenega prečistega ženina sv. Jožefa“ je izdala družba sv. Mohorja v Celovcu. Razni pesniki so v vezani besedi lepo opevali vzvišeno Devico v „Danici“ in drugod; omenjam Blaža Potočnika, Andreja Praprotnika (na pr. „Ko v jasnem pasu primiglja“ in „O Devica, pomočnica, bila si in boš nam ti“), Janeza Bilca, Radoslava.

Rob pri Laščah.

(Marijine cerkve na Slovenskem.)

Kako srčno je zapel Virk (po sv. Alfonzu Ligv.):

Veš o Marija — moje veselje,
Veš moje želje — ljubil bi te!
Zmeraj pri tebi hotel bi stati,
Ljubljena Mati, zavrzi me ne!

Kaj pa ti hočeš — moja Kraljica,
Sladka Devica — da ti podam?
Drugega nimam — prosim pohlevno,
Vzem' srce revno — rad ti ga dam.

Pa ti Kraljica — si ga že vzela,
Ti si ga vnela — zate gori!
Mati predraga — ti ga ohrani,
Hudega brani — reši ga ti!

Celo prvak-pesnik Fr. Prešeren je zložil Mariji v čast pesem: „Šmarna gora“.

Umetniki s svojimi umotvori so slavili nebeško Kraljico. Proslavljal jo je s svojim čopičem Leopold Leyer (roj. 1752); preslikal je kapelico Marije Pomagaj na Brezjah. Njegovo delo je sloveča slika „Marije Pomočnice“ ravno tam, katera slika spada med najbolj znane slovenske podobe; naslikal jo je skoraj gotovo vsled obljube, ki jo je v silni stiski naredil Mariji Devici. Slikar Langus (1795—1855) je preslikal z umetniškimi slikami Marijino cerkev na Šmarni gori; za frančiškansko cerkev v Ljubljani je naslikal podobo Marijinega Oznanjenja; za šentjakobsko cerkev v Ljubljani Marijino Vnebovzetje. Marijo je slavil tudi nadarjen slikar Wolf, čigar najkrasnejše delo hrani cerkev sv. Florijana v Ljubljani; slika ta nam predočuje žalostno Mater Božjo, pred njo pa Ljubljancane, proseče jo pomoči ob grozni kugi. Slikar Pustaverh je le to želel, da bi mogel naslikati Mater Božjo tako, kakršna je v resnici. Večkrat je izrekel željo, kako bi jo enkrat gledal v nebesih. Umrl je na Selih pri Kamniku l. 1871.

Vneto so delovali za rast Marijinega češčenja v preteklem stoletju tudi svetni duhovniki bodisi na leci ali v spovednici ter z raznimi slavnostmi. Družili so se jim kot goreči sotrudniki redovniki in redovnice, na pr. frančiškani, kapucini, jezuiti, lazaristi, cistercijani. Značilno je, da imajo sinovi sv. Frančiška v oskrbi najslavnejša Marijina božja pota na Slovenskem, tako Trsat, Barbano, sv. Goro, Brezje, cerkev Matere milosti v Mariboru. Razni misijoni v preteklih desetletjih niso le povzdignili verskega življenja med našim narodom, pospešili so tudi zelo češčenje Marijino. Saj misijonarji, kamor pridejo, tako radi izpodbujajo k ljubezni in zaupanju do nebeške Matere. Slovesna kronanja Marijinih kipov v Barbani (1862) v Trstu, v Mavčičah pri Kranju (8. kimavca 1878 po stolnem proštu Jožefu Zupanu) in v Mekinjah pri Kamniku (30. velikega travna 1897 po prelatu Jan. Kulavicu) so s svojim izrednim sijajem mogočno netila ogenj ljubezni do nebeške Kraljice. Uspešno so negovale cvetje Marijinega češčenja raznovrstne bratovščine, tako na pr. roženvenske, bratovščine živega rožnega venca, žalostne Matere Božje, škapulirske, Naše ljube Gospe, Marijinega preč. Srca ter sv. družine. Skoraj je ne najdeš slovenske župnije brez kake Marijine bratovščine. Roženvenska pobožnost v mesecu oktobru je učila naše ljudstvo srčno častiti

„rožo duhovno“. Družba sv. Mohorja je objavljala razne spise v proslavo Marijino. Dandanes oznanjajo Slovincem velikost in dobroto nebeške Kraljice listi „Bogoljub“ v 15.000 iztisih, „Cvetje iz vrtov sv. Frančiška“, „Glasnik presv. Src“, razne knjige, molitveniki itd.

V najnovejšem času so zacvetele po naši domovini mnogoštevilne Marijine družbe, ki izvršujejo imenitno socialno nalogo. K Mariji, ki je sedež modrosti, vodijo slovensko mladino ter jo z njeno pomočjo in močjo družbene organizacije vzgajajo v dobrem krščanskem duhu. Prvo Marijino družbo na Slovenskem je ustanovil l. 1858. tedanji nunski katehet v Škofji Loki Jožef Kerčon. Posebno v zadnjem desetletju pa je število Marijinih družb med našim narodom silno narastlo. Tako na pr. je štela samo ljubljanska škofija koncem l. 1904: 218 dekliških Marijinih družb s 25.580 članicami; 115 mladeniških Marijinih družb s 5234 člani; 15 ženskih Marijinih družb s 1730 članicami in 10 moških Marijinih družb s 594 člani, skupaj torej 358 družb s 33.138 člani. Tudi v drugih slovenskih škofijah so Marijine družbe častno zastopane. Kako so te mnogoštevilne Marijine družbe med našim narodom poživile versko in cerkveno življenje ravno po češčenju prečiste Device, kdo bi mogel to dostojno oceniti? Da se je pa češčenje Marijino sploh, posebej pa še v Marijinih družbah, v novejšem času tako razvilo, zato imata poleg pokojnega kardinala Misije še posebno velike zasluge vrhovna dušna pastirja: ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič, ki si je privzel geslo: „Pridi k nam tvoje kraljestvo po Mariji“, ter škof lavantinski dr. Mihael Napotnik.

Z milim materinskim očesom se je ozirala posebno v zadnji dobi nebeška Mati na slovensko ozemlje ter je vabila naš narod k sebi, da bi po nji „našel življenje“, t. j. srečo tu in tam. In naš slovenski rod se ni mogel odtegniti temu vabljenju, odgovarjal mu je in mu še odgovarja z neomejeno ljubeznijo do Marije. Da, narod naš ljubi nebeško Mater iz dna svoje duše, z vsemi žilicami svojega srca! — Ko to pomislimo, nam porosi oko solza radosti. Koliko župnih cerkvâ, podružnic in kapel so že postavile slovenske roke nebeški Kraljici v čast! Teh Marijinih zgradb v slovenskih deželah sem naštel po površnem štetju nad 500!*

Vsaka cerkev, ki ni posvečena Mariji, ima gotovo kak oltar Marijin. Kdo bi pa mogel prešteti še vse druge male Marijine kapelice in znamenja po slovenskem ozemlju? Na javnih trgih, na hišah, na poljih, v gozdih, ob cestah, na drevesih, na mostovih, v skalovju, povsod se ti smehlja iz malih kapelice in zna-

* Ljubljanska škofija ima: Mariji posvečenih župnih cerkvâ 56, Marijinih podružnic 86, Marijinih kapel 81, vkup 223. Tržaško-puljska škofija šteje: Marijinih župnih cerkvâ 21, Marijinih podružnic 53, Marijinih kapel 6, vkup 80. Lavantinska škofija šteje: Marijinih župnih cerkvâ 33, Marijinih podružnic 46, Marijinih kapel 32, vkup 111. Goriška nadškofija šteje Marijinih župnih in vikarijskih cerkvâ 20, Marijinih podružnic 25, Marijinih kapel 16, vkup 61. Krška škofija (na slovenskem ozemlju) šteje Marijinih župnih cerkvâ 19, Marijinih podružnic 16, vkup 35.

menj mila podoba nebeške Matere. To so kraji, kjer slovenska srca zatrjujejo ljubezen nebeške Kraljice ter prosijo pomoči njo, ki je „sladkost in upanje naše“! Vse te mnogoštevilne zgradbe in znamenja Marijina glasno govore, kako je slovensko ljudstvo iz srca vdano nebeški Materi, ter opominja potnika, da se nahaja v Marijini deželi.

Kako slovesno praznujejo verni Slovenci Marijine praznike. Lepo ubrano zvonjenje vabi k počesčenju Marijinemu ter najde odmev v srcih. Take dni so oblegane spovednice in obhajilne mize. Pa tudi soprazniki Marijini so priljubljeni našemu vernemu ljudstvu; ne le v mestu, tudi na deželi jih prihiti večje število k sv. maši. Ko pride cvetoči maj zahaja naše ljudstvo trumoma v cerkev, častit majniško Kraljico. Meseca oktobra se zopet polnijo cerkve; verniki molijo med sv. mašo sv. rožni venec. Sploh je sv. rožni venec priljubljena skupna javna molitev vernih Slovencev. Radi ga molijo v cerkvi pred službo božjo, med molitvenimi urami v čast sv. Rešnjega Telesa, pri procesijah, pri pogrebih. Pri javnih obhodih na več krajih nosijo Marijine kipe; na zastavah se blišče Marijine podobe. Ljudstvo rado najema sv. maše Mariji v čast; na več krajih opravljajo v adventu zornice (rorate) kot posebno pobožnost v čast Materi Božji; ob petkih, posebno v postu, sočutno časte sedem žalosti Matere Božje. Povsod v navadi so lavretanske litanije. Kako rad poje naš narod Marijine pesmi o raznih prilikah! Kako rad roma na Marijina božja pota! Ravno na božjih potih Marijinih sili na dan ljubezen do Marije z neko nepremagljivo močjo. Kako goreče moli naše dobro ljudstvo na teh milosti polnih krajih! Kako navdušeno prepeva lepe Marijine pesmi! Pridi na pr. poslušat, ako slovenska množica na teh krajih navdušeno, gromovito pri odpevih lavretanskih litanij poje: „Marija k tebi, uboge reve, mi zapuščeni vpijemo...“, gane te v dno srca to srčno petje ter te prepriča, kako prisrčno ljubi naše ljudstvo Marijo, kako neomejeno ji zaupa.

Kakor v javnosti, tako iskreno časti veren Slovenec presv. Devico v tihi, domači hiši. Slovenske hiše krase Marijine slike; pred njimi pogostoma gori lučica. Ob angelovem češčenju — trikrat na dan — zvesto počaste Mater Gospodovo. Večerni rožni venec je nekaka uteha našega ljudstva ter razliva bogat blagoslov na hiše, polja, gozde; malo hiš najdeš, kjer bi ga opuščali; po mnogih krajih ga posebno ob zimskem času molijo družine tudi zjutraj. Že v materinem naročju se uči dete klicati ime: Marija. Lepe navade v družinah krepé to otroško ljubezen, na pr. šmarnični oltarček, lepšanje Marijinih podob itd. Mnogi se postijo ob sobotah ob kruhu in vodi v čast Materi Božji — kaj lepa navada!

Malo jih je, ki bi ne bili zapisani v kako Marijino bratovščino, ki bi ne nosili Marijinega škapulirja ali svetinjske Matere Božje vse življenje... Ko otrok zapušča dom, ga priporoče stariši Marijinemu varstvu. Ko mlad vojak solzen odhaja v tuje kraje, mu poda ljubeča mati Marijino svetinjo ali sv. rožni venec v spomin. Ko deviška nevesta hoče stopiti v resni zakonski

stan, poklekne pred podobo nebeške Matere ter se ji srčno priporoča. Planšarica na planini zaljša Marijino znamenje. Dekleta na polju, v vinogradu, sredi vasi veselo pojo Marijine sladke pesmi. Marijina ljubezen veje na vseh krajih, njo najdeš povsod.

„Ob zlati zori zapoje zvon ter pozdravlja Marijo. Opoldne zopet nji v slavo doni. Zvečer pa od Matere jemlje slovo... Ratar, delavec, žanjica ter pastirček sklepajo pobožno roke ter srčno časte nebeško Kraljico. Posebno milo dé vernemu srcu, ko v večernem hladu od vseh strani iz cerkvenih lin soglasno zadone zvonov glasovi ter vabijo k češčenju mogočne Matere Gospodove. Ti mili glasovi ti ganejo srce, da pozabiš vsakdanji trud in težave življenja. Tvoj duh splava v nebo; zdi se ti, da okušaš nekoliko veselja iz daljnega materinskega doma nad zvezdami... Mariji je ves čas posvečen; dan se ž njo začne in ž njo konča. Z Marijo se veren Slovenec poda v valovito življenje; z Marijo potuje, in ko slednjič mrliču sklenejo roke, ovijejo okoli njih rožni venec, da ga ponese s seboj v črni grob...“ (Dr. Medved.)

Dà! Resnično je! Verni slovenski narod ljubi Marijo iz vsega srca, z vsem ognjem svoje duše, časti jo z vsemi močmi! Slovenski narod — Marijin narod — Marijina last!

Dà, „Marijina last“! Zato pa mogočna Kraljica vesoljnega sveta čuva ravno slovenski rod kot svojo dragoceno lastnino ter kraljuje nad slovenskimi srci, ki tako vneto zanjo gore... Kakor iz trdnjav obvladuje iz svojih slovityh svetišč slovensko ozemlje...

Na jugu se v valovih jadranskega morja leskeče Marija na Trsatu. Oko zavzeto zre divno okolico, krasen zaliv ter vedno vrveče morje... duh pa ti nehote kipi kviško ter hvali Vsemogočnega, v svetišču pa najde utehe pri milostni nebeški varihinji, ki skrbno varuje slovensko-hrvaške morske obale...

Na zahodu blizu Ogleja kraljuje v gradeških lagunah nebeška Gospa v krasnem starodavnem svetišču na ljubko zelenem otoku Barbana. Navadno je skrivnostno tiho na tem kraju. Nihče ne moti tvoje pobožnosti; le kak morski valček pljusne ob breg in zopet je tiho... Svetišče pa poživljajo od časa do časa pobožni romarji, med njimi primorski Slovenci, Goričani, ki pridejo obiskat Kraljico morja. Uresničuje se napis nad glavnimi vratni cerkve: „Filii tui de longe venient“ to je „Tvoji sinovi bodo od daleč prišli.“ Milosti polna podoba Marijina, pravi umotvor, prijazno steguje roki ter vabi tudi slovensko ljudstvo pod svoje okrilje...

Proti severu solnčne Goriške, kjer se Kras stika z julskimi planinami, stoluje na skalnati „sv. gori“, katere vznožje spirajo valovi zelene Soče, 684 m nad morskim površjem, zopet Marija ter siplje milost in blagoslov na ljubljani slovenski rod.

Dravsko dolino čuva s slovečih sv. Višarij 1792 m nad morsko gladino nebeška Kraljica ter blagoslavlja slovensko zemljo. Nekoliko proti severu kraljuje zopet Marija v častitljivem hramu v Gospi Sveti. 118 stotov težki zvon ponaša bobneč njeno slavo iz visokih

lin čez široko gosposvetsko polje. Proti vzhodu ljubeznivo vlada nad štajerskimi Slovenci „Mati milosti“ v krasni novi stavbi v Mariboru in na Ptujski gori...

Ob Savi na ljubljanskem polju si je postavila Marija kraljevski prestol na divni Šmarni gori. Proti severu tam na blejskem otoku, obdanem s svetlo zelenimi valovi, o katerem pravi pesnik, da

„Dežela Kranjska nima lepš'ga kraja,
Ko je z okol'co ta podoba raja...“ (Prešeren.)

si je izbrala sedež bleška Mati Božja, katero je ljudska povest obdala s čudovito lepimi povedkami... Nekako v sredi med Šmarno goro in Bledom pa je na prijazni ravnini sredi polja in sadnih vrtov — na Brezjah — postavila Kraljica sveta svoj milosti polni prestol. Že od francoskih časov sem so vrela tjakaj slovenske trume iskat tolažbe in pomoči in ne zastoj. V novejšem času pa so postala Brezje krona Marijinih božjih potov na Slovenskem. Marija Pomočnica iz Brezij je postala magnet slovenskih src. Kakor električna iskra je presunila neko nadzemsko veselje ves slovenski rod, ko se je poleti 1907 raznesla vest, da bode ljubljanski vladika dr. Anton B. Jeglič na angelsko nedeljo slovesno kronal milostno podobo Marije Pomočnice na Brezjah. Brez bobnanja in posebnih vabil se je zbralo na ta dan iz vseh slovenskih pokrajin nad 30.000 vernih rojakov — privabila in edinila jih je ljubezen do Marije. S solzami ginjenja so gledali prizor kronanja ter so kot zastopniki cele Slovenije kronani Kraljici na novo prisegali neugasljivo ljubezen in večno neomajano zvestobo. Te velike prisege priča je bil mogočni velikan Triglav, ki je iz zračnih višav zrl veličastno klanjanje slovenskega naroda nebeški kraljici.

O mili slovenski rod, ne zabi te prisege, ostani trden in nepremakljiv kakor skalnati Triglav v stari podedovani ljubezni in zvestobi do Marije. V poslednjih časih so se pojavili nekateri krivi učeniki med nami, ki so se drznili napasti celo čast Matere Božje ter so skušali omajati v slovenskih srcih ukoreninjeno ljubezen in zvestobo do nebeške Matere. Tem nesrečnim učenikom moramo ogorčeno in odločno zaklicati: „Proč roko od slovenskega naroda!“ Češčenje Marijino je zenica v očeh slovenskega ljudstva. Ako mu to iztaknete, mu vzamete pogled proti večnemu nebeškemu domu, ga pahnete v časno in večno propast... Slovenija bi točila krvave solze nad množino izgubljenih otrok... Prav pravi Rihard od sv. Lovrenca: „Vsak narod, ki Marije ne spoštuje, se mora pogubiti.“ Pogubil bi se tudi naš narod, ako bi prelomil starodavno zvestobo svoji Materi in Kraljici! Slovenci, rojaki! Molite iskreno, goreče za svojo preskušano domovino, da ostane zvesta veri svojih očetov, zvesta stari, podedovani ljubezni do Marije. Naj še živahnejše med nami vzklije češčenje Matere Gospodove! Zbirajmo se pridno okrog njenih oltarjev v spoštovanju in ljubezni. Sklenimo svoja srca z milim Srcem Marijinim! Oklenimo se njenih sv. nog ter vzkliknimo: „Ne izpustimo

te na veke! Vladaj še naprej — do konca dni — nad našo drago domovino, kakor si vladala nad njo že od davne minulosti ter kot skrbna, mila Mati blagoslavlja vsa slovenska srca, da ti ostanejo zvesta do groba! Da, le pod varstvom nebeške Kraljice bo srečna naša domovina, bo našel spas naš mili slovenski rod!

Molitev.

Vsemogočni in vseusmiljeni Bog, ki si v presveti Devici Mariji krščanskemu ljudstvu dal čudovito braniteljico, dodeli nam milostno, da se v življenju borimo v njenem varstvu in v smrti zmagamo zlobnega sovražnika. Po Kristusu, Gospodu našemu. Amen.

Zvezdica v Marijino krono. Dragi rojak, Slovenec, bodi goreč apostol Marijine slave med ljubljanim našim narodom. Govori nji v čast, piši o njeni slavi, pomagaj rad pri zidanju in lepšanju Marijinih cerkvâ, oltarjev in kapelic. Stori, kar moreš v ta namen, da se Marijini prazniki, šmarnice in pobožnosti Marijine zelo slovesno in veselo vrše. Rad žrtvuj kaj v te namene, vneto širi bratovščine Marijine, priporočaj sv. rožni venec. Stori, kar moreš, da bodo vzrastle trume pogumnih mladeničev in deklet, ki si bodo šteli v čast, ako se bodo zbirali pod njenim mogočnim praporom. Pridobivaj nebeški Materi srca pravičnih mož in poštenih ženâ. Vodi otroke k najboljši Materi ter vcepi iskreno ljubezen do nje že v nežna otroška srca.

V smislu odloka papeža Urbana VIII. podvržem vso vsebino knjige nezmotljivi sodbi sv. cerkve ter njenega poglavarja. *Pisatelj.*

Viri: Pri razpravi o češčenju Marijinem med Slovenci sta mi dala koristne migljaje vč. gg. Jožef Dostal, kn. šk. tajnik, ter Avguštín Stegenšek, profesor v Mariboru; oba na tem mestu iskreno zahvalim. Rabil sem posebno sledeče vire: Schweykart, S. J., Die Verehrung der unbefleckten Empfängniss in der Geschichte der Kirche; Aug. Nicolas, Philosophische Studien: Die Jungfrau Maria. Ihr Leben in der Kirche; Stephan Beissel, Die Verehrung U. L. Fr. in Deutschland während des Mittelalters; Kongressbericht des internationalen Marianischen Kongresses zu Freiburg in der Schweiz vom 18.—22. August 1902 und zu Einsiedeln vom 17.—21. August 1906; Fredrich, die Äusserungen des Marienkultes; Knoll, das Leben der jungfräulichen Gottesmutter Maria; Seeböck, Immaculata, das grosse Gnadenzeichen am Himmel des XIX. Jahrhunderts; Dr. Ant. Kerschbaumer, Liebfrauenbilder; Hansjakob, St. Maria; Abbely, Verehrung der hl. Jungfrau Maria durch alle Jahrhunderte; P. Ventura Raulica, Die Wonnen der Frömmigkeit (Verehrung der seligen Jungfrau); der selige Ludwig Maria Grignon von Montfort, der grosse Apostel des Reiches Mariens (Kanisiusdruckerei, Freiburg, Schweiz); P. Plattner, der Unbefleckten Rhumeskranz; Joseph Ackerman, Unser Trost ist Maria; Bernhard, Lourdes, die Stätte der Gnaden und Wunder; posebno pri češčenju Marije med Slovenci: Volčič, Življenje preblažene Device in Matere Marije; Medved, v Marijinem Celju; Danica 1904; Katoliški obzornik; Rimski katolik ter razni listi; vsi letniki Monatrosen, Lourdespilger, Lourdes-Rosen, Mariensalter, Sodalen-Korrespondenz, Unter der Fahne Mariens itd.

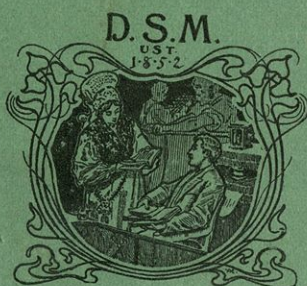

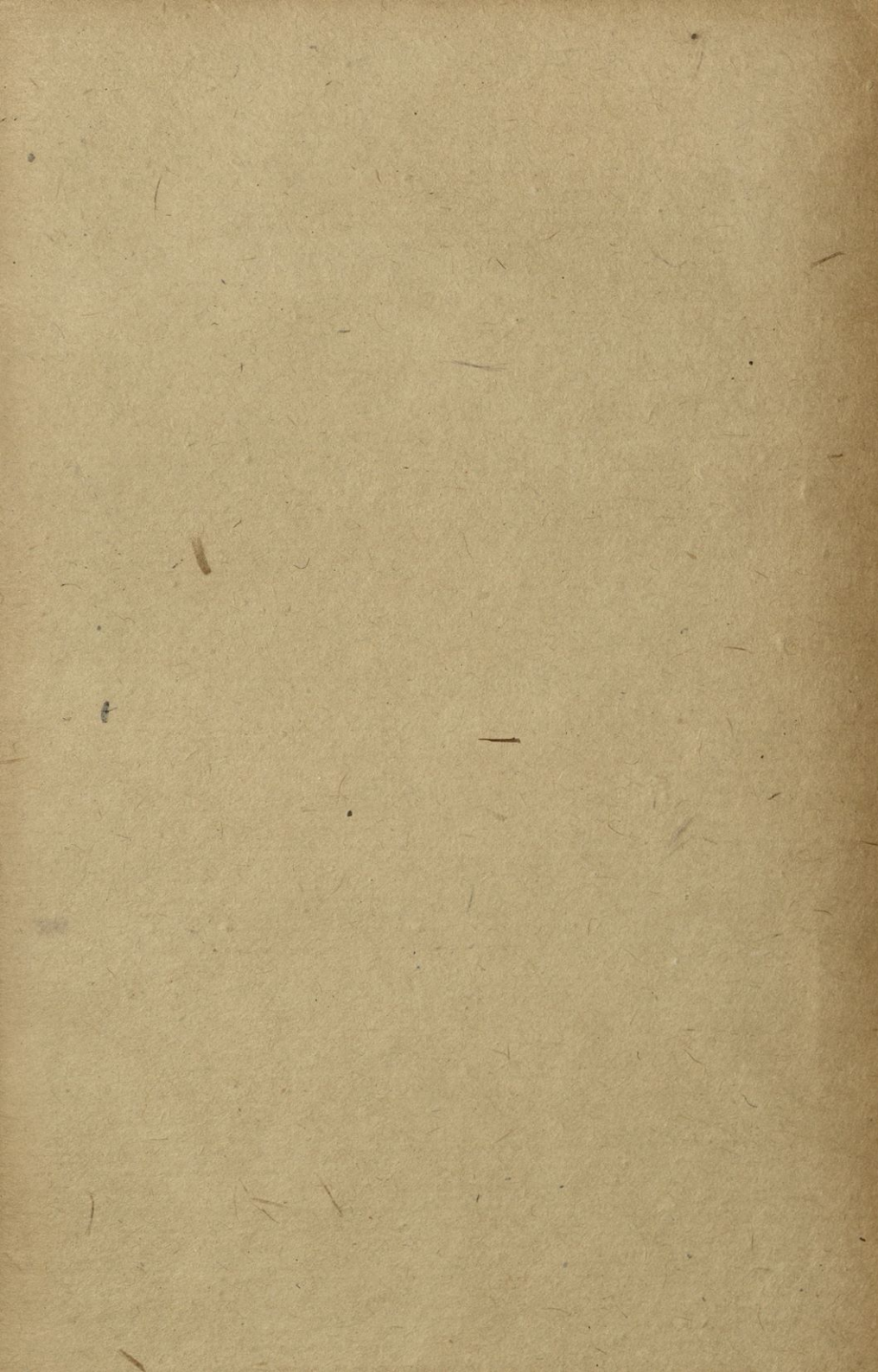
Kazalo.

	Stran
Uvod	5
Trojedini Bog je slavil Marijo od vekomaj	7
Češčenje Marijino v starem zakonu. Nadangel Gabrijel	12
Sv. Jožef — prelepi in nedosegljivi vzornik vsem častilcem Marijinim	17
Apostoli in evangelisti goré za slavo Marijino. — Sv. Janez Evangelist — posinovljenec Marijin	23
Češčenje Marijino v katakombah	28
Apostolski očetje in cerkveni učeniki pospešujejo s pismom in besedo slavo Marijino	34
Cerkveni zbor v Efezu utrdi slavo Marijino, sv. Božje Porodnice	41
Razvoj Marijinega češčenja po Efežinskem zboru. Marijine cerkve in Ma- rijini prazniki iz prve dobe krščanstva — spomeniki Marijine slave	46
Začetek redov, ognjišč ljubezni do Marije. Sv. Benedikt in sinovi širijo slavo Marijino	53
Marijina slava v slikah in kipih. Borba proti Marijinim podobam	61
Pesniki opevajo Marijo. Marijine dnevnice. Sobota — Marijin dan	67
Slavni vladarji Konstantin Veliki, Justinijan, Klodvik in Karol Veliki za- gotové čast nebeški Kraljici	74
Viteški redi služijo nebeški Kraljici	80
Cerkveni redovi širijo slavo Marijino, njim na čelu cistercijski red. Sv. Bernard — veliki glasnik Marijine slave	88
Sv. Dominik in dominikanski redovniki slavé Marijo. Sv. rožni venec	96
Sv. Frančišek in frančiškanski redovniki slavé Brezmadežno Devico	103
Karmelski red in karmelski škapulir vnemata ljubezen do Marije	111
Red servitov širi češčenje žalostne Matere Božje. Črni škapulir. Bratov- ščina žalostne Matere Božje	117
Jezuiti širijo in branijo čast Brezmadežne. Marijine družbe	125
Vladarji ter člani vladarskih rodbin pospešujejo slavo Marijino	134
Umetniki proslavljajo Marijo kot vzor vse lepote in dobrote	144
Marijina božja pota vzbujajo zaupanje in ljubezen do Marije	154
Bl. Ludovik Mar. Grignon Montf., sv. Alfonz Ligvori, goreča apostola Ma- rijine slave	163
Marija, pomočnica kristjanov	171
Šmarnice. Bratovščina Marijinega Srca. Čudodelna svetinja	179
Sirci, Grki, Rusi slavé Marijo; njeno čast priznavajo protestanti, da, celo mohamedani	189
Leto 1854. — Slava Brezmadežni	197
Rimski papeži — prvoboritelji in čuvaji Marijine slave	207
Marija — Kraljica vesoljnega sveta	216
Lurd — svetovno svetišče Marijino	225
Češčenje Matere Božje med Slovenci	249

ostau

COBISS

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000099876

